

MARIO VARGAS LLOSA

KATEDRAL'DE SOHBET

ROMAN

Çeviri: SÜLEYMAN DOĞRU

can
çağdaş

MARIO VARGAS LLOSA

KATEDRAL'DE SOHBET

Can Çağdaş

Katedral'de Sohbet, Mario Vargas Llosa
İspanyolca aslından çeviren: Süleyman Doğru
Conversación en La Catedral
İlk baskı: Seix Barral, 1969
Bu çeviriye kaynak alınan baskı: Punto de Lectura, 2007
© 1969, Mario Vargas Llosa
© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells S.A. aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mayıs 2022, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 3000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan
Editör: Emrah İmre
Düzelti: Aylin Samancı Elmasdağ
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)
Kapak uygulama: Beyza Ceylan

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.
Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftehavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.
Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-5787-7

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 43514

MARIO VARGAS LLOSA

KATEDRAL'DE SOHBET

ROMAN

İspanyolca aslından çeviren

Süleyman Doğru

can

Mario Vargas Llosa'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Kent ve Köpekler, 1984
Yeşil Ev, 1984
Palomino Molero'yu Kim Öldürdü?, 1991
Elebaşılar - Hergeleler, 1992
Mayta'nın Öyküsü, 1992
Üvey Anneye Övgü, 1992
Julia Teyze, 1994
And Dağlarında Terör, 1996
Masalcı, 1996
Don Rigoberto'nun Not Defterleri, 1999
Teke Şenliği, 2003
Cennet Başka Yerde, 2006
Kelt Rüyası, 2011
Genç Bir Romancıya Mektuplar, 2012
Ketum Kahraman, 2014
Hınzır Kız, 2015
Dünya Sonu Savaşı, 2021

MARIO VARGAS LLOSA, 1936'da Peru'nun Arequipa kentinde doğdu. Başkent Lima'daki Leoncio Prado Askerî Okulu'nda edindiği kişisel deneyimlerden yola çıkarak kaleme aldığı ilk romanı *Kent ve Köpekler*'le (1963) kısa sürede üne kavuştu. İlk romanını 1966'da *Yeşil Ev*, 1969'da *Katedral'de Sohbet*, 1973'te *Yüzbaşı ve Kadınlar Taburu*, 1977'de *Julia Teyze* izledi. *Dünya Sonu Savaşı*, *Masalcı*, *Üvey Anneye Övgü*, *Don Rigoberto'nun Not Defterleri*, *Palomino Molero'yu Kim Öldürdü?*, *Mayta'nın Öyküsü*, *Teke Şenliği*, *Cennet Başka Yerde* gibi yapıtlarıyla günümüzün en seçkin yazarları arasındaki yerini aldı. 1993'te yayımlanan *And Dağlarında Terör* adlı romanı Planeta Ödülü'ne değer görüldü. Edebiyat eleştirisi alanında ise Gabriel García Márquez, Flaubert, Sartre ve Camus'nün yapıtları üzerine kitaplar yayımladı. 1990 yılında Demokratik Cephe'nin adayı olarak katıldığı başkanlık seçimlerinde Alberto Fujimori karşısında başarılı olamadı. 2010'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.

SÜLEYMAN DOĞRU, 1969'da Keşan'da doğdu. İlköğrenimini Keşan'da, ortaöğrenimini ise İstanbul'da, Galatasaray Lisesi'nde yaptı. İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 1998 yılında mezun oldu. Institut Catholique de Paris'te kütüphanecilik ve dokümantasyon formasyonu aldı. İspanyolca ve Fransızcadan çok sayıda çevirisi bulunmaktadır.

Önsöz

1948-1956 yılları arasında Peru'yu General Manuel Apolinario Odría liderliğindeki bir askerî diktatörlük yönetti. Siyasi parti faaliyetleri ve sivil etkinliklerin büyük ölçüde yasaklandığı, basının sansüre uğradığı, siyasi mahkûmların sayısının arttığı ve yüzlerce insanın sürgüne gitmek zorunda kaldığı o sekiz yıl boyunca, benim kuşağımın Peruluları dışa kapalı bir toplumda çocukluktan gençliğe ve gençlikten yetişkinliğe geçtik. Rejimin her türlü yaptırımdan muaf bir şekilde işlediği cinayetler ve yaptığı zulümden bile daha kötüsü, iktidarın merkezinden başlayıp tüm kesimlere ve kurumlara yayılarak yaşamın tamamını yozlaştıran derin yolsuzluk düzeniydi.

O dönemdeki Peru'nun sinizm, duyarsızlık, teslimiyet ve ahlaki çürümüşlük ortamını hammaddesi yapan bu roman, kurgunun ayrıcalığını teşkil eden özgürlükleri kullanarak, o karanlık yılların politik ve toplumsal tarihini yeniden yarattı. Maruz kaldığım o dönemden on yıl kadar sonra Paris'te, bir yandan Tolstoy, Balzac, Flaubert okurken ve hayatımı gazetecilik yaparak kazanırken *Katedral'de Sohbet*'i yazmaya başladım ve Lima'da, Pullman'ın (Washington) karlarında, Kangaroo Valley'nin hilal biçimindeki küçücük bir sokağında, Londra'da, Queen Mary's College ve King's College'daki edebiyat derslerinin arasında yazmaya devam ettim ve defalarca yeni baştan yazdıktan sonra 1969'da Porto Riko'da bitirdim. Hiçbir romanım bana onun kadar emeğe mal olmadı, eğer yazdıkla-

rım arasında yangından sadece bir romanımı kurtarmak zorunda kalsaydım onu kurtarırdım.

Mario Vargas Llosa
Londra, Haziran 1998

Luis Loayza, namı diğer El borgiano de
Petit Thouars ve Abelardo Oquendo,
namı diğer El Delfín'e, her daim kardeşleri
El Sartrecillo Valiente'den en içten sevgilerle.

"Il faut avoir fouillé toute la vie sociale pour être un vrai romancier, vu que le roman est l'histoire privée des nations."[1]

Balzac, *Petites misères de la vie conjugale*

1. (Fr.) Gerçek bir romancı olmak için bütün toplumsal hayatı derinlemesine irdelemiş olmak gerekir, zira roman ulusların özel tarihidir. (Ç.N.)

BİR

I

Santiago'nun *La Crónica*'nın kapısından Tacna Caddesi'ne yönelttiği bakışlarında sevgi okunmuyor: otomobiller, birbiriyle alakasız ve renksiz binalar, pusun içinde süzülen ışıltılı ilanların iskeletleri, gri öğle vakti. Acaba Peru tam olarak ne zaman çuvallamıştı? Gazete satıcısı çocuklar Wilson Caddesi ışıklarında durmuş araçların arasında gazetelerin son baskılarını bağırarak dolaşırken, o yavaşça Colmena Caddesi'ne doğru yürümeye başlıyor. Elleri cepte, başı öne eğik, kendisi gibi San Martín Meydanı'na doğru ilerleyen yayaların arasına karışıyor. O da Peru gibiydi, bir yerde çuvallamıştı. Düşünüyor: Acaba nerede? Crillón Oteli'nin karşısında bir köpek gelip ayaklarını yalıyor: Sakın kuduz olmayasın, hadi hoşt. Çuvallamış Peru, diye düşünüyor. Çuvallamış Carlitos, herkes çuvallamış. Düşünüyor: Bundan kaçış yok. Miraflores dolmuşlarının durağında uzun bir kuyruk görüyor, meydanı geçiyor ve Norwin işte orada, Bar Zela'nın masalarından birinde oturuyor, merhaba birader, otursana Zavalita[1], elinde bir bardak *chilcano* kokteyli var, ayakka-

1. İspanyolcadaki -ito, -ita son ekleri küçültme takılarıdır ve çok yaygın olarak kullanılmaktadır. Arkadaşı, soyadı Zavala olan Santiago'ya sevecenlikle küçük Zavala diyor. (Ç.N.)

bılarını boyatıyor ve onu birlikte bir kadeh içmeye davet ediyor. Henüz sarhoş gibi görünmüyor; Santiago oturuyor, ayakkabı boyacısına bitirince kendisininkileri de boyamasını söylüyor. Tamam şef, hemen şef, onları ayna gibi yapacağım şef.

"Asırlardır ortalıkta görünmüyordun, sayın başyazar," diyor Norwin. "Baş sayfada yerel haberler sayfasındakine nazaran daha mı mutlusun?"

"Daha az çalışılıyor," diyor omuz silkerek, belki de yazıişleri müdürünün onu çağırdığı gün çuvallamıştır, buz gibi bir Cristal birası söylüyor, Orgambide'nin yerine geçmek ister miydin, Zavalita?, sen üniversiteye gitmiş adamsın, başyazı yazabilirsin, değil mi, Zavalita? Düşünüyor: İşte orada çuvalladım. "Erkenden geliyorum, bana ele alacağım konuyu söylüyorlar, burnumu tıkıyor, iki-üç saatte hallediyor ve sifonu çekiyorum, hepsi bu."

"Bana dünyanın bütün altınlarını verseler yine de başyazı yazamazdım," diyor Norwin. "Haberden uzaksın ve gazetecilik haberdir, Zavalita, inan bana. Ben ölene kadar sadece suç haberlerinde devam edeceğim. Ah, bu arada, Carlitos öldü mü?"

"Hâlâ hastanede, ama yakında taburcu edecekler," diyor Santiago. "Bu kez içkiyi bırakacağına yemin ediyor."

"Bir gece yatmaya gidince hamamböcekleri ve örümcekler gördüğü doğru mu?" diye soruyor Norwin.

"Yatağın örtüsünü kaldırınca binlerce tarantula ve fare üzerine hücum etmiş," diyor Santiago. "Çığlık atarak çırılçıplak sokağa fırlamış."

Norwin gülüyor ve Santiago gözlerini kapatıyor: Chorrillos semtinin evleri içlerinde eski püskü mobilyalardan ve terlikli, varisli, tozlu, çürümüş ihtiyar kadınlardan geçilmeyen parmaklıklı küpler, zelzelelerden çatlamış mağaralardır. Ufak tefek bir figür küplerin arasında koşuyor, haykırışları puslu gece yarısını titretiyor ve pe-

şinden gelen karıncaları ve akrepleri öfkelendiriyor. Yavaş ölüme karşı teselliyi alkolde aramanın getirdiği halüsinasyonlar, diye düşünüyor. Carlitos iyi biriydi, herkes kendini Peru'ya karşı elinden geldiğince savunuyordu.

"Hiç ummadığım bir anda ben de o hayvancıkları karşımda bulacağım," diyor *chilcano* kadehini merakla seyreden Norwin ve yarım yamalak sırıtıyor. "Ama içki içmeyen gazeteci olmaz, Zavalita. Emin ol, içki ilham verir."

Ayakkabı boyacısı, Norwin'inkileri bitirdi, şimdi ıslık çalarak Santiago'nun ayakkabılarına boya sürüyor. *Última Hora*'da işler nasıl gidiyordu, o haydutlar neler anlatıyorlardı? Senin nankörlüğünden şikâyet ediyorlar, Zavalita, keşke eskiden olduğu gibi arada sırada onları ziyaret etsen. Yoksa, şimdi bir sürü boş vaktin olduğuna göre, ikinci bir işte mi çalışıyorsun, Zavalita?

"Okuyorum, siesta yapıyorum," diyor Santiago. "Belki yeniden hukuk fakültesine kaydolurum."

"Haberden giderek uzaklaşıyor ve artık bir unvan istiyorsun." Norwin ona üzgün bir şekilde bakıyor. "Başyazı bu işte sondur, Zavalita. Avukat olacak, gazeteciliği bırakacaksın. Senin bir burjuvaya dönüştüğünü daha şimdiden görür gibi oluyorum."

"Otuz yaşındayım," diyor Santiago. "Bir burjuvaya dönüşmek için geç kaldım."

"Sadece otuz mu?" Norwin düşüncelere dalıyor. "Ben otuz altı yaşındayım ve yanında baban gibi duruyorum. İnan bana, suç haberleri insanı öğütüyor."

Bar Zela'nın masalarının üzerinde erkek suratları, fersiz ve yenilmiş gözler, küllüklere ve bira bardaklarına uzanan eller var. Burada insanlar ne kadar çirkindi, Carlitos haklıydı. Düşünüyor: Bugün bana ne oluyor? Ayakkabı boyacısı masaların arasında hızlı hızlı soluyan iki köpeği şaplaklarla kaçırıyor.

"*La Crónica*'nın kuduza karşı kampanyası ne zama-

na kadar devam edecek?" diye soruyor Norwin. "Artık sıkmaya başladılar, bugün ona bir sayfa daha ayırmışlar."

"Ben bütün başyazıları kuduza karşı kaleme aldım," diyor Santiago. "Pöh! Bu bana Küba ya da Vietnam hakkında yazmaktan daha az bıkkınlık veriyor. Neyse, durakta kuyruk kalmamış, ben dolmuşa bineceğim."

"Gel öğle yemeğini benimle ye, ben ısmarlarım," diyor Norwin. "Karını boş ver, Zavalita. Güzel günleri yâd ederiz."

Sıcak kobay kızartması ve buz gibi bira, Bajo el Puente semtindeki Rinconcito Cajamarquino lokantası ve sümük rengi kayaların arasında kıvrılarak akan Rímac Nehri'nin uyuşuk sularının gösterisi, Cafe Haiti'nin sert kahvesi, Milton'un evinde kumar, Norwin'in evinde *chilcano* ve duş, Becerrita'yla indirim aldığı genelevde büyük gece yarısı finali, kötü bir uyku, baş dönmeleri ve şafak vaktinin borçları. Güzel günler, o zamanlar belki.

"Ana, karides çorbası yaptı ve ben onu kaçıramam," diyor Santiago. "Başka bir gün, kardeşim."

"Sen karından korkuyorsun," diyor Norwin. "Of, sen hapı yutmuşsun, Zavalita."

Senin sandığın şeyden ötürü değil, kardeşim. Norwin birayı ve ayakkabı boyacısını ödemekte ısrar ediyor ve el sıkışıp ayrılıyorlar. Santiago durağa geri dönüyor, bindiği dolmuş bir Chevrolet ve radyosu açık, Inca Kola daha iyi serinletiyormuş, ardından bir vals, nehirler, vadiler, Jesús Vásquez'in emektar sesi, bu benim Peru'mdu. Şehir merkezinde trafik hâlâ sıkışık, ama República ve Arequipa caddeleri açık ve dolmuş çabucak gidebiliyor, yeni bir vals, Lima'lıların gelenek ruhu vardı. Neden bütün Peru valsleri bu kadar, bu kadar salakça acaba? Düşünüyor: Bugün bana ne oluyor? Çenesi göğsüne düşmüş, gözleri aralık, sanki karnını inceler gibi: Lanet olsun, Zavalita, oturur oturmaz ceketinin altında beliren o şişlik. Yoksa ilk birasını içtiği gün mü çuvallamıştı? On beş-yirmi yıl önce mi?

Dört haftadır annesini ve Teté'yi görmüyordu. Kim derdi ki Popeye mimar çıkacak, Zavalita, kim derdi ki sonunda Lima'nın köpekleri hakkında başyazılar yazacaksın. Düşünüyor: Yakında koca göbekli biri olacağım. Türk hamamına gideceğim, Terrazas'ta tenis oynayacağım, altı ayda bu yağları yakarım ve yeniden on beşimdeki gibi dümdüz bir karnım olur. Acele et, uyuşukluğu bırak, silkelen. Düşünüyor: Spor, evet çözüm bu. İşte Miraflores Parkı, La Quebrada, El Malecón, Benavides'in köşesinde, kaptan. İniyor, elleri cebinde, başı öne eğik, Porta'nın köşesine kadar yürüyor. Bugün bana ne oluyor? Gökyüzü hâlâ bulutlu, ortam daha da gri ve yağmur çiselemeye başladı: Teninde sivrisinek ayakçıkları, örümcek okşayışları gibi bir his. Hatta o kadar bile değil, ondan çok daha belli belirsiz ve cansız bir şey. Bu ülkede yağmur bile çuvallıyordu. Düşünüyor: Hiç olmazsa şöyle bardaktan boşanırcasına yağsaydı. Colina'da, Montecarlo'da, Marsano'da program ne acaba? Öğle yemeğini yiyecek, onu mayıştıracak ve kollarında siestanın yapıştı mı bırakmayan uykusuna götürecek olan *Ses Sese Karşı*'dan bir bölüm, keşke *İnsanlar ve Para* türü bir polisiye ya da *Aslanlar Diyarı* gibi bir kovboy filmi olsa. Fakat Ana'nın gazeteye işaretlenmiş melodramı kesin vardır, bugün bana ne oluyor? Düşünüyor: Sansür bari şu Meksika filmlerini yasaklasaydı, o zaman Ana'yla daha az kavga ederdi. Peki vermuttan sonra? El Malecón'un oradan bir tur atacak, Necochea Parkı'nın beton şemsiyelerinin altında havanın kararmasıyla birlikte denizin kızıla döndüğünü hissederek sigara içecek ve el ele cinler çiftliğine[1] döneceklerdi, çok kavga ediyoruz

1. *Quinta de los duendes*: Mario Vargas Llosa'nın ilk evliliğini yaptığı Julia Urquidi'yle (*Julia Teyze*) birlikte Lima'nın Miraflores semtindeki eve taktıkları isim. Yazar bu romandaki başkahramanını otobiyografik bir tercihle kendisinin de oturmuş olduğu eve yerleştiriyor. (Ç.N.)

sevgilim, çok tartışıyoruz sevgilim ve esnemeler arasında Huxley. İki oda duman ve yağ kokusuyla dolacaktı, sevgilisi çok mu acıkmıştı? Sabahın köründeki çalar saat, duşun soğuk suyu, dolmuş, Colmena'da büro çalışanları arasında yürüme, yazıişleri müdürünün sesi, bankacılık grevini mi tercih edersin, Zavalita, yoksa balıkçılık krizini ya da İsrail'i mi? Belki de biraz gayret edip şu avukatlık lisansını çıkarmaya değecekti. Düşünüyor: Geriye doğru gidiş. Cinler çiftliği evlerinin portakal rengi pütürlü duvarlarını, kırmızı kiremitlerini ve siyah parmaklıklı küçük pencerelerini görüyor. Dairelerinin kapısı açık ama şakacı, hoplayıp zıplayan, gürültücü ve taşkın Batuque[1] ortaya çıkmıyor. Bakkala giderken evin kapısını neden açık bırakıyorsun, sevgilim? Ama hayır, Ana bahçede, sana ne oldu böyle, saç baş dağınık, ağlamaktan şişmiş gözlerle geliyor: Ah sevgilim, Batuque'yi zorla alıp götürdüler.

"Onu ellerimin arasından kaptılar," diyor iç çekerek ağlayan Ana. "Birkaç tane iğrenç zenci, sevgilim. Onu bir kamyona attılar. Onu çaldılar, onu çaldılar."

Onu şakağından öpüyor, sakin ol sevgilim, yüzünü okşuyor, acaba nasıl olmuştu, omzundan tutarak eve doğru götürüyor, ağlama tatlım.

"Seni *La Crónica*'dan aradım ama orada yoktun." Ana suratını buruşturuyor. "Birkaç haydut, hapishane kaçkını suratlı birkaç zenci. Ben onu zinciriyle falan çıkarmıştım. Onu zorla elimden kapıp kamyona attılar, onu çaldılar."

"Yemeğimi yedikten sonra gidip onu köpek barınağından çıkaracağım." Santiago onu bir kez daha öpüyor. "Ona hiçbir şey olmayacak, sersemlik yapma."

1. (İsp.) Şamatacı. (Ç.N.)

"Can havliyle bacaklarını sallamaya ve kuyruğunu oynatmaya başladı," diyor gözlerini önlüğüne silerken ve iç çekiyor: "Ne olduğunu anlamış görünüyordu, sevgilim. Zavallıcık, zavallıcık."

"Onu senin elinden mi çekip aldılar?" diye soruyor Santiago. "Densizliğe bak, ortalığı ayağa kaldıracağım."

Bir sandalyenin üzerine attığı ceketini alıyor ve tam kapıya doğru yöneldiği sırada Ana önünü kesiyor: Sevgilim, hadi çabucak yemeğini ye, öyle git. Tatlı bir sesi var, yanakları gamzeli, gözleri hüzünlü, teni solgun.

"Çorba soğumuş olmalı," diyor gülümseyerek, dudakları titriyor. "Bu olay yüzünden aklım tamamen gitti, aşkım. Zavalı Batuquito."

Öğle yemeğini, evin avlusuna bakan pencereye dayanmış masada hiç konuşmadan yiyorlar: Avlunun toprağı Terrazas'ın tenis kortlarındaki gibi kiremit renginde, ortasında çakıltaşından daracık, kıvrımlı bir patika ve onun iki yanında da sardunyalar var. Çorba soğumuş, ince bir yağ tabakası tabağın kenarlarını boyuyor, karidesler konserve gibi görünüyor. Aşkım, bir şişe sirke almak için San Martín Sokağı'ndaki bakkala gidiyordum, birden yanında bir kamyon fren yapmış ve içinden haydut suratlı, azılı hapishane kaçkını suratlı iki zenci inmişti, biri onu kenara iterken diğeri elinden zinciri kapmış ve o daha ne olduğunun farkına varamadan hayvancağızı kafesin içine atıp gitmişlerdi. Zavallıcık, zavallı hayvancık. Santiago ayağa dikiliyor: O istismarcılara günlerini gösterecekti. O demedi miydi? Ana yeniden hıçkırıklara gömülüyor; o da onu öldürmelerinden korkuyordu, değil mi?

"Ona hiçbir şey yapmayacaklar, aşkım," diyor Ana'yı yanağından öperken ve ağzına bir anlığına diri et ve tuz tadı geliyor. "Onu hemen alıp getireceğim, göreceksin."

Porta ve San Martín sokaklarının kesiştiği köşedeki eczaneye kadar hızlı adımlarla gidiyor, telefonu kullan-

mak için izin istiyor ve *La Crónica*'yı arıyor. Telefonu adli haberlerden Solórzano açıyor: Lanet olası köpek barınağının yerini nereden bilsin, Zavalita.

"Köpeğinizi mi götürdüler?" diye soruyor kafasını saygılı bir biçimde uzatan eczacı. "Köpek barınağı Ejército Köprüsü'nün orada bulunuyor. Hemen gidin, kayınbiraderimin chihuahua cinsi, müthiş pahalı köpeğini orada öldürdüler."

Larco Caddesi'ne kadar hızlıca yürüyor, oradan bir dolmuşa biniyor, Colón Parkı'ndan Ejército Köprüsü'ne gitmek ne kadar tutar acaba?, cüzdanında yüz seksen *sol* sayıyor. Pazar gününe tek kuruşları kalmayacak, keşke Ana hastanedeki işini bırakmamış olsaydı, en iyisi akşam sinemaya gitmemeleri, zavallı Batuque, bir daha asla kuduz hakkında bir başyazı yazmayacaktı. Colón'da iniyor, Bolognesi Meydanı'nda bir taksi buluyor, şoför köpek barınağının nerede olduğunu bilmiyordu. Dos de Mayo Meydanı'ndaki bir dondurmacı onlara yolu tarif ediyor: Biraz daha ileride, nehrin yakınında bir tabela göreceklerdi, belediye köpek deposu, işte orasıydı. Kaka rengi (bu Lima'nın rengi, diye düşünüyor, Peru'nun rengi) tuğladan yıkık dökük bir duvarla çevrili çok büyük bir alan ve duvar boyunca sıralanmış kulübeler daha uzaklarda giderek birbirine karışıyor ve sıklaşıyor, ta ki bir hasırlar, kamışlar, kiremitler, oluklu saclar labirentine dönüşene kadar. Uzaktan gelen boğuk hırıltılar işitiliyor. Girişin hemen yanındaki bakımsız bir yapının üzerindeki levhada "Yönetim" yazıyor. Üzeri kâğıt yığılı bir yazı masasının arkasında uyuklayan ceketsiz, gözlüklü ve kel adamı gören Santiago masaya vuruyor: Köpeği çalınmıştı, onu karısının elinden zorla almışlardı, irkilen adam yerinden sıçrıyor, bu kahrolası olay bu şekilde kapanmayacaktı.

"Böyle lanetler yağdırarak içeri dalmak da ne olu-

yor?" diye soruyor şaşkın gözlerini ovuşturan ve suratını buruşturan kel adam. "Daha saygılı olun."

"Eğer köpeğime bir şey olduysa bu olay bu şekilde kapanmayacak," dedikten sonra gazeteci kimliğini çıkarıyor ve masaya bir kez daha vuruyor. "Ayrıca karıma saldırganca davranan o adamlar bunu yaptıklarına pişman olacaklar, sizi temin ederim."

"Biraz sakinleşin," dedikten sonra kimliği inceliyor, esniyor, suratının hoşnutsuzluğu keyifli bir can sıkıntısında dağılıp gidiyor. "Köpeğinizi birkaç saat önce mi topladılar? O halde kamyonun biraz önce getirdiklerinin arasında olmalı."

Gazeteci arkadaş böyle yapmamalıydı, bu kimsenin suçu değildi. Sesi cansız, gözleri gibi uykulu ve ağzının kıvrımları gibi hırçın: O da çuvallamış. Toplayıcılara hayvan başına ödeme yapılıyordu, bu yüzden bazen istismar ediyorlardı, ne yapabilirdi ki, bu bir rızkını çıkarma mücadelesiydi. Dışarıdan birkaç boğuk darbe ve mantar duvarların içinden sanki süzülerek gelen ulumalar işitiliyor. Kel adam keyifsizce ve zoraki gülümsüyor, adam kayıtsız bir biçimde ayağa kalkıyor, mırıldanarak bürodan çıkıyor. Boş bir alanı geçip idrar kokan bir hangara giriyorlar. Birbirlerine sürtünen, oldukları yerde zıplayan, telleri koklayan, hırlayan hayvanlarla dolu paralel kafesler. Santiago her kafesin önünde eğiliyor, orada yok, alt alta üst üste burunlar, sırtlar, kaskatı ve titrek kuyruklar yüzeyini araştırıyor, burada da yok. Kel adam, boş bakışlarla ve ayaklarını sürterek yanında yürüyor.

"Kendi gözünüzle görün, artık onları koyacak yer yok," diye birden protesto ediyor. "Sonra sizin gazeteniz bize saldırıyor, ne haksızca bir tutum! Belediye elimize sefaletler bırakıyor ve bizim mucizeler yaratmamız gerekiyor."

"Lanet olsun," diyor Santiago. "Burada da değil."

"Sabırlı olun," diyor kel adam iç çekerek. "Bakacağımız daha dört tane hangar var."

Tekrar boş alana çıkıyorlar. Eşelenmiş toprak, yabani otlar, dışkılar, leş gibi kokan su birikintileri. İkinci hangarda bir kafes diğerlerinden daha çok sallanıyor, teller titreşiyor ve beyaz, uzun tüylü bir şey zıplayıp diğerlerinin üzerine çıkıyor, sonra tekrar dalganın içine gömülüyor: Aman neyse ki, neyse ki. Yarım burun, bir parçacık kuyruk, kıpkırmızı ve ağlamaklı gözler: Batuquito. Zinciri hâlâ boynundaydı, buna hakları yoktu, bu ne rezillikti, ama kel adam, sakin olun, sakin olun, onu oradan çıkaracaktı. Ağır adımlarla uzaklaşıyor ve çok geçmeden peşinde mavi tulumlu, kısa boylu bir zenciyle dönüyor: Hadi bakalım, Pancras, şu beyaz olan çıkacak. Zenci kafesi açıyor, hayvanları kenara itiyor, Batuque'yi boğazından yakalıyor ve Santiago'ya uzatıyor. Zavallı, tir tir titriyordu, ama onu elinden bırakınca geriye doğru bir adım atıp silkeleniyor.

"Her zaman sıçarlar," diyor zenci gülerek. "Bu onların hapisten çıktığımıza mutluyuz deme biçimleridir."

Santiago, Batuque'nin yanına çömeliyor, başını kaşıyor, ona ellerini yalatıyor. Hayvan titriyor, çişi damlıyor, sarhoş gibi sendeliyor ve ancak boş alana çıkınca hoplayıp zıplamaya, toprağı eşelemeye, koşmaya başlıyor.

"Benimle gelin ve burada hangi koşullarda çalıştığımızı görün," diyor Santiago'yu kolundan çekerken ve ona dokunaklı bir şekilde gülümsüyor. "Bu konuda gazetenizde bir şeyler yazın, belediyenin bize ayırdığı ödeneği artırmasını talep edin."

Pis kokulu ve yıkık dökük hangarlar, çelik grisi bir gökyüzü, nemli soluklar. Onların beş metre ötesinde, elinde bir çuvalla ayakta duran karanlık bir siluet, minik bedeninden beklenmeyecek aşırı yırtıcı bir sesle direnen ve histerik bir şekilde debelenen bir sosis köpekle müca-

dele ediyor: Ona yardım et, Pancras. Kısa boylu zenci koşup çuvalı açıyor, öteki sosis köpeği içine atıyor. Çuvalın ağzını bir kayışla kapatıp yere bırakıyorlar ve Batuque hırlamaya başlıyor, inleyerek zincirini çekiyor, sana ne oluyor, korkuyla bakıyor, boğuk boğuk havlıyor. Adamlar çoktan sopalarını kavradılar, şimdi kükreyerek ardı ardına darbeler indirmeye başlıyorlar, çuval dans ediyor, zıplıyor, çıldırmış gibi uluyor, adamlar birbiri ardına kükrüyor ve vuruyorlar. Şaşkına dönen Santiago gözlerini kapatıyor.

"Peru'da Taş Devri'nde yaşıyoruz, dostum." Tatlı-ekşi bir gülümseme kel adamın suratını canlandırıyor. "Bakın ne şartlar altında çalışıyoruz ve hiçbir hakka sahip değiliz."

Çuval hareketsiz, adamlar bir süre daha vurduktan sonra sopaları yere atıyor, yüzlerini kuruluyor ve ellerini ovuşturuyorlar.

"Eskiden onları olması gerektiği gibi öldürüyorduk, ama artık buna paramız yetmiyor," diye yakınıyor kel adam. "Bu konuda bir makalecik yazın, gazeteci dostum."

"Peki, burada bize ne kadar para verdiklerini biliyor musunuz?" diye soruyor Pancras lafa girerek ve yanındakine dönüyor. "Sen söyle, beyefendi gazeteci, gazetesinde bunu eleştirsin."

O, Pancras'tan daha uzun boylu ve daha genç. Onlara doğru birkaç adım atıyor ve Santiago en sonunda suratını görebiliyor: Ne? Zinciri bırakıyor, Batuque havlayarak koşmaya başlıyor ve o ağzını açıyor ve kapatıyor: Ne?

"Hayvan başına bir *sol*, efendim," diyor zenci. "Üstüne bir de onları yaktıkları çöplüğe götürmemiz gerekiyor. Sadece bir *sol*, efendim."

O değildi, bütün zenciler birbirlerine benzerlerdi, o olamazdı. Düşünüyor: Neden o olamazmış? Zenci eğiliyor, çuvalı yerden kaldırıyor, evet oydu, boş alanın bir

köşesine götürüyor ve diğer kanlı çuvalların arasına attıktan sonra uzun bacaklarının üzerinde sallanarak ve alnını ovalayarak geri geliyor. Oydu, oydu. Dostum, dirseğiyle Pancras'ı dürtüyor, hadi git öğle yemeğini ye.

"Burada şikâyet ediyorlar, ama kamyonla köpek toplamaya çıktıklarında onlardan iyisi yok," diye homurdanıyor kel adam. "Bu sabah beyefendinin köpekçiğini boynunda tasması bulunmasına ve sahibesinin yanında olmasına rağmen kamyona yüklemişler, pislik herifler."

Zenci kollarını kaldırıyor, oydu: Onlar bu sabah kamyonla çıkmamışlardı, beyefendi, sopayla vurup durmuşlardı. Düşünüyor: O. Sesi ve vücudu onunkiler ama ondan otuz yaş daha yaşlı görünüyor. Aynı ince surat, aynı basık burun, aynı kıvırcık saçlar. Ama şimdi ayrıca gözkapaklarında morumsu torbalar, boynunda kırışıklıklar, at dişlerinin üzerinde yeşilimtırak sarı bir tabaka var. Düşünüyor: Bembeyazdılar. Ne kadar değişmiş, ne kadar çökmüş. Daha zayıf, daha pis, çok daha yaşlı, ama bu onun gösterişli ve ağırdan alan yürüyüşü, bunlar onun örümcek bacakları. Kocaman elleri şimdi kemikli bir görünüme sahip ve ağzının etrafında tükürükten bir halka var. Boş alanı gerisingeri yürüdüler, şimdi bürodalar, Batuque Santiago'nun ayaklarına sürtünüyor. Düşünüyor: Benim kim olduğumu bilmiyor. Bunu ona söylemeyecekti, onunla konuşmayacaktı. Seni nereden tanıyacak, Zavalita, sen o zamanlar kaç yaşındaydın ki? On altı? On sekiz? Şimdiyse otuzluk bir ihtiyarsın. Kel adam iki yaprağın arasına karbon kâğıdı koyuyor, eğik ve okunaksız bir yazıyla bir şeyler karalıyor. Kapının ağzında duran zenci dudaklarını yalıyor.

"Buraya bir imza, dostum; cidden söylüyorum, bize küçük bir destek verin, *La Crónica*'da ödeneğimizin artırılmasını talep edin." Kel adam zenciye bakıyor. "Sen öğle yemeğini yemeyecek miydin?"

"Biraz avans alabilir miyim?" diye sorduktan sonra bir adım yaklaşıyor ve doğallıkla açıklıyor: "İşler kötü gidiyor, efendim."

"Yarım *libra*," diyor kel adam esneyerek. "Başka param yok."

Banknotu bakmadan cebine atıyor ve Santiago'yla birlikte bürodan çıkıyor. Ejército Köprüsü'nden kamyonlar, otobüsler ve otomobiller seli geçiyor, eğer hemen koşup gitse, Fray Martín de Porres semtinin kerpiç ev öbekleri pusun arasında, surat ifadesi nasıl olurdu acaba?, tıpkı rüyalarda olduğu gibi seçiliyor. Zencinin gözlerinin içine bakınca, zenci de ona aynı şekilde bakıyor:

"Eğer köpeğimi öldürseydiniz, sanırım ben de sizleri öldürürdüm," diyor zorlama bir tebessümle.

Hayır, Zavalita, seni tanımıyor. Dikkatlice dinliyor ve bakışları bulanık, mesafeli ve saygılı. Yaşlanmanın yanı sıra hissizleşmişti de. Düşünüyor: O da çuvallamış.

"Tüylü ufaklığı bu sabah mı toplamışlar?" diye sorarken gözleri bir anlığına beklenmedik bir ışıltıyla parlıyor. "Zenci Céspedes olmalı, o hiçbir şeyi umursamaz. Bahçelere dalar, zincirleri koparır, o bir *sol*'ü kazanmak için her şeyi yapar."

Alfonso Ugarte Caddesi'ne çıkan merdivenin dibindeler; Batuque yerde yuvarlanıyor ve kurşuni gökyüzüne doğru havlıyor.

"Ambrosio?" Gülümsüyor, tereddüt ediyor, tekrar gülümsüyor. "Sen Ambrosio değil misin?"

Adam koşmaya başlamıyor, hiçbir şey söylemiyor. Afallamış ve sersem bir ifadeyle bakıyor, derken birden gözlerinde bir tür dalgınlık beliriyor.

"Beni unuttun mu?" Gülümsüyor, tereddüt ediyor, gülümsüyor. "Benim, Santiago, Don Fermín'in oğlu."

Kocaman eller havaya kalkıyor, küçükbey Santiago mu, efendim?, sanki onu boğmak ve ona sarılmak arasın-

da tereddüt edercesine havada asılı kalıyor, Don Fermín'in oğlu mu? Şaşkınlık ya da heyecandan ötürü sesi çatlak çıkıyor ve gözleri kamaşmış gibi, onları kırpıştırıyor. Ta kendisi, dostum, onu çıkaramıyor muydu? Oysaki Santiago onu boş alanda görür görmez tanımıştı: He, ne var ne yok? Kocaman elleri hareketleniyor, vay canına, yeniden havada dolaşıyorlar, ne kadar da büyümüştü, Santiago'nun omuzlarını ve sırtını sıvazlıyorlar ve sonunda gözlerinin içi gülüyor: Ne büyük mutluluk, küçükbey.

"Bir adama dönüştüğünüzü görmek, şaka gibi." Onu sıvazlıyor, ona bakıyor, gülümsüyor. "Size şöyle bir bakınca gözlerime inanamıyorum, küçükbey. Şimdi tabii ki sizi tanıdım. Babanıza çok benziyorsunuz ve birazcık da Senyora Zoila'yı andırıyorsunuz."

Peki ya küçükhanım Teté?, ve eller gidip geliyor, heyecandan mı yoksa korktukları için mi?, peki ya Senyor Chispas?, elleri Santiago'nun kollarından ve omuzlarından sırtına kadar dolaşıyor, gözleri şefkatli ve yâd edici görünüyor, sesi doğal olmaya çabalıyor. Bu çok büyük bir tesadüf değil miydi? Birbirlerini nerede bulmuşlardı, küçükbey! Onca zaman sonra, vay canına.

"Bu koşturmaca beni susattı," diyor Santiago. "Gel hadi bir şey içelim. Buralarda bildiğin bir yer var mı?"

"Yemek yediğim bir yer var," diyor Ambrosio. "İsmi Katedral, garibanların mekânı, bilmem beğenir misiniz?"

"Eğer soğuk biraları varsa beğenirim," diyor Santiago. "Gidelim, Ambrosio."

Dünkü çocuk Santiago'nun artık bira içmesi şaka gibi geliyordu, Ambrosio gülüyor ve yeşilimsi sarıya çalan iri dişleri ortaya çıkıyor: zaman akıp gidiyordu, lanet olası. Merdiveni çıkıyorlar, Alfonso Ugarte'nin ilk adasındaki boş arsaların arasında cephesi beyaza boyalı bir Ford bayisi var, soldaki sokak ağzında ise Merkez Demiryolları'nın, boyaları kaçınılmaz grilik tarafından silinmiş depoları gö-

ze çarpıyor. Kutu yüklü bir kamyon Katedral'in girişini gizliyor. İçeride, oluklu sacdan yapılmış çatının altındaki eğreti banklar ve masaları doldurmuş gürültücü bir aç kalabalık var. Üstlerinde gömlek olan iki çalışan bakır rengi suratları, çiğneyen ve içen keskin yüz hatlarını tezgâhın arkasından izliyorlar; eski püskü bir önlük giymiş şaşkın görünümlü bir taşralı delikanlı ise dumanı tüten çorbaları, şişeleri ve pilav dolu tabakları dağıtıyor. Rengârenk bir radyo çok fazla sevgi, çok fazla öpücük, çok fazla aşk haykırıyor ve dip tarafta, dumanların, gürültünün, ağır bir yemek ve içki kokusunun, dans eden sinek sürülerinin ardında gediklerle dolu bir duvar –taşlar, kulübeler, incecik akan nehir, kurşuni gökyüzü– ve ter içinde tombul bir kadın bir ocağın cızırtılarının arasında tencereler ve tavalarla ilgileniyor. Radyonun yanında boş bir masa var, üzerine kazınmış onca şeyin arasında içinden ok geçen bir kalp ve bir kadın adı –Saturnina– seçiliyor.

"Ben öğle yemeğimi yedim, ama sen kendine yemek söyle," diyor Santiago.

"İki tane buz gibi Cristal," diye bağırıyor Ambrosio ellerini megafon gibi yaparak. "Bir balık çorbası, kuru fasulye, pilav ve ekmek."

Buraya gelmemeliydin, onunla konuşmamalıydın, Zavalita, sen çuvallamış değil delisin. Düşünüyor: Kâbus geri gelecek. Senin suçun olacak, Zavalita, zavallı baba, zavallı ihtiyar.

"Şoförler, civardaki fabrikaların işçileri buraya gelir," diyor Ambrosio sanki özür dilercesine etrafını işaret ederek. "Ta Argentina Caddesi'nden buraya geliyorlar çünkü yemek idare eder ve en önemlisi de ucuz."

Taşralı delikanlı biraları getiriyor, Santiago bardaklara dolduruyor ve içiyorlar, sağlığınıza küçükbey, seninkine de Ambrosio, hatıralarla dolu zihnini zayıflatan, bulandıran ve boğan yoğun ve tarif edilemez bir koku var.

"Ne kadar berbat bir iş bulmuşsun, Ambrosio. Uzun zamandır mı köpek barınağındasın?"

"Bir aydır küçükbey ve oraya kuduz sayesinde kapağı attım, yoksa kadro tamamen doluydu. Elbette ki berbat bir iş, adamın canına okuyor. Sadece kamyonla toplamaya çıkıldığında keyifli."

Ortam ter, acı biber ve soğan, sidik ve birikmiş çöp kokuyor ve radyonun müziği hep bir ağızdan konuşmaların yanı sıra motor ve korna seslerine karışıyor ve kulaklara bozulmuş ve çoğalmış olarak geliyor. Kavruk yüzler, çıkık elmacıkkemikleri, rutinden ya da miskinlikten ötürü uykulu gözler masaların arasında geziniyor, tezgâhın önünde öbekler oluşturuyor, girişi engelliyorlar. Ambrosio, Santiago'nun ikram ettiği sigarayı alıyor, içip bitiriyor ve izmaritini yere atıp ayağıyla eziyor. Çorbayı gürültülü bir şekilde höpürdetiyor, balık parçalarını dişliyor, kemik parçalarını alıp emiyor ve tertemiz yapıyor, bu arada dinliyor, cevap veriyor ya da soru soruyor ve ekmek parçalarını silip süpürüyor, birasından kocaman yudumlar alıyor ve eliyle terini siliyor: Zaman insanı fark ettirmeden yutuyor, küçükbey. Düşünüyor: Neden buradan gitmiyorum? Düşünüyor: Gitmem gerek, ama bir bira daha söylüyor. Bardakları dolduruyor, kendininkini kavrıyor ve bu arada konuşuyor, hatırlıyor ya da düşünüyor, kraterlerden sıçramış köpüğün oluşturduğu daireyi, sarışın kabarcıklar kusarak sessizce açılan ve elinin ısıttığı sarı sıvıda kaybolan ağızları gözlemliyor. Gözlerini kapatmadan içiyor, geğiriyor, sigara çıkarıp yakıyor, Batuque'yi okşamak için eğiliyor: Geçmiş bitmiş şeyler, lanet olsun. Konuşuyor, sonra Ambrosio konuşuyor, gözkapaklarında mavimtırak torbalar var, burun delikleri sanki koşmuş gibi, sanki boğuluyormuş gibi açılıp kapanıyor ve her yudumdan sonra tükürüyor, sineklere nostaljiyle bakıyor, dinliyor, gülümsüyor ya da hüzünleniyor ya da başka bir şeyle karıştırı-

yor, gözleriyse arada bir öfkelenmiş, korkmuş ya da uzaklara gitmiş gibi görünüyor; arada bir öksürük krizine tutuluyor. Kıvırcık saçlarının arasında beyazlar fark ediliyor, işçi tulumunun üzerinde bir zamanlar mavi olması ve düğmelerinin bulunması gereken bir ceket ve gırtlağına bir urgan gibi dolanan yüksek yakalı bir gömlek var. Santiago onun kocaman ayakkabılarına bakıyor: Çamur içinde, eğri büğrü, zamanın hışmına uğramış şeyler. Sesi kulağına tereddütlü ve ürkek bir tonda ulaşıyor, tedbirli ve ricacı şekilde kayboluyor, sonra geri döndüğünde saygılı, hevesli ya da acındırıcı, ama her zaman mağlup bir tonda geri dönüyor: Otuz değil, kırk yaş, yüz yaş daha yaşlı gösteriyor. Sadece çökmekle, yaşlanmakla, alıklaşmakla kalmamış, belki vereme de yakalanmıştı. Carlitos'tan ve senden bin kat fazla çuvallamıştı, Zavalita. Gidecekti, gitmesi gerekiyordu, ama bir bira daha söylüyor. Sarhoşsun, Zavalita, neredeyse ağlayacaktın. Hayat bu ülkenin insanlarına iyi davranmıyordu, küçükbey, onların evinden ayrıldığından beri başına gelenler filmleri aratmazdı. Hayat ona da çok iyi davranmamıştı, Ambrosio ve bir bira daha söylüyor. Kusacak mıydı? Birbirine karışan kızartma, ayak ve koltukaltı kokuları yakıcı ve istilacı bir şekilde düz ya da dik saçlı kafaların, yapışkan tepelerin, kepek ve briyantin kaplı bezgin enselerin üzerinde dolaşıyor, radyonun müziği susuyor ve yeniden başlıyor, susuyor ve yeniden başlıyor, artık hafızanın aşağılık imgeleri de, tok suratlardan, dört köşe ağızlardan ve tüysüz esmer yanaklardan daha yoğun ve geri döndürülemez bir biçimde oradalar: Birer bira daha. Bu ülke tam bir tımarhane değil miydi, küçükbey, Peru harikulade bir yapboz değil miydi? Birbirlerinden ölesiye nefret eden Odristalar[1] ve

1. General Manuel Apolinario Odría destekçilerine verilen isim. (Y.N.)

Apristalar[1] şimdi etle tırnak gibi değiller miydi, küçükbey? Babası bütün bunlara ne derdi, küçükbey? Konuşurlarken Ambrosio'nun arada bir, çekingen ve saygılı bir biçimde kendisini uyardığını işitiyor: Artık gitmelisiniz, küçükbey. Orada uzaklarda, üzeri şişelerle dolu upuzun masanın arkasında ufak tefek ve savunmasız, gözlerinden sarhoşluk ve korku okunuyor. Batuque bir kez havlıyor, yüz kez havlıyor. Bir iç girdap, yüreğinin yüreğinde bir kargaşa, bir zaman durmuş duygusu ve o kesif koku. Konuşuyorlar mı? Radyo gürlemeyi bırakıyor sonra yeniden gürlüyor. Birbirine karışan kokuların oluşturduğu azman nehir tütün, bira, insan teni ve yemek artığı kokusu şeklinde kollara ayrılıp Katedral'in masif havasında kayıtsızca dolaştıktan sonra birden çok daha bastırılamaz iğrençlikte bir leş koku tarafından yutuluyormuş gibi geliyor: İkimiz de haksızmışız, baba, bu bozgunun kokusu, baba. Lokantaya giren, yemeğini yiyen, gülen, bağırarak konuşan insanlar, çıkıp giden insanlar ve tezgâhın arkasındaki elemanların değişmeyen solgun profilleri. Konuşuyorlar, susuyorlar, içiyorlar, sigara tüttürüyorlar ve taşralı delikanlı yanlarında bitip şişelerle dolu masanın üzerine eğildiğinde, diğer masalar tamamen boşalmış durumda; artık ne radyonun sesi ne de ocağın cızırtısı duyuluyor, sadece havlayan Batuque, Saturnina. Taşralı delikanlı isli parmaklarıyla şişeleri sayarken o Ambrosio'nun suratındaki endişeyi görüyor: Küçükbey kendini kötü mü hissediyordu? Hafif bir baş ağrısı, şimdi geçer. Kendini gülünç duruma düşürüyorsun, diye düşünüyor, çok içtim, Huxley, bak Batuque sağ salim burada, bir arkadaşla karşılaştığım için geciktim. Düşünüyor: Sevgilim. Düşünüyor: Kalk artık, Zavalita, bu kadar yeter. Ambrosio elini cebine atınca

1. APRA (Alianza Popular Revolucionaria Americana–Amerikan Halk Devrimi Birliği) destekçilerine verilen isim. (Y.N.)

Santiago kollarını ona doğru uzatıyor: Kafayı mı yedin, birader?, hesabı o ödeyecekti. Tökezleyince Ambrosio ve taşralı delikanlı onu tutuyorlar: Bırakın beni, kendi başına yürüyebilirdi, kendini iyi hissediyordu. Vay canına, küçükbey, tevekkeli değil, o kadar içtikten sonra. Katedral'in boş masalarının ve aksak sandalyelerinin arasından, bozuk zemine sabit bir biçimde bakarak adım adım ilerliyor: Artık tamam, artık geçti. Beyni yavaş yavaş normal işleyişine dönüyor, bacaklarının uyuşukluğu kayboluyor, gözleri açılıyor. Ama imgeler hâlâ oradalar. Ayaklarının arasında gözüne ilişen Batuque sabırsızca havlıyor.

"Neyse ki paranız yetti, küçükbey. Kendinizi daha iyi hissettiğinize emin misiniz?"

"Biraz başım dönüyor, ama sarhoş değilim, içki bana dokunmaz. Başım çok fazla düşünmekten dönüyor."

"Dört saat, küçükbey, ne bahane uyduracağımı bilmiyorum. Siz farkında değilsiniz ama bu yüzden işimi kaybedebilirim. Neticede, size teşekkür ederim. Biralar, öğle yemeği, sohbet için. Umarım günün birinde tekrar görüşürüz, küçükbey."

Verandadalar, taşralı delikanlı tahta kapıyı daha yeni kapattı, girişi gizleyen kamyon gitmiş, pus binaların cephelerini silikleştiriyor ve akşamüstünün çelik rengi ışığında otomobil, kamyon ve otobüslerin her zamanki bunaltıcı seli Ejército Köprüsü'nden akıyor. Yakınlarında kimse yok, uzaktan gelip geçenlerse dumanlı perdelerin arasında süzülen birer suratsız siluetten ibaret. Tamam, işte vedalaşıyoruz, diye düşünüyor, onu bir daha görmeyeceksin. Düşünüyor: Onu hiç görmedim, onunla hiç konuşmadım, bir duş, bir siesta ve her şey yoluna girecek.

"Kendinizi gerçekten iyi hissediyor musunuz, küçükbey? Size eşlik etmemi istemez misiniz?"

"Kendini kötü hisseden sensin," diyor dudaklarını oynatmadan. "Bütün öğleden sonra, dört saat boyunca sen kendini kötü hissettin."

"Hiç alakası yok, benim kafam içkiye karşı çok dirençlidir," diyor Ambrosio ve bir an için gülüyor. Ağzı yarı aralık, eli çenesinde taş kesmiş gibi kalıyor. Yakalarını kaldırmış, Santiago'nun bir metre ötesinde duruyor, Batuque ise kulaklarını dikmiş, dişlerini göstererek Santiago'ya bakıyor, Ambrosio'ya bakıyor ve şaşkın, endişeli ya da kaygılı bir halde yeri eşeliyor. Katedral'in içinde sandalyeleri sürüklüyorlar, herhalde yerleri yıkayacaklar.

"Neden bahsettiğimi çok iyi biliyorsun," diyor Santiago. "Lütfen, aptala yatmayı bırak."

Anlamak istemiyor ya da anlayamıyor, Zavalita: Kılı kıpırdamadı ve gözbebeklerinde o her zamanki inatçı körlük, o dik başlı zalim karanlık yerinde duruyor.

"Eğer size eşlik etmemi isterseniz, küçükbey," diye kekeliyor ama hemen akabinde gözlerini indirip sesini alçaltıyor. "Demek istediğim, size bir taksi bulmamı ister misiniz?"

"*La Crónica*'da bir kapı görevlisine ihtiyaçları var," derken o da sesini alçaltıyor. "Köpek barınağındakinden daha az berbat bir iş. Seni evraksız işe almalarını sağlayacağım. Durumun çok daha iyi olacak. Ama lütfen, bir an için olsun aptala yatmayı bırak."

"Pekâlâ, tamam," derken gözlerinde giderek büyüyen bir rahatsızlık göze çarpıyor, sesiyse sanki feryatlarda yırtılacakmış gibi duruyor. "Size neler oluyor, küçükbey, neden böyle yapıyorsunuz?"

"Sana bu ayki bütün maaşımı vereceğim," derken sesi birden titriyor, ama hıçkırıklara gömülmüyor; dimdik duruyor, gözleri kocaman açık. "Üç bin beş yüz *sol*. Bu paraya olur değil mi?"

Susup başını önüne eğiyor ve otomatik olarak, sanki sessizlik bükülmez bir mekanizmayı devreye sokmuşçasına, Ambrosio'nun bedeni geriye doğru bir adım atıyor, büzülüyor, ellerini sanki kendini savunmak ya da saldır-

mak istercesine mide hizasında ileri doğru uzatıyor. Batuque hırlıyor.

"İçki kafanıza mı vurdu?" diye homurdanıyor, sesi bozuk. "Ne oluyor size, ne istiyorsunuz?"

"Aptala yatmayı bırakmanı." Gözlerini kapatıyor ve derin bir soluk alıyor, "İçtenlikle Peri'den, babamdan bahsetmemizi istiyorum. Sana o mu yaptırdı? Artık bir önemi yok, sadece öğrenmek istiyorum. Yapmanı isteyen babam mıydı?"

Sesi kesiliyor, bunun üzerine Ambrosio geriye doğru bir adım daha atıyor ve Santiago onu biraz ileride sinmiş, gergin, gözleri korku ya da öfkeden kaymış halde seçiyor: Gitme sakın, buraya gel. Hisleri uyuşmamış, sen aptal biri değilsin, düşün, buraya gel. Ambrosio vücudunu yana yatırıyor, yumruğunu tehdit edercesine ya da vedalaşırcasına sallıyor.

"Söylediklerinizden pişmanlık duymayasınız diye gidiyorum," diye kırgın bir sesle homurdanıyor. "İşe ihtiyacım yok, sizden gelecek hiçbir iyiliği, aynı şekilde paranızı da kabul etmeyeceğimi bilin. Sahip olduğunuz o babayı hak etmediğinizi bilin. Cehenneme kadar yolunuz var, küçükbey."

"Tamam, tamam, umurumda değil," diyor Santiago. "Gel, gitme, buraya gel."

Ayaklarının orada hafif bir hırlama var, Batuque de zencinin gidişine bakıyor: Karanlık figür boş arsaların duvarlarına yapışık bir halde uzaklaşıyor, Ford bayisinin ışıltılı vitrinlerinin önünde daha görünür oluyor, ardından köprünün merdivenine dalıp gözden kayboluyor.

"Artık tamam," diyor hıçkırıklara gömülen Santiago ve yere eğilip dikilmiş küçük kuyruğu, istekli burnu okşuyor. "Şimdi gidiyoruz, Batuquito."

Doğruluyor, yeniden hıçkırarak ağlıyor, cebinden bir mendil çıkarıp gözlerini siliyor. Sırtı Katedral'in kapısına

dayalı, yeniden yaşlarla dolmuş suratına vuran çisentiyle orada birkaç saniye hareketsiz kalıyor. Batuque onun bileklerine sürtünüyor, ayakkabılarını yalıyor, kafasını çevirip hafifçe hırlıyor. Elleri ceplerinde, Dos de Mayo Meydanı'na doğru yavaşça yürümeye başlıyor ve Batuque de hızlı adımlarla ona eşlik ediyor. Anıtın dibine oturmuş adamlar var, etrafları tam bir izmarit, meyve kabuğu ve kâğıt çöplüğü; insanlar köşe başlarında, bir toz bulutunun içinde semt istikametinde gözden kaybolan külüstür otobüslere hücum ediyorlar; bir polis bir seyyar satıcıyla tartışıyor ve her ikisinin suratları da nefret dolu ve bezgin, sesleriyse boş bir hiddetle gerilmiş gibi çıkıyor. Meydanın etrafında bir tur atıyor ve Colmena Caddesi'nin köşesinde bir taksi durduruyor: Köpeği koltuğu kirletmez değil mi? Hayır, kaptan, kirletmez: Miraflores'e, Porta Sokağı'na gideceğiz. Taksiye biniyor, Batuque'yi dizlerinin üzerine koyuyor, ceketinin içindeki şu şişlik yok mu! Tenis oynamak, yüzmek, ağırlık çalışmak, sersemlemek, Carlitos gibi alkole vurmak. Gözlerini kapatıyor, başı öndeki koltuğun arkasına dayalı, eli hayvanın sırtını, kulaklarını, soğuk burnunu, titreyen karnını okşuyor. Köpek barınağından kurtuldun, Batuquito, ama seni kimse gelip köpek barınağından çıkarmayacak, Zavalita, yarın Carlitos'u hastanede ziyaret edecek ve ona bir kitap götürecek, ama Huxley değil. Taksi gürültülü kör sokaklarda ilerliyor, karanlıkta araçların motorları, kornalar ve anlık sesler işitiliyor. Keşke Norwin'in öğle yemeği davetini kabul etmiş olsaydın, Zavalita. Düşünüyor: O eline sopayı alıp onları öldürüyor, sen ise başyazıları. O senden daha iyiydi, Zavalita. Daha fazla ödemiş, daha fazla çuvallamıştı. Düşünüyor: Zavallı baba. Taksi hızını düşürünce gözlerini açıyor: Eğimli, gümüşi, otomobil kaynayan, ışıklı tabelaları çoktan yanıp sönmeye başlamış Diagonal Caddesi işte orada, taksinin ön camından görünüyor. Pus parkın ağaçlarını beyazlaştı-

rıyor, kilisenin kuleleri griliğin içinde kayboluyor, frenkinciri ağaçlarının dalları sallanıyor: Burada durun. Ücreti ödüyor ve Batuque havlamaya başlıyor. Onu bırakıyor ve evin girişini bir meteor gibi geçişini görüyor. İçeriden gelen havlamaları işitiyor, ceketini ve kravatını düzeltiyor, Ana'nın çığlığını duyuyor, suratını tahmin ediyor. Avluya giriyor, küçük cin evlerinin pencereleri aydınlanmış, Batuque'yi kucaklayan ve ona doğru gelen Ana'nın silueti, neden bu kadar geciktin sevgilim, sinirlerim nasıl da gerildi, ne kadar korktum sevgilim.

"Hadi girelim, bu hayvan bütün komşuları delirtecek," dedikten sonra ona hızlı bir öpücük konduruyor. "Sus, Batuque."

Tuvalete gidiyor, işerken ve yüzünü yıkarken Ana'yı işitiyor, hadi başına neler geldiğini, neden böyle geciktiğini anlat, aşkım, Batuque'yle oynuyor, neyse ki onu buldun sevgilim, ve mutlu havlamaları işitiyor. Çıktığında Ana'yı kucağında Batuque'yle birlikte oturma odasında otururken buluyor. Yanına oturuyor ve onu şakağından öpüyor.

"Sen içmişsin," diyor ceketinden tutup yarı gülerek yarı kızgın bir tavırla. "Bira kokuyorsun, sevgilim. Sakın bana içmediğini söyleme, içtin değil mi?"

"Asırlardır görüşmediğim bir herifle karşılaştım. Bir içki içmek için oturduk. Sonra ondan kurtulamadım, sevgilim."

"Ben burada endişeden delirecek gibi olayım," diyen mızmız, tatlı, sevecen sesi duyuyor. "Sen orada arkadaşlarınla bira iç. Neden Alman kadını arayıp en azından bana haber vermedin, sevgilim?"

"Telefon yoktu, orada bir yerde, dünya sonu bir lokantaya oturduk," diyor esneyerek, mayışarak, gülümseyerek. "Ayrıca şu deli Alman kadını ikide bir rahatsız etmekten hoşlanmıyorum. Kendimi berbat hissediyorum, başım korkunç ağrıyor."

Oh olsun, beni bütün öğleden sonra sinirleri laçka bir halde bırakırsan, sonra elini alnında dolaştırıyor, ona bakıyor, gülümsüyor, sessizce konuşuyor ve kulağını çimdikliyor: Başın ağrıyorsa oh olsun, sevgilim ve onu öpüyor. Biraz uyumak ister miydi? Perdeyi kapatsın mıydı? Evet, biraz uyusa iyi olur, yatağa devriliyor ve Ana ile Batuque' nin gölgeleri birbirlerini arayarak etrafında dönüp duruyorlar.

"En kötüsü de bütün paramı harcadım, sevgilim. Pazartesiyi nasıl getireceğiz bilmiyorum."

"Aman, kimin umurunda. Neyse ki San Martín'deki bakkal bana her zaman veresiye veriyor, neyse ki bizimki bakkalların en iyisi."

"En kötüsü de sinemaya gidemeyeceğiz. Bugün iyi bir film var mıydı?"

"Colina'da bir Marlon Brando filmi var," diyen Ana' nın sesi çok çok uzaklardan, sanki suyun içinden geliyor. "Senin sevdiğin şu polisiyelerden, sevgilim. Eğer istersen Alman kadından ödünç para alabilirim."

Karın mutlu, Zavalita, seni affediyor çünkü ona Batuque'yi getirdin. Düşünüyor: Şu anda mutlu.

"Ödünç para alayım ve sinemaya gidelim, ama bana söz ver bir daha bana haber vermeden arkadaşlarınla bira içmeye gitmeyeceksin," diyor Ana gülümseyerek ve sesi giderek daha uzaktan geliyor.

"Düşünüyor: Sana söz veriyorum. Perdenin bir köşesi katlanmış ve Santiago oradan neredeyse karanlık gökyüzünün bir parçasını görebiliyor ve dışarıda, yukarıda, cinler çiftliğinin, Miraflores'in, Lima'nın üzerinde her zamanki sefil çisentinin indiğini tahmin edebiliyor.

II

Popeye Arévalo bütün sabahı Miraflores Plajı'nda geçirmişti. Merdivene laf olsun diye bakıyorsun, diyorlardı mahallenin kızları ona, Teté gelmeyecek. Ve gerçekten de, Teté o sabah gelip denize girmedi. Hayal kırıklığına uğramış bir halde öğleden önce evine döndü, ama Quebrada Yokuşu'nu çıkarken Teté'nin küçücük burnu, kâkülü, küçük gözleri gözünün önüne geliyordu ve bu onu heyecanlandırdı: Beni ne zaman önemseyeceksin, Teté, ne zaman? Eve vardığında kızıl saçları hâlâ ıslaktı ve çillerle kaplı suratı güneş çarpmasından ötürü yanıyordu. Senatörü kendisini beklerken buldu: Gel çilli, biraz sohbet edeceklerdi. Çalışma odasına kapandılar ve senatör ona hâlâ mimarlık okumak isteyip istemediğini sordu. Evet, baba, tabii ki istiyordu. Sadece giriş sınavı o kadar zordu ki, bir sürü insan başvuruyor ama çok azı girebiliyordu. Sağlam kafa patlatacaktı, bakarsın girmeyi başarırdı. Senatör onun ikmale kalmadan liseyi bitirmiş olmasından memnundu ve yıl sonundan beri ona karşı çok iyi davranıyordu, ocakta harçlığını bir *libra*'dan iki *libra*'ya çıkarmıştı, yine de Popeye bu kadarını beklemiyordu: Pekâlâ, çilli, mimarlığa girmek zor olduğu için en iyisi bu yıl riske girmemesi ve hazırlık kurslarına devam edip sıkı çalışmasıydı, böylece gelecek yıl kesin girerdi: Çilli buna

ne diyordu? Harika derim, baba, Popeye'nin suratı daha da aydınlandı, gözleri parladı. Kafa patlatacak, ölesiye çalışacak ve gelecek sene kesin girecekti. Popeye, denize girmelerin, matinelerin, partilerin olmadığı, matematik, fizik, kimyayla yatıp matematik, fizik, kimyayla kalkacağı korkunç bir yaz geçirmekten korkmuştu ve onca fedakârlığa rağmen giremeyeceğim ve yaz tatilim boşu boşuna heba olacak. Miraflores Plajı, La Herradura'nın dalgaları, Ancón Koyu geri kazanılmış olarak artık oradaydılar ve imgeler o kadar gerçek, Leuro'nun, Montecarlo'nun, Colina'nın koltukları, Teté'yle birlikte bir technicolor filmdeki gibi bolero dansları yaptıkları salonlar, o kadar muhteşemdiler ki. Mutlu musun?, diye sordu senatör ve o, çok mutlu olduğunu söyledi. Ne iyi bir insan, diye düşünüyordu, yemek odasına giderlerken, ama unutma, çilli, dedi senatör, yaz biter bitmez canını dişine takacaksın, söz veriyor muydu? Popeye ona yemin ediyordu. Öğle yemeği sırasında senatör ona şakalar yaptı, Zavala'nın kızı sana hâlâ yüz vermiyor mu, çilli?, yüzü kızardı: Artık biraz veriyordu. Sen âşık olmak için daha çok küçüksün, dedi senatörün karısı, şimdilik bu işlerle uğraşmamalıydı. Hadi canım, dedi senatör, o artık büyüdü, ayrıca Teté çok hoş bir kızdı. Sakın umudunu kaybetme, çilli, kadınlar naz yapmaktan hoşlanırlar, karısının kalbini kazanmak ona dünya çabaya mal olmuştu ve karısı katıla katıla gülüyordu. Telefon çaldı ve başuşak koşarak geldi: Arkadaşınız Santiago, küçükbey. Onu acilen görmesi gerekiyordu. Saat üçte Larco Caddesi'ndeki Cream Rica'da uyar mı, sıska? Tam üçte orada, çilli. Eğer Teté'yi rahat bırakmazsan kayınbiraderin ağzını burnunu dağıtacak mıymış, çilli?, dedi senatör gülümseyerek ve Popeye, bugün keyfi ne kadar da yerinde, diye düşündü. Hiç alakası yok, o ve Santiago etle tırnak gibiydiler, ama kadının kaşları çatıldı: O oğlanın bir tahtası eksik değil mi? Popeye ağzına bir

kaşık dondurma götürdü, bunu kim söylüyordu?, şimdi de bir kaşık beze, belki Santiago'yu evlerine gidip müzik dinlemeye ve Teté'yi çağırmaya ikna ederdi, sadece biraz sohbet etmek için, sıska. Kadın üsteledi, cuma kanastasında aynı şeyi bizzat Zoila söylemişti. Santiago son zamanlarda onlara –ona ve Fermín'e– çok baş ağrısı veriyordu, bütün gününü Teté ve Chispas'la kavga ederek geçiriyordu, söz dinlemez ve hazırcevap biri olup çıkmıştı. Popeye, sıskanın final sınavlarında en yüksek notu aldığını söyleyerek itiraz etti, morukları ondan daha ne istiyorlardı.

"Katolik Üniversitesi'ne değil San Marcos'a girmek istiyor," dedi Senyora Zoila. "Bu Fermín'i çok fazla üzüyor."

"Ben onun aklını başına getiririm, Zoila, sen bu işe karışma," dedi Don Fermín. "O şimdi ergenlik çağında, onu idare etmeyi bilmek gerekiyor. Onu şimdi azarlamaya falan kalkarsan iş daha da inada biner."

"Eğer öğütler vermek yerine ona birkaç tokat patlatmış olsaydın şimdi sözünü dinlerdi," dedi Senyora Zoila. "Onu terbiye edemeyen sensin."

"Eve gelip giden şu oğlanla evlendi," diyor Santiago. "Popeye Arévalo. Çilli Arévalo."

"Sıska babasıyla anlaşamıyor; çünkü aynı fikirlere sahip değiller," dedi Popeye.

"Yumurtadan daha yeni çıkmış o sümüklünün ne fikirleri varmış?" dedi senatör gülerek.

"Derslerine çalış, avukat ol ve sonra kaşığını politikaya daldırabilirsin," dedi Don Fermín. "Tamam mı, sıska?"

"Babasının, Bustamante'yi devirmek için Odría'ya yardım etmiş olması sıskayı kızdırıyor," dedi Popeye. "O askerlere karşı."

"O bir Bustamantista mı?" diye sordu senatör. "Fermín de onun ailenin en zekisi olduğuna inanıyor. Busta-

mente kılıbığına hayranlık duyduğuna göre o kadar da zeki değilmiş demek ki."

"Bir kılıbık olabilir, ama dürüst birisi ve diplomatik davrandı," dedi Popeye'nin annesi. "Buna karşılık Odría bir asker bozuntusu ve bir melez."

"Benim Odrista bir senatör olduğumu unutma," dedi senatör gülerek. "Bu yüzden Odría'yı hor görmeyi bırak, şaşkın."

"Kafasına San Marcos'a gitmeyi koydu çünkü papazlardan hoşlanmıyor, çünkü halkın gittiği yere gitmek istiyor," dedi Popeye. "Doğrusunu isterseniz bunu sırf inat olsun diye yaptı. Eğer morukları ona San Marcos'a git deseydiler, onlara hayır der, Katolik Üniversitesi'ne gideceğini söylerdi."

"Zoila haklı, San Marcos'ta çevresiyle ilişkileri kopacak," dedi Popeye'nin annesi. "İyi çocuklar Katolik Üniversitesi'ne giderler."

"Ama Katolik Üniversitesi'nde de görsen korkacağın bir sürü hödük var, anne," dedi Popeye.

"Fermín o kadar çok para kazanıyor ve Cayo Bermúdez'le arası o kadar iyi ki, sümüklünün ilişkilere çok fazla ihtiyacı olmayacaktır," dedi senatör. "Tamam, çilli, hadi git."

Popeye masadan kalktı, dişlerini fırçaladı, tarandı ve çıktı. Saat daha ikiyi çeyrek geçiyordu, erken gitmesi daha iyiydi. Dost değil miyiz, Santiago?, hadi, Teté konusunda bana biraz destek ol. Kızgın güneş altında gözlerini kırpıştırarak Larco Caddesi'nden yukarı doğru çıktı ve Casa Nelson'un vitrinlerine bir göz atmak için durdu: Şu güderi makosenler kahverengi bir pantolon ve şu sarı gömlekle ne müthiş olurdu. Cream Rica'ya Santiago'dan önce geldi, caddenin görülebildiği bir masaya kuruldu ve bir vanilyalı *milk shake* istedi. Eğer Santiago'yu müzik dinlemek için evlerine gitmeye ikna edemezse gündüz disko-

suna ya da Coco Becerra'nın evine kumar oynamaya gidebilirlerdi, acaba sıska onunla ne konuşmak istiyordu. Tam o sırada, asık bir surat ve endişeli bakışlarla Santiago girdi: Onun moruklar Amalia'yı kovmuşlardı. Banco de Crédito'nun şubesi şimdi açılmıştı ve Popeye, Cream Rica'nın camından bankanın tıkışık kapılarının kaldırımda beklemekte olan insanları nasıl yuttuğunu görüyordu. Güneş parlıyordu, ekspres otobüsler tıka basa dolu geçiyordu, erkekler ve kadınlar Schell'in köşesinde dolmuşlara binmek için kavga ediyorlardı. Onu kovmak için neden bugüne kadar beklediler, sıska? Santiago omuz silkti, moruklar sanki Amalia dünyadan habersiz bir sersemmiş gibi onu geçen geceki olay yüzünden kovduklarını anlamasını istemiyorlardı. Bu matem suratıyla daha da sıska görünüyordu, simsiyah saçlar alnının üstüne dökülüyordu. Garson masaya yaklaşınca Santiago ona Popeye'nin bardağını gösterdi, sizinki de mi vanilyalı olsun?, evet. Netice itibarıyla fazla büyütmemek gerek, diye Popeye onu teselli etti, çok geçmeden başka bir yerde iş bulacaktı, her tarafta hizmetçiye ihtiyaç vardı. Santiago tırnaklarına baktı: Amalia iyi bir insandı, Chispas, Teté ya da benim huysuzluğumuz tutup yaramazlıklarımızla onun canına okuduğumuzda bile, bizi bir kere olsun moruklara şikâyet etmemişti, çilli. Popeye *milk shake*'ini pipetle karıştırdı, seni sizin eve gidip müzik dinlemeye nasıl ikna edebilirim, kayınbirader?, köpüğü içine çekti.

"Annen San Marcos'la ilgili şikâyetlerini benimkine anlatmış," dedi.

"Şikâyetlerini gidip Roma kralına anlatabilir," dedi Santiago.

"San Marcos onları bu kadar rahatsız ediyorsa sen de git Katolik Üniversitesi'ne başvur, senin için ne fark eder ki?" dedi Popeye. "Yoksa Katolik Üniversitesi daha çok şey mi istiyor?"

"Bu benim morukların zerre umurunda değil," dedi Santiago. "San Marcos'tan hoşlanmıyorlar çünkü orada melezler var ve çünkü orada politika yapılıyor, tek sebep bu."

"Çok alengirli bir işe kalkıştın," dedi Popeye. "Her şeye karşı çıkıyorsun, her şeyi eleştiriyorsun ve her şeyi haddinden fazla ciddiye alıyorsun. Hayatı kendine zehir etme, sıska."

"Öğütlerini kendine sakla," dedi Santiago.

"Kendini o kadar bilge görme, sıska," dedi Popeye. "Kitap kurdu olman güzel bir şey, ama bu sana geri kalan herkesin ahmak olduğuna inanma hakkını vermez. Dün gece Coco'ya öyle bir davrandın ki nasıl katlanabildi bilmiyorum."

"Eğer canım ayine gitmek istemiyorsa gitmem, bu yüzden o papaz yamağına açıklama yapmak zorunda değilim," dedi Santiago.

"Yoksa şimdi bir de ateist mi oldun?" diye sordu Popeye.

"Hayır, ateist değilim," dedi Santiago. "Papazlardan hoşlanmamam Tanrı'ya inanmadığım anlamına gelmez."

"Ayine gitmemene evden ne diyorlar?" diye sordu Popeye. "Mesela Teté buna ne diyor?"

"Şu Amalia mevzusu beni çok rahatsız ediyor, çilli," dedi Santiago.

"Unut gitsin, aptal olma," dedi Popeye. "Teté demişken, bu sabah neden plaja gitmedi?"

"Birkaç kız arkadaşıyla birlikte Regatas'a gitti," dedi Santiago. "Neden dersini almazsın anlamıyorum."

"Kızıl saçlı mı? Ah, şu çilli oğlan," diyor Ambrosio. "Senatör Don Emilio Arévalo'nun oğlu, tabii ki. Onunla mı evlendi?"

"Ben ne çillilerden hoşlanırım ne de kızıllardan," dedi Teté suratını buruşturarak. "Onda ise bu ikisi bir arada. Of, ne iğrenç."

"Bana en çok acı veren onu evden benim yüzümden kovmuş olmaları," dedi Santiago.

"Daha ziyade Chispas'ın yüzünden," diye onu teselli etti Popeye. "Sen yohimbinin ne olduğunu bile bilmiyordun."

Santiago'nun kardeşine artık sadece Chispas diyorlardı, ama eskiden, Terrazas'ta ağırlık kaldırırken görüldüğü dönemde, ona Tarzan Chispas derlerdi. Donanma Okulu'nda birkaç ay askerî öğrenci olmuş ve oradan atıldıktan sonra (dediğine göre bir asteğmene vurduğu için) boş gezdiği uzunca bir süre vaktini kumar oynayarak, içki içerek ve serserilik yaparak geçirmişti. San Fernando Kavşağı civarında birden ortaya çıkıp tehditkâr bir biçimde Santiago'ya doğru yönelir ve Popeye'yi, Toño'yu, Coco'yu ya da Lalo'yu işaret ederek sorardı: Söyle bakalım, süper bilge, şunlardan hangisiyle gücünü ölçmek istersin? Fakat Fermín'in bürosunda çalışmaya başladığından beri durulmuştu.

"Ben ne olduğunu biliyorum, sadece hiç görmemiştim," dedi Santiago. "Onun kadınları çılgına çevirdiğine inanıyor musun?"

"Chispas'ın masalları," diye fısıldadı Popeye. "Sana onları çılgına çevirdiğini mi söyledi?"

"Onları çıldırtır, ama elinin ayarı kaçarsa onları cesede dönüştürebilir, Chispas evladım," dedi Ambrosio. "Sakın benim başımı belaya sokayım deme. Eğer baban bunu çakarsa benim canıma okur."

"Peki, ondan bir kaşık içirince her dişinin hemen senin üzerine atıldığını mı söyledi?" diye fısıldıyor Popeye. "Masal bunlar, sıska."

"Denememiz gerekiyor," dedi Santiago. "Sadece doğru olup olmadığını görmek için, çilli."

Bir gülme krizine yakalanınca sustu ve Popeye de onunla birlikte gülmeye başladı. Birbirlerini dürtüyor-

lardı, zor olan denek olarak kullanacakları kişiyi bulmaktı; coşmuş, çıldırmış haldeydiler, o şey oradaydı, çarpıp durdukları masa ve *milk shake*'ler sallanıyordu: Ne çılgınız ama, sıska? Chispas onu verirken ne demişti? Chispas ve Santiago kediyle köpek gibiydiler, Chispas her fırsat bulduğunda sıskaya elinden gelen kötülüğü yapıyordu, aynı şekilde sıska da Chispas'a: Belki de bu ağabeyinin bir eşek şakasıydı, sıska. Hayır çilli, Chispas eve geldiğinde keyfi çok yerindeydi, zira hipodromda bir sürü para kazanmıştı ve hiçbir zaman yapmadığı bir şeyi yapıp Santiago'nun odasına dalmış ve ona tavsiyelerde bulunmaya başlamıştı: Artık silkelenip kendine gelme zamanın geldi, koca adam oldun hâlâ bakir dolaşmaya utanmıyor musun?, ve ona bir puro verdi. Canını sıkma, dedi Chispas, sevgilin var mı?, Santiago yalan söyledi ve evet dedi, bunun üzerine Chispas, endişeli bir şekilde: Bakirliğini sonlandırmanın vaktidir, sıska, gerçekten.

"Senden beni geneleve götürmeni kaç kez istemedim mi?" diye sordu Santiago.

"Oradan belsoğukluğu kapabilirsin ve o zaman peder beni öldürür," dedi Chispas. "Ayrıca, erkek dediğin seksi kendi çabasıyla elde etmeli, parasını ödeyerek değil. Her şeyi bildiğini sanıyorsun, ama kadınlar konusunda dünyadan haberin yok, süper bilge."

"Ben kendimi bilge görmüyorum," dedi Santiago. "Bana saldırırlarsa saldırıyorum. Hadi ama, Chispas, beni geneleve götür."

"O halde pederle neden o kadar çok tartışıyorsun?" diye sordu Chispas. "Her şeye karşı çıkarak adamın canını sıkıyorsun."

"Sadece Odría'yı ve askerleri savunmaya kalktığında ona karşı çıkıyorum," dedi Santiago. "Hadi, Chispas."

"Peki, askerlere niye karşısın?" diye sordu Chispas. "Odría sana ne bok yaptı?"

"İktidarı zorla ele geçirdiler," dedi Santiago. "Odría bir sürü kişiyi hapse tıktı."

"Sadece Apristaları ve komünistleri," dedi Chispas. "Onlara karşı çok iyi davrandı, ben olsam hepsini kurşuna dizerdim. Bustamente zamanında ülke kaosa girmişti, dürüst insanlar işlerini güçlerini huzur içinde yapamıyorlardı."

"O halde sen dürüst insanlardan biri değilsin," dedi Santiago. "Çünkü Bustamente iktidarında sen serserilik yapıyordun."

"Sağlam bir tokat yemeye adaysın, süper bilge," dedi Chispas.

"Benim kendi fikirlerim var, senin kendi fikirlerin," dedi. "Hadi, beni geneleve götür."

"Genelev asla olmaz," dedi Chispas. "Ama bir hatunu yatağa atman için sana yardım edeceğim."

"Peki, yohimbin eczanelerden mi satın alınıyor?" diye sordu Popeye.

"El altından satılıyor," dedi Santiago. "Yasak bir şey."

"Coca-Cola'nın ya da *hot dog*'un içine biraz koyup," dedi Chispas, "etkisini göstermesini bekliyorsun. Hatun biraz kıpır kıpır olmaya başladı mı sonrası sana kalmış."

"Peki bu şey mesela kaç yaşındakilere verilebiliyor, Chispas?" diye sordu Santiago.

"Gidip on yaşındaki birine verecek kadar salak değilsindir herhalde," dedi Chispas gülerek. "On dördündeki birine olabilir, ama çok az. Ama o yaştaki birisi sana bacaklarını açmayacak olsa da muhteşem zevk alacağın kesin."

"Gerçekten mi?" diye sordu Popeye. "Sana biraz tuz ya da şeker tadı gibi bir şey vermiyor mu?"

"Dilimin ucuyla şöyle bir denedim," dedi Santiago. "Hiç kokusu yok, biraz acımtırak bir toz."

Sokakta tıka basa dolu dolmuşlara, ekspres otobüslere binmeye çalışan insanların sayısı artmıştı. Artık sıra fa-

lan kalmamış, durakta durmadan geçen mavi-beyaz kalpli otobüslerin önünde ellerini sallayanlar küçük bir güruha dönüşmüşlerdi. Birden bedenlerin arasında birbirinin aynı iki zayıf siluet, iki uzun siyah saç göründü, bunlar ikiz Valle Riestra kardeşlerdi. Popeye perdeyi aralayıp onlara el salladı ama kızlar görmediler ya da tanımadılar. Aceleyle topukluyorlardı, diri ve parlak yüzleri ikide bir Banco de Crédito'nun saatine dönüyordu, herhalde şehir merkezindeki bir sinemaya gidiyorlar, sıska. Ne zaman bir dolmuş yaklaşsa hemen kararlı bir havayla durağa kadar ilerliyor ama her defasında kalabalık tarafından kenara itiliyorlardı.

"Belki yalnız gidiyorlardır," dedi Popeye. "Onlarla birlikte sinemaya gidelim, sıska."

"Sen Teté için ölüp bitmiyor musun, maymun iştahlı?" dedi Santiago.

"Ben sadece Teté için ölüyorum," dedi Popeye. "Eğer sinema yerine senin eve gidip müzik dinlememizi istersen bana tabii ki uyar."

Santiago başını kayıtsızlıkla salladı: Biraz parası vardı, onu melez hizmetçiye götürecekti, Surquillo tarafında oturuyordu. Popeye'nin gözleri kocaman açıldı, Amalia'ya mı?, ve gülmeye başladı, senin moruklar onu kovdular diye şimdi harçlığını götürüp ona mı vereceksin? Harçlığı değildi, Santiago pipeti ikiye ayırdı, domuzcuk biçimindeki kumbarasından beş *libra* çıkarmıştı. Popeye işaretparmağını şakağına götürüp döndürdü: Seni doğrudan tımarhaneye kapatmak lazım, sıska. Onu benim yüzümden kovdular, dedi Santiago, ona biraz para vermemde ne kötülük olabilir ki? O meleze âşık olmuş olsan bile bu delilik, sıska, beş *libra* dünyanın parası, gel onunla ikizleri sinemaya davet edelim. Ancak tam o sırada ikizler yeşil bir Morris'e bindiler ve Popeye, çok geç, kardeşim. Santiago bir sigara yakmıştı.

"Ben, Chispas'ın sevgilisine yohimbin vermiş olduğuna inanmıyorum, bence bunu hava atmak için uydurdu," dedi Popeye. "Sen düzgün bir kıza yohimbin verir miydin?"

"Sevgilime vermezdim," dedi Santiago. "Ama mesela fingirdek birine neden olmasın."

"Eh, ne yapacaksın?" diye fısıldayarak sordu Popeye. "Onu birine verecek misin yoksa atacak mısın?"

Aslında onu atmayı düşünmüştü, sonra Santiago sesini alçalttı ve suratı kızardı, sonra kafasında evirip çevirmeye devam etmişti ve şimdi gevelemeye başladı, orada otururken aklına bir fikir gelmişti. Sadece nasıl olacağını görmek için, çilli ne diyordu buna.

"Tam bir sersemlik, beş *libra*'yla bin türlü şey yapılabilir," dedi Popeye. "Ama neticede senin paran."

"Benimle gel, çilli," dedi Santiago. "Buraya çok yakın, Surquillo'da."

"Ama sonra size gidip müzik dinleyeceğiz," dedi Popeye. "Ve Teté'yi de çağıracaksın."

"Kendi çıkarından başka bir şey düşünmeyen bok herifin tekisin, çilli," dedi Santiago.

"Ya senin moruklar bunu öğrenirlerse?" dedi Popeye. "Ya Chispas öğrenirse?"

"Benim moruklar Ancón'a gidiyorlar ve pazartesiye kadar dönmeyecekler," dedi Santiago. "Chispas ise bir arkadaşının çiftliğine gitti."

"O şeyin onu kötü etkilediğini ve bayıldığını düşünsene," dedi Popeye.

"Ona azıcık vereceğiz," dedi Santiago. "Cinslik yapma, çilli."

Popeye'nin gözlerinde minik bir ışık parlamıştı, Ancón'da Amalia'yı gözetlemeye gittiğimizi hatırlıyor musun, sıska? Çatıdan hizmetçi banyosu görünüyordu, çatı penceresinde yan yana ve hareketsiz iki surat, aşağıdaysa

buğulu bir siluet, siyah bir mayo, güzelim melezcik, sıska. Komşu masadaki çift kalktıktan sonra Ambrosio arkasından kadını işaret etti: O bir fahişe, küçükbey, bütün gününü Katedral'de müşteri arayarak geçirir. Çiftin Larco Caddesi'ne çıktığını ve Schell Sokağı'nı geçtiğini gördüler. Durakta şimdi kimsecikler yoktu, ekspresler ve dolmuşlar yarı boş geçiyorlardı. Garsonu çağırdılar ve hesabı yarı yarıya ödediler. Onun fahişe olduğunu nereden biliyordu? Çünkü bar-restoran olmasının yanı sıra Katedral aynı zamanda bir randevuevi, küçükbey, mutfağın arkasında saatini iki *sol*'e kiraladıkları küçük bir oda vardı. Larco Caddesi'nde mağazalardan çıkan genç kızlara, ciyaklayan bebeklerin arabalarını sürükleyen kadınlara bakarak yürüdüler. Parkta, Popeye bir *Última Hora* satın aldı ve son dedikoduları yüksek sesle okudu, spor sayfasına bir göz attı ve La Tiendecita Blanca'nın önünden geçerken, merhaba Lalo. Ricardo Palma Bulvarı'nda gazeteyi buruşturarak yaptıkları topla, dağılıp gidene ve Surquillo'nun bir köşesinde terk edilene kadar biraz paslaştılar.

"İster misin Amalia çok kızgın olsun ve beni cehennemin dibine yollasın," dedi Santiago.

"Beş *libra* bir servet," dedi Popeye. "Seni krallar gibi karşılayacak."

Miraflores Sineması'nın yakınlarında, çiçek, seramik ve meyve satılan ahşap büfeler, hasırlar ve çadırlardan kurulu pazarın karşısındaydılar ve silah sesleri, dörtnala giden atların gürültüsü, Kızılderili haykırışları, çocukların bağrışları sokağa kadar geliyordu: *Arizona'da Ölüm*. Durup afişlere baktılar: Bir kovboy filmi, sıska.

"Biraz tedirginim," dedi Santiago. "Dün gece gözümü kırpmadım, bu yüzden olmalı."

"Tedirginsin çünkü kararsızlık yaşıyorsun," dedi Popeye. "Yok hiçbir şey olmayacakmış, yok cinslik yapmay-

mış, diye atıp tutuyordun, şimdi icraat zamanı geldiğinde yan çizen sensin. O halde hadi gel sinemaya gidelim."

"Kararsızlık falan yaşamıyorum, geçti bile," dedi Santiago. "Burada bekle, bakayım moruklar gitmişler mi?"

Araba yoktu, demek ki gitmişlerdi. Bahçeden girdiler, fayanslı fıskiye havuzun önünden geçtiler, ya yatmışsa, sıska? Onu uyandıracaklardı, çilli. Santiago kapıyı açtı, düğmenin klik sesi ve halılara, tablolara, aynalara, üzerlerinde küllükler olan sehpalara, lambalara dönüşen karanlık. Popeye salonda oturacaktı ki, Santiago, hadi doğrudan benim odama çıkalım. Bir avlu, bir çalışma odası, demir tırabzanlı bir merdiven. Santiago, Popeye'yi sahanlıkta bıraktı, sen odama gir ve müzik koy, gidip onu çağıracaktı. Lisenin flamaları, Chispas'ın bir resmi, Teté'nin ilk komünyon kıyafetiyle göründüğü bir diğeri, çok güzel diye düşündü Popeye, şifonyerin üzerinde koca kulaklı ve koca dudaklı bir domuzcuk duruyor, uzansa dokunacak, içinde ne kadar para var acaba. Yatağa oturdu, başucu masasındaki radyoyu açtı, bir Felipe Pinglo valsi, ayak sesleri, sıska: İş tamam, çilli. Onu uyanık bulmuştu, odama birkaç tane Coca-Cola getir demişti, gülüştüler: şşşttt, işte geliyordu, o muydu? Evet, eşikte durmuş, şaşkın ve kuşkucu bir ifadeyle onları süzüyordu. Sırtını kapıya dayamıştı, üzerinde pembe bir yelek ve düğmesiz bir bluz vardı, hiçbir şey söylemiyordu. Hem Amalia hem de Amalia değil, diye düşündü Popeye, üzerinde mavi önlük, ellerindeyse tepsiler ya da toz alma püsküllüyle sıskanın evinde dolaşan Amalia'yla hiç alakası yoktu. Şimdi saçları kabarıktı, merhaba küçükbey, ayağında kocaman erkek ayakkabıları vardı ve çekindiği belli oluyordu: Merhaba Amalia.

"Annem bana senin evden ayrıldığını söyledi," dedi Santiago. "Buna çok üzüldüm."

Amalia kapıya dayanmayı bırakıp Popeye'ye baktı,

nasılsınız küçükbey, diye sorduktan, beriki ona kaldırımdan dostça gülümsedikten sonra Santiago'ya döndü: Zevkinden ayrılmamıştı, Senyora Zoila onu kovmuştu. Peki ama neden, senyora, diye sorunca, Senyora Zoila, çünkü canım öyle istiyor, diye cevap vermişti, hemen eşyalarını topla. Konuşurken bir yandan da elleriyle saçlarını yatırıyor ve bluzunu düzeltiyordu. Santiago onu huzursuz bir yüz ifadesiyle dinliyordu. Evden ayrılmayı o istememişti, küçükbey, kovmaması için senyoraya yalvarmıştı.

"Tepsiyi sehpaya bırak," dedi Santiago. "Bizimle kalsana, müzik dinliyoruz."

Amalia üzerinde bardaklar ve Coca-Cola'ların bulunduğu tepsiyi Chispas'ın resminin önüne koydu ve işkilli bir suratla şifonyerin yanında ayakta kaldı. Üzerinde beyaz bir elbise ve üniformasının bir parçası olan topuksuz ayakkabılar vardı, ama önlüğü ve eşarbı yoktu. Neden orada dikiliyordu?, gel otur, yer vardı. Nasıl gelip oturacaktı, bir kahkaha attı, senyora çocukların odasına girmesini istemiyordu, bunu bilmiyor muydu? Şaşkın, annem burada değil, Santiago'nun sesi birden gerildi, ne o ne de Popeye onu bu yüzden suçlayacaklardı, otursana şaşkın. Amalia tekrar güldü, şimdi böyle söylüyordu ama ilk sinirlendiğinde onu suçlayacaktı ve senyora da onu azarlayacaktı. Sıska seni suçlamayacağına söz veriyor, dedi Popeye, yalvartma, hadi gel otur. Amalia, Santiago'ya baktı, sonra Popeye'ye baktı ve gelip yatağın köşesine oturdu; şimdi bakışları ciddiydi. Santiago kalktı, tepsiye doğru gitti, elinin ayarını kaçırmasa bari, diye düşündü Popeye ve Amalia'ya baktı: Onların çaldığı müziği seviyor muydu? Radyoyu işaret etti, muhteşem, değil mi? Seviyordu, güzel söylüyorlardı. Elleri dizlerinin üzerindeydi, çok gergin duruyordu, sanki daha iyi dinlemek için gözlerini yarım kapatmıştı: Onlar Los Trovadores del Norte grubu, Amalia. Santiago Coca-Cola'ları hazırlamaya devam edi-

yordu ve Popeye tedirginlikle onu gözlüyordu. Amalia dans etmeyi biliyor muydu? Vals, bolero, *guaracha*? Amalia gülümsedi, sonra ciddileşti, ardından tekrar gülümsedi: Hayır, bilmiyordu. Yatağın kıyısına doğru biraz daha kaydı ve kollarını kavuşturdu. Hareketleri zorlamaydı, sanki giysisi sıkıyormuş ya da sırtına bir şey batıyormuş gibi kasılıyordu; parkeye vuran gölgesi hiç kımıldamıyordu.

"Bunu sana kendine bir şey satın alman için veriyorum," dedi Santiago.

"Bana mı?" Amalia banknotlara bakıyor, ama elini uzatıp almıyordu. "Ama Senyora Zoila bana bu ayki maaşımı tam olarak ödedi, küçükbey."

"Bunu sana annem vermiyor," dedi Santiago. "Ben veriyorum."

"Ama siz bana ne diye kendi paranızı vereceksiniz ki, küçükbey?" Yanakları kıpkırmızı olmuştu, sıskaya aklı karışmış bir şekilde bakıyordu. "Bunu nasıl kabul edebilirim?"

"Sersem olma," diyerek üsteledi Santiago. "Hadi, Amalia, al şunu."

Onu teşvik etmek için kendi bardağını kaldırıp içti. Şimdi radyoda "Siboney" çalıyordu ve Popeye pencereyi açmıştı: bahçe, köşedeki sokak lambasının aydınlattığı yol kenarındaki ağaççıklar, fıskiyeli havuzun durgun olmayan yüzeyi, parıldayan fayansların süpürgeliği, umarım başına bir şey gelmez, sıska. Pekâlâ, öyle olsun, sıska, sağlığına, ve Amalia büyük bir yudum aldı, iç çekti ve yarısı boşalan bardağı dudaklarından ayırdı: Güzel, buz gibi. Popeye yatağa yaklaştı.

"Eğer istersen sana dans etmeyi öğretiriz," dedi Santiago. "Böylece bir sevgilin olduğunda onunla birlikte eğlencelere rezil olma korkusu yaşamadan gidebilirsin."

"Belki de sevgilisi vardır," dedi Popeye. "İtiraf et Amalia, var mı?"

"Bak nasıl da gülüyor, çilli," dedi Santiago genç kızı kolundan yakalarken. "Elbette ki var, sırrını ortaya çıkardık, Amalia."

"Var, var," dedi Popeye ve kendini onun yanına bırakıp diğer kolundan yakaladı. "Bak nasıl da gülüyorsun, hınzır."

Amalia gülmekten kırılıyor ve kollarını kurtarmaya çalışıyordu ama onu bırakmıyorlardı, nereden sevgilisi olacaktı, küçükbey, yoktu, onları kendinden uzaklaştırmak için dirsekleriyle vuruyordu, Santiago ona belinden sarılıyordu, Popeye elini dizine koyunca Amalia tokadı patlattı: Sakın bunu yapayım deme, küçükbey, bana dokunmaya kalkma. Ama Popeye'nin durmaya niyeti yoktu: Hınzır, hınzır. Belki de dans etmeyi biliyordu ve bilmiyorum diyerek onlara yalan söylemişti, hadi itiraf et: Pekâlâ, küçükbey, parayı kabul ediyordu. Kavradığı banknotlar parmaklarının arasında buruştu, bunu sadece kendine daha fazla yalvartmamak için yapıyordu ve parayı yeleğinin cebine koydu. Ama onun parasını almaktan rahatsızlık duyuyordu, bu durumda pazar günü sinemaya gidecek parası bile olmayacaktı.

"Sen merak etme," dedi Popeye. "Eğer parası olmazsa biz aramızda para toplayıp onu davet ederiz."

"O kadar yakın arkadaş olduktan sonra, tabii ki," dedi Amalia ve bunu daha yeni hatırlamışçasına gözlerini kocaman açtı. "Ama böyle kapıdan olmaz içeri geçin, çok az kalacak olsanız da fark etmez. Yoksulluğumuzu bağışlayın."

Onlara itiraz etme şansı tanımadı, hızla eve girdi ve onlar da peşinden yürüdüler. Yağ ve kurum lekeleri, birkaç sandalye, dinî resimler, iki tane kırık dökük yatak. Çok uzun kalamazlardı, Amalia, verilmiş bir sözleri vardı. Onları anladığını belirtti, odanın ortasındaki masayı eteğiyle siliyordu, hemen dönecekti. Gözlerinde kötücül bir

kıvılcım belirdi, biraz sohbet ederek onu beklerler miydi?, onlara ikram etmek için bir şeyler satın alacak ve hemen dönecekti. Santiago ve Popeye birbirlerine korkmuş ve mest olmuş bir şekilde baktılar, bambaşka biri olup çıkmıştı, sıska, şimdi biraz çatlak gibiydi. Kahkahaları odanın içinde yankılanıyordu, suratı terlemişti ve gözlerinden yaşlar geliyordu, debelenmeleri yatakta gıcırtılı bir titremeye sebep oluyordu. Artık o da ellerini çırparak müziğe eşlik ediyordu: Evet, evet dans etmeyi biliyordu. Onu bir keresinde Agua Dulce'ye götürmüşlerdi ve orkestranın çaldığı bir mekânda dans etmişti, iyice çılgınlaştı diye düşündü Popeye. Doğruldu, radyoyu kapattı, bir plak koydu ve yatağa geri döndü. Şimdi onu dans ederken seyretmek istiyordu, ne kadar neşelisin hınzır, hadi gel dans edelim, ama Santiago kalktı: Sıskayla dans edecekti, çilli. Pislik herif, diye düşündü Popeye, fırsatçılık yapıyorsun çünkü o senin hizmetçin, ya Teté birden ortaya çıkarsa?, dizlerinin bağının çözüldüğünü hissetti ve hemen oradan gitmek istedi, pislik herif. Amalia ayağa kalkmıştı, sarsak ve hantal bir biçimde mobilyalara çarparak, şarkıyı mırıldanarak, kendi etrafında körlemesine dönerek odanın içinde tek başına oradan oraya gidip geliyordu, ta ki Santiago onu kucaklayana kadar. Popeye başını yastığa dayadı ve elini uzatıp başucu lambasını söndürdü, karanlık, ardından sokak lambasının ışığı iki silueti belli belirsiz aydınlattı. Popeye onların daireler çizerek süzüldüklerini görüyor, Amalia'nın cırtlak sesini duyuyordu ve elini cebine daldırdı, küçükbey nasıl dans ettiğini görüyor muydu? Plak bitince ve Santiago gelip yatağa oturunca Amalia sırtını onlara döndü, gülerek pencereden dışarı bakmaya başladı: Chispas haklıymış, baksana ne hale geldi, sus pislik herif. Konuşuyor, şarkı söylüyor ve sarhoşmuş gibi gülüyordu, bizi görmüyor bile, baksana gözleri kaydı, çilli, Santiago biraz kaygılıydı, ya bayılırsa?

Saçmalamayı bırak, dedi Popeye onun kulağına, git onu yatağa getir. Sesi kararlıydı, sabırsızdı, onu çok arzuluyordu, sıska, sen arzulamıyor musun sanki?, dedi endişeli ve kesif bir sesle: O da arzuluyordu, çilli. Onu soyacak, onu elleyecek, onu becereceklerdi, sıska. Vücudunun yarısı bahçenin üzerine eğilmiş Amalia bir şeyler mırıldanarak yavaşça sallanıyordu ve Popeye karanlıkta onun siluetinin kenar çizgilerini seçebiliyordu: Bir plak daha, bir plak daha. Santiago yataktan doğruldu, fonda kemanlar ve Leo Marini'nin sesi, gerçek bir kadife, diye düşündü Popeye ve Santiago'nun balkona doğru gittiğini gördü. İki gölge birleşti, onu o kadar gaza getirdikten sonra şimdi sap gibi orada bırakmıştı, bu aşağılık davranışını sana ödeteceğim, pislik herif. Artık hiç kımıldamıyorlardı, kısa boylu genç kız sıskaya asılıymış gibi duruyordu, şimdi onu güzelce okşuyor olmalıydı, kahretsin ve tam o sırada, belli belirsiz Santiago'nun sesini duydu, biraz yorulmadın mı?, sesi titrek, kararsız ve sanki boğulur gibiydi, biraz uzanmak istemez miydi?, onu yatağa getir, diye düşündü. Kızın hemen dibindeydiler, Amalia uyurgezer gibi dans ediyordu, gözleri kapalıydı, sıskanın elleri yukarı aşağı hizmetçinin sırtında dolaşıyordu ve Popeye yüzlerini seçemiyordu, sıska onu öpüyordu ve o balkondan seyrediyordu, lanet olsun, hadi içeceklerinizi alın çocuklar.

"Size bu pipetleri de getirdim," dedi Amalia. "Siz böyle içiyorsunuz, değil mi?"

"Neden zahmet ettin ki?" dedi Santiago. "Biz zaten kalkacaktık."

Onlara Coca-Cola'ları ve pipetleri uzattıktan sonra bir sandalye çekip karşılarına oturdu; saçlarını tarayıp bir kurdele bağlamış, bluzunu ve yeleğini düzeltmişti, şimdi onların içişini seyrediyordu. O bir şey içmiyordu.

"Paranı bu şekilde harcamamalıydın, şaşkın," dedi Popeye.

"O benim param değil, küçükbey Santiago'nun verdiği para," dedikten sonra güldü. "Bari en azından sizi layıkıyla ağırlamış olayım."

Sokak kapısı açıktı, dışarıda hava kararmaya başlıyordu ve arada sırada, uzaklarda tramvayın sesi duyuluyordu. Sokaktan bir sürü insan gelip geçiyordu; sesler, gülüşler işitiliyordu, kimi yüzler bakmak için bir saniyeliğine duruyorlardı.

"Fabrikalar paydos etmeye başladı," dedi Amalia. "Babanızın laboratuvarının bu civarda olmaması çok yazık, küçükbey. Argentina Caddesi'ne kadar tramvayla gitmek ve oradan da otobüse binmek zorunda kalacağım."

"Laboratuvarda mı çalışacaksın?" diye sordu Santiago.

"Evet, pazartesiden itibaren. Babanız size söylemedi mi?"

Bavuluyla birlikte evden giderken Don Fermín'le karşılaşmıştı, seni laboratuvarda işe almamı ister misin?, o da, tabii ki isterim, Don Fermín, nerede olursa fark etmez, bunun üzerine Chispas'ı çağırmış ve Carillo'ya telefon edip onu işe almasını söylemesini istemişti: Ne tiyatro ama, diye düşündü Popeye.

"Ah, ne güzel bir haber," dedi Santiago. "Laboratuvarda daha rahat olacağın kesin."

Popeye Chesterfield paketini çıkarıp bir tane Santiago'ya ikram etti ve bir saniyelik bir tereddüdün ardından Amalia'ya da uzattı, ama o sigara içmiyordu, küçükbey.

"Belki de içiyorsun ve bizi geçen günkü gibi kandırıyorsun," dedi Popeye. "Dans etmeyi bilmediğini söylemiştin, oysaki biliyordun."

Genç kızın betinin benzinin attığını gördü, ne alakası var küçükbey, diye kekelediğini duydu, Santiago'nun sandalyesinde oturuşunu değiştirdiğini hissetti ve büyük bir pot kırdığını düşündü. Amalia başını önüne eğmişti.

"Şaka yapıyorum," dedi ama yanakları kıpkırmızı olmuştu. "Utanacak ne var ki, sanki bir şey mi oldu, sersem?"

Amalia'nın rengi ve sesi yavaş yavaş normal haline döndü: Hatırlamak dahi istemiyordu, küçükbey. Kendini ne kadar kötü hissetmişti, ertesi gün her şey kafasının içinde dönüp durmaya devam ediyordu ve nesneler elinde dans ediyordu. Başını kaldırdı ve onlara çekingenlik, gıpta ve hayranlıkla baktı: Coca-Cola'nın onlara dokunduğu olmuyor muydu? Popeye, Santiago'ya baktı, Santiago da Popeye'ye, sonra ikisi birden Amalia'ya baktılar: Bütün gece kusmuştu ve hayatında bir daha asla Coca-Cola içmeyecekti. Buna karşılık bira içtiğinde hiçbir şey olmamıştı, aynı şekilde Pasteurina ya da Pepsi-Cola içtiğinde de, o Coca-Cola sakın bozuk olmasındı, küçükbey? Popeye dilini ısırdı, mendili çıkardı ve şiddetli bir şekilde sümkürdü. Burnuna bastırıyordu ve midesi patlayacakmış gibiydi: Plak bitmişti, işte şimdi, ve elini pantolonunun cebinden çabucak çıkardı. Onlar yarı karanlıkta birbirlerine yapışık halde kalmaya devam ediyorlardı, gelin gelin, şurada biraz oturun, ve Amalia'nın sesini duydu: Artık müzik bitmiş miydi, küçükbey. Konuşurken zorlanıyordu, diğer küçükbey ışığı neden söndürmüştü, zor nefes alıyordu, ya ışığı açarlardı ya da o giderdi, takatsizce yakınıyordu, sanki karşı konulmaz bir uyku ya da can sıkıntısı onu söndürecekmiş gibi, karanlık istemiyordu, böyle hoşuna gitmiyordu. Biçimsiz bir siluettiler, odanın diğer gölgeleri arasında fazladan bir gölge ve başucu masasıyla şifonyerin arasında yalandan itişiyormuş gibi görünüyorlardı. Ayağa kalktı, tökezleyerek onlara yaklaştı, hadi sen bahçeye git çilli, onun cevabıysa, sen dalga mı geçiyorsun, tam o sırada bir şeye çarptı, ayak bileği acıdı, hiçbir yere gitmiyordu, onu yatağa getir, bırakın beni, küçükbey. Amalia'nın sesi yükseliyordu, size neler oluyor,

küçükbey, öfkeleniyordu ve Popeye şimdi omuzlarını bulmuştu, bırakın beni, bırak onu, ama o hizmetçiyi yatağa doğru sürüklüyordu, bu ne cüret, bu ne küstahlık, gözleri kapalı, soluk alışı hızlıydı ve onlarla birlikte yatağa devrildi: İş tamamdı, sıska. Amalia güldü, gıdıklanıyorum, küçükbey, ama kolları ve bacakları debelenmeye devam ediyordu ve Popeye sinirli bir şekilde güldü: Çık buradan, çilli, bırakın beni. Hiçbir yere gitmiyordu, neden gidecekti ki ve şimdi Santiago Popeye'yi itiyordu ve Popeye de onu, hiçbir yere gitmiyorum, karanlığın içinde bir giysiler ve terli bedenler karmaşası, bir bacaklar, eller, kollar ve battaniyeler yumağı vardı. Beni boğacaksınız, küçükbey, nefes alamıyorum: Nasıl da gülüyorsun, hınzır. Çekilin, bırakın beni, boğuk bir ses, kesik kesik ve hayvansı bir soluma, ve birden şşşttt, itişmeler, küçük bağırışlar ve Santiago şşşttt ve Popeye de şşşttt: Sokak kapısı, şşşttt, Teté bu, diye düşündü ve vücudunun eridiğini hissetti. Santiago pencereye koşmuştu, ama yerinden kıpırdayamıyordu: Teté, Teté.

"Biz artık gidiyoruz, Amalia." Santiago ayağa kalktı ve şişeyi masaya bıraktı. "İkramın için teşekkürler."

"Ben size teşekkür ederim, küçükbey," dedi Amalia, "geldiğiniz ve bana getirdiğiniz şey için."

"Arada sırada bizim eve ziyarete gel," dedi Santiago.

"Tabii ki gelirim, küçükbey," dedi Amalia. "Teté'ye çok selam söyleyin."

"Çık git buradan, kalk hadi, ne bekliyorsun?" dedi Santiago. "Sen de gömleğini ilikle ve biraz saçını başını düzelt, salak."

Işığı daha yeni yakmıştı, saçını düzeltiyordu, Popeye gömleğini pantolonunun içine sokuyor ve korku içinde ona bakıyordu, çık buradan, çık odadan. Ancak Amalia yatakta oturmaya devam ediyordu ve onu zorla kaldırmaları gerekti, yüzünde aptal bir ifadeyle sendele-

di ve başucu masasına tutundu. Çabuk, çabuk, Santiago yatağın örtüsünü düzeltirken Popeye de pikabı kapatmaya koştu, odadan çıksana salak. Kıpırdayacak hali yoktu, onları şaşkınlık dolu gözlerle dinliyor ve ellerinin arasından kaçıyordu, işte tam o sırada kapı açıldı ve onu bıraktılar: Merhaba anne. Popeye, Senyora Zoila'yı gördü ve ona gülümsemeye çalıştı, senyoranın üzerinde pantolonlu bir takım ve koyu kırmızı bir eşarp vardı, iyi akşamlar senyora, ve senyoranın gözleri de gülümsedikten sonra Santiago'ya ve Amalia'ya döndüler ve gülümsemesi giderek azalıp sonunda yok oldu: Merhaba baba. Onu Senyor Zoila'nın arkasında gördü, tombul bir surat, gri bıyıklar ve favoriler, güleç gözlerle Don Fermín oradaydı, merhaba sıska, annen yüzünden yarı yoldan döndük, merhaba Popeye, burada mıydın? Don Fermín odaya girdi, üzerinde yakasız bir gömlek, yazlık bir ceket ve mokasen ayakkabılar vardı ve Popeye'ye elini uzattı: Nasılsınız, efendim.

"Sen daha yatmadın mı?" diye çıkıştı Senyora Zoila Amalia'ya. "Saat çoktan on ikiyi geçti."

"Açlıktan ölüyorduk ve bize sandviç hazırlaması için onu uyandırdım," dedi Santiago. "Siz geceyi Ancón'da geçirmeyecek miydiniz?"

"Annen yarın öğle yemeğine misafirleri olduğunu unutmuş," dedi Don Fermín. "Annenin çılgınlıkları işte, alıştık artık."

Popeye gözucuyla Amalia'nın elinde tepsiyle çıktığını gördü, yere bakıyor ve neyse ki dümdüz yürüyordu.

"Kız kardeşin Vallarino'larda kaldı," dedi Don Fermín. "Neticede, bu hafta sonu dinlenme projem berbat oldu."

"Saat on iki mi olmuş, senyora?" dedi Popeye. "Benim eve uçmam lazım. Saatin bu kadar geç olduğunu fark etmedik, ben saati on falan sanıyordum."

"Senatörden ne var ne yok?" diye sordu Don Fermín. "Asırlardır kulüpte görünmüyor."

Onlarla birlikte sokağa kadar çıktı, Santiago omzuna hafifçe vurarak vedalaşırken Popeye, hoşça kal, Amalia, dedi. Tramvay hattı istikametinde uzaklaştılar. Sigara almak için El Triunfo'ya girdiler; içerisi şimdiden sarhoşlar ve bilardo oyuncularıyla hıncahınç doluydu.

"Boşa giden beş *libra*, kerizliğin dik âlâsı," dedi Popeye. "Her şey bir yana kıza iyilik yapmış olduk, senin peder ona daha iyi bir iş vermiş."

"Öyle olsa da, ona yaptığımız tam bir iğrençlikti," dedi Santiago. "O beş *libra*'yı ona verdiğim için pişman değilim."

"Yanlış anlama, ama sen kafayı yemişsin," dedi Popeye. "Ona ne yaptık ki? Beş *libra*'yı da verdin, vicdan azabı duymayı bırak artık."

Tramvay hattını takip ederek Ricardo Palma Caddesi'ne kadar indiler ve yol kenarındaki ağaçların altında, otomobil sıralarının arasında sigara içerek yürüdüler.

"Coca-Cola'yla ilgili olarak o şeyleri söylerken içinden gülmek gelmedi mi?" dedi Popeye gülerek. "Sence o aptal mı yoksa aptal numarası mı yapıyor? Nasıl dayanabildiğimi bilmiyorum, içimden gülerken az daha altıma işeyecektim."

"Sana bir şey soracağım, Ambrosio," diyor Santiago. "Sence ben adi birine benziyor muyum?"

"Ben de sana bir şey söyleyeceğim," dedi Popeye. "Sence o Coca-Cola'ları almaya sırf laf olsun diye gitmedi mi? Sakın geçen geceki şeyi tekrarlayıp tekrarlamayacağımızı görmek için bizi yalnız bırakmış olmasın."

"Senin zihnin çürümüş, çilli," dedi Santiago.

"Bu nasıl bir soru şimdi," diyor Ambrosio, "tabii ki hayır, küçükbey."

"Peki, tamam, kız bir azize, ben de zihni çürümüş biriyim," dedi Popeye. "O halde hadi size gidip müzik dinleyelim."

"Bunu benim için mi yaptın?" diye sordu Don Fermín. "Benim için mi, zenci? Zavallı sefil, zavallı deli."

"Size yemin ederim ki hayır, küçükbey," diyor Ambrosio gülerek. "Siz benimle dalga mı geçiyorsunuz?"

"Teté evde değil," dedi Santiago. "Arkadaşlarıyla birlikte sinemaya gitti."

"Bak, bana adilik yapma, sıska," dedi Popeye. "Bana yalan söylüyorsun, değil mi? Bana söz vermiştin, sıska."

"Bu, adi insanlarda adi insan suratı olmadığı anlamına geliyor, Ambrosio," diyor Santiago.

III

Teğmen yolculuk boyunca bir kez olsun esnemedi; cipi kullanan çavuşa sürekli olarak ihtilalden bahsetti, şimdi Odría iktidara geldiğine göre Apristaların nasıl hizaya geleceklerini anlattı ve tezek kokan sigaralar içti. Lima'dan sabaha karşı çıkmışlardı ve yolda sadece bir kez, Surco'da, karayolundaki taşıtları kontrol eden bir devriyeye geçiş belgesini göstermek için durdular. Chincha'ya sabahın yedisinde vardılar. İhtilal burada hiç belli olmuyordu: Sokaklar öğrencilerle doluydu ve sokak köşelerinde askerî birlikler görünmüyordu. Teğmen kaldırıma atladı, Mi Patria isimli kafeteryaya girdi ve iki gün önce dinlediği bildirinin aynısını fonda bir askerî marşla radyodan dinledi. Tezgâha dirseklerini dayayıp bir sütlü kahve ve peynirli sandviç istedi. Kendisiyle ilgilenen gömlekli ve canından bezmiş suratlı adama ticaretle uğraşan Cayo Bermúdez'i tanıyıp tanımadığını sordu. Onu –adam gözlerini döndürdü– hapse mi atacaktı? Bermúdez denen adam Aprista mıydı? Neden olsundu, o politikayla ilgilenmiyordu. Daha iyi, politika aylakların işiydi, işi gücü olanların değil, teğmen onu şahsi bir mesele için arıyordu. Onu orada bulamazdı, oraya hiç gelmiyordu. Kilisenin arkasında, küçük sarı bir evde yaşıyordu. O renkteki yegâne ev onunkiydi, komşu evler beyaz ya da griydi, bir tane

de kahverengi vardı. Teğmen kapıyı çalıp bekledi ve önce adımlar, ardından kim olduğunu soran bir ses duydu.

"Senyor Bermúdez evde mi?" diye sordu teğmen.

Kapı gıcırdayarak açıldı ve karşısına bir kadın çıktı: Suratı koyu esmer ve benlerle dolu bir paçoz, beyim. Chincha'lılar, bir şu haline bak bir de gençliğindekine diyorlardı. O zamanlar çekici bir kızdı. Ona gece gündüz söylüyorum, ne büyük bir değişim, beyim. Kadının saçı başı dağınıktı, omuzlarını örten yün şal bir çuvala benziyordu.

"Burada değil," derken küçük, hasis, kuşkucu gözlerini kaçırarak bakıyordu. "Size nasıl yardımcı olabilirim? Ben karısıyım."

"Dönmesi uzun sürer mi?" diye sordu kadını şaşkınlıkla, güvensizlikle inceleyen teğmen. "Onu içeride bekleyebilir miyim?"

Kadın kapıdan çekilip yol verdi. İçeride masif mobilyalar, çiçeksiz vazolar, bir dikiş makinesi vardı ve küçük lekeler, delikler ya da sineklerle dolu duvarların arasında başının döndüğünü hissetti. Kadın bir pencereyi açınca içeri biraz güneş girdi. Bütün eşyalar eskiydi ve oda onlarla haddinden fazla doluydu. Köşelerde kutular ve gazete balyaları yığılıydı. Kadın izin istedi ve karanlık bir koridorun ağzında gözden kayboldu. Teğmen bir yerlerde bir kanaryanın ötüşünü işitti. Gerçekten onun karısı mıydı, beyim? Tanrı'nın önünde karısıydı tabii ki, onların ki zamanında Chincha'yı çalkalamış bir hikâyeydi. Nasıl mı başlamıştı, beyim? Yıllar önce, Bermúdez ailesi Los de la Flor Çiftliği'nden çıktığında. Aile, yani Akbaba, dindar Donya Catalina ve o sıralar emeklemekte olan oğlu Don Cayo. Akbaba çiftliğin kâhyalığını yapmıştı ve Chincha'ya geldiğinde insanlar onların Los de la Flor'dan hırsızlıktan ötürü kovulduklarını söylüyordu. Chincha'da tefecilikle uğraştı. Paraya ihtiyacı olan Akbaba'ya gidiyordu, şu ka-

dar lazım, teminat olarak bana ne veriyorsun, bu yüzüğü, bu kol saatini ve borçlu olan kişi borcunu ödemediğinde teminat onun oluyordu ve Akbaba'nın faizleri o kadar acımasızdı ki borçluların canı çıkıyordu. Akbaba lakabı oradan geliyor, beyim: Cesetlerden beslenerek yaşıyordu. Birkaç yıl içinde iyi para yaptı ve General Benavides hükümeti Apristaları hapse atmaya ve sürgüne yollamaya başladığında servetini taçlandırdı; Vali Yardımcısı Núñez emri veriyor, Yüzbaşı Rascachucha Aprista'yı kodese tıkıp ailesini oradan kovuyor ve Akbaba da onların mallarını açıkartırmayla satıyordu; sonra da üçü pastayı aralarında bölüşüyorlardı. Serveti büyüyünce Akbaba önemli bir şahsiyete dönüştü, beyim, Chincha'da belediye başkanlığı bile yaptı, milli bayramlardaki geçit törenlerinde Armas Meydanı'nda kafasında melon şapkayla görüldü. Ve kibirle dolunca oğlunun her zaman ayakkabıyla dolaşmasını ve asla zencilerle takılmamasını istedi. Çocukken birlikte futbol oynuyor, bostanlardan meyve çalıyorlardı, Ambrosio onların evine giriyordu ve Akbaba onu umursamıyordu. Ne var ki çok zenginleştikten sonra onu evden kovmaya ve birlikte balık tutmaya gittiklerinde Don Cayo'yu azarlamaya başladı. Onun hizmetkârı mıydı? Ne hizmetkârı, beyim, onun arkadaşıydı, ama sadece bacak kadarken. O zamanlar zenci kadının yeri Don Cayo'nun evinin bulunduğu köşenin yakınındaydı ve Don Cayo ile Ambrosio günlerini sokaklarda haytalık ederek geçiriyorlardı. Sonra Akbaba onları ayırdı, beyim, daha doğrusu hayat ayırdı. Don Cayo'yu José Pardo Lisesi'ne verdiler ve kocası Trifulcio'nun yaptıklarından utanan zenci kadın da Ambrosio ve Perpetuo'yu alıp Mala'ya gitti. Daha sonra Chincha'ya geri döndüklerinde Don Cayo, José Pardo Lisesi'nden Dağlı'yla ayrılmaz bir ikili olmuştu. Ambrosio onunla sokakta karşılaştığında artık sen değil siz diye hitap ediyordu. José Pardo'daki etkinliklerde Don Cayo

şiirler okuyor, konuşmalar yapıyor, geçit törenlerinde flamayı taşıyordu. Chincha'nın mucize çocuğu diyorlardı, geleceğin kafası, oğlundan bahsederken Akbaba'nın ağzının suyunun aktığını ve onun çok yüksek yerlere geleceğini söylediğini anlatıyorlardı. Gerçekten de geldi, değil mi beyim?

"Sizce gelmesi çok uzun sürer mi?" diye soran teğmen sigarasını küllükte söndürdü. "Nerede olduğunu bilmiyor musunuz?"

"Ben de evlendim," diyor Santiago. "Peki ya sen, hiç evlenmedin mi?"

"Öğle yemeğine bazen çok geç saatte gelir," diye mırıldandı kadın. "İsterseniz ona iletmem için bana mesaj bırakabilirsiniz."

"Siz de mi, küçükbey, bu kadar genç yaşta mı?" diye soruyor Ambrosio.

"Onu bekleyeceğim," dedi teğmen. "Umarım çok gecikmez."

Artık lise son sınıftaydı, Akbaba onu düzenbaz bir avukat olması için Lima'ya okumaya gönderecekti ve Don Cayo'nun bu iş için doğduğu söyleniyordu. Ambrosio o zamanlar Chancha'nın çıkışında, daha sonra Grocio Prado'ya dönüşecek olan yere giden yolun üzerindeki derme çatma kulübelerin birinde yaşıyordu, beyim. Bir keresinde Don Cayo'yu orada görür görmez okulu kırdığını ve bunun bir kız meselesi olduğunu anlamış ve kızın kim olduğunu merak etmişti. Kızla konuşuyor muydu? Hayır, beyim, ona deli gibi bakmakla yetiniyormuş. Sanki oradan geçiyormuş, sadece domuzları seyrediyormuş, ya da birini bekliyormuş gibi yapıyormuş. Sonra kitaplarını yere bırakıp oraya çömeliyor ve gözlerini kulübelerde gezdirmeye başlıyormuş ve Ambrosio da kızın kim olabileceğini merak ediyormuş. Kız Rosa'ydı, beyim, sütçü kadın Túmula'nın kızı Rosa. Hiç-

bir özelliği olmayan sıska bir şey, o zamanlar bir yerliden ziyade beyaz bir kız gibi görünüyordu. Çirkin doğup daha sonra güzelleşen çocuklar vardır, Rosa idare eder başladı ama öcüye dönüşerek bitirdi. İdare eder, yani ne güzel ne çirkin, hani şu beyaz bir erkeğin bir kez birlikte olduğu ve daha sonra karşılaştığında hatırlamadığı tiplerden biriydi. Hafif çıkmış memeler, körpe bir vücut, hepsi bu, ama o kadar pisti ki pazar ayini için bile kendine çekidüzen vermiyordu. Chincha'da sırtında küpler taşıyan bir eşeği dehlerken ve ev ev dolaşıp bir sukabağıyla ölçtüğü sütü satarken görülüyordu, beyim. Túmula'nın kızı Akbaba'nın oğluyla, skandalı düşünsenize, beyim. Akbaba'nın artık bir hırdavat dükkânı, bir de ambarı vardı ve oğlan Lima'dan avukat olup dönünce işleri tüy gibi uçuracak dediği söyleniyordu. Donya Catalina tüm vaktini kilisede geçiriyordu, papazla samimiyet, yoksullar için tombalalar, Katolik Hareket falan. Oğluysa sütçü kızın peşinden ayrılmıyordu, gerçekten akıl alır gibi değildi. Ama böyle oldu, beyim. Acaba yürüyüş biçimi falan mı ilgisini çekti, ne idüğü belirsiz hayvanları safkanlara tercih edenlerin olduğu söylenir. Acaba biraz peşinden koşayım, zevkini çıkarayım, sonra onu bırakırım diye mi düşünmüştü? Beyaz çocuğun kendisi için deli olduğunu gören kız da bırakayım peşimden koşsun, tadını alsın ve onu kendime bağlayayım diye mi düşünmüştü? Netice itibarıyla baltayı taşa vuran Don Cayo oldu, beyim: Size ne ikram edebilirim? Teğmen gözlerini açar açmaz ayağa fırladı.

"Affedersiniz, uyuyakalmışım," dedi ve elleriyle suratını ovaladıktan sonra öksürdü. "Senyor Bermúdez?"

Ürkütücü kadının yanında aşırı zayıf ve aksi suratlı, kırk yaşlarında, üzerinde gömlek, koltuğunun altındaysa çanta olan bir adam duruyordu. Pantolonunun paçaları o kadar genişti ki ayakkabılarını örtüyordu. Bir de-

nizci ya da bir palyaço pantolonuna benzediğini düşündü teğmen.

"Size nasıl yardımcı olabilirim?" diye sordu adam, onu görmek canını sıkmış ya da keyfini kaçırmış izlenimi veren bir ses tonuyla. "Beni çok beklediniz mi?"

"Gidip valizinizi hazırlayın," dedi teğmen onu duymamış gibi, "sizi Lima'ya götüreceğim."

Ama adam hiç istifini bozmadı. Ne suratında bir tebessüm ne de gözlerinde bir şaşkınlık, korku ya da sevinç ifadesi belirdi. Ona biraz önceki kayıtsız tekdüzelikle bakmaya devam ediyorlardı.

"Lima'ya mı?" dedi usulca sorarken, gözbebeklerinde herhangi bir ışıltı belirtisi yoktu. "Lima'da bana ihtiyacı olan kim?"

"Bizzat Albay Espina," dedi teğmen, alçak sesle ama görkemli bir tonda. "İçişleri bakanının ta kendisi."

Kadının ağzı açılırken, Bermúdez gözünü dahi kırpıştırmadı. İfadesiz bir şekilde kaldı, ardından yanıltıcı bir tebessüm suratını uykulu bıkkınlık halinden bir saniyeliğine çıkarsa da, hemen akabinde kayıtsızlığa ve baygınlığa geri döndü. Adam canından bezmiş, diye düşündü teğmen, resmen hayata küsmüş, üzerine kalan böyle bir kadınla anlaşılır bir durum. Çantasını kanepenin üzerine atan Bermúdez:

"Doğrusunu isterseniz Espina'nın cuntanın bakanlarından biri olduğunu daha dün duydum," dedikten sonra bir Inca paketi çıkardı ve teğmene isteksizce bir sigara uzattı. "Dağlı beni niçin görmek istediğinden size bahsetti mi?"

"Sadece size acilen ihtiyacı olduğunu söyledi," diye cevap veren teğmen, ne dağlısı, diye düşündü, "ve göğsünüze bir tabanca dayamam gerekse de sizi Lima'ya götürmemi."

Bermúdez kendini bir koltuğa bıraktı, bacak bacak

üstüne attı, ağzından dışarı saldığı duman bulutu yüzünü kapladı, duman dağılınca teğmen onun gülümsediğini gördü, sanki bana lütfeder gibi, diye düşündü, sanki benimle alay eder gibi.

"Bugün Chincha'dan ayrılmam zor," dedi, sakinleştirici bir rahatlıkla. "Yakınlardaki bir çiftlikte sonuçlanmak üzere olan küçük bir pazarlığım var."

"Eğer içişleri bakanı birini çağırıyorsa, bunun aması maması olmaz," dedi teğmen. "Lütfen dediğimi yapın, Senyor Bermúdez."

"İki yepyeni traktör, orada iyi bir komisyon bekliyorum," diye açıklıyordu Bermúdez sineklere, deliklere ya da lekelere. "Şu anda Lima'ya gezintiye gidecek durumda değilim."

"Boş verin şimdi traktörü," dedi teğmen sinirli bir el hareketi yaparak. "Lütfen biraz aklınızı başınıza alın ve daha fazla zaman kaybetmeyelim."

Bermúdez küçük soğuk gözlerini kısarak sigarasından derin bir nefes çekti ve dumanı ağır ağır dışarı verirken teğmeni ne duyuyor ne de görüyormuş gibi bir hali vardı:

"İnsan senetler yüzünden canından bezdiğinde traktörleri düşünmekten başka çaresi yoktur. Dağlı'ya bir-iki gün içinde geleceğimi söyleyin."

Teğmen ona afallamış, eğlenmiş, kafası karışmış bir şekilde bakıyordu: Bu durumda tabancasını çekip Senyor Bermúdez'in göğsüne dayamak zorunda kalacaktı, bu durumda komşularının önünde gülünç bir duruma düşecekti. Ama Don Cayo sanki hiçbir şey olmamış gibi, beyim, okulu kırıp soluğu o derme çatma kulübelerin orada alıyordu ve kadınlar onu gösteriyorlardı, Rosa, fısıldaşıyor ve ona gülüyorlardı, Rosita, bak kim geliyor. Túmula'nın kızı hiç pas vermiyordu, beyim. Düşünsenize, Akbaba'nın oğlu onu görmek için oraya kadar gelecek, inanılır gibi

değil. Çıkıp onunla konuşmuyordu, burun kıvırıyordu, kız arkadaşlarının yanına gidiyordu, kahkahalar, cilveler gırla gidiyordu. Kızın bu ters davranışlarını hiç umursamıyordu, bütün bunlar onu daha da kızıştırıyormuş gibi görünüyordu. Túmula'nın kızı rolünü mükemmel oynadı, annesini ise söylemeye bile gerek yok, herkes olayın farkındaydı, bir tek o hariç. Don Cayo hepsini sineye çekiyor, azmini kaybetmiyor, kulübelerin oraya tekrar gidiyordu, melezcik bir gün kucağıma düşecek, zenci, diyordu ama kucağa düşen kendisi oldu, beyim. Ona ilgi duyduğunuz için size minnettar olacağına kurum sattığını göremiyor musunuz, Don Cayo? Ona canın cehenneme deyin, Don Cayo. Ama o sanki büyü yapılmış gibi kızın peşinden ayrılmıyordu ve insanlar dedikoduya başladılar. Ortalık dedikodudan geçilmiyor, Don Cayo. Ama onun umurunda mı, o kasıklarının emrettiğini yapıyordu ve kasıklar ona tabiatıyla kızı becermesini emrediyorlardı. Neticede onu kim suçlayabilirdi? Her beyaz delikanlı bir melez kıza sevdalanabilir ve onunla gönül eğlendirebilirdi, bu kimi ilgilendirirdi ki, değil mi beyim? Ama Don Cayo onu sanki iş ciddiymiş gibi takip ediyordu, bu delilik değil miydi? Ve deliliğin daha büyüğü de Rosa'nın kendine onu hor görme lüksünü tanımış olmasıydı. O lüksü kendine tanıyormuş gibi davranıyordu, beyim.

"Benzinimizi çoktan doldurduk, saat üç buçuk gibi oraya varacağımızı Lima'ya bildirdim bile," dedi teğmen. "Siz ne zaman hazır olursanız, Senyor Bermúdez."

Bermúdez gömleğini değiştirmiş ve üzerine gri bir takım elbise giymişti. Elinde bir çanta, başında eski püskü küçük bir şapka ve güneş gözlüğü vardı.

"Bütün eşyalarınız bu kadar mı?" diye sordu teğmen.

"Daha kırk bavul var," diye ağzını açmadan homurdandı Bermúdez. "Hadi yola çıkalım, bugün bitmeden Chincha'ya dönmek istiyorum."

Kadın cipin yağ seviyesini ölçen çavuşa bakıyordu. Önlüğünü çıkarmıştı, daracık elbisesi eğri büğrü göbeğini ve dışarı taşan kalçalarını gözler önüne seriyordu. Kocanızı sizden çaldığım için beni bağışlayın, dedi teğmen elini uzatırken, ama kadın tebessüm dahi etmedi. Bermúdez arka koltuğa oturmuştu ve teğmen kadının ona sanki nefret ediyormuş ya da onu bir daha görmeyecekmiş gibi baktığını düşündü. Cipe bindi, Bermúdez'in kadına belli belirsiz bir hoşça kal işareti yaptığını gördü ve hareket ettiler. Güneş kavuruyordu, sokaklarda in cin top oynuyordu, asfalttan berbat bir buğu yükseliyordu, evlerin camları ışıl ışıl parlıyordu.

"Lima'ya gitmeyeli çok oldu mu?" diye sordu sempatik görünmeye çalışan teğmen.

"İşim için yılda iki-üç kez gidiyorum," dedi duygusuzca, ruhsuzca, dünyanın en tembel, en mekanik, en mutsuz sesiyle. "Bazı zirai firmaların Chincha temsilcisiyim."

"Onunla evlenemedik ama zamanında benim de bir karım olduğunu söyleyebilirim," diyor Ambrosio.

"İşlerinizin iyi gitmemesinin sebebi ne?" diye sordu teğmen. "Buralarda çok zengin çiftlik sahipleri yok mu? Çok pamuk üretilmiyor mu?"

"Demek bir karın oldu," diyor Santiago. "Onunla çok kavga ettin mi?"

"İşlerin iyi gittiği zamanlar oldu," dedi Bermúdez; o Peru'nun en antipatik insanı olmayabilir çünkü Albay Espina henüz hayatta, diye düşündü teğmen, ama albaydan sonra o değilse kimdir? "Kur kontrolüyle birlikte pamukçular eski kazançlarını elde edemez oldular, şimdi onlara bir çapa satmak için ter dökmek gerekiyor."

"Orada, Pucallpa'da öldü, küçükbey," diyor Ambrosio. "Bana küçük bir kız bıraktı."

"Biz de ihtilali işte bu yüzden yaptık," dedi teğmen iyi niyetle. "Kaos sona erdi. Şimdi tepede orduyla, herkes

huzur içinde. Göreceksiniz Odría'yla işler daha iyiye gidecek."

"Gerçekten mi?" dedi Bermúdez esneyerek. "Burada kişiler değişir, teğmen, işler asla değişmez."

"Gazeteleri okumuyor musunuz, radyo dinlemiyor musunuz?" diye üsteledi teğmen gülerek. "Temizlik başladı bile. Apristalar, sahtekârlar, komünistler, hepsi kodesi boyluyor. Ortalıkta serbestçe dolaşan tek bir fare bile kalmayacak."

"Peki, Pucallpa'ya ne yapmaya gittin?" diye soruyor Santiago.

"Onların yerine başkaları çıkacak," diyor Bermúdez kabaca. "Peru'yu farelerden temizlemek için bombalar yağdırıp bütün ülkeyi haritadan silmeniz gerekir."

"Tabii ki çalışmaya, küçükbey," diyor Ambrosio, "daha doğrusu, iş aramaya."

"Bunu ciddi mi söylüyorsunuz yoksa şaka mı yapıyorsunuz?" diye sordu teğmen.

"Benim peder senin oraya gittiğini biliyor muydu?" diye soruyor Santiago.

"Ben şaka yapmaktan hoşlanmam," dedi Bermúdez. "Ben her zaman ciddi konuşurum."

Cip kıyıya yakın bir vadiden geçiyordu ve havada deniz mahsulleri kokusu vardı; uzaklarda kıraç tepeler ve kumluk araziler seçiliyordu. Çavuş cipi sürerken ağzındaki sigarayı dişleyip duruyordu, teğmen ise kepini kulaklarına kadar çekmişti: Gel, şurada birer bira içelim, zenci. Bir arkadaş sohbeti yapmışlardı, beyim, bana ihtiyacı var, diye düşünmüştü Ambrosio ve konu elbette ki Rosa'ydı. Bir kamyonet ve bir çiftlik evi ayarlamış, arkadaşı Dağlı'yı da yanında gelmeye ikna etmişti. Olur da bir münakaşa falan çıkar diye Ambrosio'nun da yardımını istiyordu. Ne tür bir münakaşa çıkabilirdi ki? Kızın babası ya da erkek kardeşleri falan yok muydu? Hayır,

sadece Túmula pisliği vardı. Ona yardım etmekten mutluluk duyardı, ama sadece bir konu vardı. Túmula onu korkutmuyordu, Don Cayo, aynı şekilde mahalleli de, ama babanız ne olacak, Don Cayo? Çünkü eğer Akbaba bunu öğrenirse, Don Cayo, sizi sadece bir tokatla yere devirecektir, ama bana ne yapacağını Tanrı bilir. Fark etmeyecekti, zenci, üç günlüğüne Lima'ya gidiyordu ve geri geldiğinde Rosa kulübesine dönmüş olacaktı. Ambrosio hikâyeyi yutmuştu, beyim, kanıp ona yardım etti. Zira kızı bir geceliğine kaçırmak, çektirdiklerinin acısını çıkarmak ve onu bırakmak bir şeydi, onunla evlenmekse başka bir şey, değil mi, beyim? Don Cayo haydutu onu ve Dağlı'yı aptal yerine koymuştu, beyim. Hepsini, Rosa hariç, bir de Túmula hariç. Chincha'da bu işten kârlı çıkanın, eşekle süt dağıtmaktan hanımefendilik ve Akbaba'nın gelini statüsüne yükselen sütçünün kızı olduğu söyleniyordu. Geri kalan herkes kaybetti: Don Cayo, anne babası, hatta Túmula bile çünkü kızını kaybetti. Yani Rosa hikâyenin en işini bileni çıktı. Kim derdi ki, beyim, o ufacık şey, o kurbağa kılıklı piyangoyu ve çok daha fazlasını kazanacak. Ambrosio'nun ne mi yapması gerekiyordu, beyim? Saat dokuzda meydana gitmesi ve gitmiş, orada beklemişti, onu oradan aldılar, birkaç tur attılar ve insanlar uykuya yatınca, kamyoneti kulakları işitmeyen Don Mauro Cruz'un evinin yanına park ettiler. Don Cayo kızla saat onda orada buluşmak üzere sözleşmişti. Tabii ki geldi, nasıl gelmeyecekti. Karşıda göründü, Don Cayo ona doğru gitti ve diğerleri kamyonette kaldılar. Ya o kıza bir şey dedi ya da kız bir şeyden işkillendi, neticede Túmula'nın kızı birden koşmaya, Don Cayo da, "Git onu yakala!" diye bağırmaya başladı. Bunun üzerine Ambrosio koşup onu yakaladı, omzuna atıp getirdi ve kamyonete oturttu. Rosa'nın hünerlerini daha orada fark etmişti, beyim, beraberinde ne getirdiğini daha orada görmüştü.

Ne bir çığlık atmış ne de başka herhangi bir ses çıkarmıştı, sadece ufak kaçma teşebbüsleri, zararsız tırmıklar, güçsüz yumruklar. En kolay kurtulma yolu ciyaklamaya başlamasıydı, o zaman insanlar evlerinden fırlayacak ve mahallenin yarısı üstlerine çullanacaktı, değil mi? Ama o kaçırılmayı istiyordu, onu kaçırmalarını bekliyordu, tam anasının gözü, değil mi beyim? Yok efendim korkudan ödü kopmuş da, sesi çıkmaz olmuş da, hepsi yalan. Omuzda taşınırken tekmeledi ve tırmaladı, kamyonette ağlıyormuş gibi yapıyordu çünkü elleriyle yüzünü kapatıyordu, ama Ambrosio onun ağladığını işitmiyordu. Dağlı gazı kökledi ve kamyonet patikadan çıktı. Küçük çiftliğe vardılar, Don Cayo indi ve Rosa taşımaya gerek kalmadan, kendini dosdoğru evin içine attı, görüyor musun, beyim? Ambrosio ertesi gün Rosa'nın nasıl bir surat ifadesi takınacağını, bütün bunlardan Túmula'ya bahsedip bahsetmeyeceğini, Túmula'nın zenci kadına anlatıp anlatmayacağını ve zenci kadının da onun canına okuyup okumayacağını düşünerek uyumaya gitti. Olacakları kimse tahmin dahi edemiyordu, beyim. Çünkü Rosa ertesi gün dönmedi, aynı şekilde Don Cayo da; sonraki ve daha sonraki gün de görünmediler. Dış mahallede Túmula feryat figan ağlıyordu, Chincha'da Donya Catalina feryat figan ağlıyordu ve Ambrosio hangi deliğe gireceğini bilemiyordu. Üçüncü gün Akbaba gidip polise kayıp bildiriminde bulundu, Túmula da daha önceden bildirimde bulunmuştu. Fısıldaşmaları düşünün, beyim. Dağlı ve Ambrosio sokakta karşılaştıklarında birbirlerine tek kelime etmiyorlardı, o da diken üstünde olmalıydı. Bir haftanın sonunda ortaya çıktılar, beyim. Kimse onu mecbur etmemişti, kimse göğsüne bir tabanca dayayıp ya nikâh ya mezar dememişti. Papazı gidip kendi iradesiyle bulmuştu. Onları Armas Meydanı'nda otobüsten inerken gördüklerini ve Rosa'nın onun koluna girmiş olduğunu, ardından san-

ki bir seyahatten döner gibi Akbaba'nın evine girdiklerini söylüyorlar. Düşünsenize, orada kendilerini takdim ediveriyorlar, Don Cayo evlilik cüzdanını çıkarıp göstermiş ve ona evlendiklerini söylemiş olmalı, Akbaba'nın suratının ne şekle bürünmüş olabileceğini tahmin edebiliyor musunuz, beyim, bu densizlik de ne oluyor, diye kükrediğini?

"Orada fare avlıyor musunuz, teğmen?" diye zoraki bir tebessümle soran Bermúdez, Üniversite Parkı'nı işaret ediyordu. "San Marcos'ta neler oluyor?"

Askerî bariyerler Üniversite Parkı'nın dört köşesini kapatmışlardı ve ortalıkta kasklı askerî devriyeler, müdahale birlikleri ve atlı polisler vardı. "Diktatörlüğü Devirelim", yazıyordu San Marcos'un duvarlarından sarkan bazı afişlerde, "Peru'yu Sadece APRA Kurtaracak". Üniversitenin ana kapısı kapalıydı, yas simgesi siyah kumaşlar balkonlarda sallanıyordu, çatılardaki minik kafalarsa askerlerin ve polislerin hareketlerini gözlüyordu. Üniversite kampüsünün duvarlarından dışarıya sızan gürültü alkış sesleri arasında bazen yükselip bazen alçalıyordu.

"Birkaç Aprista 27 Ekim'den beri kendilerini oraya kapattılar," dedi Abancay Caddesi'ndeki bariyere komuta eden subaya el işareti yapmakta olan teğmen. "Bufalolar[1] ders almıyorlar."

"Neden onları kurşunlamıyorsunuz?" diye sordu Bermúdez. "Ordu böyle bir temizlik yapmaya başlamamış mıydı?"

Bir polis asteğmeni cipe yaklaşıp selam verdi ve teğmenin uzattığı geçiş belgesini inceledi.

"Şu isyancılardan ne haber?" diye sordu teğmen, San Marcos'u işaret ederek.

1. Aprista militanlarına verilen isim. (Ç.N.)

"Gürültü çıkarıp duruyorlar," dedi asteğmen. "Arada bir üzerimize küçük taşlar yağdırıyorlar. Geçebilirsiniz, teğmenim."

Polisler bariyerleri kenara çektiler ve cip Üniversite Parkı'ndan geçip yoluna devam etti. Dalgalanan beyaz bezden pankartlara "Özgürlük İçin Yas Tutuyoruz" yazılmış ve siyah boyayla, içinden kemikler geçen kurukafalar çizilmişti.

"Bana kalsa onlara kurşun yağdırırdım ama Albay Espina açlıktan kırılıp teslim olmalarını istiyor," dedi teğmen.

"Taşrada işler nasıl gidiyor?" diye sordu Bermúdez. "Kuzeyde sorunların olabileceğini tahmin ediyorum; çünkü Apristalar o tarafta güçlüdür."

"Her taraf sakin, APRA'nın Peru'yu kontrol ettiği büyük bir masalmış," dedi teğmen. "İleri gelenlerinin sığınma talebinde bulunmak için nasıl büyükelçiliklere koştuklarını gördünüz. Bundan daha barışçıl bir ihtilal hiçbir zaman olmamıştır, Senyor Bermúdez. Bu San Marcos olayına gelince üstlerim isteseler bir dakikada halledilebilirdi."

Şehir merkezindeki sokaklarda askerî mevzilenme yoktu. Italia Meydanı'na kadar miğferli askerlere rastlamadılar. Bermúdez cipten inip gerindikten sonra birkaç adım yürüdü ve her şeye kayıtsızlıkla bakarak teğmeni bekledi.

"Daha önce bakanlığa girmiş miydiniz?" diye soran teğmen onu kendine getirdi. "Bina eski ama bürolar çok zarif döşenmiş. Albayınkinde tablolar falan her şey var."

Eve giriyorlar ve daha iki dakika geçmeden kapı sanki içeride bir deprem olmuşçasına açılıyor ve Don Cayo ile Rosa sağa sola çarparak kendilerini dışarı atıyorlar, peşlerinden de Akbaba sövüp sayarak kızgın bir boğa gibi saldırıyor, görülmesi gereken bir sahne olduğunu

söylüyorlardı, beyim. Öfkesi Túmula'nın kızına değil, göründüğü kadarıyla ona vurmuyor, sadece kendi oğlunu dövüyor. Onu bir yumrukla deviriyor, ardından bir tekmeyle kaldırıyor ve bu şekilde Armas Meydanı'na kadar gidiyorlar. Orada onu tutmasalar oğlunu öldürecek. Bu şekilde, daha bıyığı bile terlememişken ve daha da önemlisi öyle biriyle evlenmiş olmasını kabullenemiyor. Tabii ki ne bunu hiçbir zaman kabullenebildi, ne bir daha Don Cayo'nun yüzünü gördü, ne de ona zırnık koklattı. Don Cayo kendi rızkını ve Rosa'nınkini kazanmaya başlamak zorunda kaldı. Daha liseyi bile bitirmeden Akbaba onun geleceğin beyni olacağını söylüyordu. Eğer onu evlendiren bir papaz yerine bir belediye başkanı olsaydı Akbaba konuyu halletmenin bir yolunu bulurdu, ama Tanrı söz konusu olunca neyi, nasıl halledeceksin, beyim? Üstelik evde Donya Catalina gibi sofu bir kadın varken. Akıl danıştıkları papaz onlara yapılabilecek hiçbir şey olmadığını söyleyecekti: Din dindir ve ölüm onları ayırana dek. Böylece Akbaba'nın tüm ümitleri mecburen tükendi. Onları evlendiren papaza bir tokat patlattığı, tövbesini kabul etmeye yanaşmadıkları ve kefaret olarak ona Chincha'nın yeni kilisesinin kulelerinden birinin yapım masrafını ödettikleri söyleniyor. Yani din bile bu pastadan kendine düşen dilimi aldı, beyim. Akbaba, çifti bir daha hiç görmedi. Dediklerine göre öleceğini hissedince torunları olup olmadığını sormuş. Eğer olsaydı belki de Don Cayo'yu affederdi, ama Rosa sadece bir gudubete dönüşmekle kalmadı, aynı zamanda da asla hamile kalamadı. Oğluna miras bırakmamak için Akbaba'nın bütün parasını âlemlerde ve hayır işlerinde harcamaya başladığı söyleniyor, eğer ölüm onu hazırlıksız yakalamamış olsaydı, kilisenin arkasındaki küçük evini de bir yerlere bağışlardı. Bunu yapacak zamanı olmadı, beyim. Melezle onca yıl neden mi devam etti? Her-

kes Akbaba'ya şöyle diyordu: Bir gün sevdası bitecek, onu Túmula'nın evine geri gönderecek ve siz de oğlunuzu geri kazanacaksınız. Ama bu olmadı, neden acaba? Din yüzünden olduğunu sanmıyorum, çünkü Don Cayo kiliseye gitmiyordu. Babasını kızdırmak için mi, beyim? Akbaba'dan neden nefret ettiğini mi soruyorsunuz? Onu yalancı çıkarmak için, oğluna bağladığı umutların nasıl uçup gittiğini görmesi için mi? Bu haltı babasını hayal kırıklığından öldürmek için mi yedi? Siz bu yüzden mi olduğuna inanıyorsunuz, beyim? Neye mal olursa olsun, kendisinin de mahvolması pahasına dahi olsa ona ıstırap çektirmek mi? Ben bunu bilemem, beyim, siz öyle olduğuna inanıyorsanız öyle olsun. Lütfen bozulmayın, beyim, burada ne güzel sohbet ediyoruz. Kendinizi kötü mü hissediyorsunuz? Siz Akbaba ve Don Cayo'dan değil, kendiniz ve oğlunuz Santiago'dan bahsediyorsunuz, değil mi? Pekâlâ ben susuyorum, beyim, zira benimle konuşmadığınızı artık biliyorum. Ben hiçbir şey söylemedim, lütfen bana kızmayın, beyim.

"Pucallpa nasıl bir yer?" diye soruyor Santiago.

"Beş para etmez küçük bir köy," diyor Ambrosio. "Orayı bilmiyor musunuz, küçükbey?"

"Hayatımı seyahat etmenin hayalini kurarak geçirdim, ama sadece seksen kilometre öteye kadar –o da bir kez– gidebildim," diyor Santiago. "Sen hiç olmazsa biraz gezebilmişsin."

"Keşke gezmez olaydım, küçükbey," diyor Ambrosio. "Pucallpa bana sadece dert getirdi."

"Demek senin için işler kötü gitti," dedi Albay Espina. "Sınıfın geri kalanından daha kötü. Beş parasızsın ve taşralı kaldın."

Bermúdez sakince cevap verirken Espina'ya yöneltiği bakışlarında kibir ya da tevazudan eser yoktu:

"Sınıfın geri kalanının gidişatını takip edecek zama-

nım olmadı. Ama senin için işler elbette ki geri kalan herkesin toplamından daha iyi gitti."

"En iyi, en zeki, en kitap kurdu öğrenci," dedi Espina. "Bermúdez başkan, Espina da onun bakanı olacak diyordu Ardıç Kuşu. Hatırlıyor musun?"

"Gerçekten daha o zamanlar bakan olmak istiyordun," dedi Bermúdez mayhoş bir gülüşle. "İşte olmuşsun, işte buradasın. Herhalde mutlusundur."

"Bunu ne istedim ne de aradım," dedi teslimiyet ifadesiyle kollarını iki yana açan Albay Espina. "Bunu bana dayattılar ve ben de bir görev addettim."

"Chincha'da senin APRA yanlısı bir asker olduğun, Haya de la Torre'nin verdiği bir kokteyle gittiğin söyleniyordu," diye gülümseyerek ve tereddütle devam etti Bermúdez. "Şimdiyse fare avlar gibi Aprista peşine düştün. Bana gönderdiğin teğmencik öyle diyordu. Ah, yeri gelmişken, bu onuru neye borçlu olduğumu öğrenmemin vakti gelmiş olsa gerek."

Odanın kapısı açıldı ve suratında ihtiyatlı bir ifade barındıran bir adam selam verip elinde kâğıtlarla içeri daldı, girebilir miyim, sayın bakan?, ama albay, bir el hareketiyle onu durdurduktan sonra, şimdi değil Doktor Alcibíades, dedi, bizi kimse rahatsız etmesin. Adam bir kez daha selam verdi, tabii ki sayın bakan, dedi ve çıktı.

"Sayın bakan," dedi boğazını temizledikten sonra Bermúdez, odanın içinde dolaşan bakışlarında nostalji yoktu. "Şaka gibi, burada oturuyor olmamız, artık ikimizin de elliyi devirmiş olmamız."

Albay Espina ona sevgiyle gülümsüyordu, saçları bayağı dökülmüştü ama geriye kalan perçemlerinde bir tane bile beyaz yoktu ve bakır rengi yüzü sıhhatli görünüyordu; gözlerini Bermúdez'in sertleşmiş ve uyuşuk suratında, kırmızı kadife kaplı geniş koltuğa büzüşmüş yaşlı ve çileci bedeninde yavaşça gezdiriyordu.

"O anlamsız evlilikle kendini tükettin," dedi yumuşak ve babacan bir ses tonuyla. "Hayatının hatası oldu, Cayo. Hatırlarsan, seni o zaman uyarmıştım."

"Beni buraya evliliğim hakkında konuşmak için mi getirttin?" dedi öfkesiz, yorgun bir ifade ve her zamanki tekdüze, ruhsuz sesiyle. "Bu konuda tek kelime daha edersen buradan çıkar giderim."

"Hiç değişmemişsin, huysuzluğun hâlâ üzerinde," dedi Espina gülerek. "Rosa nasıl? Hiç çocuğun olmadığını biliyorum."

"İstersen hemen konuya girelim," dedi Bermúdez; bir yorgunluk gölgesi gözlerinin üzerine çökmüş, ağzı sabırsızlıkla büzülmüştü. Espina'nın arkasındaki pencerelerden çatıların, saçakların, terasların, binaların üzerindeki görüntü kirliliğinin kenar hatları obez bulutların üzerinde seçiliyordu.

"Çok az görüşmüş olsak da sen benim en iyi arkadaşım olmayı sürdürdün," dedi albay hüzünlü denebilecek bir sesle. "Çocukken ben sana değer veriyordum, Cayo. Senin bana verdiğinden daha fazla. Sana hayrandım, hatta seni kıskanıyordum."

Bermúdez albayı duygusuz bir yüz ifadesiyle inceliyordu. Elindeki sigara sonuna gelmişti, külü halının üzerine dökülüyor, duman sarmallarıysa boz renkli kayalara vuran dalgalar gibi suratında kırılıyorlardı.

"Bustamante'nin bakanı olduğumda bütün sınıf arkadaşlarım beni aradı, sen hariç," dedi Espina. "Neden? Durumun kötüydü ve biz zamanında seninle kardeş gibiydik. Sana yardım edebilirdim."

"Köpekler gibi ellerini yalamaya, senden tavsiyeler istemeye ve sana iş önerilerinde bulunmaya mı geldiler?" diye sordu Bermúdez. "Ben gelmediğime göre herhalde adam zenginleşti ya da öldü demişsindir."

"Yaşadığını biliyordum, ama neredeyse açlıktan öle-

cek halde," dedi Espina. "Sözümü kesme, konuşmama izin ver."

"Mesele şu ki hâlâ çok yavaşsın," dedi Bermúdez. "Ağzından sözcükleri cımbızla çekmek gerekiyor, tıpkı José Pardo'dayken olduğu gibi."

"Sana yardım etmek istiyorum," diye mırıldandı Espina. "Söyle bana senin için ne yapabilirim."

"Chincha'ya hemen dönmem için bana yardım et," diye homurdandı Bermúdez. "Ciple, şehirlerarası otobüsle, nasıl olursa. Bu Lima gezintisi yüzünden kârlı bir işi kaybedebilirim."

"Kaderinle mutlusun, beş kuruşsuz taşralı bir ihtiyar olmak umurunda bile değil," dedi Espina. "Artık hiçbir ihtirasın kalmamış, Cayo."

"Ama gururumu hâlâ muhafaza ediyorum," dedi Bermúdez duygusuzca. "İyilik kabul etmekten hoşlanmıyorum. Bana söyleyeceğin başka bir şey var mı, yoksa hepsi bu muydu?"

Albay onu sanki düşüncelerini tartmak ya da aklından geçenleri tahmin etmek istercesine inceliyordu ve dudaklarında bir süre süzülen küçük sevecen tebessüm kayboldu. Manikürlü ellerini birleştirdikten sonra kafasını öne doğru uzattı:

"Evet, sadede gelelim mi, Cayo?" diye aniden yükselen bir enerjiyle sordu.

"Zamanı gelmişti," dedi Bermúdez ve sonuna geldiği sigarasını küllüğe bastırdı. "Onca aşk ilanıyla beni yormaya başlamıştın."

"Odría'nın güvenilir insanlara ihtiyacı var," dedi albay, sanki güvenliği ve özgüveni birden tehdit altına girmiş gibi, hecelerin üstüne basa basa. "Buradakilerin hepsi bizimle birlikte ve hiçbiri bizimle birlikte değil. *La Prensa* ve Ziraatçiler Birliği'nin bizden tek talebi kur kontrolünü kaldırmamız ve ticaret serbestliğini başlatmamız."

"Onlara bu zevki yaşatacağınıza göre ortada herhangi bir sorun yok demektir," dedi Bermúdez. "Yanılıyor muyum?"

"*El Comercio* sırf APRA'ya duyduğu nefretten ötürü Odría'ya vatanın kurtarıcısı diyor," dedi Albay Espina. "Onların tek istediği Apristaları kodeste tutmamız."

"Bunu zaten yapıyorsunuz," dedi Bermúdez. "Bu yüzden orada da sorun yok, değil mi?"

"International, Cerro ve diğer şirketlerin tek istediğiyse güçlü bir hükümetin sendikacıları uslu tutması," diye devam etti Espina, onun sözlerine kulak asmadan. "Gördüğün gibi herkesin derdi farklı."

"İhracatçılar, anti-Apristalar, gringo'lar ve ayrıca ordu," dedi Bermúdez. "Paracıklar ve güç. Odría'nın neden şikâyet edebileceği konusunda hiçbir fikrim yok. İnsan daha ne ister ki?"

"Başkan bu orospu çocuklarının davranış biçimini biliyor," dedi Albay Espina. "Bugün seni destekler ama yarın sırtına hançeri saplarlar."

"Sizin Bustamente'ye sapladığınız gibi," dedi Bermúdez gülümseyerek ama albay gülmedi. "Pekâlâ, memnun oldukları sürece rejimi destekleyecekler. Sonra başka bir general bulacak ve sizi gönderecekler. Peru'da her zaman böyle olmadı mı?"

"Bu sefer böyle olmayacak," dedi Albay Espina. "Sırtımızı onlardan koruyacağız."

"Kulağa çok hoş geliyor," dedi Bermúdez esnemesini yutarak. "Benim anlamadığım bütün bunların benimle ne alakası olduğu."

"Başkana senden bahsettim," dedi Albay Espina ve bir an susup sözlerinin etkisini değerlendirdi, ama Bermúdez hiç istifini bozmamıştı; dirseği koltuğun kenarına dayalı, çenesi açık avucunun üzerinde, kımıldamadan dinliyordu. "Emniyet müdürlüğü için olası isimleri göz-

den geçiriyorduk ve aklıma sen geldin, ben de senin ismini söyleyiverdim. Aptallık mı yapmışım?"

Sustu, bir uzlaşmazlık, yorgunluk, şüphe ya da keder mimiği ağzının büzülmesine ve gözlerinin kısılmasına neden oldu. Birkaç saniye boyunca oradan çok uzaklara gitmiş izlenimi veren bir yüz ifadesiyle bekledikten sonra Bermúdez'in yüzünü aradı: Oradaydı, tıpatıp aynı, tamamen hareketsiz, bekliyordu.

"Karanlık bir görev, ama rejimin güvenliği açısından çok önemli," diye ekledi albay. "Aptallık mı yapmışım? Orada diğer parçan gibi olacak birini arıyorsun, sağ kolun olacak birini arıyorsun, diye beni uyardılar. Ve aklıma sen geldin, ben de ismini söyleyiverdim. Hiç düşünmeden. Görüyorsun, sana içtenlikle konuşuyorum. Aptallık mı yapmışım?"

Bermúdez bir sigara daha çıkarıp yakmıştı. Ağzını biraz büzüştürerek dumanı içine çekti, altdudağını hafifçe ısırdı. Kora, dumana, pencereye, Lima çatılarındaki çöp yığınlarına baktı.

"Biliyorum ki eğer kabul edersen tam benim aradığım adamsın," dedi Albay Espina.

"Eski sınıf arkadaşına güvendiğini görüyorum," dedi sonunda Bermúdez ve bunu o kadar alçak sesle söyledi ki albay duymak için kafasını ileri doğru uzatmak zorunda kaldı. "Sağ kolun olması için bu çuvallamış ve deneyimsiz taşralıyı seçmiş olman onun için büyük bir onur, Dağlı."

"Alay etmeyi bırak," dedi Espina ve masaya hafifçe vurdu. "Söyle bana kabul ediyor musun?"

"Böylesine önemli bir karar hemen verilemez," dedi Bermúdez. "Düşünmem için bana birkaç gün süre ver."

"Sana verecek yarım saatim bile yok, kararını bana hemen şimdi söylemeni istiyorum," dedi Espina. "Başkan beni saat altıda sarayda bekliyor. Eğer kabul edersen be-

nimle gelirsin ve seni ona takdim ederim; eğer reddedersen hemen Chincha'ya dönebilirsin."

"Emniyet müdürünün görevlerini az çok tahmin edebiliyorum," dedi Bermúdez, "buna karşılık maaşı konusunda hiçbir fikrim yok."

"Bir asli maaşı var, ayrıca bazı geçim masrafları ödeniyor," dedi Albay Espina. "Eline beş-altı bin *sol* civarı bir şey geçiyordur. Bunun çok büyük bir para olmadığının farkındayım."

"Mütevazı bir yaşam sürmek için yeterli," dedi yüzünde belli belirsiz bir gülümsemeyle Bermúdez. "Ben de mütevazı bir insan olduğum için bana yetecektir."

"O halde bir kelime daha etmiyorum," dedi Albay Espina. "Ama bana hâlâ cevap vermedin. Aptallık mı yapmışım?"

"Buna ancak zaman cevap verebilir, Dağlı," dedi Bermúdez yine yarım yamalak bir tebessümle.

Dağlı'nın Ambrosio'yu tanıyıp tanımadığını mı soruyorsunuz? Ambrosio, Don Cayo'nun şoförüyken arabasına bin kere bindi, beyim, onu bin kere evine kadar götürmüştür. Belki tanımıştır, ama mevzu şu ki bunu hiçbir zaman belli etmedi, beyim. O sırada bakan olduğu için henüz hiçbir şey değilken tanıdığı Ambrosio'yla muhatap olmak istememiştir, belki Túmula'nın kızının kaçırılışında rol aldığını Ambrosio'nun bilmesi onu rahatsız ediyordur ya da bu kara surat ona kötü anıları hatırlattığı için onu zihninden silmiştir, beyim. Karşılaştıkları her seferinde Ambrosio'ya ilk kez gördüğü bir şoförmüş gibi davranmıştı. Aralarındaki tek muhabbet günaydın ya da iyi akşamlardan ibaret olmuştu. Şimdi size bir şey söylemek istiyorum, beyim. Tamam, Rosa her tarafı benlerle kaplı şişman bir yerli kadına dönüştü, ama özünde hikâyesi insanda merhamet duygusu uyandırmıyor mu, beyim? Neticede onun karısıydı, değil mi? Ama Don Cayo

onu Chincha'da bıraktı ve önemli birine dönüştüğünde kadıncağız bunun keyfini hiç çıkaramadı. Bütün o yıllar boyunca ona ne mi oldu? Don Cayo Lima'ya gelince o küçük sarı evde kaldı, belki de hâlâ orada miadını doldurmaya devam ediyordur. Ama onu Senyora Hortensia'ya yaptığı gibi terk etmedi. Ona nafakasını gönderiyordu, Ambrosio'ya birçok kez şöyle demişti: Bana sonra hatırlatsana, zenci, Rosa'ya para göndermem gerekiyor. Bütün o yıllar boyunca Rosa ne mi yaptı? Hiçbir fikrim yok, beyim. Herhalde her zamanki arkadaşsız ve akrabasız hayatını sürdürmüş olmalı. Çünkü evlendikten sonra eski mahallesinden hiç kimseyi, Túmula'yı bile bir daha görmemişti. Bunu ona Don Cayo'nun dayattığına kuşku yok. Túmula'ya gelince, onu evine kabul etmediği için tüm zamanını kızına lanet okumakla geçiriyordu. Ama bütün bunlara rağmen Chincha sosyetesine giremedi, artık Don Cayo'nun karısı da olsa ve ayakkabı giyip her gün yüzünü yıkasa da, sütçünün kızıyla kim bir araya gelirdi ki? Hepsi onu eşeği dehlerken ve sukabağıyla süt dağıtırken görmemişler miydi? Ayrıca Akbaba'nın onu gelini olarak kabul etmediği de herkesçe biliniyordu. San José Hastanesi'nin arkasında Don Cayo'nun aldığı bir odacığa kapanmaktan ve rahibe hayatı yaşamaktan başka çaresi kalmadı. Sokakta herkesin onu göstermesinden ötürü utandığı ya da Akbaba'dan korktuğu için neredeyse hiç dışarı çıkmıyordu. Daha sonra bu onun yaşam biçimine dönüşecekti. Ambrosio onu birkaç kez pazarda alışveriş yaparken ya da sokağa çıkardığı bir çamaşır teknesinin başına çömelmiş kaldırımda çamaşır yıkarken görmüştü. Netice itibarıyla beyaz delikanlıyı tavlamak için yapılan onca kurnazlık, onca numara neye yaramıştı, beyim? Bir soyadı kazanacak ve sınıf atlayacaktı, fakat arkadaşsız, hatta annesiz kaldı. Don Cayo mu, beyim? Onun arkadaşları vardı, cumartesileri Cielito Lindo'da

bira içerken, Jardín El Paraíso'da kurbağanın ağzına bozuk para fırlatma oyunu oynarken ya da genelevde odaya hep iki tanesiyle girerken görülüyordu. Nadiren Rosa'yla birlikte çıkıyordu, beyim, sinemaya bile tek başına gidiyordu. Don Cayo ne iş mi yapıyordu, beyim? Cruz'ların dükkânında, bir bankada, bir noterde çalıştı, daha sonra çiftliklere traktör sattı. O tek göz odada yaklaşık bir yıl geçirdi, durumu biraz düzelince Güney Mahallesi'ne taşındı, Ambrosio o sırada şehirlerarası şoförlük yapıyor ve Chincha'ya çok az uğruyordu, işte köye geldiği o seferlerin birinde ona Akbaba'nın öldüğünü ve Don Cayo'yla Rosa'nın sofu kadının yanına taşındıklarını söylediler. Donya Catalina öldüğünde ülkeyi Bustamante hükümeti yönetiyordu, beyim. Odría'yla birlikte Don Cayo'nun şansı dönünce, Chincha'da şimdi Rosa'nın yeni ev yaptıracağı ve hizmetçileri olacağı söyleniyordu. Ama bunların hiçbir olmadı, beyim. O dönemde Rosa ziyaretçi akınına uğradı. *La Voz de Chincha*'da meşhur Chincha'lı dedikleri Don Cayo'nun fotoğrafları çıkıyordu ve kocasına bir iş, oğluna bir burs istemek, kardeşinin buraya öğretmen, şuraya kaymakam olarak atanmasını talep etmek için Rosa'ya gelmeyen kalmıyordu. Apristaların yakınlarıysa, Don Cayo'nun küçük yeğenlerini salıvermesi ya da amcalarının ülkeye dönmesine izin vermesi için gelip ona gözyaşı döküyorlardı. İşte o zaman Túmula'nın kızının intikam vakti geldi, beyim, onu hor görmüş olanlara yaptıklarını ödetti. Onları kapıda karşıladığından ve hepsine karşı o aptal surat ifadesini takındığından bahsediyorlardı. Çocukçağızı hapse mi atılmıştı? Ay, ne yazık. Üvey evlatcağızı için bir iş mi? Lima'ya gitsin ve kocasıyla konuşsundu, hadi canım güle güle. Ama Ambrosio bütün bunları kulağına gelenlerden biliyordu, beyim, o sırada onun da çoktan Lima'da olduğunun farkında değil misiniz? Gidip Don Cayo'yu bulmaya onu kim mi ikna et-

mişti, beyim? Zenci kadın, Ambrosio gitmek istemiyordu, ondan bir şey istemeye giden bütün Chincha'lılara kapıyı gösterdiği anlatılıyordu. Ama ona kapıyı göstermedi, beyim, ona yardım etti ve Ambrosio bu yüzden ona minnet duyuyor. Evet, kim bilir neden, Chincha'lılardan nefret ediyordu, zira gördüğünüz gibi Chincha için hiçbir şey yapmadı, memleketine küçücük bir okul bile inşa ettirmedi. Aradan zaman geçip insanların Odría hakkında kötü konuşmaya başladığı ve sürgündeki Apristaların geri döndüğü dönemde, kaymakamın Rosa'yı korumak için sarı evin önüne bir polis diktiği söyleniyordu, Don Cayo'dan ne kadar nefret edildiğini görüyor musunuz, beyim? Doğrusunu isterseniz saçmalıktan başka bir şey değil, zira hükümet için çalışmaya başladığından beri ne birlikte yaşıyor ne de birbirlerini görüyorlardı, herkes biliyordu ki eğer Rosa'yı öldürürlerse bununla Don Cayo'ya bir kötülükten ziyade iyilik yapmış olacaklardı. Çünkü o kadar çirkinleşmesinden ötürü artık onu sevmemekle kalmıyor, hatta ondan nefret ediyordu, beyim. Siz de öyle düşünmüyor musunuz?

"Seni ne kadar iyi karşıladığını görüyorsun," dedi Albay Espina. "Generalin nasıl bir insan olduğunu kendi gözlerinle görmüş oldun."

"Düşüncelerimi derleyip toparlamaya ihtiyacım var," diye mırıldandı Bermúdez. "Kafamın içi kazan gibi."

"Git dinlen," dedi Espina. "Yarın seni bakanlıktakilerle tanıştıracağım ve sana üstlendiğin görevle ilgili bilgi vereceğim. Ama bana en azından mutlu olup olmadığını söyle."

"Mutlu olup olmadığımı bilmiyorum," dedi Bermúdez. "Daha ziyade kendimi sarhoş gibi hissediyorum."

"Pekâlâ, öyle olsun, senin teşekkür etme biçiminin bu olduğunu çoktan öğrendim," dedi Espina gülerek.

"Lima'ya sadece bu çantayla geldim," dedi Bermúdez. "Birkaç saatlik bir ziyaret olacağını düşünüyordum."

"Paran var mı?" diye sordu Espina. "Yoksa hiç dert etme, sana biraz ödünç veririm, yarın da maaşından bir avans ödenmesi için gerekeni yaparız."

"Pucallpa'da başından geçen kötü olay ne?" diye soruyor Santiago.

"Bu civarda küçük bir otel bakacağım," dedi Bermúdez. "Yarın sabah erkenden gelirim."

"Benim için mi, benim için mi?" diye sordu Don Fermín. "Yoksa bunu kendin için mi, beni avucunun içine almak için mi yaptın, sefil yaratık?"

"Beni oraya dostum sandığım biri gönderdi," diyor Ambrosio. "Oraya git, zenci, oranın taşı toprağı altın. Hepsi masal, küçükbey, asrın en büyük hayal kırıklığı. Ah, size onları anlatsaydım."

Espina ona makamının kapısına kadar eşlik etti ve orada el sıkıştılar. Bermúdez bir elinde çantası, diğerinde şapkasıyla çıktı. Dalgın ve düşünceli bir hali vardı, sanki kendi içine doğru bakıyor gibiydi. Bakanlığın kapısındaki subayın selamına karşılık vermedi. Büroların paydos saati miydi? Sokaklar insanla ve gürültüyle doluydu. Kalabalığın arasına karışıp kendini akıntıya bıraktı, bir tür girdap ya da sihir tarafından çekilerek, bazen bir köşede, bir kapının eşiğinde ya da bir sokak lambasının dibinde bir sigara yakmak için durarak dar ve kalabalık kaldırımlarda gidip geldi. Azángaro Caddesi'ndeki bir kafede bir limonlu çay söyledi ve onu tadını çıkararak yudum yudum içtikten sonra, çıkarken hesabın iki katı bahşiş bıraktı. Unión Sokağı'ndaki bir pasajın içine sığınmış bir kitapçıda kapakları çekici, küçük ve sıkışık yazılı romanları boş bakışlarla karıştırdı, ta ki *Midilli'nin Gizemleri* gözlerinde bir saniyeliğine bir ışık yakana kadar. Onu satın alıp çıktı. Kolunun altında çantası, elinde buruşuk şapkasıyla ve sigaraları birbirine ekleyerek bir süre daha şehir merkezinde dolaştı. Hotel Maury'ye girip bir oda istediğinde hava

çoktan kararmaya başlamış ve sokaklar ıssızlaşmıştı. Ona bir fiş uzattılar ve meslek yazan bölümün üzerinde kalemi bir süre tuttuktan sonra memur yazdı. Oda üçüncü kattaydı ve penceresi bir iç avluya bakıyordu. Banyo, tuvalet işlerini hallettikten sonra iç çamaşırıyla yatağa girdi. *Midilli'nin Gizemleri*'ni karıştırdı, ama sıkışık siyah şekilciklerin üzerinde gezdirdiği gözleri hiçbir şey görmüyordu. Sonra ışığı söndürdü. Ama uykuya dalması saatler sürdü. Hareketsiz bedeni, parmakların arasında yanan sigarası, huzursuzca alıp verdiği nefesi, üstündeki karanlık gölgelere sabitlenmiş gözleriyle uzun süre uyanık bir halde yatakta sırtüstü yattı.

IV

"Demek Pucallpa'da ve şu Hilario Morales yüzünden, demek ne zaman ve neden çuvalladığını biliyorsun," diyor Santiago. "Ben çuvalladığım ânı bilebilmek için her şeyimi verirdim."

Hatırlayacak mıydı, kitabı getirecek miydi? Yaz bitiyordu, saat beş gibi görünüyordu oysaki henüz iki bile değildi ve Santiago düşünüyor: Kitabı getirdi, hatırladı. Zemin karolu, kırık dökük sütunlu, tozlu holden sabırsızca girerken kendini çok heyecanlı hissediyordu, sınavı mutlaka geçmeliydi, o da geçmeliydi, iyimserdi ve sen sınavı geçtin, diye düşünüyor, o da geçti: Ah, Zavalita, çok mutluydun.

"Gençsiniz, sıhhatlisiniz, işiniz gücünüz ve bir karınız var," diyor Ambrosio. "Neden çuvallamış olasınız ki, küçükbey?"

Tek başlarına ya da gruplar halinde, yüzler ders notlarına gömülü halde son gözden geçirmeleri yapıyorlardı; içlerinden kaçı kabul edilecekti? Aída neredeydi? Adaylar tören alayı adımlarıyla avluda dönüp duruyor, kıymıklı banklara oturup konuların üzerinden geçiyor, kirli duvarlara yaslanıp alçak sesle kendi kendilerine sorular soruyorlardı. Sadece melez delikanlılar ve melez genç kızlar vardı, saygın beyazlar buraya gelmiyorlardı: Düşünüyor: Sen haklıydın, anne.

"Daha evden ayrılmadan önce, San Marcos'a girdiğim sırada, has biriydim," diyor Santiago.

Bazı simaları yazılı sınavdan tanıdı, onlarla tebessümler ve merhabalar paylaştı, ama Aída ortalıkta görünmüyordu ve gidip giriş kapısının yanına oturdu. Coğrafya çalışan bir gruba kulak misafiri oldu; bir delikanlı gözlerini kapatmış hiç kımıldamadan, dua edercesine Peru'nun genel valilerini ezberliyordu.

"Boğa güreşlerinde şu para babalarının tüttürdüklerinden mi?" diye espri yapıyor[1] Ambrosio gülerek.

Onun geldiğini gördü: Yazılı sınavda da üzerinde olan aynı kiremit rengi düz elbise ve aynı topuksuz ayakkabılar vardı. Hıncahınç dolu giriş holünde üniformalı ve çalışkan kız öğrenci havasıyla ilerliyordu; sıradan, zarafetsiz, makyajsız, büyümüş de küçülmüş çocuk suratını bir o yana bir bu yana çevirirken, sert ve yetişkin gözleri bir şeyi ya da birini arıyordu. Dudakları kıvrıldı, erkeksi ağzı açıldı ve gülümsediğini gördü: Haşin suratı yumuşadı, aydınlandı. Kendisine doğru geldiğini gördü: Merhaba Aída.

"Parayı pulu hiç umursamıyor ve kendimi büyük işler başarmaya muktedir görüyordum," diyor Santiago. "Bu anlamda has biriydim."

"Grocio Prado'da yaşayan Melchorita adındaki sofu bir kadın elinde avucunda ne var ne yok her şeyi insanlara veriyor ve bütün zamanını dua ederek geçiriyordu," diyor Ambrosio. "Gençliğinizde siz de onun gibi bir aziz mi olmak istiyordunuz?"

"Sana *Karanlığın Ötesinde*'yi getirdim," dedi Santiago. "Umarım beğenirsin."

"Bana ondan o kadar çok bahsettin ki bir an önce

1. Santiago yukarıda has olduğunu söylerken İspanyolca "puro" diyor ve bu sözcüğün anlamlarından biri "has", diğeriyse sigara gibi içilen "puro." (Ç.N.)

okumak için sabırsızlanıyorum," dedi Aída. "Bak bu da Fransız'ın Çin Devrimi üzerine yazdığı roman."

"Jirón Puno mu, Padre Jerónimo Sokağı mı?" diye soruyor Ambrosio. "O evde benim gibi kötü durumdaki zencilere de para verirler mi?"

"İşte orada yapılan sınavı geçerek o yıl San Marcos'a girdik," diyor Santiago. "Daha önce Miraflores kızlarına âşık olmuştum, ama gerçek aşkı ilk kez Padre Jerónimo'da tanıdım."

"Romana benzemiyor, daha ziyade bir tarih kitabı gibi," dedi Aída.

"Vay be," diyor Ambrosio, "peki o da size âşık oldu mu?"

"Bir otobiyografi olsa da, roman gibi okunuyor," dedi Santiago. "Mesela 'Uzun bıçaklar gecesi' başlıklı bölüm Almanya'daki bir devrimi anlatıyor. Göreceksin, olağanüstü bir şey."

"Bir devrimi mi anlatıyor?" Aída kitabı karıştırdı, sesi ve gözleri şimdi kuşkuyla doluydu. "Peki, ama bu Valtin komünist mi yoksa antikomünist mi?"

"Bana âşık oldu mu bilmiyorum, ona âşık olduğumu bilip bilmediğini de bilmiyorum," diyor Santiago. "Bazen bildiğini düşünüyorum bazen bilmediğini."

"Siz bilemediniz, o bilmiyordu, ne karışık işler, bu tür şeyler her zaman bilinmezlikle mi doludur, küçükbey?" diye soruyor Ambrosio. "Kız kimdi?"

"Seni uyarıyorum, eğer antiyse onu sana hemen iade ederim," diyen Aída'nın yumuşak tonlu çekingen sesi tehditkâr bir havaya bürünmüştü. "Çünkü ben komünistim."

"Sen komünist misin?" diye sordu Santiago şaşkın bakışlarla. "Gerçekten komünist misin?"

Henüz değildin, diye düşünüyor, komünist olmak istiyordun. Kalp atışlarının çok hızlandığını ve sanki bü-

yülendiğini hissediyordu: San Marcos'ta derse falan çalışılmaz, sıska, sadece politika yapılır, San Marcos Apristaların ve komünistlerin yuvasıydı, Peru'nun bütün küskünleri orada toplanıyorlardı. Düşünüyor: Zavallı babam. Daha San Marcos'a girmemiştin bile, Zavalita, ve bak ne keşfediyordun?

"Doğrusunu istersen hem öyleyim hem değilim," diye itiraf etti Aída. "Komünistler burada nereye takılıyorlar acaba?"

Daha Peru'da bir komünist partinin bulunup bulunmadığını bilmeden nasıl komünist olunabilirdi ki? Belki de Odría onların hepsini hapse tıkmıştı, belki de sürgüne yollamış ya da katletmişti. Ama sözlü sınavı geçer ve San Marcos'a girerse, Aída üniversitede bunu soruşturacaktı, geriye kalanlarla irtibata geçecek, Marksizm çalışacak ve partiye yazılacaktı. Bana meydan okuyarak bakıyordu, diye düşünüyor, hadi tartış benimle, sesi yumuşacık bakışlarıysa cüretkârdı, hadi bana onların bir avuç ateist olduklarını söyle, tutkulular, hadi bana karşı çık, akıllılar, ve sen de onu, diye düşünüyor, korkarak ve hayran kalarak dinliyordun: Bu var olan bir şeydi, Zavalita. Ben orada mı âşık oldum?

"San Marcos'tan bir yoldaş," diyor Santiago. "Politikadan bahsediyor ve devrime inanıyordu."

"Lanet olsun küçükbey, sakın bana bir Aprista'ya âşık olduğunuzu söylemeyin," diyor Ambrosio.

"Apristalar artık devrime inanmıyorlardı," diyor Santiago. "O bir komünistti."

"Lanet olsun," diyor Ambrosio. "Lanet olsun, küçükbey."

Diğer adaylar Padre Jerónimo Sokağı'na geliyor, giriş holünü, avluyu istila ediyor, bir panoda raptiyelerle tutturulmuş listelere koşuyor ve aldıkları puanı heyecanla kontrol ediyorlardı. Ortama yoğun bir uğultu hâkimdi.

"Bana sanki bir canavarmışım gibi bakakaldın," dedi Aída.

"Bunu da nereden çıkarıyorsun, ben her düşünceye saygı duyarım, ayrıca, inanmayacaksın ama ben de..." deyip sustu Santiago, doğru sözcüğü aradı ve kekeleyerek devam etti, "... ilerici fikirlere sahibim."

"Bu çok güzel, senin namına sevindim," dedi Aída. "Sence bugün sözlüyü geçebilecek miyiz? Burada böyle beklerken kafamda her şey birbirine karışıyor, çalıştığım konuların hiçbirini hatırlamıyorum."

"İstersen biraz gözden geçirebiliriz," dedi Santiago. "Seni en çok ne korkutuyor?"

"Dünya tarihi," dedi Aída. "Hadi, birbirimize sorular soralım, ama yürüyerek, ben oturarak hiçbir şey çalışamam, ya sen?"

İki yanında dersliklerin sıralandığı, zemini şarap rengi karolarla kaplı koridoru geçtiler, acaba nerede oturuyor?, binanın diğer ucunda daha az kalabalık küçük bir avlu vardı. Gözlerini kapattı ve küçük, temiz, sade döşenmiş ev zihninde belirdi, çevresindeki sokakları, gri palto ve tulum kaynayan kaldırımlarda ilerleyen adamların sert, onurlu, ciddi, ağırbaşlı yüzlerini görür gibi oldu, kısa ve öz, dayanışmacı, şifreli diyalogları neredeyse kulaklarında yankılandı, onların işçi olduklarını, komünist olduklarını düşündü ve kararını verdi, ben ne Bustamantista ne de Aprista'yım, ben komünistim. Tamam da aradaki fark neydi? Bunu ona soramıyordu, benim aptal olduğumu zannedecek, bunu çaktırmadan öğrenmesi gerekiyordu. Aída bütün yazı bu şekilde, küçük yırtıcı gözleri soru kitapçıklarına sabitlenmiş halde, küçük bir odanın içinde gidip gelerek geçirmiş olmalıydı. Ortamın ışığı muhtemelen azdı, not almak için bir gaz lambası ya da mum ışığında küçük bir masanın başına oturuyor, gözlerini kapatarak dudaklarını yavaşça oynatıyor, ayağa kal-

kıp dolaşırken isimleri, tarihleri tekrarlıyor olmalıydı, azimkâr ve gece kuşu, acaba babası bir işçi, annesiyse bir hizmetçi miydi? Düşünüyor: Ah, Zavalita. Çok ağır adımlarla yürüyorlardı, firavun hanedanları, birbirlerine alçak sesle soruyorlardı, Babil ve Ninova, evinde komünizmden bahsedildiğini duymuş muydu?, Birinci Dünya Savaşı'nın nedenleri, pederin Odrista olduğunu öğrendiğinde acaba ne düşünecekti?, Marne Muharebesi, belki de bir daha seninle takılmak istemeyecekti, Zavalita: Senden nefret ediyorum, baba. Birbirimize sorular soruyorduk, ama onun dışında bir şey sormuyorduk, diye düşünüyor. Düşünüyor: Yavaş yavaş arkadaş oluyorduk. Bir devlet lisesinde mi okumuştu acaba? Evet, devlet okuluna gitmişti, ya o?, Santa María'ya, ah, paralı veletlerin kolejine. Hepsinden vardı, çok kötü bir okuldu, onun moruklar onu oraya gönderdilerse bu onun suçu değildi, ona kalsa Guadalupe'ye gitmeyi yeğlerdi ve Aída kahkahalarla gülmeye başladı: Suratının kızarmasına gerek yoktu, o önyargılı biri değildi, Verdun'de ne olmuştu? Düşünüyor: Üniversiteden çok büyük beklentilerimiz vardı. İkisi de partiye üye olacaklardı, matbaaya birlikte gideceklerdi, bir sendikada birlikte saklanacaklardı, birlikte hapse atılacak ve birlikte sürgün edileceklerdi: O bir muharebeydi, şapşal, bir anlaşma değil, bunun üzerine o, tabii ya, ne şapşalım, şimdi Cromwell olma sırası Aída'daydı. Düşünüyor, kendimizden muazzam şeyler bekliyorduk.

"San Marcos'a girip saçınızı tas tıraşıyla kestirdiğinizde küçükhanım Teté ve küçükbey Chispas size, 'Balkabağı kafa,' diye bağırıyorlardı," diyor Ambrosio. "Giriş sınavını geçtiğinizde babanız o kadar mutlu olmuştu ki, küçükbey."

Erkek olmamasına rağmen kitaplar hakkında konuşuyordu, etek giyiyor ama politikadan anlıyordu, eski-

den tanıdığı kızların, Mascota'nın, Pollo'nun, Ardilla'nın boyaları dökülüyordu, Zavalita, Miraflores'in aptal güzelleri zihninden siliniyor, yok oluyorlardı. Düşünüyor, içlerinden hiç olmazsa birinin o iş dışında bir şeye yarayabileceğini, sadece becermek, sadece otuzbir çekerken düşünmek, sadece âşık olmak için olmadığını keşfetmek. Düşünüyor: O bunlardan daha fazlası için vardı. O hukuk okuyacaktı ve aynı zamanda da pedagoji, sen hukukun yanı sıra dil ve edebiyat fakültesine devam edecektin.

"Sen kendini vamp ya da palyaço mu zannediyorsun, ha?" diye haykırdı Santiago. "Böyle süslenmiş püslenmiş nereye gidiyorsun?"

"Peki, dil ve edebiyatta hangi bölüm?" diye sordu Aída. "Felsefe mi?"

"Canım nereye isterse, bundan sana ne!" dedi Teté. "Sana laf atan mı oldu, hangi hakla benimle konuşuyorsun?"

"Sanırım edebiyat," dedi Santiago. "Fakat henüz emin değilim."

"Edebiyata gidenlerin hepsi şair olmak istiyor," dedi Aída. "Yoksa sen de mi?"

"Kavga etmeyi bırakın," dedi Senyora Zoila. "Kediyle köpek gibisiniz, yeter artık."

"Gizli gizli şiirlerimi yazdığım bir defterim vardı," diyor Santiago. "Kimse onu görsün, kimse onu bilsin istemiyordum. Gördüğün gibi tam öyleydim."

"Sana şair mi olmak istediğini soruyorum diye yüzün kızarmasın," dedi Aída. "Burjuva gibi davranma."

"Size süper bilge dediklerinde de çıldırıyordunuz," diyor Ambrosio. "Aranızda ne kavgalar kopuyordu, küçükbey."

"Artık gidip şu kıyafetini değiştirebilir ve yüzünü yıkayabilirsin," dedi Santiago. "Evden çıkmıyorsun, Teté."

"Peki ama Teté'nin sinemaya gitmesinde ne kötülük var?" diye sordu Senyora Zoila. "Senin gibi bir liberal, bir papaz düşmanı, kız kardeşine karşı ne zamandan beri böyle sert davranıyor."

"O sinemaya değil Sunset'e Pepe Yáñez serserisiyle dans etmeye gidiyor," dedi Santiago. "Bu sabah onu telefonda plan yaparken yakaladım."

"Pepe Yáñez'le Sunset'e mi gidiyor?" dedi Chispas. "O kılıksızla mı?"

"Şair olmak istediğimden değil ama edebiyatı çok seviyorum," dedi Santiago.

"Sen delirdin mi, Teté?" dedi Don Fermín. "Bu doğru mu, Teté?"

"Yalan, yalan," dedi Teté titreyerek ve Santiago'ya dik dik bakarak. "Lanet olası aptal, senden nefret ediyorum, geber."

"Ben de," dedi Aída, "pedagoji bölümünde edebiyat ve İspanyolcayı seçeceğim."

"Anne babanı bu şekilde aldatabileceğini mi sandın, rezil şey?" dedi Senyora Zoila. "Sen kardeşine lanet olası demeye nasıl cüret edersin, deli şey."

"Diskoteklere gidecek yaşta değilsin, ufaklık," dedi Don Fermín. "Ne bugün çıkacaksın, ne yarın, ne de pazar günü."

"Pepe Yáñez'in ağzını burnunu kıracağım," dedi Chispas. "Onu öldüreceğim, baba."

Teté şimdi hıçkırıklarla ağlıyordu, lanet olası, bu arada çay fincanını devirmişti, neden hemen şimdi gebermiyordu, ve Senyora Zoila, çatlak, çatlak, boyuna bosuna bakan da adam zanneder nonoşu ve Senyora Zoila örtüyü kirletiyorsun, karı gibi dedikodu yapacağına git o nonoş şiirleri yaz. Masadan kalktı ve yemek odasından çıkarken hâlâ senin dedikoducu ve nonoş şiirlerin diye haykırıyordu, keşke hemen geberse, lanet olası. Basamak-

ları çıktığını ve kapıyı çarptığını işittiler. Santiago yeni şeker atmış gibi kaşığını boş fincanın içinde döndürüp duruyordu.

"Teté'nin dediği doğru mu?" diye sordu Don Fermín gülümseyerek. "Sen şiir mi yazıyorsun, sıska?"

"Onları ansiklopedinin arkasındaki bir defterde saklıyor, Teté'yle ikimiz hepsini okuduk," dedi Chispas. "Aşk şiircikleri yazıyor, İnkalar hakkında da var. Utanma, süper bilge. Şuna baksana, baba, yüzü nasıl da kızardı."

"Sen okumayı zar zor söktün, bu yüzden herhangi bir şeyi okumuş olman mümkün değil," dedi Santiago.

"Bu dünyada okumayı bilen tek kişi sen değilsin," dedi Senyora Zoila. "O kadar burnu havada olma."

"Sen git nonoş şiirlerini yaz, süper bilge," dedi Chispas.

"Ne öğrendiler, Lima'nın en iyi okuluna gitmeleri neye yaradı?" diye iç çekti Senyora Zoila. "Birbirlerine bizim önümüzde arabacılar gibi küfrediyorlar."

"Şiir yazdığını neden bana hiç söylemedin?" diye sordu Don Fermín. "Onları bana göstermelisin, sıska."

"Chispas ve Teté'nin yalanları," diye kekeledi Santiago. "Sen onlara bakma, baba."

Sınav jürisi işte oradaydı; üç kişiydiler, ortama ürkütücü bir sessizlik çökmüştü. Gençler bir hademenin peşi sıra yürüyen üç adamın holü geçip bir dersliğe girdiklerini gördüler. Önce ben gireyim, yok o girsin. Uğultu yeniden başladı, öncekinden daha yoğun ve daha şiddetliydi, Aída ve Santiago yeniden binanın diğer ucundaki avluya döndüler.

"Sınavı geçeceksin, üstelik yüksek puanlarla," dedi Santiago. "Konuları noktasına virgülüne kadar biliyorsun."

"Sen öyle san, doğru dürüst bilmediğim bir sürü yer var," dedi Aída. "Ama sen kesin geçeceksin."

"Bütün yazı inekleyerek geçirdim," dedi Santiago. "Eğer beni almazlarsa kafama bir kurşun sıkarım."

"Ben intihara karşıyım," dedi Aída. "Kendini öldürmek bir korkaklıktır."

"Papaz masalları," dedi Santiago. "Kendini öldürmek için çok cesur olmak gerekir."

"Papazlar benim umurumda bile değil," dedi Aída ve küçük gözler bir an için daldı: Hadi bakalım, hadi, cüret et. "Ben Tanrı'ya inanmıyorum, ben ateistim."

"Ben de ateistim," dedi Santiago hemen. "Elbette ateistim."

Yürüyüşe, sorulara geri döndüler, arada sırada dikkatleri dağılıyordu ve soru kitapçıklarını unutup sohbet etmeye, tartışmaya koyuluyorlardı: Hemfikir oluyor, ters düşüyor, şakalaşıyorlardı ve zaman su gibi akıp gidiyordu, derken birden, Zavala, Santiago! Hadi, acele et, dedi Aída ona gülümseyerek ve kolay sorular çıkmasını diledi. İki sıra aday bariyerinin arasından geçti, sınav salonuna girdi ve hiçbir şey hatırlamıyorsun, Zavalita, ne sana çıkan soruları ne jüri üyelerinin suratlarını ne de verdiğin cevapları, sadece mutlu çıktığını hatırlıyorsun.

"Hatırladıklarınızın tamamı hoşlandığınız o kızla ilgili şeyler, gerisi belleğinizden tamamen silinmiş," diyor Ambrosio. "Bu normal, küçükbey."

Düşünüyor, o gün sana her şey güzel görünüyordu: her tarafı dökülen eski bina, adayların ayakkabı cilasını, toprak rengini ya da sıtmalıyı andıran suratları, tedirginlik çökmüş ortam, Aída'nın söyledikleri. Kendini nasıl hissediyordun, Zavalita? Düşünüyor: İlk komünyon günüm gibi.

"Geldin çünkü komünyon Santiago'nundu," dedi Teté somurtarak. "Benimkine gelmemiştin, artık seni sevmiyorum."

"Hadi gel bana bir öpücük ver ve sersem gibi konuşma," dedi Don Fermín. "Geldim çünkü sıska birincilik aldı, eğer sen de iyi notlar alsaydın senin ilk komünyonuna da gelirdim. Ben üçünüzü de eşit seviyorum."

"Öyle diyorsun ama bu doğru değil," diye tepki gösterdi Chispas. "Benim ilk komünyonuma da gelmedin."

"Sıskanın bu özel gününü kıskançlık gösterileriyle mahvedeceksiniz, saçma sapan konuşmayı bırakın," dedi Don Fermín. "Hadi arabaya binin."

"La Herradura Plajı'na gidip *hot dog* yiyelim ve *milk shake* içelim, baba," dedi Santiago.

"Campo de Marte'ye kurdukları dönme dolaba gidelim baba," dedi Chispas.

"La Herradura'ya gidiyoruz," dedi Don Fermín. "Bugün sıskanın birinci komünyonu, onun istediği olacak."

Sınav salonundan koşarak çıktı, ama Aída'nın yanına varıncaya kadar, notunu hemen söylüyorlar mı, sorular uzun mu kısa mı?, diye soran adayların hücumuna göğüs germek zorunda kaldı. Aída onu gülümseyerek karşıladı: İyi geçtiği yüzünden okunuyordu, ne güzel, kafana bir kurşun sıkman gerekmeyecek.

"Soruyu kuradan çekmeden önce kolay bir tane için ruhumu satmaya hazırdım," dedi Santiago. "Bu yüzden, eğer şeytan diye bir şey varsa ben cehenneme gideceğim. Fakat amaca ulaşmak için her yol mubahtır."

"Ne ruh ne de şeytan diye bir şey var," diye meydan okudu Aída. "Eğer amaca ulaşmak için her yolun mubah olduğunu düşünüyorsan sen bir Nazisin."

"Her şeye karşı çıkıyor, her konuda fikir yürütüyor, sanki kavgaya tutuşmak istermiş gibi tartışıyordu," diyor Santiago.

"Girişken ve inatçı bir hatunmuş, şu sen beyaz dersen siyah diyen, sen siyah dersen hayır beyaz diyenlerden," diyor Ambrosio. "Erkeği kızıştırmak için yapılan numaralar, ama her zaman işe yarar."

"Tabii ki seni bekleyeceğim," dedi Santiago. "Biraz tekrar yapmak ister misin?"

Pers tarihi, Şarlman, Aztekler, Charlotte Corday,

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun ortadan kalkmasındaki dış etkenler, Danton'un doğumu ve ölümü: Ona kolay bir soru gelecek ve sınavı geçecekti. İlk avluya dönüp bir banka oturdular. Bir gazete satıcısı akşam gazetesi diye bağırarak geldi, yanlarındaki delikanlı bir *El Comercio* satın aldı ve hemen akabinde alçaklar diye haykırdı, artık bu kadarı da çok fazlaydı. Dönüp ona baktılar ve delikanlı onlara bir başlık ve bıyıklı bir adamın fotoğrafını gösterdi. Onu hapse atmış, sürgüne göndermiş ya da öldürmüşler miydi ve o adam kimdi? Öfke fışkıran açık renk gözleri, gazetedeki fotoğrafı işaret eden parmağı, protesto eden yorgun sesiyle, bir deri bir kemik, sarışın delikanlı Jacobo'ydu, Zavalita, Peru giderek daha kötüye gidiyordu, bir keresinde uzaktan ve gelip geçerken Miraflores sokaklarında gördüğü o bembeyaz suratta tuhaf bir biçimde dağlı bir hava vardı, González Prada'nın dediği gibi parmağını bastırdığın yerden irin fışkırıyordu.

"Onlardan biri mi?" diye soruyor Ambrosio. "Kahretsin, San Marcos da tam bir asi yuvasıymış, küçükbey."

Onların haslarından biri, diye düşünüyor, kendi derisine karşı, kendi sınıfına karşı, kendi kendine karşı, Peru'ya karşı isyanda olan biri. Düşünüyor: Acaba hâlâ has biri miydi? Acaba mutlu muydu?

"O kadar çok yoktu, Ambrosio. O ilk gün, onlardan üçüyle karşılaşmamız bir tesadüf oldu."

"San Marcos'tan o arkadaşlarınızı evinize hiç getirmediniz," diyor Ambrosio. "Buna karşılık küçükbey Popeye ve lise arkadaşlarınız sık sık çay içmeye size gelirlerdi."

Utanıyor muydun, Zavalita?, diye düşünüyor, Jacobo, Héctor ve Solórzano nerede ve kimlerle yaşadığını görmesinler, annenle tanışmasınlar, babanı dinlemesinler, Aída, Teté'nin hoş budalalıklarını duymasın mı isti-

yordun? Düşünüyor: Yoksa annenin ve babanın kimlerle takıldığını öğrenmemeleri, Chispas ve Teté'nin melez Martínez'in heykel suratını görmemeleri için mi? Düşünüyor, daha o ilk günden senin morukları, Popeye'yi, Miraflores'i öldürmeye başladın. Bağlarını koparıyordun, Zavalita, başka bir dünyaya giriyordun: Orada mı oldu, iş orada mı koptu? Düşünüyor: Kopan neydi, hangi dünyaya giriyordu?

"Odría'dan bahsettiğimi duydular ve gittiler," dedi Jacobo uzaklaşan aday grubunu işaret ederek ve onlara dönüp ironiden uzak bir merakla baktı. "Siz de mi korkuyorsunuz?"

"Ne korkması?" dedi Aída bankta sertçe doğrularak. "Ben Odría'nın bir diktatör ve katil olduğunu söylüyorum, onu burada, sokakta, her yerde söylüyorum."

Quo Vadis'teki kızlar gibi harbi, diye düşünüyor, yeraltı mezarlarına inmek, arenaya çıkmak ve kendini aslanların pençelerine, dişlerine bırakmak için sabırsız. Jacobo onu şaşkınlıkla dinliyordu, Aída sınavı unutmuştu, süngülerin üzerinde iktidara çıkmış bir diktatör, sesini yükseltiyor, elini kolunu sallıyordu ve Jacobo onu onaylıyor, ona sempatiyle bakıyordu, partileri yasaklamış, basın özgürlüğünü ortadan kaldırmıştı ve şimdi galeyana gelmiş ve orduyu Arequipa'lıları katletmeye göndermişti ve şimdi büyülenmiş ve onca insanı hapse atmış, sürgün etmiş ve işkenceden geçirmişti, bunların sayısı bile bilinmiyordu, Santiago ise Aída ve Jacobo'yu izliyordu, derken birden, diye düşünüyor, kendini işkenceye uğramış, sürülmüş, ihanete uğramış hissettin, Zavalita ve Aída'nın sözünü kesti: Odría Peru tarihinin en kötü tiranıydı.

"Doğrusu en kötüsü mü bilmiyorum," dedi Aída, derin bir nefes alarak, "ama en kötülerinden biri olduğu kesin."

"Ona biraz zaman ver göreceksin," diye üsteledi Santiago, "en kötüsü olacak."

"Proletaryanınki hariç bütün diktatörlükler aynı şey," dedi Jacobo. "Tarihsel olarak."

"Aprizm ve komünizm arasındaki farkı biliyor musun?" diye soruyor Santiago.

"En kötüsü olması için gereken zamanı ona vermemek lazım," dedi Aída. "Onu daha önce alaşağı etmek lazım."

"Doğrusu, Apristaların sayısı daha fazla, komünistlerse çok az kişi," diyor Ambrosio. "Bundan başka ne fark var ki?"

"Bence onlar Odría hakkında kötü konuştuğun için değil, ders çalıştıkları için gittiler," dedi Santiago. "Ben San Marcos'taki herkesin ilerici olduğunu düşünüyorum."

Sana sanki sırtında bir çift kanat görmüş gibi baktı, diye düşünüyor, iyi niyetli ama salak bir çocuğa bakar gibi, Zavalita, San Marcos'un eski halinden artık eser yoktu. Bütün o terimlerin ne anlama geldiğini bile bilmiyordun, Aprizm, faşizm ve komünizmin ne demek olduğunu öğrenmen gerekiyordu, aynı şekilde neden San Marcos'un eski halinden eser olmadığını da: Çünkü Odría'nın ihtilalinin ardından öğrenci liderleri tutuklanmış ve bütün dernekler dağıtılmıştı; çünkü sınıflar öğrenci gibi kayıt yaptıran muhbirlerle doluydu ve Santiago alakasız bir soruyla onun sözünü kesti: Jacobo Miraflores'te mi oturuyordu? Sanki onu oralarda görmüş gibiydi, Jacobo'nun yüzü birden kızardı ve isteksizce onaylayınca Aída gülmeye başladı: Demek ikisi de Miraflores'te oturuyorlardı, demek ikisi de iyi aile çocuklarıydı. Ama şaka yapılması, diye düşünüyor, Jacobo'nun hoşuna gitmiyordu. Pedagojik bir biçimde Aída'ya dikilmiş mavi gözler, And yöresi şiveli, sabırlı, doğal bir ses nerede oturduğunun değil ne düşündüğünün ve ne yaptığının önemli olduğu-

nu açıklıyordu ve Aída da bunu onaylıyordu, ama onu ciddi söylememiş, sadece iyi aile çocuklarıyla ilgili bir şaka yapmak istemişti, ve. Santiago okuyacak, araştıracak ve Marksizmi Jacobo gibi öğrenecekti: Ah, Zavalita. Hademe bir soyadı seslendi ve Jacobo hemen ayağa dikildi: Onu çağırıyorlardı. Sınav salonuna doğru acele etmeden, kendinden emin ve konuştuğu gibi sakin bir tavırla gitti, akıllı, değil mi?, Santiago Aída'ya baktı, hem de çok, ayrıca politika hakkında ne çok şey biliyordu ve Santiago ondan daha çok şey öğreneceğine kendi kendine söz verdi.

"Öğrencilerin arasında muhbirlerin olduğu doğru mu acaba?" diye sordu Aída.

"Eğer onlardan birini bizim sınıfta yakalarsak canına okuyacağız," dedi Santiago.

"Şuna bakın, şimdiden okulun bir öğrencisi gibi konuşuyor," dedi Aída. "Hadi biraz daha tekrar yapalım."

Ama yeniden sorular sormaya ve dairesel yürüyüşe henüz başlamışlardı ki, Jacobo rengi solmuş mavi takım elbisesinin içinde ağır hareket eden ince bedeniyle sınav salonundan çıkıp onlara doğru yaklaştı ve gülümseyerek, hayal kırıklığına uğramış gibi, sınavın bir şaka olduğunu söyledi, Aída'nın endişelenmesine gerek yoktu, bir kimyacı olan jüri başkanı sözelden, senden ya da benden daha az anlıyordu. Kendinden emin bir şekilde cevap vermek gerekiyordu, sadece cevabından şüpheli görüneni eliyordu. Ona hiç kanım ısınmamıştı, diye düşünüyor, ama Aída çağrıldığında, ona sınav salonuna kadar eşlik ettikten sonra banka dönüp baş başa sohbet edince, kanın ısındı, Zavalita. Ona karşı kıskançlığın kayboldu, diye düşünüyor, hayranlık duymaya başladım. Liseyi bitireli iki yıl olmuştu, önceki yıl tifo yüzünden San Marcos'a girememişti, balta sallayan biri gibi fikir yürütüyordu.

Başının döndüğünü hissediyordun, emperyalizm, idealizm, gökdelenleri gören bir yamyam gibi, materyalizm, toplumsal bilinç, şaşkın, töretanımaz. İyileşmesinin ardından öğleden sonraları dil ve edebiyat fakültesine bir tur atmaya geliyor, okumak için Ulusal Kütüphane'ye gidiyordu, her şeyi biliyordu, her şeye bir cevabı vardı ve her şeyden bahsediyordu, diye düşünüyor, bir tek kendisi hariç. Liseyi nerede okumuştu, ailesi Yahudi miydi, kardeşleri var mıydı, hangi sokakta oturuyordu? Soruları yanıtlarken acele etmiyordu, gayet ayrıntılı ve nesnel cevaplar veriyordu, Aprizm reformculuk demekti, komünizm ise devrim. Hiç sana değer verdiği ve senden nefret ettiği, diye düşünüyor, senin onu kıskandığın gibi seni kıskandığı oldu mu? Hukuk ve tarih okuyacaktı, onu gözlerin kamaşarak dinliyordun, Zavalita: Birlikte ders çalışıyorlardı, gizli matbaaya birlikte gidiyorlardı, birlikte eylemler düzenliyor, militanlık yapıyor, devrimi hazırlıyorlardı. Seninle ilgili düşünceleri neydi, diye düşünüyor, şimdi senin hakkında ne düşünürdü? Aída bankın oraya gözlerinden kıvılcımlar saçarak döndü: En iyi bildiği soruyu çekmiş ve jüriye konuşmaktan yorulmuştu. Onu kutladılar, sigara içtiler ve sokağa çıktılar. Otomobiller Padre Jerónimo Sokağı'ndan yanan farlarla geçiyorlardı ve Azángaro Caddesi'nden Üniversite Parkı'na doğru içleri kıpır kıpır ve sürekli konuşarak inerken tatlı bir meltem yüzlerini serinletiyordu. Aída susamış, Jacobo acıkmıştı, neden bir yere oturup bir şeyler yiyip içmiyorlardı?, teklif Santiago'dan geldi, onlar da iyi fikir dediler, o ısmarlıyordu ve Aída, vay be ne burjuva, dedi. Colmena'daki o mekâna ekmek arası *chicharrón* yemeye değil, birbirimize projelerimizi anlatmaya, diye düşünüyor, sesimiz kısılana kadar konuşarak bir dostluğu başlatmaya gittik. O coşku, o rahatlık, diye düşünüyor, o dostluk bir daha asla olmayacaktı.

"Burası öğlenleri ve geceleri tıklım tıklım oluyor," dedi Jacobo. "Öğrenciler dersten sonra buraya geliyorlar."

"Size hemen bir şey anlatmak istiyorum," dedi Santiago yumruklarını masanın altında sıkarak ve tükürüğünü yutarak. "Babam hükümetin içinde yer alıyor."

Bir sessizlik oldu ve Jacobo ile Aída arasında sonu gelmeyecekmiş gibi görünen bakışmalar, Santiago saniyelerin geçişini duyuyor ve dilini ısırıyordu: Senden nefret ediyorum, baba.

"Doğrusu, şu Zavala'nın akrabası olabileceğin aklımdan geçmişti," dedi Aída en sonunda, kederli bir tazi-ye tebessümüyle. "Ama ne önemi var ki, baban başka, sen başkasın."

"En iyi devrimciler burjuvaziden çıkmıştır," diyen Jacobo onun moralini yükseltti. "Sınıflarıyla bağlarını kopardılar ve işçi sınıfının ideolojisine katıldılar."

Birkaç örnek verdi ve duygu yüklü, diye düşünüyor, müteşekkir Santiago onlara kolejin papazlarıyla din üzerine yaptığı kavgaları, babasıyla ve mahalleden arkadaşlarıyla girdiği politik tartışmaları anlatıyordu ve Jacobo masanın üzerindeki kitaplara göz atmaya başlamıştı: *İnsanlık Durumu* ilginç olsa da biraz romantik bir tarafı vardı, *Karanlığın Ötesinde* ise okunmaya değmezdi; çünkü yazarı antikomünistti.

"Sadece kitabın sonunda," diye karşı çıktı Santiago, "sadece orada, çünkü parti karısını Nazilerin elinden kurtarmasına yardım etmek istemedi."

"Bu daha da kötü," diye açıkladı Jacobo. "O bir dönekti ve bir duygusal."

"İnsan duygusalsa devrimci olamaz mı?" diye mahzun bir tavırla sordu Aída.

Jacobo birkaç saniye düşündü ve omuz silkti: Belki bazı durumlarda olabilirdi.

"Ama dönekler olabilecek en kötülerdir, APRA'ya

baksanıza," diye ekledi. "İnsan devrimciyse sonuna kadar devrimcidir ya da değildir."

"Sen komünist misin?" diye sordu Aída, sanki saatin kaç olduğunu sorar gibi ve Jacobo bir an için sakinliğini kaybetti: Yanakları kızardı, etrafına bakındı, öksürerek zaman kazandı.

"Bir sempatizan," dedi ihtiyatlı bir şekilde. "Parti yasadışı ve temas kurmak kolay değil. Ayrıca komünist olmak için çok şey öğrenmek gerekir."

"Ben de sempatizanım," dedi Aída coşkuyla. "Tanışmış olmamız ne şans."

"Ben de öyleyim," dedi Santiago. "Marksizmi çok az biliyorum, ama daha çok şey öğrenmeyi isterdim. Ama nerede ve nasıl?"

Jacobo sanki samimiyetlerini ya da ağzı sıkılıklarını hesaplarmışçasına, tek tek ve yavaşça gözlerinin ta derinliklerine baktı ve bir kez daha gözlerini etrafta dolaştırdıktan sonra onlara doğru eğildi: Bu civarda, şehir merkezinde bir sahaf vardı. Onu geçen gün keşfetmişti, bir göz atmak için girmiş ve kimi kitapları karıştırırken karşısına isminin *Cultura Soviética* olduğunu düşündüğü bir derginin çok eski ve çok ilginç sayıları çıkmıştı. Yasak kitaplar, yasak dergiler ve Santiago'nun gözlerinin önünde kitapçılarda satılmayan, polisin kütüphanelerden topladığı kitapçıklar ve ciltlerle dolu raflar belirdi. Rutubetin kemirdiği duvarların gölgesinde, örümcek ağları ve kurumların arasında, zifirî karanlık gecelerde, derme çatma mumların ışığında patlayıcı kitaplara başvuruyor, tartışıyor, notlar alıyor, özet çıkarıyor, fikir alışverişinde bulunuyor, okuyor, kendilerini geliştiriyor, burjuvaziyle bağlarını koparıyor, işçi sınıfının ideolojisini benimsiyorlardı.

"O kitapçıda başka dergiler yok mudur?" diye sordu Santiago.

"Belki vardır," dedi Jacobo. "İsterseniz hep beraber gidip bakabiliriz. Mesela, yarın."

"Ayrıca bir sergiye, bir müzeye de gidebiliriz," dedi Aída.

"Tamam, öyle yaparız, şu âna dek Lima'daki hiçbir müzeyi gezmedim," dedi Jacobo.

"Ben de," dedi Santiago. "Dersler başlayana kadar bu günlerden istifade edelim ve hepsini gezelim."

"Sabahları müzelere gidebilir, öğleden sonralarıysa sahafları dolaşabiliriz," dedi Jacobo. "Bir sürü sahaf biliyorum, bazen iyi şeyler bulunuyor."

"Devrim, kitaplar, müzeler," diyor Santiago. "Has biri, namuslu biri olmanın ne demek olduğunu anlıyor musun?"

"Ben namuslu olmanın düzüşmeden yaşamak olduğunu zannediyordum, küçükbey," diyor Ambrosio.

"Ve o öğleden sonraların birinde sinemaya gidip güzel bir film seyredebiliriz," dedi Aída. "Eğer burjuva Santiago bize ısmarlamak isterse, bırakalım ısmarlasın."

"Bir daha sana bir bardak su bile ısmarlamayacağım," dedi Santiago. "Yarın nerede ve saat kaçta buluşuyoruz?"

"Nasıl geçti, sıska?" diye sordu Don Fermín. "Sözlü çok zordur, sınavı geçtiğini düşünüyor musun, sıska?"

"Saat onda, San Martín Meydanı'nda," dedi Jacobo. "Expreso durağında."

"Sanırım geçtim, baba," dedi Santiago. "Günün birinde belki Katolik Üniversitesi'ne gireceğimi ümit etmeyi artık bırakabilirsin."

"Bu haddini bilmezliğinden ötürü kulaklarını çekmeliydim," dedi Don Fermín. "Demek sınavı geçtin, demek artık tam bir üniversiteli beyefendisin. Gel, sıska, sana bir sarılayım."

O gece uyumadın, diye düşünüyor, eminim ki Aída

da uyumamıştır, Jacobo da uyumamıştır. Bütün kapılar açıktı, diye düşünüyor, tam olarak ne zaman ve neden kapanmaya başladılar.

"Artık istediğin oldu mu, artık San Marcos'a girdin mi?" diye sordu Senyora Zoila. "Mutlu olmalısın."

"Çok mutluyum, anne," dedi Santiago. "Özellikle de bir daha asla saygın kişilerle bir araya gelmek zorunda olmayacağım için. Ne kadar mutlu olduğumu tahmin edemezsin."

"Eğer niyetin bir meleze dönüşmekse git doğrudan hizmetçilik yap daha iyi," dedi Chispas. "Yalınayak dolaş, hiç yıkanma, pire yetiştir, süper bilge."

"Önemli olan sıskanın üniversiteye girmiş olması," dedi Don Fermín. "Katolik Üniversitesi daha iyi olurdu, ama okumak isteyen her yerde okur."

"Katolik Üniversitesi San Marcos'tan daha iyi değil, baba," dedi Santiago. "Orası papazların okulu. Ben papazlar hakkında hiçbir şey duymak istemiyorum, ben papazlardan nefret ediyorum."

"Cehennemde yanacaksın, sersem," dedi Teté. "Ve sen, baba, karşında sesini yükseltmesine izin veriyorsun."

"Bu tür önyargılarının olması beni çok kızdırıyor, baba," dedi Santiago.

"Bunlar önyargı falan değil, arkadaşlarının beyaz, siyah ya da sarı olması beni zerre kadar ilgilendirmiyor," dedi Don Fermín. "Ben senin okumanı istiyorum, vaktini boşa harcayıp Chispas gibi bir baltaya sap olamadan ortada kalmanı istemiyorum."

"Süper bilge sana sesini yükseltiyor, sen hıncını benden çıkarıyorsun," dedi Chispas. "Oh, ne güzel iş, baba."

"Politika yapmak vaktini boşa harcamak değildir," dedi Santiago. "Yoksa burada sadece askerlerin mi politika yapmaya hakkı var?"

"Önce papazlar, şimdi de askerler, ben bu şarkıyı bi-

liyorum," dedi Chispas. "Konuyu değiştir, süper bilge, bozuk plak gibisin."

"Ne kadar dakiksin," dedi Aída. "Kendi kendine konuşarak geliyordun, ne komik."

"Sana da iyi davranmaya gelmiyor," dedi Don Fermín. "Sana sevgiyle yaklaşmaya kalkana çifte atarak karşılık veriyorsun."

"Çünkü ben biraz deliyim," dedi Santiago. "Benimle bir arada olmak seni korkutmuyor mu?"

"Tamam, yeter artık ağlama, önümde diz çökme, sana inanıyorum, bunu benim için yaptın," dedi Don Fermín. "Peki, bana yardım etmek yerine beni sonsuza kadar batırabileceğin hiç aklına gelmedi mi? Tanrı sana o kafayı neden vermiş, mübarek?"

"Tam aksine, delilere bayılırım," dedi Aída. "Hukuk ile psikiyatri arasında tereddüt ettim."

"Mevzu şu ki seni çok fazla şımartıyorum ve sen de suiistimal ediyorsun, sıska," dedi Don Fermín. "Şimdi hemen odana git."

"Beni cezalandırdığında hemen harçlığımı kesiyorsun, Santiago'yu ise sadece odasına göndermekle yetiniyorsun," dedi Teté. "Adalet bunun neresinde, baba?"

"Mevzu şu ki kimse yazgısından memnun değil," diyor Ambrosio. "Her şeye sahip olan siz bile. Benim durumumu varın tahmin edin."

"Onun da harçlığını kes, baba," dedi Chispas. "Bu tür kayırmalar niye?"

"Hukuku seçmene sevindim," dedi Santiago. "Bak, Jacobo işte orada."

"Ben sıskayla konuşurken araya girmeye kalkmayın," dedi Don Fermín, "yoksa harçlıksız kalan siz olursunuz."

V

Ona paketleyici olduğunu söyleyip bir tulum ve lastik eldiven verdiler. Oradaki diğer kadınlarla birlikte görevi hareketli bandın üzerine dökülen hapları küçük ilaç şişelerine doldurup üstlerine bir parça pamuk koymaktı. Kapakları takana kapakçılar diyorlardı, etiketleri yapıştıranlaraysa etiketçiler ve masanın sonundaki dört kadın şişeleri alıp karton kutulara yerleştiriyorlardı: Onlara da paketleyiciler deniyordu. Bant komşusu Gertrudis Lama'nın çok hızlı parmakları vardı. Amalia sabah sekizde işbaşı yapıyordu, on ikide ara veriyor, sonra ikide geri dönüyor ve akşam altıda çıkıyordu. Laboratuvara girdikten on beş gün sonra teyzesi Surquillo'dan Limoncillo'ya taşınınca ilk başlarda öğle yemeğine eve gitmişti ama otobüs çok pahalıya geliyordu ve zaman ucu ucuna yetiyordu. Bir gün işe ikiyi çeyrek geçe dönünce personel şefi kadın hemen uyardı, patrondan torpilli olduğun için mi istismar ediyorsun? Yemeğini sen de bizim gibi evden getir, diye tavsiyede bulundu Gertrudis Lama, böylece hem paradan hem de zamandan tasarruf edersin. O günden beri yanında sandviçle meyve götürüyor ve öğle arasında Gertrudis'le birlikte Argentina Caddesi'ndeki bir kanalın kıyısına gidiyorlardı; oraya gelen seyyar satıcılar

limonata ve *raspadilla*[1] teklif ediyor, civar işletmelerde çalışan tipler ise onlara asılıyorlardı. Eskisinden daha çok kazanıyorum, daha az çalışıyorum ve şimdi bir arkadaşım var, diye düşünüyordu. Eski odacığını ve küçükhanım Teté'yi biraz özlüyordu, ama o hergeleyi artık hatırlamıyorum bile, diyordu Gertrudis Lama'ya, bu arada Santiago, Amalia mı?, Ambrosio, evet, onu hatırlıyor musunuz, küçükbey?

Trinidad'ı tanıdığında laboratuvarda henüz bir ayını doldurmamıştı. Bayağı sözleri diğerlerinden daha komik bir tonda söylüyordu, Amalia'nın yalnız başınayken onun zırvalarını hatırlayıp kahkahayı patlattığı oluyordu. Sempatik ama biraz üşütük, değil mi?, dedi bir gün Gertrudis ona, başka bir gün, seni nasıl da güldürüyor ve başka bir gün, o üşütükten hoşlandığın belli oluyor. Daha ziyade senin, dedi Amalia ve düşündü, ondan hoşlanıyor muyum?, Santiago, senin karın Amalia mı? Pucallpa'da ölen Amalia mı? Bir akşam onu durakta kendisini beklerken gördü. Çok rahat tavırlarla tramvaya bindi, yanına oturdu, *negra consentida*[2] ve hemen esprilerini sıralamaya başladı, kibirli melezcik, Amalia dışarıya karşı ciddiyetini korusa da içinde gülmekten ölüyordu. Amalia'nın biletini ödedi ve genç kadın inerken hoşça kal tatlım, dedi. Zayıf, esmer, delidolu, koyu renk düz saçlı, yakışıklı bir adamdı. Gözleri fıldır fıldır oynuyordu ve aralarında bir yakınlık oluştuktan sonra Amalia ona, sende yerli kanı var diyordu, ve o da genç kadına, sen de bir beyaz kırmasısın, bizimki güzel bir karışım olacak ve Ambrosio, evet, küçükbey, ta kendisi. Bir kez daha şehir merkezine kadar genç kadına tramvayda eşlik ettikten sonra onunla birlik-

1. Meyveli buz kırığı. (Ç.N.)
2. "Şımarık esmer kız" olarak çevrilebilecek dönemin meşhur şarkısı. (Ç.N.)

te bindiği Limoncillo otobüsünün ücretini de o ödedi ve Amalia, bu işten bayağı kârlı çıktım diye düşündü. Trinidad onu öğle yemeğine davet etmek istiyordu ama Amalia hayır dedi, bunu kabul edemezdi. Burada inelim tatlım, siz inin, daha tanışmadık bile. Eğer tanışırsak ineceğim, dedi genç adam ve elini uzattı, Trinidad López, çok memnun oldum ve o da elini uzattı, memnun oldum, ben de Amalia Cerda. Ertesi gün Trinidad kanal kıyısında Amalia'nın yanına oturdu ve Gertrudis'e ne kadar fettan bir arkadaşın varmış demeye başladı, onu düşünmekten uyuyamaz oldum. Gertrudis onun suyuna gidiyordu, arkadaş oldular ve Gertrudis daha sonra Amalia'ya, şu çılgına biraz yüz versene, hem o zaman Ambrosio denen herifi de unutursun, Amalia, artık onu hatırlamıyorum bile; Gertrudis, gerçekten mi?, ve Santiago, bizim eve geldiğin andan itibaren Amalia'yla aranda bir şey başlamış mıydı? Trinidad'ın çılgınca davranışları Amalia'yı şoke ediyordu ama ağzı ve ileri gitmeye çalışmaması hoşuna gidiyordu. Buna ilk teşebbüsü Limoncillo otobüsünde oldu. Otobüs hıncahınç dolu olduğundan birbirlerine yapışık halde gidiyorlardı ve işte orada onun sürtünmeye başladığını fark etti. Geri kaçamıyordu, aptalı oynaman gerekiyor. Trinidad ona ciddiyetle bakıyordu, yüzünü ona yaklaştırıyordu ve birden, ben seni seviyorum ve onu öptü. Ateş bastığını hissetti, oradan biri gülüyordu. Tacizci herif, otobüsten indiklerinde öfkesi patladı, onu herkesin içinde rezil etmişti, fırsatçı herif. O tam aradığı kadındı, Trinidad ona böyle diyordu, seni kalbime kazıdım. Erkeklerin söylediğine inanacak kadar aptal değilim, diyordu Amalia, senin tek derdin benden istifade etmek. Eve doğru yürüdüler, ama eve varmadan önce şu köşeye bir gelsene ve orada onu bir kez daha öptü, ne kadar tatlısın, onu kucaklıyordu ve sesini yumuşatıyordu, ben seni seviyorum, hadi hisset, beni ne hale getirdiğini hisset.

Genç kadın ellerini engelliyordu, bluzunu açmasına, eteğini kaldırmasına müsaade etmedi: Daha o zaman birbirimize âşık olmuştuk, küçükbey, ama olay gerçek anlamda daha sonra yaşandı.

Trinidad laboratuvarın yakınlarında, bir tekstil fabrikasında çalışıyordu ve Amalia'ya kendisinden bahsetmişti: Pacasmayo'da doğdum ve Trujillo'da bir tamirhanede çalıştım. Ama Aprista olduğu için hapis yattığını ona ancak daha sonra, bir gün Arequipa Caddesi'nden geçtikleri sırada söyledi. Karşılarında etrafı siperler, devriye araçları ve polislerle çevrili, ağaçlar arasında bahçeli bir ev vardı. Trinidad sol elini kaldırdı ve Amalia'nın kulağına Aprista halk seni selamlıyor Víctor Raúl dedi ve Amalia, delirdin mi sen? Burası Kolombiya Büyükelçiliği, dedi Trinidad, Odría'nın yurtdışına çıkış izni vermediği Haya de la Torre içeride sığınmacı olarak kalıyordu, etrafta bunca asker ve aynasızın bulunmasının sebebi buydu. Ardından gülerek ona anlattı: Bir gece bir yoldaşla birlikte buradan geçerken klaksonla Aprista melodisi çaldık ve devriyeler onları takip edip yakalamışlardı. Trinidad Aprista mıydı? Mezara kadar; peki hiç hapis yatmış mıydı? Evet, sana ne kadar güvendiğimi görüyorsun. On yıl önce Aprista olmuştu, çünkü Trujillo'daki o tamirhanede herkes parti üyesiydi ve ona Víctor Raúl, Haya de la Torre'nin bir bilge olduğunu ve APRA'nın Peru'daki yoksulların ve köylülerin partisi olduğunu anlattı. İlk kez Trujillo'da hapse girmişti, çünkü duvarlara "Yaşasın APRA" yazarken polise yakalanmıştı. Karakoldan salıverildikten sonra onu yeniden tamirhanedeki işine almamışlardı, bu yüzden Lima'ya gelmişti; parti bana burada Vitarte'deki bir fabrikada iş buldu, diye ona anlattı, ve Bustamente hükümeti sırasında savunmacı bir tutum benimsemişti; yoldaşlarıyla birlikte oligarkların ve sahte kızılların gösterilerini dağıtmaya gidiyor ve her se-

ferinde dayak yiyordu. Korkaklığından değil, fiziği müsait değildi, Amalia, tabii ki, o kadar sıskasın ki, o, ama tam bir erkek, ikinci kez içeri alındığında polisler iki dişini kırmışlardı ama o seferinde bile kimseyi ele vermedim. 3 Ekim'deki Callao ayaklanmasının ardından Bustamente APRA'yı yasadışı ilan edince, Vitarte'deki arkadaşları ona saklan demişlerdi, ama o, ben korkmuyorum, zira o hiçbir şey yapmamıştı. İşe gitmeye devam etti ve daha sonra, 27 Ekim'de, Odría'nın ihtilali olunca arkadaşları ona sormuşlardı, şimdi de mi saklanmayacaksın? Hayır saklanmayacağım. Kasım ayının ilk haftası, bir akşamüstü fabrikadan çıkarken herifin biri yanına yaklaşmıştı, siz Trinidad López misiniz?, kuzeniniz sizi şu arabada bekliyor. Hemen koşmaya başlamıştı çünkü onun kuzeni yoktu, ama ona yetişmişlerdi. Polis merkezinde örgütün terörist planlarını itiraf etmesini –o, ne planı, ne örgütü?– ve gizli *La Tribuna*'nın nerede ve kimler tarafından yayımlandığını söylemesini istemişlerdi. O iki dişi orada uçurmuşlardı; Amalia, hangilerini? O, ne demek hangilerini? Amalia, bütün dişlerin yerli yerinde görünüyor, dişlerini yaptırmıştı, gerçek gibi duruyordu. Sekiz ay tutuklu kalmıştı, karakol, hapishane, El Frontón Adası, serbest bıraktıklarında on kilo eksikti. Argentina Caddesi'ndeki tekstil fabrikasına girmeden önce üç ay boş gezmişti. Şimdi rahatı yerindeydi, işinde artık uzmanlaşmıştı. Kolombiya Büyükelçiliği'yle ilgili mevzu için onu karakola götürdükleri gece yine boku yedim diye düşünmüştü, ama yaptıklarının sarhoşluktan kaynaklandığını zannedip onu ertesi gün serbest bırakmışlardı. Şimdi iki şeye çok dikkat etmesi gerekiyordu, Amalia: Politikaya, çünkü fişlenmiş durumdaydı, ve kadınlara, yani ölümcül ısırığı olan o çıngıraklı yılanlara, onları da o fişlemişti. Ciddi misin?, diye sordu Amalia, bunun üzerine o, ama sen karşıma çıktın ve ben bir kez

daha vuruldum, evde seninle Amalia arasında bir şeyler olduğunu kimse bilmiyordu, diyor Santiago, ne biz ne de moruklar, ve Trinidad onu öpmeye çalışıyor, ve o, bırak beni, ellerine hâkim ol, ve Ambrosio, bilmiyordunuz çünkü her şeyi gizlice yapıyorduk, küçükbey, ve Trinidad, seni seviyorum, hadi sokul bana, seni hissetmek istiyorum, ve Santiago, neden gizlice?

Amalia, Trinidad'ın hapis yattığını ve onu tekrar hapse atabileceklerini öğrenince o kadar korktu ki bunu Gertrudis'e bile anlatmadı. Ama çok geçmeden Trinidad'ın spora, spor olarak futbola ve futbolda da Municipal takımına politikadan çok daha fazla ilgi duyduğunu keşfetti. İyi bir yere oturmak için onu erkenden stadyuma götürüyor, maç esnasında onca bağırmaktan sesi kısılıyor, eğer sıska Suárez'e gol atarlarsa küfürler yağdırıyordu. Trinidad, Vitarte'de çalıştığı sırada Municipal'in genç takımında oynuyordu ve şimdi de Argentina Caddesi'ndeki tekstil fabrikasında küçük bir takım kurmuştu ve her cumartesi öğleden sonra maç yapıyorlardı. Sen ve spor benim zaaflarımsınız, diyordu Amalia'ya ve o da bu doğru olmalı, az içiyor ve zampara görünmüyor. Futbolun yanı sıra boks ve serbest dövüşü seviyordu. Onu Luna Park salonuna götürüyor ve ona matador peleriniyle piste çıkanın İspanyol Vicente García olduğunu söylüyordu, Yanki'yi desteklemesinin sebebiyse iyi dövüşçü olması değil en azından Perulu olmasıydı. Amalia, Peta'yı seviyordu, o kadar zarifti ki, dövüşürken birden hakemden mola istiyor ve sık bir ormanı andıran saçlarını tarıyordu, dövüşleri gözlere parmak sokarak ve mideye tekme atarak kazanan Boğa'dansa nefret ediyordu. Fakat Luna Park salonuna neredeyse hiç kadın gelmiyordu, çünkü sarhoş olunca cüretkârlığı artan erkeklerle doluydu ve tribünlerde ringden daha kötü kavgalar çıkıyordu. Futbol zevkini anlıyorum ama bu kadar spor yeter, diyordu Trinidad'a,

beni sinemaya götürsen daha mutlu olurum. O da, sen nasıl istersen, tatlım, ama her seferinde yine Luna Park'a gitmek için illaki bir numara çeviriyordu. Ona *La Crónica*'daki serbest dövüş ilanını gösteriyor, boyunduruklardan ve yere çarpmalardan bahsetmeye başlıyordu, bu gece eğer Moğol karşısında galip gelirse Doktor maskesini çıkaracak, sence bu muhteşem bir gösteri olmayacak mı? Hiç sanmıyorum, diyordu Amalia, her zaman nasıl olduysa öyle olacak. Ama ona karşı anlayışlı davranıyordu ve bazen, tamam, bu akşam Luna Park'a gidelim, ve o mutlu oluyordu.

Bir pazar günü dövüşten sonra et pane yedikleri sırada Amalia, Trinidad'ın tuhaf bir biçimde baktığını gördü: Neyin var? Teyzeni boş ver, gel bu geceyi benimle geçir. Çok sinirlendi, tartıştılar, bana o kadar ısrar etti ki sonunda ikna oldum, diye Amalia daha sonra Gertrudis'e anlattı. Trinidad'ın Mirones'teki evine gittiği o gece büyük kavga patlamıştı. Genç adam ilk başta çok sevecen davranmış, ona sarılmış, onu öpmüş, can çekişen birinin sesiyle güzel şeyler söylemişti, ama gün ağardığında Amalia onu solgun, gözleri şişmiş, saçı başı dağınık, ağzı titrek halde görmüştü: Buradan benden önce kaç kişinin gelip geçtiğini anlat bakalım. Amalia sadece bir tane (salak, süzme salak dedi ona Gertrudis), sadece çalıştığım evin şoförü, ona başka kimse dokunmamıştı, ve Ambrosio: Annenize ve babanıza yakalanmamak için, küçükbey, yoksa böyle davranmaktan çok mu hoşlandıklarını sanıyordu? Trinidad ona küfretmeye başlamıştı, ona değer verdiği için kendine de lanetler yağdırıyordu ve genç kadını bir tokatta yere sermişti. Bu arada kapı çalınmış ve biri içeri dalmıştı, Amalia yaşlı birinin Trinidad'a burada neler oluyor diye sorduğunu görmüştü, ama Trinidad ona da küfrü basmıştı ve Amalia bu arada giyinmiş ve evden koşarak çıkmıştı. O sabah laboratuvarda haplar parmak-

larının arasından kayıp gidiyordu ve o kadar üzgündü ki konuşmakta güçlük çekiyordu. Erkeklik gururu diye bir şey vardır, dedi ona Gertrudis, kim sana git anlat dedi, inkâr etmeliydin, aptal, inkâr etmeliydin. Ama seni affedecek, diye onu teselli etti, gelip seni arayacak, ama Amalia ondan nefret ediyorum, öleceğini bilse onunla görüşmeyecekti, ve Ambrosio, ama daha sonra kavga etmişlerdi, küçükbey, Amalia kendi yoluna gitti ve sevgilileri bile oldu; Santiago, evet tabii, bir Aprista, ve Ambrosio, ancak çok uzun zaman sonra ve tesadüfen karşılaşmışlardı. O akşam Limoncillo'ya dönünce teyzesi ona utanmaz, nankör diye bağırmıştı, gece bir kız arkadaşının evinde kaldığına inanmıyordu, bir sürtük olacaksın ve eğer bir kez daha aynı şeyi yaparsa onu kapı dışarı edecekti. Birkaç günü iştahsız ve mutsuz geçirdi, sabahın gelmek bilmediği birkaç gece gözüne uyku girmedi ve bir akşam laboratuvardan çıkınca Trinidad'ın durakta beklediğini gördü. Genç kadınla birlikte otobüse bindi, Amalia ona bakmıyordu ama söylediklerini dinlerken sıcaklık bastığını hissediyordu. Sersem, diye düşünüyordu, onu seviyorsun. Trinidad ondan af diliyordu, ama o seni asla affetmeyeceğim, özellikle de evine giderek ona o zevki yaşattıktan sonra, o ise, geçmişi unutalım, tatlım, bunu gurur meselesi yapma. Limoncillo'da ona sarılmak istedi, ama Amalia onu itti ve polise şikâyet etmekle tehdit etti. Konuştular, didiştiler, Amalia yumuşadı ve her zamanki köşede Trinidad, iç çekerek, o günden beri her gece sarhoş oldum, Amalia, aşk gururdan daha ağır basmıştı, Amalia. Teyzesinin evinden eşyalarını gizlice çıkardı ve Mirones'e hava kararırken el ele tutuşarak geldiler. Dar sokakta, Amalia o sabah odaya dalmış olan ihtiyarı gördü ve Trinidad Amalia'yı ona takdim etti: Kız arkadaşım, Don Atanasio. Hemen o gece Amalia'dan işini bırakmasını istedi: Onun eli ayağı tutmuyor muydu? O ikisi için kazanamaz

mıydı? Amalia yemek yapacak, çamaşır yıkayacak ve sonra da çocukları büyütecekti. Seni kutlarım, dedi mühendis Carrillo, evleneceğini Don Fermín'e söyleyeceğim. Gertrudis ona nemli gözlerle sarıldı, gidiyor olman bana acı veriyor ama senin için seviniyorum. Amalia'nın birlikte yaşadığı adamın Aprista olduğunu nereden biliyordunuz, küçükbey? Sana iyi bakacak, diye öngörüde bulundu Gertrudis, seni ortada bırakmayacak. Çünkü Amalia iki defa eve gelip pederden Aprista kocasını hapisten çıkarmasını istemişti, Ambrosio.

Trinidad espriliydi, sevecendi, Amalia, Gertrudis'in bana söylediği gerçekleşiyor diye düşünüyordu. Onun tek başına kazandığıyla artık ikisi birlikte stadyuma gidemiyorlardı bu yüzden Trinidad yalnız gidiyordu, ama pazar akşamları birlikte sinemaya gidiyorlardı. Amalia birçok çocuğuyla birlikte aynı dar sokakta yaşayan ve çok iyi bir insan olan çamaşırcı Senyora Rosario'yla arkadaşlık kurdu. Onun çamaşırları katlamasına yardım ediyordu ve muhitin her şeyinden haberdar olan piyango satıcısı ayyaş Don Atanasio bazen onlarla sohbet etmeye geliyordu. Trinidad, Mirones'e akşam yedi gibi dönüyordu, Amalia o geldiğinde yemeği hazırlamış oluyordu, bir gün sanırım hamileyim, aşkım. Urganı boynuma doladın şimdi de düğümü sıkıyorsun, diyordu Trinidad, umarım erkek olur, onu senin kardeşin zannedecekler, ne kadar genç bir annesi olacak. Amalia daha sonra, o ayların hayatının en güzel ayları olduğunu düşünecekti. Seyrettikleri filmleri, şehir merkezindeki ve kaplıcalardaki gezintilerini, Rímac'ta *chicharrón* yedikleri seferleri ve Senyora Rosario'yla birlikte gittikleri Amancaes Festivali'ni her zaman hatırlayacaktı. Yakında zam yapacaklar, diyordu Trinidad, bu bize iyi gelecek, ve Ambrosio, o tekstil işçisi de öldü: Ah, ölmüş müydü? Evet, adam yarı deliydi, Amalia bunun Odría döneminde yediği dayaklardan kay-

naklandığını zannediyordu. Ama zam falan yapılmadı, kriz olduğunu söylüyorlardı, Trinidad eve morali çok bozuk halde geliyordu çünkü o lanet olasıcalar şimdi grevden bahsediyorlardı. O kahrolası sendikacılar, diye küfrediyordu, hükümetten maaş alan o patron yalakaları. Muhbirler sayesinde kendilerini seçtirmişlerdi ve şimdi grevden bahsediyorlardı. Onlara hiçbir şey olmayacaktı, ama o fişlenmiş biriydi ve grevin kışkırtıcısı Aprista diyeceklerdi. Ve gerçekten de grev oldu ve ertesi gün Don Atanasio koşarak eve girdi: Bir devriye arabası kapıda durdu ve Trinidad'ı götürdü. Amalia, Senyora Rosario'yla birlikte emniyet müdürlüğüne gitti. Oraya sordu, buraya sordu, ama Trinidad López diye birinden haberleri yoktu. Otobüs parasını Senyora Rosario'dan ödünç aldı ve Miraflores'e gitti. Eve vardığında kapıyı çalmaya cesaret edemiyordu, muhtemelen o çıkacaktı. Kapının önünde yürüyordu ve birden onu gördü. Suratında ilk başta bir şaşkınlık, bir mutluluk ifadesi belirdi, ama onu hamile görünce bu ifade kızgınlığa dönüştü. Şuna bakın, şuna bakın diyordu Amalia'nın karnını işaret ederek, şuna bakın. Buraya seni görmeye gelmedim, Amalia ağlamaya başladı, bırak gireyim. Bir tekstil işçisiyle birlikte olduğun doğru mu, diye sordu Ambrosio? Karnında onun çocuğunu mu taşıyorsun? Amalia hemen eve girdi ve onu kendi kendine konuşurken bıraktı. Bahçede bir süre kalakaldı, sardunyaların çitine, fayanslı fıskiye havuzuna, diğer uçtaki odasına doğru bakıyordu, bütün bunlar onu hüzünlendiriyordu, dizleri titremekteydi. Buğulu gözleriyle birinin çıktığını gördü, nasılsınız küçükbey Santiago, merhaba Amalia. Şimdi daha uzundu, daha erkekti, ama her zamanki gibi sıskaydı. Buraya sizleri ziyarete gelmiştim, şey, başınıza ne oldu, küçükbey? Santiago beresini çıkardı, saçları kısacıktı ve çok çirkin görünüyordu. Saçı tas tıraşıyla kesilmişti, üniversiteye yeni girenleri

böyle vaftiz ediyorlardı, sadece onunki yavaş uzuyordu. Tam o sırada Amalia ağlamaya başladı, dünya iyisi Don Fermín ona bir kez daha yardım edebilir miydi, kocası hiçbir şey yapmamıştı, onu sırf zevk için hapse atmışlardı, Tanrı onu bu iyiliği için ödüllendirecekti, küçükbey. Don Fermín sabahlıkla çıktı, sakin ol kızım, neler oluyor. Küçükbey Santiago babasına anlattı, bu arada Amalia, o hiçbir şey yapmadı, Don Fermín, o bir Aprista değil, o futboldan hoşlanır, bunu duyan Don Fermín güldü: Bekle, bekle, bir çaresine bakarız. Telefon etmeye gitti, geri gelmesi zaman aldı, Amalia yeniden bu evde olduğu için, Ambrosio'yu gördüğü için ve Trinidad'ın başına gelenlerden ötürü sarhoş gibiydi. O iş tamam, dedi Don Fermín, ona bir daha başını belaya sokmamasını söyle. Genç kadın onun elini öpmek istiyordu, ama Don Fermín, rahat ol kızım, ölüm dışında her şeyin çözümü vardı. Amalia o öğleden sonrayı Senyora Zoila ve küçükhanım Teté'yle geçirdi. Ne kadar güzel görünüyordu, kocaman gözleri ne hoştu, senyora öğle yemeğini orada yemesi için ısrar etti ve giderken ona, çocuğuna bir şey alırsın, diyerek yirmi *sol* verdi.

Trinidad ertesi gün Miraflores'e döndü. Öfkeden kuduruyordu, o patron yalakaları topu ona atmışlardı, Amalia onun böyle küfrettiğini daha önce hiç duymamıştı, onu bin tane şeyle suçlamışlardı, o orospunun dölleri yüzünden aynasızlar onu bir kez daha pataklamışlardı. Bilmem neyi ya da bilmem kimi ele vermesi için dövüp durmuşlardı. Sendikadaki patron yalakalarına duyduğu öfke aynasızlara duyduğundan çok daha fazlaydı: APRA iktidara geldiğinde bu şerefsizler günlerini görecekti, bu Odría'ya satılmışlar günlerini görecekti. Artık bordroda değilsin, dediler ona tekstil fabrikasında, işe gelmediğin için çıkarıldın. Eğer sendikaya şikâyet edersem beni nereye göndereceklerini artık biliyorum, diyordu Trinidad,

eğer bakanlığa şikâyet edersem beni nereye göndereceklerini artık biliyorum. O patron yalakalarına küfrederek zamanını boşa harcıyorsun, diyordu Amalia, iş arasan daha iyi edersin. Fabrikaları dolaşmaya başlayınca ona krizin devam ettiğini söylediler, borç parayla yaşamaktaydılar ve Amalia birden Trinidad'ın daha önce olmadığı kadar yalan söylediğini fark etti: Amalia neden ölmüştü, Ambrosio? Sabah sekizde evden çıkıyor ve yarım saat sonra geri gelip kendini yatağa atıyordu, bütün Lima'yı dolaşıp iş aradım, yorgunluktan ölüyordu. Amalia, ama gitmenle gelmen bir oldu; Ambrosio, bir ameliyat yüzünden, küçükbey. Ve Trinidad, onu fişlemişlerdi, o patron yalakaları ismini her tarafa dağıtmışlardı, ona vebalı gibi bakıyorlardı, asla iş bulamayacağım. Amalia: O patron yalakalarını bırak ve iş ara, yoksa açlıktan öleceklerdi. Yapamam, diyordu Trinidad, hastayım, ve Amalia, hastalığın ne? Trinidad parmağını gırtlağına sokup kendini kusturuyordu: Bu hasta haliyle nasıl gidip iş arasındı. Amalia bir kez daha Miraflores'e gitti, Senyora Zoila'ya ağladı, senyora Don Fermín'le konuştu ve o da küçükbey Chispas'a talimat verdi: Carrillo'ya söyle onu tekrar işe alsınlar. Eve dönünce laboratuvarda tekrar işe alındığını söyleyince Trinidad tavana bakmaya başladı. Bırak gurur yapmayı, sen iyileşene kadar benim çalışmamda ne kötülük var? Hasta değil misin? Beni bu hale düşmüş görüp aşağılaman için sana ne kadar para ödediler?, diyordu Trinidad.

Gertrudis Lama onu yeniden laboratuvarda görünce çok mutlu oldu, personel şefi kadınsa, arkan sağlammış, etek değiştirir gibi işe girip çıkıyorsun. İlk günlerde haplar elinden kaçıyor ve şişeler eline dolaşıyordu, ama bir haftanın sonunda eski becerisine tekrar kavuştu. Onu doktora götürmelisin, diyordu Senyora Rosario, bütün gün abuk sabuk konuştuğunu görmüyor musun? Numa-

ra, sadece yemek saatinde ya da iş konusu açıldığında deliriyordu, hemen akabinde eski haline dönüyordu. Yemeğin ardından parmağını gırtlağına sokup kusana kadar kurcalıyordu ve çok hastayım, aşkım. Ama Amalia onu hiç umursamaz ve bir şey olmamış gibi kusmuklarını temizlerse, çok geçmeden hastalığını unutup sohbet açıyor, laboratuvarda işler nasıl gidiyor?, hatta şakalar ve sevgi gösterileri bile yapıyordu. Bu hali bir gün sona erecek, diye düşünüyor, dua ediyor, ondan gizlice ağlıyordu Amalia, yine eskisi gibi olacak. Lakin bir türlü sona ermiyordu, hatta dış kapıya çıkıp dar sokaktan gelip geçenlere patron yalakaları diye bağırma noktasına bile geldi. Onlara serbest dövüşteki gibi boyunduruk yapıp yere çarpmak istiyordu, o kadar sıska ki her seferinde onu eve kan revan içinde getiriyorlar, diye Amalia Gertrudis'e anlatıyordu. Bir gece parmağını ağzına götürmeden kustu. Beti benzi attı ve Amalia onu ertesi gün İşçi Hastanesi'ne götürdü. Nevralji, dedi doktor, başı her ağrıdığında verdiği ilaçtan birkaç kaşık içecekti ve Trinidad o zamandan beri bütün gününü başım çatlayacak gibi ağrıyor diyerek geçiriyordu. İlaçtan birkaç kaşık içiyordu ve bulantılar geliyordu. Hastalanmak için o kadar uğraştın ki en sonunda başardın, diye azarlıyordu onu Amalia. Küstah, huysuz birine dönüştü, her şeyle alay ediyordu ve artık neredeyse sohbet dahi edemez oldular. Onun işten döndüğünü görünce, ah, inanmıyorum, beni hâlâ terk etmedin mi?, Santiago soruyor: Peki ya küçük kız? Yataktan çıkmıyordu, hareket etmediğim zaman ya da Don Atanasio'yla sohbet ederken kendimi iyi hissediyorum, bebekle ilgili bir şey sorduğu yoktu. Eğer Amalia ona, çok kilo aldım ya da artık hareket etmeye başladı derse, neden bahsettiğini bilmiyormuş gibi bakıyordu. Kusmalar yüzünden doğru dürüst bir şey yemiyordu. Amalia laboratuvardan gizlice torbalar alıp eve getiriyor ve ona yere değil, onların içine

kusmasını rica ediyordu, ama o inadına ağzını masanın ya da yatağın üzerinde açıyor ve çok tatlı bir sesle, eğer tiksiniyorsan çek git: kız Pucallpa'da kaldı, küçükbey. Ama sonra pişman oluyordu, affedersin, aşkım, ben çok kötü biri oldum, bana birazcık daha katlan, zaten ölüp gideceğim. Arada sırada sinemaya gidiyorlardı. Amalia onu stadyuma gitmesi için cesaretlendirmek istedi, ama o kafasını ellerinin arasına alıyordu: Hayır, hastaydı. Sahipsiz bir köpek kadar sıska kaldı, eskiden beli zor kapanan pantolonu şimdi üzerinden düşüyordu, artık Amalia'dan saçını kesmesini de istemiyordu, peki onu neden Pucallpa'da bırakmıştı?, ilk sendelemede hiç mücadele etmeden kendini bırakan, deli numarası yapan ve evi geçindirme işini karısının üzerine yıkan biriyle yaşamaktan yorulmadın mı?, diye sordu Gertrudis. Tam tersine, bir enkaz haline dönüştüğünü gördükçe onu daha çok seviyordu. Sürekli onu düşünüyordu, onun saçma sapan şeyler söylediğini duyduğunda dünya başına yıkılacak gibi oluyordu, karanlıkta giysilerini çekiştirerek onu soyduğunda başının döndüğünü hissediyordu. Kızcağızın bakımını Amalia'nın arkadaşı olan bir kadın üstlendi, küçükbey. Trinidad'ın baş ağrıları bir kayboluyor bir geri geliyorlardı, sonra tekrar gidiyor ve tekrar geliyorlardı, Amalia bunların gerçek mi, uydurma mı yoksa abartı mı olduklarını hiç bilmiyordu. Doğrusu Ambrosio'nun başı belaya girmiş ve Pucallpa'dan apar topar kaçmıştı. Ama kusmaları asla kesilmiyordu. Bu senin suçun, diyordu Amalia, ve patron yalakalarının da, aşkım, diyordu Trinidad, ona asla yalan söylemeyecekti.

Amalia bir gün Senyora Rosario'yu elleri belinde, kor gibi yanan gözlerle sokağın başında buldu: Celeste'yle eve kapanıp onu taciz etmek istemiş ve polis çağırmakla tehdit edene kadar da kapıyı açmamıştı. Amalia, Trinidad'ı evde söylenirken buldu, Senyora Rosario kötü niyetli bi-

riydi, fişlenmiş olduğunu bile bile polis çağırmak ne demekti, ahlaksız kadın, o bastıbacak Celeste'yle onun ne işi olurdu, sadece bir şaka yapmak istemişti. Utanmaz, nankör, diye küfrediyordu Amalia, asalak, deli ve sonunda ona bir ayakkabı fırlattı. Trinidad kendisine bağırılmasını ve orasına burasına vurulmasını itirazsız kabulleniyordu. O gece kafasını sımsıkı avuçlayarak kendini yere atınca Amalia ve Don Atanasio birlikte onu sürükleyerek sokağa çıkarıp bir taksiye bindirdiler. Acil serviste ona bir iğne yaptılar. Trinidad'ı aralarına alıp yavaş yavaş yürüyerek ve dinlenmek için her sokak başında durarak Mirones'e döndüler. Onu yatağa yatırdılar ve uykuya dalmadan önce Trinidad genç kadını ağlattı: Beni bırak git, hayatını onunla heba etmesindi, o artık bitik biriydi, git sana daha layık birini bul. Ufaklığın adı Amalita Hortensia'ydı ve onu bıraktığında beş-altı yaşındaydı, küçükbey.

Bir gün laboratuvardan dönünce Trinidad'ı havalara uçarken buldu: Dertlerimiz sona erdi, artık bir işi vardı. Amalia'yı kucaklıyor, çimdikliyor ve mutlu görünüyordu. Peki ama hastalığın, diyordu afallayan Amalia, ve Trinidad geçti, iyileştim. Ona sokakta yoldaşı Pedro Flores'le, El Frontón Adası'nda birlikte hapis yattıkları bir Aprista'yla karşılaştığını anlattı, Trinidad ona yaşadıklarını anlatınca Pedro, gel benimle, demiş ve onu Callao'ya götürüp başka yoldaşlarla tanıştırmıştı ve daha o akşam bir mobilyacıda bir işi olmuştu. Görüyorsun işte, Amalia, yoldaşlar böyle insanlardı, kendini iliklerine kadar Aprista hissediyordu, çok yaşa Víctor Raúl. Az kazanacaktı ama bu onun moralini yükseltiyorsa gerisinin ne önemi vardı ki. Trinidad sabah çok erken çıkıyor ama Amalia'dan önce dönüyordu. Ruh hali düzeldi, başım daha az ağrıyor, yoldaşları onu muayene için para almayan bir doktora götürmüşlerdi, doktor ona birkaç iğne yapmıştı ve işte görüyorsun, Ama-

lia, diyordu, parti beni koruyor, o benim ailem. Pedro Flores, Mirones'e hiç gelmiyordu, ama Trinidad çoğu gece onunla buluşmaya gidiyordu ve Amalia kıskançlık yapıyordu, benim için onca şey yaptıktan sonra seni aldatabileceğimi mi sanıyorsun?, diyordu gülerek Trinidad, sana yemin ederim ki yoldaşlarla gizli toplantılara gidiyorum. Politikaya karışma, diyordu Amalia, bir dahaki sefere seni öldürecekler. Patron yalakalarından bahsetmeyi bıraktı, ama kusmaları devam ediyordu. Birçok akşam onu içine göçmüş gözlerle yatakta yatarken buluyordu ve canı hiçbir şey yemek istemiyordu. Bir toplantıya gitmek için çıktığı bir gece Don Atanasio geldi ve Amalia'ya benimle gel dedi ve onu sokağın köşesine götürdü. Trinidad oradaydı, tek başına kaldırıma oturmuş sigara içiyordu. Amalia durup bir süre onu izledi ve Trinidad eve dönünce, nasıl gitti? Çok iyi, uzun uzun tartıştık. Amalia düşündü: Başka bir kadın. Eğer öyleyse ona neden bu kadar sevecen davranıyordu? İlk haftalığını alınca zarfı açmadan Amalia'yı bekledi, kızgınlığının geçmesi için Senyora Rosario'ya bir şey alacağız, bir şişe parfüm seçtiler ve ardından, sana ne almamı istersin, aşkım? En iyisi sen kirayı öde, dedi ona Amalia, ama ben bu parayı senin için harcamak istiyorum, aşkım. Amalita ismini annesinden, Hortensia'yı ise Amalia'nın yanında çalıştığı bir hanımefendiden almıştı, küçükbey, onun çok sevdiği ve onun gibi ölen birinden: Yediğin halttan sonra elbette ki buradan gitmen gerekiyor, sefil herif, dedi Don Fermín. Sen benim kurtuluşum oldun, diyordu Trinidad, bana ne istediğini söyle. Bunun üzerine Amalia, sinemaya gidelim. Acıklı bir Libertad Lamarque filmi seyrettiler, hikâye onlarınkine benziyordu, Amalia iç çekerek çıktı ve Trinidad, çok duygusalsın, aşkım, çok iyi bir insansın. Şakalaştılar ve yeniden bebeği hatırladı ve karnını okşadı, ne kadar tombul. Senyora Rosario parfümü alınca ağlamaya başladı ve Trinidad'a ne

yaptığının farkında değildin dedi, gel sarıl bana. Sonraki pazar günü Trinidad, gel teyzeni ziyarete gidelim, bebeği duyunca yumuşayacak ve seni affedecektir. Limoncillo'ya gittiler ve önce Trinidad girdi, ardından teyze kollarını kocaman açarak çıktı ve Amalia'yı çağırdı. Onunla yemeğe kaldılar ve Amalia kötü günlerin bittiğini, her şeyin yoluna girdiğini düşünüyordu. Artık karnını çok ağır hissediyordu, Gertrudis Lama ve diğer iş arkadaşları bebeği için giysiler yapmışlardı.

Trinidad'ın ortadan kaybolduğu gün Amalia Gertrudis'le birlikte doktora gitmişti. Mirones'e döndüğünde saat bir hayli ilerlemişti, ama Trinidad evde değildi, ertesi sabah oldu ve o hâlâ ortada yoktu, sabah on gibi dar sokakta bir taksi durdu ve inen bir tip Amalia'yı sordu: Sizinle yalnız konuşmak istiyorum, o Pedro Flores'ti. Onu taksiye bindirdi ve Amalia, kocama ne oldu? O tutuklandı. Bu sizin suçunuz, diye haykırdı Amalia ve adam onun delirdiğini düşünmüş gibi baktı, onu politikaya girmesi için siz cesaretlendirdiniz, Pedro Flores, ben mi? Politika mı? O politikayla hiç ilgilenmemişti ve asla ilgilenmeyecekti, çünkü politikadan nefret ediyordu, hanımefendi ve daha ziyade Trinidad delisi yüzünden dün gece az daha onun başı da büyük belaya girecekti. Ve neler olduğunu Amalia'ya anlattı: Barranco'daki küçük bir eğlenceden dönüyorlardı ve Kolombiya Büyükelçiliği'nin önünden geçerken şurada dursana, inmem gerekiyor, deyince Pedro Flores işeyeceğini zannetmişti, ama taksiden inmiş ve patron yalakaları, yaşasın APRA, yaşasın Víctor Raúl diye bağırmaya başlamıştı ve o korkup gaza bastığında aynasızların Trinidad'ın üzerine yağdıklarını görmüştü. Bu sizin suçunuz, diyordu Amalia ağlayarak, bu APRA'nın suçu, onu fena dövecekler. Bütün bunlar ne demek oluyordu, o neden bahsediyordu: Ne Pedro Flores ne de Trinidad Aprista'ydı, hiçbir zaman da olmamışlardı, bunu

çok iyi biliyorum çünkü biz kuzeniz, Victoria'da birlikte büyümüşlerdi, biz onunla aynı evde doğduk, hanımefendi. Yalan, o Pacasmayo'da doğdu, diyordu hıçkırıklar arasında Amalia, ve Pedro Flores, bu hikâyeye sizi kim inandırdı? Ve ona yemin etti: O Lima'da doğdu ve buradan hiç çıkmadı, politikayla hiç ilgilenmedi, sadece Odría ihtilalinde yanlışlıkla ya da kim bilir neden bir kez tutuklandı ve hapishaneden çıkınca kendini Kuzeyli olarak ve Aprista olarak tanıtma çılgınlığı başladı. Polis merkezine gidip onlara bunun sarhoşluktan kaynaklandığını ve kocasının yarım akıllı olduğunu söylerse onu bırakırlardı. Onu tekrar sokağına bıraktı ve Amalia, Don Fermín'e ağlamak için Miraflores'e giderken Senyora Rosario ona eşlik etti. Polis merkezinde değil, dedi Don Fermín telefonda konuştuktan sonra, yarın tekrar gelmesini söyledi, o bu arada araştıracaktı. Ama ertesi sabah bir çocuk dar sokağa gelip haber verdi: Trinidad López, San Juan de Dios Hastanesi'nde, senyora. Hastanede Amalia ve Senyora Rosario'yu bir odadan diğerine gönderiyorlardı, ta ki erkek gibi sakalı olan yaşlıca bir rahibe, ah evet deyip Amalia'ya tavsiyelerde bulunmaya başlayana kadar. Yazgıya boyun eğmeliydi, Tanrı kocasını götürmüştü ve Amalia ağlarken Senyora Rosario'ya onu sabah çok erken saatte hastanenin kapısında bulduklarını ve beyin kanamasından öldüğünü anlattılar.

Trinidad'ın yasını doğru dürüst tutamadı çünkü cenazenin ertesi günü teyzesi ve Senyora Rosario onu doğumevine götürmek zorunda kaldılar, sancıları artık iyice sıklaşmıştı ve o sabahın erken saatlerinde Trinidad'ın oğlu ölü doğdu. Doğumevinde kaldığı beş gün boyunca bir yatağı ikiz bebek doğuran ve sürekli olarak onunla sohbet etmeye çalışan bir zenci kadınla paylaştı. O sadece evet, iyi, hayır diye cevap veriyordu. Senyora Rosario ve teyzesi her gün ziyaretine geliyor ve ona yiyecek bir

şeyler getiriyorlardı. Acı ya da keder hissetmiyordu, sadece yorgunluk vardı, iştahsızca yiyordu, konuşmakta güçlük çekiyordu. Dördüncü gün Gertrudis geldi, neden hiç haber vermedin? Mühendis Carrillo işi bıraktığını zannedebilirdi, neyse ki Don Fermín'den torpillisin. Mühendis istediğini zannetsin, diye düşündü Amalia. Doğumevinden çıkınca mezarlığa gitti ve Trinidad'a birkaç tane gelin çiçeği götürdü. Senyora Rosario'nun iliştirdiği küçük kutsal gravür ve kuzeni Pedro Flores'in bir kazığa tebeşirle yazdığı harfler hâlâ mezarın başında duruyordu. Kendini güçsüz, boşalmış, sıkılmış hissediyordu, eğer günün birinde parası olursa ona bir mezar taşı satın alacak ve üzerine altın yaldızlı harflerle Trinidad López yazdıracaktı. Ona alçak sesle konuşmaya başladı, her şeyin yoluna girdiği şu zamanda neden çekip gittin?, diye onu azarladı, neden beni onca yalana inandırdın?, ve ona anlattı, beni doğumevine götürdüler, oğlu ölmüştü, umarım onu orada tanımışsındır. Mirones'e dönerken Trinidad'ın benim en zarif giysim dediği mavi ceketi hatırladı; kocasının düğmelerini o kadar kötü dikiyordu ki ikide bir düşüyorlardı. Kapıda bir kilit takılıydı, ev sahibi bir çerçiyle birlikte gelip bulduğu her şeyi ona satmıştı, hiç olmazsa kocasının hatırasını yaşatacak bir şey bırakın, diye ona ricada bulunmuştu Senyora Rosario, ama kabul etmediler ve Amalia, artık ne önemi var ki? Teyzesi Limoncillo'daki evin odalarını kiralamıştı ve hiç yeri yoktu, ama Senyora Rosario iki odalı evinde ona bir yer ayarladı, ve Santiago, başını ne tür bir belaya soktun? Pucallpa'yı neden alelacele terk etmek zorunda kaldın? Gertrudis bir hafta sonra Mirones'e geldi, neden laboratuvara dönmemişti, seni ne zamana kadar bekleyeceklerini zannediyorsun? Fakat Amalia laboratuvara bir daha asla dönmeyecekti. Peki, ne yapacaktı? Hiçbir şey, kapı dışarı edilene kadar orada kalacaktı, ve Senyora Rosario, sersem,

seni asla kapı dışarı etmeyeceğim. Neden laboratuvara dönmek istemiyordu? Bilmiyordu, ama dönmeyecekti ve bunu o kadar öfkeli bir şekilde söylüyordu ki Gertrudis Lama başka soru sormadı. Korkunç bir belaya bulaşmıştı, bir kamyonetle ilgili bir mevzudan ötürü kaçıp saklanmak zorunda kalmıştı, küçükbey, onları hatırlamak dahi istemiyordu. Senyora Rosario ona zorla yemek yediriyor, tavsiyelerde bulunuyor, olanları unutturmaya çalışıyordu. Celeste ve Jesús'un arasında yatıyordu ve Senyora Rosario'nun küçük kızı onun karanlıkta Trinidad ve oğluyla konuşmasından şikâyet ediyordu. Senyora Rosario'nun bir teknede çamaşırları yıkamasına, onları ipe asmasına ve kömürlü ütüleri ısıtmasına yardım ediyordu. Bütün bunları farkında olmadan, zihni bomboş ve gevşek ellerle yapıyordu. Hava kararıyor, gün ağarıyor, hava kararıyordu, Gertrudis ve teyzesi onu ziyarete geliyorlardı, Amalia onları dinliyor, her şeye evet diyor ve getirdikleri hediyeler için onlara teşekkür ediyordu. Sürekli Trinidad'ı mı düşünüyorsun?, diye Senyora Rosario ona her gün soruyordu ve o da, evet, evlatçığını da düşünüyordu. Trinidad'a benziyorsun, diyordu Senyora Rosario ona, başını eğiyor, mücadele etmiyorsun, yaşadığı felaketi unutması gerekiyordu, gençsin, hayatını yeniden kurabilirsin. Amalia, Mirones'ten hiç çıkmıyordu, pejmürde bir halde dolaşıyor, nadiren yıkanıp taranıyordu, bir gün bir el aynasına bakarken düşündü, Trinidad seni bu halde görseydi artık sevmezdi. Akşamları, Don Atanasio işten dönünce, odasına sohbete gidiyordu. Adamın yaşadığı odanın tavanı o kadar alçaktı ki Amalia ayakta duramıyordu, yerde yırtık pırtık bir döşek ve bin türlü ıvır zıvır vardı. Sohbet ederlerken Don Atanasio küçük şişesini çıkarıp içki içiyordu. Don Atanasio'ya kalırsa Trinidad'ı aynasızlar dövmüş ve öleceğini anlayınca San Juan de Dios'un kapısına mı bırakmışlardı? Evet,

diyordu Don Atanasio, bazen böyle oluyordu, bazen de olmuyordu, dövüp bıraktıkları kişi kendini kötü hissediyordu ve tek başına hastaneye gidiyordu, bazen de, aman artık senin için ne fark eder, o artık ölmüştü, sen artık kendini düşün, unut onu.

VI

İlk yıl, San Marcos'un zannettiğin cennet değil bir kerhane olduğunu görünce mi olmuştu, Zavalita? Hoşunuza gitmeyen ne olmuştu, küçükbey? Derslerin nisan yerine haziranda başlaması ya da hocaların dersliklerdeki sıralar gibi ahları gitmiş vahları kalmış olması değil, diye düşünüyor, okul arkadaşlarının kitaplardan söz açılınca sergiledikleri ilgisizlik ve politikadan bahsedildiğinde gözlerinden okunan boş vermişlikti. Melezler iyi aile çocuklarına korkunç benziyorlardı. Hocaların muhtemelen çok düşük maaşları olmalı, diyordu Aída, bu yüzden gidip bakanlıklarda çalışıyor, özel okullarda ders veriyorlardır, onlardan daha iyisini nasıl bekleyebilirsin ki? Öğrencilerin lakaytlığını anlamak gerekir, diyordu Jacobo, sistem onları bu hale getirmişti: Onları uyandırmak, doktrin aşılamak ve örgütlemek gerekiyordu. Peki ama komünistler neredeydi, hadi onları geçtik Apristalar neredeydi? Hepsi mi hapse atılmış, hepsi mi sürgün edilmişti? Bunlar geriye dönüp yapılan eleştirilerdi, Ambrosio, o zaman bunların farkına varmamış ve San Marcos'u sevmişti. *Revista de Occidente* tarafından yayımlanmış *Mantıksal Araştırmaların Sentezi* kitabından bir yılda iki bölüm bitiren hocaya ne demeli? Kuduz sorununu fenomenolojik olarak askıya almak, Husserl'in diyeceği gibi, Lima köpeklerinin neden

olduğu vahim durumu –Husserl'in diyeceği gibi– parantez içine almak: Yazıişleri müdürünün suratı ne şekle girerdi acaba? Peki, sadece imla sınavları yapana ya da sınavda Freud'un hatalarını sorana ne demeli?

"Yanılıyorsun, insanın obskürantistleri de okuması gerekiyor," dedi Santiago.

"Onları kendi dillerinde okumak güzel olurdu," dedi Aída. "Fransızca, İngilizce hatta Almanca bilmek isterdim."

"Her şeyi oku, ama eleştirel muhakemeyle," dedi Jacobo. "İlericiler sana her zaman kötü görünüyor, dekadanlar ise iyi. Sende eleştirdiğim taraf bu."

"Sadece *Ve Çeliğe Su Verildi*'nin beni sıktığını ve *Şato*'yu beğendiğimi söylüyorum," diye itiraz etti Santiago. "Genelleme yaptığım yok."

"Ostrovski'nin çevirisi kötü, Kafka'nınkiyse iyi olmalı, kesin şu tartışmayı," dedi Aída.

Ya tarihsel kaynakları anlatan o ufak tefek, göbekli, mavi gözlü ve beyaz perçemli ihtiyar? Aída'ya göre o kadar iyiydi ki insanın psikolojide değil tarihte devam edesi geliyordu ve Jacobo bunun üzerine, evet, ama yerli hakları savunucusu değil Hispanist olması çok yazık, diyordu. İlk günlerde tıklım tıklım dolu olan derslikler giderek boşaldı, eylüle gelindiğinde öğrencilerin sadece yarısı derslere giriyordu ve dersliklerde sandalye kapmak artık zor değildi. Kendilerini hayal kırıklığına uğramış hissetmiyorlardı, zira esas mesele öğretmenlerin verdikleri dersi bilmemeleri ya da öğretmek istememeleri değildi, diye düşünüyor, öğrencilerin de öğrenmeye karşı ilgileri yoktu. Çünkü yoksuldular ve çalışmak zorundaydılar, diyordu Aída; çünkü onlara burjuva formalizmi bulaşmıştı ve sadece bir unvan peşindeydiler, diyordu Jacobo; çünkü onu elde etmek için ne derslere girmeleri ne o derse ilgi duymaları ne de ders çalışmaları gereki-

yordu: Mezun olacakları günü beklemek yetiyordu. San Marcos'tan memnun muydu, orada Peru'nun en önemli beyinlerinin ders verdiği doğru muydu, neden böyle içine kapanmıştı, sıska? Evet memnundu, evet doğruydu, içime kapandığım falan yok, baba. Eve bir hayalet gibi girip çıkıyordun, Zavalita, odana kapanıyor ve ailenle yüz yüze gelmiyordun, bir ayıya benziyorsun diyordu Senyora Zoila, Chispas ise, onca okumaktan şaşı kalacağını söylüyordu ve Teté, neden artık Popeye'yle takılmıyorsun, süper bilge, diye soruyordu. Çünkü Jacobo ve Aída yetiyorlardı, diye düşünüyor, çünkü onlarla kurmuş olduğu dostluk her şeyi zenginleştiriyor, her şeyin yerini dolduruyor ve kendisi haricinde her şeyi dışlıyordu. Orada mı, diye düşünüyor, ben orada mı çuvalladım?

Aynı dersleri almışlardı, onları yan yana oturarak dinliyorlardı, San Marcos'un kütüphanesine ya da Ulusal Kütüphane'ye birlikte gidiyorlardı, akşamları evlerine dönerken birbirlerinden zorlukla ayrılıyorlardı. Aynı kitapları okuyor, aynı filmleri seyrediyor, aynı gazetelerle öfkeleniyorlardı. Öğleyin ya da akşamüstü üniversiteden çıkışta Colmena'daki Palermo'da saatlerce sohbet ediyorlardı, Azángaro Caddesi'ndeki Los Huérfanos Pastanesi'nde saatlerce tartışıyorlardı, adalet sarayının arkasındaki bilardo kafede saatlerce politik haberleri yorumluyorlardı. Bazen bir sinemaya dalıyor, bazen kitapçıları kolaçan ediyor, bazense şehirde bir macerayı andıran uzun yürüyüşlere girişiyorlardı. Kardeşlik temeli üzerine kurulu, cinsellikten arınmış dostlukları ölümsüz görünüyordu.

"Aynı şeyleri önemsiyor, aynı şeylerden nefret ediyor ve hiçbir konuda asla hemfikir olmuyorduk," diyor Santiago. "Bu da muhteşem bir şeydi."

"O halde neden keyifsizdiniz?" diye soruyor Ambrosio. "Kız yüzünden mi?"

"Onunla hiç yalnız kalmıyordum ki," diyor Santiago. "Aslında keyifsiz değildim, sadece arada sırada midemde bir kurtçuk hissediyordum o kadar."

"Siz onunla aşk yaşamak istiyordunuz ama öteki orada olduğu için bunu yapamıyordunuz," diyor Ambrosio. "İnsanın sevdiği kadın yanı başında olmasına rağmen hiçbir şey yapamayınca ne hissettiğini iyi bilirim."

"Sana da Amalia'yla aynısı mı oldu?" diye soruyor Santiago.

"Bu konuyla ilgili bir film seyretmiştim," diyor Ambrosio.

Jacobo'ya göre üniversite ülkenin bir yansımasıydı, o hocalar yirmi yıl önce belki de ilericiydiler ve okuyorlardı, sonra ek işlerde çalışmak zorunda kalmaktan ve ortamın giderek sıradanlaşıp burjuvalaşmasından ötürü, ah işte orada, mide ağzında, minicik, vıcık vıcık kurtçuk. Aída bunda öğrencilerin de suçunun olduğunu söylüyordu, zira onlar bu sistemden memnundular, bütün tarafların suçlu olduğu bir durumda bizim de bu durumu kabullenmekten başka bir seçeneğimiz yok muydu? Jacobo'ya göre çözüm üniversite reformuydu. Sohbetlerin ayrık otları arasında yakıcı, tartışmaların hararetinde aniden belirip melankoli ve nostalji bombardımanlarıyla dikkati dağıtan, çarpıtan, yok eden minicik bir varlık. Paralel akademik kürsüler, gölge hükümetler, halk üniversiteleri, diyordu Jacobo: Becerebilen herkes girip ders versin, öğrenciler kötü hocaların üstünü çizebilsin ve halk üniversiteye gelemediği için üniversite halka gitsin. Onunla baş başa yapmayı arzuladığı o imkânsız diyalogların melankolisi, bir bahane bulup onunla baş başa yaptığı gezintilerin nostaljisi mi? Netice itibarıyla eğer üniversite ülkenin bir yansımasıysa, Peru'nun bu kadar kötü olduğu bir durumda San Marcos asla iyiye gitmeyecektir, diyordu Santiago, ve Aída'ya göre, eğer kötülüğü kö-

künden tedavi etmek gerekiyorsa üniversite reformundan değil devrimden bahsetmek gerekiyordu. Fakat onlar öğrenciydiler ve eylem alanları üniversiteydi, diyordu Jacobo, reform için çalışırken devrim için çalışmış olacaklardı: Aşama aşama ilerlemek ve kötümser olmamak gerekiyordu.

"Siz arkadaşınızı kıskanıyordunuz," diyor Ambrosio. "Ve kıskançlar insanların en zehirlileridir."

"Jacobo da benimle aynı şeyleri hissediyor olmalıydı," diyor Santiago. "Ama ikimiz de duygularımızı gizliyorduk."

"O da kızla baş başa kalmak için sihirli bir bakışla sizi yok etme arzularını hissediyordur," diyor Ambrosio gülerek.

"En iyi arkadaşımdı," diyor Santiago. "Ondan nefret ediyordum, ama aynı zamanda da onu seviyor ve ona hayranlık duyuyordum."

"O kadar kuşkucu olmamalısın," dedi Jacobo. "Şu ya hep ya hiç muhabbeti tipik bir burjuva tavrı."

"Ben kuşkucu değilim," dedi Santiago. "Ama sadece konuşup duruyor ve bir arpa boyu yol almıyoruz."

"Doğru, şu âna kadar teorinin ötesine geçmedik," dedi Aída. "Konuşmaktan daha fazlasını yapmalıydık."

"Tek başımıza yapamayız," dedi Jacobo. "Öncelikle ilerici üniversitelilerle temas kurmamız gerekiyor."

"İki aydır gelip gidiyoruz ama onlardan hiçbirine rastlamadık," dedi Santiago. "Artık onların var olmadığına inanmak üzereyim."

"Çok dikkatli olmaları gerekiyor ve bu gayet mantıklı," dedi Jacobo. "Er ya da geç ortaya çıkacaklar."

Ve gerçekten de hiç anlamadan, temkinli, gizemli bir şekilde, uçarı gölgeler gibi yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamışlardı: Siz edebiyat birinci sınıftasınız, değil mi? Ders aralarında genellikle ya fakültenin bahçesindeki

banklardan birine oturup göründüğü kadarıyla bağış topluyor ya da Hukuk Fakültesi'ndeki çeşmenin etrafında tur atıyorlardı, tutuklu öğrencilere yatak almak için, işte orada bazen diğer fakültelerden ya da farklı dönemlerden öğrencilerle birkaç kelime konuştukları oluyordu, cezaevindeki hücrelerinde yerde uyuyorlardı ve o hızlı, anlık diyaloglarda, temkinliliğin ardına saklanıp kuşkunun içinde kendilerine yol açıyorlardı, henüz kimse onlara bağıştan bahsetmemiş miydi?, düşünce biçimlerinin üstü kapalı tetkikini fark ediyor ya da fark ettiklerini sanıyorlardı, bu kesinlikle politik bir şey değildi, ihtiyatlı bir sondaj, sadece insani bir eylem, gelecek olan bir şeye hazırlanmaları için belli belirsiz imalar, hatta basit bir Hıristiyan hayırseverliği, ya da onlara güvenilebileceğini aynı şifreli biçimde göstermeleri için gizli bir çağrı: Hiç olmazsa bir *sol* verebilirler miydi? San Marcos'un avlularında tek başlarına ve her an sıvışmaya hazır bir şekilde ortaya çıkıyor, muğlak konular üzerine kısa süreliğine sohbet etmek için yanlarına yaklaşıyorlardı, sonra günlerce ortadan kayboluyorlardı, derken birden sevecen ve temkinli tavırlarla yeniden beliriyorlardı; aynı yerli, melez, çekik gözlü, esmer suratlarda aynı ihtiyatlı güleç ifade ve taşralı aksanlarında aynı kararsız sözcükler, üzerlerinde aynı eskimiş ve rengi solmuş giysiler, aynı eski ayakkabılar ve bazen de kollarının altında bir dergi, bir gazete ya da bir kitap. Hangi bölümde okuyorlardı, nereliydiler, isimleri neydi, nerede yaşıyorlardı? Bulutlu gökyüzünde yalın bir şimşek, hukuktaki o çocuk Odría ihtilali sırasında kendini San Marcos'a kapatanlardan biriydi, birden ani bir güven gri sohbetleri paramparça ediyordu ve tutuklanmış, sonra da hapishanede açlık grevi yapmıştı, onları kışkırtıyor ve ateşlendiriyordu, onu ancak bir ay kadar önce salıvermişlerdi, o bilgiler, o keşifler, ve öğrenci birlikleriyle üniversite federasyonu hâlâ faali-

yette olduğu dönemde, onlarda arzulu bir heyecan –politika hepsini darmadağın edip liderlerini hapse atmadan önce o İktisat Bölümü'nün delegesi olmuştu– ve korkunç bir merak uyandırıyordu.

"Bizimle yememek için eve geç geliyorsun, bize o onuru bahşettiğindeyse ağzını açmıyorsun," dedi Senyora Zoila. "San Marcos'ta dilini mi kestiler?"

"Odría ve komünistlerin aleyhinde konuştu," dedi Jacobo. "Ne dersiniz, Aprista mı?"

"İlginç görünmek için dilsizi oynuyor," dedi Chispas. "Dâhiler cahil insanlarla konuşarak zaman kaybetmezler, doğru değil mi, süper bilge?"

"Küçükhanım Teté'nin kaç çocuğu var?" diye soruyor Ambrosio. "Peki ya sizin kaç tane, küçükbey?"

"Daha ziyade Troçkist olmalı, çünkü Lechín hakkında iyi konuştu," dedi Aída. "Lechín'in Troçkist olduğu söylenmiyor mu?"

"Teté'nin iki tane, benim hiç yok," diyor Santiago. "Çocuk istemiyordum, ama belki ilerleyen günlerde fikrimi değiştiririm. Gittiğimiz bu yolda var ya da yok, ne fark eder ki?"

"Ayrıca ortalıkta uyurgezer gibi ve kesilmiş koyun kafası gözleriyle dolaşıyorsun," dedi Teté. "Yoksa San Marcos'ta birine âşık mı oldun?"

"Eve döndüğüm saatte başucu lambanın yandığını görüyorum," dedi Don Fermín. "Okuyor olman iyi bir şey, ama biraz da sosyalleşmelisin, sıska."

"Evet, saçları örülü, yalınayak yürüyen ve sadece Keçua dilini konuşan birine," dedi Santiago. "Seni ilgilendirir mi?"

"Her çocuk koltuğunun altında ekmeğiyle birlikte gelir derdi, zenci kadın," diyor Ambrosio. "Bana kalsa inanın yığınla yapardım. Zenci kadın, yani anneciğim, nur içinde yatsın."

"Biraz yorgun geliyorum ve bu yüzden doğrudan odama gidiyorum, baba," dedi Santiago. "Sizlerle konuşmaktan kaçınmam için kafayı yemiş olmam gerekir."

"Seninle konuştuğumda bana işte bu oluyor; çünkü sen inatçı bir katırsın," dedi Teté.

"Kafayı yemiş değilsin, ama tuhaf davrandığın kesin," dedi Don Fermín. "Şimdi baş başayız, sıska, hadi benimle rahatça konuş. Herhangi bir sorunun mu var?"

"Evet, o partiden olabilir," dedi Jacobo. "Bolivya'da yaşananlarla ilgili söyledikleri Marksist bir yorumdu."

"Hiçbir sorunum yok, baba," dedi Santiago. "Seni temin ederim her şey yolunda."

"Pancras'ın yıllar önce Huacho'da bir oğlu olmuş, sonra bir gün karısı evden kaçmış ve onu bir daha görmemiş," diyor Ambrosio. "O zamandan beri oğlunu bulmaya çalışıyor. Onun kadar çirkin mi çıktığını öğrenmeden ölmek istemiyor."

"O herifin yanımıza yaklaşma sebebi bizi irdelemek değil seni tavlamak," dedi Santiago. "Sadece sana konuşuyor ve tebessüm edip duruyor. Onun kalbini fethettin, Aída."

"Sen ne kötü düşüncelisin, ne burjuva şeysin sen," dedi Aída.

"Onu anlıyorum; çünkü ben de günlerimi Amalita Hortensia'yı düşünerek geçiriyorum," diyor Ambrosio. "Nasıl biri olduğunu, kime benzediğini çok merak ediyorum."

"O şeyin sadece burjuvalara mı olduğunu zannediyorsun?" diye sordu Santiago. "Devrimcilerin asla kadınları düşünmediklerini mi zannediyorsun?"

"Bak gördün mü, burjuva lafına hemen sinirlendin," dedi Aída. "O kadar da alıngan olma birader, o kadar da burjuva olma. Ay, bir kez daha ağzımdan kaçtı."

"Hadi, sütlü kahve içmeye gidelim," dedi Jacobo. "Hadi gelin, hesabı Moskova altını ödeyecek."

Kendi başlarına hareket eden asiler miydiler, gizli bir örgüte militanlık mı yapıyorlardı, aralarında bir muhbir var mıydı? Birlikte dolaşmıyorlardı, nadiren aynı anda ortaya çıkıyorlardı, birbirlerini tanımıyorlardı ya da tanımıyormuş gibi yapıyorlardı. Bazen önemli bir şey ifşa edecekmiş gibi oluyor, ama ifşaatın tam eşiğinde duruveriyorlardı ve imaları, göndermeleri, rengi solmuş takım elbiseleri ve hesaplanmış hareketleriyle onlarda tedirginliği, kuşkuyu, güvensizlik ya da korkuyla kuşatılmış bir hayranlığı tetikliyorlardı. Tanıdık yüzleri derslerden sonra gittikleri kafelerde belirmeye, o bir elçi miydi, arazide keşif mi yapıyordu?, gösterişsiz siluetleri onların bulundukları masalara oturmaya başladı, o halde bizden bir şey gizlemesine gerek olmadığını ona kanıtlayalım, ve orada, San Marcos'un dışında, bizim dönemimizde iki tane muhbir olduğunu söylüyordu Aída, pusuya yatmış muhbirlerden uzakta, onları ortaya çıkardık ve inkâr edemediler, diyordu Jacobo, diyaloglar daha az eften püften olmaya, avukat olup üst düzey bir yaşam sürmek için bunu yaptıklarını ileri sürerek özür dilediler diyordu Santiago, ve bazen cüretkâr bir biçimde politik özelliğe bürünmeye başladı, sersemler yalan söylemeyi bile beceremiyorlardı diyordu Aída. Sohbetler genellikle bir anekdot, tehlikeliler kendilerini ifşa edenler değil diyordu Washington, bir espri, bir dedikodu ya da bir sorgulamayla başlıyordu, polis kadrosunda gözükmeyen gündelikçi muhbirler, ve ardından çekingen, rastlantısal sorular geliyordu, üniversitedeki ilk yıllarında ortam nasıldı?, gençler yaşanan sıkıntılardan ötürü endişeleniyorlar mıydı?, öğrenci birliklerinin yeniden kurulmasıyla ilgilenecek bir çoğunluk oluşur muydu?, ve giderek daha sinsice, yılanca, Bolivya Devrimi hakkında ne düşünüyorlardı?, ve sohbet, peki ya Guatemala hakkında ne düşünüyorlardı?, uluslararası duruma doğru kayıyordu. Coşkulu

ve heyecanlı bir şekilde düşüncelerini yüksek sesle ifade ediyorlardı, muhbirler isterlerse duysunlar, isterlerse onları hapse atsınlar, ve Aída kendiliğinden gaza geliyordu, diye düşünüyor, aramızda en coşkulumuz oydu, kendi heyecanına kapılıp gidiyordu, diye düşünüyor, aramızda en gözüpekimiz, sohbeti cüretkâr bir şekilde Bolivya ve Guatemala'dan Peru'ya ilk getiren oydu: Bir askerî diktatörlükte yaşıyorduk, ve karanlık gözler ışıldıyordu, Bolivya Devrimi salt liberal olsa bile, ve burnu keskinleşiyordu, Guatemala demokratik-burjuva bir devrim olmayı başaramasa bile, ve şakakları daha hızlı atıyordu, bir general bozuntusu, ve bir saç lülesi dans ediyordu, ve bir hırsızlar çetesi tarafından yönetilen, ve konuşurken alnına vuruyordu, Peru'dan daha iyi durumdaydılar, ve küçük yumrukları masaya inip kalkıyordu. Huzursuz, tedirgin, telaşlı kaçamak gölgeler Aída'yı bölüyorlardı ve ya konuyu değiştiriyor ya da kalkıp gidiyorlardı.

"Babanız San Marcos'un size zarar verdiğini söylüyordu," diyor Ambrosio. "Sizin onu sevmeyi üniversite yüzünden bıraktığınızı."

"Washington'u kaçırttın," dedi Jacobo. "O eğer partidense çok dikkatli olmak zorunda. Onun yanında Odría hakkında o kadar sert konuşma, başını belaya sokabilirsin."

"Babam sana onu sevmeyi bıraktığımı mı söyledi?" diye soruyor Santiago.

"Sen Washington'un bu yüzden mi gittiğini sanıyorsun?" diye sordu Aída.

"Bu hayatta onun kafasını en çok meşgul eden şey buydu," diyor Ambrosio. "Sizin neden onu sevmeyi bıraktığınız, küçükbey."

Hukuk üçteydi, diğerlerinin tumturaklı, ezoterik, başpiskoposumsu havasına bürünmeden konuşan, beyaz tenli ve neşeli bir dağlıydı, ismini öğrendikleri ilk kişi o

oldu: Washington. Her zaman açık gri giyiyordu, her zaman köpekdişlerini gözler önüne serecek şekilde şen şakraktı ve yaptığı esprilerle Palermo Caddesi'ndeki bilardo kafede ya da iktisatın avlusundaki muhabbetlere diğerleriyle olan sımsıkı kapalı ya da basmakalıp diyaloglarında görülmeyen kişisel bir hava kazandırıyordu. Fakat cana yakın görünümüne rağmen ulaşılmaz olmayı da biliyordu. Kaçamak gölgeden ete kemiğe bürünmüş bir varlığa –bir tanıdığa, diye düşünüyor, neredeyse bir arkadaşa– ilk dönüşen o olmuştu.

"Neden böyle olduğunu zannediyordu? Babam sana benim hakkımda başka ne diyordu?"

"Neden bir ders çalışma grubu kurmuyoruz?" dedi Washington durup dururken.

Düşünmeyi, nefes almayı bıraktılar, gözlerini ona diktiler:

"Bir ders çalışma grubu mu?" dedi Aída, hecelerin üstüne basa basa. "Ne dersine çalışmak için?"

"Bana bir şey söylemiyordu, küçükbey," diyor Ambrosio. "Annenizle, kardeşlerinizle, arkadaşlarıyla konuşuyordu ve ben de onları arabayla götürürken söylediklerini duyuyordum."

"Marksizm," dedi Washington çok doğal bir şekilde. "Üniversitede öğretilmiyor ve genel kültür açısından bize çok faydalı olabilir, siz böyle düşünmüyor musunuz?"

"Sen babamı benden daha iyi tanıyordun," diyor Santiago. "Hadi anlat bana, benim hakkımda başka neler söylüyordu."

"Bu çok ilginç olurdu," dedi Jacobo. "Hadi bir grup oluşturalım."

"Ben onu nasıl sizden daha iyi tanıyabilirim," diyor Ambrosio. "O nasıl söz, küçükbey."

"Mesele kitapları bulmak," dedi Aída. "Sahaflarda sadece *Cultura Soviética*'nın birkaç eski sayısı bulunabiliyor."

"Sana benden bahsettiğini biliyorum," diyor Santiago. "Ama önemi yok, eğer istemiyorsan anlatma."

"Kitaplar bulunabilir, ama dikkatli olmak gerekiyor," dedi Washington. "Marksizm öğrenmek dosyaya komünist olarak fişlenmek için yeterli. Zaten siz de bunu benim kadar iyi biliyorsunuz."

Marksist gruplar bu şekilde doğmuştu, farkında olmadan militanlık yapmaya ve o çok itibarlı, çok arzulanan yeraltına dalmaya bu şekilde başlamışlardı. Chota semtindeki salaş kitapçının yanı sıra, dükkânının arka tarafında Siglo XX ve Lautaro yayınevlerinin kitaplarını bulunduran siyah gözlüklü ve bembeyaz top sakallı ihtiyar İspanyol'u bu şekilde keşfetmişlerdi, grubun tartışmalarını haftalarca ateşlendirecek o kitabı, içinde her şeyin cevabının olduğu o kitabı bu şekilde satın almış, kaplamış, sayfalarını hevesle karıştırmışlardı. *Felsefenin Temel İlkeleri*, diye düşünüyor. Düşünüyor: Georges Politzer. O âna dek diğer bir kaçamak gölge olan Héctor'u bu şekilde tanımış, az ve öz konuşan o sıska zürafanın iktisat okuduğunu ve hayatını spikerlik yaparak kazandığını öğrenmişlerdi. Haftada iki kez toplanmaya karar vermişlerdi, mekânın neresi olacağını uzun uzun tartışmış ve en sonunda Jesús María semtinde Hector'un kaldığı pansiyonda karar kılmışlardı. Bundan böyle ve aylarca, her perşembe ve cumartesi öğleden sonra, takip edildiklerini ve gözetlendiklerini hissederek, pansiyona girmeden önce etrafa kuşkucu bir biçimde göz atarak oraya gideceklerdi. Saat üç gibi toplanıyorlardı, Héctor'un iki geniş penceresi sokağa bakan eski ve büyük odası sağır bir kadının işlettiği bir pansiyonun ikinci katında bulunuyordu. Pansiyoncu kadın arada sırada yukarı çıkıp bağırarak soruyordu: Çay ister misiniz? Aída yatağa kuruluyordu, diye düşünüyor, inkârın inkârı, Héctor yerde, diye düşünüyor, nitel sıçrayışlar, Santiago yegâne sandalyede, diye düşünüyor, kar-

şıtların birliği, Jacobo pencerelerin birinde, diye düşünüyor, Hegel'de kafa üstü duran diyalektiği Marx ayaklarının üzerine dikti ve Washington her zaman ayakta duruyordu. Düşünüyor: Büyümek için ve gülüyor. Her seferinde farklı birisi Politzer'in kitabından bir bölümü sunuyordu, sunumları tartışmalar izliyordu, bütün bunlar iki, üç, hatta dört saat sürüyordu, ikişer ikişer çıkarken odayı duman ve hararet dolu halde bırakıyorlardı. Daha sonra üçü tekrar buluşuyorlardı ve parkın, sokağın, kafenin birinde, Washington acaba partiden mi? diyordu Aída, sohbete devam ediyorlardı, Héctor acaba partiden mi? diyordu Jacobo, öyle olduğunu varsayarak, parti diye bir şey var mı acaba? diyordu Santiago, özeleştiri nasıl yapılacaktı?, ve ateşli bir biçimde tartışarak. Birinci sınıfın derslerini bu şekilde vermişlerdi, yaz bu şekilde geçmişti, bir kez olsun plaja gitmeden, ikinci sınıf bu şekilde başlamıştı.

İkinci sınıfta mı olmuştu, Zavalita, Marksizmi öğrenmenin yetmediğini aynı zamanda ona inanmak da gerektiğini görünce mi? Belki de senin canına okuyan inanç eksikliği olmuştu, Zavalita. Tanrı'ya inanmak için gereken inancın eksikliği mi, küçükbey? Herhangi bir şeye inanmak için, Ambrosio. Tanrı fikrinin, evrenin yaratıcısı bir "saf ruh" fikrinin hiçbir anlamı yok, diyordu Politzer, uzayın ve zamanın dışındaki bir Tanrı *var olamayacak* bir şeydi. Her zamanki suratından farklı bir suratla dolaşıyordun, Santiago. Zamanın dışında var olan, yani hiçbir anda var olmayan ve uzayın dışında var olan, yani hiçbir yerde var olmayan bir Tanrı'ya inanmak için idealist mistisizmin bir parçası olmak ve sonuç olarak hiçbir bilimsel kontrolü kabul etmemek gerekir, diyordu Politzer. En kötüsü şüpheler duymaktı, Ambrosio, ve en muhteşemi de gözlerini kapatıp Tanrı var, ya da Tanrı yok diyebilmek, ve buna inanmaktı. Bazen grup içinde hile yaptığı-

nı fark etmişti, Aída: İnanıyorum ya da tamamen hemfikirim diyordu ama özünde kuşkuları vardı. Bilimin vardığı sonuçlarından destek alan materyalistler, diyordu Politzer, maddenin uzayda ve belli bir anda (zamanda) var olduğunu ileri sürüyorlardı. Ellerini yumruk yapmak, dişlerini sıkmak, Ambrosio, çözüm APRA, çözüm din, çözüm komünizm demek ve buna inanmaktır. O zaman hayat kendiliğinden organize olur ve insan artık kendini boşlukta hissetmez, Ambrosio. O papazlara inanmıyordu, küçükbey, ve çocukluğundan beri ayine gitmiyordu, dine ve Tanrı'ya inanıyordu, sonuçta herkes bir şeye inanmak zorunda değil mi, küçükbey? Netice itibarıyla, evren yaratılmış olamaz, sonucuna varıyordu Politzer, zira dünyayı yaratmak için Tanrı'nın ihtiyaç duyduğu an hiçbir zaman var olmayacaktı (Tanrı için zaman var olmadığına göre), ayrıca dünyanın da *yoktan* var olması gerekecekti: Bu seni çok mu endişelendiriyor, Zavalita?, diye soruyordu Aída. Ve Jacobo: Her halükârda işe bir şeye inanmakla başlamak gerekiyorsa, Tanrı'nın var olmadığına inanmayı var olduğuna inanmaya tercih ederim. Santiago da bunu tercih ediyordu, Aída, o Politzer' in dediklerinin doğruluğuna ikna olmak istiyordu, Jacobo. Onu rahatsız eden şüphe duymaktı, Aída, emin olamamaktı, Jacobo. Agnostisizm küçük burjuva, Zavalita, gizli idealizm, Zavalita. Aída'nın hiç şüphesi yok muydu, Jacobo Politzer'in dediklerine noktası virgülüne kadar inanıyor muydu? Şüpheler ölümcüldür, diyordu Aída, seni paralize ederler ve hiçbir şey yapamazsın, Jacobo ise, eyleme geçmek yerine hayatını acaba gerçek mi?, diye irdeleyerek, acaba yalan mı?, diye kendi kendine işkence ederek mi geçireceksin? Dünya asla değişmeyecekti, Zavalita. Eyleme geçmek için bir şeye inanmak gerekir, diyordu Aída, ve Tanrı'ya inanmak herhangi bir şeyin değişmesini sağlamamıştı, Jacobo ise: Bir şeyleri

değiştirebilecek Marksizme inanmayı tercih ederim. İşçilere yöntemsel şüpheyi mi telkin edeceğiz?, diyordu Washington, köylülerin kafasına yeterli sebep ilkesinin dörtlü kökünü mü sokacağız?, diyordu Héctor. Düşünüyor: Sen cevabın hayır olduğunu düşünüyordun, Zavalita. Gözlerini kapat, Marksizm bilime dayanır, yumruklarını sık, din ise cehalete, ayaklarını toprağa daldır, Tanrı yok, dişlerini gıcırdat, tarihin motoru sınıf savaşlarıydı, kaslarını sertleştir, proletarya burjuva sömürgesinden kurtularak, derin nefes al, insanlığı kurtaracak, ve saldır: Ve sınıfsız bir dünya kuracaktı. Düşünüyor, yapamadın, Zavalita. Düşünüyor: Bir küçük burjuvaydın, bir küçük burjuvasın, bir küçük burjuva olacaksın ve bir küçük burjuva olarak öleceksin. Biberonlar, kolej, aile, semt daha mı ağır bastılar?, diye düşünüyor. Ayine gidiyordun, günah çıkarıyordun, ilk cumalar komünyon alıyordun, dua ediyordun ve bütün bunlar daha o zamanlar yalandan mıydı, sanmıyorum. Sağır kadının pansiyonuna gidiyordu, nicel değişimler birikerek bir nitel değişim oluşturuyorlardı, ve sen evet evet, Marx'tan önceki en büyük materyalist düşünür Diderot olmuştu, evet evet, ve birden, o kurtçuk: Yalan, inanmıyorum.

"Kimse fark etmemeliydi, en önemlisi buydu," diyor Santiago. "Şiir yazmıyorum, Tanrı'ya inanıyorum, Tanrı'ya inanmıyorum. Daima yalan söyleyerek, etrafımdakileri kandırarak yaşadım."

"Daha fazla içmeseniz iyi olur, küçükbey," diyor Ambrosio.

"Kolejde, evde, semtte, grupta, fraksiyonda, *La Crónica*'da," diyor Santiago. "Hayatım boyunca inanmadığım şeyleri yaptım, bütün hayatımı bir şeyleri gizleyerek geçirdim."

"Babam senin komünist kitabını çöpe atarak iyi yaptı, ha ha ha," dedi Teté.

"Ve hayatım boyunca bir şeye inanmak istedim," diyor Santiago. "Ama bütün hayat yalan oldu ve ben hiçbir şeye inanmıyorum."

Sebep inanç eksikliği mi olmuştu, Zavalita, sakın çekingenlik olmasın? Garajdaki eski gazete sandığında Politzer'in yeni kitabının ardından yavaş yavaş diğerleri birikiyordu: *Ne Yapmalı?* düşünüyor, grupta okunmuş ve tartışılmış kitaplar, *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*, diye üşünüyor, kötü ciltlenmiş ve çok küçük puntolu kitaplar, *Fransa'da Sınıf Mücadeleleri*, diye düşünüyor, mürekkepleri parmaklara bulaşıyordu. Öncesinde gözlemlenen, izlenen, irdelenen, oylanan etnoloji öğrencisi yerli Martínez, onun ardından tıp öğrencisi Solórzano ve daha sonra da Kuş lakabını taktıkları neredeyse albino bir kız gruba katıldı. Héctor'un odası artık küçük geliyordu, kronik istila karşısında sağır kadının gözleri kocaman açılıyordu, yeni bir yer bulmaya karar verdiler. Aída evini önerdi, Kuş da kendisininkini, bunun üzerine dönüşümlü olarak Jesús María'da, Rímac semtindeki kırmızı tuğladan küçük bir evde, Petit Thouars semtindeki zambak desenli duvar kâğıtları olan bir dairede toplanıyorlardı. Aída'nın evine ilk girişlerinde onları coşkulu ve kır saçlı bir dev karşıladı, tanıştırayım babam, ve onların ellerini sıkarken yüzlerine melankoliyle bakıyordu. Grafik işçisi olarak çalışmış ve sendika liderliği yapmıştı, Sánchez Cerro döneminde hapis yatmıştı, bir kalp krizi geçirmiş ve ölümün kıyısından dönmüştü. Şimdi gündüzleri bir matbaada çalışıyordu, geceleriyse *El Comercio*'nun deneme kopyalarının düzeltmenliğini yapıyordu ve artık politikayla uğraşmıyordu. Onların buraya Marksizm öğrenmeye geldiklerini biliyor muydu?, evet biliyordu, peki bu onu rahatsız etmiyor muydu?, tabii ki hayır, bunun çok iyi bir şey olduğunu düşünüyordu.

"Senin pederle bir arkadaş gibi takılman muhteşem bir şey olmalı," dedi Santiago.

"Zavallıcık benim babam, arkadaşım ve aynı zamanda da annem oldu," dedi Aída. "Öz annem öldüğünden beri."

"Benim pederle iyi geçinmem için düşündüklerimi ondan gizlemem gerekir," dedi Santiago. "Asla bana hak vermez."

"Burjuva bir beyefendi olarak sana nasıl hak verebilir ki," dedi Aída.

Grup büyüdüğü ölçüde, nicel birikimden nitel sıçramaya, diye düşünüyor, bir öğrenim merkezinden bir politik tartışma grubuna dönüşüyordu. Mariátegui'nin denemelerini analiz etmekten *La Prensa*'nın başyazılarını çürütmeye, tarihsel materyalizmden Cayo Bermúdez'in hunharlıklarına, APRA felsefesinin burjuvalaşmasından hassas düşman Troçkistlere karşı zehirli dedikoduya kadar birçok konu orada ele alınıyordu. Troçkistlerden üçünü belirlemişlerdi, onları tahmin etmeye, soruşturmaya, gözetlemeye ve tiksinmeye saatler, haftalar, aylar harcamışlardı: Entelektüel ve endişeli havalarında, ağızları felaket tellalı ve gelenek dışı alıntılar ve tahriklerle dolu olarak San Marcos'un avlularında dolaşıp onları arıyorlardı. Sayıları çok muydu? Çok çok azlar ama aşırı tehlikeliler, diyordu Washington, polisle birlikte çalışırlar mı? diye soruyordu Solórzano, belki ve her halükârda aynı kapıya çıkar diyordu Héctor, çünkü bölünmek, yolunu şaşırmak, sapmak ve zehirlemek ihbar etmekten daha kötüdür diyordu Jacobo. Troçkistleri şaşırtmak ve ispiyonculardan sakınmak için üniversitede birlikte takılmama, koridorlarda karşılaşınca durup sohbet etmeme konusunda anlaşmışlardı. Grupta birlik, suç ortaklığı, diye düşünüyor, hatta dayanışma vardı. Düşünüyor: Sadece üçümüzün arasındaysa dostluk. Aranızda

oluşturduğunuz o adacık, o çetin triumvirlik diğerlerini rahatsız etmiyor muydu? Derslere, kütüphanelere ve kafelere birlikte gitmeye, avlularda birlikte dolaşmaya, grubun toplantılarından sonra üçü birlikte takılmaya devam ediyorlardı. Sohbet ediyor, tartışıyor, yürüyor, sinemaya gidiyorlardı, *Milano'da Mucize* onları büyülemişti, filmin sonundaki beyaz güvercin barış güvercini-di, o "Enternasyonal" marşı, Vittorio de Sica komünist olmalıydı ve semt sinemalarının birinde bir Rus filminin oynayacağı duyurulduğunda, bitmek bilmez bale sahneleriyle dolu çok eski bir film seyredeceklerini bilseler de aceleci, beklentili, heyecanlı bir şekilde sabırsızlanıyorlardı.

"Bir ürperti mi?" diye soruyor Ambrosio. "Karnınızda bir kasılma mı?"

"Çocukken geceleri oluyordu," diyor Santiago. "Karanlıkta uyanıyordum, ben öleceğim. Kıpırdayamıyordum, ne ışığı açabiliyor ne de çığlık atabiliyordum. Büzüşmüş bir halde, terleyerek, titreyerek öylece kalakalıyordum."

"İktisattan aramıza katılmak isteyen biri olabilir," dedi Washington. "Tek sorun grubumuzun zaten çok kalabalık olması."

"Peki, bu şey size neden oluyordu, küçükbey?" diye soruyor Ambrosio.

Ortaya çıkıyordu, işte oradaydı, minicik, soğuk ve jölemsi. Mide ağzına güzelce kıvrıldıktan sonra avuç içlerini terleten, kalbi hızlandıran ve bir ürpertiyle veda eden o sıvıyı salgılıyordu.

"Evet, o kadar kalabalık bir şekilde toplanmayı sürdürmek tedbirli bir davranış olmaz," dedi Héctor. "En iyisi iki gruba bölünmemiz olacaktır."

"Evet, bölünelim, buna en çok ben ikna oldum; çünkü öyle bir şey aklımın ucundan dahi geçmedi," diyor

Santiago. "Haftalar sonra bile, tam bir sersem gibi olamaz, olamaz diye tekrarlayarak uyanıyordum."

"Hangi ölçüte göre bölüneceğiz?" diye sordu yerli Martínez. "Bunu çabucak yapalım, zaman kaybetmeyelim."

"Çok acele ediyor çünkü sermaye kazancını bir bıçak gibi biledi," dedi Washington kahkahalarla gülerek.

"Kura çekebiliriz," dedi Héctor.

"Şans akıldışı bir şeydir," dedi Jacobo. "Alfabetik sıraya göre bölünmemizi öneriyorum."

"Tabii ki bu daha rasyonel ve daha kolay," dedi Kuş. "İlk dört kişi bir gruba geri kalanlar diğer gruba."

Kalbinde herhangi bir darbe hissetmemişti, kurtçuk belirmemişti. Sadece şaşkınlık ya da kafa karışıklığı, diye düşünüyor, sadece o ani huzursuzluk. Ve o sabitfikir: Ortada bir yanlışlık var. Ve o sabitfikir, diye düşünüyor: Bir yanlışlık var mı?

"Jacobo'nun önerisini kabul edenler ellerini kaldırsın," dedi Washington.

Giderek büyüyen bir huzursuzluk, kilitlenen beyin, dilinin tutulmasına neden olan baş döndürücü bir çekingenlik, diğerlerinden birkaç saniye sonra kalkan eli.

"O halde kabul edilmiştir," dedi Washington. "Jacobo, Aída, Héctor ve Martínez bir grup oluyorlar, biz dördümüz de diğer grubuz."

Kafasını çevirip Aída'ya ya da Jacobo'ya bakmamıştı bile, sakince bir sigara yakmış, Engels'i karıştırmış, Solórzano'yla karşılıklı gülümsemişti.

"Hadi, Martínez, şimdi kendini gösterebilirsin," dedi Washington. "Bize artık değer hakkında neler anlatacaksın?"

Düşünüyor, sadece devrim yok. Onun yanı sıra sıcacık, gizli saklı bir kalp ve küçük, dikkatli, süratli, hesapçı bir beyin de var. Bunu önceden planlamış mıydı, diye

düşünüyor, yoksa o anda mı aklına gelmişti? Devrim, arkadaşlık, kıskançlık, haset, hepsi yoğrulmuş, hepsi birbirine karışmış, o da, Zavalita, Jacobo da aynı kirli çamurdan yapılmış, Zavalita.

"Dünyada temiz insan yoktu," diyor Santiago. "Evet, orada oldu."

"Yoksa kızla görüşmeyi kestiniz mi?" diye soruyor Ambrosio.

"Artık daha az görüşüyordum, o onunla haftada iki kez baş başa kalıyordu," diyor Santiago. "Ayrıca o belden aşağı vuruş bana acı veriyordu. Ahlaki sebeplerden ötürü değil, hasetten. Ben çekingen biriydim ve öyle bir şeye asla cüret edemezdim."

"O daha uyanık çıkmış," diyor Ambrosio gülerek. "Ve siz de bu kancıklığı hâlâ affetmemişsiniz."

Yerli Martínez ellerini kollarını sallayarak konuşuyordu ve bir öğretmen sesine sahipti, özetle artık değer karşılığı ödenmemiş emekti, ve tekrarcı, tekdüze bir anlatımı vardı, ürünün emekçiden çarpılan ve sermayeyi artıracak olan oranı ve Santiago bakışlarını onun bakır rengi yuvarlak yüzünden hiç ayırmıyor, susmak bilmeyen didaktik eğitmen sesini dinliyordu ve etrafı eller tarafından dudaklara her götürdüklerinde korları ışıldayan sigaralarla çeviriliydi ve o daracık yerde tıkış tıkış duran onca bedene rağmen içinde o yalnızlık o boşluk duygusu vardı. Kurtçuk şimdi oradaydı, bağırsaklarında yumuşak, tekdüze dönüşler yapıyordu.

"Çünkü ben tehlike karşısında büzüşen ve hareketsiz kalıp ayaklar altında ezilmeyi ya da kafalarının kesilmesini bekleyen o hayvancıklar gibiyim," diyor Santiago. "İnançsız ve üstelik çekingenim, bu tıpkı aynı anda hem frengili hem de cüzamlı olmak gibi bir şey."

"Kendiniz hakkında kötü konuşmaktan başka bir şey yapmıyorsunuz, küçükbey," diyor Ambrosio. "Kendi-

niz hakkında söylediklerinizi başka birisi size söylemiş olsaydı buna katlanamazdınız."

Aída için, kendim için, Jacobo için bu kadar acı çekmemin sebebi, diye düşünüyor, ebedî görünen bir şeyin kırılıp paramparça olması mıydı? Ama her zamanki gibi yine duygularını gizlemiştin, Zavalita, hatta her zamankinden daha da çok, toplantıdan Jacobo ve Aída'yla birlikte çıkmış ve şehir merkezine doğru yürürken hiç konuşmadığın kadar konuşmuştun: Engels ve artık değer, onlara fikir yürütecek zaman bile bırakmıyordun, Politzer, Kuş ve Marx, susmak bilmez bir gevezeydin, ağızlarını her açtıklarında konuları öldürerek ve yeniden dirilterek sözlerini kesiyordun, o engelleyici, savurgan, karmaşık monolog asla bitmeyecek, uydurarak, abartarak, yalan söyleyerek, ıstırap çekerek sürecekti, yeter ki Jacobo'nun önerisinden bahsedilmesin, yeter ki cumartesiden itibaren ikisinin Petit Thouars'da onunsa Rímac'ta olacağı konuşulmasın ve şimdi Armas Meydanı'nı geçtikleri sırada ilk kez bir arada bulunmalarına rağmen birbirlerine çok uzak olduklarını da hissetti, önceki seferlerin nefes alırcasına doğal iletişimi, bedensel aklı eksikti, tüm korkutuculuğuyla orada mevcut olan çok iyi tasarlanmış ve yalancı bir şey de onları birbirinden ayırıyor –düşünüyor, pederle sohbetlerimiz gibi– onları yanıltıyor ve birbirine düşman etmeye başlıyordu. Unión Sokağı'na kadar birbirlerinin yüzüne bakmadan inmişlerdi, o konuşuyordu ve onlar dinliyorlardı, Aída bundan üzüntü duyuyor muydu yoksa bu işi Jacobo'yla birlikte mi tasarlamıştı?, ve San Martín Meydanı'na vardıklarında vakit bir hayli geç olmuştu, Santiago saatine bakmış ve son sürat ekspres otobüse koşmuştu, onlara elini uzatmış, sonra da koşarak uzaklaşmıştı, diye düşünüyor, yarın nerede ve kaçta buluşacağımıza karar vermeden. Düşünüyor: İlk kez.

İkinci yılın o son haftalarında, final sınavı öncesin-

deki o boş günlerde mi olmuştu, Zavalita? Kendini deli gibi okumaya, grupta çalışmaya, Marksizme inanmaya ve zayıflamaya adamıştı. Haşlanmış yumurta işe yaramıyor, diyordu Senyora Zoila, portakal şurubu işe yaramıyor, *corn flakes* bir işe yaramıyor, iskelete dönmüştün ve her an rüzgârda uçup gidebilirdin. Yemek yemek de senin fikirlerine ters mi düşüyor, süper bilge?, diye soruyordu Chispas ve sen de yemek yememe sebebini onun suratını görünce kaçan iştahına bağlıyordun, bunun üzerine Chispas sana tokadı patlatma tehdidi savuruyordu, sözlerine dikkat et yoksa tokadı yiyeceksin, süper bilge. Görüşmeye devam ediyorlardı ve Santiago derslere girip onlarla birlikte oturduğunda minik kafa şaşmaz bir şekilde ortaya çıkıyordu; doku ve tendon yumaklarının arasında kendine yol açıyor ve orada beliriyordu; ya da birlikte bir kahve içmek için Palermo'ya gittiklerinde, kanlı damarların ve beyaz kemiklerin arasında beliriyordu, ya da bir mor *chicha* içmek için Los Huérfanos Pastanesi'ne ya da sucuk yemeye bilardo kafeye gittiklerinde minik kafanın ardında minik yakıcı beden ortaya çıkıyordu. Dersler ve gelecek sınavlar, öğrenci birliklerinin seçimleri için yapılan hazırlıklar, kendi gruplarındaki tartışmalar, tutuklular, Odría diktatörlüğü, Bolivya ve Guatemala hakkında konuşuyorlardı. Ama artık sadece San Marcos ve politika bizi arada sırada buluşturduğunda görüşüyorduk, diye düşünüyor, artık sadece tesadüfen, artık sadece mecburiyetten görüşüyorduk. Onlar kendi gruplarının toplantılarından sonra baş başa görüşüyorlar mıydı?, daha önce onunla birlikte yaptıkları gibi dolaşmaya çıkıyor, müzelere, kitapçılara ve sinemalara gidiyorlar mıydı?, onu özlüyorlar mıydı, onu düşünüyorlar mıydı, onun hakkında konuşuyorlar mıydı?

"Telefondaki kız seninle konuşmak istiyor," dedi Teté. "Her şeyi nasıl da gizli saklı yürütüyorsun. Kim o?"

"Eğer diğer telefondan dinlemeye kalkarsan senin kafanı kırarım, Teté," dedi Santiago.

"Bizim eve gelebilir misin?" dedi Aída. "Umarım meşgul değilsindir, umarım bir işine mâni olmuyorumdur?"

"Söylediğin şeye bak, hemen geliyorum," dedi Santiago. "Yarım saate orada olurum, belki biraz daha fazla sürer."

"Ay, hemen geliyorum, ay, söylediğin şeye bak," diye taklit etti Teté. "Biraz evime gelebilir misin? Ay, ne incecik ses öyle."

Larco Caddesi'yle José Gonzales Sokağı'nın kesiştiği köşede dolmuş beklerken belirmiş, dolmuş Arequipa Caddesi'nde yukarıya doğru giderken büyümüştü ve işte oradaydı, kocaman, vıcık vıcık, akşamın geceye dönmeye başladığı o saatte dolmuşun bir köşesine büzüşmüş halde yolculuk ediyordu, sırtı buz gibi terden sırılsıklam olmuştu, giderek daha çok ürperti, korku ve umut hissediyordu. Acaba bir şey mi olmuştu, yoksa bir şey mi olacaktı? Düşünüyor, neredeyse bir aydan beri sadece San Marcos'ta görüşmüşlerdi, beni daha önce hiç telefonla aramamıştı, belki de, yoksa birden... diye düşünüyordu. Onu daha Petit Thouars'ın köşesinden görmüştü, ölgün ışıkta belli belirsiz seçilen ufak tefek figür, evinin kapısında bekliyordu, elini sallayarak daha uzaktan merhaba derken o solgun suratı görmüştü ve o mavi elbise, o ciddi gözler, o mavi süveter, o ciddi ağız, o korkunç siyah okul ayakkabıları ve elinin titrediğini hissetmişti.

"Seni aradığım için beni bağışla, seninle konuşmak istediğim bir şey var." O incecik buruk ses ona imkânsız görünüyordu, diye düşünüyor, o incecik ürkek ses inanılır gibi değil. "Biraz yürüyelim mi, ne dersin?"

"Jacobo seninle birlikte değil mi?" diye sordu Santiago. "Bir şey mi oldu?"

"Bunca birayı ödeyecek paranız var mı?" diye soruyor Ambrosio.

"Olması gereken şey olmuştu," diyor Santiago. "Ben onun çoktan olduğunu zannederken o şey daha yeni, daha o sabah olmuştu."

Bütün sabahı birlikte geçirmişlerdi, kobrayı andıran bir kurtçuk, derslere gitmemişlerdi çünkü Jacobo onunla baş başa bir şey konuşmak istediğini söylemişti, bir bıçak kadar keskin bir kobra, República Caddesi'nde yürümüşlerdi, on bıçağa bedel bir bıçak, Exposición Parkı'ndaki havuzun kenarındaki bankların birine oturmuşlardı. Arequipa Caddesi'nin paralel şeritlerinden arabalar gelip geçiyordu ve bir bıçak usulca saplanıyordu, başka bir tanesi çıkıyor ve usulca tekrar giriyordu, ıssız ve karanlık ağaçlıklı yolda yürüyorlardı, ve diğer bir bıçak ince kabuklu ve çok kırıntılı bir ekmeğe girer gibi kalbine saplanıyordu, ve incecik sesin birden susması üzerine yüzüne bakmadan, diye düşünüyor, dişlerini belli belirsiz aralayarak sordu:

"Seninle baş başa ne konuşmak istiyormuş ki? Benimle ilgili ya da bana karşı bir şey mi?"

"Hayır, seninle bir ilgisi yok, daha ziyade benimle ilgili," dedi, bir kediciğin mırıltısını andıran bir ses diye düşünüyor. "Beni şaşkına çevirdi, o anda ne diyeceğimi bilemedim."

"Peki, sana ne dedi?" diye mırıldandı Santiago.

"Bana âşıkmış," diye düşünüyor, minik bir enikken Batuque'nin çıkardığı iniltileri andıran bir sesle.

"Arequipa Caddesi onuncu ada, aylardan aralık, akşamın yedisi," diyor Santiago. "Artık biliyorum, Ambrosio, orada oldu."

Ellerini ceplerinden çıkarıp ağzına götürmüş, onlara üflemiş ve gülümsemeye çalışmıştı. Aída'nın kollarını çözdüğünü, durduğunu, sendelediğini, en yakındaki bankı aradığını ve ona oturduğunu görmüştü.

"Şimdiye kadar bunun farkına varmamış mıydın?" dedi Santiago. "Niçin grubun bu şekilde bölünmesini önerdiğini zannediyorsun?"

"Çünkü kötü bir örnek teşkil ediyormuşuz, çünkü neredeyse bir fraksiyon oluşturuyormuşuz, diğerleri bundan gücenebilirmiş ve ben de ona inandım," diye cevap verdi, incecik güvensiz bir ses, diye düşünüyor. "Bu hiçbir şeyi değiştirmeyecekti, ayrı gruplarda olsak da üçümüzün arasında her şey eskiden olduğu gibi devam edecekti ve ben de ona inandım."

"O seninle baş başa kalmak istiyordu," dedi Santiago. "Bu durumda kim olsa aynı şeyi yapardı."

"Ama sen bozuldun ve artık bizimle olmak istemedin," dedi, endişeli ve daha da önemlisi üzgün bir tonda, diye düşünüyor. "Ondan sonra birbirimizden koptuk ve hiçbir şey eskisi gibi olmadı."

"Ben bozulmadım, benim için her şey eskisi gibi," dedi Santiago. "Sadece Jacobo'nun seninle yalnız kalmak istediğini ve fazlalık olduğumu fark ettim. Ama arkadaşlığımız eskiden olduğu gibi devam ediyor."

O konuşan başka birisiydi, diye düşünüyor, sen değildin. Ses şimdi biraz daha kararlı daha doğal, Zavalita: O değildi, o olamazdı. Anlıyordu, açıklıyordu, tarafsız bir noktadan tavsiyede bulunuyor ve bu ben değilim, diye düşünüyordu. O ufak tefek, kötü muamele görmüş bir şeydi, o sesin altında büzüşen bir şeydi, sessizce sıvışan, koşan ve kaçan bir şey. Bu ne gururdu, ne garez, ne de aşağılama, diye düşünüyor, kıskançlık bile değildi. Düşünüyor: Çekingenlikti. Aída onu hiç kımıldamadan dinliyor ve ne olduğunu çözemediği, çözmek de istemediği bir ifadeyle süzüyordu, derken birden ayağa kalkmıştı ve hiç konuşmadan kırk-elli metre yürümüşlerdi, bu arada, ısrarcı, sessiz bıçaklar katliama devam ediyorlardı.

"Ne yapacağımı bilmiyorum, kafam çok karışık, te-

reddütlerim var," dedi Aída en sonunda. "Seni bu yüzden aradım, belki bana yardım edebileceğini düşündüm."

"Ve ben orada politika konuşmaya başladım," diyor Santiago. "Düşünebiliyor musun?"

"Tabii ki," dedi Don Fermín, "hem evden hem de Lima'dan gideceksin, ortadan kaybolacaksın. Ben kendimi değil, seni düşünüyorum, sefil adam."

"Bunu hangi anlamda söylüyorsun?" diye sordu Aída, şaşırmış gibi, korkmuş gibi, diye düşünüyor.

"Aşkın insanı çok bireyselci birine dönüştürmesi anlamında," dedi Santiago. "Ve ondan sonra insan aşka her şeyden, hatta devrimden bile daha fazla önem verir hale gelir."

"Ama sen daha önce bu ikisi arasında bir uyuşmazlık olmadığını söylüyordun," dedi tıslarcasına, fısıldarcasına, diye düşünüyor. "Şimdi olduğuna mı inanıyorsun? Asla âşık olmayacağını nasıl bilebilirsin ki?"

"Hiçbir şeye inanmıyor, hiçbir şey bilmiyordum," diyor Santiago. "Çıkmak, kaçmak, ortadan kaybolmak istiyordum."

"Peki ama nereye, beyim?" diye sordu Ambrosio. "Bana inanmıyorsunuz, beni kapı dışarı ediyorsunuz, beyim."

"O halde tereddütlerin olduğu doğru değil, o halde sen de ona âşıksın," dedi Santiago. "Belki Jacobo'yla senin durumunda bir uyuşmazlık yaşanmaz. Ayrıca o çok iyi bir çocuk."

"Onun iyi bir çocuk olduğunu biliyorum, ama ona âşık olup olmadığımı bilmiyorum."

"Evet, âşıksın, bunu daha önce fark ettim," dedi Santiago. "Ve sadece ben değil, gruptaki herkes bunun farkında. Onun çıkma teklifini kabul etmeliydin, Aída."

Israr ediyordun Zavalita, o çok özel bir çocuk, üsteliyordun, Zavalita, Aída da ona âşıktı, bastırıyordun, çok

iyi anlaşacaklardı, tekrar tekrar aynı şeyleri söylüyordun ve o kollarını kavuşturmuş halde evinin kapısında hiçbir şey söylemeden dinliyordu, Santiago'nun sersemliğini mi hesaplıyordu?, başı öne eğik, Santiago'nun korkaklığını mı ölçüyordu?, ayakları bitişik, öylece duruyordu. Gerçekten bir tavsiye mi istiyordu, diye düşünüyor, yoksa ona âşık olduğunu biliyor ve bunu ona söylemeye cüret edip etmeyeceğini mi görmek mi istiyordu? Eğer ben ona... ne derdi acaba?, diye düşünüyor, eğer o bana... ne yapardım acaba? Düşünüyor: aman, Zavalita.

Yoksa Aída ve Jacobo'yu Colmena tarafında el ele gördükten bir gün, bir hafta ya da bir ay sonra Washington ikisinin birlikteliklerini haber verdiğinde mi olmuştu? Grup içinde neredeyse hiç yorum yapılmamıştı, sadece Washington'un araya giden bir esprisi, diğer grupta iki kişi aşk yuvacıklarını kurmuşlardı, ne kadar sessiz ve derinden bir aşk hikâyesi, ve Kuş'un anlık bir yorumu olmuştu: Ne kadar mükemmel bir çift. Daha fazlasına zaman yoktu, üniversite seçimlerinin eli kulağındaydı ve her gün toplanıp öğrenci birliklerini temsil edecek adayları, kabul edecekleri ittifakları, destekleyecekleri listeleri ve yapacakları duvar propagandasını tartışıyorlardı; derken bir gün Washington iki grubu Kuş'un evinde toplantıya çağırdı ve Rímac semtindeki evin küçük odasına gülümseyerek girdi: Yanında getirdiği tam bir dinamitti. Düşünüyor, Cahuide. Düşünüyor: Peru Komünist Partisi Örgütü. Odada tıkış tıkıştılar, sigaraların dumanı elden ele dolaşan teksir sayfalarını sisle kaplıyor, gözleri yakıyordu, Cahuide, hevesle okuyorlardı, Peru Komünist Partisi Örgütü, tekrar tekrar okuyorlardı, ve savaşçı yumruğu havaya kalkmış geleneksel şapkalı, pançolu, sandaletli yerlinin sert ve kararlı yüzüne bakıyorlardı ve başlığın altında yine iç içe geçmiş orak ve çekiç vardı. Onu yüksek sesle okumuş, yorumlamış, tartışmış, Washington'u soru

yağmuruna tutmuş, yazıyı evlerine götürmüşlerdi. Garezini, inançsızlığını, yılgınlığını, çekingenliğini, kıskançlığını unutmuştu. Efsane değildi, diktatörlükle birlikte ortadan kalkmamıştı: Varlığını sürdürüyordu. Odría'ya rağmen, burada da erkekler ve kadınlar, Cayo Bermúdez'e rağmen, gizlice toplanıyor ve hücreler oluşturuyorlardı, muhbirlere ve sürgünlere rağmen, Cahuide'yi basıyor, hapishanelere ve işkencelere rağmen, ve devrimi hazırlıyorlardı. Washington onların kimler olduğunu, nasıl hareket ettiklerini, nerede olduklarını biliyordu ve o, ben onlara katılacağım, diye düşünüyordu, o gece, başucu lambasını söndürürken ve riskli, ama cömert, hevesli bir şey karanlıkta yanarken ve rüyasında yanmaya devam ederken onlara katılacağım, diye düşünüyordu: Yoksa orada mı olmuştu?

VII

"Çaldığı, öldürdüğü ya da başkasının yaptığı bir şey onun üzerine atıldığı için hapisteydi," dedi Ambrosio. "Umarım hapiste ölür, diyordu zenci kadın, ama bıraktılar ve onu o zaman tanıdım. Onu hayatımda sadece bir kez gördüm, beyim."

"İfadeleri alındı mı?" diye sordu Cayo Bermúdez. "Hepsi Aprista mı? Kaçının daha önceden poliste kaydı varmış?"

"Dikkat, oradan geliyor," dedi Trifulcio. "Dikkat, inişe geçiyor."

Öğle vaktiydi, güneş kumun üstüne dik düşüyordu, hareketsiz kum tepelerinin üzerinde uçmakta olan siyah tüylü, gözleri kan çanağı gibi bir akbaba daireler çizerek yavaş yavaş alçalırken çölün ortasında hafif bir titreyişin parıltısını fark edince hemen kanatlarını toplamış ve gagasını saldırıya hazır hale getirmişti.

"On beşi fişlenmişti," dedi vali. "Dokuz Aprista, üç komünist, üç şüpheli. Diğer on birinin herhangi bir kaydı yok. Hayır, Don Cayo, henüz ifadeleri alınmadı."

Bir iguana mı? İki çıldırmış pençe, düz çizgi halinde yükselen minik bir toz bulutu, adeta yanmakta olan bir barut çizgisi ya da şaha kalkmış görünmez bir ok. Yumuşak kanat çırpışlarla toprak seviyesinden yükselip havada

tırmanmaya başlayan yırtıcı kuş, bir yandan o yaz gününün berrak ve yakıcı gökyüzünde irtifa kazanmayı sürdürürken aynı zamanda avını yöntemsel bir biçimde mideye indirmekle meşguldü ve güneşin savurduğu sarı oklardan korunmak için de gözlerini kapatmıştı.

"Onları hemen sorguya çekin," dedi Cayo Bermúdez. "Yaralıların durumunda iyileşme var mı?"

"Onunla birbirine güvenmeyen iki yabancı gibi sohbet ettik," diyor Ambrosio. "Yıllar önce bir gece Chincha'da. O zamandan beri bir daha ondan haber almadım, küçükbey."

"Öğrencilerden ikisini Polis Hastanesi'ne yatırmamız gerekti, Don Cayo," dedi vali. "Polislerin durumu iyi, sadece hafif yaralanmalar var."

Yükselmeye, sindirmeye devam ediyor, karanlığın içinde inatla ilerliyordu ve tam ışığın içinde eriyeceği anda kanatlarını olabildiğince açtı, görkemli büyük bir kavis, biçimsiz bir gölge, beyaz ve dalgalı hareketsiz kumların, sarı hareketsiz kumların üzerinde hareket eden küçük bir leke çizdi: taştan bir çember, duvarlar, kiremitler, belli belirsiz hareket eden ya da parlak çinko sundurmanın gölgesinde yatan yarı çıplak varlıklar, bir cip, kazıklar, palmiyeler, bir su şeridi, sudan geniş bir cadde, çiftlikler, evler, otomobiller, ağaçlı meydanlar.

"San Marcos'ta bir bölük bıraktık ve tankın yerle bir ettiği kapıyı tamir ettiriyoruz," dedi vali. "Tıp Fakültesi'ne de bir manga yerleştirdik. Ama herhangi bir protesto teşebbüsü falan olmadı, Don Cayo."

"Bu dosyaları bakana göstermek için bana bırakın," dedi Cayo Bermúdez.

Ahenkli bir biçimde süzülen simsiyah kanatlarını iyice yayarak yan yattı, görkemli bir dönüş yaptı ve ağaçların, sudan caddenin, hareketsiz kumların üzerinde bir kez daha uçtu, göz kamaştırıcı çinkonun üzerinde yavaş-

ça daireler çizdi, gözlerini ondan ayırmadan biraz daha alçaldı, duvarlar ve parmaklıklarla çevrili dikdörtgenden yükselen uğultuya, açgözlü bağrışlara ve stratejik sessizliğe kayıtsız, tüm dikkatini yansımaları gözünü alan dalgalı sundurmaya yöneltmiş olarak alçalmaya devam etti, yoksa o ışık cümbüşüyle büyülenmiş, parıltılardan sarhoş mu olmuştu?

"San Marcos'a müdahale emrini sen mi verdin?" diye sordu Albay Espina. "Söyle sen mi verdin? Bunu bana danışmadan nasıl yaptın?"

"Bir maymun gibi yürüyen, saçına ak düşmüş iriyarı bir zenci," dedi Ambrosio. "Chincha'daki kerhanelerin yerini öğrenmek istiyordu ve benden para çarptı. Onunla ilgili güzel anılarım yok, beyim."

"San Marcos olayını konuşmadan önce bana yolculuğunun nasıl geçtiğini anlat," dedi Bermúdez. "Kuzey'de işler nasıl gidiyor?"

Gri pençelerini dikkatlice uzattı, çinkonun dayanıklılığını, ısısını, varlığını mı kontrol ediyordu? Kanatlarını toplayıp kondu, etrafına bakındı ve başına gelenin farkına vardığında artık çok geçti: Tüylerinin arasına dalan, kemiklerini kıran, gagasını parçalayan taşlar çinkonun üzerinde yuvarlanarak avluya geri dönerken metalik sesler çıkarıyorlardı.

"İyi gidiyor ama bana önce şunu söyle, sen kafayı mı yedin, Cayo?" dedi Albay Espina. "Albay, üniversite ele geçirilmiş; albay, müdahale birliği San Marcos'taymış, diyorlar ama içişleri bakanı olan benim dünyadan haberim yok. Sen delirdin mi, Cayo?"

Ölümü çabuk olan yırtıcı kuşun cansız bedeni kırmızı lekelerle kaplanan kurşuni çinkonun üzerinden aşağı doğru kayarak çatının kıyısına kadar gelip aşağı düştüğünde orada bekleyen aç eller onu kapmak için itişip kakışmaktaydılar; sonra tüylerini yoldular, gülüşmeler ve

küfürler duyuluyordu, kerpiç duvarın önünde yakılan ateş çoktan çıtırdamaya başlamıştı.

"Beyefendinin gözü nasılmış bakayım?" diye sordu Trifulcio. "Beni bilen bilir, eğer bilmeyip şüphe eden varsa her zaman göstermeye hazırım."

"San Marcos çıbanı birkaç saatte ve kimse ölmeden patlatıldı," dedi Bermúdez. "Ama sen bana teşekkür etmek yerine delirip delirmediğimi soruyorsun. Bu hiç adil değil, Dağlı."

"O geceden sonra zenci kadın da onu bir daha görmedi," diyor Ambrosio. "Onun doğuştan kötü olduğuna inanıyordu, küçükbey."

"Yurtdışında protestolar olacak ve rejimin en istemediği şey bu," dedi Albay Espina. "Başkanın yeni sorunlar yaşamaktan kaçındığını bilmiyor muydun?"

"Rejimin en işine gelmeyen şey Lima'nın tam ortasında bir isyancı yuvasının bulunmasıydı," dedi Bermúdez. "Polis birkaç gün içinde çekilecek, San Marcos açılacak ve ortama huzur gelecek."

Yumruklarını kullanarak kapmayı başardığı et parçasını sebatkâr bir şekilde çiğniyordu; kolları ve elleri fena acıyordu, koyu renk teninde morumsu çizikler vardı, ganimetini kızarttığı ateşin dumanı hâlâ tütüyordu. Çinkonun gölgesinde bir köşeye çömelmiş ve gözlerini ya parıldayan güneş yüzünden ya da çene kemiklerinde doğup oradan damak yatağına, diline, kavrulmuş etteki tüy kalıntılarının geçerken yumuşak bir biçimde gıdıkladığı gırtlağına yayılan zevkin tadını daha iyi çıkarmak için kısmıştı.

"Ayrıca sen bu müdahale emrini vermeye yetkili değildin, böyle bir operasyon kararını ancak bakan verebilir," dedi Albay Espina. "Hâlâ birçok hükümet, rejimi resmen tanımamışken. Başkan öfkeden çıldırmış olmalı."

"Dikkat, ziyaretçiler var," dedi Trifulcio. "Dikkat, gelenler var."

"Amerika Birleşik Devletleri bizi tanıdı ve önemli olan da bu," dedi Bermúdez. "Sen başkan için endişelenme, Dağlı. Dün gece harekete geçmeden önce ona danıştım."

Diğerleri kavurucu güneşin altında barış içinde, birbirlerine diş bilemeden, biraz önce bir parça akbaba için küfürleştiklerini, itiştiklerini ve yumruklaştıklarını hatırlamadan dolaşıyor ya da duvar diplerine uzanmış, kir pas içinde, yalınayak, ağızları açık, can sıkıntısı, açlık ya da sıcaktan gaddarlaşmış bir halde gözlerini çıplak kollarıyla örterek uyuyorlardı.

"Kimi çağıracaklar acaba?" dedi Trifulcio. "Bu sefer kimi pataklayacaklar?"

"Sanırım bana hiçbir zaman bir kötülüğü dokunmamıştı," dedi Ambrosio. "Ta ki o geceye kadar. Ona karşı bir kızgınlığım yoktu, beyim, ama onu sevdiğimi de söyleyemem. Ve o gece daha ziyade üzüldüm."

"Başkana ölüm olmayacağı konusunda söz verdim ve sözümü tuttum," dedi Bermúdez. "On beş tutuklunun siyasi dosyaları burada. San Marcos'u temizleyeceğiz ve böylece dersler yeniden başlayabilecek. Bundan mutlu değil misin, Dağlı?"

"Benim üzüldüğüm onun hapis yatmış olması değildi, küçükbey, yanlış anlamayın," diyor Ambrosio, "bir dilenciye benzemesiydi. Yalınayaktı, tırnakları nah şu kadar uzamıştı, kolları ve yüzü yara kabuğunu andıran bir şeyle kaplıydı, ama yara kabuğu falan değil kir ve pislik tabakasıydı. Size tüm içtenliğimle söylüyorum."

"Sanki ben yokmuşum gibi davrandın," dedi Albay Espina. "Neden bana danışmadın?"

Don Melquíades iki gardiyanın eşliğinde koridorda yürüyordu; peşinden gelen uzun boylu adamın kafasında sıcak esen rüzgârın buruşturduğu, kanatlarını ve tepesini sanki pelür kâğıdından yapılmışçasına dalgalan-

dırdığı bir hasır şapka, üzerindeyse beyaz bir takım elbiseyle ondan daha da beyaz bir gömlek ve mavi bir kravat vardı. Şimdi durmuşlardı ve Don Melquíades bir şeyler anlattığı adama avludaki bir şeyi işaret ediyordu.

"Çünkü bir risk vardı," dedi Bermúdez. "Silahlı olabilirlerdi, ateş edebilirlerdi. Ben akabilecek kanın senin üzerine bulaşmasını istemedim, Dağlı."

Avukat değildi, onun kadar iyi giyimli biri bir avukat bozuntusu olamazdı, yetkili kurumlardan da değildi çünkü eğer öyle olsaydı bugün onlara her denetlemede yaptıkları gibi sebzeli yahni verir, hücreleri ve tuvaletleri temizletirlerdi. Peki ama, o ne avukat ne de yetkili biriyse kimdi o zaman?

"Bu senin politik geleceğine zarar verebilirdi, bunu başkana açıkladım," dedi Bermúdez. "Kararı ben alıyorum ve sorumluluğu üstleniyorum, eğer sonuçları kötü olursa istifa ederim ve Dağlı tertemiz kalır, dedim."

Kocaman ellerinin arasındaki kemirmekten parlamış küçük kemiği bırakıp kafasını biraz eğdi ve korku dolu bakışlarını koridora yöneltmesinin ardından hiç kımıldamadan durdu: Don Melquíades el kol hareketleri yapmayı, bir yerleri işaret etmeyi sürdürüyordu.

"Ama işler yolunda gitti ve şimdi bütün başarı sana ait," dedi Albay Espina. "Başkan benim tavsiye ettiğim adamın benden daha taşaklı olduğunu düşünecek."

"Hey baksana, Trifulcio!" diye bağırdı Don Melquíades. "Seni çağırdığımı görmüyor musun? Gelmek için davetiye mi bekliyorsun?"

"Başkan bu noktaya senin sayende geldiğimi biliyor," dedi Bermúdez. "Benim her şey için teşekkür edip yeniden traktör satmaya dönmem için senin alnını buruşturmanın yeteceğini biliyor."

Gardiyanlar ellerini sallayarak, "Hey sen!" diye bağırdılar, "Hey sen!"

"Üç tane sustalı bıçak ve birkaç molotof kokteyli, o kadar korkmayı gerektirecek bir sebep yokmuş," dedi Bermúdez. "Gazeteciler için oraya birkaç tabanca, birkaç tane daha sustalı ve muşta koydurttum."

Ayağa kalkıp koşmaya başladı ve avluyu bir toz bulutu kaldırarak geçtikten sonra Don Melquíades'e bir metre kala durdu. Diğerleri kafalarını ileriye doğru uzatmış sessizce bakıyorlardı. Dolaşmakta olanlar durmuş o tarafa bakıyorlardı, demin uyuyanlar şimdi çömelmiş seyrediyorlardı ve güneş eriyip akacakmış gibi görünüyordu.

"Bir de gazetecileri mi çağırdın?" diye sordu Albay Espina. "Basın açıklamalarının bakan tarafından imzalandığını, basın toplantılarının bakan tarafından yapıldığını bilmiyor musun?"

"Hadi bakalım, Trifulcio, Don Emilio Arévalo senin şu varili kaldırışını görmek istiyor," dedi Don Melquíades. "Sakın beni yalancı çıkarma, senin bunu yapabileceğini söyledim."

"Gazetecileri çağırdım; çünkü onların karşısına çıkacak olan kişi sensin," dedi Bermúdez. "Ayrıntılı rapor burada, bunlar da dosyalar, foto muhabirlerine göstermek için silahlar falan. Onları seni düşünerek çağırdım, Dağlı."

"Ben hiçbir şey yapmadım, beyim," dedi Trifulcio gözlerini kırpıştırarak ve bozuk plak gibi tekrarlamaya başladı: "Hiçbir şey yapmadım, yemin ederim, Don Melquíades."

"Tamam, bu kadar yeter, daha fazla uzatmaya gerek yok," dedi Albay Espina. "Ama bilmeni isterim ki benim niyetim San Marcos meselesini sendikalar sorununu çözdükten sonra halletmekti."

Silindir biçimindeki siyah varil parmaklıkların önünde, Don Melquíades, gardiyanlar ve beyazlı meçhul adama göre daha aşağıda duruyordu. Yüzlerinde kayıtsızlık, merak ya da rahatlama okunan diğerleri bir varile bir Trifulcio'ya alaycı bakışlarla bakmaktaydılar.

"San Marcos meselesi henüz halledilmiş değil, ama halletmenin zamanı geldi," dedi Bermúdez. "O yirmi altısı militan gruptan, ama liderlerin çoğu elini kolunu sallayarak dolaşıyor ve şimdi el atmamız gereken iş bu."

"Aptalca konuşmayı bırak ve git şu varili kaldır," dedi Don Melquíades. "Hiçbir şey yapmadığını biliyorum. Hadi kaldır şunu da Senyor Arévalo görsün."

"Sendikalar San Marcos'tan daha önemli ve esas orada bir temizlik yapılması gerekiyor," dedi Albay Espina. "Şu âna kadar seslerini çıkarmadılar, ama APRA işçiler arasında çok güçlü ve bir kıvılcım büyük bir patlamayı tetiklemeye yeter."

"Hücreye sıçtım çünkü hastaydım," dedi Trifulcio. "Dayanamadım, Don Melquíades. Yemin ederim."

"O temizliği yapacağız," dedi Bermúdez. "Temizlenmesi gereken her tarafı temizleyeceğiz, Dağlı."

Meçhul adam gülmeye başladı, Don Melquíades gülmeye başladı ve avlu kahkahadan kırıldı. Meçhul adam parmaklıkların yanına geldi, elini cebine attı ve parlayan bir şey çıkarıp Trifulcio'ya gösterdi.

"Yeraltında basılan *La Tribuna*'yı okudun mu?" diye sordu Albay Espina. "Orduya karşı, bana karşı küfür yağdırıyor. O paçavranın ortalıkta dolaşmasının engellenmesi gerekiyor."

"Bu varili kaldırırsam bana bir *sol* mü vereceksiniz, beyim?" diye sordu Trifulcio ve gözlerini açıp kapadıktan sonra gülmeye başladı. "Ne demek, beyim, emriniz olur!"

"Chincha'da tabii ki ondan bahsediyorlardı, beyim," dedi Ambrosio. "Reşit olmayan bir kızın ırzına geçtiğini, hırsızlık yaptığını ve kavgada bir herifi öldürdüğünü söylüyorlardı. Üzerine atılan bu suçların hepsini işlememiş olabilir, fakat aralarından bazılarını yapmış olmalı, yoksa onca zaman neden hapis yatsın ki."

"Siz askerler yirmi yıl öncesinin APRA'sını düşünmeye devam ediyorsunuz," dedi Bermúdez. "Liderleri yaşlandılar ve yolsuzluğa gömüldüler, artık kendilerini öldürtmek istemiyorlar. Patlama falan olmayacak, devrim olmayacak. Ve o paçavra ortadan kalkacak, sana söz veriyorum."

Kocaman ellerini yüzüne kadar kaldırdı (gözkapakları, boynu ve kıvırcık, beyazlamış favorilerinin olduğu kısım şimdiden kırışmıştı) ve onlara birkaç kez tükürdükten sonra birbirine sürtüp varile doğru bir adım attı. Onu yokladı, salladı, uzun bacaklarını, şişkin karnını ve geniş göğsünü varilin sert bedenine yapıştırdı ve ona upuzun kollarıyla sıkıca, aşkla sarıldı.

"Onu bir daha hiç görmedim, ama bir kere ondan bahsedildiğini işittim," diyor Ambrosio. "1950 Seçimleri sırasında bölgenin köylerini dolaşıp Senatör Arévalo için kampanya yaparken görmüşler. Afişler yapıştırıp el ilanları dağıtıyormuş. Babanızın arkadaşı olan Don Emilio Arévalo'nun seçim kampanyasında çalışıyormuş, küçükbey."

"İşte listeniz hazır, Don Cayo, Bustamante tarafından atanmış olanlardan sadece üç vali ve sekiz kaymakam istifa etti," dedi Doktor Alcibíades. "On iki vali ve on beş kaymakam iktidarı ele geçirdiği için generale kutlama telgrafları gönderdiler. Gerisi sessiz; görevlerine yeniden atanmak istiyorlar ama bunu istemeye cesaret edemiyorlar."

Gözleri kapalı halde varili kaldırırken boynundaki ve alnındaki damarlar şişti, yüzünün yıpranmış derisi terden sırılsıklam oldu, etli dudakları morardı. Yay gibi bükülmüştü ve ağırlık karşısında bütün bedeniyle direniyordu; tam o sırada kocaman bir el varilin yan tarafından sertçe aşağı doğru indi ve varil biraz daha kalktı. Kucağında yüküyle birlikte iki sarhoş adımı attı, parmaklık-

lara gururla baktı ve varili bir itişte eski yerine geri gönderdi.

"Dağlı, onların topluca istifa edeceklerine inandığı için valileri ve kaymakamları bir an önce atamaya başlamanın hesabını yapıyordu," dedi Cayo Bermúdez. "Gördüğün gibi, doktorcuğum, albay Peruluları hiç tanımıyor."

"Gerçek bir boğa, Melquíades, haklıymışsın, bu yaşta inanılmaz bir şey," dedi beyazlı meçhul adam ve fırlattığı para Trifulcio tarafından havada yakalandı. "Baksana, sen kaç yaşındasın?"

"Herkesi kendisi gibi onurlu insanlar olarak düşünüyor," dedi Doktor Alcibíades. "Ama söyleyin bana Don Cayo, bu valiler ve kaymakamlar ne diye zavallı Bustamante'ye sadık kalmaya devam etsinler ki, o bir daha asla kafasını kaldıramayacak."

"Ne bileyim, beyim," dedi soluk soluğa yüzünü kurulamakta olan Trifulcio gülerek. "Bir yığın yaş işte. Herhalde sizinkilerden daha fazladır, beyim."

"Bağlılık telgrafı yollayanların görevlerini teyit edin, aynı şekilde sessiz kalanların da, daha sonra sakin kafayla hepsinin yerine yeni atamalar yaparız," dedi Bermúdez. "İstifa edenlere bugüne kadar verdikleri hizmetlerden ötürü şükranlarımızı sunun ve Lozano hepsini fişlesin."

"Orada senin özellikle hoşlandıklarından bir tane var, Hipólito," dedi Ludovico. "Bize Senyor Lozano'nun özel tavsiyesiyle geliyor."

"Lima iğrenç yeraltı yayınlarıyla dolmaya devam ediyor," dedi Albay Espina. "Bu neden engellenemiyor, Cayo?"

"Yeraltı gazetesi *La Tribuna*'yı kimlerin nerede çıkardıklarını bana hemen şimdi öteceksin," dedi Hipólito. "Aksi takdirde tam tipim olduğunu sana söylemeliyim."

"Bu yıkıcı yayınlar derhal ortadan kaldırılacak," dedi Bermúdez. "Anlaşıldı mı, Lozano?"

"Hazır mısın, zenci?" diye sordu Don Melquíades. "Ayakların cayır cayır yanıyor, değil mi Trifulcio?"

"Onu kimlerin çıkardığını ve nerede basıldığını bilmiyor musun?" diye sordu Ludovico. "O halde Vitarte'de yakalandığında cebinden bir *La Tribuna*'nın çıkması nasıl oluyor, yavrum?"

"Hazır mıyım derken?" diye yüzünde kederli bir gülüşle sordu Trifulcio. "Neye hazır mıyım, Don Melquíades?"

"Lima'ya yeni geldiğimde zenci kadına para gönderiyor ve arada sırada ziyaret ediyordum," dedi Ambrosio. "Sonra, hiç arayıp sormadım. Benden haber alamadan öldü. Bana en çok acı veren şeylerden biri bu, beyim."

"Onu sen farkına varmadan mı cebine koydular?" diye sordu Hipólito. "Ne kadar da sersemmişsin, yavrum. Şu daracık pantolona bak, saçına ne kadar da çok briyantin sürmüşsün. Demek sen Aprista bile değilsin, demek *La Tribuna*'yı kimlerin ve nerede çıkardıklarını bilmiyorsun, ha?"

"Bugün çıkacağını unuttun mu?" dedi Don Melquíades. "Yoksa buraya çok alıştın ve çıkmak istemiyor musun?"

"Zenci kadının Chincha'lı biri yüzünden öldüğünü öğrendim, küçükbey," diyor Ambrosio. "Ben o sırada hâlâ babanızla çalışıyordum."

"Hayır, unutmadım, beyim," dedi Trifulcio ayaklarını yere vurup ellerini çırparak. "Nasıl unutabilirim ki, Don Melquíades."

"Ne yaptığını görüyor musun? Hipólito'yu sinirlendirdin, bence hafızan bir an önce geri gelse iyi olur," dedi Ludovico. "Unutma ki onun hoşlandığı tipsin."

"Konuşmuyorlar, yalan söylüyorlar, topu birbirlerine atıp duruyorlar," dedi Lozano. "Ama hiç uyumuyoruz, Don Cayo. Geceler boyunca gözümüzü kırpmıyoruz. Size yemin ederim o gizli yayınların kökünü kazıyacağız."

"Parmağını uzat, tamam, şimdi bir de çarpı işareti yap," dedi Don Melquíades. "İşte oldu, Trifulcio, yeniden özgürsün. Bu sana şaka gibi geliyor, değil mi?"

"Burası uygar değil, barbar ve cahil bir ülke," dedi Bermúdez. "Zamanı boşa harcamayı bırakın ve ihtiyacım olan bilgiyi bir an önce bulun."

"Sen ne kadar da sıska kalmışsın öyle, yavrum," dedi Hipólito. "Üzerinde gömlek ve ceket varken o kadar belli olmuyordu, kemiklerin bile sayılabiliyor, yavrum."

"Varili kaldırman için sana bir *sol* veren Senyor Arévalo'yu hatırlıyor musun?" diye sordu Don Melquíades. "O çok önemli bir toprak sahibidir. Onunla çalışmak ister misin?"

"Kimler ve nerede hadi hemen söyle," dedi Ludovico. "Bütün geceyi bu şekilde mi geçirmemizi istiyorsun? Ya Hipólito bir kez daha öfkelenirse?"

"Tabii ki isterim, Don Melquíades," dedi Trifulcio başıyla, elleriyle ve gözleriyle kabul ederken. "Hemen şimdi ya da siz ne zaman derseniz o zaman, beyim."

"Bu gidişle fiziksel görünüşün bir hayli bozulacak ve bu bana çok ıstırap veriyor," dedi Hipólito. "Çünkü senden giderek daha çok hoşlanmaya başladım, yavrum."

"Seçim kampanyası için adamlara ihtiyacı var, çünkü o Odría'nın arkadaşı ve şimdi de senatör olacak," dedi Don Melquíades. "Sana iyi para ödeyecek. Bu fırsattan istifade et, Trifulcio."

"Daha bize adının ne olduğunu bile söylemedin, yavrum," dedi Ludovico. "Yoksa onu da mı bilmiyorsun, yoksa onu da mı unuttun?"

"Şimdi git sarhoş ol, ailenle hasret gider, sağda solda sürt," dedi Don Melquíades. "Pazartesi günü onun çiftliğine gidersin, Ica'nın çıkışında, kime sorsan sana gösterir."

"Taşakların hep böyle küçücük müdür yoksa şimdi korkudan mı öyle oldular?" diye sordu Hipólito. "Çükün

de o kadar küçük ki zor görünüyor, yavrum. O da mı korkudan küçüldü?"

"Elbette ki onunla çalışmak isterim, beyim, neden istemeyeyim ki?" dedi Trifulcio. "Beni o beyefendiye tavsiye ettiğiniz için size ne kadar minnettar olduğumu bilemezsiniz, beyim."

"Bırak artık şunu, Hipólito, seni duymuyor bile," dedi Ludovico. "Senyor Lozano'nun bürosuna gidiyoruz. Bırak artık şunu, Hipólito."

Gardiyan sırtını hafifçe sıvazladı, hadi bakalım Trifulcio, ve kocaman kapıyı arkasından kapattı, bir daha asla görüşmemek üzere ya da yakında görüşmek üzere, Trifulcio. Birinci kattaki hücrelerden seçilen, iyi bildiği o tozlu yolda hızlı adımlarla yürüdü ve çok geçmeden yine ezbere bildiği ağaçların oraya ulaştı; ardından başka bir tozlu yoldan şehrin dış kesimindeki çiftliklere kadar yürümeye devam etti ve oraya vardığında durmak bir yana adımlarını daha da hızlandırdı. Kulübelerin ve ona şaşkınlık, kayıtsızlık ya da korkuyla bakan insan siluetlerinin arasından neredeyse koşarak geçti.

"Kötü bir evlat olduğumdan ya da onu sevmediğimden değil, zenci kadın tıpkı sizin gibi cennetlik biriydi, beyim," dedi Ambrosio. "Beni büyütmek ve karnımı doyurabilmek için resmen kıçını yırtmıştı. Lakin hayatın koşuşturması insana annesini düşünecek zamanı bile bırakmıyor."

"Onu bıraktık çünkü Hipólito'nun elinin ayarı kaçtı ve herif saçma sapan şeyler sayıklamaya başladı, sonra da bayıldı, Senyor Lozano," dedi Ludovico. "Bana kalırsa şu Trinidad López ne Aprista ne de olduğu şey hakkında bir fikri var. Ama eğer isterseniz onu uyandıralım ve devam edelim, efendim."

Çıplak ayaklarının hiddetle çiğnediği taş döşeli sokaklar başlayınca daha da telaşlı ve yolunu kaybetmiş,

nerede bulunduğunu bilmekten âciz bir şekilde yürümeye devam ederek, hatıralarındakine göre çok uzamış, çok genişlemiş, çok değişmiş şehrin iç kısımlarına doğru ilerledi. Belli bir istikameti olmadan ve artık acele etmeden bir süre daha yürüdükten sonra bir meydandaki palmiyelerinin gölgesinde duran bir banka kendini bıraktı. Bir köşede, kadınların küçük çocuklarıyla birlikte girdikleri bir dükkân vardı, birkaç çocuk bir sokak lambasına taş atıyordu ve köpeklerin havlamaları duyuluyordu. Usulca, sessizce, farkında olmadan ağlamaya başladı.

"Sizi aramamı amcanız tavsiye etti, yüzbaşı, ama ben de zaten sizinle tanışmak istiyordum," dedi Cayo Bermúdez. "Bir anlamda meslektaş sayılırız, değil mi? Ayrıca günün birinde muhtemelen birlikte çalışmamız gerekecek."

"Zenci kadın iyi birisiydi, hayatı çok zorlu şartlarda çalışarak geçti ve ayinleri asla kaçırmadı," diyor Ambrosio. "Ama nevi şahsına münhasır biriydi, küçükbey. Mesela, bana eliyle değil, bir sopayla vururdu. Babana çekmemen için derdi."

"Sizi ismen tanıyordum, Senyor Bermúdez," dedi Yüzbaşı Paredes. "Amcam ve Albay Espina size çok değer veriyorlar, bütün bunların sayenizde tıkır tıkır işlediğini söylüyorlar."

Ayağa kalktı, meydanın çeşmesinde yüzünü yıkadı, iki adama Chincha otobüsünün nereden kalktığını ve kaç para olduğunu sordu. Arada sırada kadınlara ve görmeyeli çok değişmiş şeylere bakmak için durarak taşıtlarla dolu başka bir meydana kadar yürüdü. Sordu, pazarlık etti, dilendi ve sonunda kalkması iki saati bulan bir kamyona kapağı atmayı başardı.

"Yararlılıklardan hiç bahsetmeyelim zira bu konuda siz beni çok geride bırakırsınız, yüzbaşı," dedi Cayo Bermúdez. "Subayları saflara katmak suretiyle ihtilalde çok derin bir rol oynadığınızı, askerî güvenliği rayına

oturttuğunuzu biliyorum. Bunları amcanızdan dinledim, bana hiç inkâr etmeyin."

Bütün yolculuğu ayakta, kamyonun kasasına sımsıkı tutunarak ve kumluk araziyi, gökyüzünü, kum tepelerinin arasında bir görünüp bir kaybolan denizi seyredip kokularını içine çekerek yaptı. Kamyon Chincha'ya girince gözlerini kocaman açıp kafasını bir o yana bir bu yana çevirdi ve her şeyin ne kadar değiştiğini görünce afalladı. Serin bir esinti vardı, güneş artık kaybolmuştu, heyecanlı, içi dışı birbirine karışmış ve her zamanki hızlı adımlarıyla altlarından geçtiği sırada meydandaki palmiyelerin yaprakları dans edip mırıldanmaktaydı.

"İhtilalle ilgili kısım tamamen gerçek ve orada alçakgönüllülük göstermenin anlamı yok," dedi Yüzbaşı Paredes. "Ama askerî güvenlik konusunda ben sadece Albay Molina'nın bir yardımcısıyım, Senyor Bermúdez."

Fakat şehrin dışındaki kulübeler topluluğuna doğru kat etmesi gereken güzergâh uzun ve çetrefil oldu çünkü hafızası onu yanıltıyordu ve yol boyunca ikide bir Grocio Prado çıkışını sorması gerekti. Oraya vardığında ortalık çoktan kararmış ve kandiller yakılmıştı, ama kulübeler topluluğunun yerinde yeller estiğini, artık oraların gerçek evlerden oluşan bir mahalleye dönüştüğünü ve eskiden onu pamuk tarlaları sınırlarken şimdi bittiği noktada diğer mahallenin evlerinin başladığını görebildi. Ama kulübe aynı kulübeydi ve kapısı açıktı, Tomasa'yı hemen tanıdı: Şişman zenci kadın başka bir kadının sağında yere oturmuş yemek yiyordu.

"Onu tasarlayan Albay Molina, ama mekanizmayı çalıştıran kişi sizsiniz," dedi Bermúdez. "Bunu da amcanızdan öğrendim, yüzbaşı."

"Onun rüyası piyangoyu kazanmaktı, beyim," dedi Ambrosio. "Bir seferinde büyük ikramiyeyi Chincha'lı bir dondurmacı kazandı ve Tomasa, bakarsın Tanrı bir

kez daha buraya çıkarır, diye düşünerek olmayan parasıyla bilet hisseleri satın alıyordu. Onları Meryem Ana'ya götürüyor, mum yakıp dua ediyordu. Ama hiçbir zaman bir amorti bile çıkmadı, beyim."

"Başta Bustamante'nin olduğu, Apristaların her tarafı parsellediği ve Tanrı'nın her günü sabotajların yaşandığı dönemde bu bakanlığın ne halde bulunduğunu tahmin edebiliyorum," dedi Yüzbaşı Paredes. "Ama bu, uyanıkların çok işine yaramadı."

Göğsüne vurup homurtular çıkararak bir anda kulübenin içine dalarak iki kadının arasında dikilince, tanımadığı kadın bir çığlık atarak istavroz çıkardı. Olduğu yerde büzüşmüş olan Tomasa onu süzmekteydi ve yüzündeki korku ifadesi birden kayboluverdi. Bir şey söylemeye ya da ayağa kalkmaya tenezzül etmeden ona kulübenin kapısını gösterdi. Ama Trifulcio'nun gitmeye niyeti yoktu, gülerek kendini neşeyle yere bıraktı ve koltukaltlarını kaşımaya başladı.

"En azından geride iz bırakmamaya yaradı, müdürlüğün arşivleri kullanılamaz halde," dedi Bermúdez. "Apristalar tüm fişleme dosyalarını ortadan kaldırdılar. Her şeyi yeniden organize etmeye çalışıyoruz ve ben de sizinle bu konu hakkında konuşmak istiyordum, yüzbaşı. Askerî güvenlik bize çok yardımcı olabilir."

"Demek sen Senyor Bermúdez'in şoförüsün," dedi Ludovico. "Memnun oldum, Ambrosio. Demek o gecekondu mahallesinde bize sen yardımcı olacaksın."

"Hiçbir sorun yok, elbette ki işbirliği yapmamız gerekiyor," dedi Yüzbaşı Paredes. "Herhangi bir bilgiye ihtiyaç duyduğunuzda onu size sağlayacağım, Senyor Bermúdez."

"Niçin buraya geldin, seni kim çağırdı, seni kim davet etti?" diye gürledi Tomasa. "Bu halinle bir hapishane kaçkınına, yani gerçekte olduğun şeye benziyorsun. Ar-

kadaşımın seni görünce nasıl kaçıp gittiğini görmedin mi? Seni ne zaman bıraktılar?"

"Ben biraz daha fazlasını istiyorum, yüzbaşı," dedi Bermúdez. "Askerî güvenliğin siyasi fişlemelerinin tümüne ulaşmak, onların bir kopyasını elimde bulundurmak istiyorum."

"Adı Hipólito ve hayatta görebileceğin kalın kafalıların hepsinden daha kalın kafalı biridir," dedi Ludovico. "Birazdan gelecek, onu seninle tanıştıracağım. O da kadrolu değil ve asla olamayacağı kesin. Ben şansım biraz yaver giderse günün birinde olmayı umuyorum. Baksana, Ambrosio, sen kadrolu olacaksın, değil mi?"

"Bizim kayıtlarımız ulaşılmazdır, askerî sır kapsamındadır," dedi Yüzbaşı Paredes. "Projenizi Albay Molina'ya ileteceğim, ama bunun kararını o da veremez. En iyisi içişleri bakanının savaş bakanından bu yönde bir talepte bulunması olacaktır."

"Arkadaşın sanki şeytan görmüş gibi kaçıp gitti," dedi Trifulcio gülerek. "Hadi Tomasa, şunu yememe izin ver, karnım o kadar aç ki."

"Bu özellikle kaçınılması gereken bir şey, yüzbaşı," dedi Bermúdez. "O kayıtların kopyası emniyet müdürlüğüne geçerken bundan ne Albay Molina'nın ne de savaş bakanının haberi olmalı. Beni anlıyor musunuz?"

"Ölümcül bir iş, Ambrosio," dedi Ludovico. "Saatlerce sesini, gücünü harcadıktan sonra kadrolunun biri geliyor ve seni azarlıyor, Senyor Lozano da seni daha az para ödemekle tehdit ediyor. Bu herkes için ölümcül bir iş, bir tek Hipólito dangalağı hariç. Neden söyleyeyim mi?"

"Ben üstlerimin haberi olmadan çok gizli kayıtların kopyasını size veremem," dedi Yüzbaşı Paredes. "Bütün subayların ve binlerce sivilin hayatları ve gelecekleri orada duruyor. Bu Merkez Bankası'nın altını gibi bir şey, Senyor Bermúdez."

"Evet, buralardan gitmen gerekiyor, ama şimdi bir içki iç ve sakinleş, sefil adam," dedi Don Fermín. "Ve bana nasıl olduğunu anlat. Yeter, kes artık ağlamayı."

"Kesinlikle yüzbaşı, bu kayıtların altın değerinde olduğunu biliyorum," dedi Bermúdez. "Amcanız da bunu çok iyi biliyor. Konunun güvenlikten sorumlu kişilerin arasında kalması gerekiyor. Burada söz konusu olan Albay Molina'yı rencide etmek değil..."

"Çünkü yarım saat boyunca bir herifin üzerinde çalıştıktan sonra Hipólito dangalağı birden, bum, tahrik olur," dedi Ludovico. "Normalde o durumda insanın morali bozulur, canı sıkılır. Ama o tam tersi, bum, tahrik olur. Onu tanıyınca ne dediğimi anlayacaksın."

"... onu terfi ettirmek," dedi Bermúdez. "Ona bir birliğin, bir kışlanın komutasını vermek. Güvenlik Şefliği'nde Albay Molina'nın yerine geçmeye en uygun kişi olduğunuzu kimse tartışmayacaktır. Bu durumda servisleri gizlilik içinde birleştirebileceğiz, yüzbaşı."

"Ne bir gece ne de bir saat," dedi Tomasa. "Burada bir dakika bile kalamazsın. Hemen şimdi gideceksin, Trifulcio."

"Amcamın gönlünü tamamıyla kazanmışsınız, Bermúdez dostum," dedi Yüzbaşı Paredes. "Sizi tanıyalı daha altı ay bile olmadı ama size benden daha çok güveniyor. Tamam, şaka yapıyordum, Cayo. Birbirimize sen diye hitap edebiliriz, değil mi?"

"Cesur oldukları için değil, Ambrosio, korktukları için yalan söylüyorlar," dedi Ludovico, "eğer günün birinde onlarla uğraşmak zorunda kalırsan kendi gözlerinle görürsün. Senin şefin kim? Falanca, filanca. Ne zamandan beri Aprista'sın? Değilim. O halde falancanın ve filancanın senin şeflerin olduklarını nasıl söylüyorsun? Benim şefim falan değiller. İnan bana, kafayı yedirtiyor."

"Amcan rejimin ömrünün güvenliğe bağlı olduğunu

biliyor," dedi Bermúdez. "Şimdi herkes alkışlamakla meşgul, ama çok yakında çatır çatır pazarlıklar ve menfaat çatışmaları başlayacak ve o zaman her şey ihtiraslıları ve güçenikleri kontrol altına almak için güvenliğin ne yaptığına bağlı olacak."

"Kalmayı düşünmüyorum, sadece ziyarete geldim," dedi Trifulcio. "Arévalo adında Ica'lı çok zengin bir adam için çalışacağım. Gerçekten, Tomasa."

"Bunu çok iyi biliyorum," dedi Yüzbaşı Paredes. "Ortada artık Aprista kalmayınca başkanın düşmanları bizzat rejimin içinden çıkacak."

"Sen komünist misin Aprista mı? Ne Aprista'yım ne de komünist," dedi Ludovico. "Sen ibnenin tekisin, dostum, sana daha dokunmadık bile ama sen yalan söylemeye başladın. Saatlerce, gecelerce böyle devam ediyor, Ambrosio. Ve bunlar Hipólito'yu tahrik ediyor, onun nasıl biri olduğunu düşünebiliyor musun?"

"Bu yüzden uzun vadeli çalışmak gerekiyor," dedi Bermúdez. "Şu anda en tehlikeli unsur sivil, yarınsa askerî olacak. O kayıtların neden bu kadar gizlilikle korunduğunu anlıyor musun?"

"Bana ne Perpetuo'nun nerede gömülü olduğunu ne de Ambrosio'nun hâlâ yaşayıp yaşamadığını sordun," dedi Tomasa. "Yoksa çocukların olduğunu unuttun mu?"

"Yaşamdan keyif alan neşe dolu bir kadındı, beyim," dedi Ambrosio. "Zavallı, sen git o şeyi kendi evladına yapabilecek bir herifle evlen. Ama şu da bir gerçek ki eğer zenci kadın ona âşık olmasaydı, ben doğmayacaktım. Bu yüzden benim açımdan iyi olmuş."

"Kendine bir ev bulmalısın, Cayo, otelde yaşamaya devam edemezsin," dedi Albay Espina. "Ayrıca bir emniyet müdürü olarak sana tahsis edilen otomobili kullanmaman çok saçma."

"Ölüler beni ilgilendirmiyor," dedi Trifulcio. "Ama

Ambrosio'yu görmeyi isterdim. Seninle birlikte mi yaşıyor?"

"Mevzu şu ki benim hiçbir zaman bir otomobilim olmadı, ayrıca taksi kullanmak çok rahat," dedi Bermúdez. "Ama haklısın, Dağlı, otomobili kullanacağım. Durduğu yerde boşuna paslanıyor olmalı."

"Ambrosio çalışmak için yarın Lima'ya gidecek," dedi Tomasa. "Onu niçin görmek istiyorsun?"

"Hipólito'nun bu durumuna ilk başta inanmamıştım ama doğruydu, Ambrosio," dedi Ludovico. "Bunu kendi gözlerimle gördüm, başka birinden duymadım."

"O kadar alçakgönüllü olmamalısın, sahip olduğun imtiyazları kullan," dedi Albay Espina. "Günde on beş saat buraya tıkılıyorsun, hayat sadece işten ibaret değil. Arada sırada eğlenip rahatlamalısın, Cayo."

"Sadece meraktan, şu anki halini görmek için," dedi Trifulcio. "Ambrosio'yu görüp gideceğim, Tomasa, sana söz veriyorum."

"Bize kendi başımıza verdikleri ilk iş Vitarte'li bir herif oldu," dedi Ludovico. "Yanımızda bizi azarlayacak bir kadrolu yoktu, çünkü eleman sıkıntısı yaşanıyordu. İşte orada onu gözlerimle gördüm, Ambrosio."

"Bunu tabii ki yapacağım, Dağlı, ama öncesinde işlerimi biraz hafifletmeye ihtiyacım var," dedi Bermúdez. "Sonra rahat bir ev bulup oraya taşınacağım."

"Ambrosio şehirlerarası şoför olarak burada çalışıyordu," dedi Tomasa. "Ama Lima onun için daha iyi olacak, bu yüzden onu gitmesi için cesaretlendirdim."

"Başkan senden çok memnun, Cayo," dedi Albay Espina. "Düşünebiliyor musun, seni ona önerdiğim için bana ettiği teşekkürü, ihtilal esnasında ona yaptığım bütün yardımlar için etmemişti."

"Herife vururken terlemeye başladı, vurmaya devam ettikçe daha çok terledi ve onu öyle bir dövdü ki

herif saçma sapan şeyler sayıklamaya başladı," dedi Ludovico. "Ve birden Hipólito'nun aletinin balon gibi şiştiğini gördüm. Sana yemin ederim, Ambrosio."

"Bu tarafa doğru gelen şu herif," dedi Trifulcio. "O Ambrosio mu?"

"Onun haşadını çıkardıktan sonra daha ne diye vuruyorsun, onu bayılttıktan sonra ne diye vurmaya devam ediyorsun?" dedi Ludovico. "Beni duymuyordu, Ambrosio. Bir balon gibi şişmişti. Sana nasıl diyeyim, yemin ederim. Onu tanıyacaksın, seni onunla tanıştıracağım."

"Bu tehlikeyi bertaraf etmek için umudumuz artık sizsiniz," dedi Don Fermín.

"Seni daha uzaktan tanıdım," dedi Trifulcio. "Gel, Ambrosio, sana bir sarılayım, dur sana şöyle bir bakayım."

"Rejimin tehlikede olduğunu mu söylüyorsunuz?" dedi Albay Espina. "Şaka yapıyor olmalısınız, Don Fermín? Bu ülkede ihtilalden başka pupa yelken giden bir şey mi var?"

"Bilseydim gelip sizi beklerdim," dedi Ambrosio. "Ama sizin çıkacağınızdan haberim yoktu."

"Fermín haklı, albay," dedi Emilio Arévalo. "Seçimler yapılmadan ve General Odría Perululların oylarıyla yağlanmış ve kutsanmış olarak iktidara geçmediği sürece hiçbir şey pupa yelken gitmeyecek."

"Neyse ki sen beni Tomasa gibi kovmuyorsun," dedi Trifulcio. "Senin daha genç olduğunu zannediyordum, ama neredeyse bu zenci baban kadar yaşlısın."

"Doğrusunu isterseniz seçimler alt tarafı bir formalite, albay," dedi Don Fermín. "Ama gerekli bir formalite."

"İşte onu gördün, hadi git artık," dedi Tomasa. "Ambrosio yarın yola çıkacak, valizini hazırlaması lazım."

"Ama seçimlere gitmek için ülkede barışın tesis edilmesi, yani Apristaların tamamen temizlenmesi gerekir,"

dedi Doktor Ferro. "Aksi takdirde seçimler elimizde bir bomba gibi patlayabilir."

"Hadi bir yere gidip bir içki içelim, Ambrosio," dedi Trifulcio. "Biraz sohbet ederiz ve sonra gelip valizini hazırlarsın."

"Siz hiç ağzınızı açmıyorsunuz, Senyor Bermúdez," dedi Emilio Arévalo. "Politikadan sıkılıyormuş gibi görünüyorsunuz."

"Senin amacın oğlunun itibarını lekelemek mi?" dedi Tomasa. "Bu yüzden mi onu sokakta seninle birlikte görmelerini istiyorsun?"

"Sadece görüntü değil, politika beni gerçekten sıkıyor," dedi Bermúdez. "Ayrıca politikadan hiç anlamam. Gülmeyin, bu doğru. Bu yüzden, sizleri dinlemeyi tercih ediyorum."

Karanlığın içinde dolambaçlı ve engebeli sokaklardan, kamıştan kulübelerin ve seyrek tuğla evlerin arasından, mumların ve lambaların ışığında sohbet ederek yemek yiyen bulanık siluetleri pencerelerden seçerek ilerlediler. Havada toprak, dışkı ve üzüm kokusu vardı.

"Politikadan hiç anlamayan biri için emniyet müdürlüğü görevini çok iyi yapıyorsunuz," dedi Don Fermín. "Bir kadeh daha alır mıydınız, Don Cayo?"

Yolda yere devrilmiş bir eşekle karşılaştılar, görünmez köpekler onlara havladı. Neredeyse aynı boydaydılar, konuşmadan yürüyorlardı, gökyüzü açık, hava sıcaktı, rüzgâr esmiyordu. Sallanan koltukta dinlenen adam onların ıssız meyhaneye girdiklerini görünce ayağa kalktı ve birer bira verdikten sonra yeniden yerine oturdu. Loş ışıkta bardaklarını tokuştururken hâlâ birbirleriyle konuşmamışlardı.

"Temel olarak iki şey var," dedi Doktor Ferro. "Birincisi, iktidarı ele geçiren ekibin birliğini korumak. İkincisi, demir yumrukla temizliğe devam etmek. Üniversiteler,

sendikalar, kamu teşkilatı. Ardından, seçimler ve ülke için çalışmaya başlamak gerekecek."

"Bu hayatta ne olmak mı isterdim, küçükbey?" diyor Ambrosio. "Tabii ki zengin bir adam."

"Demek yarın Lima'ya gidiyorsun," dedi Trifulcio. "Ne yapmaya gidiyorsun?"

"Siz, mutlu olmak mı isterdiniz küçükbey?" diyor Ambrosio. "Elbette ki ben de, sadece şu var; benim için zenginlik ve mutlululuk aynı şey."

"Her şey bir borç para ve kredi meselesinden ibaret," dedi Don Fermín. "Amerika Birleşik Devletleri derli toplu bir hükümete yardım etmeye hazır, ihtilali bu yüzden destekliediler. Şimdi seçimlerin yapılmasını istiyorlar ve isteklerinin yerine getirilmesi lazım."

"İş aramaya," dedi Ambrosio. "Başkentte daha iyi kazanılıyor."

"Gringo'lar formalitecidir, onları anlamak lazım," dedi Emilio Arévalo. "Generalden memnunlar, sadece demokratik normların korunmasını istiyorlar. Seçilmiş Odría'yla bize kucak açacak ve gereken kredileri verecekler."

"Ne zamandan beri şoför olarak çalışıyorsun?" diye sordu Trifulcio.

"Ama her şeyden önce Vatansever Cephe'yi, Restorasyon Hareketi'ni ya da adı artık ne olursa onu hayata geçirmek gerekiyor," dedi Doktor Ferro. "İşte bu yüzden program temel teşkil ediyor ve ben bu yüzden onda bu kadar ısrar ediyorum."

"Meslek olarak iki yıldan beri," dedi Ambrosio. "Muavin olarak başladım, ödünç araçlarla kullanmayı öğrendim. Bir ara kamyonculuk yaptıktan sonra son olarak bu civarda, ilçeler arasında otobüs şoförü olarak çalıştım."

"Bütün yapıcı güçleri bir araya toplayan ulusalcı ve vatansever bir program," dedi Emilio Arévalo. "Sanayi,

ticaret, çalışanlar, ziraatçılar. Yalın ama etkili fikirlerden esinlenmiş bir program."

"Yani iş güç sahibi ciddi bir adamsın," dedi Trifulcio. "Tomasa'nın benimle birlikte görülmeni istememesi boşuna değilmiş. Lima'da iş bulabileceğine inanıyor musun?"

"Mareşal Benavides'in harika formülünü hatırlatan bir şeye ihtiyacımız var," dedi Doktor Ferro. "Düzen, Huzur ve İş. Ben Sağlık, Eğitim ve İş'i düşündüm. Ne dersiniz?"

"Sütçü Túmula'yı, onun kızını hatırlıyor musunuz?" diye sordu Ambrosio. "İşte o kız Akbaba'nın oğluyla evlendi. Akbaba'yı hatırlıyor musunuz? Ben oğluna kızı kaçırması için yardım etmiştim."

"Pek tabii ki generalin adaylığı en üst düzeyde ortaya atılmalı," dedi Emilio Arévalo. "Bütün sektörler onu kendiliğinden ilan etmeli."

"Akbaba, belediye başkanlığı da yapan şu tefeci değil mi?" dedi Trifulcio. "Evet, onu hatırlıyorum."

"İlan edecekler, Don Emilio," dedi Albay Espina. "General her geçen gün daha da popülerleşiyor. Henüz birkaç ay olmasına rağmen insanlar artık ülkede hâkim olan sükûneti ve daha öncesinde başıboş Apristalar ve komünistlerin ülkeyi soktukları kaosu gördüler."

"Akbaba'nın oğlu hükümette, o şimdi önemli bir adam," dedi Ambrosio. "Belki Lima'da iş bulmama yardım eder."

"Benimle bir kadeh içki içmeye gelmek ister misiniz, Don Cayo?" diye sordu Don Fermín. "Ferro dostumuzun nutuklarından başınız ağrımış olmalı. Benim her seferinde kafam şişiyor."

"Eğer önemli bir adam olduysa seni tanımayacaktır," dedi Trifulcio. "Sana omzunun üzerinden bakacaktır."

"Büyük bir memnuniyetle, Senyor Zavala," dedi Ber-

múdez. "Evet, Doktor Ferro biraz konuşkan biri. Ama deneyimli olduğu fark ediliyor."

"Onun gönlünü kazanmak için küçük bir hediye götür," dedi Trifulcio. "Ona köyü hatırlatacak ve yüreğine dokunacak bir şey."

"Korkunç bir deneyim çünkü yirmi yıldan beri bütün hükümetlerde yer aldı," dedi Don Fermín gülerek. "Hadi gelin, arabam şurada."

"Ona birkaç şişe şarap götüreceğim," dedi Ambrosio. "Peki, siz ne yapacaksınız? Benimle eve gelecek misiniz?"

"Siz ne isterseniz aynısından," dedi Bermúdez. "Tamam, Senyor Zavala, viski olsun."

"Bunu yapmayı düşünmüyorum, annenin beni nasıl karşıladığını gördün," dedi Trifulcio. "Ama bu Tomasa'nın kötü bir kadın olduğu anlamına gelmez."

"Politikayı hiçbir zaman anlamadım çünkü hiçbir zaman ondan hoşlanmadım," dedi Bermúdez. "Ama gelin görün ki koşullar beni bu yaşımda politikaya soktu."

"Sizin onu defalarca terk ettiğinizi söylüyor," dedi Ambrosio. "Eve sadece onun katır gibi çalışarak kazandığı parayı elinden almak için döndüğünüzü söylüyor."

"Ben de politikadan nefret ediyorum, ama yapabileceğimiz başka bir şey yok," dedi Don Fermín. "Çalışkan ve dürüst insanlar kenara çekilip politikayı politikacılara bıraktığında ülke cehennemin dibini boyluyor."

"Kadınlar her şeyi abartırlar ve Tomasa da neticede bir kadın," dedi Trifulcio. "Ben Ica'da çalışacağım ama arada sırada onu görmeye gelirim."

"Gerçekten buraya daha önce hiç gelmemiş miydiniz?" diye sordu Don Fermín. "Espina sizin canınızı çıkarıyor, Don Cayo. Buranın şovu oldukça güzeldir, birazdan göreceksiniz. Zannetmeyin ki benim çok fazla gece hayatım var. Çok nadiren çıkarım."

"Buralarda işler nasıl yürüyor?" diye sordu Trifulcio.

"Bu yaşında bilmen lazım, o işlerin uzmanı olman lazım. Kadınlar, kerhaneler. Bu civarda kerhane var mı?"

Üzerindeki daracık, hafifçe ışıldayan beyaz dans elbisesi vücudunun hatlarını o kadar net, o kadar canlı bir biçimde ortaya koyuyordu ki çıplakmış gibi görünüyordu. Teniyle aynı renk elbise yere değiyor ve onu kısa adımlar atmak, çekirge sıçrayışları yapmak zorunda bırakıyordu.

"İki tane var, biri pahalı, diğeriyse ucuz," dedi Ambrosio. "Pahalı olan bir *libra*, ucuz olanda üç *sol*'e kadar bulunuyor. Ama tamamen çökmüş şeyler."

Omuzları beyaz, yuvarlak ve narindi, yüzünün beyazlığı omuzlarına dökülen saçlarının koyuluğuyla tezat oluşturuyordu. Ağzını derin bir arzuyla, küçük gümüşi mikrofonu ısıracakmışçasına büzüyor ve parıldayan iri gözlerini masalarda dolaştırıp duruyordu.

"Şu Peri çok güzel bir hatun, değil mi?" dedi Don Fermín. "En azından ondan önce dans eden o iskeletlerle kıyaslandığında. Ama sesi için aynı şeyi söylemek güç."

"Ne seni yanımda götürmeyi ne de bana eşlik etmeni istiyorum, ayrıca seni yanımda görmemelerinin senin açından daha iyi olacağını da biliyorum," dedi Trifulcio. "Ama o tarafta bir tur atmak isterdim, sadece görmek için. Ucuz olan ne tarafta?"

"Çok güzel, evet, güzel bir vücudu, güzel bir yüzü var," dedi Bermúdez. "Ayrıca sesi bana o kadar da kötü gelmiyor."

"Buraya çok yakın," dedi Ambrosio. "Ama polis oradan eksik olmuyor çünkü her gün illaki bir kavga çıkıyor."

"Size şunu söylemeliyim ki fazlasıyla kadın görünen bu kadın aslında öyle değil," dedi Don Fermín. "O, hemcinslerinden, yani kadınlardan hoşlanıyor."

"Benim için çok dert değil, çünkü aynasızlara ve kavgalara alışkınım," dedi Trifulcio gülerek. "Hadi, birayı öde de gidelim."

"Ah, öyle mi?" dedi Bermúdez. "Gerçekten mi? Böylesine güzel bir kadın, ha?"

"Size eşlik ederdim ama Lima otobüsü yarın sabah altıda kalkıyor," dedi Ambrosio, "bense henüz valizimi bile hazırlamadım."

"Demek sizin çocuğunuz yok, Don Cayo," dedi Don Fermín. "O halde birçok sorundan kurtulmuşsunuz. Benim üç tane var ve artık Zoila'yla benim başımızı bayağı ağrıtmaya başladılar."

"Beni kapıda bırakıp gidersin," dedi Trifulcio. "İstersen bizi birlikte görmeyecekleri bir yoldan götür."

"İki oğlan bir kız mı?" dedi Bermúdez. "Büyüdüler mi?"

"Yeniden sokağa çıktıklarında gece daha aydınlıktı. Ay ışığında çukurları, hendekleri, taşları seçebiliyorlardı. Issız dar sokaklardan geçerken her şeyi gözlemleyen, her şeyi merak eden Trifulcio kafasını sürekli olarak bir o yana bir bu yana çeviriyordu; elleri cebinde yürüyen Ambrosio ise küçük taşları tekmeliyordu.

"Deniz Kuvvetleri bir delikanlı için gelecek olabilir mi?" dedi Don Fermín. "Olamaz. Ama Chispas ısrar etti ve ben de ilişkilerimi kullanıp onu oraya soktum. Peki ya şimdi, onu oradan atıyorlar. Derslerde başarısızlık, disiplinsizlik. Bir meslek sahibi olmadan ortada kalacak ki en kötüsü bu. Elbette ki devreye girip onu affetmelerini sağlayabilirdim. Ama hayır, denizci bir oğlum olsun istemiyorum. Onu yanımda çalışmaya başlatacağım, böylesi daha iyi."

"Bütün paran bu mu, Ambrosio?" dedi Trifulcio. "Topu topu birkaç *libra* mı? Koca bir şoförün birkaç *libra*'dan başka parası yok mu?"

"Neden onu yurtdışında bir okula göndermiyorsunuz?" diye sordu Bermúdez. "Belki ortamın değişmesiyle birlikte oğlan düzelir."

"Eğer başka param olsaydı onu da size verirdim," dedi Ambrosio. "Benden istemeniz yeterdi ve ben de onu size verirdim. O bıçağı neden çıkardınız? Buna gerek yoktu. Bakın, eve gelin size daha fazlasını vereyim. Bunu cebinize koyun, size beş *libra* daha vereceğim. Ama beni tehdit etmeyin. Size yardım etmekten, daha fazlasını vermekten memnun olurum. Hadi gelin eve gidelim."

"İmkânsız, karım kahrından ölürdü," dedi Don Fermín. "Chispas gurbet ellerde tek başına, Zoila buna asla izin vermezdi. Chispas onun şımarık oğludur."

"Hayır, eve gelmeyeceğim," dedi Trifulcio. "Bu yeter. Bunu senden borç olarak alıyorum, senin birkaç *libra*'nı geri vereceğim, çünkü Ica'da çalışacağım. Bıçağı çıkarınca korktun mu? Sana hiçbir şey yapmayacaktım, sen benim oğlumsun. Ve söz veriyorum sana borcumu ödeyeceğim."

"Küçük de mi sorunlu çıktı?" diye sordu Bermúdez.

"Onu bana geri ödemenizi istemiyorum, size hediyem olsun," dedi Ambrosio. "Korkmadım. Size yemin ederim bıçağı çıkarmanıza gerek yoktu. Siz benim babamsınız, eğer benden isterseniz ben size veririm. Hadi eve gelin, yemin ederim size beş *libra* daha vereceğim."

"Hayır, sıska, Chispas'ın tam zıddı," dedi Don Fermín. "Sınıfının birincisi, her yılın sonunda başarı ödülleri. Çok fazla ders çalışmaması için onu frenlemek gerekiyor. Fevkalade bir oğlan, Don Cayo."

"Benim Tomasa'nın sana anlattığından daha kötü olduğumu düşünüyor olmalısın," dedi Trifulcio. "Ama onu öylesine çıkardım, gerçekten, bana bir *sol* bile vermesen de sana hiçbir şey yapmayacaktım. Ve bunu sana geri ödeyeceğim, sözüm söz, Ambrosio, iki *libra*'nı sana geri vereceğim."

"Küçüğün sizin gözdeniz olduğu anlaşılıyor," dedi Bermúdez. "Peki ya o, ne olmak istiyor?"

"Pekâlâ, isterseniz bana ödersiniz," dedi Ambrosio. "Unutun gitsin, ben unuttum bile. Eve gelmek istemiyor musunuz? Eğer gelirseniz size beş *libra* daha vereceğim, söz."

"Henüz lise ikide ve ne yapacağını bilmiyor," dedi Don Fermín. "Benim gözdem diyemem çünkü üçünü de eşit derecede seviyorum. Ama Santiago bana onunla gurur duyduğumu hissettiriyor. Ne demek istediğimi anlamışsınızdır."

"Benim oğlunu bile soyan, oğluna bile bıçak çeken bir it olduğumu düşüneceksin," dedi Trifulcio. "Sana yemin ederim bunu senden ödünç alıyorum."

"Sizi biraz gıptayla dinliyorum, Senyor Zavala," dedi Bermúdez. "Baş ağrılarına rağmen baba olmanın telafi edici tarafları olmalı."

"Tamam, sıkıntı yok, size inanıyorum o şey istemeden oldu, bana parayı geri ödeyeceksiniz," dedi Ambrosio. "Lütfen unutun artık."

"Maury'de oturuyorsunuz, değil mi," dedi Don Fermín. "Hadi gelin sizi bırakayım."

"Sen şimdi benden utanmıyor musun?" diye sordu Trifulcio. "Bunu bana bütün samimiyetinle söyle."

"Hayır, teşekkür ederim, yürümeyi tercih ederim, Maury buraya çok yakın," dedi Bermúdez. "Sizi tanıdığıma çok memnun oldum, Senyor Zavala."

"Böyle bir şeyi nasıl düşünebilirsiniz, neden utanacakmışım ki," dedi Ambrosio. "Gelin, isterseniz kerhaneye birlikte girelim."

"Senin burada ne işin var?" diye sordu Bermúdez. "Ne yapıyorsun burada?"

"Hayır olmaz, sen git valizini hazırla, seni benimle görmesinler," dedi Trifulcio. "Sen iyi bir evlatsın, Lima'da işin rast gitsin. İnan bana paranı geri vereceğim, Ambrosio."

"Beni oradan oraya gönderiyorlardı, burada da saatlerce beklettiler, Don Cayo," dedi Ambrosio. "Artık Chincha'ya geri dönmeye karar vermiştim."

"Normal şartlarda emniyet müdürünün şoförü derin bir soruşturmadan geçer, Don Cayo," dedi Doktor Alcibíades. "Güvenlik meselesinden ötürü. Ama siz böyle tercih ediyorsanız."

"Buraya iş aramaya geldim, Don Cayo," dedi Ambrosio. "O külüstür otobüsü kullanmaktan bıktım. Belki sizin beni bir yere yerleştirebileceğinizi düşündüm."

"Evet, ben böyle tercih ediyorum, doktorcuğum," dedi Bermúdez. "O zenciyi yıllardan beri tanıyorum ve bende soruşturmadan geçecek herhangi birinden daha çok güven uyandırıyor. Kapıda bekliyor, lütfen bu işle ilgilenir misiniz?"

"Araç kullanmayı iyi bilirim, Lima'nın trafiğini de çabucak öğreneceğim, Don Cayo," dedi Ambrosio. "Siz de bir şoför mü aramaktaydınız? Bu muhteşem bir şey, Don Cayo."

"Tamam, ben bu işi hallederim," dedi Doktor Alcibíades. "Onu valilik kadrosuna almalarını, bir yere yerleştirmelerini ya da ne gerekiyorsa yapmalarını sağlayacağım. Arabanızı da bugün hemen teslim etmelerini söyleyeceğim."

"Tamam o zaman, seni işe alıyorum," dedi Bermúdez. "Şanslısın Ambrosio, tam zamanında geldin."

"Şerefe," diyor Santiago.

VIII

Kitapçı, balkonlu bir binanın zemin katındaydı; zangırdayan bir kapıdan geçtikten sonra en uzak köşede ağzına kadar kitap dolu ve ıssız bir halde beliriyordu. Santiago saat dokuzdan önce geldi, girişteki raflara göz gezdirdi, zamanın yıprattığı kitapları, renkleri solmuş dergileri karıştırdı. Bereli ve gri favorili ihtiyar ona kayıtsızlıkla baktı, sevgili ihtiyar Matías, diye düşünüyor, ihtiyar daha sonra onu gözucuyla izlemeye başladı ve bir süre sonra da yanına yaklaştı: Özellikle aradığı bir şey var mıydı? Fransız Devrimi hakkında bir kitap. Ah, ihtiyar gülümsedi, bu taraftan. Parola bazen, Senyor Henri Barbusse ya da Don Bruno Bauer burada mı yaşıyor olurdu, bazen kapı şöyle ya da böyle çalınırdı ve bazen de komik karışıklıklar yaşanırdı, Zavalita. Onu gazete öbekleri, gümüşi örümcek ağları ve kara duvarların önünde yığılı kitaplar tarafından istila edilmiş bir odaya götürdü. Bir sallanan koltuğu işaret ederek oturmasını söyledi, hafif bir İspanyol aksanı vardı, ayrıca çok şey anlatan küçük gözleri ve üçgen biçimli bembeyaz bir sakalı: Takip edilmediğinden emin miydi? Çok dikkatli olmalıydı, her şey gençlere bağlıydı.

"Yetmiş yaşındaydı ve hastı, Carlitos," dedi Santiago. "O kuşaktan tanıdığım yegâne komünist o oldu."

İhtiyar sevecenlikle göz kırptıktan sonra avluya döndü. Santiago eski Lima dergilerini karıştırmaya koyuldu, diye düşünüyor, *Varidedades* ve *Mundial*, içlerinde Maráteguí ya da Vallejo'nun yazıları olanları ayırdı.

"Tabii ya, Perululular o zaman basında Vallejo'yu ve Mariátegui'yi okuyorlardı," dedi Carlitos. "Şimdiyse bizi okuyorlar, Zavalita, ne büyük bir gerileme."

Birkaç dakika sonra Jacobo ve Aída'nın el ele tutuşmuş olarak içeri girdiklerini gördü. Artık ne bir kurtçuk, ne bir yılan ne de bir bıçaktı, etine batıp orada gözden kaybolan bir topluiğneydi. Onları yıllanmış rafların yanında fısıldaşırken gördü; Jacobo'nun yüzündeki boş vermişliği ve neşeyi gördü; Matías yanlarına yaklaşınca birbirlerinden ayrılmalarını gördü; Jacobo'nun yüzündeki gülümsemenin kaybolduğunu ve çatık kaşlarla ifade edilen konsantrasyonun, soyut ciddiyetin, birkaç aydan beri dünyaya gösterdiği suratın belirdiğini gördü. Üzerinde artık çok nadiren değişen üç parça kahverengi takım elbise, buruşuk gömlek, gevşek düğümlü kravat vardı. İçinden proletarya kılığına girmek gelmiş diye dalga geçiyordu Washington, diye düşünüyor, haftada bir kez tıraş oluyordu ve ayakkabılarını hiç boyatmıyordu, Aída tez zamanda onu bırakır diyordu Solórzano gülerek.

"Onca gizemin sebebi o gün oyun oynamayı bırakacak olmamızdı," dedi Santiago. "Olayın artık ciddiyet kazanmaya başlayacak olmasıydı, Carlitos."

San Marcos'ta üçüncü yılın başında mı olmuştu, Zavalita, Cahuide'nin keşfiyle o gün –okumalar ve tartışmalardan teksir makinesiyle çoğaltılmış sayfaları üniversitede dağıtmaya, sağır kadının pansiyonundan Rímac'taki küçük eve ve Matías'ın kitapçısına, tehlikeli oyunlardan gerçek tehlikeye geçiş yaptığımız o gün– arasında mı olmuştu? İki grup bir daha bir araya gelmemişti, sadece Jacobo ve Aída'yı San Marcos'ta görüyordu, faaliyet halin-

de olan başka gruplar da vardı ama bunu Washington'a sorduklarında kapalı ağza sinekler girmez diye cevap veriyor ve gülüyordu. Bir sabah onları çağırdı: Şu saatte, şurada, sadece üçü. Cahuide'den birisini tanıyacaklardı, ona istedikleri soruları soracak, kafalarındaki kuşkuları dile getirebileceklerdi, diye düşünüyor, o gece de gözümü kırpmadım. Matías arada sırada avludan kafasını kaldırıp onlara gülümsüyordu, onlar dipteki odada sigara içiyor, dergileri karıştırıyor, sürekli olarak girişe ve sokağa bakıyorlardı.

"Bize dokuzda randevu verdi ve şu anda saat dokuz buçuk," dedi Jacobo. "Belki de gelmeyecek."

"Aída Jacobo'yla çıkmaya başlar başlamaz çok değişti," dedi Santiago. "Şakalar yapıyordu, mutlu görünüyordu. Buna karşılık, Jacobo çok ciddileşti, saçına başına, üstüne başına dikkat etmeyi bıraktı. Yanlarında başkaları varken Aída'yla gülüşmüyordu, bizim önümüzde ona neredeyse tek kelime etmiyordu. Mutlu görünmekten utanıyordu, Carlitos."

"Komünist olması Perulu olmayı bıraktığı anlamına gelmiyor," dedi Aída gülerek. "Göreceksiniz, saat onda gelecek."

Saat ona çeyrek vardı: Girişte bir kuş suratı, yaylanarak yürüyüş, sarı kâğıt gibi bir ten, üzerinde dans eden bir takım elbise, koyu kırmızı incecik bir kravat. Matías'la konuştuğunu, etrafına bakındığını, onlara doğru yaklaştığını gördüler. Odaya girdi, onlara gülümsedi, gecikme için özür diledi, çok narin bir el hareketi buna eşlik etti, oraya gelmek için bindiği otobüs arızalanmıştı ve huzursuz bir şekilde birbirlerine bakakaldılar.

"Beni beklediğiniz için teşekkür ederim." Sesi de, diye düşünüyor, tıpkı yüzü ve eli gibi incecikti. "Cahuide'den kardeşçe bir selam, yoldaşlar."

"Yoldaşlar sözünü birinin ağzından ilk kez duyuyor-

dum, Carlitos, duygusal Zavalita'nın kalbinin nasıl attığını tahmin edersin," dedi Santiago. "Onu sadece kod adıyla tanıdım: Llaque; onu sadece birkaç kez gördüm. Cahuide'nin işçi fraksiyonunda görevliydi, bense üniversite fraksiyonunun ötesine geçemedim. Düşünsene, o da has adamlardan biriydi."

Odría ihtilal yaptığında Llaque'nin hukuk öğrencisi olduğunu, polisin San Marcos'a düzenlediği saldırıda yakalandığını, işkence gördüğünü, Bolivya'ya sürgüne gönderildiğini, La Paz'da altı ay tutuklu kaldığını ve Peru'ya gizlice döndüğünü o sabah bilmiyorduk, diye düşünüyor: Sadece şu var, o sabah incecik sesi partinin tarihçesini özetlerken küçük bir kuşa benziyordu ve sarımsı narin elini, sanki uyuşukluk varmışçasına, aynı rotatif ve birbirinin eşi hareketle salladığını ve gözucuyla avluyu ve sokağı gözlediğini görüyorlardı. Parti, José Carlos Mariátegui tarafından kurulmuştu ve daha doğar doğmaz büyüyüp kadrolar oluşturmuş ve emekçi kesimlerin gönlünü kazanmıştı, onların nezdinde güvenilir kişiler olarak görüldüğümüzü bize kanıtlamak istiyordu, diye düşünüyor, bu yüzden bizden ne partinin her zaman küçük kaldığını ne de APRA karşısındaki zayıflığını gizledi, ve *Amauta* dergisinin, *Labor* gazetesinin yayımlandığı, sendika örgütlenmesinin yapıldığı ve üniversite öğrencilerinin yerli topluluklara gönderildiği yıllar partinin altın dönemi olmuştu. Mariátegui 1930'da ölünce parti maceracıların ve oportünistlerin eline geçmişti, ihtiyar Matías öldü ve Chota'daki evi yıkıp yerine pencereli bir küp inşa ettiler, diye düşünüyor, onların izlediği ilkelerinden kopuk çizgi partiyi kitlelerden uzaklaştırmış ve bunun sonucunda APRA'nın etki alanına girmişlerdi, yoldaş Llaque'ye ne olmuştu acaba, Zavalita? Emperyalist ajana dönüşen Bustamente'yi devirmek için Odría'ya yardım eden Ravines gibi maceracıların, acaba çetin ve boğucu militanlık

hayatından bıkıp bir dönek olmuş mudur, bir karısı, çocukları ve bakanlıkların birinde bir işi var mıdır? Fanatik bir dinciye dönüşen ve her yıl mor bir cüppe giyip Mucizeler Yaratan Rabbimiz tören alayında bir haçı sürükleyen Terreros gibi oportünistlerin, yoksa aynı yolda devam edip hapiste olmadığı zamanlarda küçük kuş sesiyle öğrenci gruplarında konuşuyor mudur? İhanetler ve baskılar partiyi neredeyse yok etmişti, eğer bu yolda devam ediyorsa acaba Sovyet yanlısı mıdır, Çin yanlısı mıdır, gerilla mücadelesinde ölen şu Castro'culardan biri midir yoksa Troçkist mi olmuştur?, ve Bustamente 1945'te iktidara gelince parti meşruiyet kazanmış, yeniden yapılanmaya ve APRA'nın reformizmine karşı işçi sınıfıyla birlikte mücadeleye başlamıştı, acaba Moskova'ya, Pekin'e ya da Havana'ya gitmiş midir?, ancak Odría'nın askerî darbesiyle birlikte parti yeniden darmadağın olmuştu, onu Stalinist ya da revizyonist ya da maceracı olmakla itham etmişler midir?, bütün merkez komite, onlarca yönetici, militan ve sempatizan hapsedilmiş, sürgüne gönderilmiş, bazılarıysa katledilmişti, seni, Matías'ın yerindeki o sabahı, Hotel Mogollón'daki geceyi hatırlıyor mudur, Zavalita?, o büyük fırtınadan sağ kurtulan hücreler yavaş yavaş ve çok sıkı çalışarak Cahuide Örgütü'nü oluşturmuşlardı ve üniversite fraksiyonunda ve işçi fraksiyonunda dağıtılan o bildirileri işte bu örgüt hazırlıyordu, yoldaşlar.

"Yani Cahuide'nin içinde biraz öğrenciler biraz da işçiler var," dedi Aída.

"Çok zor koşullarda çalışılıyor ve bazen bir yoldaş yakalandığında onca aylık çaba boşa gidiyor." Sigarayı işaretparmağının ve başparmağının tırnaklarıyla tutuyordu, diye düşünüyor, çok çekingenlikle gülümsüyordu. "Ama üzerimizdeki baskıya rağmen her geçen gün büyüyoruz."

"Ve tabii ki seni ikna etti, Zavalita," dedi Carlitos.

"Bize söylediği şeylere inandığına beni ikna etti," dedi Santiago. "Ayrıca, yaptığı şeyden hoşlandığı fark ediliyordu."

"Diğer yasadışı örgütlerle eylem birliği konusunda partinin düşüncesi ne?" diye sordu Jacobo. "APRA, Troçkistler?"

"Hiç tereddüt etmiyordu, inancı vardı," dedi Santiago. "Bir şeye körü körüne inanan insanlara o günlerde hâlâ gıpta ediyordum, Carlitos."

"Diktatörlüğe karşı APRA'yla birlikte çalışmaya hazırız," dedi Llaque. "Ama Apristalar sağcılar tarafından aşırıcılıkla itham edilmek istemiyorlar ve antikomünizmlerini kanıtlamak için her şeyi yapıyorlar. Troçkistlere gelince, toplasan on kişiyi geçmez ve hepsi kesinlikle polis ajanı."

"Bir insanın başına gelebilecek en iyi şey, Ambrosio," diyor Santiago, "söylediğine inanması, yaptığı şeyden hoşlanmasıdır."

"Emperyalizm yanlısına dönüşen APRA neden hâlâ halkın desteğini almayı sürdürüyor?" diye sordu Aída.

"Alışkanlıkların gücünden, demagojisinden ve Apristа şehitlerinden ötürü," dedi Llaque. "Hepsinden önemlisi de Peru sağı yüzünden. APRA'nın artık düşmanları değil müttefikleri olduğunu anlamıyor ve ona baskı yapmayı sürdürerek halk nezdinde ona saygınlık kazandırıyor."

"Bu doğru, sağın aptallığı APRA'yı büyük bir partiye dönüştürdü," dedi Carlitos. "Ama sol bir tür masonluğun ötesine geçemediyse bu APRA yüzünden değil, liyakatli insan eksikliğinden oldu."

"Mesele şu ki senin benim gibi liyakatliler elimizi taşın altına koymuyoruz," dedi Santiago. "Ellerini taşın altına koyan liyakatsizleri eleştirmekle yetiniyoruz. Sence bu doğru bir davranış mı, Carlitos?"

"Bence değil, işte bu yüzden ben asla politika hakkında konuşmuyorum," dedi Carlitos. "O iğrenç mazoşizminle bunu yapmaya beni her gece sen zorluyorsun, Zavalita."

"Şimdi soru sorma sırası bende, yoldaşlar," dedi Llaque gülümseyerek ve sanki utanmış gibi. "Cahuide'ye girmek istiyor musunuz? Sempatizan olarak çalışabilirsiniz, henüz partiye kaydolmanıza gerek yok."

"Ben hemen şimdi partiye girmek istiyorum," dedi Aída.

"Acelemiz yok, kararınızı vermeden önce uzun uzun düşünebilirsiniz," dedi Llaque.

"Grupta bunu yapmak için fazlasıyla vaktimiz oldu," dedi Jacobo. "Ben de girmek istiyorum."

"Ben sempatizan olarak devam etmeyi yeğliyorum." Kurtçuk, bıçak, yılan. "Bazı kuşkularım var, partiye girmeden önce biraz daha ders çalışmak istiyorum."

"Çok iyi, yoldaş, bütün kuşkularını aşana kadar girme," dedi Llaque. "Sempatizan olarak da çok faydalı bir çalışma yürütebilirsin."

"Zavalita'nın artık has biri olmadığı işte orada kanıtlandı, Ambrosio," diyor Santiago. "Jacobo ve Aída ondan daha has kişilerdi."

Düşünüyor, ya o gün partiye girmiş olsaydın, Zavalita? Militanlığın peşine takılıp sürüklenecektin, giderek daha çok içine gömülecektin, kuşkuların tamamen kaybolacaktı ve bu seni birkaç ayda ya da birkaç yılda bir inanç adamına, bir iyimsere, karanlık ve kahraman haslardan birine mi dönüştürecekti? Kötü bir hayatın olacaktı, Zavalita, diye düşünüyor, muhtemelen Jacobo ve Aída'nın olduğu gibi, birkaç kez hapse girip çıkacaktın, uyduruk işlere kabul edilecek ve onlardan kovulacaktın, ve *La Crónica*'nın kuduz köpekleri konu alan başyazıları yerine, *Unidad*'ın kalitesiz basılmış (düşünüyor, o da

para olduğunda ve polis engellemediğinde) sayfacıklarına sosyalizmin vatanındaki bilimsel ilerlemeleri ve Lurín fırın işçileri sendikasında devrimci listenin patron yanlısı teslimiyetçi Aprista listesi karşısındaki zaferi hakkında ya da *Bandera Roja*'nın daha da kalitesiz sayfalarına Sovyet revizyonizmi ve *Unidad* hainleri karşıtı yazılar yazacaktın, diye düşünüyor, ya da daha cömert olacak ve bir isyancı gruba katılıp gerilla mücadelelerinde hayal kuracak, eylem yapacak ve çuvallayacaktın ve hapse düşecektin, diye düşünüyor, Héctor gibi, ya da ölecek ve ormanda çürüyecektin, diye düşünüyor, melez Martínez gibi, ve Gençlik Kongresi'ne yarı gizli yolculuklar yapacaktın, diye düşünüyor, Moskova'ya, gazeteci buluşmalarına kardeşçe selamlar götürecektin, diye düşünüyor, Budapeşte'ye ya da askerî eğitim alacaktın, diye düşünüyor, Havana ya da Pekin'de. Avukat çıkacak, evlenecek, bir sendikanın danışmanı, milletvekili olacaktın, o zaman şimdikinden daha mı perişan, aynı şimdiki gibi mi, yoksa şimdikinden daha mı mutlu olurdun? Düşünüyor: Of, Zavalita.

"Sebep dogma dehşeti değil, emir almak istemeyen anarşist çocuk refleksi oldu," dedi Carlitos. "Özünde, iyi yemek yiyen, iyi giyinen ve güzel kokan insanlarla bağını tamamen koparmaktan korkuyordun."

"Eğer sana, o insanlardan o zaman da nefret ediyordum, şimdi de nefret ediyorum dersem," dedi Santiago. "Eğer sana emin olduğum tek bir şey var o da bu dersem, Carlitos."

"O halde sebep muhalefet ruhu oldu, dört bacağı olduğunu bilmene rağmen kedide üç bacak arama hevesi," dedi Carlitos. "Sen kendini devrime değil edebiyata adamalıydın, Zavalita."

"Herkes akıllı olmaya ve şüphe etmeye kalktığı takdirde Peru'nun her zaman çuvallayacağını biliyordum,"

dedi Santiago. "Dogmatik insanlara ihtiyaç olduğunu biliyordum, Carlitos."

"Dogmatiklerle ya da akıllılarla, Peru her zaman çuvallayacak," dedi Carlitos. "Bu ülke kötü başladı ve kötü bitirecek. Tıpkı bizim gibi, Zavalita."

"Biz kapitalistler mi?" diye sordu Santiago.

"Biz kakograflar," dedi Carlitos. "Hepimiz Becerrita gibi ağzımızdan köpük çıkararak öleceğiz. Şerefine, Zavalita."

"Partiye girmeyi aylarca, yıllarca düşledikten sonra karşıma fırsat çıkıyor ve ben kaçıyorum," dedi Santiago. "Bunu asla anlamayacağım, Carlitos."

"Doktor, doktor, içimde inip çıkan bir şey var ve ben onun ne olduğunu bilmiyorum," dedi Carlitos. "O küçük çılgın bir osuruk, senyora, sizin göt gibi suratınız var ve zavallı osurukçuk nereden çıkacağını bilemiyor. Senin hayatında sıkıntı yaratan da küçük çılgın bir osuruk, Zavalita."

"Hayatınızı sosyalizm ve işçi sınıfı davasına adayacağınıza yemin eder misiniz?" diye sormuştu Llaque ve Aída ile Jacobo, evet ederiz, derken Santiago onlara bakıyordu; ardından kod adlarını seçtiler.

"Kendini dışarıda kalmış hissetme," demişti Llaque, Santiago'ya. "Üniversite fraksiyonunda sempatizanlar ve militanlar birbirlerine eşittir."

Ellerini sıktı, hoşça kalın yoldaşlar, on dakika bekleyip öyle çıkın. Matías'ın kitapçısını geride bırakıp sütlü kahve içmek için Colmena Caddesi'ndeki Bransa'ya girdikleri sırada sabah bulutlu ve nemliydi.

"Sana bir soru sorabilir miyim?" dedi Aída. "Neden sen de katılmadın? Şüphelerin neler?"

"Sana bir keresinde anlatmıştım," dedi Santiago. "Henüz bazı şeylere ikna olmadım. Keşke..."

"Tanrı'nın varlığına hâlâ ikna olmadın mı?" dedi Aída gülerek.

"Onun kararını tartışmak sana düşmez," dedi Jacobo. "Bırak bir süre düşünsün."

"Kararını tartışmıyorum, ama sana bir şey söyleyeceğim," dedi Aída gülerek. "Asla partiye katılmayacaksın ve San Marcos'u bitirince devrimi unutacaksın ve International Petroleum'un avukatı, Club Nacional'in[1] de ortağı olacaksın."

"Rahat ol, kehanet tutmadı," dedi Carlitos. "Ne avukat ne de Club Nacional'in ortağı, ne proletarya ne de burjuva, Zavalita. İkisinin arasında sadece küçük bir bok."

"Jacobo ve Aída'ya ne oldu?" diye soruyor Ambrosio.

"Evlendiler, sanırım çocukları da oldu, onları yıllardır görmüyorum," diyor Santiago. "Jacobo'nun varlığından hapse tıkıldığını ya da salıverildiğini gazetelerden okuyunca haberdar oluyorum."

"Onu hâlâ kıskanıyorsun," dedi Carlitos. "Bir daha bana bu konuyu açmanı sana yasaklayacağım, içki sana benden daha çok zarar veriyor. Çünkü bu senin zaafın, Zavalita: Yok efendim Jacobo'ymuş, yok efendim Aída'ymış."

"Bu sabah *La Prensa*'daki şey dehşet vericiydi," dedi Senyora Zoila. "Bu tür vahşetleri yayımlamamaları gerekir."

Aída'dan ötürü bir kıskançlık mı? Artık değil, diye düşünüyor. Peki ya diğer şeyden ötürü, Zavalita? Buna bakması gerektiğini düşünüyor, onunla konuşması, bu feda edilmiş hayatın onu daha mı iyi yoksa daha mı kötü yaptığını görmesi gerekiyor. Düşünüyor: Vicdanının rahat olup olmadığını anlaması gerekiyor.

1. (Ulusal Kulüp) Lima'da 1855 yılında Peru aristokrasisine mensup en seçkin ailelerinin ortaklığıyla kurulmuş olan bu sosyal kulüp dünyanın en iyi ve en şık on kulübünden biri kabul edilmektedir. Politik alanda da büyük bir etkiye sahiptir. (Ç.N.)

"Bütün vaktini o suç haberlerini protesto etmekle geçiriyorsun ama gazeteyi alınca ilk yaptığın şey onları okumak," dedi Teté. "Çok komiksin, anne."

En azından kendini yalnız hissetmeyecekti, diye düşünüyor, etrafı onun gibi düşünenlerle çevrili olacaktı, hep onlarla takılacak ve onlar tarafından korunacaktı. Gruptaki, hücredeki ve fraksiyondaki tartışmalarda hissettiği şu biraz ılık ve yapışkan şey.

"Bir canavar tarafından kaçırılıp tecavüz edilmiş bir çocuk daha mı?" diye sordu Don Fermín.

"O günden sonra eskisinden de az görüştük," dedi Santiago. "Gruplarımız hücrelere dönüştü ve yola birbirimizden ayrı devam ettik. Fraksiyon toplantılarında etrafımız insanlarla çevriliydi."

"Gazetelerden de betersin," dedi Senyora Zoila. "Teté'nin önünde böyle şeyler söyleme."

"Peki ama kaç kişiydiler ve ne bokumu yapıyorlardı?" diye sordu Carlitos. "Odría döneminde Cahuide'den bahsedildiğini hiç işitmedim."

"Benim hâlâ on yaşında olduğumu mu sanıyorsun, anne?" dedi Teté.

"Kaç kişi olduklarını hiçbir zaman bilemedim," dedi Santiago. "Ama Odría'ya karşı bir şeyler yaptık, en azından üniversitede."

"O dehşet verici haberin ne olduğunu kimse bana söylemeyecek mi?" dedi Don Fermín.

"Senin neye bulaşmakta olduğunu evdekiler biliyorlar mıydı?" diye sordu Carlitos.

"Çocuklarını satmak!" dedi Senyora Zoila. "Bundan daha dehşet verici bir şey mi istiyorsun?"

"Onları görmemek ve onlarla konuşmamak için elimden geleni yapıyordum," dedi Santiago. "Moruklarla aram giderek bozuluyordu."

Puno'da günlerdir, haftalardır yağmur yağmıyordu,

kuraklık ekili alanları kurutmuş, sığırları kırıp geçirmişti, köyler boşalmıştı, kavrulmuş manzaraların önünde görülen yerlilerin, çatlaklarla kaplı karıkların üzerinde sırtlarında çocuklarıyla birlikte dolaşan yerlilerin, gözleri açık ölmüş hayvanların fotoğrafları vardı, haber başlıklarının ve alt başlıkların sonunda hep soru işaretleri görülüyordu:

"Onların duyguları var, ama daha da önemlisi açlıkları var, anne," dedi Santiago. "Eğer çocuklarını satıyorlarsa, bunu açlıktan ölmemeleri için yapıyorlar."

Kuraklığın gölgesinde Puno ve Juliaca arasında köle ticareti mi?

"Gazetelerin başyazılarını tartışmaktan ve Marksist kitaplar okumaktan başka ne yaptılar?" diye sordu Carlitos.

Yerliler turistlere çocuk mu satıyorlar?

"Zavallı hayvancıklar bir çocuğun, bir ailenin ne demek olduğunu bilmiyorlar," dedi Senyora Zoila. "Eğer yiyecek yemeğin yoksa çocuk da yapmazsın."

"Öğrenci birliklerini ve üniversite federasyonunu yeniden canlandırdık," dedi Santiago. "Jacobo ve ben o yılın delegeleri olarak seçildik."

"Puno'da yağmur yağmamasının suçunu hükümete atmayacağını düşünüyorum," dedi Don Fermín. "Odría o zavallılara yardım etmek istiyor. Amerika Birleşik Devletleri önemli miktarda bağışta bulundu. Onlara giysi ve gıda maddesi gönderilecek."

"Seçimler fraksiyon için çok başarılı geçti," dedi Santiago. "Edebiyat, hukuk ve iktisadi bilimlerden sekiz Cahuide delegesi seçildi. Apristalardan daha fazla vardı, ama eğer birlikte hareket edersek öğrenci birliklerini kontrol edebiliyorduk. Apolitikler organize değillerdi ve onları kolayca böldük."

"Gringo'ların bağışının Odristaların ceplerini doldurmaya yarayacağını tekrarlama," dedi Don Fermín.

"Odría benden yardımı dağıtmakla görevli komisyona başkanlık etmemi istedi."

"Ama bizimle Apristalar arasındaki her anlaşma sonu gelmez tartışmalara ve kavgalara mal oluyordu," dedi Santaigo. "Bir yıl boyunca hayatım toplantılarda, öğrenci birliğinde, fraksiyonda ve Apristalarla yapılan gizli toplantılarda geçti."

"Senin de çaldığını söyleyecek, baba," dedi Chispas. "Süper bilge için Peru'da saygıdeğer olan herkes ya bir sömürücü ya da bir hırsızdır."

"*La Prensa*'da tam senlik başka bir haber, anne," dedi Teté. "Cusco Hapishanesi'nde iki mahkûm ölmüş, otopsi yapmışlar ve karınlarından ayakkabı bağcıkları ve ayakkabı tabanları çıkmış."

"O çiftin arkadaşlığını kaybetmek seni neden o kadar kederlendirdi?" diye sordu Carlitos. "Cahuide'de başka arkadaşların yok muydu?"

"Ayakkabı tabanlarını cahilliklerinden mi yediklerini zannediyorsun, anne?" diye sordu Santiago.

"Bu sümüklünün henüz yapmadığı yegâne şey bana aptal demek ve bir tokat patlatmak, Fermín," dedi Senyora Zoila.

"Hepsiyle arkadaştım, ama bu daha ziyade işlevsel bir arkadaşlıktı," dedi Santiago. "Asla kişisel şeylerden bahsetmiyorduk. Oysaki Jacobo ve Aída'yla olan arkadaşlığımızda içten bir dostluk oluşmuştu."

"Gazetelerin yalancı olduğunu söylemeyecek misin?" diye sordu Don Fermín. "Neden hükümetin icraatlarından bahsettiklerinde yalan, ama böyle bir dehşeti yayımladıklarında doğru olmak zorunda?"

"Bütün öğle ve akşam yemeklerimizin tadını kaçırıyorsun," dedi Teté. "Kavga etmeden durabilmen asla mümkün değil mi, süper bilge?"

"Ama sana bir şey söyleyeceğim," diyor Santiago.

"Katolik Üniversitesi yerine San Marcos'a girdiğime hiç pişman değilim."

"*La Prensa*'nın kupürü işte burada," dedi Aída. "Al oku da miden bulansın."

"Çünkü San Marcos sayesinde ne örnek bir öğrenci, ne örnek bir evlat, ne de örnek bir avukat oldum, Ambrosio," diyor Santiago.

"Kuraklık Güney'de patlamaya hazır bir ortam yarattı," dedi Aída, "kışkırtıcılar için muhteşem verimli topraklar. Göreceksin, bu daha bir şey değil, devamı da gelecek."

"Çünkü kerhanede gerçekliğe manastırda olduğundan daha yakınsındır, Ambrosio," diyor Santiago.

"Garnizonları alarma geçirsinler, zarar görmüş köylüleri gözetim altında tutsunlar," dedi Aída. "Kuraklığın onları endişelendirmesinin sebebi bir ayaklanma yaşanabilecek olması, yoksa yerlilerin açlıktan ölmeleri umurlarında değil. Sen hiç böyle bir şey gördün mü?"

"Çünkü ben San Marcos sayesinde kendi kendimi becerdim," diyor Santiago. "Ve bu ülkede becerilmeyen, başkalarını becerir. Bu yüzden pişman değilim, Ambrosio."

"Bu gazeteler tam da bu kadar pislik olmalarından ötürü büyük bir teşvik görevi görüyorlar," dedi Jacobo. "Eğer insan moralinin bozulduğunu hissederse, Peru burjuvasına yönelik nefretinin depreşmesi için onlardan birini açıp bakması yeter."

"Demek kakografilerimizle on altı yaşındaki asileri teşvik etmekteyiz," dedi Carlitos. "O halde hiç kendini üzme, Zavalita. Gördüğün gibi, çaktırmadan da olsa eski suç ortaklarına yardıma devam ediyorsun."

"Bunu espri olsun diye söylüyorsun ama doğru olabilir," dedi Santiago. "Ne zaman beni tiksindiren bir şey hakkında yazsam olabilecek en tiksinç makaleyi kaleme alıyorum. Sonra ertesi gün onu gencecik bir delikanlı okuyor, midesinin bulandığını hissediyor ve bir şeyler oluyor."

Kapının üzerinde Washington'un bahsettiği tabela vardı. "Akademi" yazısının kaba saba harfleri tamamen tozla kaplanmıştı, ama desen –masa, isteka ve üç bilardo topu– net bir şekilde seçiliyordu, ayrıca içeriden topların çarpışma sesi geliyordu: orasıydı.

"Şimdi Odría'nın bir soylu olduğu ortaya çıkıyor," dedi Don Fermín gülerek. "*El Comercio*'yu okudunuz mu? Sülalesindeki baronlardan falan bahsediliyor ve eğer isterse unvanını talep edebileceği söyleniyor."

Santiago kapıyı itip girdi: Yarım düzine bilardo masası ve yeşil çuhalar ile kirişleri açıkta bırakılmış tavan arasındaki duman dalgalarında kaybolan yüzler; masaların üzerinde telden ağlar geriliydi ve oyuncular aldıkları sayıları istekalarıyla işaretliyorlardı.

"Tramvay çalışanlarının greviyle senin evden kaçman arasında nasıl bir bağ vardı ki?"

Salonu bir uçtan diğer uca geçtikten sonra girdiği ikinci salonda sadece bir masada oynanıyordu ve oradan çıkınca kendini çöp tenekeleriyle dolu bir avluda buldu. Karşıda, bir incir ağacının hemen yanındaki küçük kapı kapalıydı. İki defa vurdu, bekledi, iki defa daha vurdu ve kapı hemen açıldı.

"Odría bu tür yalakalıklara müsaade ederek Lima'nın komedi unsuruna dönüştüğünün farkına varamıyor," dedi Senyora Zoila. "Eğer o soyluysa biz ne olacağız?"

"Apristalar henüz gelmediler," dedi Héctor. "İçeri geç, yoldaşlar buradalar."

"O âna dek çalışmalarımız üniversite odaklıydı," dedi Santiago. "Hapisteki öğrenciler için bağış toplama, birliklerdeki tartışmalar, bildirilerin ve *Cahuide*'nin dağıtımı. O tramvay çalışanları grevi daha büyük şeylere geçmemizi sağladı."

O girdikten sonra Héctor kapıyı tekrar kapattı. Oda bilardo salonlarından daha eski ve daha pisti. Yer açmak

için dört bilardo masası duvara yanaştırılmıştı. Cahuide'nin delegeleri odanın değişik taraflarına dağılmışlardı.

"Birinin çıkıp onun soylu olduğunu söyleyen bir makale yazmasında Odría'nın ne suçu var?" diye sordu Don Fermín. "İnsanların para koparmak için yapmadıkları şey mi var? Pekâlâ insanın şeceresiyle de oynayabilirler!"

Washington ve melez Martínez kapının yanında ayakta sohbet ediyorlardı, Solórzano bir masaya oturmuş bir gazeteye göz gezdiriyordu, Aída ve Jacobo loş bir köşede neredeyse görünmüyorlardı, Kuş yere oturmuştu ve Héctor kapının yarıklarından avluyu gözetliyordu.

"Tramvay çalışanlarının grevi politik bir olay değildi, maaşları iyileştirmek için yapılıyordu," dedi Santiago. "Sendika, San Marcos Federasyonu'na bir mektup yazarak öğrenci desteği istedi. Fraksiyonda bunun büyük fırsat olduğu düşünüldü."

"Apristalara teker teker gelmeleri söylendi ama güvenlik onların zerre kadar umurunda değil," dedi Washington. "Her zaman olduğu gibi yine cümbür cemaat gelecekler."

"O halde o herifi ara ve ona bizim unvanlarımızı da araştırmasını söyle," dedi Senyora Zoila. "Soylu Odría'ymış, bir bu eksikti."

Birkaç dakika sonra, yirmi küsur Aprista delegeden beşi Washington'un korktuğu gibi grup halinde geldiler: Santos Vivero, Arévalo, Ochoa, Huamán ve Saldívar. Cahuide'cilerin arasına karıştılar ve oylama yapılmadan tartışmayı Saldívar'ın yönetmesine karar verildi. Zayıf suratı, kemikli elleri, beyazlamış perçemleri ona sorumlu bir hava veriyordu. Her zaman olduğu gibi başlamadan önce karşılıklı espriler, şakalar yapılıyordu.

"Fraksiyon toplantısından, tramvay çalışanlarına destek vermek amacıyla San Marcos'ta bir dayanışma grevi-

ne gidilmesi için çalışmalar yapma kararı çıktı," dedi Santiago.

"Güvenliğin seni neden bu kadar endişelendirdiğini artık biliyorum," diyordu Santos Vivero, Washington'a. "Çünkü sizler ülkedeki kızılların tamamısınız ve muhbirler durumu çakar ve burada tutuklanırsak Peru'da komünizm biter. Buna karşılık biz beşimiz Perulu Aprista denizinde bir damlayız."

"O denize düşen sudan değil kibirden boğulur," dedi Washington.

Héctor kapının yanındaki gözetleme noktasında kalmıştı; herkes alçak sesle konuşuyordu, sürekli hafif bir uğultu vardı, derken aradan bir gülme, bir şaşkınlık nidası yükseliyordu.

"Biz fraksiyon delegeleri bir greve karar veremiyorduk, federasyonda sadece sekiz oyumuz vardı," dedi Santiago. "Ama Apristalarla birlikte bunu yapabiliyorduk. Onlarla bir bilardo akademisinde bir toplantımız oldu. İşte orada başladı, Carlitos."

"Bunların grevi destekleyeceklerinden şüpheliyim," diye fısıldadı Aída, Santiago'ya. "Bölünmüş haldeler. Her şey Santos Vivero'ya bağlı, eğer o tamam derse diğerleri onu takip edeceklerdir. Bilirsin tıpkı koyunlar gibi, liderleri ne dese iyidir."

"Cahuide'deki ilk büyük tartışma oldu," dedi Santiago. "Ben dayanışma grevine karşı çıktım; taraftar olanların başınıysa Jacobo çekti."

"Hadi bakalım, dostlar," dedi Saldívar iki kez el çırparak. "Yaklaşın, başlıyoruz."

"Jacobo'ya zıt gitmek için değildi," dedi Santiago. "Sadece öğrencilerin desteğini alamayacağımızı ve çuvallayacağımızı düşünüyordum. Ama azınlıkta kaldım ve fikir onaylandı."

"O dostlar siz olmalısın," dedi Washington gülerek.

"Şu anda bir aradayız, ama bizi birbirimize karıştırma, Saldívar."

"Apristalarla yapılan o toplantılar futboldaki dostluk maçları gibiydi," dedi Santiago, "kucaklaşmalarla başlıyor ama bazen yumruklaşmalarla bitiyordu."

"Pekâlâ, o halde dostlar ve yoldaşlar," dedi Saldívar. "Hadi yaklaşın yoksa ben sinemaya gidiyorum."

Etrafında bir çember oluştu, gülüşler ve mırıltılar kesildi. Birden cenaze töreni ciddiyetine bürünen Saldívar toplantının amacını özetledi: Bu gece federasyonda tramvay çalışanlarının destek talebi görüşülecek, dostlar, bakalım birlikte hareket etme kararı alınabilecek mi, yoldaşlar. Jacobo el kaldırdı.

"Fraksiyonda o toplantılara bir bale gibi hazırlanıyorduk," dedi Santiago. "Sırayla herkes fikrini söylüyordu, her birimiz farklı bir argüman geliştiriyorduk ve sonuçta çürütülmemiş hiçbir karşıt düşünce kalmıyordu."

Kravatını gevşetmişti, saçı başı dağınıktı ve alçak sesle konuşuyordu: Grev öğrenciler arasında bir politik bilincin edinimini kışkırtmak için muhteşem bir fırsattı. Vücudunun iki yanından sarkan kollar: İşçi-öğrenci ittifakını geliştirmek ve Saldívar'a büyük bir ciddiyetle bakarak, tutuklu öğrencilerin salıverilmesi ve siyasi af gibi taleplere genişleyebilecek bir hareketi başlatmak için. Sustu ve Huamán el kaldırdı.

"Ben grev fikrine bir Aprista olan Huamán'ın ortaya koyduklarıyla aynı sebeplerden karşıydım," dedi Santiago. "Ama fraksiyon grev kararı aldığı için onu Huamán'a savunmak zorunda kaldım. Buna demokratik merkeziyetçilik denir, Carlitos."

Huamán ufak tefek ve efemine tavırlıydı, baskı döneminin ardından San Marcos'ta birlikleri ve federasyonu yeniden kurmak üç yılımıza mal olmuştu, hareketleri zarifti, üniversite dışı gerekçelerle, taban tarafından red-

dedilebilecek bir grevi nasıl ilan edecektik?, ve konuşurken bir elini yaka kıvrımına götürüyor, diğeriyse bir kelebek gibi havada uçuşuyordu, eğer taban grevi reddederse öğrencilerin güvenini kaybedecektik, ve sesi yapay, gösterişli ve zaman zaman da cırtlaktı, ayrıca baskı geri gelecek, birlikler ve federasyon doğru dürüst bir eylem yapamadan dağıtılacaktı.

"Parti disiplininin o şekilde olması gerektiğini anlıyorum," dedi Santiago. "Aksi takdirde bir kaos çıkacağını biliyorum. Kendimi savunmuyorum, Carlitos."

"Ayrıntılarda kaybolup gitme, Ochoa," dedi Saldívar. "Tartışma konusu içinde kal."

"Kesinlikle, elbette," dedi Ochoa. "Ben soruyorum: San Marcos Federasyonu diktatörlüğe karşı doğrudan bir eylem başlatacak kadar güçlü mü?"

"Hadi çıkar ağzındaki baklayı, çok fazla vaktimiz yok," dedi Héctor.

"Eğer yeterince güçlü değilse ve bir greve giderse," dedi Ochoa, "benim sormak istediğim federasyonun tutumu ne olacak?"

"Sen neden gidip Kolynos programında çalışmıyorsun?" diye sordu Washington, "Yirmi bin *sol* kazandıracak soru."

"Bu bir kışkırtma eylemi olur muydu olmaz mıydı?" diye sordu bana mısın demeyen Ochoa. "Soruyor ve yapıcı bir şekilde cevaplıyorum: Evet, olurdu. Ne? Bir kışkırtma."

"İşte o toplantıların tam ortasında oluyordu ve birden asla bir devrimci, gerçek bir militan olamayacağımı hissediyordum," dedi Santiago. "Birden bir iç sıkıntısı, bir mide bulantısı, zamanı korkunç bir biçimde boşa harcama duygusu bastırıyordu."

"Romantik delikanlı tartışma istemiyordu," dedi Carlitos. "Eponimik eylemler, bombalar, ateş açmalar, kışla

baskınları istiyordu. Çok fazla roman okumanın sonucu, Zavalita."

"Grev lehinde konuşmanın canını sıktığını çok iyi biliyorum," dedi Aída. "Ama bir tesellin var, gördüğün gibi bütün Apristalar ona karşı. Ve onlar olmadan federasyon bizim önerimizi reddedecek."

"Şüphelere karşı bir hap, bir fitil icat etmeliydiler, Ambrosio," diyor Santiago. "Düşünsene ne hoş olurdu, onu sokuyorsun ve hop, iş bitiyor: İnanıveriyorsun."

Elini kaldırdı ve Salvídar sözü ona vermeden konuşmaya başladı: Grev, birlikleri güçlendirecek ve delegeleri gayrete getirecekti, taban destekleyecekti çünkü onları seçerek zaten güvenlerini göstermemişler miydi? Elleri ceplerindeydi ve tırnaklarını etine batırıyordu.

"Tıpkı perşembeleri günah çıkarmadan önce yaptığım vicdan muhasebesi gibi," dedi Santiago. "Rüyasında çıplakları görmesinin sebebi onları rüyasında görmek istemesi miydi yoksa bunu isteyen şeytandı ve o bunu engelleyememiş miydi? Orada karanlığın içinde davetsiz misafirler gibi miydiler yoksa davetliler gibi mi?"

"Yanılıyorsun, sende militan hamuru vardı," dedi Carlitos. "Eğer inanmadığım fikirleri savunmak zorunda kalsaydım ağzımdan anırmalar, homurtular ya da civciv sesleri çıkardı."

"*La Crónica*'da yaptığın ne?" diye sordu Santiago. "Gazetede her gün yaptığımız ne, Carlitos?"

Santos Vivero elini kaldırdı, konuşmaları hafif bir tedirginlik ifadesiyle dinlemişti ve konuşmadan önce gözlerini kapattı ve hâlâ kuşkuları varmış gibi öksürdü.

"Omlet yanmak üzereyken son anda çevrildi," dedi Santiago. "Göründüğü kadarıyla Apristalar fikre karşılardı ve grev olmayacaktı. O zaman belki her şey farklı olurdu ve ben *La Crónica*'ya girmezdim, Carlitos."

O, dostlar ve yoldaşlar, şu sıralar en temel meselenin

üniversite reformu için mücadele değil, diktatörlüğe karşı mücadele olduğunu düşünüyordu. Ve kamusal özgürlükler, tutukluların salıverilmesi, sürgün edilenleri geri dönmesi için ve kapatılan partilerin açılması için mücadele etmenin etkin bir yolu, dostlar ve yoldaşlar, işçi-öğrenci ittifakını, ya da büyük bir filozofun dediği gibi, fiziksel ve zihinsel emekçiler arasındaki ittifakı pekiştirmekten geçiyordu.

"Eğer bir kez daha Haya de la Torre'den alıntı yaparsan sana *Komünist Manifesto*'yu okurum," dedi Washington. "Yanımda getirdim."

"Gençliğini anımsayan yaşlı bir fahişeye benziyorsun, Zavalita," dedi Carlitos. "Bu konuda da birbirimize benzemiyoruz. Çocukluğumda ve ilkgençliğimde başımdan geçenler çoktan belleğimden silindi ve hayatımın en önemli olayını yarın yaşayacağımdan eminim. Sense on sekiz yaşındayken yaşamayı bırakmış gibi görünüyorsun."

"Sakın sözünü kesme, belki pişman olup vazgeçebilir," diye fısıldadı Héctor. "Grev lehine konuştuğunu görmüyor musun?"

Evet, bu iyi bir fırsat olabilirdi, çünkü tramvay çalışanı dostlar cesaret ve mücadele ruhu sergilemekteydiler ve sendikaları sarılar tarafından ele geçirilmiş değildi. Delegeler körü körüne tabanı takip etmemeli, onlara gidilecek yolu göstermeliydiler: onları uyandırmak, dostlar ve yoldaşlar, ve eyleme yöneltmek gerekiyordu.

"Santos Vivero'dan sonra Apristalar yeniden konuşmaya başladılar ve biz de aynı şekilde yeniden konuştuk," dedi Santiago. "Bilardo akademisinden anlaşmış olarak çıktık ve o gece federasyon tramvay çalışanlarıyla süresiz bir dayanışma grevini onayladı. Ondan tam on gün sonra tutuklandım, Carlitos."

"O senin ateşle vaftizin olmuş," dedi Carlitos. "Daha doğru bir ifadeyle, ölüm sertifikan, Zavalita."

IX

"Yani evde kalmak ve Pucallpa'ya gitmemek senin için daha iyi olacaktı," diyor Santiago.

"Evet, çok daha iyi olurdu," diyor Ambrosio, "ama nereden bileceksin ki, küçükbey."

Ne kadar da güzel konuşuyor, diye haykırdı Trifulcio. Tek tük alkışların ve birkaç çok yaşa nidasının yükseldiği meydanda bir tezahürat makineciği vardı. Trifulcio tribünün merdiveninden yağmur altındaki deniz gibi dalgalanan kalabalığı görüyordu. Elleri ağrımasına rağmen alkışlamaya devam ediyordu.

"Birincisi, seni Kolombiya Büyükelçiliği önünde, 'Yaşasın APRA!' diye bağırmaya kim gönderdi?" diye sordu Ludovico. "İkincisi, suç ortakların kimler? Ve üçüncüsü, suç ortakların neredeler? Hadi hemen söyle, Trinidad López."

"Yeri gelmişken," diyor Santiago, "sen evden niye gitmiştin?"

"Otur Landa, bütün 'Te Deum' duası boyunca ayaktaydık," dedi Don Fermín. "Otur, Don Emilio."

"Başkaları için çalışmaktan artık yorulmuştum," diyor Ambrosio. "Kendi hesabıma bir şeyler yapmayı denemek istiyordum, küçükbey."

Bazen Çok-Yaşa-Don-Emilio-Arévalo diye bağırı-

yordu, bazen Çok-Yaşa-General-Odría diye bağırıyordu, bazen de Arévalo-Odría diye. Tribünden ona işaretler yapmışlar, konuşurken bölmemesini söylemişler, dişlerin arasından küfretmişlerdi, ama Trifulcio hiç tınmıyordu: İlk alkışlamaya başlayan ve en son bırakan o oluyordu.

"Bu sımsıkı gömleğin içinde boğulacak gibi oluyorum," dedi Senatör Landa. "Ben böyle resmî giyinecek bir adam değilim. Ben bir köylüyüm, lanet olsun."

"Hadi Trinidad López," dedi Hipólito. "Seni kim gönderdi, onlar kim ve neredeler? Hemen söyle."

"Ben seni benim moruğun kovduğunu sanıyordum," diyor Santiago.

"Odría'nın Lima senatörlüğü teklifini neden kabul etmediğini artık biliyorum, Fermín," dedi Senatör Arévalo. "Frak ve melon şapka giymemek için."

"Ne alakası var, tam tersi," diyor Ambrosio. "Onunla çalışmaya devam etmemi istedi ama ben kabul etmedim. Görün ne büyük hata yapmışım, küçükbey."

Arada sırada tribünün korkuluğuna yaklaşıyor ve kalabalığa yüzünü dönüp kollarını havaya kaldırarak bağırıyordu, Emilio Arévalo için üç hurra!, ve bizzat haykırıyordu, Hurra! General Odría için üç hurra!, ve avazı çıktığı kadar bağırıyordu, Hurraaaa!

"Parlamento daha ziyade yapacak bir işi olmayanlar için," dedi Don Fermín, "siz büyük toprak sahipleri için."

"Bak tahrik oldum bile, Trinidad López," dedi Hipólito. "Bak şimdi tahrik oldum işte, Trinidad."

"Bu saçmalığa bulaşmamın yegâne sebebi Chiclayo listesinin en başında olmam için başkanın çok ısrar etmiş olması," dedi Senatör Landa. "Ama daha şimdiden pişmanım. Olave'yi kendi haline bırakmak zorunda kalacağım. Hay bu lanet olası gömlek."

"Moruğun öldüğünü nasıl öğrendin?" diye soruyor Santiago.

"Kendini kandırmayı bırak, senatörlük seni on yaş gençleştirdi," dedi Don Fermín. "Ayrıca hiç şikâyet edemezsin, bunun gibi seçimlerde insan zevkle aday olur."

"Gazeteden, küçükbey," diyor Ambrosio. "Ne kadar üzüldüğümü tahmin edemezsiniz. Çünkü babanız çok büyük bir adamdı."

Şimdi meydan şarkılar, uğultular ve tezahüratlarla inliyordu. Ama mikrofondan Don Emilio Arévalo'nun sesi yükseldiği anda gürültüler kesiliyordu ve o ses belediye binasının çatısından, çan kulesinden, palmiyelerden, büyük gölgelikten meydanın üzerine yağıyordu. Trifulcio, Kutsal Kadın Manastırı'na bile bir hoparlör yerleştirmişti.

"Orada dur, seçimlere rakipsiz giren Landa için işin kolay olacağı başından belliydi," dedi Senatör Arévalo. "Ama benim bölgemde iki liste yarıştı ve kazanmak için tamı tamına yarım milyon *sol* harcamam gerekti."

"Bak gördün mü, Hipólito tahrik oldu ve sana vurdu," dedi Ludovico. "Kim, kimler, nerede? Hadi Trinidad, Hipólito yeniden tahrik olmadan önce konuşsan iyi olur."

"Chiclayo'daki diğer listede Apristaların olması benim suçum değil," dedi Senatör Landa gülerek. "Onu Seçim Kurulu veto etti, ben değil."

Peki ama bayraklara ne oldu?, dedi birden Trifulcio, gözlerinde şaşkın bakışlarla. Kendininki bir çiçek gibi gömleğine tutturulmuştu. Onu bir eliyle koparıp meydan okuyan bir hareketle kalabalığa gösterince birkaç küçük bayrak, hasır şapkaların ve güneşten korunmak için kâğıttan yaptıkları konilerin üzerinde yükseldi. Gerisi neredeydi, onların başka hangi işe yarayacağını sanıyorlardı, onları neden çıkarmıyorlardı? Kapa çeneni zenci, dedi emirleri veren kişi, her şey iyi gidiyor. Trifulcio ise: İçkileri götürdüler ama bayrakları unuttular, beyim. Ve emirleri veren kişi: Boş ver, her şey çok iyi gidiyor.

Trifulcio ise: Sadece bunların nankörlüğü insanı sinirlendiriyor, beyim.

"Babanız hangi hastalıktan öldü, küçükbey?" diye soruyor Ambrosio.

"Bu seçim koşuşturmaları Landa'yı gençleştirdi, ama benim saçlarımı beyazlattı," dedi Senatör Arévalo. "Seçimlerden gına geldi. Bu gece beş posta gideceğim."

"Kalp krizinden," diyor Santiago. "Ya da kapıldığı o öfke krizlerinden."

"Beş mi?" diye sordu Senatör Landa gülerek. "Götün buna dayanacak mı, Emilio?"

"Bak işte, Hipólito tahrik oldu," dedi Ludovico. "Eyvah, şimdi seni fena becerecek, Trinidad."

"Böyle söylemeyin, küçükbey," diyor Ambrosio. "Don Fermín sizi o kadar seviyordu ki, her zaman en sevdiği çocuğunun siz olduğunuzu söylüyordu."

Don Emilio Arévalo'nun ihtişamlı, cengâver sesi meydanın üzerinde dalgalanıyor, toprak zeminli sokakları istila ediyor ve tarlalarda kayboluyordu. Üzerinde sadece gömlek vardı, elini kolunu sallarken yüzüğü Trifulcio'nun suratının dibinde ışıldıyordu. Sesini yükseltiyordu, öfkelenmiş miydi? Kalabalığa baktı: ifadesiz suratlar, alkol, can sıkıntısı ya da sıcaktan kızarmış gözler, sigara tüttüren ya da esneyen ağızlar. Onu dinlemedikleri için sinirlenmiş miydi?

"Seçim kampanyası boyunca ayaktakımıyla fazla zaman geçirince onlara benzemişsin," dedi Senatör Arévalo. "Senatoda konuşurken de sakın bu türden espriler yapma, Landa."

"Sizi o kadar seviyordu ki, evden çekip gitmeniz ona korkunç bir ıstırap yaşattı, küçükbey," diyor Ambrosio.

"Netice itibarıyla, gringo bana sıkıntılarını anlattı," dedi Don Fermín. "Artık seçimler geride kaldığına göre muhalefet adayının hâlâ hapiste olması hükümetle ilgili

kötü bir izlenime neden oluyor. Siz de biliyorsunuz, gringo'lar çok formalitecilerdir."

"Sizi sormak için her gün amcanız Clomodiro'nun yanına uğruyordu," diyor Ambrosio. "Ona, 'Sıskadan haber alıyor musun, sıskanın durumu nasıl?' diye soruyordu."

Ama birden, Don Emilio Arévalo bağırıp çağırmayı bıraktı ve mutlu bir yüz ifadesiyle gülümseyerek konuşmaya başladı. Gülümsüyordu, sesi çok sakindi, elini sanki kırmızı pelerini yukarı doğru kaldırıyormuş ve boğa vücuduna sürtünerek yanından geçiyormuş gibi sallıyordu. Tribündeki insanlar da ona gülümsüyorlardı, artık rahatlamış olan Trifulcio da gülümsüyordu.

"Tutuklu kalmasını gerektirecek bir neden kalmadı, bugün yarın serbest bırakılacak," dedi Senatör Arévalo. "Bunu büyükelçiye söylemedin mi, Fermín?"

"Şu işe bak, demek konuşmaya başladın," dedi Ludovico. "O halde sen Hipólito'nun dayağından değil şefkat gösterilerinden hoşlanıyorsun. Evet, bize ne anlatacaksın, Trinidad?"

"Aynı şekilde, sizin kaldığınız Barranco pansiyonuna da uğruyordu," diyor Ambrosio. "Pansiyonun sahibesine, 'Oğlum ne yapıyor, oğlum nasıl?' diye soruyordu."

"Bu lanet olası gringo'ları hiç anlamıyorum," dedi Senatör Landa. "Seçimlerden önce Montagne'ın hapse atılmasını çok yerinde buldular, ama şimdi bundan rahatsız oluyorlar. Heriflerin bize yolladıkları büyükelçiler hep sirk maymunu gibi."

"Pansiyona beni sormaya mı gidiyordu?" diye soruyor Santiago.

"Tabii ki söyledim, ama dün gece Espina'yla konuşunca bu konuda çekinceleri olduğunu gördüm," dedi Don Fermín. "Ona kalırsa biraz beklemek gerekiyormuş, eğer Montagne'ı şimdi salıverirse insanlar komplo iddiası-

nın düzmece olduğunu ve onun sırf Odría, seçimleri rakipsiz kazanabilsin diye hapsedildiğini düşünebilirlermiş."

"Haya de la Torre'nin sağ kolu musun?" diye sordu Ludovico. "Yoksa APRA'nın en tepedeki gerçek lideri sen, Haya de la Torre ise senin yardımcın mı, Trinidad?"

"Elbette, küçükbey, oraya sürekli uğruyordu," diyor Ambrosio. "Bunu size söylemesin diye pansiyon sahibesine para veriyordu."

"Espina iflah olmaz bir aptal," dedi Senatör Landa. "Göründüğü kadarıyla şu komplo masalına inanan birinin olduğunu zannediyor. Montagne'ı meydan Odría'ya kalsın diye hapse attıklarını benim hizmetçim bile biliyor."

"Bizimle böyle dalga geçemeyeceksin, yavrum," dedi Hipólito. "Taşaklarını koparıp ağzına sokmamı mı istiyorsun, Trinidad?"

"Babanız eğer bunu öğrenirseniz çok öfkeleneceğinizi düşünüyordu," diyor Ambrosio.

"Gerçek şu ki, Montagne'ı hapse atmak kötü bir adımdı," dedi Senatör Arévalo. "Mademki son dakikada geri adım atıp onu hapsedeceklerdi, seçimlere bir muhalefet adayının da girmesini neden kabul ettiklerini anlamıyorum. Suç politika danışmanlarında: Arbeláez, Ferro sersemi, hatta siz, Fermín."

"Babanızın sizi ne kadar sevdiğini görüyorsunuz, küçükbey," diyor Ambrosio.

"İşler umulduğu gibi gitmedi, Don Emilio," dedi Don Fermín. "Montagne seçime girseydi bir hayal kırıklığı yaşayabilirdik. Ayrıca ben onun hapse atılmasına taraftar değildim. Netice itibarıyla şimdi yapmamız gereken meseleye bir çekidüzen vermeye çalışmak."

Şimdi bağırıyordu, elleri iki pervane gibiydi, sesi yükseliyor ve birden kırılan büyük bir dalga gibi gürlüyordu, Çok Yaşa Peru! Tribünde bir alkış fırtınası, meydanda bir alkış fırtınası. Trifulcio küçük bayrağını sallı-

yordu, Çok-Yaşa-Don-Emilio-Arévalo, evet şimdi kafaların üzerinde birçok bayrak sallanıyordu. Hoparlörler bir saniyeliğine homurdandıktan sonra meydanı ulusal marşla doldurdular.

"Espina komplo bahanesiyle Montagne'ı tutuklayacağını bana bildirdiğinde ona kendi fikrimi söyledim," dedi Don Fermín. "Bunu kimse yutmayacak, bu generale zarar verecek, Seçim Kurulu'nda, sandık başlarında yeterince güvenilir adamımız yok mu ki dedim ama dinletemedim. Espina politik sezgilerden tamamen yoksun bir aptal."

"Demek şeflerin şefi sensin, demek bin Aprista seni kurtarmak için emniyet müdürlüğünü basacaklar," dedi Ludovico. "Demek deli numarası yaparak bizi üçkâğıda getireceksin, Trinidad."

"Meraklı biri olduğumu düşünmeyin, ama o seferinde evden niçin gittiniz, küçükbey?" diye soruyor Ambrosio. "Ailenizin evinde rahat değil miydiniz?"

Don Emilio Arévalo şakır şakır terliyor, dört bir yandan kendisine uzanan elleri sıkıyor, alnını siliyor, gülümsüyor, selamlıyor, tribündekilere sarılıyor ve merdivene doğru yürürken ahşap platform sağa sola sallanıyordu. Şimdi iş sana düşüyordu, Trifulcio.

"Rahatım fazlasıyla iyiydi, bu yüzden gittim," diyor Santiago. "Her şey o kadar iyi, o kadar sersemceydi ki, öyle kolay bir hayatı sürmek ve iyi aile çocuğu olmak canımı fena sıkıyordu."

"Tuhaf olan şu ki onu hapsetme fikri Dağlı'dan çıkmadı," dedi Don Fermín. "Bu Arbeláez ya da Ferro'nun fikri de değildi. Onları ikna eden, bu konuda ısrarcı olan Bermúdez'di."

"Her şey o kadar iyi, o kadar sersemceydi ki kendimi biraz becerterek adam olacağımı sanıyordum, Ambrosio," diyor Santiago.

"Bütün bunların bir emniyet müdürcüğünün, alt tarafı bir memurun eseri olduğunu kimse bana yutturamaz," dedi Senatör Landa. "Eğer işler ters giderse topu birine atmak için bunu Dağlı Espina uydurmuştur."

Trifulcio orada, merdivenin dibindeydi ve dirsek darbeleriyle yerini koruyor, ellerine tükürerek birbirine sürtüyordu, bakışları fanatik bir biçimde Don Emilio'nun başka bacaklara karışmış bir halde yaklaşmakta olan bacaklarına sabitlenmişti, bedeni gerilmişti, ayakları yere sağlam basıyordu: Bu onun işiydi, bunu yapmak ona düşüyordu.

"İnanmak zorundasın çünkü doğru," dedi Don Fermín. "Onu çok fazla aşağılamasan iyi edersin. Sen istesen de istemesen de, o memurcuk giderek generalin en güvendiği adama dönüşüyor."

"Al işte orada, Hipólito, onu sana hediye ediyorum," dedi Ludovico. "Şefler şefinin deliliklerini içinden çıkarıver."

"O halde evden gitme sebebiniz babanızla farklı politik fikirlerinizin olması değil miydi?" diye soruyor Ambrosio.

"Onun her dediğine inanıyor, onu asla yanılmaz görüyor," dedi Don Fermín. "Bermúdez bir fikir yürüttüğünde Ferro, Arbeláez, Espina ve hatta ben cehennemin dibini boyluyoruz, onun gözünde yok oluyoruz. Montagne olayında bu açıkça görüldü."

"Zavallının politik fikirleri yoktu," diyor Santiago, "sadece politik menfaatleri vardı, Ambrosio."

Trifulcio bir hamle yaptı, bacaklar artık en üst basamağa ulaşmışlardı, bir-iki itiş kakışla kendine yer açtı, onlara doğru biraz eğildi, artık neredeyse onları kaldırmak üzereydi. Hayır, hayır dostum, dedi güler yüzlü, alçakgönüllü, şaşırtıcı bir Don Emilio, çok teşekkürler ama hayır, ve Trifulcio onu bıraktı, geriye doğru çekildi, aklı

karışmıştı, gözlerini açıp kapatıyordu, ama, ama?, Don Emilio da aklı karışık göründü ve etrafına üşüşmüş grubun içinde de birbirlerini dirsekle dürtmeler ve fısıldaşmalar oldu.

"Gerçek şu ki, yanılmaz olmasa bile kocaman taşakları var," dedi Senatör Arévalo. "Bir buçuk senede Apristaları ve komünistleri haritadan sildi ve biz de seçimlere gidebildik."

"APRA'nın en büyük şefi olmaya devam ediyor musun, yavrum?" diye sordu Ludovico. "Güzel, çok güzel. Devam et, Hipólito."

"Montagne olayı böyle oldu," dedi Don Fermín. "Bir gün Bermúdez Lima'dan kayboldu ve iki hafta sonra geri döndü. Ülkenin yarısını dolaştım, general, eğer Montagne seçimlerde aday olursa siz kaybedersiniz."

Ne bekliyorsun, sersem, dedi emirleri veren kişi, ve Trifulcio, Don Emilio'ya sıkıntılı bir bakış attı ve beriki de ona çabuk ya da acele et anlamına gelen bir işaret yaptı. Trifulcio'nun kafası süratle yere doğru eğilip bacakların oluşturduğu çatalın içinden geçti ve Don Emilio'yu bir tüy gibi kaldırdı.

"O tam bir saçmalıktı," dedi Senatör Landa. "Montagne asla kazanamayacaktı. İyi bir kampanya düzenleyecek parası yoktu, biz tüm seçim aygıtını kontrol ediyorduk."

"Peki, sen benim moruğu neden o kadar büyük bir adam olarak görüyordun?" diye soruyor Santiago.

"Ama Apristalar oylarını ona vereceklerdi, rejimin bütün düşmanları oylarını ona vereceklerdi," dedi Don Fermín. "Bermúdez onu ikna etti. O da korktu, eğer bu şartlarda seçime gidersem kaybederim, diye düşündü. Evet, olay böyle oldu, onu bu yüzden hapse attılar."

"Çünkü öyleydi, küçükbey," diyor Ambrosio. "O kadar akıllı, o kadar beyefendi, o kadar her şeydi ki."

Sırtında yüküyle ve etrafı Téllez, Urondo, kâhya ve emirleri veren kişi tarafından çevrili halde ilerlerken alkışlar ve tezahüratlar duyuyordu, Arévalo-Odría diye o da bağırıyordu, güvenli, sakin, bacakları güzelce tutuyordu, saçlarında Don Emilio'nun parmaklarını hissediyordu, diğer elinse teşekkür ettiğini ve uzatılan elleri sıktığını görüyordu.

"Bırak artık onu, Hipólito," dedi Ludovico. "Herifin çoktan bayıldığını görmüyor musun?"

"Bana büyük bir adam olarak değil, aşağılık biri olarak görünüyordu," diyor Santiago. "Ve ondan nefret ediyordum."

"Numara yapıyor," dedi Hipólito. "Bunu sana kanıtlayacağım."

Meydanda tur atmayı bitirdiklerinde ulusal marş da sona ermişti. Bir davul gürültüsü duyuldu, ardından bir sessizlik ve bir marinera dansı melodisi başladı. Kafaların ve yiyecek içecek standlarının arasından Trifulcio dans eden bir çift fark etti: Tamam, onu kamyonete götür, zenci. Tamam kamyonete, beyim.

"En iyisi onunla konuşmamız olacak," dedi Senatör Arévalo. "Siz ona büyükelçiyle konuşmanızı anlatırsınız, Fermín, biz de ona seçimlerin artık geride kaldığını, zavallı Montagne'ın kimse için bir tehlike oluşturmadığını söyleriz, onu salıverin, bu hareket size sempati kazandıracak deriz. Odría'ya bu şekilde çalışmamız gerekiyor."

"Küçükbey, küçükbey," diyor Ambrosio. "Onun hakkında nasıl böyle şeyler söylersiniz."

"Melezin psikolojisini nasıl da iyi biliyorsun, senatör," dedi Senatör Landa.

"Bak görüyorsun işte, numara yapmıyor," dedi Ludovico. "Hadi onu hemen çöz."

"Ama artık ondan nefret etmiyorum, ölünce ona karşı nefretim bitti," diyor Santiago. "Bir dönem aşağılık biri

oldu, ama bilmeden, istemeden. Ayrıca bu ülkede aşağılık adamdan daha bol ne var ki ve bence bunun bedelini de ödedi, Ambrosio."

Tamam, indir onu, dedi emirleri veren kişi, ve Trifulcio yere doğru eğildi: Don Emilio'nun iki ayağının yere bastığını ve elleriyle pantolonunu silkelediğini gördü. Kamyonete bindi ve onun peşinden Téllez, Urondo ve kâhya da. Trifulcio öne oturdu. Bir grup erkek ve kadın, ağızları açık bir halde bakıyorlardı. Trifulcio gülerek, kafasını camdan çıkararak onlara bağırdı: Yaşasın Don Emilio Arévalo!

"Bermúdez'in sarayda o kadar etkisinin olduğunu bilmiyordum," dedi Senatör Landa. "Bir metresinin olduğu doğru mu? Bir dansçı ya da öyle bir şey."

"Tamam, Ludovico, o kadar telaş yapma," dedi Hipólito. "Bak onu çözdüm."

"Ona daha yeni San Miguel'de bir ev döşedi," dedi Don Fermín gülümseyerek. "Şu eskiden Muelle'nin metresi olan kadına."

"Moruğun şoförü olmadan önce yanında çalıştığın o herifi de büyük bir adam olarak mı görüyordun?" diye soruyor Santiago.

"Peri'ye mi?" diye sordu Senatör Landa. "Vay be, o müthiş bir kadın. O şimdi Bermúdez'in metresi mi? O kadın çok yüksekten uçan bir kuş, onu bir kafese kapatmak için ceplerinin bayağı şişkin olması gerekir."

"Sanırım herif öteki tarafa göçmüş, lanet olsun," dedi Ludovico. "Orada öyle durma, bir şeyler yap, üzerine su falan dök."

"O kadar yüksekten bir uçuş ki Muelle'ye mezarı boylattı," dedi Don Fermín gülerek. "Ayrıca kadın eşcinsel ve uyuşturucu kullanıyor."

"Don Cayo mu?" diye soruyor Ambrosio. "Asla, küçükbey, o babanızın tırnağı olamazdı."

"Henüz göçmedi, hâlâ hayatta," dedi Hipólito. "Neden korkuyorsun ki, onda ne bir çizik ne de bir morluk bıraktım. O korkudan bayıldı, Ludovico."

"Bugünlerde kim eşcinsel değil ki, artık Lima'da uyuşturucu kullanmayan mı var," dedi Senatör Landa. "Uygarlaşıyoruz, değil mi?"

"O orospu çocuğunun yanında çalışmaktan utanmıyor muydun?" diye soruyor Santiago.

"O halde anlaştık, yarın Odría'yla konuşuruz," dedi Senatör Arévalo. "Bugün ona başkanlık kuşağını taktılar, bırakalım günü aynada kendini seyredip keyif yaparak geçirsin."

"Neden utanacakmışım ki?" diye soruyor Ambrosio. "O zamanlar o kadar iyi arkadaştılar ki, daha sonra Don Cayo'nun babanıza o kadar kötü davranacağını nereden bilecektim, küçükbey?"

Çiftlik evine vardıklarında kamyonetten inen Trifulcio hemen yiyecek bir şeyler istemeye koşmadı, dereye gidip kafasını, yüzünü ve kollarını ıslattı. Ardından arka avluya, çırçır makinesinin gölgesine uzandı. Elleri ve boğazı yanıyordu, yorgundu, ama hayatından memnundu. Orada uyuyakaldı.

"O şahıs, Senyor Lozano, şu Trinidad López adındaki herif," dedi Ludovico. "İşte o, birden delirdi."

"Onunla sokakta mı karşılaştın?" dedi Queta. "Eskiden Altın Top'un evinde hizmetçi olan, seninle yatan kadınla mı? Âşık olduğun kadınla mı?"

"Montagne'ı serbest bıraktırmanıza çok sevindim, Don Cayo," dedi Don Fermín. "Rejim düşmanları seçimlerin bir tiyatrodan ibaret olduğunu dile getirmek için bu bahaneden istifade ediyorlardı."

"Ne demek delirdi?" diye sordu Senyor Lozano. "Konuştu mu konuşmadı mı?"

"Tam bir tiyatro olduğu doğru, bunu biz bizeyken

kabul edebiliriz," dedi Cayo Bermúdez. "Yegâne muhalif adayı hapse tıkmak en iyi çözüm değildi, ama başka çaremiz yoktu. Önemli olan generalin seçimden galip çıkmasıydı, değil mi?"

"Sana kocasının ve oğlunun öldüğünü mü söyledi?" dedi Queta. "İş aradığını mı söyledi?"

Kâhya, Urondo ve Téllez'in sesleri onu uyandırdı. Yanına oturdular, ona bir sigara uzattılar, sohbet ettiler. Grocio Prado mitingi iyi geçmişti, değil mi? Evet, iyi geçmişti. Chincha'daki daha kalabalık olmuştu, değil mi? Evet, daha kalabalıktı. Don Emilio seçimleri kazanacak mıydı? Elbette ki kazanacaktı. Ve Trifulcio: Eğer Don Emilio Lima'ya giderse onu kapı önüne mi koyacaklardı? Yok be adam, dedi kâhya, onu işe alacaklardı. Ve Urondo: Sen bizimle kalacaksın, hiç merak etme. Hâlâ sıcaktı, akşam güneşi pamuk tarlalarını, çiftlik evini, taşları boyuyordu.

"Konuştu ama saçma sapan şeyler söyledi, Senyor Lozano," dedi Ludovico. "Yok ikinci büyük şefmiş, yok şefler şefiymiş. Yok Apristalar toplarla tüfeklerle gelip onu kurtaracaklarmış. Emin olun, delirdi."

"Ona San Miguel'deki bir eve hizmetçi aradıklarını mı söyledin?" dedi Queta. "Onu Hortensia'ya mı götürdün?"

"Eğer Montagne seçime girseydi Odría'nın bozguna uğrayacağını gerçekten düşünüyor musunuz?" diye sordu Don Fermín.

"Neden sizinle dalga geçtiğini söylemiyorsun?" dedi Senyor Lozano. "Ah, siz işe yaramaz herifler. Ah, siz aptallar."

"Pazartesi günü işe başlayan şu genç kadın Amalia'ydı demek," dedi Queta. "Demek sen göründüğünden daha aptalsın. Bunun ortaya çıkmayacağını mı zannediyorsun?"

"Montagne ya da başka herhangi bir muhalif seçimi kazanacaktı," dedi Cayo Bermúdez. "Siz Peruluları tanı-

mıyor musunuz, Don Fermín? Biz kompleksli insanlarız, zayıfı, iktidarda olmayanı desteklemek hoşumuza gider."

"Hiç alakası yok, Senyor Lozano," dedi Hipólito. "Ne işe yaramazız ne de aptalız. Onu ne hale getirdiğimize bir bakın göreceksiniz."

"Hizmetçi arandığı bilgisini senden aldığını Hortensia'ya söylememesini iyice tembihledin mi?" diye sordu Queta. "Eğer seni tanıdığını öğrenirse Bokkafa Cayo'nun onu kovacağını iyice anlattın mı?"

Tam o sırada çiftlik evinin kapısı açıldı ve emirleri veren kişi göründü. Avluyu geçti, onların tam önünde durdu ve parmağıyla Trifulcio'yu işaret etti: Don Emilio' nun cüzdanını ver, orospu çocuğu.

"Senatörlüğü kabul etmemiş olmanız çok yazık," dedi Cayo Bermúdez. "Başkan sizin parlamentoda çoğunluğun sözcüsü olacağınızı umuyordu, Don Fermín."

"Ne cüzdanı? Onu ben mi almışım?" dedi Trifulcio yerden kalkarken ve kendi göğsüne vurarak sordu: "Ben mi, beyim, ben mi?"

"Sersem herifler sizi," dedi Senyor Lozano. "Peki, onu neden revire götürmediniz, sersem herifler?"

"Sen karnını doyuran insanı mı soyuyorsun?" dedi emirleri veren kişi. "Tescilli bir hırsız olmana rağmen sana iş ve ekmek veren birini mi soyuyorsun?"

"Kadınları tanımıyorsun," dedi Queta. "Bir gün Hortensia'ya seni tanıdığını, onu San Miguel'e senin götürdüğünü anlatacak. Bir gün Hortensia bunları Bokkafa Cayo'ya anlatacak, bir gün o da bunları Altın Top'a anlatacak. İşte o gün senin canına okuyacaklar, Ambrosio."

Trifulcio diz çöküp yeminler etmeye ve ağlamaya başlamıştı. Ama emirleri veren kişi bundan hiç etkilenmedi: Onu tekrar hapse gönderecekti, pis herif, iflah olmaz hırsız, çıkar hemen şu cüzdanı. Tam o sırada çiftlik evinin kapısı açıldı ve Don Emilio çıktı: Ne oluyor orada?

"Onu götürdük ama revire almak istemediler, Senyor Lozano," dedi Ludovico. "Sorumluluk almak istemiyorlardı ve ancak siz yazılı emir verirseniz kabul edeceklerdi."

"Bu konuyu başka zaman konuşuruz, Don Cayo," dedi Don Fermín. "Başkana hizmet etmekten çok mutluyum ama senato kendini tamamen politikaya adamak demek ve ben bunu yapamam."

"Ben hiçbir şey söylemeyeceğim, ben asla bir şey söylemem," dedi Queta. "Bunların hiçbiri beni ilgilendirmiyor. Seni becerecekler, ama bu benim yüzümden olmayacak."

"Hiç olmazsa bir büyükelçiliği de mi kabul edemezsiniz?" diye sordu Cayo Bermúdez. "General işbirliğinize ne kadar müteşekkir olduğunu size göstermek istiyor. Bu da mı ilginizi çekmez, Don Fermín?"

"Beni nasıl suçladığını görüyor musunuz, Don Emilio," dedi Trifulcio. "Beni itham ettiği şeyin korkunçluğuna bakar mısınız, beni bu yaşımda ağlattı, Don Emilio."

"Üzerinde düşünmem bile," dedi Don Fermín gülerek. "Benim hamurumda ne parlamenterlik ne de diplomatlık var, Don Cayo."

"Benim yüzümden olmadı, efendim," dedi Hipólito. "Kendiliğinden delirdi, kendini yerden yere attı, efendim. Ona doğru dürüst dokunmadık bile, inanın bana Senyor Lozano."

"O değildi, be adam," dedi Don Emilio emirleri veren kişiye. "Mitingdeki melezlerden biri olmalı. Sen beni soyacak kadar köpek olmazsın, değil mi Trifulcio?"

"Bu kadar isteksizlikle generali inciteceksiniz, Don Fermín," dedi Cayo Bermúdez.

"Bunu yapacağıma elimi keserim, Don Emilio," dedi Trifulcio.

"Bu sorunu başımıza siz sardınız," dedi Senyor Lozano, "siz kendiniz temizleyeceksiniz, lanet herifler."

"Yanılıyorsunuz, bunun isteksizlikle alakası yok," dedi Don Fermín. "Odría'nın hizmetlerimin karşılığını ödemesi için fırsat çıkacak. Görüyorsunuz, siz bana karşı nasıl samimiyseniz ben de size karşı öyleyim, Don Cayo."

"Onu buradan sessizce çıkaracak, çok dikkatli bir şekilde götürecek ve bir yere bırakacaksınız," dedi Senyor Lozano. "Eğer sizi gören olursa kendinizi becerilmiş kabul edin, sizi o zaman üstüne bir de ben beceririm. Anlaşıldı mı?"

Ah, kara hergele seni, dedi Don Emilio ve emirleri veren kişiyle birlikte çiftlik evine gitti, biraz sonra Urondo ve kâhya da gittiler. Onlardan her türlü küfrü yedin, Trifulcio, diyordu Téllez gülerek.

"Her zaman siz beni davet ediyorsunuz, bazen de ben sizi davet etmek isterim," dedi Cayo Bermúdez. "Bugünlerde sizi bir akşam evime yemeğe davet etmek istiyorum, Don Fermín."

"Bana küfreden o adam kendini nasıl bir tehlikeye attığının farkında değil," dedi Trifulcio.

"Tamam, efendim," dedi Ludovico. "Onu buradan çıkarıp götürüyor ve kimseye görünmeden bir yere bırakıyoruz."

"O cüzdanı yürüten sendin değil mi?" diye sordu Téllez. "Bak beni asla kandıramazsın, Trifulcio."

"Siz ne zaman isterseniz," dedi Don Fermín. "Büyük bir zevkle gelirim, Don Cayo."

"Tamam ben yürüttüm ama o hiçbir şey görmedi ki," dedi Trifulcio. "Bu gece birlikte köye gidelim mi?"

"San Juan de Dios Hastanesi'nin kapısına bıraktık, Senyor Lozano," dedi Hipólito. "Bizi gören olmadı."

"San Miguel'de, Bertoloto yakınlarında bir ev tuttum," dedi Cayo Bermúdez. "Ayrıca, duydunuz mu bilmiyorum, Don Fermín."

"Kimi bıraktınız, siz neden bahsediyorsunuz?" diye

sordu Senyor Lozano. "Bunu çoktan unutmuş olmanız gerekirdi, sersem herfiler."

"Cüzdanda ne kadar para vardı, Trifulcio?" diye sordu Téllez.

"Doğrusu evet, bir şeyler duymuştum, dedi Don Fermín. "Lima'lıların ne kadar geveze olduklarını artık öğrenmiş olmalısınız, Don Cayo."

"Çok fazla soru sorma," dedi Trifulcio. "Bu gece sana ısmarlayacağım içkilerle yetin."

"Ah tamam, ah tabii ki," dedi Ludovico. "Ben hiçbir şey demedim, hepsini çoktan unuttuk efendim."

"Ben bir taşralıyım, bir buçuk yıldır Lima'da olmama rağmen buranın âdetlerini hâlâ tam olarak öğrenemedim," dedi Cayo Bermúdez. "Doğrusu bu yüzden davetimi size biraz çekinerek yaptım. Evime gelmeyi kabul etmeyeceğinizden korkuyordum, Don Fermín."

"Ben de, Senyor Lozano, yemin ederim ben de unuttum," dedi Hipólito. "Trinidad López de kim, onu hiç görmedim, o hiçbir zaman var olmadı. Görüyor musunuz, efendim? Çoktan unuttum."

Çoktan sarhoş olan Téllez ve Urondo'nun kafaları salaş barın tahta bankında önlerine düşmeye başlamıştı, ama onca biraya ve sıcağa rağmen Trifulcio hâlâ uyanıktı. Güneş tarafından beyazlatılmış kumlu küçük meydan ve seçmenlerin içine girdiği kulübe duvardaki deliklerden seçilebiliyordu. Trifulcio kulübenin önünde dikilen polislere bakıyordu. Sabah boyunca birkaç kez gelip bira içmişlerdi ve şimdi yeşil üniformalarıyla oradaydılar. Téllez ve Urondo'nun kafalarının üzerinden plajın ince ve uzun bir kısmı ve parıldayan yosunların lekeleriyle kaplı bir deniz görünüyordu. Teknelerin denize açılışını ve ufuktaki gökyüzünde gözden kayboluşunu izlemişlerdi. Taze *ceviche*, tavada balık, haşlanmış patates yemişler ve bira, haddinden fazla bira içmişlerdi.

"Siz beni bir keşiş ya da sersemin teki mi sanmıştınız," diye sordu Don Fermín. "Eğer öyleyse yanılmışsınız, Don Cayo. Böyle bir hamle yapmış olmanız bana muhteşem görünüyor. Ne zaman davet ederseniz, gelip sizlerle birlikte yemek yemekten mutluluk duyarım."

Trifulcio kalkan toz bulutunu ve gelen kırmızı kamyoneti gördü. Küçük meydanı havlayan köpeklerin arasından geçti, salaş barın önünde fren yaptı, emirleri veren kişi kamyonetten indi. Şu âna kadar çok kişi oy kullanmış mıydı? Evet, bir sürü kişi kullanmıştı, sabahtan öğlene kadar insanlar girip çıkmışlardı. Üzerinde çizmeler, binici pantolonu ve düğmesiz bir gömlek vardı: onları sarhoş görmek istemiyordu, daha fazla içmemelerini söyledi. Trifulcio: Ama orada iki tane aynasız bekliyordu, beyim. Endişelenme, dedi emirleri veren kişi, sonra da kamyonete bindi ve havlamalar eşliğinde bir toz bulutunun içinde gözden kayboldu.

"Netice itibarıyla bu konuda siz de biraz suçlusunuz," dedi Cayo Bermúdez. "Embassy Club'daki o geceyi hatırlıyor musunuz?"

Oy verme işini tamamlayanlar salaş bara yaklaşıyorlardı ama mekânın sahibesi onları kapıda durduruyordu: Seçimlerden ötürü kapalıydı, müşteri kabul edilmiyordu. Peki, onlar için neden kapalı değildi? İhtiyar kadın onlara cevap vermiyordu: Hemen çıkmazlarsa polisleri çağıracaktı. Herifler homurdanarak gidiyorlardı.

"Elbette hatırlıyorum," dedi Don Fermín gülerek. "Ama Peri'nin aşk okunun kalbinize saplanacağını hiç tahmin etmemiştim, Don Cayo."

Kırmızı kamyonet adamlarla dolu olarak yeniden göründüğünde küçük meydandaki kulübelerin gölgeleri artık güneş ışınlarından daha uzundu. Trifulcio kulübeye doğru baktı: Bir grup seçmen kamyoneti meraklı gözlerle seyrediyorlardı, aynı şekilde iki polis de oraya bakıyor-

du. Haydi, emirleri veren kişi yere atlayan adamları acele ettiriyordu, çabuk olun. Oy verme işlemi sona erecekti, sandıklar birazdan mühürlenecekti.

"Bunu neden yaptığını biliyorum, sefil adam," dedi Don Fermín. "Benden para tırtıkladığı ya da bana şantaj yaptığı için değil."

Trifulcio, Téllez ve Urondo salaş bardan çıktılar ve kamyonetten inen adamların yanına gittiler. En fazla on beş kişiydiler ve Trifulcio onları tanıyordu: çırçır makinesini çalıştıranlar, ırgatlar, çiftlik evinin iki hizmetkârı. Bayramlık ayakkabılar, pamuk pantolonlar, geniş hasır şapkalar. Gözleri kıpkırmızıydı ve alkol kokuyorlardı.

"Şu Cayo hakkında ne düşünüyorsunuz?" diye sordu Albay Espina. "Ben onun gece gündüz çalışmaktan başka bir şey yapmadığını sanıyordum, ama götürdüğü şu parçaya bakar mısınız? Çok hoş hatun, değil mi, Don Fermín?"

Küçük meydanı toplu halde yürüyerek geçip oy verme kulübesinin önüne geldiler. O sırada kapıda bekleyenler birbirlerini dirsekleriyle dürterek onlara yol açtılar ama iki polis önlerine dikildi.

"Bana gönderdiği imzasız mektupta karınla ilgili şeyleri anlattığı için yaptın," dedi Don Fermín. "Benim intikamımı değil, kendininkini almak için yaptın, sefil adam."

"Burada hile yapılıyor," dedi emirleri veren kişi. "Protesto etmeye geldik."

"Beni hayretler içinde bıraktı," dedi Albay Espina. "Vay anasını, onun gibi kendi halinde bir adam öyle bir hatunla. İnanılmaz, değil mi Don Fermín?"

"Burada hile yapılmasına müsaade etmeyeceğiz," dedi Téllez. "Yaşasın General Odría! Yaşasın Don Emilio Arévalo!"

"Biz düzeni korumak için buradayız," dedi polisler-

den biri, "bizim oylamayla hiçbir alakamız yok. Siz masalardakileri protesto edin."

"Yaşasın!" diye bağırıyorlardı adamlar, "Arévalo-Odría!"

"Komik olan şu ki ben kalkıp ona öğütler veriyordum," dedi Albay Espina, "o kadar çok çalışma, biraz da hayatın tadını çıkar, diyordum. Meseleyi nasıl çözdüğünü görüyorsunuz, Don Fermín."

Etraftan insanlar da yaklaşıp onların arasına karışmışlardı ve şimdi bir protestoculara bir polislere bakıp gülüyorlardı. İşte tam o sırada kulübenin kapısında beliren ufak tefek bir adam korku dolu gözlerle Trifulcio'ya baktı: Bu gürültü de neyin nesiydi? Üzerinde ceket ve kravat olan gözlüklü adamın ince bıyığı terden ıslanmıştı.

"Dağılın buradan, hadi dağılın," dedi titrek bir sesle. "Oy kullanma süresi sona erdi, saat altı oldu. Siz, polisler, uzaklaştırın onları buradan!"

"Karınla ilgili sırrını öğrendiğim için seni kovacağımı düşünüyordun," dedi Don Fermín. "Zannettin ki bunu yaparak beni avucunun içine alacaksın. Senin niyetin de bana şantaj yapmaktı, sefil adam."

"Hile yapıldığını söylüyorlar, efendim," dedi polislerden biri.

"Buraya protesto etmeye geldiklerini söylüyorlar, doktor," dedi diğeri.

"Ona Chincha'daki karısını buraya ne zaman getireceğini sorunca, 'Asla, o Chincha'da kalacak,' dedi ve konu kapandı," dedi Albay Espina. "Taşralı Cayo'nun nasıl çiçek gibi açıldığına bakar mısınız, Don Fermín."

"Bu doğru, hile yapmak istiyorlar," dedi kulübeden çıkan bir herif. "Seçimi Don Emilio Arévalo'ya kazandırmak istiyorlar."

"Hey, sizin derdiniz ne?" dedi gözlerini tabak kadar büyük açmış olan ufak tefek adam. "Arévalo'nun listesi-

nin gözlemcisi olarak oylamayı kontrol etmediniz mi? Daha oyları bile saymamışken ne hilesinden bahsediyorsunuz?"

"Yeter, yeter," dedi Don Fermín. "Bırak ağlamayı. Böyle olmadı mı, bunu düşünmedin mi, bunun için yapmadın mı?"

"Buna izin vermeyeceğiz," dedi emirleri veren kişi. "İçeriye bakacağız."

"Netice itibarıyla onun da eğlenmeye hakkı var," dedi Albay Espina. "Umarım bu kadar aleni bir şekilde bir metres tutmuş olmasını general kötü bir şey olarak görmez."

Trifulcio, yakasından tutup yumuşak bir biçimde kapının önünden çektiği ufak tefek adamın sarardığını ve titremeye başladığını gördü, sonra da Téllez, Urondo ve emirleri veren kişinin peşinden kulübeye girdi. İçeride, iş tulumu giymiş bir delikanlı ayağa fırlayıp bağırdı: Buraya giremezsiniz, polis, polis! Téllez onu itti ve delikanlı, polis, polis!, diye bağırarak yere yuvarlandı. Trifulcio onu yerden kaldırıp bir sandalyeye oturttu: Buradan kıpırdama, sakın sesini çıkarma, adamım. Téllez ve Urondo oy sandıklarını alıp sokağa çıktılar. Ufak tefek adam dehşet içinde Trifulcio'ya bakıyordu: Bu bir suçtu, hapsi boylayacaklardı; ve sesi giderek kısılıyordu.

"Kapa çeneni, sen Mendizábal'dan para almışsın," dedi Téllez.

"Eğer onu başkasının kapatmasını istemiyorsan, kapa çeneni," dedi Urondo.

"Bir sahtekârlık yapılmasına izin vermeyeceğiz," dedi emirleri veren kişi polislere. "Oy sandıklarını Bölge Seçim Kurulu'na götürüyoruz."

"Ama buna çok da ihtimal vermiyorum; çünkü Cayo'nun yaptığı hiçbir şey ona kötü görünmez," dedi Albay Espina. "Bana ülkeye yaptığım en iyi hizmetin Cayo'yu

gömülü olduğu taşradan çıkarıp yanımda çalışması için buraya getirmek olduğunu söylüyor. Genarali avucunun içine almış durumda, Don Fermín."

"Pekâlâ, tamam," dedi Don Fermín. "Kes artık ağlamayı, sefil adam."

Kamyonette Trifulcio öne oturdu. Camdan, ufak tefek adam ve tulumlu delikanlının kulübenin kapısında polislerle tartıştıklarını gördü. İnsanlar onları seyrediyorlardı; kimileri kamyoneti gösteriyor kimileriyse gülüşüyorlardı.

"Tamam, sen bana şantaj yapmak değil yardım etmek istiyordun," dedi Don Fermín. "Sana ne dersem onu yapacaksın, tamam, bana itaat edeceksin. Ama yeter artık, daha fazla ağlama."

"Onca zaman sırf bunun için mi bekledik?" diye sordu Trifulcio. "Senyor Mendizábal'ın orada sadece iki adamı vardı. Geri kalanlar sadece seyretmeye gelmişlerdi."

"Seni aşağılamıyorum, senden nefret etmiyorum," dedi Don Fermín. "Tamam, bana saygı duyuyorsun, onu benim için yaptın. Tamam, acı çekmemem için. Pekâlâ, sen sefil bir adam değilsin."

"Mendizábal kazanacağından çok emindi," dedi Urondo. "Bu topraklar onun olduğu için bütün oyları silip süpüreceğini düşündü. Ama fena tufaya geldi."

"Tamam, tamam," diye yineliyordu Don Fermín.

X

Polis San Marcos'un ön cephesinde asılı pankartları indirmiş, "Yaşasın Grev" ve "Odría'ya Ölüm" yazılarını silmişti. Üniversite Parkı'nda öğrenciler görünmüyordu. Ulusun Ataları şapelinin önünde bir yığın polis, Azángaro'nun köşesindeyse iki devriye arabası vardı, bir müdahale birliğiyse etraftaki boş alanlarda konuşlanmıştı. Santiago, Colmena Caddesi'ni ve San Martín Meydanı'nı geçti. Unión Sokağı'ndaki yayaların arasında her yirmi metrede bir, kolunun altında mitralyözü, omzunda gaz maskesi, belinde bir salkım göz yaşartıcı bombayla hissiz suratlı bir polis göze çarpıyordu. Bürolardan çıkan insanlar, aylaklar ve donjuanlar onlara kayıtsızlık ya da merakla ama korku hissetmeden bakıyorlardı. Armas Meydanı'nda da devriyeler vardı, Başkanlık Sarayı'nın parmaklıklarının önündeyse siyah-kırmızı üniformalı nöbetçilerin yanı sıra miğferli askerler de görülüyordu. Ama köprünün öteki tarafında, Rímac'ta, trafik polisine bile rastlanmıyordu. Serseri suratlı delikanlılar, veremli suratlı serseriler Francisco Pizarro'nun eski sokak lambalarının altında sigara içiyorlardı ve Santiago her zamanki sendeleyen sarhoşları, dilencileri, üstü başı dökülen çocukları ve sahipsiz köpekleri dışarı kusan salaş barların arasından ilerledi. Hotel Mogollón üzerinde bulunduğu asfaltsız dar sokak gibi

ince uzundu. Resepsiyon vazifesi gören odacık, küçük koridor ve merdiven karanlıktı. İkinci katta, altın yaldızlı dört çıta, yuvasından daha küçük oda kapısını çerçeveliyordu. Parola olarak üç kez hafifçe vurduktan sonra kapıyı itti: içeride Washington'un suratı, üzerinde bir battaniyeyle kılıfsız bir yastık bulunan bir portatif yatak, iki sandalye ve bir lazımlık vardı.

"Şehir merkezi polis kaynıyor," dedi Santiago. "Bu gece yeni bir yıldırım gösteri bekliyorlar."

"Kötü bir haberim var, melez Martínez'i Mühendislik Fakültesi'nin çıkışında yakaladılar," dedi Washington; bir deri bir kemikti ve gözlerinin etrafında halkalar vardı, bu ciddi haliyle başka birine benziyordu. "Ailesi emniyet müdürlüğüne gitti ama onu görememişler."

Tavanın kirişlerinden örümcek ağları sarkıyordu, odanın yegâne lambası çok yüksekteydi ve pis bir ışık yayıyordu.

"Artık Apristalar sadece kendilerinin tutuklandığını söyleyemezler," dedi Santiago ve zihni karışık bir halde gülümsedi.

"Yer değiştirmemiz gerekiyor," dedi Washington. "Ayrıca bu geceki toplantı da tehlikeli."

"İşkence görürse konuşacağını mı düşünüyorsun?" Onu bağlanmış olarak hayal etti; kısa, tıknaz bir siluet gerilip vuruyordu, melezin suratı bir mimikle kasılıyor, ağzından bir uluma çıkıyordu.

"Asla bilinmez," dedi Washington omuz silkerek ve gözlerini bir an için yere indirdi. "Ayrıca, oteldeki herife hiç güvenmiyorum. Bu öğleden sonra evraklarımı bir kez daha istedi. Llaque gelecek ve onu henüz Martínez konusundan haberdar edemedim."

"En iyisi çabucak bir karara varıp bir an önce buradan çıkmak," dedi Santiago ve bir sigara çıkarıp yaktı; arka arkaya birçok nefes çektikten sonra paketi Washington'a

uzattı. "Bu durumda federasyon bu akşamki toplantıyı yine de yapacak mı?"

"Federasyondan geriye kalan kısım, zira şu anda on iki delege mücadelenin dışında," dedi Washington. "Prensipte evet, saat onda, Tıp Bölümü'nde."

"Her halükârda orada üzerimize çullanacaklar."

"Belki çullanmazlar, hükümet bu gece grevin muhtemelen sonlandırılacağını biliyor olmalı ve bakarsın toplanmamıza izin verirler," dedi Washington. "Bağımsızlar korktular ve geri adım atmak istiyorlar. Görünüşe bakılırsa Apristalar da."

"Biz ne yapacağız?" diye sordu Santiago.

"Ona şimdi karar vermemiz gerekiyor," dedi Washington. "Cusco ve Arequipa'dan gelen haberlere bak. Oralarda işler buradan da kötü gidiyor."

Santiago yatağa yaklaşıp iki mektubu aldı. İlki Cusco'dan geliyordu, güçlü ve dimdik bir kadın yazısı, imza baklava desenli bir karalama şeklindeydi. Hücre dayanışma grevini tartışmak için Apristalarla temas kurmuştu, ama polis önce davrandı, yoldaşlar, ve üniversiteyi işgal etti, federasyon da darmadağın oldu; en az yirmi kişi tutuklandı, yoldaşlar. Öğrenci kitlesi biraz kayıtsızdı, ama baskıdan kaçan yoldaşların morali bütün olumsuzluklara rağmen hâlâ yüksekti. Kardeşçe. Arequipa mektubu daktiloda, siyah ya da mavi değil mor mürekkeple yazılmıştı ve ne altında bir imza vardı ne de hitap ettiği birisi. Kampanyayı fakültelerde iyi götürüyorduk ve ortam San Marcos grevini desteklemeye elverişli görünüyordu ki polis üniversiteye girdi, tutuklananlar arasında bizden de sekiz kişi var, yoldaşlar: Gelecek sefere size daha iyi haberler verme ümidi ve mücadelenizde başarı dileklerimizle.

"Trujillo'da önerge reddedildi," dedi Washington. "Bizimkiler sadece bir moral dayanışması mesajını kabul ettirmeyi başarmışlar. Yani elde var sıfır."

"Hiçbir üniversite San Marcos'a destek vermiyor, hiçbir sendika tramvay çalışanlarına destek olmuyor," dedi Santiago. "Bu durumda grevi kaldırmaktan başka çare kalmıyor."

"Her halükârda yeterince şey yapıldı," dedi Washington. "Ve şimdi, tutuklularla birlikte, istediğimiz zaman yeniden başlamak için elimizde güzel bir bayrak var."

Tam o sırada kapıya üç defa hafifçe vuruldu, Washington, girin dedi ve grilere bürünmüş, ter içindeki Héctor karşılarında belirdi.

"Geç kalacağımı sanmıştım, ama ilk gelenlerden biriyim," dedi ve kendini bir sandalyeye bırakıp mendiliyle alnını sildi. Derin bir nefes aldı ve onu sanki sigara dumanıymış gibi üfledi. "Hiçbir tramvaycıya ulaşmak mümkün değil. Polis sendika binasını işgal etti. Oraya ikiAprista'yla birlikte gittik. Grev komitesiyle onların irtibatı da kesik durumda."

"Melezi mühendislik binasından çıkarken tutukladılar," dedi Washington.

Héctor, mendil ağzının üzerinde, ona bakakaldı.

"Onu sağlam bir şekilde dövüp dövmedikleri ve ağzını..." sesi ve zoraki gülümsemesi giderek sönüp sonunda yok oldu; yeniden derin bir nefes aldı, mendilini kaldırdı. Şimdi çok ciddiydi, "... burnunu dağıtıp dağıtmadıklarını bilmediğimiz sürece bu akşam burada toplanmamız çok riskli."

"Llaque gelecek, ona haber vermenin yolu yoktu," dedi Washington. "Ayrıca federasyon bir buçuk saat içinde toplanıyor ve ancak kendi aramızda bir karara varacak kadar zamanımız var."

"Ne kararı?" diye sordu Héctor. "Bağımsızlar ve Apristalar grevi kaldırmak istiyorlar ve en mantıklısı da bu. Her şey darmadağın olup gidiyor ve şimdi yapılması gereken öğrenci örgütlerinden geriye kalan kısmı kurtarmak."

Bir kez daha kapıya üç hafif vuruş, selam yoldaşlar, incecik kırmızı kravat ve küçük bir kuş sesi. Llaque etrafına şaşkınlıkla bakındı.

"Saat sekizde dememiş miydiniz? Diğerleri nerede?"

"Martínez bu sabah yakalandı," dedi Washington. "Ne dersin, toplantıyı iptal edip hemen buradan çıkalım mı?"

Ne küçük suratı buruştu ne de gözlerinden dehşet okundu. Düşünüyor: O tür haberlere, gizlenerek yaşamaya ve korkuya alışık olmalıydı. Saatine baktı, bir an sessiz kalıp düşündü.

"Eğer onu bu sabah yakaladılarsa tehlike yok," dedi en sonunda yarım yamalak, utangaç bir tebessümle. "Onu en erken bu gece ya da sabaha karşı sorgulayacaklardır. Fazlasıyla zamanımız var, yoldaşlar."

"Ama senin gitmen iyi olur," dedi Héctor. "Burada en tehlikeli durumda olan sensin."

"Daha sessiz, sizi merdivenin oradan duydum," dedi Solórzano kapının eşiğinden. "Demek melezi yakaladılar. İlk kaybımız, kahretsin."

"Kapıya üç vuruşu unuttun mu?" diye sordu Washington.

"Kapı açıktı," dedi Solórzano, "ve siz de bağırarak konuşuyordunuz."

"Saat sekiz buçuk olacak," dedi Llaque. "Diğer yoldaşlar nerede kaldılar?"

"Jacobo'nun tekstil emekçilerini görmesi gerekiyordu, Aída ise Eğitim Fakültesi'nden bir delegeyle birlikte Katolik Üniversitesi'ne gidecekti," dedi Washington. "Birazdan burada olurlar. Biz başlayabiliriz."

Héctor ve Washington yatağa oturdular, Santiago ve Llaque sandalyelere, Solórzano da yere. Bekliyoruz, Julián yoldaş, dendiğini duydu Santiago ve irkildi. Kod adını hep unutuyordun, Zavalita, tutanak sekreteri olduğu ve bir önceki toplantıyı özetlemesi gerektiği her

seferinde. Onu ayağa kalkmadan ve alçak sesle çabucak yaptı.

"Raporlara geçelim," dedi Washington. "Lütfen kısa ve öz olsunlar."

"En iyisi hemen şimdi onlara ne olduğunu öğrenelim," dedi Santiago. "Ben gidip telefon edeceğim."

"Otelde telefon yok," dedi Washington. "Bir eczane araman gerekecek ve bu gidişgelişler hiç uygun değil. Sadece yarım saat geciktiler, birazdan burada olurlar."

Raporlar, diye düşünüyor, nesneyi özneden, olayları yorumlardan ve yorumları klişelerden ayırt etmenin zor olduğu uzun monologlar. Ama o akşam hepsi hızlı, sınırlı ve somut olmuştu. Solórzano: Zirai Merkezler Birliği öneriyi siyasi olması sebebiyle reddetmişti, San Marcos tramvay çalışanlarının grevine neden katılacaktı ki? Washington: Öğretmen Okulu'nun liderleri yapacak bir şey olmadığını söylüyorlardı, eğer oylama yaparsak yüzde doksanı greve karşı çıkacak, onlara sadece moral desteğimizi vereceğiz. Héctor: Polis sendikayı işgal ettiğinden beri tramvay çalışanlarının grev komitesiyle temasları kopmuştu.

"Ziraat dışarıda, mühendislik dışarıda, Öğretmen Okulu dışarıda ve Katolik Üniversitesi'ni bilmiyoruz," dedi Washington. "Cusco ve Arequipa üniversiteleri işgal altında ve Trujillo geri adım attı. Özetle durum bu. Bu gece federasyon toplantısında grevin kaldırılmasının önerileceği neredeyse kesin. Takınacağımız tavra karar vermek için bir saatimiz kaldı."

Tartışma olmayacakmış gibi, diye düşünüyor, herkes hemfikirmiş gibi görünüyordu. Héctor: Hareket öğrencilerin bir politik bilinç edinmesini tetiklemişti, şimdi federasyon tamamen ortadan kaldırılmadan önce geri çekilmek uygun olurdu. Solórzano: Grevi kaldırmaya evet, ama daha güçlü ve daha iyi koordine edilmiş yeni bir ha-

rekete hemen başlamak için. Santiago: Evet ve hemen tutuklu öğrencilerin salıverilmesi için bir kampanya başlatalım. Washington: Edinilen deneyim ve bu mücadele günlerinin öğrettikleriyle Cahuide'nin üniversite fraksiyonu ateşle imtihanından geçmişti, o da güçlerin yeniden yapılandırılması için grevin kalkmasından yanaydı.

"Ben bir şey söylemek istiyorum, yoldaşlar," dedi Llaque, o ince ve çekingen ama asla titremeyen sesiyle. "Fraksiyon daha tramvay çalışanlarının grevini desteklemeye karar verdiğinde bütün bunları biliyorduk."

Ne biliyorduk? Sendikaların patron yanlısı olduğunu, çünkü gerçek liderler ya ölmüştüler, ya hapisteydiler, ya da sürgündeydiler; grevle birlikte baskının geleceğini, tutuklamalar olacağını ve diğer üniversitelerin San Marcos'a destek vereceklerini. Bilmediğimiz, öngörülmemiş olan neydi, yoldaşlar? Küçük eli senin suratının yanında inip kalkıyordu, Zavalita, çok alçak sesi üsteliyor, tekrarlıyor, ikna ediyordu. Grev başarıya ulaşacak ve hükümeti maskesini çıkarmaya ve bütün gaddarlığını gözler önüne sermeye mecbur edecekti. İşler kötüye mi gidiyordu? İşgal edilmiş üç üniversite ve tutuklanmış en az elli öğrenci ve işçi lideriyle durum kötüye mi gidiyordu? Unión Sokağı'ndaki yıldırım gösterilerle ve uygulanan baskı hakkında haber yapmak zorunda kalan burjuva basınla kötüye mi gidiyordu? Odría'ya karşı ilk kez bu boyutta bir hareket görülüyordu, yoldaşlar, onca yıllık kaya gibi diktatörlükte ilk kez bir gedik açılıyordu. Bu kötü müydü, ha, kötü müydü? Bu anlarda geri çekilmek saçma değil miydi? Hareketi yaygınlaştırıp pekiştirmeye çalışmak daha doğru bir davranış olmaz mıydı? Durum reformist değil devrimci bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde, yoldaşlar... sustu, hepsi ona bakıyor ve rahatsız olmuş bir şekilde aralarında bakışıyorlardı.

"Eğer Apristalar ve bağımsızlar grevi kaldırma ko-

nusunda anlaştılarsa hiçbir şey yapamayız," dedi en sonunda Solórzano.

"Mücadele edebiliriz, yoldaş," dedi Llaque.

Tam o sırada kapı açıldı, diye düşünüyor; ve odaya girdiler. Aída odanın ortasına doğru daha çabuk geldi, Jacobo geride kaldı.

"Ah, nihayet," dedi Washington, "endişelenmeye başlamıştık."

"Jacobo beni kilitledi ve Katolik Üniversitesi'ne gitmeme izin vermedi," deyiverdi, diye düşünüyor, sanki söyleyeceklerini ezberlemiş gibi. "O da fraksiyonun verdiği görevi yerine getirmedi ve tekstil işçileriyle görüşmeye gitmedi. Onun fraksiyondan kovulmasını talep ediyorum."

"Şimdi onu yıllardır kafanın içinde taşımanı anlıyorum, Zavalita," dedi Carlitos.

İki sandalyenin arasında, ışığın tam altında duruyordu; yumrukları sıkılı, gözleri kocaman açıktı ve ağzı titriyordu. Oda birden daralmış, havası ağırlaşmıştı. Hiç kımıldamadan ona bakıyor, tükürüklerini yutuyorlardı, Héctor terliyordu. Aída'nın soluk alışı orada, yanı başındaydı, Zavalita, gölgesi yerde salınıyordu. Boğazın kurumuştu, dudağını ısırıyordun, kalbinin atışı hızlanmıştı.

"Tamam, anlaşıldı yoldaş," dedi Washington. "Biz de burada tam..."

"Ayrıca, intihar etmeye kalkıştı çünkü ona ilişkimizi bitirmek istediğimi söyledim," dedi beti benzi atık, diye düşünüyor, gözleri kocaman açık, sözcükleri sanki dilini yakıyorlarmış gibi tükürerek. "Buraya gelmeme izin vermesi için onu kandırdım. Onun kovulmasını talep ediyorum."

"Ve yer yarıldı," dedi Santiago. "O şey orada bu şekilde, herkesin önünde patladığı için değil. Çünkü böyle bir kavga, Carlitos, böyle bir mesele, üstünden kilitlemeler, intihar tehditleri, bütün o şeyler."

"Bitirdin mi?" dedi en sonunda Washington.

"O âna dek onların yattıkları hiç aklından geçmemişti," dedi Carlitos gülerek. "Göz göze bakıştıklarını, el ele tutuştuklarını ve birbirlerine Mayakovski'den, Nâzım Hikmet'ten şiirler okuduklarını sanıyordun, Zavalita."

Şimdi hepsi yerlerinde kıpırdanıyordu, Héctor yüzünü kuruluyordu, Solórzano tavanı keşfediyordu, o neden öne çıkıp bir şey söylemiyor ve arkada dilsiz gibi duruyordu. Aída yanında ayakta durmaya devam ediyordu, Zavalita, elleri artık kapalı değil açıktı, serçeparmağında isminin baş harflerini taşıyan gümüş kaplı bir yüzük vardı, tırnakları erkek gibi kesilmişti. Santiago elini kaldırdı ve Washington ona konuşmasını işaret etti.

"Federasyonun toplanmasına bir saat kaldı ve henüz hiçbir karara varamadık," dediğini dehşetle düşünürken sesim kısılacak gibi oluyor, diye düşünüyor. "Şimdi kişisel sorunları tartışarak zaman mı kaybedeceğiz?"

Sustu, bir sigara yaktı, sönmemiş kibrit yerde yuvarlandı ve ayağını üzerine bastırdı. Diğerlerinin suratlarının şaşkınlıktan öfkelenmeye doğru geçiş yapmaya başladığını gördü. Aída'nın tedirgin, zahmetli nefes alışı hâlâ yanı başındaydı.

"Kişisel sorunlar elbette ki bizi ilgilendirmiyor," diye mırıldandı Washington, sesine sinmiş bir hoşnutsuzlukla, "ama Aída'nın dile getirdiği konu çok vahim."

Dikenli bir sessizlik, diye düşünüyor, aniden çöken zulmedici ve boğucu bir sıcaklık.

"İki yoldaşın kavga etmeleri, birbirlerini kilitlemeleri ya da intihar etmeleri beni ilgilendirmiyor," dedi Héctor mendili ağzında tutarak. "Ama tekstil işçileriyle, Katolik Üniversitesi'yle neler olduğunu öğrenmek istiyorum. Eğer oraya gitmesi gereken yoldaşlar gitmedilerse, nedenini açıklasınlar."

"Yoldaşımız açıkladı ya," diye küçük kuş sesi mırıl-

dandı. "Diğer yoldaş da olayı kendi açısından anlatsın ve bu konuyu kapatalım."

Kapıya doğru dönen gözler, Jacobo'nun ağır adımları, Jacobo'nun Aída'nınkinin yanında duran silueti. Buruşuk açık mavi takım elbisesi, yarım çıkmış gömleği, iliklenmemiş ceketi, aşağı kaymış kravatı.

"Aída'nın söyledikleri doğru, sinirlerime hâkim olamadım," dedi, her sözcükte tıkanarak, diye düşünüyor, sarhoş gibi sallanarak. "Ne yaptığımı bilmiyordum, anlık bir krizden kaynaklanan bir zayıflık oldu. Belki de uykusuz geçen bütün bu günler, yoldaşlar. Ben fraksiyonun alacağı her kararı kabul ediyorum, yoldaşlar."

"Aída'nın Katolik Üniversitesi'ne gitmesine izin vermedin mi?" diye sordu Solórzano. "Tekstil işçileriyle randevuna gitmediğin, Aída'nın toplantıya gelmesini engellemeye çalıştığın doğru mu?"

"Bana ne oldu, neden öyle yaptım, bilmiyorum," dedi, ödlek bakışlarla, diye düşünüyor, kederli gözlerle ve o deli bakışıyla. "Hepinizden özür diliyorum. Bu krizi aşmak istiyorum, onu aşmama yardımcı olun, yoldaşlar. Yoldaşımızın, Aída'nın söyledikleri doğru. Her türlü kararı kabul ediyorum, yoldaşlar."

Sustu, kapıya doğru geri geri gitti ve Santiago'nun görüş açısından çıktı. Yeniden sadece Aída, salt gerginlikten morarmış eli. Solórzano'nun alnı kırışmıştı ve ayağa dikilmişti.

"Düşündüklerimi içtenlikle söyleyeceğim," dedi, öfkeden suratının şekli değişmişti, diye düşünüyor, sesinde hayal kırıklığı vardı. Ben bu grevin lehine oy kullandım; çünkü Jacobo'nun argümanları beni ikna etti. O bu konuda en coşkulumuzdu ve onu bu yüzden federasyona ve grev komitesine seçtik. Şunu hatırlatmam gerekiyor ki Jacobo yoldaşın bir bencil gibi davrandığı sırada Martínez'i tutukladılar. Böyle bir hatayı bir şekilde ceza-

landırmamız gerektiğine inanıyorum. Tekstil işçileriyle, Katolik Üniversitesi'yle temaslar, içinden geçtiğimiz günlerde, neticede, hepimizin bildiği şeyi neden söyleyeceğim ki? Bu olabilecek bir şey değil, yoldaşlar."

"Elbette ki vahim bir şey, elbette ki bir hata yaptı," dedi Héctor. "Ama şimdi buna vakit yok, Solórzano. Federasyon yarım saat içinde toplanacak."

"Bu şekilde zaman kaybetmek bir delilik, yoldaşlar," dedi küçük kuş sesi, şaşkın, sabırsız ve küçük eli yine havadaydı. "Bu konuyu daha sonraya ertelememiz ve tartıştığımız konuya dönmemiz gerekiyor."

"Bu konudaki tartışmanın gelecek oturuma ertelenmesini talep ediyorum," dedi Santiago.

"Kimseyi incitmek istemiyorum, ama Jacobo'nun o toplantıya katılmaması gerekiyor," dedi Washington; bir an tereddüt ettikten sonra ekledi: "Artık ona güvenilebileceğini sanmıyorum."

"Benim önerimi oylamaya sun," dedi Santiago. "Şimdi bize zaman kaybettiren sensin, Washington. Grevi ve federasyonu bir kenara bırakıp bütün gece Jacobo'yu mu tartışacağız?"

"Dakikalar geçip gidiyor," diye üsteledi, yalvardı Llaque. "Artık bunun farkına varın, yoldaşlar."

"Pekâlâ, oylama yapacağız," dedi Washington. "Eklemek istediğin bir şey var mı, Jacobo?"

Adımlar, siluet, ellerini ceplerinden çıkarmıştı ve şimdi onları ovuşturuyordu. Sarı saçlar kulaklarını örtüyordu, gözleri tartışmalarda olduğu gibi özgüvenli ve alaycı bakmıyordu, diye düşünüyor, bütün görünümü bozgunu ve aşağılanmayı yansıtıyordu.

"Ben onun için bu hayatta sadece fraksiyonun ve devrimin olduğunu zannediyordum," dedi Santiago. "Derken birden, bunun yalan olduğu ortaya çıktı, Carlitos. O da senin ve benim gibi etten kemikten bir insandı."

"Şüphe duymanızı, artık bana güvenmemenizi anlıyorum," diye kekeledi. "Kendi özeleştirimi yapmaya hazırım, her türlü karara boyun eğeceğim. Her şeye rağmen kendimi size kanıtlamak için bana bir fırsat daha verin, yoldaşlar."

"Biz oylamayı bitirene kadar odadan çıksan daha iyi olur," dedi Washington.

Santiago onun kapıyı açtığını duymadı; ışık dalgalanıp duvardaki gölgeler hareket edince çıkmış olduğunu anladı. Ayağa kalktı, Aída'nın kolunu tuttu ve ona sandalyeyi işaret etti. Aída oturdu. Elleri dizlerinin üstündeydi, diye düşünüyor, siyah kirpikleri ıslaktı, saçı boynunun üzerinde karışıktı ve kulakları üşümüş gibiydi. Elin kalksaydı, diye düşünüyor, sonra inip o boyna dokunsa, onu okşasa, o kâkülleri düzeltse ve parmakların o saçların içine girse ve onları yavaşça çekse, sonra bıraksa ve onları çekse: Ah, Zavalita.

"İlk önce Aída'nın talebini oylayacağız," dedi Washington. "Jacobo'nun fraksiyondan atılmasını kabul edenler ellerini kaldırsınlar."

"Ben ondan önce bir öneri sundum," dedi Santiago. "Önce benim önerimi oylat."

Ama Washington ve Solórzano çoktan ellerini kaldırmışlardı. Hepsi dönüp Aída'ya baktılar: Başını önüne eğmişti ve hareketsiz elleri dizlerinin üzerinde duruyordu.

"Kendi talebin lehinde oy kullanmayacak mısın?" diye neredeyse bağırarak sordu Solórzano.

"Fikrimi değiştirdim," dedi Aída hıçkırarak. "Yoldaş Llaque haklı, bu konuyla ilgili tartışmayı ertelemek gerekir."

"Bu inanılmaz," dedi küçük kuş sesi. "Bu ne şimdi, bu ne şimdi?"

"Sen bizimle dalga mı geçiyorsun?" dedi Solórzano. "Sen hangi oyunu oynuyorsun, Aída?"

"Fikrimi değiştirdim," diye mırıldandı Aída, başını kaldırmadan.

"Lanet olsun," dedi küçük kuş sesi. "Biz nereye geldik böyle? Burada ne biçim bir oyun oynuyoruz?"

"Bu şakayı sonlandıralım," dedi Washington. "Bu tartışmanın ertelenmesine evet diyenler."

Llaque, Héctor ve Santiago ellerini kaldırdılar, birkaç saniye sonra Aída da aynısını yaptı. Héctor gülüyordu, Solórzano sanki kusacakmış gibi midesini tutuyordu, küçük kuş sesi, bu ne şimdi, diye tekrarlayıp duruyordu.

"Kadınlar muhteşem," dedi Carlitos. "Gezip tozmayı sevenler, komünistler, burjuvalar, melezler, hepsinde bizde olmayan bir şey var. İbne olsak daha iyi olmaz mıydı, Zavalita? O tuhaf hayvanlar yerine, tanıdığın, bildiğin bir şeyle anlaşmak."

"Jacobo'yu çağırın o zaman, sirk sona erdi," dedi Washington. "Ciddi işlere dönelim."

Santiago o tarafa döndü: Kapı açık, Jacobo'nun odaya dalmakta olan dalgın suratı.

"Kapıda üç tane devriye arabası var," diye mırıldanırken Santiago'nun kolunu yakalamıştı. "Bir sürü sivil polisin yanı sıra bir de rütbeli var."

"Kapatın şu kapıyı, kahrolasıcalar," dedi küçük kuş sesi.

Hepsi bir anda ayağa fırlamıştı, Jacobo kapıyı kapatmış ve vücudunu arkasına dayamıştı.

"Onu sıkı tut," dedi Washington hepsine bakarak ve tökezleyerek. "Kâğıtlar, mektuplar. Kapıyı sıkı tutun, kilidi yok."

Héctor, Solórzano ve Llaque kapıyı tutmakta olan Jacobo ve Santiago'ya yardıma geldiler, hepsi ceplerindekileri kontrol ediyorlardı. Başucu masasının üzerine eğilen Washington kâğıtları yırtıp bir lazımlığın içine koyuyordu. Parmaklarının ucuna basarak kapıyla yatak ara-

sında gidip gelen Aída diğerlerinin ona verdiği defterleri ve tek kâğıtları Washington'a götürüyordu. Lazımlıktaki kâğıtlar çoktan tutuşmuştu. Dışarıda hiçbir gürültü duyulmuyordu; hepsinin kulakları kapıya dayalıydı. Llaque onların yanından ayrıldı, ışığı söndürdü ve Santiago karanlıkta Solórzano'nun sesini duydu: Yanlış alarm olmasın? Lazımlıktaki alev bir büyüyor bir küçülüyordu ve Santiago aynı aralıklarla Washington'un üfleyen yüzünün belirdiğini görüyordu. Biri öksürdü ve küçük kuş sesi mırıldanarak sessizlik istedi, ama şimdi iki kişi aynı anda öksürmeye başladı.

"Çok fazla duman var," diye mırıldandı Héctor. "Şu pencereyi açmak gerekiyor."

Bir siluet kapıdan ayrıldı ve tavan penceresine doğru ayaklarının ucunda yükseldi, ama eli sadece kenarına kadar ulaşabiliyordu. Washington onu belinden tutup kaldırdı ve tavan penceresi açılınca odaya temiz hava esintisi girdi. Alev sönmüştü ve şimdi Aída lazımlığı, Washington tarafından tekrar havaya kaldırılan Jacobo'ya uzatıyordu, o da onu tavan penceresinden dışarı çıkarıyordu. Washington ışığı yaktı: gergin suratlar, içeri çökmüş gözler, kupkuru ağızlar. Llaque kapıdan ayrılmalarını ve bir yere oturmalarını işaret etti. Yüzü pörsümüştü, dişleri görünüyordu, bir anda yaşlanmıştı.

"Hâlâ çok fazla duman var," dedi Llaque. "Sigara için, sigara için."

"Yanlış alarm," diye mırıldandı Solórzano. "Hiçbir şey duyulmuyor."

Santiago ve Héctor sigaraları dağıttılar, sigara içmeyen Aída bile bir tane yaktı. Washington kapının yanına yerleşmişti ve kilidin boşluğundan dışarıyı gözetliyordu.

"Yanınızda her zaman ders kitabı getirmeniz gerektiğini bilmiyor musunuz?" diye sordu Llaque; küçük eli histerik bir biçimde hareket ediyordu. "Burada üniversi-

tedeki sorunlarımızı tartışmak için toplandık. Biz politik bir hareketin içinde değiliz, biz politikayla ilgilenmiyoruz. Cahuide diye bir şey yok, fraksiyon diye bir şey yok. Hiçbir şey hakkında hiçbir şey bilmiyorsunuz."

"İşte çıkıyorlar," dedi Washington ve kapının yanından ayrıldı.

Bir mırıldanma duyuldu, bir sessizlik, yeniden bir mırıldanma ve kapıya iki defa hafifçe vuruldu.

"Sizi arıyorlar, efendim," dedi hırıltılı bir ses. "Acil olduğunu söylüyorlar."

Aída ve Jacobo birlikteydiler, diye düşünüyor, Jacobo'nun eli onun omzundaydı. Washington kapıya doğru bir adım attı ama kapı onu beklemeden açıldı ve içeri dalan bir grup adamla karşı karşıya kaldı: İçlerinden biri tökezliyor, sendeliyordu, diğerleri sağa sola koşuyor, bağırıyor, tabancalarını onlara doğrultuyordu, biri küfürler ediyor, biri hızlı hızlı soluyordu.

"Ne istiyorsunuz," diye sordu Washington. "Odama neden böyle dalı..."

"Üzerinde silah olan onu hemen yere bıraksın," dedi kısa boylu, şapkalı ve mavi kravatlı bir adam. "Eller yukarı. Üstlerini arayın."

"Biz öğrenciyiz," dedi Washington. "Biz burada..."

Ama polislerden biri onu itince sustu. Onları tepeden tırnağa aradılar ve elleri havada, tek sıra halinde çıkardılar. Sokakta makineli tüfekli iki polis ve bir grup meraklı vardı. Onları böldüler ve Santiago'yu Héctor ve Solórzano'yla birlikte bir aracın içine ittiler. Koltukta çok sıkışıktılar, aracın içi koltukaltı kokuyordu, sürücü küçük bir mikrofonla konuşuyordu. Araç hareket etti: Puente de Piedra, Tacna, Wilson, España Caddesi. Emniyet müdürlüğünün parmaklıklarının önünde durdu, aynasızlardan biri nöbetçilerle fısıldaştı ve onlara inmelerini emrettiler. İki yandaki küçük kapıların açık olduğu bir

koridor, çalışma masaları, polisler ve sadece gömlekli sivil dedektifler, bir merdiven, açılan bir kapı, girin şuraya, kapanan kapı ve anahtarın kilitleme sesi. Bir noterin bekleme salonunu andıran ve duvara dayalı bir banktan başka bir eşyanın olmadığı küçük bir oda. Hiç konuşmadan çatlaklarla dolu duvarları, parlak zemini, floresan lambayı incelediler.

"Saat on," dedi Santiago. "Federasyon toplanmış olmalı."

"Eğer diğer delegeler de burada değilse," dedi Héctor.

Haber yarın çıkacak mıydı, peder bunu gazetelerden mi öğrenecekti? Evdeki uykusuz geceyi hayal ediyordun, Zavalita, annenin feryadını, kargaşayı, telefona koşuşturmaları, ziyaretleri, Teté'nin semtteki dedikodularını ve Chispas'ın yorumlarını. Evet, ev o gece tam bir tımarhaneye dönmüştü, küçükbey, diyor Ambrosio. Ve Carlitos: Kendini Lenin gibi hissetmiş olmalısın. Ve birden, tıknaz bir melez geriliyor ve tekmeyi patlatıyordu: En çok da korkmuş hissediyordum, Carlitos. Sigara paketini çıkardı, içinde tam üçüne yetecek kadar vardı. Hiç konuşmadan, dumanı aynı anda içlerine çekerek ve dışarı vererek sigaralarını içtiler. Anahtarın gürültüsünü duyduklarında sigaraların izmaritlerini ayaklarının altında ezmişlerdi:

"Hanginiz Santiago Zavala?" diye sordu kapıda beliren yeni bir yüz. Santiago ayağa kalktı. "Tamam, oturabilirsiniz."

Yeni yüz kapıda kayboldu ve tekrar anahtarın gürültüsü.

"Bu senin fişlendiğin anlamına geliyor," diye mırıldandı Héctor.

"Bu ilk seni salıverecekleri anlamına geliyor," diye mırıldandı Solórzano. "Hemen federasyona uç. Ortalığı birbirine katsınlar. Buna en çok Llaque ve Washington'un ihtiyacı var çünkü en boktan durumda olanlar onlar."

"Siz delirdiniz mi?" dedi Santiago. "Neden ilk beni bıraksınlar ki?"

"Ailenden ötürü," dedi Solórzano kıs kıs gülerek. "Söyle protesto etsinler, ortalığı birbirine katsınlar."

"Ailem parmağını bile oynatmayacak," dedi Santiago. "Özellikle de, bu işlere bulaştığımı öğrendikten sonra..."

"Sen hiçbir şeye bulaşmadın ki," dedi Héctor. "Bunu asla unutma."

"Şimdi bu yakalama operasyonundan sonra belki diğer üniversiteler de bir şeyler yaparlar," dedi Solórzano.

Banka oturmuşlardı, karşı duvara ya da tavana bakarak konuşuyorlardı. Héctor ayağa kalktı, bir uçtan diğer uca yürümeye başladı, bacaklarının uyuştuğunu söyledi. Solórzano ceketinin yakasını kaldırdı ve ellerini ceplerine soktu: Biraz serin değil mi?

"Aída'yı da mı buraya getirecekler?" diye sordu Santiago.

"Onu Chorrillos'a, kadınlar hapishanesine götürecekler," dedi Solórzano. "Daha yepyeni, tek kişilik odaları var."

"O sevgililer muhabbetiyle aptalca bir şekilde zaman kaybettik," dedi Héctor. "Güler misin ağlar mısın?"

"Ağlarım," dedi Solórzano. "O ikisini gönderelim radyo tiyatrolarında ya da Meksika filmlerinde oynasınlar. Bak seni üstünden kilitlerim, bak kendimi öldürürüm, onu hemen fraksiyondan atın, hayır, durun atmayın. O burjuva veletlerin donlarını indirip popolarını kırbaçlamak lazım, lanet olası."

"Ben aralarının iyi olduğunu sanıyordum," dedi Héctor. "Senin kavga ettiklerinden haberin var mıydı?"

"Hayır, yoktu," dedi Santiago. "Son zamanlarda onları çok az görüyordum."

"Karım kavga çıkaracak, grev ve parti cehennemin

dibine gidecek, ben intihar ederdim," dedi Solórzano. "Gidin radyo tiyatrosunda oynayın, kahrolasıcalar."

"Yoldaşların da bir kalpçiği vardır," dedi Héctor gülümseyerek.

"Belki Martínez'i konuşturmuşlardır," dedi Santiago. "Belki de ona işkence yaptılar ve..."

"Korktuğunu gizlemeye çalış," dedi Solórzano. "Çünkü bunu yapamazsan senin için daha kötü olur."

"Esas korkan sensin," dedi Santiago.

"Tabii ki korkuyorum," dedi Solórzano. "Ama betim benzim atıp bunu herkese göstermiyorum."

"Çünkü betin benzin atsa da fark edilmiyor," dedi Santiago.

"Melez olmanın avantajları," dedi Solórzano gülerek. "Hemen sinirlenme, adamım."

Héctor oturdu; bir tane sigarası kalmıştı, sırayla birer nefes çekerek üçü paylaştılar.

"Benim adımı nereden biliyorlardı?" dedi. "O adam neden buraya gelmişti?"

"Sen iyi bir aileden geldiğin için, burayı yadırgamayasın diye, sana yemekte şaraba yatırılmış böbrek verecekler," dedi Solórzano esneyerek. "Pekâlâ, ben çok yoruldum, biraz kestireceğim."

Duvarın önüne kıvrıldı ve gözlerini kapattı. Yapılı vücudu, kül rengi teni, geniş burnu, diye düşünüyor, sert telli saçları; ve bu onun ilk hapse girişiydi.

"Bizi adi suçlularla bir araya mı koyacaklar?" diye sordu Santiago.

"Umarım koymazlar," dedi Héctor. "O haydutlar tarafından tecavüz edilmeye niyetim yok. Bak yoldaş nasıl uyuyor. En doğrusunu yapıyor, şöyle bir yayılalım bakalım belki biz de biraz dinlenebiliriz."

Kafalarını duvara dayayıp gözlerini kapattılar. Çok geçmeden Santiago ayak sesleri duydu ve gözlerini kapı-

ya çevirdi; Héctor da doğrulmuştu. Anahtarın gürültüsü, biraz önceki surat:

"Zavala, benimle gelin. Evet, sadece siz."

Tıknaz adam geriliyordu ve odadan çıkarken Solórzano'nun açılan gözlerini gördü, kıpkırmızıydılar. Kapılar ve basamaklarla dolu bir koridor, çıktıkları ve indikleri karo zeminli bir hol, bir pencerenin önünde tüfeğiyle bekleyen polis. Herif ellerini ceplerine sokmuş yanında yürüyordu; okumaya yetişemediği metal levhalar. Şuraya girin, dediğini duydu ve orada tek başına kaldı. Büyük bir oda, içerisi neredeyse karanlık: Üzerinde sipersiz küçük bir lamba bulunan bir çalışma masası, çıplak duvarlar, başkanlık kuşağıyla sarmalanmış haliyle kundaklanmış bir bebeği andıran Odría'nın bir fotoğrafı. Geri geri gitti, saatine baktı, on iki buçuk, vurmadan önce geriliyordu ve bacakları takatsizdi, çişi gelmişti. Biraz sonra kapı açıldı, Santiago Zavala mı?, dedi yüzü olmayan bir ses. Evet, şahıs burada, efendim. Ayak sesleri, konuşmalar, lambanın ışık konisinin içinden geçen Don Fermín'in profili, açılan kolları, diye düşünüyor, suratımın karşısındaki suratı.

"İyi misin, sıska? Sana hiçbir şey yapmadılar, değil mi, sıska?"

"Hayır, baba, hiçbir şey yapmadılar. Beni neden buraya getirdiklerini bilmiyorum, ben hiçbir şey yapmadım, baba."

Don Fermín gözlerine baktı, ona bir kez daha sarıldı, sonra onu bıraktı, yarım yamalak gülümsedi ve şimdi birinin oturduğu masaya doğru gitti.

"Gördüğün gibi, Don Fermín," diyen adamın yüzü belli belirsiz görünüyordu, Carlitos, aldırışsız, yaltakçı, incecik bir ses. "Vârisin sapasağlam karşında."

"Bu genç adam bende baş ağrılarına sebep olmaktan hiç yorulmuyor." Zavallı doğal olmak istiyordu, ama te-

atral, hatta komik oluyordu, Carlitos. "Çocuğunuz olmadığı için size gıpta ediyorum, Don Cayo."

"İnsan yaşlanmaya başlayınca," evet, Carlitos, Cayo Bermúdez'in ta kendisiydi, "bir süre sonra artık olmayacağı bir dünyada kendisini temsil edecek birinin olmasını ister."

Don Fermín'in ağzından zoraki bir gülümseme döküldü, çalışma masasının köşesine oturdu ve Cayo Bermúdez ayağa kalktı: İşte oydu, işte orada duruyordu. Kupkuru, parşömeni andıran, yavan bir surat. Don Fermín oturmak istemez miydi? Hayır, Don Cayo, böyle iyiydi.

"Delikanlının karıştığı şu işlere bakın hele." Sevecenlikle söylüyordu, Carlitos, sanki buna çok üzülmüş gibi. "Dersleriyle ilgileneceğine politikayla uğraşıyor."

"Ben politikayla uğraşmıyorum," dedi Santiago. "Orada arkadaşlarımla birlikteydim, biz hiçbir şey yapmıyorduk."

Ama Bermúdez, Don Fermín'e sigara ikram etmek için eğilmişti ve sadece Chesterfield içebilen ve kara tütünden nefret eden beriki yapmacık bir tebessümle hemen paketten bir Inca çekip aldı ve ağzına götürdü, Carlitos. Hevesle içine çekiyor ve öksürüyordu, sıkıntısını, korkunç rahatsızlığını gizleyecek bir şey yapıyor olmaktan çok mutluydu, Carlitos. Bermúdez canı sıkkın bir şekilde duman helezonlarına bakıyordu ve birden gözleri Santiago'ya dikildi:

"Bir gencin asi, fevri olması iyidir." Sanki bir arkadaş toplantısında saçma sapan şeyler söylüyormuş gibiydi, Carlitos, sanki söyledikleri zerre kadar umurunda değilmiş gibi. "Ama komünistlerle dolaplar çevirmesi başka bir şey. Komünizmin yasa dışı olduğunu bilmiyor musunuz? Size İç Güvenlik Yasası uygulansaydı başınıza neler gelebileceğini bir düşünün."

"İç Güvenlik Yasası nerede durduklarını bilmeyen sümüklüler için değil, Don Cayo." Frenlenmiş bir öfkeyle, Carlitos, sesini yükseltmeden, ona köpek, hizmetkâr deme arzularını zaptederek.

"Lütfen, Don Fermín." Sanki esprisinin anlaşılmamasından ötürü mahcup olmuş gibiydi, Carlitos. "Ne sümüklüler ne de daha önemlisi sizin gibi rejimin dostu olan birinin oğlu için."

"Santiago zor bir oğlan, bunu fazlasıyla biliyorum." Gülümseyerek ve ciddileşerek, Carlitos, her sözcükte sesinin tonunu değiştirerek. "Ama abartmayın Don Cayo. Benim oğlum öyle gizli dolaplar çevirmez, özellikle de komünistlerle."

"Bırakalım kendi anlatsın, Don Fermín." Dostça, dalkavukça, Carlitos. "Rímac'taki o küçük otelde ne yapıyordu, fraksiyon ne, Cahuide ne? Bütün bu kelimecikleri o açıklasın."

Ağzından çıkardığı sigara dumanının havada dağılışını melankolik bir biçimde izledi.

"Bu ülkede komünist diye bir şey neredeyse yok, Don Cayo." Öksürük ve öfkeden ötürü boğazı tıkanarak, Carlitos, sigarayı ayağının altında nefretle ezerek.

"Çok azlar, ama can sıkıyorlar." Sanki ben odadan çıkmışım gibi, Carlitos, ya da hiç orada bulunmamışım gibi. "Teksir makinesiyle çoğaltılan *Cahuide* adında küçük bir gazete çıkarıyorlar. Amerika Birleşik Devletleri hakkında, başkan hakkında, benim hakkımda korkunç şeyler yazıyorlar. Bende bütün sayıları var, bir gün size gösteririm."

"Benim bununla hiçbir alakam yok," dedi Santiago. "Ben San Marcos'ta hiçbir komünisti tanımıyorum."

"Bırakıyoruz devrimcilik ya da her ne isterlerse onu oynasınlar, yeter ki çok fazla ileriye gitmesinler." Sanki bizzat kendi söyledikleri onu sıkıyormuş gibiydi, Carli-

tos. "Ama siyasi bir grev, tramvay çalışanlarına destek, düşünsenize San Marcos'un tramvay çalışanlarıyla ne alakası olabilir, işte o kadarına müsaade etmeyiz."

"Grev politik değil ki," dedi Santiago. "Federasyonun kararı. Bütün öğrenciler..."

"Bu delikanlı devre delegesi, federasyon delegesi, grev komitesi delegesi..." Beni duymadan bana bakmadan, Carlitos, sanki bir fıkra anlatıyormuş gibi benim moruğa gülümseyerek. "Ve Cahuide mensubu, komünist örgüt yıllardır bu isimle anılıyor. Onunla birlikte yakalananlardan ikisinin çok kalın dosyaları var, iyi bilinen teröristler. Başka çaremiz yoktu, Don Fermín."

"Oğlum tutuklu olarak kalmaya devam edemez, o bir suçlu değil." Artık kendini tutmadan, Carlitos, masaya vurarak, sesini yükselterek. "Ben rejimin dostuyum ve dünden beri değil, ilk kurulduğu saatten beri ve bana bir sürü iyilik borcu var. Hemen şimdi başkanla konuşacağım."

"Don Fermín, lütfen." İncinmiş gibiydi, Carlitos, en yakın arkadaşının ihanetine uğramış gibiydi. "Sizi bu işi aramızda halletmek için çağırdım, rejimin iyi bir dostu olduğunuzu ben herkesten daha iyi biliyorum. Sizi sadece bu gencin maceraları hakkında bilgilendirmek istiyordum, o kadar. O elbette ki tutuklu değil. Onu hemen şimdi yanınızda götürebilirsiniz, Don Fermín."

"Size çok teşekkür ederim, Don Cayo." Bir kez daha aklı karışmıştı, Carlitos, mendiliyle ağzını siliyor ve gülümsemeye çalışıyordu. "Siz Santiago için endişelenmeyin, onu yola getirme işine ben üstüme alıyorum. Şimdi, eğer sizin için bir mahsuru yoksa onu eve götürmek istiyorum. Annesinin ne halde olduğunu tahmin edersiniz."

"Tabii ki, hadi gidip hanımefendiyi sakinleştirin," Kederliydi, Carlitos, durumu kurtarmak istermiş gibi, yaranmak istermiş gibiydi. "Ah, son bir şey, gencin ismi tabii ki hiçbir yerde gözükmeyecek. Onun adına bir dos-

ya olmayacak, bu olayın hiçbir izinin kalmayacağına sizi temin ederim."

"Evet, bu ileride oğlanın siciline zarar verebilirdi." Ona gülümseyerek, onu onaylayarak, Carlitos, artık onunla barıştığını ona göstermeye çalışarak. "Teşekkürler, Don Cayo."

Çıktılar. Don Fermín ve küçük, narin bedeni, çizgili gri takım elbisesi, kısa ve hızlı adımlarıyla Bermúdez önden yürüyorlardı. Polislerin selamlarına, sivil dedektiflerin iyi gecelerine cevap vermiyordu. Avlu, emniyet müdürlüğünün ön cephesi, parmaklıklar, temiz hava, cadde. Otomobil basamakların bitimindeydi. Ambrosio şapkasını çıkarıp kapıyı açtı, Santiago'ya gülümsedi, iyi geceler, küçükbey. Bermúdez başıyla selam verdi ve ana giriş kapısında kayboldu. Don Fermín arabaya bindi. Hadi, çabucak eve, Ambrosio. Hareket ettiler ve araba Wilson'a yöneldi, sonra Arequipa'ya doğru döndü, her köşede hızını artırıyordu ve camdan giren onca hava, Zavalita, içine çekmek için, düşünmemek için.

"O orospu çocuğu bana bunun bedelini ödeyecek." Yüzünün yılgınlığı, ileriye bakan gözlerinin yorgunluğu, "Bu pislik melez beni bu şekilde aşağılamanın ne demek olduğunu görecek. Yerinin neresi olduğunu ona öğreteceğim."

"Onun böyle küfür ettiğini, birisine küfrettiğini ilk kez duyuyordum, Carlitos," dedi Santiago.

"Bunları bana ödeyecek." Kırışık dolu alnı, diye düşünüyor, o soğuk öfkesi, "Efendilerine nasıl davranması gerektiğini ona öğreteceğim."

"Bunları sana yaşattığım için çok üzgünüm, baba, sana yemin ederim ki..." Birden ona doğru dönen yüzü, diye düşünüyor ve senin ağzını kapatan tokadı, Zavalita.

"Bana ilk ve son kez orada vurdu," diyor Santiago. "Hatırlıyor musun, Ambrosio?"

"Seninle de hesaplaşmamız gerekecek, sümüklü." Sesi, diye düşünüyor, bir homurtuya dönüşmüştü. "Dolaplar çevirmek için kurnaz olmak gerektiğini bilmiyor musun? Ev telefonundan entrikalar çevirmek aptalca değil mi? Polisin dinleyebileceği hiç aklına gelmedi mi? O telefon dinleniyordu, salak."

"Cahuide'dekilerle yaptığım en az on konuşmayı kaydetmişlerdi, Carlitos," dedi Santiago. Bermúdez o konuşmaları ona dinletmişti. Kendini aşağılanmış hissediyordu, ona en çok ıstırap veren de buydu.

Colegio Raimondi tarafından trafik sıkışmıştı; Ambrosio aracın yönünü Arenales tarafına çevirdi ve Javier Prado Kavşağı'na kadar konuşmadılar.

"Üstelik mesele sen değildin." Sesi üzgün, endişeli, diye düşünüyor, boğuk. "Benim adımlarımı takip ediyordu. Bunu yüzüme karşı söylemeden bana bildirmek için bu fırsattan istifade etti."

"Sanırım kendimi hiçbir zaman bu kadar canımdan bezmiş hissetmemiştim, geneleve gittiğim o sefere kadar," dedi Santiago. "Çünkü onlar benim yüzümden, Jacobo ile Aída'nın arasındaki mesele yüzünden tutuklanmışlardı, çünkü beni bırakmışlardı ama onları içeride tutmaya devam ediyorlardı, üstüne üstlük bir de moruğu o halde görmek."

Yeniden neredeyse ıssız Arequipa Caddesi, arabanın farları ve hızla geçen palmiyeler, bahçeler ve karanlık evler.

"Demek komünistsin, demek sana en başta söylediğim gibi sen San Marcos'a okumak için değil politika yapmak için," ses tonu kırgındı, diye düşünüyor, sertti, alaycıydı, "serseriler ve küskünler tarafından kandırılmak için girdin."

"Sınavları geçtim, baba. Her zaman yüksek notlar aldım, baba."

"Senin komünist, Aprista, anarşist ya da varoluşçu olman zerre umurumda mı?" Öfkesi tekrar yükselmişti, diye düşünüyor, bana bakmadan elini dizine vuruyordu. "Bomba atman, soygun yapman ya da öldürmen. Ama yirmi bir yaşını doldurduktan sonra. O zaman kadar okuyacaksın, sadece derslerinle ilgileneceksin. İtaat edeceksin, sadece itaat edeceksin."

Düşünüyor: Orada. Annenin sinirlerini mahvedeceğin hiç aklına gelmedi mi? Düşünüyor, hayır. Babanın başını belaya sokacağın? Hayır, Zavalita, hiç aklına gelmedi. Angamos Caddesi, Diagonal, Quebrada, direksiyonun üzerine abanmış Ambrosio: Düşünmedin, hiç aklına gelmedi. Çünkü çok rahattı, çok güzeldi, değil mi? Babacık yemeğini veriyordu, babacık seni giydiriyordu, babacık eğitim masrafını karşılıyordu, cebine harçlığını koyuyordu, sen de komünizmcilik oynuyordun, babacığa ekmek veren insanlara karşı entrikalar çeviriyordun, bu yapılmaz lanet olası. Tokat değil, baba, diye düşünüyor, en çok o acıttı. 28 de Julio Caddesi, ağaçları, Larco Caddesi, kurtçuk, yılan, bıçaklar.

"Ne zaman ki para kazanır ve kendi ayaklarının üzerinde durursun, ne zaman ki babacığın cebinden geçinmezsin, işte o zaman evet," yumuşak bir biçimde, diye düşünüyor, vahşice, "komünist mi olursun, anarşist mi olursun, bomba mı atarsın, buna sen karar verirsin. Ama o zamana kadar derslerine çalışacak ve itaat edeceksin."

Düşünüyor: Sende affetmediğim o oldu, baba. Evin garajı, ışıkları yanan pencereler, onlardan birinde Teté'nin profili, süper bilge işte geliyor, anne!

"Orada Cahuide ve arkadaşlarınla ilişkini kestin mi?" diye sordu Carlitos.

"Sen git, sıska, benim bu meseleyi tamamen halletmem gerekiyor." Yaptığından daha şimdiden pişman, diye düşünüyor, benimle arasını daha şimdiden düzeltmek

istiyor. "Hemen banyo yap, emniyet müdürlüğünden buraya bit bile getirmişsindir."

"Aynı zamanda Hukuk Fakültesi'yle, ailemle ve Miraflores'le de, Carlitos."

Bahçe, anne, öpücükler, gözyaşlarıyla kaplı yüzü, deli çocuk görmüyor muydu, onca deliliğin nereye vardığını görmüyor muydu?, aşçı kadın ve hizmetçi bile oradaydılar; ve Teté'nin coşkulu küçük çığlıkları: Dâhi çocuğun geri dönüşü, Carlitos, eğer saatler yerine içeride bir gün geçirmiş olsaydım beni bir müzik grubuyla karşılayacaklardı. Chispas basamaklardan koşarak iniyordu: Bizi ne kadar korkuttun, adamım. Onu salona oturttular, etrafını sardılar, Senyora Zoila onun saçını dağıtıyor ve alnından öpüyordu. Chispas ve Teté meraktan ölüyorlardı: Cezaevine mi yoksa emniyet müdürlüğüne mi götürmüşlerdi? Orada hırsızları, katilleri görmüş müydü? Peder Başkanlık Sarayı'yla konuşmayı denemişti ama başkan uyuyordu, sıska, ama valiyi aramış ve ona ağzına geleni söylemişti, süper bilge. Sahanda yumurta, diyordu Senyora Zoila aşçı kadına, kakaolu süt ve eğer kaldıysa şu limonlu pastadan. Hiçbir şey yapmamışlardı, anne, hepsi bir yanlış anlamadan ibaretti, anne.

"İçeri atıldığı için mutlu, kendini bir kahraman gibi hissediyor," dedi Teté. "Artık ona katlanabilene aşk olsun."

"*El Comercio*'da resmin çıkacak," dedi Chispas. "Elinde bir numara ve bir haydut suratıyla."

"O nasıl bir şey, içeri atıldığında sana ne yapıyorlar?" diye sordu Teté.

"Seni soyuyorlar, çizgili bir üniforma giydiriyorlar ve ayaklarına demir gülleler bağlıyorlar," dedi Santiago. "Hücreler fare dolu ve aydınlatmaları yok."

"Sus, yalancı şey," dedi Teté. "Hadi anlat, hadi anlat, nasıldı?"

"Gördün işte, deli çocuk, San Marcos'a gitmeyi o

kadar istemenin sonucu," dedi Senyora Zoila. "Gelecek yıl Katolik Üniversitesi'ne geçeceğine, bir daha asla politikaya bulaşmayacağına bana söz veriyor musun?"

Sana söz veriyordum anne, bir daha asla anne. Yatmaya gittiklerinde saat ikiydi. Santiago soyundu, pijamasını giydi, başucu lambasını söndürdü. Vücudunu cansız hissediyordu ve sıcak basıyordu.

"Cahuide'dekileri bir daha hiç aramadın mı?" diye sordu Carlitos.

Nevresimi boynuna kadar çekti, uykusu kaçtı ve yorgunluk sırtına bindi. Pencere açıktı ve birkaç yıldız görünüyordu.

"Llaque'yi iki yıl hapiste tuttular, Washington'u Bolivya'ya sürgüne gönderdiler," dedi Santiago. "Diğerlerini on beş gün sonra bıraktılar."

Bir sıkıntı karanlığın içinde bir hırsız gibi dolaşıyordu, diye düşünüyor, vicdan azapları, kıskançlıklar, utanç. Senden nefret ediyorum baba, senden nefret ediyorum Jacobo, senden nefret ediyorum Aída. Korkunç bir sigara içme arzusu vardı, ama sigarası yoktu.

"Senin korktuğunu düşünmüşlerdir," dedi Carlitos. "Onlara ihanet ettiğini, Zavalita."

Aída'nın, Jacobo'nun, Washington'un, Solórzano'nun, Héctor'un ve tekrar Aída'nın yüzü. Düşünüyor: Küçük bir çocuk olma, yeni baştan doğma, sigara içme arzusu. Ama gidip Chispas'tan istese onunla sohbet etmek zorunda kalacaktı.

"Bir anlamda korktum, Carlitos," dedi Santiago. "Bir anlamda onlara ihanet ettim."

Yatakta oturdu, ceketinin ceplerini karıştırdı, sonra ayağa kalkıp dolaptaki bütün giysilerini gözden geçirdi. Sabahlık ya da terliklerini giymeden ilk sahanlığa indi ve Chispas'ın odasına girdi. Sigara paketi ve kibritler başucu masasının üzerindeydi ve Chispas çarşafların üzerin-

de yüzükoyun uyuyordu. Odasına döndü. Hevesle pencerenin önüne oturup sigarasını zevkle içerken külleri bahçeye serpti. Kısa bir süre sonra otomobilin dış kapının önünde fren yaptığını duydu. Don Fermín'in girdiğini gördü, Ambrosio'nun dip taraftaki küçük odasına gittiğini gördü. Şimdi çalışma odasını açıp ışığı yakıyor olmalıydı. El yordamıyla terliklerini ve sabahlığını bulup odadan çıktı. Merdivenden çalışma odasının ışığının yandığını gördü. Alt kata indi, cam kapının yanında durdu: Elinde viski kadehi, uykusuz gözleri, şakaklarında kır saçlarıyla yeşil koltuklardan birinde oturuyordu. Sadece ayaklı lambayı yakmıştı, tıpkı evde kaldığı ve gazeteleri okuduğu gecelerde olduğu gibi, diye düşünüyor. Kapıyı tıklattı ve Don Fermín gelip açtı.

"Seninle birazcık konuşmak istiyorum, baba."

"Gel içeri, orada üşüteceksin." Artık kızgın değil, Zavalita, seni görmekten memnun. "Havada çok fazla nem var, sıska."

Onu kolundan tutup içeri soktu, koltuğuna döndü, Santiago karşısına oturdu.

"Bu saate kadar ayakta mıydınız?" Sanki seni çoktan affetmiş gibi, Zavalita, ya da seni hiç azarlamamış gibi. "Chispas'ın yarın büroya gelmemek için iyi bir bahanesi var."

"Yatalı bayağı oldu, baba. Beni uyku tutmadı."

"Yaşadığın onca heyecandan ötürü uyku tutmadı tabii." Sana şefkatle bakıyor, Zavalita. "Neticede az buz şeyler değildi. Şimdi bana her şeyi ayrıntısıyla anlatmanı istiyorum. Sana gerçekten iyi davrandılar, değil mi?"

"Evet, baba, beni sorguya bile çekmediler."

"Neyse ki hepsi geride kaldı, artık korkacak bir şey kalmadı." Hatta birazcık gururla, Zavalita. "Benimle ne konuşmak istiyordun, sıska."

"Bana söylediklerini düşünüyordum ve sen haklısın,

baba." Birden ağzının kuruduğunu hissediyorsun, Zavalita. "Ben evden ayrılıp bir iş aramak istiyorum. Okumayı sürdürmemi sağlayacak bir şey, baba."

Don Fermín ne alay etti ne de güldü. Kadehini aldı, bir yudum içti, ağzını temizledi.

"Sana tokat attığı için babana kızgınsın." Elini senin dizinin üstüne koymak için öne doğru eğiliyor, Zavalita, sana sanki, onu unutalım, barışalım dercesine bakıyor. "Artık bu yaşa gelmişken, artık izi sürülen bir devrimci olmuşken o tokadı yemek."

Ayağa kalktı, Chesterfield paketini ve çakmağını çıkardı.

"Sana kızgın değilim, baba. Bir şekilde düşünürken başka bir şekilde yaşamaya devam edemem. Lütfen beni anlamaya çalış, baba."

"Nasıl yaşamaya devam edemezsin?" Biraz incinmiş gibi, Zavalita, belki üzülmüş, yorulmuş gibi. "Burada senin düşünce biçimine ters gelen ne var, sıska?"

"Harçlıklara bağımlı olmak istemiyorum." Ellerinin, sesinin titrediğini hissediyorsun, Zavalita. "Yaptığım hiçbir şeyin senin üzerine yıkılmasını istemiyorum. Kendi başımın çaresine bakmak istiyorum, baba."

"Bir kapitaliste bağımlı olmak istemiyorsun." Mahzun bir şekilde gülümsüyor, Zavalita, acılı ama küskünlük içermeyen bir şekilde. "Hükümetten ihaleler aldığı için mi babanla birlikte yaşamak istemiyorsun? Bunun için mi?"

"Sinirlenme, baba. Sanma ki benim niyetim..."

"Artık büyüdün, artık sana güvenebilirim, değil mi?" Elini yüzüne doğru uzatıyor, Zavalita, yanağını sıvazlıyor. "Neden o kadar öfkelendiğimi sana açıklayacağım. Bugünlerde somutlaştırmak üzere olduğum bir şey vardı. Askerler, senatörler, birçok etkili insan. Telefon benim için dinleniyordu, senin için değil. Bir şey sızacaktı, o me-

lez Bermúdez bir şeyden işkillendiğini, bir şey bildiğini bana göstermek için senden istifade etti. Şimdi her şeyi durdurup sil baştan başlamak gerekecek. Gördüğün gibi baban Odría'nın bir dalkavuğu falan değil. Onu indirecek ve seçimlere gideceğiz. Bu sırrı saklayabilirsin, değil mi? Bunları Chispas'a anlatamazdım, görüyorsun sana büyük adam muamelesi yapıyorum, sıska."

"General Espina'nın komplosu mu?" diye sordu Carlitos. "Baban da mı ona karışmıştı? Bu hiç ortaya çıkmadı."

"Demek sen buradan taşınmayı düşünüyordun ve baban da cehennemin dibini boylasın ha!" Bunu sana artık geçti diyen gözlerle söylüyor, "Daha fazla uzatmayalım, ben seni seviyorum. Gördüğün gibi Odría'yla ilişkilerim artık çok kırılgan, bu yüzden ortada vicdan rahatsızlığı duymanı gerektirecek bir durum yok."

"Mesele bu değil, baba. Ben henüz politikanın beni ilgilendirip ilgilendirmediğini, komünist olup olmadığımı bile bilmiyorum. Bunu ne yapacağıma, ne olmak istediğime daha iyi karar vermek için istiyorum."

"Şimdi arabada gelirken düşünüyordum," sana yeniden değerlendirme zamanı veriyor, Zavalita, sana sürekli gülümsüyor, "seni bir süreliğine yurtdışına göndermemi ister misin? Mesela, Meksika'ya. Sınavlarını ver ve ocakta bir-iki yıllığına Meksika'ya gidip öğrenimine orada devam et. Anneni nasıl ikna edeceğimize bakarız. Ne dersin, sıska?"

"Bilmiyorum baba, bu aklıma bile gelmemişti." Seni satın almak istediğini, zaman kazanmak için bunu hemen orada uydurduğunu düşünüyorsun, Zavalita. "Bunu düşünmem lazım, baba."

"Ocağa kadar fazlasıyla zamanın var." Ayağa kalkıyor, Zavalita, bir kez daha senin yüzünü sıvazlıyor. "Böylece olayları daha net göreceksin, dünyanın San Mar-

cos'un küçücük dünyasından ibaret olmadığını göreceksin. Tamam mı, sıska? Hadi şimdi gidip yatalım, saat dört olmuş."

Kadehindeki son yudumu aldı, ışığı söndürdü, basamakları birlikte çıktılar. Yatak odasının önünde, Don Fermín ona bir öpücük kondurmak için eğildi: Babana güvenmelisin, sıska, her ne olursan ol, ne yaparsan yap sen onun en sevdiği evladısın, sıska. Yatak odasına girdi ve yatağa devrildi. Pencerenden görünen gökyüzü parçasına gün ağarana kadar bakıp durdu. Yeterince aydınlık oluşunca yataktan kalktı ve dolabına doğru gitti. Tel onu son olarak gizlediği yerde duruyordu.

"Kendi kendimi soymayalı çok uzun zaman olmuştu, Carlitos," dedi Santiago.

Şişko, basık burunlu, spiral kuyruklu domuzcuk Chispas ve Teté'nin fotoğraflarının arasında, kolej flamasının yanında duruyordu. Banknotları çıkarmayı bitirdiğinde sütçü ve ekmekçi çoktan gelmişlerdi ve Ambrosio garajda arabayı yıkıyordu.

"Ne kadar zaman sonra *La Crónica*'da çalışmaya başladın?" diye sordu Carlitos.

"İki hafta sonra, Ambrosio," diyor Santiago.

İKİ

I

Bir haftadır rüyasında Trinidad'ı görmeyen Amalia, buradaki rahatının Senyora Zoila'nın evinden de, laboratuvardan da daha iyi olduğunu düşünüyordu. San Miguel'deki küçük evde neden kendini bu kadar mutlu hissediyordu? Ev Senyora Zoila'nınki gibi iki katlıydı, ama ondan daha küçüktü, çok şıktı ve bahçesi o kadar bakımlıydı ki bahçıvan haftada bir kez gelip çimleri suluyor, sardunyaları, defneleri ve ön cepheye bir örümcek ordusu gibi tırmanan sarmaşığı buduyordu. Girişte bir gömme ayna, üzerinde bir Çin vazosunun durduğu uzun bacaklı bir sehpa vardı, küçük odanın halısı zümrüt yeşili, koltuklarıysa amber rengiydi ve yerde şilteler vardı. Amalia barı çok seviyordu: rengârenk etiketli şişeler, küçük seramik hayvan figürleri, selofana sarılı puro kutuları. Aynı şekilde tabloları da: Acho Arenası'na bakan peçeli kadın, Kolezyum'da dövüşen horozlar. Yarısı yuvarlak diğer yarısıysa köşeli yemek masası çok tuhaftı, yüksek arkalıklı sandalyeleriyse günah çıkarma kabinlerini andırıyordu. Büfede her şey vardı: tabaklar, çatal bıçaklar, masa örtüsü yığınları, çay takımları, büyük, küçük, uzun, kısa bardaklar, kadehler. Köşelerdeki sehpaların üzerinde duran vazolarda her zaman taze çiçekler oluyor –Amalia, gülleri değiştir, Carlota, bugün glayöl satın al, Amalia, bugün kala çiçeği–

ve mis gibi kokuyordu; kiler daha yeni boyanmış gibi bembeyaz görünüyordu. Renkli kapakları ve Vakvak Amca, Süpermen, Miki Fare figürleriyle o komik teneke kutulardan binlercesinin yanı sıra kiler bir sürü şeyle ağzına kadar doluydu: bisküviler, kuru üzümler, patates cipsleri, neredeyse dışarı taşan konserveler, kasa kasa biralar, viskiler, maden suları. Devasa buzdolabında dükkân açmaya yetecek miktarda sebze ve şişe süt vardı. Mutfağın zemini siyah-beyaz karolarla kaplıydı ve çamaşır iplerinin asılı olduğu bir avluya açılıyordu. Amalia, Carlota ve Símula'nın odaları oradaydı, içinde tuvaleti, duşu ve lavabosu olan küçük banyoyu ortak kullanıyorlardı.

Bir iğne beynine saplanıp duruyor, bir çekiç şakaklarına darbeler indiriyordu. Gözlerini açtı ve çalar saatin düğmesine bastı: İşkence sona erdi. Hiç kımıldamadan yatıp, fosforlu küreyi seyretti. Saat yediyi çeyrek geçiyordu. Evin girişiyle bağlantıyı sağlayan telefonu kaldırdı ve arabanın saat sekizde hazır olmasını söyleyip banyoya gitti; duş alması, tıraş olması ve giyinmesi yirmi dakika sürdü. Beynindeki huzursuzluk soğuk suyla daha da arttı, diş macunu ağzındaki acılığa tatlı bir lezzet ekledi, kusacak mıydı? Gözlerini kapattı ve organlarını yiyip bitiren küçük mavi alevleri, derisinin altında yoğun bir biçimde dolaşmakta olan kanı görür gibi oldu. Kaslarının katılaştığını hissediyordu ve kulakları uğulduyordu. Gözlerini açtı: Biraz daha uyusa mıydı? Yemek odasına indi, rafadan yumurta ve kızarmış ekmekle kahvaltısını yaptı, bir fincan sade kahveyi tiksinerek içti. Yarım bardak suda iki Alka Seltzer eritti ve kabarcıklı sıvı biter bitmez geğirdi. Çalışma odasında çantasını hazırlarken iki sigara içti. Evden çıktı ve kapıdaki iki polis onu görünce ellerini şapkalarının siperliğine götürdüler. Bulut-

suz bir sabahtı, güneş Chaclacayo'nun çatılarını şenlendiriyordu, nehir kıyısındaki bahçeler ve fundalıklar yemyeşil görünüyordu. Ambrosio'nun otomobili garajdan çıkarmasını sigara içerek bekledi.

Santiago iki sıcak *empanada* ve Coca-Cola'yı ödeyip çıktığında, Carabaya Caddesi sıcaktan kavruluyordu. Lima-San Miguel tramvayının camları ışıklı reklamları yansıtıyordu ve kızılımsı gökyüzü sanki Lima'nın gerçek cehenneme dönüşeceği hissini uyandırıyordu. Düşünüyor: Gerçek bokun içindeki bokçuk. Kaldırımlar şık giyimli karıncalarla doluydu, yayalar yolu istila ediyor ve otomobillerin arasından yürüyorlardı, Senyora Zoila ne zaman bunalmış bir halde ve yakınarak alışverişten dönse, insanın başına gelebilecek en kötü şeyin şehir merkezindeki büroların paydos saatine yakalanması olduğunu söylerdi ve Santiago midesinde bir karıncalanma hissetti: Şimdiden sekiz gün olmuştu. Eski ana kapıdan girince kendini çok geniş bir holde buldu, devasa kâğıt ruloları is lekesi kaplı duvarların önünde duruyordu. Ortam mürekkep ve eskilik kokuyordu, misafirperver bir kokuydu bu. Parmaklıklı girişte yanına yaklaşan maviler giymiş kapıcı: Senyor Vallejo mu? İkinci katta koridorun sonunda, kapısında "Yazıişleri Müdürü" yazan oda. Çok eski zamanlardan beri fareler ve tahtakuruları tarafından kemirilmişçesine gıcırdayan çok geniş basamakları tedirgin bir şekilde çıktı. Buradan asla bir süpürge geçirilmiyor olmalıydı. Takım elbisesini ütületmek için Senyora Lucía'yı boşu boşuna rahatsız etmiş, ayakkabılarını cilalatmak için boş yere bir *sol* harcamıştı. Burası yazıişleri olmalıydı: Kapılar açıktı, içeride kimsecikler yoktu. Durdu; hevesli ve bakir gözlerle ıssız mekânı, daktiloları, hasır çöp sepetlerini, yazı masalarını, duvar-

lara tutturulmuş fotoğrafları inceledi. Gece çalışıp gündüz uyuyorlar, diye düşündü, biraz bohem, biraz romantik bir meslek. Elini kaldırıp kapıya hafifçe vurdu.

İkinci kattaki odanın merdiveni altın rengi çubuklarla sabitlenmiş kırmızı bir halıyla kaplıydı, duvardaysa And flütü çalan ve lama sürüleri güden küçük yerliler vardı. Banyodaki fayanslar ışıldıyordu, lavabo ve küvet pembemsi renkteydi, Amalia aynada bütün vücudunu görebiliyordu. Ama en güzeli hanımefendinin yatak odasıydı, ilk günlerde herhangi bir bahaneyle oraya çıkıyor ve seyretmeye doyamıyordu. Halı lacivertti, tıpkı balkon perdeleri gibi, ama en dikkat çekeni çok geniş ve çok alçak yataktı, timsahınkiler gibi ayakları ve ağzından ateş çıkaran o sarı hayvan desenli siyah bir örtüsü vardı. Peki onca ayna niçindi? Amalia bolluğuna, kendini böyle tekrar tekrar görmeye, tuvalet masasındaki aynadan paravandakine ve gardıroptakinden (o elbise, bluz, pantolon, eşarp, ayakkabı bolluğu) tavanda asılı, ejderhayı kafese kapatılmış gösteren o lüzumsuz aynaya bu şekilde fırlatılmaya alışmakta bayağı zorlanmıştı. Sadece bir tane tablo vardı ve onu ilk gördüğünde yüzünü ateş basmıştı. Senyora Zoila, memelerini böyle bir arsızlıkla avuçlayan ve her şeyini bu kadar ahlaksızca gösteren çıplak bir kadın resmini asla yatak odasına asmazdı. Ama burada her şey, en başta da savurganlık, pervasızca yapılıyordu. Kileri neden böyle ağzına kadar dolduruyorlardı? Çünkü hanımefendi sürekli parti veriyor, dedi Carlota ona, beyefendinin arkadaşları önemli kişilerdi, onları iyi ağırlamak gerekiyordu. Hanımefendi multimilyoner gibi yaşıyordu, para için hiç endişelenmiyordu. Símula'nın ona çıkardığı hesapları gören Amalia utanmıştı, günlük alışverişte ondan korkunç miktarda para tırtıklıyordu ve hanımefendi

hiçbir şey olmamış gibi, o kadar mı harcadın?, tamam, ve para üstünü sayma zahmetine bile katlanmıyordu.

Otomobil Central otoyolundan inerken o kâğıtları okuyor, cümlelerin altını çiziyor, sayfa kenarlarına notlar alıyordu. Güneş Vitarte civarında gözden kayboldu ve gri hava Lima'ya yaklaştıkça giderek soğudu. Otomobil Italia Meydanı'nda durduğunda saat sekiz otuz beşti ve Ambrosio inip kapıyı açmaya koştu: Ludovico saat dört buçukta Club Cajamarca'da olsun, Ambrosio. Bakanlığa girdi, masalar bomboştu, aynı şekilde sekreterlikte de kimsecikler yoktu. Ama Doktor Alcibíades çoktan masasına oturmuş parmaklarının arasında bir kırmızı kalemle gazeteleri gözden geçiriyordu. Hemen ayağa kalktı, günaydın Don Cayo; ve beriki ona bir tomar kâğıt uzattı: Bu telgraflar hemen gidecek, doktorcuğum. Sekreterliği işaret ederek, şu hanımlar saat sekiz buçukta burada olmaları gerektiğini bilmiyorlar mı? Doktor Alcibíades duvar saatine baktı: Saat henüz sekiz buçuk, Don Cayo. Ama o çoktan uzaklaşmıştı. Bürosuna girdi, ceketini çıkardı, kravatını gevşetti. Yazışmalar sümenin üzerindeydi: polis raporları solda, telgraflar ve tebliğler ortada, mektuplar ve talepler ise sağda. Çöp sepetini ayağıyla yaklaştırdı ve raporlarla başladı. Okuyor, not ediyor, ayırıyor, yırtıyordu. Yazışmaları gözden geçirmeyi bitirdiği sırada telefon çaldı: General Espina, Don Cayo, burada mısınız? Evet, evet buradayım, doktorcuğum, bağlayın.

Beyaz saçlı beyefendi ona dostça gülümsedi ve bir sandalyeyi gösterdi: Demek genç Zavala oydu, elbette ki Clodomiro ondan bahsetmişti. Gözlerinde bir suç ortak-

lığı ışıltısı, ellerindeyse sevecen ve yardakçı bir şey vardı, yazı masasının üzeri kusursuz bir biçimde tertemizdi. Evet, Clodomiro'yla liseden beri arkadaştılar; buna karşılık babası, Fermín, değil mi?, onu tanımamıştı, o bizden çok daha gençti ve bir kez daha gülümsedi: Demek evdekilerle sorunları olmuştu? Evet, Clodomiro hepsini anlatmıştı. Yapacak bir şey yoktu, devir o devirdi, gençler bağımsız olmak istiyorlardı.

"Bu yüzden çalışmaya ihtiyacım var," dedi Santiago. "Clodomiro Amcam düşündü ki, belki siz."

"Şanslısınız," dedi Senyor Vallejo, "şu anda tam da yerel haberler bölümüne bir takviye aramaktaydık."

"Deneyimim yok, ama çok çabuk öğrenmek için elimden geleni yapacağım," dedi Santiago. "Düşündüm ki eğer *La Crónica*'da çalışırsam belki Hukuk Fakültesi'ndeki derslerime girmeye devam edebilirim."

"Buraya geldiğimden beri öğrenimlerine devam eden çok fazla gazeteci görmedim," dedi Senyor Vallejo. "Sizi bir konuda uyarmalıyım, belki bilmiyorsunuzdur. Gazetecilik en kötü maaş ödenen meslektir. Aynı zamanda insanı en kötü karamsarlıklara sürükleyen de."

"Benim her zaman hoşuma gitti, efendim," dedi Santiago. "Her zaman hayatla en çok temas halinde olan meslek olduğunu düşündüm."

"Pekâlâ, pekâlâ," dedi Senyor Vallejo ve elini beyaz saçlı kafasında gezdirirken müşfik gözlerle onayladı. Bugüne kadar bir gazetede çalışmadığınızı biliyorum, ne sonuç vereceğini hep birlikte göreceğiz. Ne var ki sizin niteliklerinizi hakkında bir fikir sahibi olmak isterim," dedi birden ciddileşerek ve gırtlaktan konuşmaya başladı: "Casa Wiese'de yangın. İki ölü, beş milyon maddi kayıp, itfaiyeciler yangını söndürmek için bütün gece çalıştılar. Polis yangının bir kaza sonucu mu çıktığını yoksa olayda herhangi bir kasıt mı olduğunu araştırıyor. İki

daktilo sayfasını geçmesin. Yazıişlerinde bir sürü daktilo var, istediğinizi seçin."

Santiago tamam dedi. Ayağa kalktı, yazıişleri bölümüne geçip ilk masanın başına oturduğunda elleri terlemeye başladı. Neyse ki kimse yoktu. Önündeki Remington ona küçük bir tabut gibi görünmüştü, Carlitos. O zaten tabutun ta kendisiydi, Zavalita.

Hanımefendinin odasının bitişiğinde çalışma odası vardı: üç koltuk, bir lamba, bir kitaplık. Beyefendi San Miguel'deki evi ziyaretlerinde oraya kapanırdı ve yanında birisi varsa evde kimse çıt çıkarmazdı, Senyora Hortensia bile salona iner, radyoyu kapatır ve telefon gelirse, evde yok dedirtirdi. Bu kadar tiyatro yapıldığına göre beyefendi ne kadar aksi biri olmalı diye düşünen Amalia ilk seferinde çok korkmuştu. Beyefendi arada sırada geliyorsa hanımefendinin ne diye üç tane hizmetçisi vardı? Zenci Símula şişmandı, saçlarında aklar vardı, suskundu ve ona karı hiç ısınmadı. Buna karşılık, onun ince uzun, tahta memeli, dolaşık saçlı, çok sempatik kızı Carlota'yla hemen arkadaş oldular. Üç hizmetçisinin olmasının sebebi ihtiyaç duyması değil, beyefendinin verdiği parayı bir şeylere harcamaktı. Beyefendi çok mu zengindi? Carlota'nın gözleri kocaman açıldı: Öyle böyle değil, o hükümetteydi, bakandı. İşte bu yüzden, Don Cayo geceyi orada geçirdiğinde köşede iki polis beliriyordu, şoför ve diğer koruması onu bütün gece kapıda bekliyorlardı. Bu kadar genç ve bu kadar güzel bir kadın topuklu giydiğinde kulağına kadar gelen bir erkekle nasıl birlikte olabiliyordu? Babası olacak yaştaydı, çirkindi, iyi giyinen biri bile değildi. Sen hanımefendinin onu sevdiğini düşünüyor musun, Carlota? Onun neyini sevecekti, sadece parasını seviyordu. Böyle bir ev

kurmak ve onca elbiseyi, mücevheri ve ayakkabıyı satın almak için çok fazla parası olmalıydı. O kadar güzel bir kadın nasıl olmuştu da kendisiyle evlenecek birini bulamamıştı? Ama evlenmek Senyora Hortensia'nın pek umurundaymış gibi değildi, bu şekilde mutlu görünüyordu. Beyefendi gelsin diye can atan bir hali hiçbir zaman olmuyordu. Ama geldiğinde onu iyi ağırlamak için canla başla çalışıyordu ve beyefendi şu kadar arkadaşıyla birlikte yemeğe geleceğini söylemek için arayınca bütün gününü Símula'ya talimatlar vererek ve Amalia ile Carlota'nın evi pırıl pırıl yapmalarını gözleyerek geçiriyordu. Ama beyefendi gidiyordu ve bir daha ondan bahsetmiyor, onu asla telefonla aramıyordu ve o kadar neşeli, o kadar tasasız, kız arkadaşlarıyla o kadar haşır neşir görünüyordu ki, Amalia beyefendiyi artık hatırlamadığını düşünüyordu. Beyefendi, saygıdeğer ve paralı biri olduğu görür görmez anlaşılan Don Fermín'e hiç benzemiyordu. Don Cayo ufak tefekti, kayış gibi sert bir suratı, kıyılmış tütün sarısı saçları, soğuk ve uzaklara bakan çukur gözleri, boynunda kırışıklıkları, neredeyse dudaksız bir ağzı ve sigaradan lekelenmiş dişleri vardı, çünkü elinden sigara hiç eksik olmuyordu. O kadar zayıftı ki ceketinin önüyle arkası neredeyse birbirine değecek gibi oluyordu. Símula onları duymadığında, o ve Carlota espriler yaparak çok eğleniyorlardı: Onu çıplak hayal etsene, o küçücük iskelet, o küçücük kollar, o küçücük bacaklar. Takım elbisesini nadiren değiştiriyordu, kötü bağlanmış kravatlar ve kirli tırnaklarla dolaşıyordu. Asla günaydın ya da hoşça kal demiyordu, hizmetçiler onu selamladığında bir böğürtüyle ve yüzlerine bakmadan cevap veriyordu. Her zaman meşgul, endişeli, telaşlı görünüyordu, sigaralarını dibine kadar içtiği bir öncekiyle yakıyordu ve telefonda konuşurken sadece evet, hayır, yarın, tamam diyordu ve hanımefendi

ona şakalar yaptığında ancak yanakları belli belirsiz buruşuyordu ve bu onun gülüşüydü. Acaba evli miydi, acaba dışarıda nasıl bir hayatı vardı? Amalia onun her zaman matem kıyafeti giyen yaşlı bir sofu kadınla yaşadığını hayal ediyordu.

"Alo, alo?" diye tekrarlıyordu General Espina'nın sesi. "Alo, Alcibíades?"

"Evet?" dedi yumuşak bir ses tonuyla. "Dağlı?"

"Cayo? Oh be, nihayet," dedi Espina son derece neşeli bir sesle. "İki günden beri sana ulaşmaya çalışıyorum. Seni ne bakanlıkta ne de evinde yakalayabildim. Umarım beni ekmeye çalışmıyorsundur, Cayo."

"Beni mi arıyordun?" diye sorarken sağ elindeki kalemle bir daire çiziyordu. "Bundan daha yeni haberim oluyor, Dağlı."

"On kere aradım, Cayo. Ne onu, en az on beş kez."

"Mesajlarının bana neden iletilmediğini araştıracağım." İkinci bir daireyi, ilkine teğet çiziyordu. "Söyle, Dağlı, emrindeyim."

Bir sessizlik, rahatsız bir öksürük, Espina'nın kesik kesik gelen soluğu.

"Evimin kapısındaki o sivil dedektif ne anlama geliyor, Cayo?" diye sorarken hıncını gizlemek için çok yavaş konuşuyordu, ama böylesi daha kötü oluyordu. "Koruma mı, gözetleme mi, o ne bokuma orada duruyor?"

"Eski bir bakan olarak en azından maaşı hükümet tarafından ödenen bir kapıcıyı hak ediyorsun, Serrano," derken üçüncü daireyi tamamladı, biraz durdu, ardından ses tonunu değiştirip devam etti: "Hiçbir şey bilmiyorum, adamım. Artık korumaya ihtiyacın olmadığını unutmuş olmalılar. Eğer o herif seni rahatsız ediyorsa, hemen oradan çekmelerini söyleyeceğim."

"Beni rahatsız etmiyor, dikkatimi çekiyor," dedi Espina soğuk bir tonda. "Her şey açıkça ortada, Cayo. O herifin orada olması hükümetin artık bana güvenmediği anlamına geliyor."

"Saçma sapan konuşma, Dağlı. Hükümet sana güvenmeyecekse kime güvenecek?"

"İşte tam da bu yüzden, tam da bu yüzden." Espina'nın sesi yavaş çıkıyor, arada takılıyor, sonra tekrar yavaşça devam ediyordu. "Böyle bir şey karşısında nasıl şaşırmayayım, Cayo? Benim artık bir dedektifi tanıyamayacak kadar yaşlandığımı mı düşünüyorsun?"

"Bu saçmalıklarla kendini üzme," dedi diğerlerinden daha küçük ve hafif yamuk beşinci daireyi tamamlarken. "Seni gözetlemesi için bir sivil polis görevlendirdiğimizi nasıl düşünürsün? O senin hizmetçine âşık bir Don Juan olmalı."

"Neticede buradan kaybolsa iyi olur çünkü sinirlerim tepemde, bunu sen de biliyorsun." Sesi şimdi sinirli geliyordu ve nefes alışı hırıltılıydı. "Bakarsın birden sinirlenir mermiyi sıkarım. Ne olur ne olmaz diye seni uyarmak istemiştim."

"Akbabaya barut harcama," derken daireyi düzeltti, büyüttü, yuvarlaklaştırdı, şimdi diğerleriyle aynı olmuştu. "Bugün hemen araştıracağım. Belki Lozano evine göz kulak olması için bir ajan koyarak seninle arasını iyi tutmak istemiştir. Onu oradan hemen aldıracağım, Dağlı."

"Tamam, bu arada mermi sıkma muhabbeti ciddi değildi." Şimdi daha sakin, espri yapmaya çalışıyor. "Ama bu konunun beni gücendirdiğini bilmelisin, Cayo."

"Sen güvensiz ve nankör bir dağlısın," dedi Cayo. "Elini kolunu sallayarak ortalıkta dolaşan onca hırsız varken senin evine göz kulak oluyorlar, daha ne istiyorsun? Her neyse, bu konuyu kapanmış bil. Ailen nasıl? Bugünlerde bir öğle yemeği için buluşmaya ne dersin?"

"Ne zaman istersen, benim artık zamandan bol bir şeyim yok," dedi biraz çekingen, kararsız ve sanki kendi sesinde fark ettiği hırçınlıktan utanarak. "Çok fazla zamanı olmayan sensin, değil mi? Bakanlıktan ayrıldığımdan beri beni bir defa bile aramadın. Neredeyse üç aydır konuşmuyoruz."

"Haklısın, Dağlı ama bu işlerin nasıl olduğunu biliyorsun." Sekiz daire, beşi bir sırada, üçü altta; büyük bir dikkatle dokuzuncuya başladı. "Ne zaman seni aramaya niyetlensem her seferinde bir şeyler çıktı, ama gelecek hafta mutlaka arayacağım. Görüşmek üzere Dağlı."

Espina'nın vedalaşmayı bitirmesini beklemeden kapattı, bir an durup dokuz daireyi seyrettikten sonra kâğıdı parçaladı ve parçaları çöp sepetine attı.

"Bir saat uğraştım," dedi Santiago. "İki sayfayı dörtbeş kez yazdım, virgülleri Vallejo'nun önünde elde düzelttim."

Senyor Vallejo dikkatle okuyordu, kalemi kâğıdın üzerinde havada asılı bir vaziyette, başıyla onaylıyordu, küçük bir çarpı attı, biraz dudaklarını oynattı, bir tane daha, güzel, güzel, yalın ve doğru bir dil, merhametli bir bakışla onu sakinleştirdi, bu şimdiden çok şey ifade ediyordu. Sadece...

"Eğer sınavı geçemeseydin ağılına geri dönecek ve örnek bir Miraflores'li olacaktın," dedi Carlitos gülerek. "Kardeşin gibi sosyete sayfalarında boy gösterecektin."

"Biraz gergindim, efendim," dedi Santiago. "Yeniden yazmamı ister misiniz?"

"Beni imtihan eden Becerrita'ydı," dedi Carlitos. "Suç haberleri sayfasında bir boşluk vardı. Onu asla unutmayacağım."

"Gerek yok, bu fena değil," dedi Senyor Vallejo be-

yaz kafasını sallayarak ve solgun dostane gözleriyle ona bakarak. "Sadece şu var, eğer bizimle çalışacaksanız işi yavaş yavaş öğrenmeniz uygun olur."

"Delinin teki kafayı çektikten sonra Huatica'daki bir geneleve dalıyor ve dört fahişeyi, mamayı ve iki homoyu bıçaklıyor," diye homurdandı Becerrita. "Kızlardan biri ölüyor. İki daktilo sayfası ve on beş dakika vaktin var."

"Çok teşekkür ederim, Senyor Vallejo," dedi Santiago. "Size ne kadar müteşekkir olduğumu bilemezsiniz."

"Altıma işeyecekmiş gibi oldum," dedi Carlitos. "Ah, Becerrita."

"Bütün mesele sadece verileri önem sırasına göre yerleştirmekten ve sözcük tasarrufu yapmaktan ibaret," dedi Senyor Vallejo ve kâğıtları ona geri verirken bazı cümleler sıraladı. "Ölülerle başlamak gerekir, delikanlı."

"Hepimiz Becerrita hakkında kötü konuşuyorduk, hepimiz ondan nefret ediyorduk," dedi Santiago. "Ama şimdi her fırsatta onu hatırlamaktan başka bir şey yapmıyoruz, hepimiz ona tapıyoruz ve onu diriltmek istiyoruz. Bu çok saçma."

"En dikkat çekici kısımla, insanları esir alan unsurla," diye ekledi Senyor Vallejo. "Bu, okurun kendisiyle haber arasında bağlantı kurmasını sağlar. Belki günün birinde hepimiz ölmek zorunda olduğumuz içindir."

"Lima gazeteciliğinin gelmiş geçmiş en özgün unsuruydu," dedi Carlitos. "Potansiyelinin en yüksek noktasına erişmiş bir insani pislik, bir simge, bir paradigma. Kim onu sevgiyle hatırlamaz ki, Zavalita?"

"Ama ben ölüleri en sona koydum, ne aptalım," dedi Santiago.

"Bu üç satırın ne olduğunu biliyor musunuz?" diye sordu Senyor Vallejo ona hınzırca bakarak. "Kuzey Amerikalıların, yani dünyanın en kıvrak gazetecilerinin *lead* dedikleri şey, bunu öğrenmiş ol."

"Sana bütün her şeyi öğretmiş," dedi Carlitos. "Oysaki Becerrita bana, 'Ön ayaklarını kullanarak şunu yaz,' diye haykırmıştı, 'kendi başının çaresine bak çünkü acemileri imtihan etmekten bıktım.'"

"Bütün önemli veriler ilk üç satırda, *lead* denen yerde özetlenir," dedi Senyor Vallejo. "Yani şöyle: İki ölü ve beş milyon maddi kayıp, dün gece Lima şehir merkezinin en önemli yapılarından biri olan Casa Wiese'nin büyük kısmını yok eden yangının şu anki bilançosu; itfaiyeciler sekiz saatlik oldukça riskli bir çalışmanın ardından alevleri kontrol altına almayı başardılar. Anlıyor musunuz?"

"Bu formülcükleri kafana yerleştirdikten sonra sen git şiir yazmaya çalış," dedi Carlitos. "İnsanın edebiyata karşı biraz ilgisi varsa bir gazeteye girmesi için deli olması lazım, Zavalita."

"Ondan sonra haberi renklendirebilirsiniz," dedi Senyor Vallejo. "Yangının sebebi, çalışanların üzüntüsü, tanıkların ifadeleri, vesaire."

"Kız kardeşimin o şekilde dalga geçmesinden sonra pek bir ilgim kalmamıştı," dedi Santiago. "*La Crónica*'ya girmiş olmaktan büyük mutluluk duydum, Carlitos."

Buna karşılık Senyora Hortensia ne kadar da farklıydı. Beyefendi ne kadar çirkinse hanımefendi o denli güzeldi, beyefendi ne kadar ciddiyse hanımefendi o denli şen şakraktı. Ne bir tahttan konuşuyormuş izlenimi veren Senyora Zoila gibi kurumluydu ne de ona sesini yükselttiğinde kendisinden aşağıdaymış gibi hissettiriyordu. Ona sahte tavırlar takınmadan, sanki Senyorita Queta'yla konuşuyormuş gibi hitap ediyordu. Hiç kimseden çekindiği yoktu. Bazı konularda utanma diye bir şey bilmiyordu. Bir keresinde benim yegâne zaafım kadehçikler ve hapçıklar demişti, ama Amalia onun zaafının temizlik

olduğunu düşünüyordu. Halının üzerinde biraz toz görmesin, hemen, Amalia, toz püskülü!, izmarit dolu bir küllükle karşılaştığında fare görmüş gibi oluyordu, Carlota, bu ne pislik! Yataktan kalkınca ve yatmadan önce banyo yapıyordu ve en kötüsü de, onların da hayatlarını suyun altında geçirmelerini istiyordu. Amalia, San Miguel'deki evde işe başladığının ertesi günü yatağa kahvaltıyı götürdüğünde hanımefendi onu tepeden tırnağa inceledi: Banyo yaptın mı? Hayır hanımefendi, dedi Amalia şaşkınlıkla, bunun üzerine hanımefendi küçük kızların iğrenme hareketini yaptı, hemen gidip duş alıyorsun, burada her gün banyo yapması gerekiyordu. Ve yarım saat sonra, Amalia dişleri takırdayarak soğuk suyun altındayken banyonun küçük kapısı açıldı ve hanımefendi üzerinde bornoz ve elinde bir sabunla karşısında belirdi. Amalia vücuduna ateş bastığını hissetti, suyu kapattı, elbisesini almaya cüret edemiyordu, başı öne eğik, dudakları büzüşük kalakaldı. Benden utanıyor musun? diye gülerek sordu hanımefendi. Hayır, diye kekeledi ve hanımefendi bir kez daha güldü: Sabunsuz duş alıyordun, tam tahmin ettiğim gibi, al şunu, kendini güzelce sabunla. Ve Amalia onun dediğini yaparken –sabun üç kez elinden kayıp düştü, o kadar sert ovalıyordu ki derisi kıpkırmızı oldu– hanımefendi topuğunu yere vurarak, onun utangaçlığından keyif alarak, kulakçıklarını da, ayakçıklarını da, gibi emirleri büyük bir neşeyle yağdırarak ve onu görülmemiş bir rahatlıkla seyrederek orada kalmaya devam etti. Çok iyi, her gün bu şekilde yıkanmalı, bu şekilde sabunlanmalıydı ve çıkmak için kapıyı açtı ama Amalia'ya öyle bir son bakış attı ki: Utanmanı gerektirecek bir şey yok, biraz sıska olsan da fena değilsin. Çıkıp gitti ve uzaktan bir kahkaha daha işitildi.

Senyora Zoila hiç böyle bir şey yapar mıydı? Başının döndüğünü, yüzünü ateş bastığını hissediyordu. Üniför-

manı en yukarıya kadar ilikle, o kadar kısa etek giyme. Daha sonra, salonu temizlerken Amalia bunları Carlota'ya anlatınca beriki gözlerini kocaman açtı: Hanımefendi böyleydi, hiçbir şeyden utanması yoktu, bazen o duş alırken de gelip iyice sabunlanıyor mu diye kontrol ediyordu. Ama sadece bu değil, ayrıca terlemeye karşı koltukaltlarını pudralamalarını söylüyordu. Her sabah, yarı uykulu halde, yatakta tembellik yaparken, hanımefendinin günaydınları, banyo yaptın mı, koku giderici pudra döktün mü?, şeklinde oluyordu. O nasıl başkalarının çıplaklığına büyük bir rahatlıkla bakıyorsa, kendisini öyle görmelerini de hiç umursamıyordu. Bir sabah Amalia yatağı boş gördü ve banyoda akan suyun sesini duydu: Kahvaltıyı başucu masasına bırakayım mı, hanımefendi? Hayır, onu buraya getir. Banyoya girdiğinde hanımefendi küvetteydi; başının altına bir yastık koymuş, gözleri kapalı yatıyordu. Buğu her tarafı kaplamıştı, her şey ılıktı ve Amalia kapıda durup suyun altındaki beyaz vücuda merak ve tedirginlikle baktı. Hanımefendi gözlerini açtı: Çok açım, tepsiyi buraya getir. Yavaş hareketlerle küvetin içinde oturdu ve ellerini tepsiye doğru uzattı. Amalia puslu ortamda su damlacıklarıyla kaplı memeleri ve koyu renk uçlarını gördü. Nereye bakacağını, ne yapacağını bilemiyordu ve hanımefendi (şen gözlerle meyve suyunu içmeye ve kızarmış ekmeğine tereyağı sürmeye başlamıştı) birden onun küvetin yanında taş kestiğini gördü. Orada ağzın açık halde ne dikiliyorsun?, ve alaycı bir tonda, beni beğenmedin mi yoksa? Hanımefendi, ben, diye mırıldandı Amalia geri geri giderken, ve hanımefendi bir kahkaha attı: Hadi git, sonra gelip tepsiyi alırsın. Senyora Zoila banyo yaparken girmesine hiç müsaade eder miydi? Hanımefendi ne kadar farklı, ne kadar utanmaz, ne kadar sempatikti. San Miguel'deki evde ilk pazar günü iyi bir intiba bırakmak için ona sormuştu, ayin için kiliseye

gidebilir miyim? Hanımefendi o kahkahalarından birini atmıştı: Hadi git, ama dikkat et papaz ırzına geçmesin, küçük dindar kız. Hanımefendi kiliseye hiç gitmez, dedi Carlota daha sonra ona, artık biz de gitmiyoruz. İşte bu yüzden San Miguel'deki evde tek bir tane bile İsa'nın Yüreği ya da Lima'lı Azize Rosa tasviri yoktu. Çok geçmeden o da ayin için kiliseye gitmeyi bıraktı.

Kapı çalındı, girin, dedi ve Doktor Alcibíades girdi.

"Çok fazla vaktim yok, doktorcuğum," dedi Alcibíades'in getirdiği gazete kupürleri tomarını işaret ederek. "Önemli bir şey var mı?"

"Buenos Aires haberi, Don Cayo. Hepsinde çıktı."

Elini uzattı, kupürleri karıştırdı. Alcibíades başlıkları kırmızı kalemle işaretlemişti –"Buenos Aires'te Peru karşıtı eylem" diyordu *La Prensa*; "Apristalar Arjantin'deki Peru Büyükelçiliği'ni taşladılar" diyordu *La Crónica*; "Ulusal sembolümüz Apristalar tarafından yırtıldı ve aşağılandı" diyordu *El Comercio*– ve haberin nerede sona erdiğini ok işaretleriyle belirtmişti.

"Hepsi Ansa'dan gelen telgrafı yayımlamışlar," dedi esneyerek.

"United Press, Associated Press ve diğer ajanslar onlardan istediğimiz şekilde haberi bültenlerinden çıkardılar," dedi Doktor Alcibíades. "Şimdi protesto edecekler çünkü Ansa haberi ilk veren oldu. Ansa'ya hiçbir talimat verilmedi çünkü sizin de..."

"Tamam, tamam," dedi, "onu bulun, şu Ansa'daki herif, adı neydi? Tallio, değil mi? Hemen gelsin."

"Evet, Don Cayo," dedi Doktor Alcibíades. "Senyor Lozano çoktan geldi sizi bekliyor."

"Onu içeri gönderin ve kimse bizi rahatsız etmesin," dedi. "Bakan gelince onun odasına saat üçte gideceğimi

söyleyin. Mektupları daha sonra imzalayacağım. Hepsi bu kadar, doktorcuğum."

Alcibíades çıktıktan sonra yazı masasının ilk çekmecesini açtı. Oradan küçük bir şişe aldı ve ona bir an için hoşnutsuzlukla baktı. Sonra içinden bir hap aldı, tükürüğüyle ıslattı ve yuttu.

"Çok uzun süredir mi gazeteciliğin içindesiniz, efendim?" diye sordu Santiago.

"Yaklaşık otuz yıldır, dile kolay," dedi Senyor Vallejo ve gözleri zamanın derinliklerine kayarken eli hafif bir sarsıntıyla titredi. "Metinleri yazıişlerinden alıp basım odalarına götürerek başladım. Neticede şikâyetçi değilim. Bu nankör bir meslek ama insana bazı tatminler de yaşatmıyor değil."

"En büyük tatmini onu istifa etmeye zorlayarak yaşattılar," dedi Carlitos. "Vallejo gibi bir herifin gazeteci olması beni her zaman şaşırtmıştır. Çok kibar, çok masum ve çok düzgündü. Mümkün değildi, kötü biteceği belliydi."

"Resmî olarak ayın birinde başlayacaksınız," dedi Senyor Vallejo duvarda asılı Esso takvimine bakarak, "yani önümüzdeki salı. Eğer bu arada ortama alışmak isterseniz, geceleri gelip yazıişlerine bir göz atabilirsiniz."

"Yani gazeteci olmak için birinci şart şu *lead* denen şeyin ne olduğunu bilmek değil mi?" diye sordu Santiago.

"Hayır, birinci şart şerefsiz olmak ya da en azından öyle görünmeyi bilmek," dedi Carlitos gülerek. "Ben oldum, artık bunun için çaba harcamama gerek yok. Senin birazcık daha uğraşman lazım, Zavalita."

"Ayda beş yüz *sol* büyük para değil," dedi Senyor Vallejo. "İşi öğrenene kadar. Daha sonra artacak."

La Crónica'dan çıkarken giriş holünde muntazam

düzeltilmiş incecik bıyıkları ve cart renkli bir kravatı olan bir adamla karşılaştı, diye düşünüyor, başyazar Hernández, ama San Martín Meydanı'na vardığında Vallejo'yla yaptığı görüşmeyi çoktan unutmuştu: Onu aramışlar mıydı, bir mektup bırakmışlar mıydı, onu bekleyen kimse var mıydı? Hayır, pansiyona girerken Senyora Lucía ona iyi akşamlar demekle yetindi. Clodomiro Amca'ya telefon etmek için karanlık hole indi.

"Her şey çok iyi geçti, amca, ayın birinde başlıyorum. Senyor Vallejo bana çok sevecen davrandı."

"Güzel, çok sevindim, sıska," dedi Clodomiro Amca. "Mutluluğun sesinden belli oluyor."

"Çok mutluyum, amca. Senden aldığım borcu artık geri ödeyebilirim."

"Onun hiç acelesi yok," dedikten sonra Clodomiro Amca bir an sustu. "Artık seninkileri arayabilirsin, değil mi? Sana daha önce de söylediğim gibi, sen istemediğin müddetçe senden eve dönmeni istemeyecekler. Ama onları böyle habersiz bırakma."

"Yakında onları arayacağım, amca. Birkaç gün daha geçmesini tercih ediyorum. Sen babama iyi olduğumu zaten söyledin, endişelenmesini gerektirecek bir durum yok."

"Hep babandan bahsediyorsun, annenle ilgili hiçbir şey söylemiyorsun," dedi Carlitos. "Kaçışın onda sinir krizlerine sebep olmadı mı?"

"Sanırım günlerce ağlamıştır, ama o da beni aramaya gelmedi," dedi Santiago. "Kendini mağdur olarak görme bahanesini kaybetmek istememiştir."

"Demek ondan hâlâ nefret ediyorsun," dedi Carlitos. "Ben bunu artık geride bıraktığını sanıyordum."

"Ben de öyle sanıyordum," dedi Santiago. "Ama görüyorsun işte, birden içimden bir şeyler dökülüyor ve öyle olmadığı anlaşılıyor."

II

Senyora Hortensia ne kadar farklı bir yaşam sürüyordu. Ne intizamsızlık ne alışkanlıklar! Çok geç kalkıyordu. Amalia kahvaltısını, köşedeki kulübede bulduğu bütün gazeteler ve dergilerle birlikte saat onda çıkarıyordu, ama meyve suyunu, kahvesini içtikten ve kızarmış ekmeklerini yedikten sonra hanımefendi nevresimlerinin arasında kalıp okuyor ya da tembellik yapıyordu ve saat on ikiden önce asla aşağıya inmiyordu. Símula ona günlük hesabı verdikten sonra, hanımefendi küçük içkisinin yanı sıra fıstık ya da cipslerini hazırlayıp salona oturuyor ve bir plak koyup telefon konuşmalarına başlıyordu. Alakası yok, çünkü öyle, tıpkı küçükhanım Teté'nin arkadaşlarıyla yaptığı konuşmalar gibiydi: Şilili kızın Embassy Club'da çalışacağını duydun mu, Quetita?, *Última Hora*'da Lula'nın on kilo fazlası olduğunu söylüyorlardı, Quetita, Çinli denen kızı bongo çalan çocukla kırıştırırken yakalamışlar, Quetita. Özellikle Senyorita Queta'yı arıyor, ona açık saçık fıkralar anlatıyor, herkesi çekiştiriyordu, aynı şekilde senyorita da ona benzer fıkralar anlatıyor ve dedikoduları paylaşıyor olmalıydı. Ve o ne bozuk bir ağızdı öyle! San Miguel'deki eve yeni geldiğinde rüya gördüğünü sanmıştı, Piliç o ibneyle gerçekten evlenecek mi, Quetita?, şu Paqueta salağı da giderek kelleşiyor, Quetita: En

ağza alınmayacak küfürlere kahkahalarla gülüyorlardı. Küfürlü konuşmalar bazen mutfağa kadar ulaşınca Símula kapıyı kapatıyordu. Bunlar ilk başta Amalia'yı şoke ediyor, ardından katıla katıla gülüyor ve Senyorita Queta'yla, Senyorita Carmincha'yla, Senyorita Lucy'yle ya da Senyora Ivonne'la yaptığı dedikoduları dinlemek için kilere koşuyordu. Öğle yemeğine oturduğunda çoktan iki-üç kadehi devirmiş olduğu için, biraz kızarmış yüzü ve hınzırca parlayan gözleriyle, hanımefendinin keyfi ve neşesi neredeyse her zaman yerinde oluyordu: Sen hâlâ bakire misin, kara kız?, afallayan Carlota kocaman ağzını açıyor ama ne cevap vereceğini bilemeden öyle kalıyordu; sevgilin var mı, Amalia?, bunu nereden çıkardınız, hanımefendi, ve hanımefendi kahkahayı basıyordu: Eğer bir tane yoksa o zaman iki tane vardır, Amalia.

Onun neyinden rahatsız oluyordu? Yağlı suratından, küçük domuz gözlerinden, yaltakçı gülümsemelerinden mi? Onun sivil polis, muhbir, kerhane, koltukaltı, bel soğukluğu kokusundan mı? Hayır, bunlar değildi. O halde neydi? Lozano deri koltuklardan birine oturmuş kâğıtları ve not defterlerini sehpanın üzerinde titizlikle düzenliyordu. Bir kalem ve sigaralarını alıp diğer koltuğa oturdu.

"Ludovico nasıl gidiyor?" diye gülümseyerek sordu Lozano ona doğru eğilerek. "Ondan memnun musunuz, Don Cayo?"

"Çok az zamanım var, Lozano." Bu onun sesiydi. "Mümkün olduğunca kısa olsun lütfen."

"Tabii ki, Don Cayo," dedi bir yaşlı orospu, bir emekli pezevenk sesi. "Nereden başlayalım, Don Cayo?"

"İnşaat işçileri sendikasından." Bir sigara yaktı, kâğıtların arasında şevkle dolaşan tombul parmakları seyretti. "Seçimler nasıl geçti?"

"Espinoza'nın listesi büyük bir çoğunlukla seçildi, herhangi bir olay yaşanmadı," dedi Lozano kocaman bir tebessümle. "Senatör Parra yeni sendikanın görev dağılımı toplantısına iştirak etti ve orada tezahüratlarla karşılandı, Don Cayo."

"Kızılların listesi kaç oy aldı?"

"İki yüz küsura karşılık yirmi dört," dedi Lozano eliyle bir hor görme işareti yaparak ve ağzını tiksintiyle buruşturarak, "yani, neredeyse bir hiç."

"Umarım Espinoza'nın bütün muhaliflerini hapse tıkmazsınız."

"Sadece on ikisini, Don Cayo. Kızılları ve fişlenmiş Apristaları. Bravo'nun listesi için kampanya yapmışlardı. Tehlikeli kişiler olduklarını sanmıyorum."

"Onları yavaş yavaş bırakın," dedi Don Cayo. "Önce kızılları, sonra azılı Apristaları. Aralarındaki o rekabeti kızıştırmak lazım."

"Evet, Don Cayo," dedi Lozano ve birkaç saniye sonra gururlu bir şekilde: "Gazeteleri görmüşsünüzdür. Seçimler olabilecek en barışçıl biçimde sonuçlandı, apolitik liste demokratik bir biçimde dayatıldı."

Onlarla hiçbir zaman sabit bir şekilde çalışmamıştı, beyim. Sadece arada sırada, Don Cayo yolculuğa çıktığı zamanlarda, onu ödünç olarak Senyor Lozano'ya yolluyordu. Bunlar ne tür küçük işler miydi, beyim? Yani, hepsinden birazcık vardı. Onlardan ilki gecekondu mahalleleriyle ilgili olmalıydı. Bu Ludovico, demişti Senyor Lozano, bu da Ambrosio, bu şekilde tanıştılar. El sıkıştılar, Senyor Lozano onlara her şeyi anlattı, ardından ikisi birlikte çıkıp Bolivia Caddesi'ndeki bir barda bir içki içmeye gitmişlerdi. Sorun çıkar mıydı? Hayır, Ludovico kolay olacağını düşünüyordu. Ambrosio buralarda ye-

niydi, değil mi? Evet, buraya geçici olarak verilmişti, o aslında makam şoförüydü.

"Senyor Bermúdez'in şoförü mü?" dedi afallamış bir şekilde Ludovico. "O zaman dur sana bir sarılayım, izin ver seni kutlayayım."

Birbirlerine kanları ısınmıştı, beyim, Ludovico, üçlünün diğer parçası Hipólito'yla, dejenere çıkan o herifle ilgili şeyler anlatarak Ambrosio'yu güldürmüştü. Artık Ludovico Don Cayo'nun şoförüydü, beyim, Hipólito da yardımcısı. Hava kararırken kamyonete bindiler, Ambrosio kullandı ve gecekondu mahallesinin epey uzağına park ettiler çünkü yolun ondan sonraki kısmı balçıktı. Yayan devam ettiler ve sinekleri kovalayarak, çamura batarak ve ona buna sorarak herifin evini buldular. Kapıyı açan çekik gözlü şişman bir kadın onlara kuşkuyla bakmıştı: Senyor Calancha'yla konuşabilir miyiz? Şişman adam yalınayak ve üzerinde fanilayla karanlığın içinde belirmişti.

"Siz bu mahallenin sözü geçeni misiniz?" diye sormuştu Ludovico.

"Burada başka kimse için yer yok," demişti herif onlara acımayla bakarak, beyim. "Her taraf tamamen doldu."

"Sizinle acilen konuşmamız gerekiyor," dedi Ambrosio. "Sohbet ederken şöyle bir tur atalım mı?"

Herif cevap vermeden onlara bakakalmıştı ve en sonunda, gelin içeri geçin, orada konuşalım. Hayır, beyim, konuşma baş başa olmalıydı. Pekâlâ, nasıl isterseniz. Toz bulutu arasında Ambrosio ve Ludovico, Calancha'nın iki yanında yürüyorlardı.

"Siz derin sulara dalmaktasınız ve biz sizi uyarmaya geldik," dedi Ludovico. "Sizin iyiliğiniz için."

"Neden bahsettiğinizi anlamıyorum," dedi herif cılız bir sesle.

Ludovico bir paket oval sigara çıkardı, ona da bir tane ikram etti ve onunkini yaktı.

"Neden insanlara 27 Ekim'de Armas Meydanı'nda düzenlenecek mitinge gitmemelerini öğütlüyorsunuz, bayım?" diye sordu Ambrosio.

"Hatta General Odría'nın kişiliği hakkında olumsuz konuşmalar yapıyormuşsunuz," dedi Ludovico. "Bu ne anlama geliyor?"

"Bu iftiraları size kim söyledi?" dedi sanki onu çimdiklemişler gibi, beyim, ve hemen orada işi tatlıya bağlamaya çalıştı: "Siz polis misiniz? Tanıştığıma memnun oldum."

"Eğer öyle olsaydık sana bu kadar iyi davranmazdık," dedi Ludovico.

"Hükümet hakkında, daha da önemlisi başkan hakkında kötü konuşmam söz konusu olamaz," diye itiraz ediyordu Calancha. "Bu mahallenin isminin 27 de Octubre, yani 27 Ekim olması boşuna değil, ona duyduğumuz saygının ifadesi."

"O halde neden insanlara mitinge gitmemelerini tavsiye ediyorsunuz, bayım?" diye sordu Ambrosio.

"Bu hayatta hiçbir şey gizli kalmaz," dedi Ludovico. "Polis senin bir muhalif olduğunu düşünüyor."

"Bu yalan, asla öyle biri olmadım," diye çok güzel rol kesiyordu, beyim. "İzin verin size her şeyi açıklayayım."

"Pekâlâ, insanlar konuşa konuşa anlaşırmış," dedi Ludovico.

Ve bize çok acıklı bir hikâye anlattı, beyim. Çoğu dağlardan daha yeni inmişlerdi ve İspanyolca bile konuşamıyorlardı, kimseye zararları dokunmadan o toprak parçasına yerleşmişlerdi, Odría ihtilalinin ardından aynasızları üstlerine salmasınlar diye mahalleyi 27 Ekim olarak vaftiz etmişlerdi, Odría'ya büyük bir şükran duyuyorlardı çünkü onları buradan kovmamıştı. Oradaki insanlar ne onlar gibi (bizi güzelce sıvazlıyordu, beyim) ne de onun gibiydiler, hepsi fakir fukara, eğitimsiz kişi-

lerdi, onu birlik başkanı seçmelerinin sebebi okuma yazma bilmesi ve kıyı kesiminden olmasıydı.

"Şimdi bunun ne alakası var?" diye sormuştu Ludovico. "Kendini bize acındırmaya mı çalışıyorsun? Bu işe yaramayacak, Calancha."

"Eğer şimdi politikaya bulaşırsak, Odría'dan sonra gelenler aynasızları üzerimize yollar ve bizi buradan kovarlar," diye açıklıyordu Calancha. "Ne demek istediğimi anlatabiliyor muyum?"

"Bu Odría gidecek lafı kulağıma muhalif bir söylem gibi geliyor," dedi Ludovico. "Sana öyle gelmiyor mu, Ambrosio?"

Adam irkilince ağzındaki yarım sigara yere düştü. Onu almak için eğilmişti ki, Ambrosio, onu boş verin, alın, yeni bir tane yakın dedi.

"Böyle bir şeyi hiç arzular mıyım, bana kalsa daima başımızda olmasını isterim," dedi parmaklarını öperek, beyim. "Ama günün birinde Odría ölebilir, onun yerine bir düşmanı geçer ve der ki, bu 27 Ekim Mahallesi'ndekiler onun mitinglerine gidiyorlardı. Ve aynasızları üzerimize salarlar, efendim."

"Geleceği unut ve şu anda işine geleni düşün," dedi Ludovico. "Halkını 27 Ekim için güzelce hazırla."

Omzunu sıvazladı, arkadaşıymış gibi kolundan tuttu: Bu güzellikle yapılmış bir sohbetti, Calancha. Evet efendim, tabii ki efendim.

"Otobüsler saat altıda sizi almaya gelecekler," dedi Ludovico. "Yaşlılar, çocuklar, kadınlar, hepiniz gidin. Otobüsler mitingden sonra sizi geri getirecekler. Ondan sonra istersen eğlence düzenleyebileceksin. Bedava içki olacak. Anlaşıldı mı, Calancha?"

Elbette, tabii ki anlaşılmıştı ve Ludovico ona biraz para uzattı: Senin sindirimini bölerek verdiğimiz rahat-

sızlık için, Calancha. Ondan sonra onlara teşekkür etmekten ölecek gibi olmuştu, beyim.

Senyorita Queta neredeyse her zaman öğle yemeğinden sonra geliyordu, onun en samimi arkadaşıydı, o da güzeldi ama asla Senyora Hortensia kadar değil. Pantolonlar, dekolte ve çok dar bluzlar, renkli eşarplar. Bazen ikisi Senyorita Queta'nın beyaz küçük arabasıyla çıkıyor ve gece dönüyorlardı. Evde kaldıklarında, bütün öğleden sonrayı telefonda konuşarak geçiriyorlardı ve her zaman aynı dedikodular, aynı alaylar tekrarlanıyordu. Bütün ev hanımefendinin ve senyoritanın şamatalarıyla doluyordu, kahkahaları mutfağa ulaşıyordu ve Amalia ile Carlotta ne konuştuklarını duymak için hemen kilere koşuyorlardı. Telefonu birbirlerinin elinden kapıyor, mendille kapatarak ve seslerini değiştirerek konuşuyorlardı. Eğer telefonu bir erkek açarsa: Sen çok iyi bir çocuksun ve hoşuma gidiyorsun, ben sana âşığım ama sen bana bakmıyorsun bile, bu gece evime gelmek ister misin?, ben karının bir arkadaşıyım. Kadın açarsa: Kocan seni kız kardeşinle aldatıyor, kocan benim için deli oluyor ama korkma onu senin elinden alacak değilim çünkü sırtında çok fazla sivilce var, kocan saat beşte Los Claveles'te seni aldatacak, kiminle olduğunu herhalde biliyorsun. Onları dinlemek başlangıçta Amalia'nın ağzında buruk bir tat bırakıyordu, sonra gülmekten ölecek gibi oluyordu. Hanımefendinin bütün arkadaşları sanatçı, dedi Carlota ona, radyolarda, kabarelerde çalışıyorlardı. Hepsi çok çekiciydiler, Senyorita Lucy, genceciktiler, Senyorita Carmincha, çok yüksek topuklu giyiyorlardı, Çinli dedikleri senyorita, Bim-Bam-Bum topluluğunda dans ediyordu. Ve başka bir gün, sesini alçaltarak, sana bir sır vereyim mi? Eskiden hanımefendi de sanatçılık yapmıştı, Carlota

onun yatak odasında bir fotoğraf albümüne rastlamıştı, o fotoğraflarda çok zarif görünüyor ve her tarafını gözler önüne seriyordu. Amalia başucu masasını, gömme dolabı, tuvalet masasını karıştırdı ama albümü bulamadı. Ama Carlota'nın doğru söylediğinden emindi, hanımefendinin sanatçı olmak için neyi eksikti ki, sadece kendisi değil sesi de güzeldi. Banyo yaparken şarkı söylediğini duyuyorlardı, keyfi çok yerindeyken ondan şarkı söylemesini istiyorlardı, hanımefendi, "Caminito", "Noche de amor" ya da "Rosas rojas para ti"[1], o da onların isteğini yerine getiriyordu. Düzenlediği küçük eğlencelerde ondan şarkı söylemesi istendiğinde hiçbir zaman kendisine yalvartmıyordu. Hemen koşup bir plak koyuyor, eline mikrofon niyetine bir bardak ya da rafta duran oyuncak bebeklerden birini alıyor ve salonun ortasında durup şarkı söylüyordu, davetliler deli gibi alkışlıyorlardı. Bak gördün mü, eskiden bir sanatçı olmasa böyle söyleyebilir mi?, diye Amalia'nın kulağına fısıldıyordu Carlota.

"Tekstil işçileri," dedi, "dün talepler listesi tartışmaları anlaşmazlıkla sonuçlandı. Dün gece işverenler çalışma bakanına gidip grev tehdidinde bulunduğunu ve bunun politik bir temeli olduğunu söylediler."

"Bağışlayın, Don Cayo, ama bu doğru değil," dedi Lozano. "Bildiğiniz gibi, tekstil sektörü her zaman bir Aprista yatağı olmuştur. Bu yüzden orada gerektiği gibi bir temizlik çalışması yapıldı. Sendikaya her konuda güvenebilirsiniz. Genel Sekreter Pereira'yı tanıyorsunuz, her zaman işbirliği içinde oldu."

"Bugün hemen Pereira'yla konuşun," diye araya girdi. "Ona grev tehdidinin tehdit düzeyinde kalması ge-

1. "Caminito": Patika, "Noche de amor": Aşk Gecesi, "Rosas rojas para ti": Senin İçin Kırmızı Güller. (Ç.N.)

rektiğini, şu anda grevlerle uğraşacak durumda olmadığımızı söyleyin. Bakanlığın arabuluculuğunu kabul etsinler."

"Burada hepsi anlatılıyor, Don Cayo, izin verirseniz," Lozano eğildi ve masanın üzerindeki kâğıt yığınının içinden bir sayfayı süratle çıkardı. "Bu bir tehditten başka bir şey değil. Politik bir önlem, amaç işverenleri korkutmak değil, kitle önünde sendikanın itibarını geri kazanmak. Şu anki yönetime karşı çok fazla direniş var, böyle devam etmesi durumunda işçiler tekrar..."

"Bakanlığın önerdiği ücret artışı gayet makul," dedi. "Pereira işçileri ikna etsin, bu talepler listesi tartışması son bulmalı. Orada gergin bir ortam yaratılıyor ve gerginlikler ajitasyon için elverişli bir ortam doğurur."

"Pereira'nın düşüncesi şu ki, eğer Çalışma Bakanlığı listeden sadece ikinci maddeyi bile kabul ederse o da..."

"Ona düşünmesi için değil itaat etmesi için maaş ödendiğini Pereira'ya söyle," dedi. "Oraya işleri kolaylaştırılması için getirildi, düşünerek daha da karmaşıklaştırması için değil. Bakanlık işverenlerden bazı ödünler kopardı, şimdi sendikanın arabuluculuğu kabul etmesi gerekiyor. Pereira'ya bu işin kırk sekiz saat içinde bitmesi gerektiğini söyle."

"Tamam, Don Cayo," dedi Lozano. "Öyle yapacağım, Don Cayo."

Ama iki gün sonra Lozano öfke içindeydi, beyim: Calancha şerefsizi mitingi düzenleme kurulunun toplantısına gitmemişti şimdi de ortalıkta görünmüyordu, 27'sine üç gün kalmıştı ve mahalle oraya topluca gitmezse Armas Meydanı boş kalacaktı. Bu işi çözecek adam Calancha, onu bir şekilde yola getirmek gerekiyordu, ona beş yüz *sol*'e kadar teklif edin. Yoksa bizi kandırmış mıydı, beyim,

o sünepe herif sinsi ve uyanığın teki mi çıkmıştı? Kamyonete atlayıp onun evine gittiler ve oraya vardıklarında kapıyı çalarak zaman kaybetmediler. Ludovico kapı niyetine kullanılan teneke parçasını bir vuruşta alaşağı etmişti: İçeriyi bir mumun ışığı aydınlatıyordu, Calancha ile çekik gözlü kadın yemek yiyorlardı ve etraflarında ağlayıp duran on kadar çocuk vardı.

"Dışarı gelin bayım," dedi Ambrosio, "sizinle konuşmamız gerekiyor."

Çekik gözlü kadın hemen bir sopa kapmıştı, Ludovico onu görünce gülmeye başladı. Calancho kadına küfrederek elindeki sopayı kaptı, onun kusuruna bakmayın, onu bağışlayın, herif inanılmaz tiyatrocuydu, beyim, onların eve girmek için kapıyı çalmalarına gerek olmadığı konusunda karısını uyarmıştı da. Birlikte çıktılar ve o gece üzerinde sadece pantolon vardı ve leş gibi alkol kokuyordu. Evden biraz uzaklaşınca Ludovico vücudunu yarım döndürerek ona okkalı bir tokat patlattı ve onun peşinden de Ambrosio, ama onunki diğeri kadar şiddetli değildi, sırf direncini kırmak için. Ama adam öyle numaracı biriydi ki, beyim, hemen kendini yere attı, beni öldürmeyin, bir yanlış anlama olmalıydı.

"Seni gidi orospunun dölü," dedi Ludovico. "Ben sana şimdi yanlış anlamayı göstereceğim."

"Söz verdiğiniz şeyi neden yapmadınız, bayım?" diye sordu Ambrosio.

"Hipólito otobüs işini ayarlamaya geldiğinde neden düzenleme kurulunun toplantısına gitmedin?" diye sordu Ludovico.

"Yüzüme bakın, yüzüme bakın, sapsarı değil mi?" diyordu Calancha ağlayarak. "Bana arada bir gelen krizler beni yatağa düşürür, çok kötü hastaydım, yataktan çıkamadım. Yarın toplantıya gideceğim ve her şey çözülecek."

"Eğer mahalleli o mitinge gitmezse bu sizin suçunuz olacak," dedi Ambrosio.

"Ve tutuklanacaksın," dedi Ludovico. "Siyasi tutuklulara neler yaptıklarını bilmek istemezsin."

Onlara söz veriyordu, annesinin üzerine yemin ediyordu ve Ludovico ona bir tokat daha salladı ve Ambrosio da başka bir tane, bu seferki biraz daha sertti.

"Sen muhtemelen bunun bir delilik olduğunu düşüneceksin, ama bu tokatlar senin iyiliğin için," dedi Ludovico. "Seni tutuklamalarını istemediğimizi görmüyor musun, Calancha?"

"Bu senin son şansın be adam," demişti Ambrosio.

Sözü sözdü, bize annesi üzerine yemin ediyordu, beyim, artık bana vurmayın.

"Eğer bütün dağlılar meydana gider ve miting iyi geçerse sana üç yüz *sol* vereceğiz, Calancha," dedi Ludovico. "Üç yüz *sol* ile tutuklanmak arasında neyi seçeceğine kendin karar vereceksin."

"Bu kadarı da çok fazla, ben para falan istemiyorum." Herif ne anasının gözüydü, beyim, "Ben bunu General Odría için yapacağım, hepsi bu."

Onu bıraktıklarında yeminler etmeye, sözler vermeye devam ediyordu. O şerefsiz herif sözünü tuttu mu, Ambrosio? Tuttu, beyim: Ertesi gün Hipólito flamaları götürmeye gittiğinde Calancha onu organizasyon komitesinin önünde karşılamıştı ve Hipólito onun çok güzel bir biçimde işbirliği yaparak insanlarına nasıl telkinde bulunduğunu görmüştü.

Hanımefendi Amalia'dan daha uzun, Senyorita Queta'dan ise daha kısa, koyu siyah saçları, sanki hiç güneş görmemiş bir teni, yeşil gözleri, düzgün dişleriyle cilveli bir şekilde sürekli olarak ısırdığı kırmızı dudakları

vardı. Acaba kaç yaşındaydı? Carlota otuzun üzerinde diyordu, Amalia yirmi beş diye tahmin ediyordu. Belden yukarıya doğru vücudu şöyle böyleydi, ama aşağıya doğru, ne kalçalardı onlar öyle? Biraz geriye doğru attığı omuzlar, dimdik memeler, incecik bir genç kız beli. Ama kalçaları görülmeye değerdi, geniş mi geniştiler ve aşağıya doğru kapanarak iniyorlardı, aynı şekilde bacakları da çok yavaş bir biçimde inceldikten sonra narin bileklerinde ve küçükhanım Teté'ninkileri andıran ayaklarda son buluyorlardı. Elleri de küçücüktü, upuzun tırnakları her zaman dudaklarıyla aynı renge boyalıydı. Pantolon ve bluz giydiğinde hepsi gözler önüne seriliyordu, zarif elbiselerinin dekolteleri omuzlarını, sırtının yarısını ve memelerinin bir kısmını açıkta bırakıyordu. Oturuyor, bacak bacak üstüne atıyor, eteği dizlerinin üzerine kayıyordu ve Carlota ile Amalia, heyecanlı tavuklar gibi, davetli erkeklerin gözlerini hanımefendinin bacaklarından ve dekoltelerinden ayıramadıklarına dair kilerden yorumlar yapıyorlardı. Yaşlı başlı, saçları beyazlamış ve şişman erkekler gözlerini yaklaştırıp daha iyi görmek için viski kadehini sehpadan kaldırmak ya da eğilerek sigaralarının külünü silkmek gibi bin türlü bahane uyduruyorlardı. O bunlara hiç kızmıyor, aksine o şekilde oturarak, küçücük ellerini onlara o şekilde uzatarak onları kışkırtıyordu. Beyefendi hiç kıskanç değil, dedi Amalia, Carlota'ya, başka herhangi bir erkek hanımına böyle yakınlaşılması karşısında çılgına dönerdi. Carlota ise: Onu neden kıskansın ki? Hanımefendi onun metresinden başka bir şey değil. Bütün bunlar ona o kadar tuhaf geliyordu ki, beyefendi çirkin ve yaşlı olsa da, hiç de öyle aptal birine benzemiyordu, bununla birlikte, biraz kafayı bulan davetliler şakalaşıyormuş gibi yaparak hanımefendiden istifade etmeye başladıklarında bile hiç tepki göstermiyordu. Mesela dans ederken boynuna öpücüğü konduruyor ya da

sırtını okşuyorlardı ve ona nasıl da sımsıkı sarılıyorlardı. Hanımefendi gülücüğünü salıveriyordu, cüretkâr herife şakacıktan bir tokat atıyordu, onu şakacıktan bir koltuğa doğru itiyordu ya da sanki hiçbir şey olmamış gibi, ileri gitmesine ses çıkarmadan dans etmeye devam ediyordu. Don Cayo hiçbir zaman dans etmiyordu. Bir koltukta oturup, kadeh elinde, davetlilerle sohbet ediyor ya da vıcık vıcık suratıyla hanımefendinin oyunlarını ve cilvelerini seyrediyordu. Bir gün yüzü alkolden kızarmış bir beyefendi bağırarak, Paracas'ta bir hafta sonu için şu güzelliği bana ödünç verir misin, Don Cayo? dedi ve beyefendi, verdim gitti, general, ve dünden hazır hanımefendi de, hadi beni Paracas'a götür, artık seninim. Carlota ve Amalia bu esprileri dinlerken, bu maskaralıkları seyrederken gülmekten ölüyorlardı, ama Símula uzun süre gözetlemelerine izin vermiyordu, kilere gelip kapıyı kapatıyordu ya da hanımefendi, parıldayan gözler, kızarmış yanaklarla yanlarına gelip onları yatmaya gönderiyordu. Amalia yatağından müziği, gülüşmeleri, küçük bağrışları, bardakların gürültüsünü duyuyor ve battaniyenin altında, uyanık ve tedirgin bir halde, kendi kendine gülüyordu. Ertesi sabah onun ve Carlota'nın üç kat fazla çalışmaları gerekiyordu. İzmarit dağları ve şişe yığınları, duvarlara doğru itilmiş mobilyalar, kırık kadehler. Hanımefendi indiğinde ay bu ne pislik, ay bu ne iğrençlik diye başlamasın diye temizliyor, topluyor, düzenliyorlardı. Parti verdiklerinde beyefendi gece evde kalıyor ve sabah erkenden gidiyordu, Amalia onun sapsarı bir ten ve yorgun bakışlarla bahçeyi hızla geçtiğini ve geceyi otomobilde kendisini bekleyerek geçirmiş olan iki herifi uyandırdığını görüyordu. Onları böyle bütün gece orada tutmak için kaç para maaş veriyordu acaba ve otomobil gider gitmez köşedeki polisler de gidiyorlardı. Öyle günlerde hanımefendi çok geç kalkıyordu. Símula onun için

soğan soslu, bolca acıbiberli bir tepsi istiridyeyi ve bir bardak buz gibi birayı hazır tutuyordu. Üzerinde sabahlık, şişmiş ve kızarmış gözlerle aşağıda beliriyor, öğle yemeğini yedikten sonra yeniden yatağa dönüyordu ve akşama doğru zile basıp Amalia'nın maden suyu ve Alka Seltzer getirmesini istiyordu.

"Olave," dedi bir ağız dolusu duman üfleyerek. "Chiclayo'ya gönderdiğiniz adamlar döndü mü?"

"Bu sabah, Don Cayo," diye onayladı Lozano. Her şey halledildi. Burada valinin raporu var, burada da polis raporunun bir kopyası. Üç elebaşı Chiclayo'da tutuklandı."

"Üçü de Aprista mı?" diye sorarken bir kez daha ağız dolusu duman üfledi ve Lozano'nun hapşırığını tuttuğunu gördü.

"Sadece Lanza diye biri, yaşlı bir Aprista yöneticisi. Diğer ikisi genç, sabıkaları yok."

"Onları Lima'ya getir ve burada ölümcül günahlarını ve suçlarını itiraf etsinler. Olave'deki gibi bir grev öyle eh deyince organize olmaz. Uzun zaman alır ve hazırlıkları bu işin uzmanları tarafından yapılır. Çiftlikte yeniden işbaşı yapıldı mı?"

"Bu sabah, Don Cayo," dedi Lozano. "Vali bana telefonla bildirdi. Olave'de birkaç gün için küçük bir ekip bıraktık, gerçi vali güvence veriyor ama..."

"Ya San Marcos?" Lozano sustu ve hemen masadan üç-dört sayfa alıp ona uzattı. Onları ne olduklarına dahi bakmadan koltuğun kenarına bıraktı.

"Bu hafta hiçbir şey yok, Don Cayo. Küçük gruplar bir araya geliyorlar, Apristalar hiç olmadıkları kadar dağınık bir haldeler, kızıllar onlardan biraz daha aktif. Ah, evet, yeni küçük bir Troçkist grup saptadık. Toplantılar,

sohbetler, o kadar. Gelecek hafta Tıp Fakültesi'nde seçimler var. Apristaların listesi kazanabilir."

"Peki ya diğer üniversiteler?" diye sorduktan sonra dumanı dışarı üfledi ve Lozano bu kez hapşırdı.

"Aynı şey, Don Cayo, küçük grupların toplantıları, kendi aralarında kavgalar, hepsi bu. Ah, evet, Trujillo Üniversitesi'ndeki bilgi kaynağımız nihayet çalışmaya başladı. İşte burada, üç numaralı muhtıra. Orada iki unsurumuz var ki..."

"Sadece muhtıra mı?" diye sordu. "Bu hafta el ilanları, kitapçıklar, teksirde çoğaltılmış dergiler yok mu?"

"Elbette ki var, Don Cayo," dedi Lozano ve çantasını yerden alıp kilidini açtıktan sonra içinden bir zafer kazanmış edasıyla kalın bir zarf çıkardı. "El ilanları, kitapçıklar, hatta öğrenci birliklerinin daktilo edilmiş bildirileri. Hepsi burada, Don Cayo."

"Başkanın seyahati," dedi. "Cajamarca'yla konuştunuz mu?"

"Bütün hazırlıklar çoktan başladı," dedi Lozano. "Pazartesi günü yola çıkacağım ve çarşamba sabahı size ayrıntılı bir rapor vereceğim, böylece siz de perşembe günü gidip güvenlik önlemlerine bir göz atabilirsiniz. Eğer bu sizin için uygunsa, Don Cayo."

"Senin adamlarının Cajamarca'ya karayoluyla gitmesine karar verdim. Perşembe günü otobüsle yola çıkacaklar ki cuma günü orada olsunlar. Zira uçak falan düşse onların yerine başkalarını koyacak zamanımız olmaz."

"Dağ yolları düşünüldüğünde otobüsün uçaktan daha tehlikeli olup olmadığından pek emin değilim," diye espri yaptı Lozano, ama o gülümsemedi ve Lozano hemen ciddiyetini takındı. "Çok iyi düşünmüşsünüz, Don Cayo."

"Bütün bu kâğıtları bana bırakın," deyip ayağa kalkınca Lozano da hemen aynı şeyi yaptı. "Yarın onları size geri vereceğim."

"O halde daha fazla vaktinizi çalmayayım, Don Cayo," dedi Lozano, koltuğunun altında kocaman çantasıyla onu masaya doğru takip ederken.

"Bir saniye, Lozano," dedi ve yeni bir sigara yaktı, gözlerini biraz kısarak dumanı içine çekti. Lozano karşısında gülümseyerek bekliyordu. "Bir daha yaşlı Ivonne'dan para almayın."

"Affedersiniz, Don Cayo?" diye sorarken gözlerini kırpıştırdığını, suratının kaydığını, betinin benzinin attığını gördü.

"Lima'nın kötü kızlarından birkaç *sol* çarpmanız benim umurumda bile değil," dedi sevecenlikle gülümseyerek, "ama Ivonne'u rahat bırakın, eğer herhangi bir sorunla karşılaşırsa ona kolaylık sağlayın. O iyi birisi, anlıyor musunuz?"

Tombul surat terle kaplanmıştı, küçük domuz gözleri gülümsemeye çalışırken çok zorlanıyorlardı. Ona kapıyı açtı, omzunu hafifçe sıvazladı, yarın görüşürüz Lozano; ve masasına geri döndü. Ahizeyi kaldırdı: Bana Senatör Landa'yı bağlayın, doktorcuğum. Lozano'nun bıraktığı kâğıtları toplayıp çantasına koydu. Çok geçmeden telefon çaldı.

"Alo, Don Cayo?" dedi Landa'nın neşeli sesi. "Ben de tam şu anda sizi arayacaktım."

"Görüyorsunuz, senatör, düşünce nakli diye bir şey varmış demek ki," dedi. "Size iyi bir haberim var."

"Biliyorum, biliyorum, Don Cayo." Ne kadar da mutlusun, orospu çocuğu. "Olave'de bu sabahtan itibaren yeniden işbaşı yapıldı. Bu olayla bizzat ilgilendiğiniz için size ne kadar müteşekkir olduğumu bilemezsiniz."

"Elebaşlarını yakaladık," dedi. "Bu herifler bir süre için sorun yaratamayacaklar."

"Eğer hasat gecikseydi, bu bütün bölge için bir felaket olacaktı," dedi Senatör Landa. "Bu aralar boş vaktiniz

oluyor mu? Mesela bu akşam için bir programınız var mı?"

"İsterseniz San Miguel'e yemeğe gelin," dedi Bermúdez. "Hayranlarınız sürekli olarak sizi sorup duruyorlar."

"Memnuniyetle, saat dokuz sizce uygun mu?" dedi Landa gülerek. "Mükemmel, Don Cayo. O halde görüşmek üzere."

Kapattı ve yeni bir numara çevirdi. İki-üç kez çaldı ve ancak dördüncüden sonra uykulu bir ses cevap verdi: Alo, buyurun?

"Bu akşam Landa'yı davet ettim," dedi Bermúdez. "Queta'yı da çağır. Ve Ivonne'a artık ondan para çarpmayacaklarını söyle. Hepsi bu, uykuna devam edebilirsin."

27'si sabahı çok erken saatte Hipólito ve Ludovico'yla birlikte otobüsleri ve kamyonları bulmaya gitmişlerdi, Ludovico endişeliyim diyordu, ama Hipólito sorun yaşanmayacağını söylüyordu. Toplanmış beklemekte olan mahalle halkını daha uzaklardan görmüşlerdi, o kadar çoktular ki kulübeler bile fark edilmiyordu, beyim. Çöpleri yakıyorlardı, gökyüzü kül ve akbaba doluydu. Miting komitesi onları karşılamaya gelmişti, Calancha onlara karşı can ciğer kuzu sarmasıydı, size ne demiştim? Onların tek tek elini sıkıp diğerleriyle tanıştırmıştı; diğerleri de şapkalarını çıkarıp onları kucaklamışlardı. Çatılarda ve kapılarda Odría'nın posterleri asılıydı, hepsinin elinde flamalar vardı, Yaşasın Restorasyon İhtilali, diyordu pankartlar, Yaşasın Odría, Gecekondu Mahalleleri Odría'yla Beraber, Sağlık Eğitim İş. İnsanlar onlara bakıyor, çocuklar bacaklarına sarılıyorlardı.

"Armas Meydanı'na gittiğinizde suratınızda bu matem havası olmasın," demişti Ludovico.

"Merak etmeyin, zamanı geldiğinde neşelenecekler," demişti Calancha, herif tam anasının gözüydü, beyim.

Onları otobüslere ve kamyonlara doldurdular, her türden insan vardı ama ağırlık kadınlarda ve dağlılardaydı, birçok sefer düzenlemek zorunda kaldılar. Meydan kendiliğinden gelenlerin yanı sıra diğer gecekondu mahallelerinden ve çiftliklerden getirilen insanlarla neredeyse dolmuştu. Bir kafalar denizi ve onun üzerinde dalgalanan pankartlar, posterler ve bayraklar Katedral'in oradan görünüyordu. Mahalleliyi Senyor Lozano'nun söylediği yere götürdüler. Hanımefendiler ve beyefendiler belediye binasının, mağazaların, Club de la Unión'un pencerelerine yığılmışlardı, belki Don Fermín bile oradaydı, yok muydunuz, beyim?, ve Ambrosio birden, şuraya bakın, şu balkondaki Senyor Bermúdez. İbne balıklar birbirlerinin üzerine atlayıp duruyorlar, dedi Hipólito gülerek ve süs havuzunu göstererek, bunun üzerine Ludovico da, hep bildiğin şeyden konuşuyorsun, götçü herif: Hipólito'ya her zaman böyle takılıyorlardı ve o hiç alınmıyordu, beyim. Kalabalığı hareketlendirmeye, onlara tezahürat yaptırıp boruları çaldırmaya başladılar. Gülüyor, kafalarını sallıyorlardı, hadi canlanın diyordu Ludovico, Hipólito bir fare gibi bir gruptan diğerine gidiyordu, daha çok neşe daha çok gürültü. Müzik grupları geldi, vals ve marinera melodileri çalmaya başladılar, en sonunda sarayın balkon kapısı açıldı ve başkan etrafında birçok sivil ve askerî şahsiyetle birlikte orada görününce kalabalığın coşkusu giderek arttı. Daha sonra Odría ihtilalden ve Peru'dan bahsedince iyice coştular. Kendi başlarına tezahüratlar yapıyorlardı ve konuşmanın bitiminde avuçları patlayıncaya kadar alkışladılar. Sözünü tutmuş muydu, tutmamış mıydı?, mahallede akşam hava kararırken Calancha onlara sormuştu. Ona vaat ettikleri üç yüz *sol*'ü verdiler ve o da şimdi birlikte birkaç kadeh

içki içmeleri gerektiğini söyledi. Mahalleliye içki ve sigara dağıtmışlardı, birçoğu daha şimdiden kafayı bulmuştu. Calancha'yla birlikte birkaç kadeh *pisco* içtikten sonra Ludovico ve Ambrosio oradan sıvışmış ve Hipólito'yu gecekondu mahallesinde tek başına bırakmışlardı.

"Senyor Bermúdez memnun kalmış mıdır, Ambrosio?"

"Kesinlikle kalmıştır, Ludovico."

"Hinostroza'nın yerine seninle birlikte makam arabasında çalışmam için bir şeyler yapamaz mısın?"

"Don Cayo'ya korumalık yapmak dünyada var olan en zahmetli iştir, Ludovico. Hinostroza onca geceyi uykusuz geçirmekten ötürü sersem gibi dolaşıyor."

"Ama beş yüz *sol* fazla kazanıyor, Ambrosio. Ayrıca belki bu şekilde beni kadroya alırlar. Ayrıca birlikte çalışmış oluruz, Ambrosio."

Böylece Ambrosio, Don Cayo'ya bu konudan, Hinostroza'nın yerine Ludovico'yu koymaktan bahsetmişti, beyim ve Don Cayo gülmüştü: Demek artık senin bile bana tavsiye edecek adamların var, zenci.

III

Amalia küçük bir partinin ertesi günü çok büyük bir şaşkınlık yaşadı. Beyefendinin basamakları indiğini duyunca oturma odasına gelmiş, jaluzilerin arasından arabanın hareket edişini ve köşedeki aynasızların gidişini görmüştü. İkinci kata çıktı, kapıyı hafifçe çaldı, cilalayıcıyı alabilir miyim, hanımefendi? Ve kapıyı açıp parmaklarının ucuna basarak girdi. Orada, tuvalet masasının yanında duruyordu. Pencereden sızan azıcık ışık timsahın ayaklarını, paravanı, gardırobu aydınlatıyordu, gerisi karanlığın içindeydi ve oda ılık bir buğuyla kaplıydı. Yatağa tuvalet masasına doğru giderken değil, cilalayıcıyı sürükleyerek dönerken baktı. Bir anda donakaldı: Senyorita Queta oradaydı. Nevresimlerin ve yatak örtüsünün bir kısmı halıya doğru düşmüştü, senyorita yüzü hanımefendiye dönük halde uyuyordu, bir eli kalçasının üzerindeydi, diğeriyse aşağı sarkıyordu ve çıplaktı, çırılçıplak. Şimdi, senyoritanın esmer sırtının üzerinden, beyaz bir omuz, beyaz bir kol ve öbür tarafa dönük uyuyan hanımefendinin simsiyah saçlarını da görüyordu, onun üzeri örtülüydü. Yoluna devam etti, yer diken kaplı gibi geliyordu, ama çıkmadan önce üstesinden gelinmez bir merak onu bakmaya zorladı: Bir açık renk gölge, bir koyu renk gölge, ikisi de tamamen hareketsiz, ama tuhaf

ve sanki tehlikeli bir şey yataktan çıktı ve tavandaki aynada şekil değiştiren ejderhayı gördü. İkisinden birinin rüyasında bir şeyler mırıldandığını duydu ve korktu. Kapıyı kapattığında nefes nefeseydi. Merdivende gülmeye başladı, mutfağa ağzını kapatarak geldiği için boğulacak gibiydi. Carlota, Carlota, senyorita yukarıda hanımefendiyle aynı yatakta; ve sesini alçaltıp avluya şöyle bir göz attıktan sonra devam etti, ikisinin de üzerinde hiçbir şey yok, ikisi de çırılçıplak. Aman, Senyorita Queta ilk kez burada uyumuyordu, derken birden Carlota esnemeyi bıraktı ve o da sesini alçalttı, ikisinin de üzerinde hiçbir şey yok mu, ikisi de çırılçıplak mı? Bütün sabah, tabloları düzeltirken, vazoların suyunu değiştirirken ve halıyı silkelerken birbirlerini dirsekle dürtüp durdular, beyefendi kanepede mi uyumuştu yoksa çalışma masasında mı?, ve kahkahalara boğuluyorlardı, yoksa yatağın altında mı?, ve birden, birinin gözleri gülmekten yaşlarla doluyordu ve diğeri onun sırtına avucuyla vuruyordu, ne yaşanmıştı, ne yapmışlardı, nasıl yapmışlardı? Carlota'nın kocaman gözleri atsineklerini andırıyordu, Amalia kahkahalarını durdurmak için elini ısırıyordu. Símula alışverişten döndüğünde onları bu halde buldu, onlara ne oluyordu böyle, hiçbir şey, radyoda çok komik bir fıkra dinlemişlerdi. Hanımefendi ve senyorita öğlende indiler, acıbiber soslu istiridye yediler ve buz gibi bira içtiler. Senyorita hanımefendinin sabahlıklarından birini giymişti, ama ona kısacık geliyordu. Telefon aramaları yapmadılar, plak koyup dinlediler ve sohbet ettiler, senyorita hava kararırken gitti.

Senyor Tallio gelmişti, onu içeri yollayayım mı, Don Cayo? Evet, doktorcuğum. Çok geçmeden kapı açıldı: sarı kıvırcık saçları, tüysüz ve al yanaklı suratı, elastik yürü-

yüşü tanıdı. Opera şarkıcısı, diye düşündü, yumuşakça, hadım.

"Memnun oldum, Senyor Bermúdez." Elini uzatarak geliyor ve gülümsüyordu, bakalım neşesi ne kadar sürecekti. "Umarım beni hatırlıyorsunuzdur, ben geçen sene..."

"Elbette hatırlıyorum, yine burada sohbet etmiştik, değil mi?" Onu Lozano'nun oturmuş olduğu koltuğa kadar götürdü ve kendisi de karşısına oturdu. "Sigara içmek isterseniz buyurun."

Kabul etti, aceleyle çakmağını çıkardı, başıyla selam verip duruyordu.

"Ben de bugünlerde sizi ziyaret etmeyi düşünüyordum, Senyor Bermúdez," derken yerinde duramıyor, içinde kurt varmış gibi koltukta sürekli oturuşunu değiştiriyordu. "İşte bu yüzden sanki şey gibi..."

"Bana düşüncenizi nakletmiş olmalısınız," dedi. Gülümsedi ve Tallio'nun başıyla onayladığını gördü, tam ağzını açmıştı ki ona konuşacak zamanı vermedi: Gazete kupürleri tomarını ona uzattı. Önce abartılı bir şaşkınlık hareketi, onları büyük bir ciddiyetle gözden geçiriyor ve başıyla onaylıyordu. İşte böyle, çok güzel, oku onları, beni onları okuduğuna inandır, aşağılık İtalyan göçmeni.

"Ah evet, şimdi gördüm, Buenos Aires'teki mesele değil mi?" dedi en sonunda, artık kıpırdanmıyor, hareketsizce oturuyordu. Bu konu hakkında hükümetin herhangi bir bildirisi oldu mu? Eğer olduysa onu hemen geçeriz, tabii ki."

"Bütün gazeteler Ansa'nın haberini yayımladılar, bütün haber ajanslarını geride bıraktınız," dedi. "Güzel bir atlatma haber yakalamış oldunuz."

Gülümsedi ve Tallio'nun da gülümsediğini gördü, ama bu tebessüm artık mutluluk içermiyordu, artık sadece nezaketen yapılmış bir mimikti, hadım herif, ya-

naklar daha da kızarmıştı, seni Robertito'ya hediye ediyorum.

"Biz bu haberi gazetelere göndermemenin daha iyi olacağını düşünüyorduk," dedi. "Zira Apristaların kendi ülkelerinin büyükelçiliğini taşlamaları çok üzücü bir olay. Onu burada yayımlamanın kime ne faydası olacaktı?"

"Doğrusunu isterseniz gazetelerin sadece Ansa'nın telgrafını yayımlamaları beni şaşırttı," derken omuz silkiyor, işaretparmağını kaldırıyordu. "Onu bültenlerimize ekledik çünkü bu konuda hiçbir talimat almadım. Haber bize Enformasyon Servisi üzerinden geldi, Senyor Bermúdez. Umarım herhangi bir hata yapılmamıştır."

"Bütün ajanslar o haberi kaldırdılar, bir tek Ansa hariç," dedi üzüntülü bir tonda. "Sizinle aramızda çok sıcak ilişkiler olmasına rağmen Senyor Tallio."

"Haber buraya diğerleriyle birlikte geçildi, Senyor Bermúdez." Artık kıpkırmızı olmuştu, artık gerçekten şaşırmıştı, artık poz yapmıyordu. "Hiçbir talimat hiçbir not almadım. Sizden rica ediyorum Doktor Alcibíades'i çağırın, bu konunun hemen burada açıklığa kavuşmasını istiyorum."

"Enformasyon Servisi haberleri iyi ya da kötü diye sınıflandırmaz." Sigarasını söndürdü, sakince yeni bir tanesini yaktı. "Sadece kendisine gönderilen bültenlerin teslim alındığını kanıtlayan makbuzu imzalar, Senyor Tallio."

"Eğer Doktor Alcibíades bunu benden istemiş olsaydı, haberi hemen kaldırırdım, daha önce her seferinde yaptığım gibi." Şimdi hevesli, sabırsız, şaşkındı. "Ansa'nın hükümeti rahatsız edecek şeyleri yaymaktan en ufak bir çıkarı olamaz. Ama biz kâhin değiliz, Senyor Bermúdez."

"Biz talimat vermeyiz," dedi, ilgisi dumanın çizdiği şekillere, Tallio'nun kravatının beyaz beneklerine yönelmişti. "Sadece dostane bir üslupla ve çok nadiren, ülke-

nin zararına olabilecek haberlerin yayımlanmaması için telkinde bulunuruz."

"Evet ama bütün bunları tabii ki biliyorum Senyor Bermúdez." Onu senin için tam kıvamına getirdim, Robertito. "Doktor Alcibíades'in telkinlerini her zaman harfiyen yerine getirdim. Ama bu sefer hiçbir talimat hiçbir telkin gelmedi. Sizden rica ediyorum..."

"Hükümet tam da haber ajanslarına zarar vermemek için resmî bir sansür kurumu oluşturmak istememişken," dedi.

"Eğer Doktor Alcibíades'i çağırmazsanız bu konu asla açıklığa kavuşmayacak, Senyor Bermúdez." Hadi vazelinini hazırla, Robertito. "Gelip size açıklasın, bana açıklasın. Lütfen efendim. Hiçbir şey anlamıyorum, Senyor Bermúdez."

"İzin ver ben söyleyeyim," dedi Carlitos ve garsona dönüp: "İki Alman birası, şu kutudakilerden."

The New Yorker'ın kapaklarıyla kaplı duvara yaslanmıştı. Tavandaki spotun aydınlattığı kıvırcık saçlı kafa, kocaman gözler, iki günlük sakal yüzünden kararmış surat, kırmızımsı burun bir sarhoşun, diye düşünüyor, bir griplinin.

"O bira pahalı mı?" diye sordu Santiago. "Şu sıralar param ucu ucuna yetiyor da."

"Ben ısmarlıyorum, o şerefsizlerden bir avans kaptım," dedi Carlitos. "Bu gece benimle birlikte buraya gelmekle iyi aile çocuğu imajını öldürmüş oldun, Zavalita."

Dergi kapakları parlak, ironik, rengârenkti. Masaların çoğu boştu, ama mekânı ikiye bölen parmaklıkların diğer tarafından mırıldanmalar geliyordu; barda gömlekli bir adam bira içiyordu. Karanlığın içinde gizlenmiş biri piyano çalıyordu.

"Aldığım bütün maaşı buraya bıraktığım oldu," dedi Carlitos. "Bu salaş yerde kendimi iyi hissediyorum."

"Bu benim Negro-Negro'ya ilk gelişim," dedi Santiago. "Buraya çok sayıda ressam ve yazar geliyor, değil mi?"

"Dibe vurmuş ressamlar ve yazarlar," dedi Carlitos. "Ben çömez bir delikanlıyken buraya sofu kadınların kiliseye girdikleri gibi giriyordum. Şu köşeden etrafa göz atıyor, konuşulanları dinliyordum, tanıdık bir yazar gördüğümde kalbim yerinden fırlayacak gibi oluyordu. Dâhilerin yakınında olmak istiyordum, dehalarını bana bulaştırmalarını istiyordum."

"Senin aynı zamanda yazar olduğunu biliyordum," dedi Santiago. "Şiirler yayımladığını da."

"Yazar olacaktım, şiirler yayımlayacaktım," dedi Carlitos. "*La Crónica*'ya girdim ve istikametimi değiştirdim."

"Gazeteciliği edebiyata yeğliyor musun?" dedi Santiago.

"Ben içkiyi yeğliyorum," dedi Carlitos gülerek. "Gazetecilik bir istikamet değil bir hüsran, bunu zamanla anlayacaksın."

İyice büzüştü, resimler, karikatürler ve İngilizce başlıklar demin kafasının olduğu yerdeydi ve suratını yamultan mimik, kasılmış elleri orada karşındaydı, Zavalita. Onun koluna dokundu: Kendini kötü mü hissediyordu? Carlitos doğruldu, başını duvara dayadı.

"Belki nükseden ülserim." Şimdi bir kulağında bir karga adam vardı, diğerindeyse bir gökdelen. "Belki de alkol eksikliği. Çünkü sana sarhoş görünsem de bütün gün ağzıma içki koymadım."

Sana kalan yegâne kişi ve o da hastanede, deliryum tremensle cebelleşiyor, Zavalita. Yarın mutlaka Carlitos'u ziyarete gidecek ve ona bir kitap götürecektin.

"Buraya giriyor ve kendimi Paris'te hissediyordum," dedi Carlitos. "Günün birinde Paris'e gideceğimi ve pattadanak, ne sihirdir ne keramet, bir dâhiye dönüşeceğimi düşünüyordum. Ama gidemedim, Zavalita, işte buradayım, hamile kasılmalarıyla karşındayım. *La Crónica*'ya dibe vurmaya geldiğinde sen ne olacaktın?"

"Avukat," dedi Santiago. "Hayır, daha ziyade devrimci. Komünist."

"Devrimci ve gazeteci en azından kafiyeli, oysaki şair ve gazeteci," dedi Carlitos ve kahkahalarla gülmeye başladı: "Komünist mi? Beni bir keresinde komünist olduğum gerekçesiyle işten atmışlardı. Eğer o olay yaşanmasıydı gazeteciliğe bulaşmayacaktım ve belki de şimdi şiir yazıyor olacaktım."

"Deliryum tremens nedir bilmiyor musun?" diye soruyor Santiago. "Bir şeyi bilmek istemediğinde, kimse seninle yarışamaz, Ambrosio."

"Ya ben kim komünistlik kim," dedi Carlitos. "Olayın en komik kısmı da orası, şu bir gerçek ki beni o işten neden kovduklarını hiçbir zaman öğrenemedim. Ama bir şekilde kıçıma tekmeyi vurdular ve işte, sarhoş ve ülserli bir halde karşındayım. Şerefine iyi aile çocuğu, Zavalita."

Senyorita Queta hanımefendinin en iyi arkadaşıydı, San Miguel'deki eve en çok o geliyor, partilerden hiç eksik kalmıyordu. Upuzun boy, uzun bacaklar, kızıl saçlar (Carlota onların boyalı olduğunu söylüyordu), tarçın rengi bir ten, Senyora Hortensia'nınkinden daha dikkat çekici bir vücut, ayrıca giysileri, konuşma biçimi ve içki içtiğinde yaptığı maskaralıklar. Partilerde en fazla şamata yapan oydu, dans konusunda çok cüretkârdı, o davetli erkeklerin kendisinden istifade etmesine gönlünce izin

veriyor, onları sürekli tahrik ediyordu. Onlara arkadan sarılıyor, saçlarını dağıtıyor, kulaklarını çekiyor, dizlerinin üzerine oturuyordu, yani utanmazın tekiydi. Ama çılgınlıklarıyla geceleri neşelendiren oydu. Amalia'yı ilk gördüğünde yüzünde tuhaf bir tebessümle bakakaldı, onu inceledi, uzun uzun baktı ve düşüncelere daldı, Amalia ona ne oldu böyle, bende ne tuhaflık var?, diye kendine soruyordu. Demek meşhur Amalia sensin, nihayet seni tanıdım. Neden meşhur muşum senyorita? Kalpleri çalan, erkekleri bedbaht eden kadın, diyordu Senyorita Queta, kötü âşık Amalia. Zırdeli ama bir o kadar sempatik. Hanımefendiyle birlikte telefonda insanları işletmediği zaman fıkralar anlatıyordu. Kapıdan gözlerinde hınzır bir neşeyle giriyordu, sana anlatacak bin tane yeni dedikodum var, tatlım, ve Amalia mutfaktan onun herkesi çekiştirdiğini, tiye aldığını ve dedikodusunu yaptığını işitiyordu. Carlota ve Amalia'ya da öyle espriler yapıyordu ki ikisini de dillerini yutmuş ve yüzlerini ateş basmış halde bırakıyordu. Ama çok iyi birisiydi, onları ne zaman köşedeki dükkândan bir şey almaya gönderse bir-iki *sol* veriyordu. Amalia'nın izinli olduğu bir gün evden çıkarken ona rastlayınca küçük beyaz arabasına alıp durağa kadar bıraktı.

"Alcibíades sizin büronuza bizzat telefon edip o haberin gazetelere gönderilmemesini istedi," dedi iç çekerek, ardından belli belirsiz gülümsedi. "Eğer bir araştırma yapmış olmasaydım, sizi buraya kadar rahatsız etmezdim, Senyor Tallio."

"Ama bu mümkün değil." Şaşkınlıktan altüst olmuş kırmızı surat, bir anda peltekleşen dil. "Benim büromu mu, Senyor Bermúdez? Ama sekreterim bana bütün... Bizzat Doktor Alcibíades mi? Anlamıyorum böyle bir şey nasıl..."

"Size mesajı iletmediler mi?" diyerek ona yardımcı olurken ironi yapmıyordu. "Pekâlâ, böyle bir şey olduğunu tahmin ediyordum. Alcibíades sanırım redaktörlerden biriyle konuşmuş."

"Redaktörlerden mi?" diye sorarken daha önceki güler yüzlü özgüvenden, coşkudan eser yoktu. "Ama bu mümkün değil, Senyor Bermúdez. Şu anda kafam çok karışmış durumda, çok ama çok üzgünüm. Redaktörlerden hangisiyle konuştuğunu biliyor musunuz? Sadece iki redaktörüm var, her neyse, olan olmuş, bunun bir daha tekrarlanmayacağına sizi temin ederim."

"Çok şaşırmıştım çünkü bizim Ansa'yla her zaman çok iyi ilişkilerimiz olmuştu," dedi. "Ulusal Radyo ve Enformasyon Servisi bültenlerinizin tamamını satın alıyor. Sizin de bildiğiniz gibi bu hükümete yüklü bir paraya mal oluyor."

"Tabii ki, Senyor Bermúdez." O halde, şimdi sinirlen ve numaranı yap, opera şarkıcısı. "Telefonunuzu kullanabilir miyim? Doktor Alcibíades'in mesajını kimin aldığını hemen şimdi öğreneceğim. Her şey hemen şimdi açıklığa kavuşacak, Senyor Bermúdez."

"Oturun, endişelenmeyin." Ona gülümsedi, bir sigara ikram etti, sigarasını yaktı. "Her tarafta düşmanlarımız var, sizin büronuzda bizi sevmeyen biri olmalı. Bunu daha sonra araştırırsınız, Senyor Tallio."

"Ama o redaktörler aslında iki delikanlı ve," üzgün, yüzünde trajikomik bir ifade var, "her neyse, bu işi hemen bugün açıklığa kavuşturacağım. Sizden Doktor Alcibíades'in bundan böyle sadece benimle iletişim kurmasını rica ediyorum."

"Evet, böylesi daha iyi olacak," dedi; kupürlerin Tallio'nun elleri arasında sanki tesadüfen dans edişlerini seyrederek düşündü. "İşin üzücü tarafı bana küçük bir sorun yaratmış olmanız. Başkan ve bakan bizde baş ağrısına

neden olan bir ajansın bültenlerini neden satın aldığımızı soracaklar. Ansa'yla sözleşme imzalanmasının sorumlusu ben olduğuma göre, gerisini tahmin edersiniz."

"İşte tam da bu yüzden canım bu kadar sıkkın, Senyor Bermúdez." Ve bu doğru, buradan çok uzaklarda olmayı isterdin. "Doktorla konuşan kişi bugün hemen kovulacak, efendim."

"Çünkü bu tür şeyler rejime zarar veriyor," diyordu, yüksek sesle ve melankoliyle düşünerek. "Böyle bir haber basında yer aldığında düşmanlarımız bundan istifade ediyorlar. Bize zaten yeterince sorun yaratıyorlar. Dostlarımızın da sorun yaratması hiç adil olmaz, sizce de öyle değil mi?"

"Bu tekrarlanmayacak, Senyor Bermúdez." Açık mavi bir mendil çıkarmıştı ve öfkeyle parmaklarını kuruluyordu. "Bundan kesinlikle emin olabilirsiniz. Bundan emin olabilirsiniz, Senyor Bermúdez."

"Ben insani süprüntülere hayranlık duyuyorum," dedi Carlitos sanki midesine bir yumruk yemiş gibi yeniden iki büklüm olurken. "Görüyorsun işte, suç haberleri beni yozlaştırdı."

"Daha fazla içme," dedi Santiago. "Gitsek iyi olur."

Ama Carlitos yeniden doğrulmuştu ve gülümsüyordu:

"İkinci birada sancılar kayboluyor ve kendimi hayvan gibi iyi hissediyorum, beni henüz tanımıyorsun. İlk kez birlikte içki içiyoruz, değil mi?" Evet Carlitos, diye düşünüyor, ilk kezdi. "Çok ciddisin, Zavalita, işini bitirir ve uçuşa geçersin. Dibe vuran bizlerle bir kadeh içki içmeye hiç gelmiyorsun. Seni bozmamızı mı istemiyorsun?"

"Maaşım bana ucu ucuna yetiyor," dedi Santiago.

"Eğer sizinle birlikte genelevlere gitseydim pansiyon kiramı ödeyecek param kalmazdı."

"Yalnız mı yaşıyorsun?" diye sordu Carlitos. "Senin iyi bir aile çocuğu olduğunu sanıyordum. Akrabaların yok mu? Peki, kaç yaşındasın? Daha bir çocuksun, değil mi?"

"Aynı anda çok fazla soru," dedi Santiago. "Ailem var, ama yalnız yaşıyorum. Baksana, siz kazandığınız parayla hem kafaları çekmeyi hem de genelevlere gitmeyi nasıl başarıyorsunuz? Bunu hiç anlamıyorum."

"Meslek sırları," dedi Carlitos. "Borç içinde yaşama, alacaklılara göğüs germe sanatı. Sen neden hiç geneleve gitmiyorsun, bir kadının mı var?"

"Bana otuzbir çekip çekmediğimi de soracak mısın?" dedi Santiago.

"Eğer bir kadının yoksa ve geneleve gitmiyorsan, herhalde otuzbir çekiyorsundur," dedi Carlitos. "Şayet ibne değilsen."

Yeniden iki büklüm oldu ve doğrulduğunda suratı allak bullaktı. Kıvırcık saçlı kafasını dergi kapaklarına dayadı, bir an gözleri kapalı kaldı, ardından ceplerini karıştırdı, çıkardığı bir şeyi burnuna götürüp derin derin içine çekti ve bir süre başı arkaya atılı, ağzı yarı aralık, yüzünde sakin bir sarhoşluk ifadesiyle kaldı. Sonra gözlerini açtı ve Santiago'ya alaycı bir şekilde baktı:

"Göbeğime batan iğneleri uyuşturmak için. Suratından o dehşet ifadesini sil, burada kimseye vaaz vermiyorum."

"Beni şaşırtmak mı istiyorsun?" dedi Santiago. "Boşuna zaman kaybedersin. Ayyaş, uyuşturucu bağımlısı, bunların hepsini biliyordum, yazıişlerindeki herkes bana bunlardan bahsetmişti. Ben insanları bu gibi şeyler yüzünden yargılamam."

Carlitos ona sevgiyle gülümsedi ve bir sigara ikram etti.

"Senin hakkında kötü bir izlenimim vardı; çünkü gazeteye tavsiye üzerine girdiğini duydum ve bizimle takılmaktan kaçınıyordun. Ama yanılmışım. Seni sevdim, Zavalita."

Ağır ağır konuşuyordu, yüzünde giderek artan bir sakinlik vardı, hareketleriyse her geçen dakika daha törensel ve daha yavaştı.

"Ben bir kere kokain çektim, ama beni çok kötü yaptı." Bu yalandı, Carlitos. "Kustum ve midemin altı üstüne geldi."

"Henüz canından bezmedin, oysaki *La Crónica*'da başlayalı yaklaşık üç ay oldu, değil mi?" diyordu Carlitos, kendinden geçmişçesine, sanki dua eder gibi.

"Üç buçuk ay," dedi Santiago. "Deneme süresini yeni tamamladım. Pazartesi günü sözleşmemi teyit ettiler."

"Sana yazık olmuş," dedi Carlitos. "Şimdi ömür boyu gazeteci kalabilirsin. Dinle, yaklaş bana, kimse duymasın. Sana büyük bir sırrı ifşa edeceğim. Şiir var olan en muazzam şeydir, Zavalita."

O seferinde Senyorita Queta San Miguel'deki eve öğlende geldi. İçeri bir rüzgâr gibi daldı, ona kapıyı açmış olan Amalia'nın yanından geçerken yanağından makas aldı ve Amalia onun zilzurna sarhoş olduğunu düşündü. senyora Hortensia merdivenin başına çıktı ve senyorita ona uçan bir öpücük yolladı: Biraz dinlenmeye geldim, tatlım, Ivonne moruğu beni arıyor ama uykusuzluktan ölecek gibiyim. Ne kadar talep gören biri oldun, dedi hanımefendi gülerek, yukarı gel tatlım. Yatak odasına girdiler ve biraz sonra hanımefendinin bağırışı, bize soğuk bira getirin. Amalia tepsiyle çıktı ve senyoritanın üzerinde sadece jüponla yatağa devrilmiş olduğunu gördü. Elbisesi, çorapları ve ayakkabıları yerdey-

di, şarkı söylüyor, gülüyor, kendi kendine konuşuyordu. Onun sarhoşluğu hanımefendiye de bulaşmış gibi görünüyordu zira sabahtan beri hiçbir şey içmemiş olmasına rağmen o da tuvalet masasının sandalyesinden gülüyor, şarkı söylüyor ve senyoritanın şakalarına eşlik ediyordu. Senyorita yastığa sarılıyordu, jimnastik yapıyordu, renkli saçları yüzünü örtüyordu, uzun bacaklarının aynalara yansıyan görüntüsü korkunç bir kırkayağınkilere benziyordu. Tepsiyi gördü ve oturdu, ay ne kadar susamıştım, bardağın yarısını bir dikişte içti, ay ne iyi geldi. Ve birden Amalia'yı bileğinden yakaladı, gel gel, derken ona öylesine şeytani bir bakışla bakıyordu ki, dur benden kaçma. Amalia hanımefendiye baktı ama o hınzırca bir şekilde, ne yapacağını merak ediyormuşçasına Senyoritaya bakmaktaydı ve sonra o da gülmeye başladı. Ne diyeceğim, iyi parçaları bulmakta üstüne yok, şıllık, ve senyorita hanımefendiyi tehdit ediyormuş gibi yapıyordu, beni bununla aldatmayacaksın, değil mi?, ve hanımefendi o meşhur kahkahalarından birini patlattı: Evet, seni onunla aldatıyorum. Ama sen bu mıymıntının seni kiminle aldattığını bilmiyorsun, diyordu Senyorita Queta gülerek. Amalia'nın kulakları uğuldamaya başladı, senyorita onu kolundan çekiştiriyordu ve şarkı söylemeye başladı, göze göz, şıllık, dişe diş, ve Amalia'ya baktı, şaka mı yoksa ciddi mi? Söyle bana Amalia, sabahları beyefendi gittikten sonra şıllığı teselli etmeye geliyor musun? Amalia kızsa mı yoksa gülse mi bilemiyordu. Bazen evet, zira, kekeledi ve bir espri yapmış gibi oldu. Ah yaramaz şey, diye kahkahayı patlatan Senyorita Queta hanımefendiye bakıyordu ve katıla katıla gülmekte olan hanımefendi, onu sana ödünç veriyorum ama ona iyi davran, ve senyorita Amalia'yı iterek oturur pozisyonda yatağa düşürdü. Neyse ki hanımefendi ayağa fırladı, koşarak geldi ve Amalia'yı bırakması için senyoritayla cebelleşirken gül-

meye devam ediyordu: Hadi git, Amalia, bu çatlak seni yoldan çıkaracak. Amalia odadan çıkarken arkasında ikisinin gülüşlerini işitiyordu ve basamakları gülerek indi, ama dizleri titriyordu ve mutfağa girdiğinde ciddi ve öfkeliydi. Símula eviyede bulaşıkları yıkıyordu: Neyin var? Amalia: Hiç, ikisi de sarhoş ve beni utandırdılar.

"Kötü olan şu ki bu olay tam da Ansa'yla olan sözleşmenin bitmek üzere olduğu bir zamanda yaşandı," dedi ve duman bulutları arasında Tallio'nun gözlerini aradı. "Onu yenilememiz gerektiğine bakanı ikna etmenin bana ne kadar büyük bir çabaya mal olacağını tahmin edersiniz."

"Ben onunla konuşurum, ona açıklarım." İşte oradaydılar: berrak, mahzun, korkmuş. "Zaten ben de sizinle sözleşmenin yenilenmesi hakkında konuşacaktım. Ama şimdi, bu saçma sapan karışıklık yaşandıktan sonra. Ben bakana her şeyi açıklayacağım, Senyor Bermúdez."

"Öfkesi geçene kadar onu görmeye dahi teşebbüs etmeseniz daha iyi olur," dedikten sonra ona gülümsedi ve aniden ayağa kalktı. "Netice itibarıyla ben her şeyi yoluna koymaya çalışacağım."

Süt gibi suratta renkler, umut, konuşkanlık yeniden beliriyordu, onun yanında kapıya doğru neredeyse dans ederek gidiyordu.

"Doktor Alcibíades'le konuşmuş olan redaktör ajanstan hemen bugün gönderilecek." Gülümsüyor, sesini tatlılaştırıyor, ışıltılar saçıyordu. "Bildiğiniz gibi, sözleşmenin yenilenmesi Ansa için ölüm kalım meselesi. Size ne kadar müteşekkir olduğumu bilemezsiniz, Senyor Bermúdez."

"Gelecek hafta sona eriyor değil mi? Pekâlâ, siz gereken düzenlemeleri Alcibíades'le yaparsınız. Bakanın imzasını bir an önce almaya çalışacağım."

Elini kapı koluna doğru uzattı ama açmadı. Tallio tereddüt ediyordu, yüzü yeniden kızarmaya başlamıştı. Bakışlarını bir an dahi gözlerinden ayırmadan, konuşmaya başlayacak cesareti toplamasını bekledi:

"Sözleşmeyle ilgili olarak, Senyor Bermúdez," sanki kakanı tutmaya çalışıyormuş gibi görünüyorsun, hadım herif, "geçen yılkiyle aynı şartlarda değil mi? Demek istediğim, yani biliyorsunuz."

"Benim hizmetlerimin karşılığı mı?" diye sorunca Tallio'nun huzursuzluğunu, tedirginliğini, zoraki gülümsemesini gördü; çenesini kaşıdı ve alçakgönüllülükle ekledi: "Bu kez size yüzde ona değil yüzde yirmiye mal olacak, Tallio dostum."

Ağzını biraz açtığını, alnının bir saniyeliğine kırıştığını ve düzleştiğini gördü; ardından gülümsemeyi bıraktığını ve birden çok uzaklara giden bakışıyla onayladığını gördü.

"Bir New York bankası tarafından ödenmek üzere hamiline bir çekle; onu bana gelecek pazartesi bizzat getirin." Kafanda hesaplar mı yapıyordun, Caruso. "Bakanlığın evrak işlerinin uzun sürdüğünü biliyorsunuz. Bakalım onu bir-iki haftada sonuçlandırabilecek miyiz?"

Kapıyı açtı, ama Tallio'nun bir ıstırap hareketi yaptığını görünce kapattı. Gülümseyerek bekledi.

"Çok güzel, bir-iki haftaya sonuçlanırsa muhteşem olur, Senyor Bermúdez." Sesi boğuklaşmıştı, üzgündü. "Şu konuya, yani şu şeye gelince, yüzde yirmi biraz, nasıl desem, abartılı değil mi?"

"Abartılı mı?" Sanki anlamamış gibi gözlerini biraz açtı, ama hemen akabinde dostane bir hareketle geri çekildi. "Tek kelime dahi etmeyelim, bu konuyu unutun gitsin. Şimdi sizden müsaadenizi rica edeceğim, zira yapacak çok işim var."

Kapıyı açtı, daktiloların takırtısı yükseldi, diğer uçta, masasının başındaki Alcibíades'in silueti göründü.

"Hiçbir sorun yok, anlaştık o zaman," dedi çaresizlik içinde eyleme geçen Tallio aceleyle. "Hiçbir sorun yok, Senyor Bermúdez. Pazartesi saat on, sizin için uygun mu?"

"Tamam, olur," dedi neredeyse onu dışarı iterek. "O halde pazartesi görüşmek üzere."

Kapıyı kapatır kapatmaz gülümsemeyi bıraktı. Masasına gidip oturdu, sağ çekmeceden ilaç tüpünü çıkardı, hapı dilinin ucuna koymadan önce ağzını tükürükle doldurdu. Onu yuttuktan sonra gözlerini kapatıp ellerini sumene bastırarak bir süre hareketsiz kaldı. Hemen akabinde Alcibíades girdi.

"İtalyan giderken çok üzgündü, Don Cayo. O redaktör umarım saat on birde ajansta olmuş olsun. Ona o saatte aradığımı söyledim."

"Olmuş olsun ya da olmasın onu kovacak," dedi. "Manifestoların altına imza atan bir herifin bir haber ajansında bulunması uygun değil. Mesajımı bakana iletttin mi?"

"Sizi saat üçte bekliyor, Don Cayo," dedi Doktor Alcibíades.

"Güzel, Binbaşı Paredes'e kendisini görmeye geleceğimi haber verin, doktorcuğum. Yaklaşık yirmi dakika sonra orada olacağım."

"*La Crónica*'ya herhangi bir coşku duymadan girdim, çünkü bir şekilde para kazanmam gerekiyordu," dedi Santiago. "Ama şimdi onun yapabileceğim işler arasında en az kötüsü olduğunu düşünüyorum."

"Üç buçuk ay geçirmiş olmana rağmen hâlâ hayal kırıklığına uğramadın mı?" diye sordu Carlitos. "Seni bir sirk kafesinde sergilemeleri gerek, Zavalita."

"Hayır, hayal kırıklığına uğramamıştın, Zavalita: Yeni Brezilya Büyükelçisi Doktor Hernando de Magalhães bu

sabah güven mektuplarını sundu, turizm direktörü dün geceki basın toplantısında, ülkenin turizm geleceği için iyimserim, açıklamasında bulundu, Entre Nous topluluğu dün gece seçkin ve kalabalık davetlilerin huzurunda yeni yıldönümünü kutladı. Ama bu pislik hoşuna gidiyordu, Zavalita, daktilonun başına oturunca mutlu oluyordun. Ne var ki kısacık makaleleri yazmak için gösterdiğin o aşırı titizlik, diye düşünüyor, metinleri Arispe'ye götürmeden önce düzeltirken, yırtarken ve yeniden yazarken hissettiğin o korkunç hassasiyet çok geçmeden yok oldu.

"Sen gazetecilikten ne kadar zaman sonra hayal kırıklığına uğradın?" diye sordu Santiago.

O kısa makaleleri ve cüce haber kutucuklarını ertesi sabah pansiyonun yanındaki Barranco büfesinden satın aldığın *La Crónica* nüshasında büyük bir heyecanla arıyordun. Gururla Senyora Lucía'ya gösteriyordun: İşte bunu ben yazdım, senyora.

"*La Crónica*'ya girdikten bir hafta sonra," dedi Carlitos. "Ajanstayken gazeteci değildim, daha ziyade daktilografttım. Hiç ara vermeden çalışıyor ve saat ikide işten çıkıyordum, böylece öğleden sonralarımı okuyarak, gecelerimi de yazarak geçiriyordum. Eğer beni işten çıkarmasaydılar edebiyat dünyası büyük bir şairini kaybetmeyecekti, Zavalita."

İşin akşam beşte başlıyordu, ama sen çok önceden yazıişlerinde oluyordun ve daha saat üç buçuktan itibaren pansiyonda saatine bakmaya başlıyor, tramvaya binmek için, sana bugün bir sokak işi verecekler miydi, acaba?, bir röportaj, bir araştırma?, gazeteye varmak ve masana geçip Arispe'nin çağırmasını beklemek için sabırsızlanıyordun: Bu haberi on satır olarak yazın, Zavalita. O heyecan, diye düşünüyor, o bir şeyler yapma arzusu, bir özel haber alacağım ve beni kutlayacaklar hırsı bir

daha hiç olmadı, o projeler, beni terfi ettirecekler beklentisi bir daha hiç olmadı. Yanlış giden ne oldu, diye düşünüyor. Düşünüyor: Ne zaman, neden?

"Nedenini hiçbir zaman bilemedim, ibne herif bir sabah büroya daldı ve bana, 'Sen servisi sabote ediyorsun, komünist,' dedi." Ve Carlitos ağır çekimde güldü. "Ona, ciddi misiniz, diye sordum."

"Çok ciddiyim, lanet olası," dedi Tallio. "Sabotajınızın bana kaça mal olacağını biliyor musunuz?"

"Eğer bana bir daha lanet olası derseniz ya da sesinizi yükseltirseniz bu size annenizin anılmasına mal olacak," dedi Carlitos, mutluluk dolu bir şekilde. "Tazminat bile almadım. Ve işte o zaman *La Crónica*'ya girdim ve işte o zaman şiirin mezarını keşfettim, Zavalita."

"Peki ama gazeteciliği neden bırakmadın?" diye sordu Santiago. "Başka bir iş arayabilirdin."

"Girersin ve bir daha çıkamazsın, orası kum bataklığıdır," dedi Carlitos, sanki uzaklaşıyormuş ya da uyukluyormuş gibi. "Giderek gömülüyorsun, giderek gömülüyorsun. Ondan nefret ediyorsun ama kendini ondan kurtaramıyorsun. Ondan nefret ediyorsun, ama birden, bir özel haberi almak için her şeyi yapmaya –gecelerini uykusu geçirmeye, inanılmaz yerlere girmeye– hazır oluyorsun. Bu bir bağımlılık, Zavalita."

"Burama kadar geldi, ama beni tamamen gömemeyecekler, neden biliyor musun?" diyor Santiago. "Çünkü her halükârda hukuku bitirip avukat olacağım, Ambrosio."

"Suç haberlerini ben seçmedim, bir an geldi ne Arispe yerel haberlerde ne de Maldonado telgraflarda artık bana tahammül ediyordu," diyordu Carlitos, çok uzaklardan. "Sadece Becerrita sayfasında bana katlanıyor. Polisiye olaylar, beterin de beteri. Benim hoşuma giden şey. İnsani süprüntüler, benim cevherim, Zavalita."

Sonra sustu, hareketsiz kaldı ve boşluğa bakarak gü-

lümsedi. Santiago garsonu çağırdığında uyandı ve hesabı ödedi. Çıkarken Santiago onu kolundan tutmak zorunda kaldı çünkü masalara ve duvarlara çarpıyordu. El Portal boştu, açık mavi bir şerit San Martín Meydanı'nın çatılarının üzerinde yavaşça süzülüyordu.

"Buralarda Norwin'e rastlamamış olmamız tuhaf," diye bir tür sessiz şefkatle anlatıyordu Carlitos. "Dibe vuranların en iyilerinden biridir, muhteşem bir süprüntüdür. Seni onunla tanıştıracağım, Zavalita."

Sendeliyordu, El Portal'in sütunlarından birine dayanmıştı, suratında pis sakal, ateş gibi yanan burun, trajik bir biçimde mutlu gözler. Yarın mutlaka, Carlitos.

IV

Servis kapısında Ambrosio'yla burun buruna geldiğinde eczaneden iki rulo tuvalet kâğıdıyla dönmekteydi. Hemen böyle ciddileşme, dedi Ambrosio, buraya seni görmeye gelmedim. Amalia: Neden beni görmeye gelesin ki, sanki aramızda bir şey varmış gibi. Arabayı görmedin mi? dedi Ambrosio, Don Fermín yukarıda Don Cayo'yla birlikte. Don Fermín mi, Don Cayo mu? Evet, neden böyle şaşırıyordu ki? Nedenini bilmiyordu, ama şaşırmıştı işte, birbirlerinden o kadar farklıydılar ki, Don Fermín'i o partilerden birinde hayal etmeye çalıştı ve bu ona imkânsız göründü.

"Seni görmese daha iyi," dedi Ambrosio. "Ona seni evden kovduklarını ya da senin laboratuvarı bırakıp gittiğini anlatabilir, o zaman belki Senyora Hortensia da seni kovar."

"Senin esas derdin beni buraya getirenin sen olduğunu Don Cayo'nun öğrenmesi," dedi Amalia.

"Tamam, bu da var," diye kabul etti Ambrosio. "Ama ben kendimi değil seni düşünüyorum. Don Fermín'in yanında çalışmak için onu bıraktığımdan beri Don Cayo'nun benden nefret ettiğini sana söylemiştim. Eğer beni tanıdığını öğrenirse o zaman işin biter."

"Sen ne kadar iyi biri oldun," dedi Amalia. "Artık benim için nasıl da endişeleniyorsun."

Servis kapısının orada sohbete dalmışlardı ve Amalia arada bir Símula ya da Carlota'nın o tarafa gelip gelmediğini kontrol ediyordu. Ambrosio, Don Fermín ile Don Cayo'nun eskisi kadar görüşmediklerini ona söylememiş miydi? Evet, Senyor Cayo küçükbey Santiago'yu gözaltına altığından beri artık arkadaş değildiler; ama birlikte yaptıkları işler vardı ve Don Fermín San Miguel'e bu yüzden gelmiş olmalıydı. Amalia burada çalışmaktan memnun muydu? Evet, çok, eskisinden daha az çalışıyordu ve hanımefendi çok iyi birisiydi. O zaman bana bir iyilik borçlusun, dedi Ambrosio, ama o, işi şakaya vurmasına izin vermedi: Sana borcumu çok önceden ödedim, sakın unutma. Ve hemen konuyu değiştirdi, orada, Miraflores'tekiler nasıldı? Senyora Zoila çok iyiydi, küçükbey Chispas'ın sevgilisi Miss Peru adayı olmuştu, küçükhanım Teté artık bir genç kızdı ve küçükbey Santiago kaçıp gittiğinden beri eve dönmemişti. Senyora Zoila'nın önünde onun ismi anılamıyordu, çünkü hemen hüngür hüngür ağlamaya başlıyordu. Ve birden: San Miguel sana yaradı, çok güzel bir kadın oldun. Amalia gülmedi, ona elinden geldiğince öfkeyle baktı.

"İzin günün pazar değil mi?" diye sordu. "Seni saat ikide tramvay durağında bekliyor olacağım. Gelecek misin?"

"Rüyanda bile göremezsin," dedi Amalia. "Niye çıkacağız ki, ikimizin arasında benim bilmediğim bir şey mi var?"

Mutfakta bir gürültü işitince Ambrosio'ya hoşça kal bile demeden hemen eve girdi ve olan biteni gözetlemek için doğrudan kilere gitti: Don Fermín orada Don Cayo'yla vedalaşmaktaydı. Uzun boyu, aklar düşmüş saçları ve gri takım elbisesinin içinde o kadar şıktı ki, birden onu en son gördüğünden beri yaşadıklarını, Trinidad'ı, Mirones Sokağı'nı, doğumevini hatırladı ve gözyaşlarının hü-

cum ettiğini hissedince yüzünü yıkamak için banyoya gitti. Şimdi Ambrosio'ya kızgındı, sanki aralarında bir şey varmış gibi onunla sohbet ettiği için, ona, bana burada hizmetçi aradıklarını söylediğin için o olayı unuttuğumu, seni affettiğimi mi sanıyorsun?, demediği için kendine kızgındı. Umarım geberirsin, diye düşündü.

Kravatını düzeltti, ceketini giydi, çantasını aldı ve bürodan çıktı. Sekreterlerin yanından dalgın bir suratla geçti. Otomobil kapıda bekliyordu, Savaş Bakanlığı'na, Ambrosio. Şehir merkezini geçmeleri on beş dakika sürdü. Ambrosio'nun kapıyı açmasını beklemeden aşağı atladı, beni burada bekle. Askerler ona selam veriyorlardı, bir koridor, bir merdiven, onu tebessümle karşılayan bir subay. İstihbarat Servisi'nin giriş holünde ince bıyıklı bir yüzbaşı onu bekliyordu: Binbaşı odasında, Senyor Bermúdez, buyurun. Paredes onu görünce ayağa kalktı. Masasının üzerinde üç telefon, bir flama, bir de yeşil sumen vardı; duvarlardaysa haritalar, planlar, Odría'nın bir fotoğrafı ve bir takvim.

"Espina şikâyette bulunmak için beni aradı," dedi Binbaşı Paredes. "Eğer kapıdaki o adamı çekmezsen kafasına bir kurşun sıkacakmış. Kudurmuş gibiydi."

"O sivil polisi oradan çekmelerini emrettim," dedi kravatını gevşeterek. "Şimdi en azından gözetlendiğini biliyor."

"Sana bunun bir zaman kaybı olduğunu bir kez daha söylüyorum," dedi Binbaşı Paredes. "Görevden alınmadan önce terfi ettirildi. Şimdi neden komplolara bulaşsın?"

"Çünkü bakanlıktan alınmak gururuna dokundu," dedi. "Hayır, o kalkıp kendi başına komplolar planlayamaz, bunun için fazla aptal. Ama onu kullanabilirler. Herhangi biri onu parmağında oynatabilir."

Binbaşı Paredes omuz silkti, kuşkucu bir mimik yaptı. Bir dolabı açtı ve bir zarf alıp ona uzattı. O dalgın bir şekilde kâğıtlara, fotoğraflara göz attı.

"Gidip geldiği her yer, yaptığı bütün telefon konuşmaları," dedi Binbaşı Paredes, "şüpheli hiçbir şey yok. Gördüğün gibi, adam teselliyi bulmak için kendini fermuar açıp kapamaya adamış. Breña'dakinin dışında kendine bir metres de Santa Beatriz'de tutmuş."

Güldü, bir şeyler daha homurdandı ve bir an için onları görür gibi oldu: şişman, etli butlu, sarkık memeli kadınlar, gözlerinde sapkın bir neşeyle birbiri ardına ilerliyorlardı. Kâğıtları ve fotoğrafları zarfın içine koyup masanın üzerine bıraktı.

"İki metres, orduevinde zar oyunları, haftada bir-iki kez kafayı çekme, onun hayatı bundan ibaret," dedi Binbaşı Paredes. "Emin ol, Dağlı bitik bir adam."

"Evet, ama orduda birçok arkadaşı var ve onlarca subayın ona bir iyilik borcu bulunuyordur," dedi. "Burnum bir av köpeğininki kadar iyi koku alır. Bana güven ve birazcık daha zaman tanı."

"Pekâlâ, mademki bu kadar ısrar ediyorsun onu birkaç gün daha takip ettireceğim," dedi Binbaşı Paredes. "Ama bunun faydasız olduğunu biliyorum."

"Emekli ve aptalın teki de olsa bir general generaldir," dedi, "ve bütün Apristalar ve kızılların toplamından daha tehlikelidir."

Hipólito bir hödüktü, beyim ama onun da duyguları vardı, Ludovico ve Ambrosio bunu El Porvenir'e gittikleri sefer keşfetmişlerdi. Boş zamanları vardı ve ikisi birlikte bir içki içmeye gidecekleri sırada Hipólito ortaya çıkıp onları kollarından yakalamıştı: Onlara birer *pisco* ısmarlamak istiyordu. Bolivia Caddesi'ndeki salaş yere

gitmişlerdi ve Hipólito üç küçük bardak *pisco* söylemiş, oval sigaralarını çıkarmış ve kibriti titreyen elleriyle yakmıştı. Sinirli olduğu fark ediliyordu, beyim, zoraki gülümsüyor, dilini ağzının içinde susamış bir hayvan gibi dolaştırıyor, gözucuyla etrafına bakınıyordu ve gözleri fıldır fıldır oynuyordu. Ludovico ve Ambrosio bunun nesi var diye sorarcasına birbirlerine bakıyorlardı.

"Görünüşe bakılırsa bir sorunun var galiba, Hipólito," dedi Ambrosio.

"Yoksa genelevin birinden belsoğukluğu mu kaptın, kardeşim?" diye sordu Ludovico.

Başını hayır anlamında salladı, kadehini boşalttı, çekik gözlü mekân sahibine bir tur içki daha vermesini söyledi. O halde mesele neydi, Hipólito? Onlara baktı, dumanı üstlerine doğru üfledi, nihayet baklayı ağzından çıkarma noktasına gelmişti, beyim: Bu El Porvenir işi canını sıkıyordu. Ambrosio ve Ludovico güldüler. Lafını etmeye değmeyecek bir şeydi, Hipólito, yaşlı deli karılar ilk düdük sesini duyduklarında kaçışmaya başlayacaklardı, bu dünyanın en kolay işiydi, birader. Hipólito ikinci kadehini boşalttı ve gözleri iyice yuvalarından fırladı. Bu korku değildi, o sözcüğü biliyordu ama bizzat hiç hissetmemişti, o eskiden boksörlük yapmıştı.

"Şimdi bize dövüşlerini anlatarak kafa ütülemeye kalkma," dedi Ludovico.

"Benimki kişisel bir mevzu," dedi Hipólito hüzünlü bir tonda.

Bir sonraki turu ödemek Ludovico'ya düştü ve onların tam gaz devam edeceklerini anlayan çekik gözlü şişeyi barın üzerinde bıraktı. Bu mesele yüzünden dün gece gözüne uyku girmemişti, bu yüzden ne halde olduğunu tahmin edebilirlerdi. Ambrosio ve Ludovico, delirdi mi acaba?, diye sorarcasına bakıştılar. Bizimle daha içten konuş, Hipólito, arkadaşlar böyle zamanlar için vardır. Öksürü-

yor, cesaretini toplamış gibi görünüyor, ama sonra vazgeçiyordu, beyim, en sonunda boğazı tıkandı ama sonra açıldı: Ailevi bir mesele, kişisel bir mesele ve daha fazla uzatmadan, göz yaşartıcı hikâyeyi onlara kusmuştu, beyim. Annesi hasır paspas dokuyordu ve La Parada'da bir tezgâhı vardı, onun çocukluğu El Porvenir'de geçmiş ve hayatı boyunca orada yaşamıştı, eğer onunkine yaşamak denebilirse. Arabaları yıkayıp cilalayarak, onun bunun getir götür işlerini yaparak, pazaryerindeki kamyonları boşaltarak rızkını çıkarmaya çalışıyor ve bazen de burnunu sokmaması gereken işlere sokuyordu.

"El Porvenir'de yaşayanlara ne deniyor?" diye sözünü kesti Ludovico. "Lima'da yaşayanlara Lima'lı, Bajo el Puente'de yaşayanlara Bajo el Puente'li denir, peki ya El Porvenir'de yaşayanlara?"

"Anlattıklarım senin zerre kadar umurunda değil," demişti Hipólito, öfkeli bir şekilde.

"Öyle deme, birader," dedi Ludovico onun omzunu sıvazlayarak. "Bu konu birden kafama takıldı, affedersin, sen devam et."

Yıllardır orada yaşamıyor olsa da, onu içinden atamıyordu ve bunu söylerken göğsüne dokunmuştu, beyim. El Porvenir onun evi olmayı sürdürüyordu; ayrıca boks yapmaya da orada başlamıştı. La Parada'daki o yaşlı kadınların çoğunu tanıyordu ve içlerinden bazıları da belki onu tanıyacaklardı.

"Ah, şimdi anlıyorum," dedi Ludovico. "Bunun için kendini üzmene gerek yok, bunca yıl sonra seni kim tanıyabilir. Ayrıca yüzünü bile görmeyecekler, El Porvenir'in aydınlatması çok kötüdür, yaramaz çocuklar sürekli olarak sokak lambalarını taşlayarak kırıyorlar. Boşuna dert ediyorsun, Hipólito."

Düşüncelere dalmıştı ve bir kedi gibi yalanıp duruyordu. Çekik gözlü mekân sahibi tuz ve limon getirdi,

Ludovico dilinin ucunu tuzladı, limonun yarısını ağzına sıktı, kadehini fondip yaptı ve içkinin bir anda sınıf atladığını haykırdı. Başka şeyler hakkında konuşmaya başlamışlardı, ama suskun Hipólito yere, tezgâha bakarak düşünüyordu.

"Hayır," dedi birden, "benim canımı sıkan birinin beni tanıma ihtimali değil. Benim canımı bu işin kendisi sıkıyor."

"Peki ama neden be adam?" diye sordu Ludovico. "Öğrenciler yerine yaşlı kadınları korkutmak daha iyi değil mi? Bağırıp çağırıp tekme sallamaktan başka ne yapıyorlar, Hipólito. Gürültü kimseye zarar vermez."

"Ya çocukluğumda benim karnımı doyurmuş o kadınlardan birine vurmak zorunda kalırsam?" demişti Hipólito yumruğunu korkunç bir öfkeyle masaya indirerek, beyim.

Ambrosio ve Ludovico şimdi tekrar ağlamaya başlayacak dercesine bakıştılar. Ama adamım, ama birader, eğer sana yemek verdilerse bunu iyi insan, dindar ve barışçıl oldukları için yaptılar, sen onların politik meselelere karışacaklarını mı sanıyorsun? Ama Hipólito bileğinin bükülmesine izin vermek istemiyordu, beni ikna edemiyorsunuz dercesine kafasını sallıyordu.

"Bugün bu işi gönülsüzce yapıyorum," dedi en sonunda.

"Bizim çok isteyerek mi yaptığımızı sanıyorsun?" dedi Ludovico.

"Doğrusu benim hoşuma gidiyor," dedi Ambrosio gülerek. "Benim için bir dinlence, bir macera gibi bir şey."

"Çünkü sen arada sırada geliyorsun," dedi Ludovico. "Büyük şefin şoförü olarak üst düzey bir hayat yaşıyorsun ve bu sana oyun gibi geliyor. Bir seferinde bana yaptıkları gibi koca bir taşla kafanı yarsınlar da ben seni o zaman görürüm."

"O zaman bize hâlâ hoşuna gidip gitmediğini söylersin," demişti Hipólito.

Onun başına bugüne kadar neyse ki hiçbir şey gelmemişti, beyim.

Buna nasıl cüret etmişti? İzin günlerinde, Limoncillo'daki teyzesini ya da Mirones'te oturan Senyora Rosario'yu ziyarete gitmediği zaman, komşu evlerde çalışan hizmetçiler Anduvia ve María'yla çıkıyordu. Ona bu işi bulması için yardım etti diye, olanları unuttuğunu mu sanmıştı? Dolaşacak, sonra da sinemaya gireceklerdi; bir pazar folklorik danslar gösterisini izlemek için Coliseo'ya gitmişlerdi. Onunla sohbet etmen artık onu affettiğin anlamına mı geliyor? Bazen Carlota'yla çıkıyordu, ama çok sık değil, çünkü Símula onu hava kararmadan önce eve getirmesini istiyordu. Ona kötü davranman gerekirdi, sersem. Evden çıkmadan önce tembihleriyle, döndüklerindeyse sorularıyla onları deli ediyordu. Pazar günü onu ağaç edecekti, Miraflores'ten oraya boşuna gelmiş olacaktı, sana nasıl da saydıracaktı. Zavallı Carlota, Símula burnunu dışarıya uzatmasına izin vermiyor, onu erkeklerle korkutarak durduruyordu. Bütün haftayı onu orada sap gibi bekleyeceğini düşünerek geçirdi, bazen bir öfke krizine kapılıp titremeye başlıyor, bazense gülüyordu. Ama belki de gelmeyecekti, ona rüyanda bile göremezsin demişti ve ne diye gideyim ki diyecekti. Cumartesi günü Senyora Hortensia'nın ona hediye ettiği mavi parlak elbiseyi ütüledi, yarın nereye gidiyorsun, diye sordu Carlota, teyzene mi? Aynada kendine bakıyor ve kendi kendine küfrediyordu: Sen çoktan gitmeye karar vermişsin, sersem. Hayır, gitmeyecekti. Bu pazar günü yeni aldığı topuklu ayakkabıları ilk kez giyecek ve tombala oyununda kazandığı bileziği takacaktı. Çıkmadan önce dudaklarına

biraz ruj sürdü. Masayı çabucak topladı, öğle yemeğinde neredeyse hiçbir şey yemedi, kendini aynada boydan boya görmek için hanımefendinin odasına çıktı. Dosdoğru Bertoloto Caddesi'ne kadar gidip oradan ileriye doğru devam etti ve Costanera Caddesi'ne vardığında bir öfke ve bedeninde karıncalanmalar hissetti: Orada, duraktaydı, ona el sallıyordu. Düşündü, hemen geri dön, düşündü, onunla konuşmayacaksın. Üzerinde kahverengi bir takım elbise, beyaz gömlek, kırmızı kravat vardı ve ceketinin küçük cebine de bir mendil koymuştu.

"Beni burada ağaç etmemen için dua ediyordum," dedi Ambrosio. "Gelmene çok sevindim."

"Tramvaya binmeye geldim," dedi Amalia kızgınlıkla ve yüzünü başka tarafa çevirerek. "Teyzemi görmeye gidiyorum."

"Ah, iyi o zaman," dedi Ambrosio. "O halde şehir merkezine kadar beraber gidelim."

"Bir ayrıntıyı az daha unutuyordum," dedi Binbaşı Paredes. "Espina senin şu arkadaşınla, Zavala'yla çok fazla görüştü."

"Bunun önemi yok," dedi. "Onlar yıllardır arkadaş. Laboratuvarı ordunun ihtiyaçlarını karşılasın diye Espina ona imtiyaz sağladı."

"O kodamanda hoşuma gitmeyen şeyler var," dedi Binbaşı Paredes. "Arada sırada onu izletiyorum. Bazen önde gelen Apristalarla buluşuyor."

"O önde gelen Apristalar sayesinde birçok şeyden haberi oluyor ve ben de bu sayede birçok şeyi öğreniyorum," dedi. "Zavala sorun değil. Bak zaman kaybı dediğin şey onu izlemek olur."

"O kodamanın sadakatine hiçbir zaman ikna olmadım," dedi Binbaşı Paredes. "İşlerini yürütebilmek için

rejimin yanında duruyor. Onunki tamamıyla menfaat ilişkisi."

"Hepimiz menfaatimiz icabı rejimle birlikteyiz; önemli olan husus Zavala gibi heriflerin menfaatinin rejimin yanında bulunmak olması," dedi gülümseyerek. "Cajamarca mevzusuna bir göz atabilir miyiz?"

Binbaşı Paredes kabul etti. Üç telefondan birini kaldırıp bir emir verdi. Sonra bir an düşünceye daldı.

"İlk başta kendini kinik biriymiş gibi gösterdiğini sanmıştım," dedi bir süre sonra. "Ama şimdi öyle olduğundan eminim. Hiçbir şeye ve hiç kimseye inanmıyorsun, Cayo."

"Bana inanmam için değil, bir iş yapmam için maaş veriyorlar," dedi bir kez daha gülümseyerek. "Ve bu işi iyi yapıyorum, değil mi?"

"Eğer bu görevde sırf menfaat için bulunuyorsan, başkanın sana yaptığı diğer bin kat daha iyi teklifleri neden kabul etmedin?" diye sordu Binbaşı Paredes gülerek. "Görüyorsun işte, sen kinik birisin, ama olmak istediğin kadar da değil."

Adam gülümsemeyi kesti ve Binbaşı Paredes'e kayıtsızca baktı.

"Belki amcan bana kimsenin vermediği bir fırsatı vermiş olduğu içindir," dedi omuz silkerek. "Belki bu görevde amcana hizmet ettiğim gibi hizmet edecek birisiyle hiç karşılaşmadığım içindir. Belki de bu işi sevdiğim içindir. Bilmiyorum."

"Başkan sağlığın için endişeleniyor, aynı şekilde ben de," dedi Binbaşı Paredes. "Üç yılda on yaş yaşlandın. Ülserin nasıl gidiyor?"

"İyileşti," dedi. "Ne mutlu ki artık süt içmek zorunda değilim."

Elini masanın üzerindeki sigaralara uzattı, alıp bir tane yaktı ve bir öksürük krizine tutuldu.

"Günde ne kadar içiyorsun?" diye sordu Binbaşı Paredes.

"İki ya da üç paket," dedi. "Ama kara tütün, senin içtiğin şu pisliklerden değil."

"Senin sonunu acaba hangisi getirecek?" dedi Binbaşı Paredes gülerek. "Sigara mı, ülser mi, amfetaminler mi, Apristalar mı yoksa Dağlı gibi garezli bir subay mı? Ya da haremin mi?"

Belli belirsiz gülümsedi. Kapı çalındı, incecik bıyıklı yüzbaşı elinde bir klasörle girdi: Fotostatikler hazır, binbaşım. Paredes planı masa üzerine yaydı: Bazı kavşaklarda kırmızı ve mavi işaretler, birçok sokakta zikzaklar çizdikten sonra bir meydanda son bulan siyah kalın bir çizgi. Uzunca bir süre planın üzerine eğilmiş halde kaldılar. Tehlikeli noktalar, diyordu Binbaşı Paredes, birliklerin yığılma yerleri, hareketin izleyeceği yol, açılışı yapılacak köprü. O küçük bir deftere notlar alıyor, sigara içiyor, tekdüze sesiyle sorular yöneltiyordu. Koltuklarına döndüler.

"Yarın Yüzbaşı Ríos'la birlikte Cajamarca'ya gidip güvenlik önlemlerine son kez bir göz atacağım," dedi Binbaşı Paredes. "Bizim açımızdan hiçbir sorun yok, güvenlik bir saat gibi işleyecek. Peki ya senin adamlar?"

"Güvenlik açısından rahatım," dedi. "Beni endişelendiren başka bir şey."

"Onun nasıl karşılanacağı mı?" diye sordu Binbaşı Paredes. "Ona yönelik tatsız bir şey yapacaklarını mı düşünüyorsun?"

"Senatör ve milletvekilleri meydanı doldurma sözü verdiler," dedi "Ama bu sözleri bilirsin. Bugün öğleden sonra karşılama komitesiyle görüşeceğim. Onları Lima'ya getirttim."

"Eğer bu dağlılar onu kollarını kocaman açarak karşılamazlarsa hepsi birer lanet olası nankör olacaklar," dedi Binbaşı Paredes. "Onlara bir yol, bir köprü yapıyor.

Daha önce Cajamarca diye bir yerin varlığını kim hatırlamıştı?"

"Cajamarca her zaman bir Aprista yatağı olmuştur," dedi. "Orada bir temizlik yaptık, ama her zaman beklenmedik şeyler olabilir."

"Başkan seyahatin çok başarılı geçeceğine inanıyor," dedi Binbaşı Paredes. "Ona mitingde kırk bin kişi olacağını ve hiçbir sorun yaşanmayacağını garanti ettiğini söylüyor."

"O kadar insan olacak ve bir sorun yaşanmayacak," dedi. "Ama beni yaşlandıran işte bu tür şeyler. Yoksa ülser ya da sigara değil."

Çekik gözlüye içkileri ödeyip çıkmışlardı ve avluya vardıklarında toplantı çoktan başlamıştı, beyim. Senyor Lozano onlara ters ters bakarak saati gösterdi. Orada yaklaşık elli kişi vardı, hepsi sivil giyimliydi, bazıları aptal gibi gülüyorlardı ve o ne pis kokuydu öyle. Şu kadrolu, şu benim gibi gündelikçi, şu kadrolu, diye gösteriyordu Ludovico, o sırada hafif göbekli, biraz kekeme bir polis binbaşısı konuşuyordu ve sürekli olarak "yani" sözcüğünü tekrarlayıp duruyordu. Yani etrafta müdahale birlikleri vardı, yani aynı zaaaamanda devriyeler de, yani çevredeki gaaaarajlarda ve boş arsalarda gizlenmiş aaatlı birlikler de vardı. Ludovico ve Ambrosio çok koooomik ya dercesine bakışıyorlardı, beyim, ama Hipólito cenaze suratıyla devam ediyordu. İşte o sırada Senyor Lozano öne doğru çıktı ve ne diyeceğini duymak için öyle bir sessizlik oluştu ki.

"Ama hâkim fikir polisin müdahale etmemesi gerektiği yönünde," demişti. "Bu Senyor Bermúdez'in özel olarak istediği bir şey. Aynı şekilde silah kullanılması da istenmiyor."

"Sen buradasın diye büyük şefe yalakalık yapıyor," demişti Ludovico Ambrosio'ya. "Sen gidip ona anlatasın diye."

"Yani bu yüzden sizlere taaaabanca değil cop ve diğer etkili silahlardan dağıtılacak."

Bir anda bir mideler, gırtlaklar, ayaklar uğultusu yükseldi, protesto ediyorlardı ama ağızlarını açmadan, beyim. Sessizlik, dedi binbaşı, ama olayı akıllıca bir biçimde toparlayan Senyor Lozano oldu.

"Siz birinci sınıf bir ekipsiniz ve bir avuç serseriyi dağıtmak için mermiye ihtiyacınız yok, zaten durum ciddileşirse müdahale birliği olaya dahil olacak," demiş ve çok bilgece bir şaka yapmıştı: "Korkanlar elini kaldırsın." Kaldıran olmadı, bunun üzerine, "İyi o zaman, yoksa içkileri iade etmek zorunda kalacaktım." Gülüşmeler yükseldi ve Senyor Lozano: "Bilgilendirmeye devam edin, binbaşı."

"Yani aaaanlaşılmış olması lazım, silah deposundan malzemelerinizi almadan önce birbirinizin yüzlerine iyi bakın da sonra yaaaanlışlıkla birbirinizi sopalamayın."

Espri espri olduğu için değil ama nezaketten gülmüş ve silah deposunda bir makbuz imzalamak zorunda kalmışlardı. Onlara coplar, muştalar ve bisiklet zincirleri verdiler. Avluya dönüp diğerlerinin arasına karıştılar, bazıları o kadar sarhoştu ki konuşmakta zorlanıyorlardı. Ambrosio onlarla sohbet açıyor, nereli olduklarını soruyor, oraya rasgele mi seçildiklerini soruyordu. Hayır, beyim, hepsi gönüllüydü. Fazladan birkaç *sol* kazanacakları için mutluydular, ama bazıları başlarına gelebilecek şeylerden ötürü korkuyordu. Sigara içiyor, şakalaşıyor, oyun olsun diye coplarla birbirlerine vuruyorlardı. Binbaşı otobüsün hazır olduğunu söylemek için saat altı civarında gelene kadar orada bu şekilde takıldılar. El Porvenir semtinin meydanında grubun yarısı Ludovico ve Ambrosio'yla birlikte merkezde, salıncakların orada

kaldı. Hipólito diğerlerini sinema tarafına götürmüştü. Üçerli, dörderli gruplara ayrılarak panayıra dalmışlardı. Ambrosio ve Ludovico havada uçan koltuklara bakıyorlardı, kadınların eteklerini kaldırmak için müthiş bir şey mi? Hayır, beyim, hiçbir şey gözükmüyordu, çok az ışık vardı. Diğerleri *raspadilla* ya da tatlı patates tatlısı *camotillo* satın alıyorlardı, iki tanesi şişelerini de yanlarında getirmişlerdi ve dönme dolabın yanında ufak ufak demleniyorlardı. Görünüşe bakılırsa Lozano'ya yanlış bilgi vermişler, demişti Ludovico. Yarım saattir orada bekliyorlardı ve ne gelen vardı ne de giden.

Tramvayda yan yana oturdular ve Ambrosio onun biletini ödedi. Amalia oraya geldiği için o kadar öfkeliydi ki yüzüne dahi bakmıyordu. Nasıl bu kadar kindar olabiliyorsun, diyordu Ambrosio. Yüzünü cama yaslayan Amalia Brasil Caddesi'ne, otomobillere, Beverly Sineması'na bakıyordu. Kadınların iyi bir kalbi ve kötü hafızaları vardır, diyordu Ambrosio, ama sende tam tersi, Amalia. Sokakta karşılaştıkları ve ona San Miguel'de ev işlerini yapacak bir kız aradıklarını haber verdiği o gün gayet güzel sohbet etmemişler miydi? Amalia Polis Hastanesi'ne, Magdalena Vieja Kavşağı'na bakıyordu. Ve geçen gün servis kapısının önünde güzel güzel konuşmamışlar mıydı? Salezyen Koleji, Bolognesi Meydanı. Şu anda hayatında başka bir erkek var mı, Amalia? Tam o sırada tramvaya binen iki kadın gelip karşılarına oturdular, kötü kadınlara benziyorlardı ve Ambrosio'ya arsızca bakmaya başladılar. İki arkadaş gibi bir kez beraber çıkmalarında ne kötülük vardı? Kadınların Ambrosio'ya gülücükleri, bakışları ve cilveleri, derken birden, nasıl yaptığını bilmeden, ona değil iki kadına bakarken, sözcükler ağzından dökülüverdi: Pekâlâ, nereye gidiyoruz? Ambrosio ona şaşkınlıkla baktı,

başını kaşıdı ve güldü: Ne kadın ama! Rímac'a gittiler, çünkü Ambrosio'nun bir arkadaşını görmesi gerekiyordu. Onu Chiclayo Sokağı'ndaki küçük bir lokantada tavuklu pilav yerken buldular.

"Seni sevgilimle tanıştırayım, Ludovico," dedi Ambrosio.

"Siz ona bakmayın," dedi Amalia. "Biz sadece arkadaşız."

"Otursanıza," dedi Ludovico. "Benimle bir bira için."

"Ludovico'yla birlikte Don Cayo için çalıştık, Amalia," dedi Ambrosio. "Ben arabayı kullanıyordum, o da korumalık yapıyordu. Ne kötü gecelerdi onlar, değil mi Ludovico?"

Lokantada sadece erkekler vardı ve bazılarının görüntüsü korkunçtu; Amalia kendini huzursuz hissediyordu. Senin burada ne işin var, diye kendine soruyordu, neden bu kadar aptalsın. Diğer masalardan onu gözucuyla kesiyor ama hiçbir şey söylemiyorlardı. Yanındaki iki azmandan korkuyor olmalıydılar, çünkü Ludovico da Ambrosio gibi uzun boylu ve iri yapılıydı. Ne var ki çiçekbozuğu suratı ve çarpık dişleriyle çok çirkindi. Birbirlerine bir şeyler anlatıyor, arkadaşlarını soruyorlardı ve o sıkılıyordu. Derken birden Ludovico masaya çok sert olmayan bir şekilde vurdu: Tamam işte, Acho'ya gideceklerdi, onları içeriye sokacaktı. Onları seyircilerin girdiği kapıdan değil daracık bir yan sokaktan soktu; polisler Ludovico'yu samimi bir arkadaş gibi selamlıyorlardı. Tribünlerin üst kısmına oturdular, ama az sayıda seyirci olduğu için ikinci boğada dördüncü sıraya kadar indiler. Üç matador vardı, ama yıldız olan Santa Cruz'du, bir zenciyi ışıltılı kıyafetlerin içinde görmek garip geliyordu. Ona tezahürat yapıyorsun çünkü senin ırk kardeşin, diye Ludovico Ambrosio'ya espri yapıyordu, o da hiç kızmadan, evet, diyordu, ama aynı zamanda da cesur biri. Ger-

çekten öyleydi: Kendi etrafında dönüyor, diz çöküyor, boğayı arkası dönük bekliyordu. Amalia boğa güreşlerini sadece sinemada görmüştü ve boğa çömezlerden birini devirdiğinde gözlerini kapatıyor ve çığlık atıyordu, pikadorlar ne kadar vahşi diyordu, ama son boğada o da Ambrosio gibi mendilini çıkardı ve hayvanın kulağını istedi. Acho'dan mutlu çıktı, en azından yeni bir şey görmüştü. İzin gününü Senyora Rosario'nun çamaşır asmasına yardım ederek, teyzesinin kiracılarından yakınmasını dinleyerek ya da Anduvia ve María'yla birlikte nereye gideceklerini bilmeden dönüp durarak boşa harcamak çok aptalcaydı. Acho Kapısı'nda birer mor *chicha* içtikten sonra Ludovico onlardan ayrıldı. İkisi Aguas gezinti yoluna kadar yürüdüler.

"Boğa güreşini sevdin mi?" diye sordu Ambrosio.

"Evet," dedi Amalia. "Ama hayvanlara ne kadar zulmediyorlar, değil mi?"

"Eğer sevdiysen tekrar geliriz," dedi Ambrosio.

Ona tam rüyanda bile göremezsin diyecekti ki vazgeçti, ağzını kapattı ve düşündü, sersem. Ambrosio'yla çıkmayalı üç yılı aşkın bir süre, neredeyse dört yıl olduğunu düşündü ve birden hüzünlendi. Şimdi ne yapmak istersin?, diye sordu Ambrosio. Limoncillo'ya, teyzesini görmeye gidecekti. Bütün bu yıllar boyunca Ambrosio ne yapmıştı acaba? Başka bir gün gidersin, dedi Ambrosio, hadi gel sinemaya gidelim. Rímac'taki sinemaların birinde bir korsan filmi oynuyordu, ona girdiler ve karanlıkta Amalia gözlerinin dolduğunu hissetti. Trinidad'la sinemaya gittiğin zamanları mı hatırlıyordun, sersem? Yoksa Mirones'te yaşadığın ve günlerini, aylarını hiçbir şey yapmadan, hiç konuşmadan, neredeyse düşünmeden geçirdiğin zamanları mı? Hayır, daha öncesini hatırlıyordu, pazarları Surquillo'da görüştükleri ve geceleri garajın bitişiğindeki küçük odada gizlice bir araya gel-

dikleri dönemi ve o olayı. Yeniden öfke hissetti, eğer bana dokunursa onu tırmalarım, onu öldürürüm. Ama Ambrosio bunu yapmayı denemedi bile ve çıkışta onu öğle yemeğine davet etti. Armas Meydanı'na kadar yürürken geçmiş hariç her şey hakkında konuştular. Ambrosio bir tek tramvayı bekledikleri sırada kolundan tuttu: Ben senin sandığın gibi birisi değilim, Amalia. Sen olduğunu sandığın şey de değilsin, dedi Queta, sen yaptığın şeysin, o zavallı Amalia'ya çok acıyorum. Beni bırak yoksa bağırırım, dedi Amalia ve Ambrosio onu bıraktı. Burada kavga etmiyorlardı ki, Amalia, senden sadece geçmişi unutmanı istiyorum. Üzerinden o kadar çok zaman geçti ki, Amalia. Tramvay geldi ve hiç konuşmadan San Miguel'e kadar gittiler. Las Canonesas Koleji durağında indiklerinde hava kararmıştı. Senin başka bir erkeğin, şu tekstilcin oldu, dedi Ambrosio, ama benim hiç kadınım olmadı. Ve biraz sonra, artık evin köşesine geldikleri sırada, gücenik bir sesle: Bana çok acı çektirdin, Amalia. Cevap vermedi ve koşarak uzaklaştı. Evin kapısında dönüp ona baktı: Köşede, dalsız ağaççıkların arasında yarı gizlenmiş bir şekilde duruyordu. Kendini duygularına kaptırmamak için onca mücadele etmesine rağmen yine de kendini duygularına kaptırmasına öfkelenerek eve girdi.

"Cusco'daki şu subaylar locasından ne haber?" diye sordu.

"Şimdi terfiler kongreye sunulduğunda, Albay Idiáquez terfi ettirilecek," dedi Binbaşı Paredes. "General olunca Cusco'da kalmaya devam edemez ve o gittikten sonra grup dağılacaktır. Şu an için toplanıp konuşmaktan başka bir şey yaptıkları yok."

"Idiáquez'in oradan çıkması yetmez," dedi. "Binbaşı

ne olacak, yüzbaşılar ne olacak? Onları hâlâ neden dağıtmadıklarını anlamıyorum. Savaş bakanı tayinlerin bu hafta başlayacağını söylemişti."

"Onunla on kere konuştum, ona raporları on kere gösterdim," dedi Binbaşı Paredes. "Saygın subaylar söz konusu olduğu için çok temkinli hareket etmek istiyor."

"O halde başkanın olaya müdahale etmesi gerekiyor," dedi. "Cajamarca'ya seyahatin ardından ilk yapılacak şey o oluşumu dağıtmak olacak. Yakından izleniyorlar mı?"

"Tahmin edeceğin gibi," dedi Binbaşı Paredes. "Ne yediklerine kadar biliyorum."

"Hiç beklemediğimiz bir anda birisi çıkıp masanın üstüne bir milyon *sol* koyacak ve o zaman nur topu gibi bir ihtilalimiz olacak," dedi. "Onları bir an önce birbirine olabildiğince uzak garnizonlara dağıtmak gerekiyor."

"Idiáquez rejime birçok iyilik borçlu," dedi Binbaşı Paredes. "Başkan etrafındaki insanlarla ilgili olarak sürekli hayal kırıklığı yaşıyor. Idiáquez'in subayları kendisine karşı kışkırttığını öğrendiğinde çok üzülecek."

"Eğer ayaklandığını öğrenseydi çok daha fazla üzülecekti," dedikten sonra ayağa kalktı ve çantasından bazı kâğıtlar çıkarıp Binbaşı Paredes'e verdi. "Şunlara bir göz atıver, burada dosyaları olup olmadığını bana söylersin."

Paredes ona kapıya kadar eşlik etti ve tam çıkacağı sırada kolunu tuttu:

"Bu sabah Arjantin'den gelen haber ne öyle? Senden nasıl kaçtı?"

"Benden kaçan bir şey yok," dedi. "Apristaların bir Peru Büyükelçiliği'ni taşlaması iyi haberdir. Başkana danıştım ve yayımlanması konusunda benimle hemfikir oldu."

"Öyle olsun," dedi Binbaşı Paredes. "Onu okuyan subaylar burada deliye döndüler."

"Gördüğün gibi ben her şeyi düşünüyorum," dedi. "Yarın görüşürüz."

Ama çok geçmeden Hipólito ikisinin yanına geldi, suratından düşen bin parçaydı, beyim: Oradaydılar, pankartlar falan her şey tastamamdı. Meydanın bir köşesinden girmişlerdi ve onlar da meraklılar gibi yanlarına yaklaştılar. İçlerinden dördü kırmızı harflerle yazılmış bir pankartı taşıyordu, peşlerinden bir kalabalık geliyordu, gruba slogan attıranlar için Ludovico elebaşları demişti ve topluluğun sonu yüz elli-iki yüz metre geriye kadar uzanıyordu. Panayırdaki insanlar da neler olduğunu görmek için oraya yaklaşmışlardı. Bağırıyorlardı, özellikle de en öndekiler, ne dedikleri anlaşılmıyordu, grup yaşlılar, gençler, çocuklardan oluşuyordu, ama aralarında tek bir erkek yoktu, Senyor Lozano'nun dediği gibi, demişti Hipólito. Bir sürü saç beliği, bir sürü etek, bir sürü şapka. Bunlar kendilerini dinî tören alayında mı sanıyorlar, demişti Ludovico: Aralarından üçü ellerini dua eder gibi açmışlardı, beyim. Yaklaşık iki yüz, üç yüz, belki de dört yüz kişiydiler ve en sonunda meydana girişleri tamamlandı.

"Gördün mü, tereyağından kıl çeker gibi kolay olacak," demişti Ludovico.

"Sana göre hava hoş," dedi Hipólito.

"Tam ortalarına dalalım ve onları iki gruba bölelim," demişti Ludovico. "Biz baş tarafı halledelim, sana da kuyruğu bırakalım."

"Umarım kuyruk darbeleri kafa darbelerinden daha yumuşaktır," diye espri yapmayı denedi Hipólito, beyim, ama sözcükler ağzından zorlukla çıkıyordu. Yakasını kaldırdı ve kendi grubunu bulmaya gitti. Kadınlar meydanda bir tur attılar, onlar da arkalarından dağınık bir şekil-

de takip ettiler. Dönme dolabın önüne geldiklerinde Hipólito bir kez daha yanlarına gelmişti: Ben pişman oldum, gitmek istiyorum. Bak sana değer veririm ama kendime daha çok değer veririm, demişti Ludovico, bak seni uyarıyorum, göt herif, seni çok fena yaparım. Bu tokat gibi sözler onu kendine getirmiş, moralini yükseltmişti, beyim: Ateş saçan bakışlarla dönüp gitti. Adamlarını yavaş yavaş bir araya toplamış, onları sözlerle gaza getirmiş ve çaktırmadan gösterinin içine sokulmuşlardı. Kadınlar dönme dolabın orada bir araya gelmişlerdi, pankartı taşıyanlar yüzlerini diğerlerine dönmüşlerdi. Tam o sırada elebaşlarından biri yüksekçe bir yere çıkıp konuşma yapmaya başladı. Şimdi daha da fazla insan toplanmıştı, orada tıkış tıkıştılar, dönme dolabın müziği kapatılmıştı, ama söylediklerinin tek kelimesi dahi anlaşılmıyordu. Giderek aralarına karışıyor, söylenenleri alkışlıyorlardı, sersem karılar bize yol açıyorlar, diyordu Ludovico, ve diğer tarafta Hipólito'nun adamları da aynı şekilde göstericilerin arasına karışmaya devam ediyordu. Alkışlıyor, onlara sarılıyor, iyi güzel bravo diye bağırıyorlardı, kadınlardan bazıları onlara şöyle bir bakmakla yetinirken diğerleri, geçin geçin diyorlardı, onlara el uzatıyorlardı, burada yalnız değiliz. Ambrosio ve Ludovico bu kargaşada birbirimizi kaybetmeyelim dostum, dercesine bakışmışlardı. Artık onları ikiye bölmüşlerdi, tıpkı bir kama gibi tam ortaya saplanmışlardı. Çıngıraklarını, düdüklerini çıkarıp şamata yapmaya başlamışlardı, Hipólito megafonuyla bağırıyordu, susturun şu provokatörü!, yaşasın General Odría!, Halk düşmanlarına ölüm!, coplar, muştalar, yaşasın General Odría! Korkunç bir kargaşa, beyim. Yüksekçe yerden konuşma yapan, provokatörler diye haykırıyordu, ama gürültü onun sesini yuttu, Ambrosio'nun etrafındaki kadınlar ciyaklıyor ve itişiyorlardı. Hadi dağılın, diyordu Ludovico onlara, sizi kandır-

dılar, evlerinize dönün, tam o sırada bir el onu gafil avlamıştı ve Ludovico daha sonra Ambrosio'ya boynumun derisinin o tırnaklarda koparılıp götürüldüğünü hissettim diye anlatmıştı, beyim. İşte orada coplar, zincirler, şamarlar ve yumruklar da dansa katılmıştı ve bir milyon kadın kükremeye ve tekmelemeye başlamışlardı. Ambrosio ve Ludovico birlikteydiler, birisi sendeledi mi diğeri onu tutuyor, birisi yere düştü mü diğeri onu kaldırıyordu. Tavuklar horoz çıktı, demişti Ludovico, Hipólito sersemi haklıymış. Çünkü kendilerini savunuyorlardı, beyim. Kadınlar yere devrildiklerinde tamam oradan kalkamıyor, ama adamların bacaklarına sarılıp onları da yere düşürüyorlardı. Sürekli tekme sallamak, zıplayıp durmak gerekiyordu, yağmur gibi küfür yağıyordu. Sayımız çok az, demişti içlerinden biri, müdahale birlikleri gelsin, ama Ludovico, hayır, lanet olası! Kadınlara yeniden saldırıp onları geriletmişlerdi, dönme dolabın etrafını çevreleyen çit duvar aşağı devrilince bir sürü deli kadın onun altında kaldı. Bazıları sürünerek kaçmaya çalışıyordu ve şimdi yaşasın Odría sloganlarının yerini analarının hatırını sormalar ve orospular diye bağırmalar almıştı ve topluluğun baş kısmı nihayet küçük gruplara bölünmüştü ve artık onları def etmek çocuk oyuncağıydı. İki-üç adam hep beraber kadınlardan birini yakalayıp iyice patakladıktan sonra başka birine geçip aynı şeyi ona yapıyorlardı, Ambrosio ve Ludovico kendi terli alınlarıyla bile dalga geçiyorlardı. Tam o sırada bir silah sesi duyuldu, beyim, o ateş edeni bir yakalarsam, demişti Ludovico. Ama silah sesi oradan değil, arka taraftan gelmişti. Kuyruk kısmı tek parça halindeydi ve direnmeye devam ediyordu, beyim. Onlara yardıma koştular ve onu parçaladılar. Soldevilla adında biri ateş etmişti, on tanesi etrafımı sardı, gözlerimi oyacaklardı, kimseyi öldürmemişti, havaya ateş etmişti. Ama Ludovico yine de çok

öfkelendi: Sana tabancayı veren pislik kim? Ve Soldevilla: Bu silah teşkilatın değil, benim şahsi malım. Sen her şekilde boku yedin, demişti Ludovico, rapor yazacağım ve sen prim alamayacaksın. Panayır boşalmıştı, dönme dolabı, uçan koltukları ve roketi çalıştıran herifler kulübelerinde tir tir titriyorlardı, aynı şekilde Çingeneler de çadırlarında. Yoklama yaptılar ve bir kişi eksik çıktı, beyim. Onu ağlayan bir karının yanında uyuşmuş halde buldular. Birçoğu öfkeye kapılmıştı, ne yaptın ona orospu?, ve üzerine çullandılar. Adamın adı Iglesias'tı, Ayacucho'luydu, ağzı yarılmıştı, uyurgezer gibi ayağa kalktı, ne oldu, ne oldu? Yeter, demişti Ludovico kadını dövmekte olanlara, bu iş bitti. Otobüse boş arsada binmişlerdi ve kimse konuşmuyordu, yorgunluktan ölecek gibiydiler. İnince sigara içmeye, birbirlerinin suratlarına bakmaya, şuram ağrıyor diye espriler yaparak gülüşmeye başlamışlardı, karım bu tırmığın iş kazası olduğuna asla inanmayacak. Güzel, çok güzel, demişti Senyor Lozano, iyi iş başardınız, hadi gidin dinlenin. Yaptığımız işler aşağı yukarı bunlardı, beyim.

V

Amalia hafta boyunca düşünceli ve dalgındı. Carlota ona ne düşündüğünü soruyordu, yediği haltları bir tek kendi bilen Símula onu görünce kendini hatırlıyor, Senyora Hortensia ise nerelerdesin, dünyaya dön, diyordu. Artık ona karşı öfkeli değildi, onunla çıkmış olduğu için artık kendine de kızmıyordu. Ondan nefret ediyorsun ve sonra geçiyor, diye düşünüyordu, hemen akabinde ondan tekrar nefret ediyorsun ve sonra yine geçiyor, sen neden bu kadar dengesizsin? Bir gece rüyasında pazar günü çıkış saatinde onu durakta kendisini beklerken gördü. Ama o pazar Carlota ve Símula bir vaftiz törenine davetli olduğu için iznini cumartesi günü kullanmak zorunda kaldı. Nereye gidecekti? Aylardır görmediği Gertrudis'i bulmaya gitti. Tam çıkış saatinde laboratuvarın orada bekledi ve Gertrudis öğle yemeği için onu evine götürdü. Hayırsız, onca zaman oldu, diyordu Gertrudis, Mirones'e defalarca gitmişti ama Senyora Rosario çalıştığı yerin adresini bilmiyordu, hadi anlat bana neler yapıyorsun? Tam Ambrosio'yla yeniden görüştüğünü söyleyecekti ki son anda vazgeçti, zamanında ona o kadar lanet yağdırmıştı ki. Gelecek pazar buluşmak üzere sözleştiler. San Miguel'e döndüğünde hava henüz aydınlıktı ve gidip yatağına uzandı. Sana bütün yaptıklarından sonra hâlâ onu

düşünüyorsun, sersem. Gece rüyasında Trinidad'ı gördü. Ona küfrediyor ve en sonunda, mosmor bir halde onu uyarıyordu: Öldüğünde seni burada bekliyorum. Pazar günü Símula ve Carlota erkenden çıktılar, onlardan hemen sonra da hanımefendi, Senyorita Queta'yla birlikte çıktı. Servis takımını yıkadıktan sonra salona oturup radyoyu açtı. Bütün kanallarda yarışlar ve futbol vardı, sıkıntıdan patladığı sırada mutfak kapısı çalındı. Evet, o gelmişti.

"Hanımefendi evde değil mi?" diye sordu. Üzerinde mavi şoför üniforması ve şapkası vardı.

"Sen hanımefendiden de mi korkuyorsun?" diye ciddi bir tavırla sordu Amalia.

"Don Fermín bazı işler verdi, ben de seni biraz görmek için kaçtım," dedi sanki onu duymamış gibi, gülümseyerek. "Arabayı ileride köşeye bıraktım. Umarım Senyora Hortensia onu görüp tanımaz."

"Yani gün geçtikçe Don Fermín'den korkun daha da artıyor," dedi Amalia.

Gülümseme yüzünden uçup gitti, bir kayıtsızlık hareketi yaptı ve ne yapacağını bilmeden genç kadına bakakaldı. Sonra şapkasını geriye doğru attı ve ona gülümsemek için çaba harcadı: Ben seni görmek için işten kovulmayı göze alıyorum, ama sen beni nasıl karşılıyorsun, Amalia. Olan olmuş her şey geçmişte kalmıştı, Amalia. Yeni tanışmışlar gibi davransa daha iyi olmaz mıydı, Amalia.

"Aynı şeyi bana bir kez daha yapabileceğini mi sanıyorsun?" dedi Amalia zangır zangır titreyerek. "Eğer öyleyse yanılıyorsun."

Ambrosio ona kaçacak zamanı tanımadı, çoktan bileğinden kavramıştı ve gözlerini kırpıştırarak onunkilere bakıyordu. Onu kucaklamaya çalışmadı, kendine doğru

bile çekmedi. Bir süre o şekilde tuttuktan sonra, tuhaf bir hareket yapıp onu bıraktı.

"O tekstil işçisine rağmen seni yıllarca görmememe rağmen sen benim için kadınım olmayı sürdürdün," dedi Ambrosio boğuk bir sesle ve Amalia kalbinin duracak gibi olduğunu hissetti. Ağlayacağını düşündü, ağlayacağım. "Şunu bilmeni isterim, seni eskisi gibi sevmeye devam ediyorum."

Sonra bir kez daha ona bakakaldı, Amalia gerileyerek içeri girdi ve kapıyı kapattı. Onun dışarıda bir an tereddüt ettiğini gördü; hemen ardından şapkasını düzeltti ve gitti. Amalia salona döndü ve pencereden köşeyi döndüğünü gördü. Radyonun yanına oturdu ve bileğini ovalarken herhangi bir kızgınlık hissetmemesine şaşırdı. Söyledikleri doğru muydu, onu sevmeye devam ediyor muydu? Hayır, yalandı. Yoksa dışarıda buluştukları o gün ona yeniden mi âşık olmuştu? Dışarıda hiç gürültü yoktu, perdeler açıktı, bahçe tarafından yeşilimsi güneş ışıkları giriyordu. İstasyonlar arasında gidip gelirken düşünüyordu, ama sesi samimi geliyordu. Hiç radyo tiyatrosu yoktu, sadece yarışlar ve futbol.

Otomobil San Martín Meydanı'nda durunca, "Git öğle yemeğini ye," dedi Ambrosio'ya, "bir buçuk saat sonra geri gel."

Hotel Bolívar'ın barına girdi ve kapının yakınına oturdu. Bir cin ve iki paket Inca istedi. Yan masada üç adam sohbet ediyorlardı ve anlattıkları fıkraları bölük pörçük bir şekilde duyuyordu. Pencereden dışarıya bakarken onu Colmena Caddesi'nde fark ettiğinde henüz bir sigara içmişti ve kadehinin yarısı duruyordu.

"Sizi beklettiğim için üzgünüm," dedi Don Fermín. "Bir el oynayayım demiştim, ama Landa –senatörü tanı-

yorsunuz– zar oyununa başladı mı bırakmak bilmiyor. Landa çok mutlu, Olave grevi halledilmiş."

"Club Nacional'den mi geliyorsunuz?" diye sordu. "Oligark dostlarınız herhangi bir komplo kurmakla meşgul değiller mi?"

"Henüz değil," dedi Don Fermín gülümseyerek ve kadehi gösterip garsona aynısından getirmesini söyledi. "Kötü öksürüyorsunuz, gribe mi yakalandınız?"

"Sigara," dedi, tekrar boğazını temizleyerek. "Sizin işler nasıl gitti? O yaramaz çocuk başınızı ağrıtmaya devam ediyor mu?"

"Chispas mı?" diye sordu Don Fermín bir avuç fıstığı ağzına atarken. "Hayır, aklı başına geldi ve büroda gayet düzgün çalışıyor. Şimdi beni endişelendiren diğeri, iki numara."

"O da mı eğlence peşinde koşuyor?" diye sordu.

"Katolik Üniversitesi yerine San Marcos denen şu arı kovanına girmek istiyor," dedi Don Fermín ve içkisinden bir yudum aldıktan sonra bir bıkkınlık hareketi yaptı. "Bana ve annesine ters gitmek için papazlar, askerler ve diğer her şey hakkında ileri geri konuşup duruyor."

"Bütün çocuklar biraz asidir," dedi. "Sanırım zamanında ben bile öyleydim."

"Bunu anlayamıyorum, Don Cayo," dedi Don Fermín şimdi ciddi bir ses tonuyla. "O kadar düzgün bir çocuktu ki, her zaman en iyi notları alırdı, hatta dindardı. Fakat şimdi inançsız, kaprisli biri oldu. Bir de komünist, anarşist ya da o türden bir şey çıktı mı tam olacak."

"O zaman da benim başımı ağrıtmaya başlayacak," dedi gülümseyerek. "Ama bakın ne diyeceğim, eğer bir çocuğum olsaydı, sanırım onu San Marcos'a göndermeyi tercih ederdim. Tamam, hoş olmayan birçok tarafı var, ama orası çok daha üniversite, sizce de öyle değil mi?"

"San Marcos'ta politika yapıldığı için değil," dedi

Don Fermín dalgın bir havada, "ayrıca, seviyesi de çok düştü, artık eskisi gibi değil. San Marcos şimdi tam bir melez yuvası, sıska orada ne tür ilişkiler kurabilir ki?"

Hiçbir şey söylemeden ona bakmakla yetindi ve Don Fermín'in gözlerini kırpıştırdığını, bir pişmanlık ifadesiyle yere çevirdiğini gördü.

"Melezlere karşı olduğumdan değil," nasıl bir pot kırdığının farkına vardın değil mi, orospu çocuğu, "tam tersine, ben her zaman çok demokrat birisi oldum. Benim istediğim Santiago'nun hak ettiği geleceğe ulaşması. Ve bu ülkede her şey, sizin de bildiğiniz gibi, ilişkilerle yürüyor."

İçkilerini bitirdiler ve birer tane daha istediler. Fıstık, zeytin ve patates kızartmalarından sadece Don Fermín atıştırıyordu. O sadece içki içiyor ve sigara tüttürüyordu.

"Yeni bir ihale açıldığını gördüm, Panamericana Otoyolu'nun yeni bir kolu," dedi. "Şirketiniz de katılıyor mu?"

"Pacasmayo karayolu şu an için bize fazlasıyla yetiyor," dedi Don Fermín. "Bir koltukta iki karpuz taşınmaz. Laboratuvar çok vaktimi alıyor, özellikle de bütün ekipmanı yenilemeye başladığımız bugünlerde. İnşaat firmasını büyütmeden önce Chispas'ın işi öğrenmesini ve sırtımdan biraz yük almasını istiyorum."

Yüzeysel bir biçimde, grip salgınından, Apristaların Peru'nun Buenos Aires Büyükelçiliği'ne yönelik taşlı saldırısından, tekstil sektöründeki grev tehdidinden, uzun eteğin mi yoksa kısa eteğin mi moda olacağından bahsettiler ve sohbetleri kadehler boşalana kadar bu şekilde devam etti.

"Inocencia senin favori yemeğinin ne olduğunu hatırladı ve sana karides çorbası hazırladı," dedi Clodomiro Amca ona göz kırparak. "Zavallı ihtiyar artık eskisi gibi

güzel yemek yapamıyor. Seni dışarıda yemeğe götürmeyi düşünüyordum, ama gücenmesin diye ona bu zevki tattırdım."

Clodomiro Amca ona bir kadeh vermut verdi. Santa Beatriz'deki küçük dairesi o kadar düzenli ve temiz, yaşlı Inocencia o kadar iyiydi ki, Zavalita. İkisini de o büyütmüştü, onlara sen diye hitap ediyordu, bir gün senin önünde moruğun kulağını çekmişti: Asırlardır kardeşini ziyarete gelmiyorsun, Fermín. Clodomiro Amca içkisinden bir yudum aldıktan sonra dudaklarını sildi. O kadar muntazamdı ki, her zaman yelekli, muntazaman kolalı yakalar ve manşetler, hayat dolu küçük gözleri, ufak tefek, ele avuca sığmaz görünüşü, sinirli elleri. Düşünüyor: Biliyor muydu, bilebilir miydi? Onu aylarca, yıllarca görmeyecektin, Zavalita. Gitmen gerekiyordu, gideceğim diyordun.

"Clodomiro Amca'nın babamdan kaç yaş büyük olduğunu hatırlıyor musun, Ambrosio?" diye soruyor Santiago.

"İhtiyarlara yaşı sorulmaz," dedi Clodomiro gülerek. "Beş yaş, sıska. Fermín elli iki yaşında, oradan hesapla, yakında altmışlık olacağım."

"Oysaki o senden daha yaşlı gösteriyor," dedi Santiago. "Kendine iyi bakmışsın, amca."

"Beni gençleştirdiğin için sağ ol," dedi Clodomiro Amca gülümseyerek. "Herhalde bekâr kaldığım içindir. Seninkileri görmeye nihayet gitmişsindir herhalde."

"Henüz değil, amca," dedi Santiago. "Ama gideceğim, sana söz veriyorum gideceğim."

"Çok zaman oldu, sıska, çok zaman oldu." Clodomiro Amca berrak, tertemiz bakışlarıyla onu azarlıyordu. "Kaç ay oldu? Dört mü, beş mi?"

"Orada nasıl bir şeyle karşılaşacağımı az çok biliyorum, annem çığlık çığlığa geri dönmemi isteyecek." Dü-

şünüyor: Altı ay olmuştu. "Eve geri dönmeyeceğim, amca, bunu iyice anlamaları gerekiyor."

"Aynı şehirde yaşamanıza rağmen anne babanı, kardeşlerini aylardır görmüyorsun," diyor Clodomiro Amca kafasını inanamıyormuş gibi sallayarak. "Eğer benim oğlum olsaydın ertesi gün gelip seni bulur, sağlam bir kötek çeker ve eve geri götürürdüm."

Ama o ne gelip seni bulacak, ne kötek çekecek, ne de eve dönmeye zorlayacaktı. Neden, baba?

"Sana nasihatler vermek istemiyorum, artık yeterince büyüdün, ama doğru davranmıyorsun, sıska. Yalnız yaşamayı tercih etmen bir delilik olsa da hadi onu geçtim, ama anneni babanı görmek istememen, işte bu olmaz, sıska. Zoila'yı perişan ettin. Fermín'i ise senin nasıl olduğunu, ne yaptığını sormak için bana her uğradığında daha çökmüş görüyorum."

"Beni bulmaya gelecekse bunu paşa gönlü bilir," dedi Santiago. "Beni yüz kere zorla eve götürebilir ve ben yüz kere yeniden kaçarım."

"O bunu anlamıyor, ben de anlamıyorum," dedi Clodomiro Amca. "Seni emniyet müdürlüğünden çıkardığı için mi ona kızdın? Seni orada diğer delilerle bırakmasını mı istiyordun? Sana her istediğini vermedi mi? Seni Teté'den ve Chispas'tan daha çok şımartmadı mı? Bana içtenlikle söyle, sıska. Senin Fermín'le derdin ne?"

"Bunu açıklamak zor, amca. Ama şimdilik eve gitmemem daha iyi. Biraz daha zaman geçtikten sonra gideceğim, sana söz veriyorum."

"Bırak bu saçmalıkları ve hemen eve git," dedi Clodomiro Amca. "Ne Zoila ne de Fermín senin *La Crónica*'da çalışmaya devam etmene karşı çıkıyor. Onlar bu iş yüzünden tahsilini yarıda bırakmandan endişeleniyorlar. Bütün hayatını alt düzey bir eleman olarak geçirmeni, yani benim gibi olmanı istemiyorlar."

Yüzünde karamsarlıktan eser olmayan bir tebessüm belirdi ve kadehleri yeniden doldurdu. Çorba hazır olmak üzereydi, uzaktan Inocencia'nın titrek sesi geliyordu ve Clodomiro Amca şefkatle başını sallıyordu: Zavallı kadının gözleri bile artık doğru dürüst görmüyor, sıska.

Ne rahatlık, ne utanmazlık, diyordu Gertrudis Lama, sana o yaptığından sonra kalkıp seni tekrar mı aradı?, ne feci! Ve Amalia da, ne feci! Ama o böyleydi, ilk seferinden beri böyle olmuştu. Ve Gertrudis: Ne demek istiyorsun, o nasıl olmuştu? Hiç acele etmiyordu, her şeyi bir gizem içinde yapıyordu. Kilere, odalara, avluya, Amalia orada olduğu sırada girmek için bahaneler uyduruyordu. İlk başta ona ağzıyla hiçbir şey söylemeyecekti, ama gözleriyle konuşuyordu, o ise Senyora Zoila ya da çocukları bir şey fark edecek ve onun bakışlarını yakalayacaklar diye korkuyordu. Ona bir şeyler söyleme cesaretini kendinde bulana kadar bir hayli zaman geçmişti, ve Gertrudis, ne tür şeyler?, ne kadar da genç görünüyorsun, ne kadar diri bir yüzün var gibi şeyler ve o korkuyordu, çünkü oradaki onun ilk işiydi. Ama çok geçmeden, en azından bu konuda, sakinleşmişti. Rahat olabilirdi, ama aynı zamanda da çok kurnazdı, daha doğrusu ödlekti: Beyefendiden ve hanımefendiden, ben bile onun kadar korkmuyordum, Gertrudis. Diğer çalışanların bir şey fark etmesinden bile ölesiye çekiniyordu, mesela ona takılırken aşçı kadın ya da diğer hizmetçi kız geldiğinde hemen sıvışıyordu. Ama tek başımızayken ağız cüretkârlıklarından el cüretkârlıklarına geçti, ve Gretrudis gülerek, peki ya sen? Amalia onu eliyle itip duruyordu, hatta bir keresinde tokadı patlatmıştı. Senin için her şeye katlanırım, bana vuruyorsun ve o bana bir öpücük gibi geliyor, erkeklerin hep söylediği yalanlar işte, Gertrudis. İzin gününü onunkiyle denk

getirmenin yolunu buldu, nerede oturduğunu öğrendi ve bir gün Amalia onu teyzesinin Surquillo'daki evinin önünden bir o yana bir bu yana geçerken görmüştü ve sen de içeride keyiften dört köşe bir şekilde onu gözetliyordun, dedi Gertrudis gülerek. Hayır, kızgın bir şekilde. Aşçı ve diğer kız ona bayılıyorlardı, nasıl da boylu boslu, nasıl da güçlü kuvvetli, diyorlardı, onu mavi üniformasıyla görünce içleri ürperiyormuş, bu tür edepsiz şeyler işte. Ama o hayır, Gertrudis, Amalia'ya alelade biri gibi görünüyormuş. Eğer fiziksel görünümüne kapılmadıysan o halde seni nasıl tavladı, diye sordu Gertrudis. Belki de yatağına gizlice bıraktığı küçük hediyelerle. İlk seferinde gelip önlüğünün cebine küçük bir paket bıraktığında onu açmadan iade etmiş, ama daha sonra, ne sersemlik ama, değil mi Gertrudis?, onları kabul etmeye ve geceleri merakla acaba bugün bana ne bırakacak, diye düşünmeye başlamıştı. Onları battaniyenin altına koyuyordu, odaya ne zaman girdiğini Tanrı bilir, bir broş, küçük bir bilezik, eşarplar, yani o sırada artık onunla çıkıyordun, dedi Gertrudis. Henüz değil. Bir gün teyzesinin Surquillo'daki evde olmadığı sırada onu karşısında bulmuş ve, ne sersemlik ama, onunla çıkmıştı. Sokağın ortasında İtalyan dondurması yiyerek konuşmuş ve ertesi hafta da, izin gününde, sinemaya gitmişlerdi. Orada mı? diye sordu Gertrudis. Evet, sarılmasına, öpmesine izin vermişti. O günden sonra her şeye hakkı olduğunu falan düşünecekti, yalnız kaldıklarında istifade etmek istiyordu ve Amalia'nın koşarak kaçması gerekiyordu. Garajın bitişiğinde uyuyordu, onun odası hizmetçilerinkinden daha büyüktü, kendine ait banyo falan her şey tastamamdı ve bir gece, ve Gertrudis, ne oldu, ne oldu, hadi anlat. Beyefendiyle hanımefendi çıkmışlardı, küçükhanım Teté ve küçükbey Santiago çoktan uyumuş olmalıydılar, küçükbey Chispas da üzerinde üniformasıyla Donanma Okulu'na gitmişti –ne oldu, ne

oldu– ve Amalia, ne aptalmışım, ona kanmıştı, odasına girmişti. Elbette, ondan istifade etmişti, ve Gertrudis, yani orada, katıla katıla gülüyordu. Onu ağlatmıştı, Gertrudis, ona ne korkular, ne acılar yaşatmıştı. Lakin Amalia daha orada hayal kırıklığı yaşamaya başlamış, daha o gece onun tarafından aşağılanmıştı, ve Gertrudis, hahaha, hahaha, ve Amalia, saçmalama, o yüzden değil, sen de az edepsiz değilsin, beni utandırıyorsun. O halde hangi konuda hayal kırıklığı yaşadın? diye sordu Gertrudis. Işık kapalıydı, yatağa uzanmışlardı, o bildik yalanları sıralayarak onu teselli ediyordu, senin bakire olacağın hiç aklıma gelmemişti, onu öpüyordu, tam o sırada kapı önünde sesler duymuşlardı, beyefendiyle hanımefendi dönmüşlerdi. İşte o zaman olanlar yüzünden Gertrudis. Bir anda nasıl o hale dönüşebildi, bilmiyorum? Hangi hale, ne oldu? Bir anda elleri ter içinde kaldı, saklan, saklan, ve onu itiyordu, yatağın altına gir, hiç kıpırdama, korkusundan neredeyse ağlayacak gibiydi, o koca adam, Gertrudis, sus ve birden onun ağzını öfkeyle kapatmıştı, sanki ben çığlık falan atacakmışım gibi, Gertrudis. Bahçeyi geçip eve girdiklerini duyana kadar da onu bırakmamış, korkusunu ancak o zaman bastırabilmişti, senin için, seni burada yakalamasınlar diye, seni azarlamasınlar diye, seni kovmasınlar diye yaptım. Çok dikkatli olmalıydılar çünkü Senyora Zoila korkunç disiplinliydi. Ertesi gün kendini ne kadar tuhaf hissetmişti, Gertrudis, içinden gülmek geliyordu, hüzünlüydü, mutluydu, ve çarşaftaki kan lekelerini gizlice yıkamaya gittiğinde ne utanmıştı, aman boş ver, sana neden bunları anlattığımı bilmiyorum, Gertrudis. Ve Gertrudis: Çünkü artık Trinidad'ı unuttun, tatlım, çünkü şimdi o Ambrosio denen herif için tekrar yanıp tutuşuyorsun, Amalia.

"Bu sabah gringo'larla birlikteydim," dedi en sonunda Don Fermín. "Aziz Tomas'tan daha beterler. Onlara bütün güvenceler verilmiş olmasına rağmen sizinle bir görüşme yapmakta ısrar ediyorlar, Don Cayo."

"Netice itibarıyla milyonlar söz konusu," dedi anlayışlı bir tavırla. "Sabırsızlanmaları çok normal."

"Gringo'ları bir türlü anlayamıyorum, size de küçük çocuklar gibi görünmüyorlar mı?" diye sordu Don Fermín her zamanki bezgin denebilecek ses tonuyla. "Ayrıca yarı vahşiler. Ayaklarını masanın üzerine uzatıyor ya da nerede olurlarsa olsunlar ceketlerini çıkarıp gömlekle dolaşıyorlar. Üstelik bunlar sıradan kişiler değiller, sanırım önemli insanlar. Bazen içimden onlara Carreño'nun adabımuhaşeret kitabını hediye etmek geçiyor."

O, pencereden Colmena Caddesi'ne doğru gidip gelen tramvaylara bakıyor, yan masadaki adamların tahammül ötesi esprilerini dinliyordu.

"O mesele tamam," dedi birden. "Dün akşam bayındırlık bakanıyla yemek yedim. İhaleyi kazanan pazartesi ya da salı günü *Resmî Gazete*'de açıklanacak. Dostlarınıza ihaleyi kazandıklarını ve rahat uyuyabileceklerini söyleyin."

"Dostlarım değil ortaklarım," diye itiraz etti Don Fermín gülerek. "Siz Amerikalılarla dost olabilir miydiniz? O kaba saba heriflerle hiçbir ortak tarafımız yok, Don Cayo."

Bir şey demedi. Sigarasından nefesler çekerek Don Fermín'in elini küçük fıstık tabağına uzatmasını, cin kadehini ağzına götürmesini, içmesini, peçeteyle dudaklarını kurulamasını ve doğrudan gözlerinin içine bakmasını bekledi.

"O hisse senetlerini gerçekten istemiyor musunuz?" Şimdi başka tarafa baktığını gördü, ilgisi birden karşısındaki boş koltuğa yönelmişti. "Bu meselede sizi ikna et-

mem konusunda ısrarcılar, Don Cayo. Gerçekten onları neden kabul etmediğinizi anlamıyorum."

"Çünkü ben ticari işler konusunda bilgisiz biriyim," dedi. "Size daha önce anlatmıştım, yirmi yıllık ticaret hayatımda bir tane bile doğru dürüst iş yapamadım."

"Hamiline hisse senetleri dünyanın en güvenilir, en ihtiyatlı şeyidir," dedi ona dostça gülümseyen Don Fermín. "Eğer onları saklamak istemezseniz kısa sürede değerinin iki katına satabilirsiniz. Herhalde o hisse senetlerini kabul etmenin uygun bir şey olmadığını düşünmüyorsunuzdur."

"Neyin uygun olduğunu ya da neyin olmadığını uzun zamandır bilmiyorum," dedi gülümseyerek. "Tek bildiğim bana uyan ya da uymayan."

"Bu hisse senetlerinin devlete tek kuruş maliyeti olmayacak, tamamı kaba saba gringo'ların cebinden çıkacak," dedi Don Fermín gülümseyerek. "Siz onlara bir hizmette bulunuyorsunuz ve bunun karşılığını ödemeleri çok mantıklı. Bu hisse senetleri yüz bin *sol*'ün çok üzerinde bir tutara karşılık geliyor, Don Cayo."

"Ben mütevazı biriyim, o yüz bin *sol* bana yeter," dedi bir kez daha gülümseyerek, ama birden bastıran öksürük krizi yüzünden sözlerine devam edemeyip bir süre beklemesi gerekti. "Onları bayındırlık bakanına versinler, o bir ticaret adamı. Ben sadece elimde sayabildiğim ve hışırtısını duyabildiğim şeyi kabul ederim. Babam tefeciydi, Don Fermín ve bu onun sözü, ben de onun mirasçısıyım."

"Pekâlâ, zevkler ve renkler tartışılmaz," dedi Don Fermín omuz silkerek. "Ödemeyle bizzat ilgileneceğim, çek bugün hazır olacak."

Garson boş kadehleri toplamak ve yemek menüsünü getirmek için masalarına yaklaşana kadar başka bir şey konuşmadılar. Don Fermín bir konsome ve bir levrek

söyledi, o ise ızgara et ve salata. Garson masayı yemek servisi için hazırlarken, Don Fermín'in bu ayki *Selecciones* dergisinde gördüğü bir yemek yiyerek zayıflama yönteminden bahsedişini bölük pörçük dinliyordu.

"Seni eve hiç davet etmiyorlardı," dedi Santiago. "Sana karşı her zaman sanki senden üstünmüş gibi davrandılar."

"Öyle, ama senin kaçışın vesilesiyle şimdi daha çok görüşüyoruz," dedi Clodomiro Amca gülümseyerek. "Menfaat icabı da olsa şimdi senden haber alabilmek için beni sürekli arıyorlar. Sadece Fermín değil, Zoilita da. O saçma sapan mesafeyi sonlandırmanın zamanı gelmişti."

"Peki, ama o mesafe neden oluşmuştu, amca?" diye sordu Santiago. "Biz seni her zaman çok az gördük."

"Zoilita'nın sersemlikleri." Bunu sanki Zoilita'nın sevimlilikleri, diye düşünüyor, hoş takıntıları dermiş gibi söylüyor. "Büyüklük havaları, sıska. Onun çok oturaklı bir kadın, tam anlamıyla bir hanımefendi olduğunu düşünüyorum, ama bizim ailemize karşı her zaman mesafeli durdu, çünkü biz yoksulduk ve bir soyağacımız yoktu. Bu konuda Fermín'i de etkileyen o oldu."

"Ve sen onların bu hareketini bağışlıyorsun," dedi Santiago. "Babam hayatını sana küfrederek geçiriyor ve sen buna müsaade ediyorsun."

"Baban aleladelikten nefret eder," dedi Clodomiro Amca gülerek. "Eğer çok fazla bir araya gelirsek hastalığı ona da geçireceğimi düşünmüş olmalı. O çocukluğundan beri çok hırslıydı. Daima önemli biri olmak istedi. Neticede istediğini gerçekleştirdi ve bu yüzden kimse onu suçlayamaz. Bunun seni de daha ziyade gururlandırması gerekirdi. Çünkü Fermín sahip olduklarını çok çalışarak elde etti. Zoilita'nın ailesi daha sonra ona yardım

etti, ama evlendiklerinde onun zaten muhteşem bir konumu vardı. Bu arada amcan, Banco de Crédito'nun taşra şubelerinde diri diri çürüyordu."

"Kendinden hep alelade biri gibi bahsediyorsun, ama özünde buna inanmıyorsun," dedi Santiago. "Ben de sana inanmıyorum. Çok paran yok ama mutlu yaşıyorsun."

"Sakinlik mutluluk değildir," dedi Clodomiro Amca. "Benim sıradan hayatımın babanda nefret uyandırması bana eskiden bu konuda haksızlık yaptığını düşündürüyordu, ama şimdi onu anlıyorum. Zira bazen oturup düşünüyorum ve tek bir tane bile önemli anım olmadığını görüyorum. İşten eve, evden işe. Saçmalıklar, rutinler, sadece bunlar. Neyse, daha fazla hüzünlenmeyelim."

İhtiyar Inocencia odaya girdi: Yemek hazırdı, masaya geçebilirlerdi. Terlikleri, şalı, Zavalita, raşitik bedenciğine çok büyük gelen önlüğü, yorgun sesi. Onun tabağında dumanı tüten bir çorba kâsesi vardı, ama amcasınınkinde sadece bir sütlü kahveyle bir sandviç.

"Akşamları yiyebildiğim yegâne şey bu," dedi Clodomiro Amca. "Hadi soğumadan çorbanı iç."

Inocencia arada bir gelip Santiago'ya soruyordu, nasıl, beğendin mi? Yüzünü ellerinin arasına alıyordu, nasıl da büyümüştü, nasıl da aslan gibi bir delikanlı olmuştu. O gidince Clodomiro Amca ona göz kırpıyordu: Zavallı Inocencia, sana karşı, herkese karşı o kadar sevecen ki, zavallı ihtiyar."

"Clodomiro Amcam neden hiç evlenmedi acaba?" diyor Santiago.

"Bu gece de soruların ardı arkası kesilmiyor," dedi Clodomiro Amca, herhangi bir rahatsızlık yansıtmayan ses tonuyla. "Nasıl desem, bu şekilde bankada daha hızlı bir kariyer yükselişi yakalayacağımı zannederek taşrada on beş yıl geçirme hatasını yaptım. O küçük yerleşimler-

de de evlenmeye değecek birini bulamadım."

"Bunu o kadar abartma, şayet öyle olsa bile bunda ne kötülük var ki," diyor Santiago. "En iyi ailelerde bile öyleleri çıkıyor, Ambrosio."

"Ve Lima'ya geldiğimde, dram bu kez buradaki kızların beni evlenmeye değer bulmamaları oldu," dedi Clodomiro Amca gülerek. "Banka kıçıma tekmeyi vurduktan sonra bakanlıkta sefil bir maaşla çalışmaya başlamak zorunda kaldım. Neticede müzmin bekâr olarak kaldım. Ama sanma ki bu durum beni maceralar yaşamaktan alıkoydu, yeğen."

"Bekle evlat, hemen masadan kalkma," diye içeriden bağırdı Inocencia. "Daha tatlı var."

"Artık neredeyse ne görüyor ne duyuyor, ama zavallıcık bütün gün çalışıyor," diye fısıldadı Clodomiro Amca. "Birçok kez o biraz dinlensin diye eve genç bir hizmetçi almayı denedim. İmkânı olmadı, öyle bir aksileşiyor ki, ondan kurtulmak istediğimi söylüyor. Bir katır kadar inatçı. Buradan doğrudan cennete gidecek, sıska."

Delisin sen, dedi Amalia, onu affetmedim ve affetmeyeceğim, ondan nefret ediyordu. Gertrudis sordu: Çok kavga ediyorlar mıydı? Hayır, muhteşem anlaşamasalar da, nadiren kavga ediyorlardı ve sebep her zaman onun ödlekliği oluyordu. İzin günlerinde görüşüyorlardı, sinemaya ya da dolaşmaya gidiyorlardı, geceleri bahçeyi yalınayak geçerek Ambrosio'nun odasına geçiyor ve onunla bir-iki saat kalıyordu. Her şey çok iyiydi, diğer kızlar bile bir şeyden kuşkulanmıyorlardı. Ve Gertrudis: Başka bir kadını olduğunu ne zaman fark ettin? Sabah onu arabayı yıkarken ve küçükbey Chispas'la sohbet ederken gördüm. Amalia çamaşırları makineye koyarken bir yandan da gözucuyla ona bakıyordu ki birden yüz ifadesinin değiştiğini

gördü ve küçükbey Chispas'a şöyle dediğini işitti: Ben mi, küçükbey? Daha neler, onun nesini beğenecekti, bedava verseler istemezdi, küçükbey. Bunları söylerken beni gösteriyordu, Gertrudis, ve onu dinlediğimi biliyordu. Amalia çamaşırları atıp koştuğunu ve onun suratını tırmaladığını hayal etti. O gece, sadece söylediklerini duyduğunu söylemek için ve Ambrosio'nun özür dileyeceğini zannederek odasına gitti. Ama hayır, Gertrudis, hayır, öyle bir şey olmadı: Dışarı, git buradan, hemen çık buradan. Karanlıkta afallamış bir halde kalakalmıştı, Gertrudis. Gitmeyecekti, neden bana böyle davranıyorsun, ben sana ne yaptım, derken yataktan kalktı ve kapıyı kapattı. Öfkeliydi, Gertrudis, nefret doluydu. Amalia ağlamaya başlamıştı, benim önümde küçükbeye söylediklerini duymadığımı mı sanıyorsun?, peki şimdi beni niye paçavra gibi atıyorsun, beni neden böyle karşılıyorsun? Küçükbey kuşkulanıyordu, Amalia'yı omuzlarından sarsarken nasıl bir öfkeydi o, bir daha odama asla ayak basma, nasıl bir gözü dönmüşlüktü, Gertrudis: Bir daha asla, anlıyor musun?, hadi çık git buradan. Öfkeli, korkmuş, delirmiş gibi onu duvara doğru sarsıyordu. Bu beyefendi ve hanımefendi yüzünden değil, bahane arama, demeye çalışıyordu Amalia, başka birini buldun, ama Ambrosio onu kapıya kadar sürükledi, dışarı fırlattı ve kapıyı kapattı: Bir daha asla, beni anlıyor musun? Bütün bunlara rağmen onu affettin ve hâlâ seviyorsun, dedi Gertrudis, ama Amalia, delirdin mi sen? Ondan nefret ediyordu. Diğer kadın kimdi? Bilmiyordu, onu hiç görmemişti. Utanmış, aşağılanmış bir halde odasına koşarken o kadar sesli ağlıyordu ki aşçı uyandı ve kalkıp odasına geldi, Amalia ona regl yüzünden olduğu yalanını uydurmak zorunda kaldı, benim ki hep çok ağrılı oluyor. Ondan sonra bir daha asla mı? Asla. Ambrosio tabii ki ona yaklaşmaya çalışmıştı, sana hepsini açıklayacağım, beraberliğimizi sürdürelim ama sadece dı-

şarıda görüşelim. İkiyüzlü, korkak, lanet olası, yalancı, derken Amalia'nın sesi giderek yükseliyordu ve o korkup kaçıyordu. Neyse ki seni hamile bırakmamış, dedi Gertrudis. Ve Amalia: Onunla bir daha konuşmadım, ta ki çok uzun zaman sonrasına kadar. Evde karşılaştıklarında Ambrosio ona günaydın dediğinde, kafasını diğer tarafa çeviriyordu, merhaba Amalia ve o sanki bir sinek geçmiş gibi tepki veriyordu. Belki bir bahane değildi, diyordu Gertrudis, belki yakalanmaktan ve işten atılmaktan korkuyordu, belki başka bir kadını yoktu. Ve Amalia: Sen öyle mi sanıyorsun? Kanıtı seni yıllar sonra yolda gördüğünde iş bulmana yardımcı olması, diyordu Gertrudis, yoksa seni neden arayıp sorsun, dışarı davet etsin. Belki seni her zaman sevmişti, belki sen Trinidad'la birlikteyken senin için ıstırap çekiyordu, seni düşünüyordu, belki sana yaptığı şeyden ötürü gerçekten pişmanlık duyuyordu. Sen öyle mi sanıyorsun, diyordu Amalia, öyle mi sanıyorsun?"

"Bu ölçütle çok fazla para kaybetmektesiniz," dedi Don Fermín. "Üç kuruş getiriyle yetinmeniz çok saçma, paranızın bir bankada hareketsiz durması çok saçma."

"Beni ticaret dünyasına sokmak için hâlâ ısrar ediyorsunuz," dedi gülümseyerek. "Hayır, Don Fermín, ben çoktan dersimi aldım. Bir daha asla."

"Sizin elinize geçen her yirmi ya da elli bin *sol*'e karşılık, bunun üç katını kazananlar var," dedi Don Fermín. "Ve bu adil değil, çünkü siz karar mekanizmasının başındaki kişisiniz. Diğer bir konu da, neye yatırım yapacağınıza ne zaman karar vereceksiniz? Size sunduğum dörtbeş seçenek kimi olsa heyecanlandırırdı."

Onu dudaklarında nazik bir tebessümle dinliyordu, ama gözleri sıkkındı. Izgara et birkaç dakikadan beri masadaydı ama henüz tadına bakmamıştı.

"Bunu size daha önce açıkladım," dedikten sonra çatal ve bıçağı eline alıp onlara bir süre bakakaldı. "Rejim sona erdiğinde kırık tabakların bedelini üstlenecek olan kişi ben olacağım."

"Geleceğinizi garanti altına almak için alın size bir sebep daha," dedi Don Fermín.

"Herkes benim üzerime çullanacak ve en önde bizzat rejimin adamları olacak," dedi ete ve salataya keyifsizce bakarak. "Bütün çamuru benim üzerime atınca kendileri temiz kalacaklarmış gibi. Bu ülkede bir yatırım yapmam için gerzek olmam lazım."

"Hadi ama bugün karamsarlığınız üzerinizde Don Cayo," dedi Don Fermín konsomeyi kenara iterken ve hemen akabinde garson levreği getirdi. "Sizi duyan da Odría her an devrilebilirmiş sanacak."

"Henüz değil," dedi. "Ama sonsuza dek süren hükümet yok, bunu siz de biliyorsunuz. Dahası ben ihtiraslı biri değilim, bu işler bittiğinde sakince yaşamak ve huzur içinde ölmek için yurtdışına gideceğim."

Saatine baktı, birkaç lokma eti boğazından geçirmeye çalıştı. İsteksizce çiğnerken maden suyundan içiyordu ve en sonunda garsona tabağı götürmesini işaret etti.

"Saat üçte bakanla randevum var ve şu anda ikiyi çeyrek geçiyor. Konuşacağımız başka bir konu var mıydı, Don Fermín?"

Don Fermín birer kahve söyledikten sonra bir sigara yaktı ve cebinden bir zarf çıkarıp masanın üzerine bıraktı.

"Vaktiniz olunca verileri sakince incelemeniz için size bir ön rapor hazırladım, Don Cayo. Bagua bölgesinde bir toprak talebi. Bunlar çalışma azmiyle dolu genç, dinamik mühendisler. Büyükbaş hayvancılık yapmak istiyorlar, orada göreceksiniz. Dosyaları altı aydan beri Tarım Bakanlığı'nda tıkanmış durumda."

"Dosya numarası orada mı?" diye sorarken zarfı alıp içine bakmadan çantasına attı.

"Evet, ayrıca işlemlerin başladığı tarih ve dolaştığı birimler de orada yazılı," dedi Don Fermín. "Bu sefer benim herhangi bir menfaatim yok. Bunlar yardımcı olmak istediğim insanlar. Dostlarım."

"Bilgi almadan önce hiçbir şeyin sözünü veremem," dedi. "Ayrıca tarım bakanı benden çok hoşlanmıyor. Her halükârda size haber vereceğim."

"Doğal olarak bu delikanlılar sizin şartlarınızı kabul edecekler," dedi Don Fermín. "Benim onlarla aramdaki dostluğa binaen bir iyilik yapmam tamam da, siz tanımadığınız insanlar için karşılıksız zahmetlere katlanacak değilsiniz."

"Doğal olarak," dedi gülümsemeden. "Ben sadece rejim için karşılıksız zahmetlere katlanırım."

Kahvelerini hiç konuşmadan içtiler. Garson hesabı getirdiğinde ikisi de cüzdanını çıkardı, ama Don Fermín ödedi. Birlikte San Martín Meydanı'na çıktılar.

"Başkanın Cajamarca gezisinden ötürü çok meşgul olduğunuzu tahmin ediyorum," dedi Don Fermín.

"Evet, biraz, bu mesele hallolunca sizi arayacağım," dedi elini uzatarak. "Arabam şurada, görüşmek üzere Don Fermín."

Arabasına bindi, çabuk bakanlığa, dedi. Ambrosio, San Martín Meydanı etrafında bir tur attıktan sonra Üniversite Parkı'na doğru ilerledi ve Abancay'dan saptı. Bu arada o Don Fermín'in verdiği zarftaki kâğıtları karıştırırken gözleri arada bir onlardan uzaklaşıp Ambrosio'nun ensesine sabitleniyordu: Şerefsiz herif, oğlunun melezlerle bir araya gelmesini istemiyormuş, onlardan kötü alışkanlıklar kapmasını istemiyormuş. Bu yüzden evine Arévalo ya da Landa gibi tipleri, hatta kaba saba adamlar dediği gringo'ları bile davet ederken ona asla böyle bir

davetle gelmiyordu. Evinin kapıları onun dışında herkese açıktı. Güldü, cebinden bir hap çıkardı ve ağzını tükürükle doldurdu: Karısına ve çocuklarına kötü alışkanlıklar bulaştırmasını istemiyordu.

"Bütün gece soruları hep sen sordun ve şimdi sıra bende," dedi Clodomiro Amca. "*La Crónica*'da işler nasıl gidiyor?"

"Haberlerin uzunluğunu ayarlamayı öğreniyorum," dedi Santiago. "İlk başta haberlerim bazen çok uzun, bazen de çok kısa çıkıyordu. Ayrıca geceleri çalışıp gündüzleri uyumaya da artık alıştım."

"Fermín'i çok endişelendiren diğer bir konu da bu," dedi Clodomiro Amca. "Bu çalışma ritmiyle sağlığının bozulacağını ve artık üniversiteye devam etmeyeceğini düşünüyor. Gerçekten derslerine giriyor musun?"

"Hayır, yalan söyledim," dedi Santiago. "Evden gittiğimden beri üniversiteye uğramadım. Ama bunu babama söyleme, amca."

Clodomiro Amca sallanmayı bıraktı, küçük elleri panik halde birbirine dolandı, gözleri kaygıyla doldu.

"Bana bunun nedenini sorma; çünkü açıklayabilecek durumda değilim," dedi Santiago. "Bazen, babam beni çıkarırken emniyet müdürlüğünde kalan o çocuklarla karşılaşmak istemediğim için gitmediğimi düşünüyorum. Başka zaman sebebin bu olmadığını fark ediyorum. Avukatlıktan hoşlanmıyorum, bana bir saçmalık gibi geliyor, beni çekmiyor, amca. Bir diploma almak için ne diye uğraşayım ki?"

"Fermín haklı, sana çok zarar verecek bir iş yaptım," dedi Clodomiro Amca mahzun bir şekilde. "Artık para kazanabildiğin için okumak istemiyorsun."

"Arkadaşın Vallejo bize ne kadar maaş verdiklerini

sana söylemedi mi?" dedi Santiago gülerek. "Hayır, amca, elime doğru dürüst bir para geçmiyor. Zamanım var, istesem derslere girebilirim. Fakat bu beni aşan bir şey, sadece üniversiteye ayak basma fikri bile bende bulantılara sebep oluyor."

"Bütün hayatın boyunca alt düzey bir çalışan olarak kalabileceğinin farkında değil misin?" dedi Clodomiro Amca endişeli bir yüzle. "Senin gibi son derece parlak, son derece başarılı bir öğrenci, sıska."

"Ben parlak, başarılı değilim, amca, babamın sözlerini tekrarlama," dedi Santiago. "Gerçek şu ki pusulamı şaşırmış haldeyim. Ne olmak istemediğimi biliyorum, ama olmak istediğim şeyden emin değilim. Ne avukat, ne zengin, ne de önemli biri olmak istiyorum, amca. Elli yaşıma geldiğimde babamın şu anda olduğu şey, babamın arkadaşlarının oldukları şey olmak istemiyorum. Anlıyor musun, amca?"

"Benim anladığım senin bir vidanın eksik olduğu," dedi Clodomiro Amca kederli bir ifadeyle. "Vallejo'yu aradığıma pişman oldum, sıska. Kendimi bütün bunlardan sorumlu hissediyorum."

"Eğer *La Crónica*'ya girmeseydim başka herhangi bir iş bulacaktım," dedi Santiago. "Değişen bir şey olmayacaktı."

Olmayacak mıydı, Zavalita? Hayır, belki çok farklı olacaktı, belki Clodomiro Amca olanlardan kısmen sorumludur. Saat on olmuştu, gitmesi gerekiyordu. Kalktı.

"Bekle, Zoilita'nın bana sorduğu bir şeyi sana sormam gerekiyor," dedi Clodomiro Amca. "Her seferinde beni korkunç bir sorguya çekiyor. Çamaşırlarını kim yıkıyor, düğmelerini kim dikiyor?"

"Pansiyondaki hanımefendi bana çok iyi bakıyor," dedi Santiago. "Hiç endişelenmesin."

"İzin günlerinde ne yapıyorsun?" diye sordu Clodo-

miro Amca. "Kimlerle buluşuyor, nerelere gidiyorsun? Kızlarla çıkıyor musun? Zoilita'nın merak ettiği diğer bir şey de bu. Herhangi bir kadınla bir macera falan mı yaşıyorsun türünden şeyler işte."

"Kimseyle birlikte değilim, sakin olsun," dedi Santiago gülerek. "Ona iyi olduğumu, aklı başında davrandığımı söyle. Yakında onları görmeye gideceğim, gerçekten."

Mutfağa gittiler ve Inocencia'yı sallanan koltuğunda uyurken buldular. Clodomiro Amca ona çıkıştı ve ikisi birlikte kollarına girip başı uykudan önüne düşen yaşlı kadının odasına kadar gitmesine yardım ettiler. Sokak kapısında Clodomiro Amca Santiago'ya sarıldı. Gelecek pazartesi yemeğe gelecek miydi? Evet, amca. Arequipa Caddesi'nde bir otobüse bindi ve San Martín Meydanı'nda Norwin'i Bar Zela'nın masalarında aradı. Henüz gelmemişti, bir süre bekledikten sonra oradan çıkıp onu bulmak için Unión Sokağı'na yöneldi. *La Prensa*'nın kapısında, *Última Hora*'nın diğer bir redaktörüyle sohbet etmekteydi.

"Ne oldu?" diye sordu Santiago. "Saat onda Zela'da buluşmayacak mıydık?"

"Bunun var olan en aşağılık iş olduğundan emin olabilirsin, Zavalita," dedi Norwin. "Bütün redaktörlerimi elimden aldılar ve bütün sayfayı tek başıma doldurmak zorunda kaldım. Bir ihtilal olayı var, kim bilir ne tür bir sersemlik. Seni Castelano'yla tanıştırayım, bir meslektaşımız."

"Bir ihtilal mi?" diye sordu Santiago. "Burada mı?"

"Başarısız bir ihtilal teşebbüsü gibi bir şey," dedi Castelano. "Galiba başında Espina varmış, şu içişleri bakanlığı yapan general."

"Hiçbir resmî açıklama yok ve bu şerefsizler gidip bilgi toplasınlar diye adamlarımı elimden aldılar," dedi

Norwin. "Her neyse, unutalım gitsin, hadi gidip bir şeyler içelim."

"Bekle, ben ne olup bittiğini öğrenmek istiyorum," dedi Santiago. "Benimle birlikte *La Crónica*'ya gel."

"Oraya gidersek sana bir iş verirler ve izin gecen ziyan olur," dedi Norwin. "Şimdi gidip bir içki içelim, saat ikiye doğru oraya uzar Carlitos'u buluruz."

"Peki, ama nasıl oldu?" diye sordu Santiago. "Gelen haberler ne?"

"Haber falan yok, sadece söylentiler," dedi Castelano. "Bu akşam insanları tutuklamaya başladılar. Olayın Cusco ve Tumbes'te patladığı söyleniyor. Bakanlar Başkanlık Sarayı'nda toplantı halindeler."

"Bütün redaktörleri sırf canlarına okuma zevkini tatmak için buraya çağırdılar," dedi Norwin. "Her halükârda resmî açıklama dışında bir şey yayımlayamayacaklar ve bunu biliyorlar."

"Neden Zela yerine yaşlı Ivonne'un oraya gitmiyoruz?" dedi Castelano.

"Peki, General Espina'nın bu işin içinde olduğunu kim söyledi?" diye sordu Santiago.

"Okey, Ivonne'un oraya gidelim, Carlitos'u bize katılması için oradan ararız," dedi Norwin. "O kerhanede bu komplo hakkında *La Crónica*'da öğrenebileceğinden çok daha fazla şey öğrenirsin, Zavalita. Bu arada, bu salakça şeyin senle ilgisi ne? Politika senin çok mu umurunda?"

"Sırf meraktan," dedi Santiago. "Ayrıca cebimde sadece birkaç *libra* var, Ivonne'un yeri ateş pahası."

"Bir *La Crónica* mensubu olarak en az kafaya takacağın şey bu olmalı," dedi Castelano gülerek. "Becerrita'nın iş arkadaşı olarak orada istediğin kadar kredi açabilirsin."

VI

Sonraki hafta Ambrosio San Miguel'de gözükmedi, ama daha sonraki hafta Amalia onu köşedeki bakkal dükkânında kendisini beklerken buldu. Kısa bir süreliğine kaçmıştı, seni görmek için Amalia. Kavga etmediler, güzelce sohbet ettiler. Pazar günü buluşmak için sözleştiler. Nasıl da değiştin, dedi ona genç adam, ne kadar güzel bir kadın oldun.

Gerçekten o kadar değişmiş miydi? Carlota ona erkeklerin hoşuna gidecek her şeye sahipsin diyordu, hanımefendi de bu tür şakalar yapıyordu, köşedeki polisler ona sürekli gülümsüyor, beyefendinin şoförleri sürekli kaçamak bakışlar atıyor, hatta bahçıvan, mağazanın teslimatçısı ve gazeteleri getiren sümüklü bile ona kur yapıp duruyordu: Dedikleri belki de doğruydu. Evde, hanımefendinin aynalarında kendine bakmaya gittiğinde gözlerinde hınzır bir ışıltı belirdi: Evet doğruydu. Kilo almıştı, daha iyi giyiniyordu ve bunu dünyalar iyisi hanımefendiye borçluydu. Artık giymediği her şeyi ona hediye ediyordu, ama kurtar beni şundan der gibi değil, çok sevecen bir şekilde. Bu elbise artık üzerime oturmuyor, sen alıp denesene ve hanımefendi gelip bakıyordu, burayı yükseltmek gerekiyor, şurayı biraz daraltmak, bu püsküller sende güzel durmadı. Ona sürekli olarak kirli tır-

naklarla dolaşma, saçını tara, önlüğünü yıka, kendine dikkat etmeyen kadın yanmıştır diyordu. Bana hizmetçisi gibi değil, diye düşünüyordu Amalia, eşiti gibi tavsiyeler veriyor. Hanımefendi ona saçını kestirirken bir erkek perçemi bıraktırmasını söylemişti, bir keresinde sivilceleri çıktığında, hanımefendi kendi kremlerinden birini bizzat sürmüştü ve bir haftada yüzü tertemiz olmuştu, başka bir sefer dişi ağrıyınca Magdalena'daki bir dişçiye bizzat götürmüş, tedavi ettirmiş ve masrafları maaşından kesmemişti. Senyora Zoila onunla nerede böyle ilgilenecekti, nerede onunla böyle meşgul olacaktı. Kimse Senyora Hortensia gibi değildi. Dünyada onun için en önemli mesele her şeyin tertemiz, kadınların güzel ve erkeklerin yakışıklı olmasıydı. Birinden bahsedildiğinde ilk öğrenmek istediği şey bu oluyordu: Falanca güzel miydi, adam nasıldı peki? Kesin olan bir şey varsa o da birinin çirkin olmasını asla affetmiyordu. Tavşan dişleri yüzünden Senyorita Malovia'yla, göbeği yüzünden Senyor Gumucio'yla, takma kirpikleri, tırnakları ve memeleri yüzünden şu Paqueta dedikleri kızla ve yaşlılığı yüzünden Senyora Ivonne'la nasıl da dalga geçiyordu. Senyorita Queta'yla birlikte Senyora Ivonne'u nasıl da çekiştiriyorlardı! Yok efendim saçını o kadar boyamaktan kelleşmeye başlamışmış, bir öğle yemeğinde takma dişleri ağzından düşmüşmüş, yaptırdığı iğneler onu gençleştirmek yerine kırışıklıklarını daha da artırmış. Hakkında o kadar çok konuşuyorlardı ki Amalia onun nasıl biri olduğunu merak ediyordu ve bir gün Carlota ona işte şuradaki demişti, Senyorita Queta'yla birlikte gelen. Ona bakmaya çıktı. Salonda içki içiyorlardı. Senyora Ivonne ne o kadar yaşlı ne de o kadar çirkindi, ona ne kadar da haksızlık yapmışlardı. Ve o zarafet, o mücevherler, ışıl ışıl parlıyordu. O gittikten sonra hanımefendi mutfağa girdi: Moruğun buraya geldiğini unutun. Onları

gülerek ve parmağını sallayarak tehdit etti: Eğer Cayo onun buraya geldiğini duyarsa üçünüzü de öldürür.

Kapının eşiğinden Doktor Arbeláez'in küçük, büzüşmüş suratını, çıkık ve pembemsi elmacıkkemiklerini, burnunun üzerine düşmüş gözlüğünü gördü.

"Geç kaldığım için üzgünüm, doktor," masan sana çok büyük geliyor aşağılık herif, "bir iş yemeğim vardı, çok özür dilerim."

"Tam saatinde geldiniz, Don Cayo," dedi Doktor Arbeláez duygusuzca gülümseyerek. "Oturun lütfen."

"Notunuzu dün aldım, ama ancak gelebildim." Altına bir sandalye çekti, çantasını dizlerinin üzerine koydu. "Başkanın Cajamarca gezisi bugünlerde tüm vaktimi alıyor."

Doktor Arbeláez'in miyop ve düşmanca gözleri gözlüğünün ardından onayladılar.

"Sizinle konuşmak istediğim diğer konu da buydu, Don Cayo." Ağzını büküyor, rahatsızlığını gizlemiyordu. "Evvelki gün Lozano'dan hazırlıklarla ilgili rapor istedim ve bana sizin kimseyle konuşmamaları yönünde talimat verdiğinizi söyledi."

"Zavallı Lozano," dedi acıma dolu bir sesle. "Siz de ona sağlam bir nutuk çekmiş olmalısınız."

"Hayır, nutuk falan çekmedim," dedi Doktor Arbeláez. "O kadar şaşırdım ki bunu bile yapamadım."

"Zavallı Lozano faydalı biri, ama çok aptal," dedi gülümseyerek. "Güvenlik hazırlıkları henüz inceleme safhasında, doktor, sizin bu konuyla uğraşma zahmetine girmenize hiç gerek yoktu. Ayrıntılar tamamlanır tamamlanmaz ben sizi bu konuda bizzat bilgilendireceğim."

Bir sigara yaktı, Doktor Arbeláez ona bir küllük uzattı. Bir ajanda ve saçlarına aklar düşmüş bir kadınla

üç güler yüzlü gencin fotoğrafının arasında kollarını kavuşturmuş, çok ciddi bakıyordu.

"Rapora göz atabildiniz mi, Don Cayo?"

"Tabii ki, doktor. Onu çok dikkatli bir şekilde okudum."

"O halde siz de benimle hemfikirsinizdir," dedi Doktor Arbeláez soğuk bir şekilde.

"Üzülerek söylüyorum ki hayır, doktor," öksürdü, bir özür mırıldandı ve sigarasından yeni bir nefes çekti. "Güvenlik fonu kutsaldır. O milyonları benden almanızı kabul edemem. İnanın bana, çok üzgünüm."

Doktor Arbeláez çok hızlı bir şekilde ayağa kalktı. Gözlüğü ellerinde dans ederken masanın önünde birkaç adım attı.

"Elbette bunu bekliyordum." Sesi ne sabırsız ne de öfkeliydi, ama yüzünün rengi biraz solmuştu. "Bununla birlikte rapor çok açık, Don Cayo. Artık gidecek takati kalmamış o devriye arabalarını yenilemek, Tacna ve Moquegua karakollarında inşaat çalışmalarını başlatmak gerekiyor, çünkü her an yerle bir olabilirler. Durmuş olan birçok iş var, valiler ve kaymakamlar telefonlarıyla ve telgraflarıyla beni delirtiyorlar. Bütün bunlar için gereken milyonları nereden çıkarmamı bekliyorsunuz? Ben büyücü değilim, Don Cayo, mucizeler yaratmayı bilmem."

Büyük bir ciddiyetle onayladı. Doktor Arbeláez önünde dikilmiş gözlüğünü bir elinden diğerine geçirip duruyordu.

"Bütçenin başka kısımlarını kullanmanın bir yolu yok mu?" diye sordu. "Maliye bakanı..."

"Bize artık bir kuruş daha vermek istemiyor ve siz de bunu çok iyi biliyorsunuz," derken Doktor Arbeláez sesini yükseltti. "Her kabine toplantısında İçişleri Bakanlığı'nın harcamalarının çok aşırı olduğunu söylüyor ve siz bizim payımıza düşenin yarısını tekelinize aldıktan sonra..."

"Ben hiçbir şeyi tekelime almıyorum, doktor," dedi gülümseyerek. "Güvenlik para gerektiriyor, bu konuda yapacak bir şey yok. Güvenlik fonundan bir kuruş dahi keserseniz ben işimi yapamam. Çok üzgünüm, doktor."

Ufak tefek başka işler de oluyordu, beyim, ama onları o ikisi yapıyordu, Ambrosio gitmiyordu. Bu gece çıkıyoruz, dedi Senyor Lozano, Hipólito ve Ludovico'ya haber ver, resmî araçla mı, efendim? Hayır, eski Ford'la. Daha sonra ona anlatıyorlardı, beyim, ve Ambrosio'nun bu şekilde haberi oluyordu: herifleri izlemek, bir eve kimlerin girdiğini not etmek, tutuklu Apristalara bildiklerini itiraf ettirmek, Hipólito işte orada size daha önce anlattığım gibi oluyormuş, beyim, belki de hepsi Ludovico'nun uydurmasıydı. Ludovico hava kararırken Senyor Lozano'nun evine gitti, eski Ford'u çıkardı, Hipólito'yu aldı, Rialto'da bir polisiye filme girdiler ve saat dokuz buçuk olduğunda España Caddesi'nde Senyor Lozano'yu beklemeye başlamışlardı. Her ayın ilk pazartesi akşamı aylıkları toplamak için Senyor Lozano'ya bu şekilde eşlik ediyorlardı, beyim, onlara böyle dediğini söylüyorlar, aylıklar. Elbette ki siyah gözlükle çıktı ve arka koltukta büzüştü. Onlara sigara ikram etti, bir espri yaptı, kendine çalıştığında keyfi nasıl da yerinde oluyor diye yorum yapacaktı Hipólito daha sonra, ve Ludovico, yani bizi kendisi için çalıştırdığında demek istedin herhalde. Aylık, Lima'nın bütün genelevlerinden, motellerinden ve randevuevlerinden aldığı haraç, ne uyanık, değil mi beyim? İşe Chosica yolundaki tavuk lokantasının arkasına gizlenmiş küçük evden başladılar. Sen in, dedi Senyor Lozano, Ludovico'ya, yoksa Pereda hikâyeleriyle beni bir saat esir alır, ve Hipólito'ya dönüp, bu arada biz de bir tur atalım. Bu işi gizlice yapıyordu, beyim, muh-

temelen Don Cayo'nun hiçbir şeyden haberinin olmadığını sanıyordu, Ludovico daha sonra Ambrosio'yla birlikte çalışmaya başlayınca, gözüne girmek için her şeyi Don Cayo'ya anlattı, ne var ki Don Cayo çok daha fazlasını biliyordu. Ford hareket etti, Ludovico onun gözden kaybolmasını bekledi sonra çit kapıyı itip girdi. Sadece park lambaları yanık halde kuyrukta bekleyen bir sürü otomobil vardı, çamurluklara ve tamponlara sürtünerek, çiftlerin yüzlerini görmeye çalışarak tabelanın bulunduğu kapıya kadar gitti. Zira Don Cayo'nun bilmediği mi var, beyim? Dışarı çıkan bir garson onu tanıdı, bir saniye bekleyin, ve hemen akabinde Pereda geldi, bu da ne oluyor şimdi, Senyor Lozano nerede? O dışarıda, ama çok acelesi var, dedi Ludovico, bu yüzden buraya gelmedi. Onunla konuşmam gerekiyor, dedi Pereda, çok önemli. Aylıkları tahsilatında Senyor Lozano'ya eşlik etmelerinden ötürü Ludovico ve Hipólito Lima'nın gece hayatını çok iyi biliyorlardı, biz burada fuhşun krallarıyız diyorlardı, bundan nasıl istifade ettiklerini düşünsenize, beyim. Çit kapıya kadar yürüyüp Ford'un gelmesini beklediler, Ludovico yeniden direksiyona geçti ve Pereda arkaya bindi: Hareket et, dedi Senyor Lozano, burada kalmayalım. Ama esas âlemci olan Hipólito'ydu, beyim, Ludovico her şeyden önce çok ihtiraslıydı: Yükselmek istiyordu, daha doğrusu bir gün kadroya alınacağına inanıyordu. Ludovico anayola çıktı, arada bir Hipólito'ya bakıyordu, Hipólito da ona sanki bu Pereda da ne yalaka herifmiş dercesine bakıyordu, arkada anlattığı bütün o hikâyeleri falan duyuyorlardı. Hadi çabuk söyle, hiç vaktim yok, diyordu Senyor Lozano, çok önemli olan o şey neymiş. O para tırtıklamalara neden mi katlanıyorlardı, beyim? Bu hafta buralara gelen falanca, filanca karıyı getiren falanca, ve Senyor Lozano, tamam yeter, Perulular ın hepsini tanıdığını biliyorum, çok önemli olan o şey

ne? Kerhanelerin, motellerin ve randevuevlerinin çalışma izinlerini emniyet müdürlüğünden çıkardıklarını bilmiyor musunuz, beyim? Pereda'nın ses tonu değişti ve Ludovico'yla Hipólito bakıştılar, şimdi neredeyse hüngür hüngür ağlamaya başlayacak, diye düşündüler. Mühendis masraflarla başa çıkamadı, Senyor Lozano, ödemeler, senetler falan, bu ay beş parasız kalmışlardı. Ne yapacağını bilmiyordu, onu dövebilir, iznini iptal edebilir ya da cezalandırabilirlerdi, beyim. Senyor Lozano homurdandı, Pereda'ysa sırnaştıkça sırnaşıyordu: Ama mühendis yükümlülüğünü unutmadı, Senyor Lozano, ileri tarihli bir çek yazmıştı, bu sorun olmazdı, değil mi Senyor Lozano? Ludovico ve Hipólito işte şimdi küfürlerin yağmasını bekliyorlardı. Sorun olur çünkü ben çek kabul etmiyorum, dedi Senyor Lozano, mühendisin işi halletmek için yirmi dört saati var yoksa mekânı kapanacak; Pereda'yı yerine bırakacağız, Ludovico. Hipólito ve Ludovico fahişelerin çalışma izinlerini yenilemek için bile paylarını aldıklarını söylüyorlardı, beyim. Geri götürürlerken Pereda sürekli açıklamalar yaptı, özürler diledi, ama Senyor Lozano hiç ağzını açmadı. Yirmi dört saatin var, Pereda, fazladan bir dakikan bile olmayacak, dedi oraya vardıklarında. Ve ardından: Bu tür cimrilikler taşaklarımı şişiriyor. Ludovico ve Hipólito ise birbirlerine sanki Pereda gecemizin içine etti, bizi iyice kızıştırdı dercesine bakıyorlardı. İşte bu yüzden, Don Cayo bir keresinde, eğer Lozano bir gün polisliği bırakırsa pezevenklik yapacaktır demişti, beyim, çünkü onun gerçek eğilimi buymuş.

Cumartesi günü telefon sabahtan iki defa çaldı ve hanımefendi cevap vermek için ahizeyi kaldırdığında karşıda kimse yoktu. Benimle dalga geçiyorlar, diyordu

hanımefendi, ama öğleden sonra bir kez daha çaldı, Amalia, alo, alo?, ve nihayet Ambrosio'nun korkmuş sesini tanıdı. Demek arayıp duran sendin, dedi gülerek, evde kimse yok, hadi konuş. Bu pazar ve gelecek pazar onunla çıkamayacaktı çünkü Don Fermín'i Ancón'a götürmesi gerekiyordu. Hiç fark etmez, dedi Amalia, başka bir gün çıkarız. Ama fark etti, cumartesi gecesi bir türlü uyuyamadı, düşünüp durdu. Ancón işi doğru muydu acaba? Pazar günü María ve Anduvia'yla birlikte çıktı. Reserva Parkı'nda dolaştılar, dondurma aldılar ve çimenlerin üzerine oturup sohbet ettiler, ta ki birkaç asker yaklaşana kadar, mecburen oradan gittiler. Acaba başka birisiyle mi çıkmıştı? Azul Sineması'na gittiler; keyifleri yerindeydi ve üç kişi oldukları için kendilerini güvende hissederek, iki herifin biletlerini ödemesine izin verdiler. Şu anda başka bir sinemada bilmem kiminle birlikte olamaz mıydı? Ama herifler filmin tam ortasında onlardan istifade etmek isteyince Azul'den koşarak çıktılar ve herifler arkalarından bağırıyorlardı, paramız ne olacak, sahtekârlar!, neyse ki orada buldukları bir aynasız herifleri korkutmuştu. Ona sürekli olarak o kötü davranışını hatırlatmasından bıkmış olamaz mıydı? Bütün hafta, Amalia, María ve Anduvia sadece heriflerden bahsettiler ve birbirlerini korkutup durdular, buraya gelecekler, nerede yaşadığımızı öğrenmişlerdir, seni öldürecekler, bizi de tutup... katıla katıla gülmeye başlıyorlardı, ta ki Amalia titremeye başlayıp eve koşana kadar. Ama geceleri kafasının içinde hep aynı düşünce dönüp duruyordu: Onu bir daha arayıp sormayacak olamaz mıydı? Sonraki pazar Mirones'e Senyora Rosario'yu ziyarete gitti. Celeste herifin biriyle kaçmış ve üç gün sonra tek başına, suratı bir karış geri dönmüştü. Onu kanatana kadar kırbaçladım, diyordu Senyora Rosario, eğer herif içini doldurmuşsa bu kızı öldüreceğim. Amalia hava kararana kadar orada kaldı ve o dar so-

kakta kendini hiçbir zaman olmadığı kadar rahatsız hissetti. Leş gibi kokan su birikintilerini, sinek bulutlarını, bir deri bir kemik köpekleri fark ediyor, bebeği ve Trinidad öldüğünde hayatının geri kalanını bu sokakta geçirmek istemeyi düşünmüş olmasına şaşıyordu. O gece daha gün ağarmadan uyandı: Bir daha aramasa ne yazar, sersem, senin canına minnet. Ama ağlıyordu.

"Bu durumda başkana çıkmaktan başka çarem kalmayacak, Don Cayo," dedi Doktor Arbeláez gözlüğünü takarken, gömleğinin kolalı manşetlerinde iki gümüş kol düğmesi parıldıyordu. "Sizinle ilişkilerimin iyi olması için her zaman elimden geleni yaptım, hesabınıza kitabınıza asla karışmadım, emniyet müdürlüğünün bin tane konuda beni yok saymasını sineye çektim. Ama benim bakan olduğumu ve emrim altında bulunduğunuzu unutmamalısınız."

Başıyla onaylarken gözleri ayakkabılarına sabitlenmişti. Mendiliyle ağzını kapatarak öksürdü. Onu üzen bir şeye boyun eğermişçesine kafasını kaldırdı.

"Bunun için başkanı rahatsız etmenize gerek yok," dedi neredeyse çekingen bir tonda. Ben ona konuyu çoktan açtım zaten. Doğal olarak başkanın desteğini almadan sizin talebinizi reddetme cüretini gösteremezdim."

Ona titiz ve yok edici bir nefretle bakarak yumruklarını sıktığını ve tamamen hareketsiz kaldığını gördü.

"Demek başkanla çoktan konuştunuz," derken çenesi, dudakları, sesi titriyordu. "Ona meseleleri doğal olarak kendi bakış açınızdan sunmuşsunuzdur."

"Sizinle açık konuşacağım, doktor," dedi kızgınlık barındırmayan kayıtsız bir ifadeyle. "Benim emniyet müdürlüğünde bulunmamın iki sebebi var. Birincisi, çünkü bunu benden general istedi. İkincisi, çünkü şartlarımı ka-

bul etti ve bu şartlar gereken bütçeye sahip olmak ve işimle ilgili ondan başka hiç kimseye hesap vermemektir. Eğer fazla dobra olduysam beni bağışlayın, ama durum bu."

Arbeláez'e bakıp bekledi. Kafası vücuduna göre büyüktü, küçük miyop gözleri onu yavaşça, milimetrik bir biçimde inceledi. Ağzının çarpılmasına neden olan bir çaba harcayarak gülümsediğini gördü.

"İşinizin kalitesinden kuşku duymuyorum, onu çok iyi yaptığınızı biliyorum, Don Cayo," derken yapay bir biçimde ve kesik kesik soluyarak konuşuyordu, ağzı gülümserken gözleri ona doğru aralıksız alev saçıyordu. "Ama çözülmesi gereken sorunlar var ve bana yardımcı olmanız gerekiyor. Güvenlik bütçesi aşırı yüksek."

"Çünkü bizim harcamalarımız aşırı yüksek," dedi. "Bunu size göstereceğim, doktor."

"Bütçeden aldığınız payı çok büyük bir sorumlulukla kullandığınızdan da kuşkum yok," dedi Doktor Arbeláez. "Sadece..."

"Sendikalarda bize bağlı yönetimlerin, işçi sınıfı arasında ve üniversitelerdeki istihbarat ağlarının ve idari işlerin bize maliyeti az buz bir para değil," diye sıralarken çantasından bir dosya çıkarıp masanın üzerine koydu. "Mitingleri organize etmenin, rejim düşmanlarının yurtiçi ve yurtdışındaki faaliyetlerini öğrenmenin maliyeti az değil."

Doktor Arbeláez dosyaya bakmamıştı; kol düğmelerinden birini okşayarak onu dinliyordu, küçük gözleri ona duyduğu nefreti yansıtmaya devam ediyordu.

"Her gün bizzat rejimin içinden çıkan mutsuz, kıskanç ve ihtiraslı kesimleri bastırmanın maliyeti az değil," diye devam ediyordu. "Ülkedeki huzuru sağlamak sadece güç gösterisiyle olmuyor, bunun için para da harcamak gerekiyor. Bunlar sizin suratınızın asılmasına neden

oluyor ve bunda haklısınız. Bu tatsız şeylerle ben ilgileniyorum, sizin bunlardan haberdar olmanıza bile gerek yok. Bu kâğıtlara bir göz atın ve sonra bana güvenliği tehlikeye atmadan tasarruf yapmanın mümkün olup olmadığını söyleyin."

"Peki, Senyor Lozano'nun kerhanelerden, motellerden ve randevuevlerinden para tırtıklamasına Don Cayo'nun neden göz yumduğunu biliyor musunuz, beyim?" diye sordu Ambrosio.

Aklına gelen başına geldi, Senyor Lozano'nun keyfi kaçmıştı: Bu ülkede herkes kendini uyanık zannediyordu, Pereda üçüncü seferdir bu çek hikâyesiyle geliyordu. Ludovico ve Hipólito hiç seslerini çıkarmadan birbirlerine gözucuyla bakıyorlardı: Lanet olsun, ona daha dünkü çocuk muamelesi yapıyorlardı. İnsanların abazanlığını sömürerek zengin olmak onlara yetmiyor, ayrıca onu da sömürmek istiyorlardı. Buna müsaade etmeyecekti, artık yasayı uygulamaya başlayacaktı ve kerhanelere ne olacağını hep birlikte göreceklerdi. Los Claves banliyösündeydiler, ziyaret edecekleri yere gelmişlerdi.

"Sen in, Ludovico," dedi Senyor Lozano. "Topalı buraya, bana getir."

"Çünkü kerhaneler, moteller ve randevuevleriyle kurduğu bağlantılar sayesinde Senyor Lozano insanların hayatından ve mucizelerinden haberdar oluyor," dedi Ambrosio. "En azından, o ikisi bunu söylüyorlardı."

Ludovico koşarak duvara kadar gitti. Kuyruk yoktu: Otomobiller içeriden bir araba çıkana kadar mekânın etrafında tur atıyorlardı, sonra gelip garaj kapısının önünde duruyor, farlarıyla işaret veriyor ve kapı açılınca otomobillerini içeri sokuyorlardı. İçerisi oldukça karanlıktı; garajlara giren otomobillerin gölgesi, kapıların altından

ince çizgi halinde sızan ışık, biraları taşıyan garsonların siluetleri görünüyordu.

"Merhaba, Ludovico," dedi topal Melequías. "Bir bira vereyim mi?"

"Vaktim yok, kardeşim," dedi Ludovico. "Bizim adam dışarıda bekliyor."

"Doğrusunu söylemek gerekirse tam olarak nelerden haberdar olduğunu bilmiyorum, beyim," dedi Ambrosio. "Herhalde hangi kadının kocasını kiminle boynuzladığını, hangi kocanın karısını kiminle aldattığını falan öğreniyordur. Sanırım bu tür şeyler."

Melequías topallayarak duvara kadar gitti, askıdan ceketini aldı ve Ludovico'nun koluna sarıldı: Bana baston vazifesi görürsen daha hızlı gideriz, kardeşim. Her zamanki gibi, Panamericana Otoyolu'na kadar susmadı ve her zamanki şeylerden, emniyetteki on beş yılından –öyle dışarıdan takılmıyordum, Ludovico, kadroluydum– ve o olayda bıçak darbeleriyle bacağının canına okumuş olan çetecilerden bahsetti.

"Ve o bilgiler Don Cayo'nun çok işine yarıyor, sizce de öyle değil mi, beyim?" diye sordu Ambrosio. "Kişilerin o özel ilişkilerini bilince onları avucunun içine alıyor, değil mi?"

"O çetecilere müteşekkir olmalısın, Melequías," dedi Ludovico. "Onların sayesinde bu huzur verici işin sahibi olmuşsun, herhalde ceplerini de dolduruyorsundur."

"Hiç öyle sanma, Ludovico," dedi Melequías, otomobillerin Panamericana'dan vızır vızır geçişlerini görüyorlardı, ama Ford ortada yoktu. "Emniyeti özlüyorum. Tamam, çok fazla fedakârlık gerekiyordu, ama yaşamak oydu. Söylememe gerek yok, kardeşim, ne zaman ihtiyacın olursa, burası senin evin sayılır. Bedava oda, bedava servis, hatta senin için bedava içki bile var, Ludovico. Bak, araba şuradan geliyor."

"O ikisi, motellerin ve randevuevlerinin sağladıkları bilgilerle Senyor Lozano'nun insanlara şantaj yaptığını düşünüyorlardı," dedi Ambrosio. "Oysaki haraçları da insanların o mekânlara herhangi bir skandal yaşanmadan rahatça gidip gelebilmesi için topluyordu. Herif ne kadar kurnazca bir tezgâh kurmuş, değil mi beyim?"

"Umarım bana masal anlatmaya kalkmazsın, topal," dedi Senyor Lozano. "Baştan söyleyeyim canım çok sıkkın."

"Hiç öyle şey olur mu," dedi topal Melequías. "Zarfınız burada hazır, Senyor Lozano, patronun selamlarıyla birlikte."

"Hadi bakalım, neyse," dedi Senyor Lozano ve Ludovico ile Hipólito, bu onu tamamen yumuşattı dercesine bakıştılar. "Peki, şu diğer meseleyle ilgili yeni bir şey var mı, topal, herif buralarda gözüktü mü?"

"Cuma günü geldi," dedi topal Melequías. "Geçen seferki arabayla, Senyor Lozano."

"Aferin topal," dedi Senyor Lozano. "Bravo topal."

"Bunu kötü bir şey olarak görüp görmediğimi mi soruyorsunuz?" diye sordu Ambrosio. "Ne diyebilirim ki, beyim, bir taraftan tabii ki kötü bir şey gibi görünüyor, öyle değil mi? Öte yandan polislerin, politikacıların işleri zaten hiçbir zaman o kadar temiz değil ki. İnsan Don Cayo'yla çalışırken bunun farkına varıyor, beyim."

"Ama bir kaza oldu, Senyor Lozano." Ludovico ve Hipólito, yine her şeyi berbat etti, diye düşündüler. "Hayır, aygıtın nasıl çalıştığını unutmadım, sizin gönderdiğiniz herif kurulumu mükemmel yaptı. Onu bizzat çalıştırdım."

"O halde kasetler nerede?" diye sordu Senyor Lozano. "Fotoğraflar nerede?"

"Onları köpekler yedi, efendim." Hipólito ve Ludovico birbirlerine bakmadılar bile, ağızlarını büzüp omuz

silkmekle yetindiler. "Kasetin yarısını yediler ve fotoğrafları paramparça ettiler. Paket buzdolabının üzerinde duruyordu, Senyor Lozano, ve hayvanlar..."

"Yeter, yeter, topal," diye homurdanıyordu Senyor Lozano. "Sen salak değilsin, ondan çok öte bir şeysin, senin ne olduğunu söylemek için sözcük yok, topal. Köpekler mi dedin, köpekler mi yedi dedin?"

"Devasa hayvanlar, efendim," dedi topal Melequías. "Onları patron getirdi, karınları hiç doymuyor, ne bulsalar yiyorlar, bir an boş bulunsa insanı bile yerler. Ama herif kesin tekrar gelecek ve..."

"Sen git bir doktora görün," diyordu Senyor Lozano. "İğneler, ilaçlar falan, illaki bir tedavisi olmalı, aptallığın bu kadarı tedavi edilebiliyordur herhalde. Köpekler, lanet olası, köpekler yemiş. Hadi git, topal. Çık git, özür falan dileme, hemen in arabadan. Meiggs Caddesi'nin sonuna, Ludovico."

"Ayrıca çıkarcı bir şekilde davranan sadece Senyor Lozano değildi," dedi Ambrosio. "Başka bir biçimde de olsa, Don Cayo da öyle değil miydi? O ikisi en tepedekinden en alttakine kadar emniyetteki herkesin o ekmekten bir şekilde kendi lokmasını ısırdığını söylüyorlardı. İşte bu yüzden Ludovico'nun en büyük rüyası kadroya alınmaktı. Herkesin sizin kadar dürüst ve onurlu olduğunu zannetmeyin, beyim."

"Bu sefer sen in, Hipólito," dedi Senyor Lozano. "Seni yavaş yavaş tanısınlar, zira Ludovico'nun yüzünü uzunca bir süre göremeyecekler."

"Neden böyle dediniz, Senyor Lozano?" diye sordu Ludovico.

"Aptala yatma, nedenini çok iyi biliyorsun," dedi Senyor Lozano. "Çünkü Senyor Bermúdez'le çalışmaya başlayacaksın, istediğin bu değil miydi?"

Sonraki haftanın ortalarında, kapının zili çalındığında Amelia bir rafı düzenlemekteydi. Kapıya bakmaya gitti ve Don Fermín'in suratıyla karşılaştı. Dizleri titredi, bir merhaba kekelemeyi zorlukla başardı.

"Don Cayo burada mı?" diye sordu selamına karşılık vermeden ve neredeyse yüzüne bile bakmadan salona geçti. "Lütfen ona Zavala'nın geldiğini söyle."

Seni tanımadı, diye düşünebildi, yarı şaşkın yarı gücenik ve tam o sırada hanımefendi merdivende belirdi: Geç otur, Fermín, Cayo birazdan burada olacak, beni biraz önce aradı, bir kadeh içki ister miydi? Amalia kapıyı kapattı, hemen kilere süzüldü ve gözetlemeye başladı. Don Fermín saatine bakıyordu, gözleri sabırsız ve yüzü gergindi, hanımefendi ona bir kadeh viski uzattı. Her zaman son derece dakik olan Cayo niye gecikmişti? Benimle birlikte olmak hoşuna gitmiyormuş gibi görünüyor, diyordu hanımefendi, bak güceneceğim. Birbirlerine karşı ne kadar samimi davranıyorlardı, Amalia hayretler içindeydi. Servis kapısından çıktı, bahçeyi geçti ve Ambrosio'yu evin biraz uzağında buldu. Onu korkmuş bir suratla karşıladı: Seni gördü mü, seninle konuştu mu?

"Beni tanımadı bile," dedi Amalia. "O kadar çok mu değiştim, acaba?"

"Boş ver, daha iyi, böylesi daha iyi," dedi yeniden hayata döndürülmüş gibi rahat bir nefes alan Ambrosio; kafasını sallıyor ve hâlâ hazin bir biçimde eve bakıyordu.

"Her zaman gizli saklı şeyler, her zaman korkular," dedi Amalia. "Ben değişmiş olabilirim ama sen aynı eskisi gibisin."

Fakat onu azarlamadığını, şaka yaptığını anlaması için bunları gülümseyerek söylüyordu ve düşündü: Onu gördüğüne mutlu oldun, sersem. Şimdi Ambrosio da gülüyordu ve elleriyle yaptığı hareketten, iyi yırttık ama, Amalia, anlamı çıkıyordu. Genç kadına biraz daha yak-

laştı ve birden elini tuttu: Pazar günü çıkacaklar mıydı? Saat ikide durakta buluşacaklar mıydı? Tamam o zaman, pazar günü görüşürüz.

"Don Fermín ve Don Cayo'nun araları düzeldi mi?" diye sordu Amalia. "Bu durumda Don Fermín sürekli olarak buraya gelecek ve bir gün beni mutlaka tanıyacaktır."

"Tam tersine, şimdi ölesiye düşmanlar," dedi Ambrosio. "Don Cayo şimdi Don Fermín'in şirketlerini yok etmeye çalışıyor, çünkü ihtilal yapmak isteyen bir generalle arkadaşlığı var."

Tam bunları anlattığı sırada Don Cayo'nun siyah otomobili köşeyi döndü, işte geliyor, hadi koş git, ve Amalia koşarak eve daldı. Carlota, meraktan çıldırmış kocaman gözleriyle onu mutfakta bekliyordu: O beyefendinin şoförünü tanıyor muydu?, nelerden konuşmuşlardı, sana ne dedi, çok yakışıklıydı, değil mi? Ona bir şeyler uyduruyordu ki, hanımefendi onu çağırdı: Bu tepsiyi çalışma odasına çıkar, Amalia. Titreyerek dans eden kadehler ve küllüklerle üst kata çıkarken, Ambrosio aptalı korkularını bana da bulaştırdı diye düşünüyordu, eğer beni tanırsa bana ne diyecek acaba? Ama onu tanımadı: Don Fermín'in gözleri görmeyen bakışlarla ona bir saniyeliğine baktıktan sonra başka tarafa kaydılar. Koltukta oturuyor ve ayakkabılarının tabanıyla sabırsızca yere vuruyordu. Tepsiyi masanın üzerine bırakıp çıktı. Orada yarım saat kapalı kaldılar. Tartışıyorlardı, bağrışma sesleri mutfağa kadar geliyordu, hanımefendi gelip kilerin kapısını kapatınca bir şey duyamaz oldular. Don Fermín'in otomobilinin çıktığını mutfaktan görünce tepsiyi almaya çıktı. Hanımefendi ve beyefendi salonda sohbet ediyorlardı. Ne bağırış çağırıştı onlar öyle, diyordu hanımefendi ve beyefendi: Bu fare geminin battığını zannedince kaçmak istemişti, şimdi bunun bedelini ödemek onu rahatsız ediyor. Don Fermín'e

hangi hakla fare diyordu, ondan çok daha saygıdeğer ve çok daha iyi birisi değil mi?, diye düşündü Amalia. Kesin onu kıskanıyordur ve Carlota hadi anlat bana, kimdi o, ne konuşuyordunuz?

"Benim bu görevde bulunmamın sebebi de başkanın bunu benden istemiş olması," dedi Doktor Arbeláez sesini yumuşatarak ve o da, pekâlâ barış yapalım, diye düşündü. "Burada olumlu bir iş yapmaya çalışıyorum ve..."

"Bu bakanlığın bütün olumlu şeylerini siz yapıyorsunuz," dedi oldukça canlı bir biçimde. "Ben olumsuz kısımla meşgul oluyorum. Hayır, şaka yapmıyorum, bu doğru. Sizi temin ederim ki polisin gündelik işleriyle ilgili her türlü angaryayı üzerinizden alarak size büyük bir hizmette bulunuyorum."

"Sizi incitmek istememiştim, Don Cayo," diyen Doktor Arbeláez'in çenesi artık titremiyordu.

"Beni incitmediniz, doktor," dedi. "Bu kesintileri güvenlik fonundan yapabilmeyi isterdim, ama yapamıyorum. Bunu siz de doğrulayacaksınız."

Doktor Arbeláez dosyayı alıp ona uzattı:

"Bu sizde kalsın, bana bir şey kanıtlamanıza gerek yok, ben kanıt olmadan da size inanıyorum," dedi dudaklarını belli belirsiz ayırıp gülümsemeye çalışarak. "O devriye araçlarını yenilemek, Tacna ve Moquegua'daki inşaatları yapmak için bakalım ne icat edeceğiz."

El sıkıştılar, ama Doktor Arbeláez onu uğurlamak için yerinden kalkmadı. Doğrudan odasına gitti ve hemen arkasından Doktor Alcibíades girdi.

"Binbaşı ve Lozano şimdi gittiler, Don Cayo," deyip ona bir zarf uzattı. "Görünüşe göre Meksika'dan kötü haberler var."

Elle düzeltilmiş, sinirli bir yazıyla sayfa kenarlarına notlar alınmış iki daktilo sayfası. O yavaşça raporu okurken ağzındaki sigarayı Doktor Alcibíades yaktı.

"Demek komplo çalışmaları ilerliyor," dedi kravatını gevşetirken, kâğıtları katladıktan sonra tekrar zarfın içine koydu. "Bu konu binbaşı ve Lozano'ya çok acil mi görünüyormuş?"

"Trujillo ve Chiclayo'da Apristalar toplantılar yapmış ve Lozano'yla binbaşı bunun o sürgünler grubunun Meksika'dan yola çıkmaya hazır oldukları haberiyle ilişkisi olduğuna inanıyorlar," dedi Doktor Alcibíades. "Binbaşı Paredes'le konuşmaya gittiler."

"O kuşlar umarım ülkeye gelirler de icaplarına bakarız," dedi esneyerek. "Ama gelmeyecekler. Unutmayın ki, doktorcuğum on ya da on bir sefer oldu hep aynı muhabbet. Binbaşıya ve Lozano'ya yarın toplanacağımızı söyleyin. O kadar acelemiz yok."

"Cajamarca'dakiler toplantının saat beşte olduğunu teyit etmek için aradılar, Don Cayo."

"Peki, tamam," dedikten sonra çantasından bir zarf çıkarıp ona uzattı. "Bu başvurunun hangi aşamada olduğunu öğrenmek istiyorum. Bagua'da bir toprak talebi. Siz gidip şahsen ilgilenin, doktorcuğum."

"Hemen yarın hallederim, Don Cayo," dedi Doktor Alcibíades, dosyanın sayfalarını karıştırırken bir yandan da başıyla onaylıyordu. "Evet, kaç imza eksik, ne tür raporlar var, burada görünüyor. Tamamdır, Don Cayo."

Binbaşı ve Lozano tarafından bırakılan zarfı inceliyordu.

"Çok yakında, komplo için toplanan paranın ortadan kaybolduğu haberi gelecek," dedi gülümseyerek. "Çok yakında liderlerin birbirlerini hainlik ve hırsızlıkla suçlayan açıklamaları birbirini izleyecek. İnsan bazen hep aynı şeylerin yaşanmasından sıkılıyor, değil mi?"

Doktor Alcibíades onayladı ve kibarca gülümsedi.

"Bana neden mi bu kadar dürüst ve onurlu görünüyorsunuz?" dedi Ambrosio. "Lütfen bana bu kadar zor sorular sormayın, beyim."

"Beni gerçekten Senyor Bermúdez'in koruması mı yapacaklar, Senyor Lozano?" diye sordu Ludovico.

"Mutluluktan için içine sığmıyordur," dedi Senyor Lozano. "Bu işin olması için Ambrosio'yla ciddi bir çalışma yürüttün, değil mi?"

"Bundan sizinle çalışmak istemediğim sonucunu çıkarmayacaksınız umarım, Senyor Lozano," dedi Ludovico. "Doğrusu zenciyle çok iyi arkadaş olduk ve bana ikide bir neden yerini değiştirmelerini söylemiyorsun deyip duruyordu, ben de ona Senyor Lozano'yla mutluyum diyordum. Ambrosio kendi inisiyatifiyle bir şeyler yapmış olabilir, efendim."

"Tamam, tamam," dedi Senyor Lozano gülmeye başlayarak. "Bu senin için bir terfi ve durumunu iyileştirmek istemen bana adil görünüyor."

"Pekâlâ, öncelikle insanlarla konuşma biçiminizden ötürü," dedi Ambrosio. "Siz Don Cayo gibi insanlar arkasını döner dönmez onlara küfretmeye başlamıyorsunuz. Siz kimseyi hor görmüyorsunuz, herkes hakkında iyi, nazik konuşuyorsunuz."

"Bermúdez'e senin hakkında çok iyi şeyler söyledim," dedi Senyor Lozano. "Güvenilir ve cesaretli olduğunu söyledim, zencinin senin hakkında anlattığı her şeyin doğruluğunu teyit ettim. Seni gücendirecek hiçbir şey söylemedim. Biliyorsun, işe yaramazın teki olduğunu söylesem Bermúdez bunu göz önünde bulundururdu. Demek istediğim sen bu terfiyi zenci kadar bana da borçlusun."

"Tabii ki Senyor Lozano," dedi Ludovico. "Size ne kadar teşekkür etsem azdır, efendim. Bunun karşılığını nasıl ödeyeceğimi bilmiyorum."

"Ben biliyorum," dedi Senyor Lozano. "Sözümü dinleyerek, Ludovico."

"Siz emredin yeter, ânında orada olurum, emriniz ne olursa olsun, Senyor Lozano."

"Ayrıca dilini tutarak," dedi Senyor Lozano. "Benimle birlikte Ford'la hiç çıkmadın, aylık muhabbetinin ne olduğunu bilmiyorsun. Bana borcunu böyle ödeyebilirsin, anlıyor musun?"

"Size yemin ederim ki bana bu uyarıyı yapmanıza gerek yoktu, Senyor Lozano," dedi Ludovico. "Yemin ederim ki gerek yoktu. Lütfen bana inanın, efendim."

"Günün birinde kadroya alınmanın bana bağlı olduğunu biliyorsun," dedi Senyor Lozano. "Ya da asla alınmamanın, Ludovico."

"Ayrıca insanlara davranış biçiminizden ötürü," dedi Ambrosio. "O kadar naziksiniz ve her zaman o kadar güzel, o kadar zekice yorumlar yapıyorsunuz ki, biriyle konuştuğunuzda sizi hayranlıkla dinliyorum, beyim."

"İşte Hipólito ve melez Cigüeña geliyorlar," dedi Ludovico.

Ford'a bindiler ve Ludovico nakil haberinden ötürü o kadar mutluydu ki, daha sonra Ambrosio'ya anlattığına göre, trafikte ters yöne girdiğinin farkında bile değildi. Melez Cigüeña her zamanki masallarını tekrarlıyordu.

"Tesisat çürümüştü ve yenilemesi çok para tuttu, Senyor Lozano. Ayrıca müşteri sayısı her geçen gün azalıyor. Lima'lılar artık düzüşmüyorlar, efendim, bu gidişle batacağız."

"Tamam, işlerin o kadar kötü gittiğine göre mekânın yarın kapatılması umurunda olmayacaktır," dedi Senyor Lozano.

"Siz bunların aylığı vermemek için uydurduğum yalanlar olduğunu zannediyorsunuz, Senyor Lozano," diye itiraz etti melez Cigüeña. "Ama hayır, zarfınız işte burada, bunun benim için kutsal bir görev olduğunu biliyorsunuz. Sıkıntılarımı size sadece bir dost gibi anlatıyorum, Senyor Lozano, bilmeniz için."

"Ayrıca bana davranış biçiminizden ötürü," dedi Ambrosio. "Beni dinleme, bana sorma, benimle sohbet etme biçiminizden ötürü. Bana verdiğiniz güvenden ötürü. Sizinle çalışmaya başladığımdan beri hayatım değişti, beyim."

VII

Pazar günü Amalia'nın hazırlanması bir saat sürdü ve her zaman çok ciddi olan Símula bile, vay canına, dışarı çıkmak için ne hazırlık ama, diyerek ona takıldı. O geldiğinde Ambrosio onu durakta bekliyordu ve elini öyle bir sıktı ki Amalia küçük bir çığlık attı. Ambrosio gülüyordu, mutluydu, mavi takım elbise, dişleri kadar beyaz bir gömlek, kırmızı ve beyaz benekli küçük bir kravat: Ona hep diken üstünde hissettiriyordun, Amalia, şimdi de onu orada ağaç etmenden korkmuştu. Tramvay yarı boş geldi ve o oturmadan önce Ambrosio mendilini çıkarıp koltuğu sildi. Cam tarafı kraliçenin, dedi, yerlere kadar eğilerek. Ne kadar keyifliydi, nasıl da değişiyordu ve bunu ona da söyledi: Seni benimle yakalamalarından korkmadığın zamanlarda ne kadar farklı biri oluyorsun. O mutluydu çünkü eski zamanları hatırlıyordu, Amalia. Kondüktör elinde biletlerle neşeli bir şekilde onlara bakıyordu ve Ambrosio onu, sizin için yapabileceğimiz başka bir şey var mı?, diyerek göndermişti. Onu korkuttun, dedi Amalia, bunun üzerine o, bu sefer karşısına kimse çıkamayacaktı, ne bir kondüktör ne de bir tekstil işçisi. Amalia çok ciddi bakışlarla baktı: Ben mi yanlış davrandım, ben mi başka birisiyle gittim? Yanlış davranmak karını başka bir kadın için terk etmekti, Amalia, biz

kavga ettik çünkü senden ne istediğimi anlamadın. Eğer o kadar kaprisli, o kadar kendini beğenmiş olmasaydı dışarıda görüşmeye devam edeceklerdi ve kolunu onun omzuna atmayı denedi ama Amalia onu itti: Bırak beni, sen yanlış davrandın ve kıkırdamalar duydular. Tramvay dolmuştu. Bir süre sessiz kaldılar ve sonra Ambrosio konuyu değiştirdi: Çok kısa bir iş için Ludovico'yu görmeye gideceklerdi, Ambrosio'nun onunla konuşması gerekiyordu, sonra baş başa kalacak ve Amalia ne isterse onu yapacaklardı. Amalia ona Don Cayo ile Don Fermín'in çalışma odasında nasıl bağrıştıklarını ve daha sonra beyefendinin Don Fermín için nasıl fare dediğini anlattı. Fare esas o, dedi Ambrosio, o kadar iyi arkadaş olduktan sonra şimdi işlerini batırmak istiyor. Merkezde Rímac'a giden bir otobüse bindiler ve birkaç sokak yürüdüler. Buradaydı, Amalia, Chiclayo Sokağı'nda. Bir koridorun sonuna kadar onun peşinden gitti ve bir anahtar çıkardığını gördü.

"Beni aptal mı zannediyorsun?" dedi kolundan kavrayarak. "Arkadaşın burada değil. Evde kimse yok."

"Ludovico daha sonra gelecek," dedi Ambrosio. "Onu beklerken sohbet ederiz."

"Yürüyerek sohbet edelim," dedi Amalia. "Ben oraya girmeyeceğim."

Islak yer karolarıyla kaplı avluda, koşuşturmayı bırakan çocukların bakışları altında tartıştılar, ta ki Ambrosio kapıyı açana ve gülerek onu içeri atana kadar. Ambrosio'nun ışığı açmasından önce Amalia birkaç saniyeliğine her şeyi kapkaranlık gördü.

Bürosundan beşe çeyrek kala çıktığında Ludovico çoktan arabaya binmişti ve Ambrosio'nun yanında oturuyordu. Colón Parkı'na, Club Cajamarca'ya. Yol bo-

yunca suskun kaldı ve gözleri önüne düştü, daha fazla uyumalıydı, daha fazla uyumalıydı. Ludovico kulübün kapısına kadar ona eşlik etti: İçeri geleyim mi, Don Cayo? Hayır, burada bekle. Merdiveni çıkmaya başladığı sırada sahanlıkta Senatör Heredia'nın uzun siluetini ve gri kafasını görünce gülümsedi: Belki Senyora Heredia da buradaydı. Herkes geldi, senatörün elini sıktı, hepsinin Perulu olduğunu göz önünde bulundurursak mucizevi bir dakiklik. Buyurun, toplantı resepsiyon salonunda olacak. Yanan ışıklar, eski duvarların üzerinde çerçeveleri altın yaldızlı aynalar, gür bıyıklı ihtiyarların fotoğrafları, onun geldiğini gören adamlar öbeği mırıldanmayı kesti: Hayır, hiç kadın yoktu. Milletvekilleri ona doğru yaklaştılar ve onu diğerlerine takdim ettiler: İsimler ve soyisimler, eller, memnun oldum, iyi akşamlar, diye düşünüyordu, Senyora Heredia ve... Hortensia? Queta? Maclovia?, emrinize amadeyimleri işitiyordu, keyfi yerindeydi, gözüne düğmeleri iliklenmiş yelekler, kolalı yakalar, ceket ceplerinden dışarı fırlamış kaskatı mendiller, kıpkırmızı yanaklar ilişiyordu, beyaz ceketli garsonlar içki ve atıştırmalıklar dolaştırıyorlardı. Bir bardak portakal suyunu kabul etti ve düşüncelere daldı: Öylesine müstesna, öylesine beyaz ve onun öylesine bakımlı elleri, emretmeye alışmış kadın tavırları... ve düşündü öylesine esmer, öylesine bayağı, öylesine pespaye, öylesine hizmet etmeye alışmış Queta.

"İsterseniz hemen başlayalım, Don Cayo," dedi Senatör Heredia.

"Evet, senatör," derken düşündü, Senyora Heredia ve Queta, evet, "ne zaman isterseniz."

Garsonlar sandalyeleri çekiyorlardı, adamlar ellerinde minik *pisco sour* kadehleriyle yerlerine oturuyorlardı, yaklaşık yirmi kişiydiler, o ve Senatör Heredia onların karşısına oturdular. Evet, burada toplanmalarının sebebi

hazır bulunanların hepsinin gönülden bağlı olduğu Cajamarca şehrine başkan tarafından yapılacak ziyaret hakkında gayriresmi bir fikir alışverişinde bulunmak, diye açılış yaptı senatör ve o düşündü: Onun hizmetçisi olabilirdi. Evet, hizmetçisi olacaktı, başkanın bölgemizi ziyaret etmesinin vereceği onur, diyordu senatör, burada değil onun Cajamarca'daki muhtemelen sahip olduğu çiftlik evinde, ve yeni köprü ile otoyolun birinci kısmının açılışını yapacak olması, diyordu senatör, eski mobilyalar, uzun koridorlar ve yumuşacık vikunya yününden halılarla kaplı odalarla dolu, kocası başkentte senatodaki görevini yerine getirirken onun can sıkıntısından patlayacağı bir çiftlik evi, Cajamarca'lılara üçlü bir mutluluk yaşatacak, diyordu senatör, tablolar ve hizmetçilerle dolu bir ev ama onun gözde hizmetçisi Quetita, onun Quetita'sı olacaktı. Senatör Heredia ayağa kalktı: Hepsinden önemlisi de, Cajamarca'lıların bölge ve ülke açısından büyük önem taşıyan bu eserlerden ötürü başkana minnetlerini göstermeleri için bir fırsat olacak. Sandalyelerin ve ellerin sanki alkışlayacakmış gibi hareketlenmesi, fakat senatör yeniden konuşmaya başlamıştı, kahvaltısını yatağa götürecek, onun mahrem düşüncelerini dinleyecek ve sırlarını saklayacak olan Quetita: İşte bu sebeple kurulmuş olan bu Karşılama Komitesi'nin mensupları... ve isimleri okunanların gülümsediğini ya da yüzlerinin kızardığını fark etti. Bu toplantının amacı başkanın ziyareti için bizzat hükümet tarafından hazırlanmış olan programı, Karşılama Komitesi tarafından hazırlanan programla koordine etmekti ve senatör dönüp ona baktı: Cajamarca misafirperver ve minnettar bir diyardır, Don Cayo, Odría orada ülkemizi yüce ülkülerine ulaştırmak için harcadığı çabalara layık bir şekilde karşılanacaktır. Ayağa kalkmadı, belli belirsiz gülümseyerek çok değerli Senatör Heredia'ya ve Cajamarca'lı parlamenter heyetine ziyaretin başarılı

geçmesi için gösterdikleri özverili gayretlerden ötürü, odanın uzak köşesinde dalgalanan tüllerin ardında iki gölgenin kendilerini sıcak bir biçimde üzerine bıraktıkları kuştüyü döşek düşüşlerini yumuşatıyordu, Karşılama Komitesi mensuplarına görüş alışverişinde bulunmak için Lima'ya kadar gelme nezaketini gösterdikleri için teşekkür etti, ve hemen o anda boğuk cüretkâr gülüşmeler peydahlanmış, gölgeler yakınlaşarak birbirine dolanmış ve beyaz çarşafların üzerinde, tüllerin altında tek bir vücut olmuşlardı: Ziyaretin çok başarılı geçeceğinden onun da hiç kuşkusu yoktu, beyler.

"Sözünüzü kestiğim için bağışlayın," dedi Milletvekili Saravia, "sadece Cajamarca'nın General Odría'yı ağırlamak için canla başla çalışacağını size bildirmek istiyorum."

Gülümsedi, onayladı, öyle yapacaklarına emindi, fakat bir konu hakkında katılımcıların fikirlerini duymaktan memnun olacaktı, mühendis Saravia: Başkanın konuşma yapacağı Armas Meydanı'ndaki miting. Çünkü ideal olan, öksürdü, sesinin tonu yumuşadı, mitingin öyle bir şekilde organize edilmesiydi ki, sözcükleri aradı, başkan kendini hayal kırıklığına uğramış hissetmesin. Miting benzersiz bir başarıyla gerçekleşecek, Don Cayo, diye senatör sözünü kesti ve bunu teyit eden mırıldanmalar, onaylayan kafalar oldu, ve tüllerin ardında her şey fısıldaşmalar, sürtünüşler, tatlı tatlı solumalardı; birbirini arayan ve birleşen ellerin, ağızların, tenlerin ve çarşafların bir çalkantısıydı.

Senyor Santiago, kapı tekrar hafif darbelerle çalındı, Senyor Santiago ve o gözlerini açtı, sarsak bir el hareketiyle yüzünü ovuşturdu ve uyku sersemi bir halde kapıya bakmaya gitti: Senyora Lucía.

"Sizi uyandırdım mı? Affedersiniz ama radyoyu dinlediniz mi, olanları duydunuz mu?" derken sözcükler boğazına takılıyordu, heyecanı yüzünden okunuyordu, gözlerinde korku vardı. "Arequipa'da genel grev, Odría'nın bir askerî kabine atayabileceği söyleniyor. Ne olacak, Senyor Santiago?"

"Hiçbir şey, Senyora Lucía," dedi Santiago. "Grev birkaç gün sürecek, sonra bitecek ve koalisyondaki beyefendiler Lima'ya geri dönecekler ve her şey eskisi gibi devam edecek. Hiç endişelenmeyin."

"Ama çok sayıda ölü ve yaralı var," derken küçük gözleri sanki ölüleri saymışçasına ışıldıyordu, diye düşünüyor, sanki yaralıları görmüşçesine. "Arequipa tiyatrosunda. Koalisyon orada bir miting yapıyormuş, Odristalar içeri dalmışlar ve büyük bir kavga yaşanmış, polis bombalar atmış. *La Prensa*'da çıktı, Senyor Santiago. Ölüler, yaralılar. İhtilal olacak mı, Senyor Santiago?"

"Hayır, senyora," dedi Santiago. "Ayrıca siz neden korkuyorsunuz ki? İhtilal olsa bile size hiçbir şey olmaz."

"Ama ben Apristaların geri gelmesini istemiyorum," dedi Senyora Lucía korku içinde. "Sizce Odría'yı devirecekler mi?"

"Koalisyonun Apristalarla hiçbir alakası yok," dedi Santiago gülerek. "Onlar eskiden Odría'nın dostu olan ama daha sonra onunla kavga eden dört milyoner. Bir tür kuzenler arası kavga. Ve son olarak da Apristaların geri gelmesi sizin için neden bu kadar önemli ki?"

"Onlar birer ateist, birer komünist," dedi Senyora Lucía. "Yoksa öyle değiller mi?"

"Hayır, senyora, onlar ne ateist ne de komünist," dedi Santiago. "Onlar sizden daha sağcı ve komünistlere duydukları nefret sizinkinden daha büyük. Ama hiç endişelenmeyin, geri gelmeyecekler, çünkü Odría'nın son kullanma tarihinin dolmasına daha zaman var."

"Her zamanki gibi şakacısınız, Senyor Santiago," dedi Senyora Lucía. "Sizi uyandırdığım için beni bağışlayın, ama gazeteci olarak sizde daha çok bilgi olabileceğini düşündüm. Öğle yemeği birazdan hazır olacak."

Senyora Lucía kapıyı kapattı ve adamın tam anlamıyla uyanması bayağı sürdü. Duş yaparken kendi kendine gülüyordu: Geceleyin sessiz siluetler Barranco'daki eski evin pencerelerinden içeri dalıyorlardı ve Senyora Lucía uluyarak uyanıyordu, Apristalar!, miyavlayan kedisini gözleri yuvalarından fırlamış ve korkudan kaskatı gerilmiş bir halde kucaklıyor ve davetsiz misafirlerin gardıropları, bavulları, komodinleri açıp toz içindeki eski püskü eşyalarını, delik deşik şallarını, güveler tarafından kemirilmiş giysilerini toplayıp götürmelerini seyrediyordu: Apristalar, ateistler, komünistler! Düşünüyor: Senyora Lucía gibi düzgün insanların mallarına el koymak için geri geleceklerdi. Düşünüyor: Zavallı Senyora Lucía, eğer annemin gözünde düzgün insandan sayılmadığını bilseydin. Giyinmesini bitirmek üzereydi ki Senyora Lucía tekrar geldi: Öğle yemeği hazırdı. O bezelye çorbası ve o yeşil suyla dolu tabakta tek başına yüzen yalnız patates, diye düşünüyor, Senyora Lucía'nın etli güveç dediği o ayakkabı köselesi parçaları ve bayat sebzeler. Radio Reloj açıktı, Senyora Lucía işaretparmağını dudaklarına dayamış dinliyordu: Arequipa'daki bütün faaliyetler durdurulmuştu, Armas Meydanı'nda bir gösteri düzenlenmişti ve koalisyon liderleri dün Belediye Tiyatrosu'nda yaşanan vahim olayların sorumlusu olarak gördükleri İçişleri Bakanı Cayo Bermúdez'in istifasını bir kez daha istemişlerdi, hükümet ise bir sükûnet çağrısı yapmış ve karışıklık çıkaranlara tolerans gösterilmeyeceği konusunda uyarmıştı. Duyuyor musunuz, Senyor Santiago, duyuyor musunuz?

"Belki de siz haklısınız, belki de Odría devrilecektir,"

dedi Santiago. "Eskiden radyolar bu tür haberler vermeye cüret ederlerdi."

"Eğer koalisyondakiler Odría'nın yerine gelirlerse işler daha iyiye mi gider?" diye sordu Senyora Lucía.

"Aynı şekilde devam eder ya da daha kötü olur," dedi Santiago. "Ama askerler ve Cayo Bermúdez olmayınca belki durumun kötülüğü daha az fark edilir."

"Siz hep şakacı konuşuyorsunuz," dedi Senyora Lucía. "Politikayı bile ciddiye almıyorsunuz."

"Peder ne zaman koalisyonun içinde yer aldı?" diye soruyor Santiago. "Sen o işe bulaşmadın mı? Koalisyonun Odría'ya karşı düzenlediği gösterilerde çalışmadın mı?"

"Ne Don Cayo'nun yanında çalışırken ne de babanın hizmetindeyken o işlere bulaştım," diyor Ambrosio. "Ben hiçbir zaman politika yapmadım, küçükbey."

"Şimdi gitmem gerekiyor," dedi Santiago. "Görüşürüz, senyora."

Sokağa çıktı ve güneşi, küçük bahçenin sardunyalarını canlandırmış olan soğuk bir kış güneşini ancak o zaman fark etti. Bir otomobil pansiyonun önünde park etmişti ve Santiago içine bakmadan yanından geçip gitti, ama belli belirsiz bir biçimde otomobilin çalıştığını ve kendisiyle yan yana ilerlediğini fark etti. Dönüp baktı: Merhaba, sıska. Direksiyondaki Chispas ona sırıtıyordu; suratında biraz önce yaramazlık yapmış ve kutlanacak mı yoksa azarlanacak mı bilmeyen bir çocuğun ifadesi vardı. Otomobilin kapısını açıp bindi ve şimdi Chispas coşkulu bir biçimde ona avucuyla şakacıktan vuruyor, lanet olasıca, seni nasıl buldum gördün mü? Ve sinir bozucu bir sevinçle gülüyordu, gördün mü ha?

"Pansiyonu nasıl buldun ulan?" diye sordu Santiago.

"Nasıl buldum söyleyeyim mi, süper bilge?" diyen Chispas aynı anda işaretparmağıyla şakağına dokunuyor, kahkahalarla gülüyor, ama heyecanını –düşünüyor, kafa

karışıklığını– gizlemeyi başaramıyordu. "Bayağı uzun sürdü, ama sonunda buldum, sıska."

Üzerinde bej rengi bir takım elbise, krem rengi bir gömlek, soluk yeşil bir kravat vardı ve zinde, güçlü, sıhhatli görünüyordu ve sen üç gündür aynı gömleği giydiğini hatırladın, Zavalita, ayakkabılarını bir aydır boyatmadığını ve takım elbisenin tamamen buruşuk ve leke içinde olduğunu.

"Seni nasıl bulduğumu anlatayım mı, süper bilge? *La Crónica*'nın önünde bilmem kaç gece dikilerek. Moruklar benim eğlencede olduğumu sanıyorlardı, oysaki ben seni takip etmek için orada bekliyordum. İki kez otobüsten daha önce inen birini sen zannedip peşinden gittim. Ama dün seni yakaladım ve pansiyona girdiğini gördüm. Sana yemin ederim biraz endişeliydim, süper bilge."

"Kafana taş yağdıracağımı mı sanıyordun?" diye sordu Santiago.

"Taş atmazdın, ama biraz zıvanadan çıkabilirdin," dedikten sonra yüzü kızardı. "Kimsenin anlayamadığı deli bir tarafın olduğu için herhalde, ne bileyim ben. Neyse ki aklı başında biri gibi davrandın, süper bilge."

Oda büyük ve pisti, duvarları çatlaklar ve lekelerle kaplıydı, dağınık bir yatak vardı, duvardaki çivilerden sarkan askılarda erkek giysileri asılıydı. Amalia bir paravan, başucu masasının üzerinde bir Inca paketi, kırık dökük bir lavabo, küçük bir ayna gördü, ortam idrar ve havasızlık kokuyordu, ağlamaya başladığını fark etti. Onu ne diye oraya getirmişti?, dişlerinin arasından konuşuyor ve hâlâ yalanlarına devam ediyordu, sesi o kadar alçak çıkıyordu ki zor duyuluyordu, arkadaşımı göreceğiz diyerek onu kandırmak, ondan istifade etmek ve sonra da geçen sefer olduğu gibi kıçına tekmeyi vurmak istiyordu.

Ambrosio dağınık yatağın üzerine oturmuştu ve gözyaşlarının arasından kafa salladığını görüyordu, anlamıyorsun, beni anlamıyorsun. Neden ağlıyordu ki? Ambrosio sevecen bir ses tonuyla konuşuyor, seni neden mi içeri ittim?, ve ona tuhaf bir pişmanlık ifadesiyle bakıyordu, çünkü içeri girmemekte inat ediyor ve kapının önünde bir çıngar çıkaracakmış gibi duruyordun, Amalia, bütün komşular gelip burada ne olduğunu soracaklardı, sonra Ludovico ona kim bilir ne derdi. Başucu masasının üzerindeki paketten bir sigara alıp yaktıktan sonra onu yavaşça süzmeye başladı: ayaklar, dizler derken hiç acele etmeden vücudunda yukarı doğru çıkıyordu ve gözlerine geldiğinde ona gülümseyince, Amalia bir sıcaklık ve utanma hissetti: Sen ne sersem bir kadınsın. Yüzüne elinden geldiğince kızgın bir ifade yerleştirdi. Ludovico birazdan gelecekti, Amalia, o gelince gideceklerdi, sana bir şey mi yapıyorum?, ve o, yerinde olsam aklımdan dahi geçirmezdim. Gel, Amalia, yanıma otur, sohbet edelim. Oturmayacaktı, kapıyı aç, gitmek istiyordu. Peki, o tekstil işçisi seni evine götürdüğünde de böyle ağlamaya mı başlıyordun? Surat ifadesi sertleşince Amalia onun kıskançlık ve öfkeye kapıldığını düşündü ve kendi kızgınlığının geçmeye başladığını hissetti. O senin gibi değildi, dedi yere bakarak, o benden utanmıyordu, şimdi ayağa fırlayacak ve sana vuracak diye düşündü, o işini kaybetme korkusuyla kadınını bir paçavra gibi başından atmazdı, hadi ayağa kalk, hadi vur bana, diye düşündü, onun için birinci sırada ben vardım, sersem, seni öpmesini istiyorsun, diye düşündü. Ambrosio'nun ağzı büzüldü, gözleri kocaman açıldı, sigarasını yere atıp ayakkabısıyla ezdi. Amalia'nın bir gururu vardı, beni iki defa aldatamayacaksın, ve genç adam ona endişeyle baktı: Eğer o herif ölmemiş olsaydı, sana yemin ediyorum ki onu öldürürdüm, Amalia. Evet, şimdi cüret edecekti, şimdi.

Evet, Ambrosio bir sıçrayışta ayağa kalktı, aynı şekilde yoluma çıkacak diğerlerini de, ve onun kararlılıkla yaklaştığını gördü, biraz boğuk bir sesle, çünkü sen benim kadınımsın, işte bu yüzden. Hiç kımıldamadı, onu omuzlarından tutmasına ses çıkarmadı ama hemen akabinde tüm gücüyle onu itince sendelediğini ve gülmeye başladığını gördü, Amalia, Amalia, ve yeniden onu tutmaya çalıştı. İşte bu şekilde odanın içinde kovalamaca oynadıkları, itişip kakıştıkları sırada kapı açıldı ve Ludovico'nun kederli suratı belirdi.

Sigarasını söndürdü, yeni bir tane yaktı, bacak bacak üstüne attı, dinleyiciler tek bir sözcük kaçırmamak için kafalarını öne doğru uzatıyorlardı ve o kendi yorgun sesini dinledi: 26'sı tatil ilan edilmiş, özel okulların ve devlet okullarının müdürlerine öğrencilerini meydana getirme talimatı verilmişti, bu bile tek başına ciddi bir kalabalığı garanti edecekti, ve Senyora Heredia mitingi Belediye Sarayı'nın balkonundan izliyor olacaktı, öylesine uzun, öylesine ciddi, öylesine beyaz, öylesine zarif, ve bu arada o çoktan çiftlik evine gitmiş hizmetçiyi ikna ediyor olacaktı: Bin, iki bin, üç bin *sol*, Quetita? Ama elbette ki, gülümsedi ve gözucuyla hepsinin gülümsediğini gördü, söz konusu olan başkanın öğrencilerin önünde konuşması değildi, ve hizmetçi tamam diyecekti, üç bin, burada bekleyin, onu bir paravanın arkasına gizleyecekti. Bu çok büyük bir kalabalık anlamına gelmese de, kamu kurumlarında çalışanların da katılacağı hesaplanmıştı, işte o loşlukta saklanıp vikunya yününden halıları, tabloları, sayvanlı ve tüllü geniş yatağı seyrederek yerinden kıpırdamadan bekleyecekti. Öksürdü, bacağını indirdi: Ayrıca, bir propaganda çalışması organize edilmişti. Basında ve yerel radyolarda duyurular yayınlanacak, hoparlör

takılı otomobiller ve kamyonetler mahalleleri dolaşacak, el ilanları dağıtacaklardı ve bunlar daha çok insanı oraya çekecekti ve o dakikaları, saniyeleri sayacak, kemiklerinin eridiğini, buz gibi soğuk ter damlalarının sırtından aşağı indiğini hissedecekti ve işte nihayet: Orada belirecek, oraya girecekti. Fakat öne doğru eğilip etrafındaki insan kalabalığına sempati ve alçakgönüllülükle baktı, Cajamarca bir tarım merkezi olduğuna göre en büyük katılımcı kitlenin kırsaldan gelmesi bekleniyordu ve bu da size bağlı, beyler. Onu orada görecekti, uzun, beyaz, zarif, ciddi, vikunya yününden halının üzerinde süzülerek girecekti ve onun ne kadar yorgunum dediğini işitecekti ve Quetita'sını çağıracaktı. İzin verirseniz, Don Cayo, dedi Senatör Heredia, Karşılama Komitesi başkanı ve Cajamarca'lı çiftçilerin en sembolik temsilcilerinden biri olan Don Remigio Saldívar'ın mitinge dair söylemek istedikleri var ve iriyarı, bir karınca gibi yanık, boynuna kalın bir gerdan dolanmış bir adamın ikinci sırada ayağa kalktığını gördü. Ve işte Quetita gelecekti, ona yorgunum diyecekti, yatmak istiyorum, yardım et bana ve Quetita ona yardım edecekti, onu yavaşça soyacaktı ve o seyredecekti, vücudundaki her gözeneğin ısındığını, derisindeki milyonlarca minik kraterin püskürmeye başladığını hissedecekti. Hepiniz ve özellikle de siz Senyor Bermúdez beni bağışlayın, dedikten sonra Don Remigio Saldívar boğazını temizledi, o söylev değil, bir eylem adamıydı, yani demek istediğim ben Pire Heredia kadar iyi konuşamam ve senatör bir kahkaha attı, onun peşinden bir kahkaha tufanı patladı. O ağzını açtı, yüzünü buruşturdu, ve işte orada olacaktı, beyaz, çırılçıplak, ciddi, zarif, hareketsiz, bu arada Quetita ayaklarının dibine diz çöküp çoraplarını çıkaracaktı, ve Don Remigio Saldívar'ın kendi hitabet eksikliğiyle ilgili hitabet ustalığını hepsi tebessümlerle kutlayacaklardı, ve sadede gel Re-

migio, konumuz Cajamarca, Don Remigio diye ona takılmalarını duyuyordu, çorapları ağır çekimde aşağıya doğru sıyıracaktı ve o hizmetçinin öylesine büyük, öylesine esmer, öylesine hantal ellerinin öylesine beyaz, öylesine beyaz bacaklarda indiğini, indiğini görecekti, ve Don Remigio Saldívar papazvari bir havada konuşmaya başladı: Konuya girmeden önce söylemek istediği, Senyor Bermúdez, endişelenecek hiçbir şey olmadığıydı, onlar bütün önlemleri düşünmüş, tartışmış ve gereken kararları almışlardı. Şimdi yatağa uzanacaktı ve o, orada yatan bembeyaz ve kusursuz bedeni tüllerin ardında seçecek ve sesini duyacaktı, sen de Quetita, soyun ve yanıma gel Quetita. Ayrıca ne öğrencilerin ne de kamu çalışanlarının gelmesine gerek vardı, o kadar insan meydana sığmayacaktı, Senyor Bermúdez: Onlar dersleriyle ve işleriyle ilgilensinler yeterdi. Quetita soyunacaktı ve hanımı, hadi çabuk, çabuk, ve şimdi onu seyredecekti, uzun, esmer, sert, esnek, kaba, bluzunu çıkarmak için büzüşen ve ayaklarını sallayan, çabuk, çabuk, ve ayakkabıları vikunya yününden halının üzerine hiç gürültü çıkarmadan düşecekti. Don Remigio Saldívar enerjik bir el hareketi yaptı: Mitinge insanları biz getireceğiz, hükümet değil, Cajamarca'lıların tek istediği başkanın yöreleri hakkında iyi bir izlenim edinmesiydi. Şimdi Quetita koşacaktı, uçacaktı, uzun kolları ileriye doğru uzanacak, tülleri iki yana doğru ayıracak ve iri yapılı yanık bedeni çarşafların üzerine usulca inecekti: İyi dinleyin, Senyor Bermúdez. Şen şakrak ses tonunun ve kırsala özgü el kol hareketlerinin yerini şimdi ciddi, etkileyici bir ses ve buyurgan tavırlar almıştı ve hepsi onu dinliyordu: Bölgenin çiftçileri hazırlıklar esnasında mükemmel bir işbirliği sergilemişlerdi, aynı şekilde tüccarlar ve profesyoneller de, bunu unutmayın. İşte tam o sırada paravanın arkasından çıkacak ve yatağa yaklaşan, tüllerin yanına ulaşan bedeni

bir meşale gibi yanacaktı, oraya bakarken kalbi deli gibi atacaktı: Şunu bilin ki meydana kırk bin insan getireceğiz, belki daha da fazla. Orada onun bakışlarının altında birbirlerine sarılacak, koklaşacak, birlikte terleyecek, düğüm olacaklardı ve Don Remigio Saldívar bir sigara çıkarmak için sözlerine ara verecek, kibrit arayacak ama sigarasını yakan Milletvekili Azpilcueta olacaktı: İnsan toplamak hiç sorun değildi, Senyor Bermúdez, sorun onları oraya taşımaktı, bundan Pire Heredia'ya bahsetmişti, gülüşler ve o otomatik olarak ağzını açtı ve yüzünü buruşturdu. İnsanları çiftliklerden toplayıp getirmeye ve sonra geri götürmeye yetecek miktarda kamyonu bulamıyorlardı ve Don Remigio Saldívar'ın dışarı üflediği duman bulutu yüzünü beyazlattı: Bu iş için yirmi kadar otobüs ve kamyon ayarladık ama çok daha fazlasına ihtiyaç olacak. O sandalyesinde öne doğru eğildi: Bu konuda endişelenmelerine gerek yoktu, Senyor Saldívar, bütün imkânlarını bu iş için seferber edeceklerdi. Beyaz eller ve esmer eller, kalın dudaklı ağız ve çok ince dudaklı ağız, irileşmiş pütürlü meme uçları ve kristalimsi yumuşak meme uçları, esmer uyluklar ve mavi damarların göründüğü saydam uyluklar, kapkara düz kasık tüyleri ve altın rengi kıvırcık kasık tüyleri: Askerî birlikler tüm kamyon ihtiyacını karşılayacaklardı, Senyor Saldívar, muhteşem, Senyor Bermúdez, bizim de sizden talep edeceğimiz buydu, bu şekilde meydanı Cajamarca tarihinde hiç görülmemiş bir kalabalıkla dolduracaklardı. Ve o: Bundan kuşku yok, Senyor Saldívar. Ama onlarla konuşmak istediği bir konu daha vardı.

"Bu benim için o kadar büyük bir sürpriz oldu ki kızmaya vaktim olmadı," dedi Santiago.

"Peder saklanıyor," dedi birden ciddileşen Chispas.

"Popeye'nin babası onu çiftliğine götürdü. Sana bunu haber vermeye geldim."

"Saklanıyor mu?" diye sordu Santiago. "Arequipa meselesi yüzünden mi?"

"Bermúdez köpeği bir aydan beri evimizi gözetliyor," dedi Chispas. "Sivil polisler moruğu gece gündüz takip ediyorlar. Popeye arabasıyla onu evden gizlice çıkarmak zorunda kaldı. Netice itibarıyla gidip onu Arévalo'nun çiftliğinde aramak akıllarına gelmeyecektir. Eğer bir şey olursa diye bunu bilmeni istedim."

"Clodomiro Amca bana moruğun koalisyona girdiğini ve Bermúdez'le kavga ettiğini anlatmıştı," dedi Santiago. "Ama işlerin bu kadar ciddi olduğunu bilmiyordum."

"Peki, Arequipa'da olanları gördün mü?" diye sordu Chispas. "Arquipa'lılar sağlam duruyorlar. Bermúdez istifa edene kadar genel grev yapacaklar. O kahrolası herifi gönderecekler. Düşünsene, peder neredeyse o mitinge gidecekti, Arévalo onu son anda vazgeçirdi."

"Ama anlamadığım bir şey var," dedi Santiago. "Popeye'nin babası da mı Odría'yla kavga etti? O hâlâ senatodaki Odristaların lideri değil mi?"

"Resmî olarak öyle," dedi Chispas. "Ama arka planda bu pisliklerden ona da gına gelmiş durumda. Moruğa karşı çok iyi davrandı. Senden çok daha iyi, süper bilge. Moruğun başından bütün bu şeyler geçerken bile onu arayıp sormadın."

"Hastalandı mı?" diye sordu Santiago. "Clodomiro Amca bana..."

"Hastalanmadı ama ipin ilmiği boynunda dolaşıyor," dedi Chispas. "Evden kaçarak ona yaptığın küçük şakanın ardından üzerine daha kötü bir şey düştüğünü bilmiyor musun? Orospu çocuğu Bermúdez onun o komplo-da Espina'yla birlikte hareket ettiğini düşündü ve kendini onu mahvetmeye adadı."

"Ah, tamam, şimdi anladım," dedi Santiago. "Clodomiro Amca bana laboratuvarın Silahlı Kuvvetler mağazalarındaki imtiyazının kaldırıldığından bahsetmişti."

"Bu bir şey değil, esas kötüsü inşaat şirketine yaptıkları," dedi Chispas. "Artık bize zırnık koklatmıyorlar, tüm ödemelerimiz durduruldu, ama biz kredi borçlarımızı ödemeye devam etmek zorundayız. Ve bizden üstlendiğimiz işleri aynı hızda ilerletmemizi talep etmeleri bir yana sözleşme şartlarına uymadığımız için bizi mahkemeye vermekle tehdit ediyorlar. Moruğa karşı, onu batırmak için ölümüne bir savaş. Ama peder mücadele adamı ve pes etmeye niyeti yok, bu onun en muhteşem tarafı. Koalisyona katıldı ve..."

"Moruğun hükümetle kavgaya tutuşmasına sevindim," dedi Santiago. "Senin de artık Odrista olmamana sevindim."

"Yani batmaya doğru pike yapmamıza sevindiğini söylemek istiyorsun," dedi Chispas gülümseyerek.

"Bana annemden, Teté'den bahset," dedi Santiago. "Clodomiro Amca Popeye'yle çıktığını söylüyor, doğru mu?"

"Senin evden kaçışından en çok mutluluk duyan Clodomiro Amca," dedi Chispas gülerek. "Senden haber getirme bahanesiyle haftada üç kez eve dalıyor. Evet, Teté çilliyle çıkıyor, moruklar artık onu o kadar sıkmıyorlar, cumartesileri onunla yemeğe çıkmasına bile izin veriyorlar. Herhalde evlenirler diye tahmin ediyorum."

"Annem mutlu olmalı," dedi Santiago. "Teté doğduğundan beri bu evlilik için uğraşıyor."

"Pekâlâ, şimdi sen bana cevap ver," dedi neşeli görünmeye çalışan ama kıpkırmızı olan Chispas. "Bu deliliğe ne zaman bir son vereceksin? Evine ne zaman döneceksin?"

"Bir daha asla o evde yaşamayacağım, Chispas," dedi Santiago. "Konuyu değiştirsek daha iyi olur."

"Peki, neden o evde bir daha asla yaşamayacaksın?" Sana şaşkını oynuyordu, Zavalita, seni sana inanmadığına inandırmaya çalışıyordu. "Onlarla yaşamak istememen için moruklar sana ne yaptılar? Deli numarası yapmayı bırak, adamım."

"Şimdi kavgaya tutuşmayalım," dedi Santiago. "Sen en iyisi bana bir iyilik yap. Beni Chorillos'a götür, bir iş arkadaşımı oradan almam lazım, onunla birlikte bir röportaja gideceğiz."

"Buraya kavga etmeye gelmedim, ama kimse seni anlayamıyor," dedi Chispas. "Kimse sana bir şey yapmadığı halde akşamdan sabaha evden taşınmaya karar veriyorsun, ondan sonra yüzünü gören olmuyor, sırf canın öyle istiyor diye, sırf deliliğinden bütün ailenle kavga ediyorsun. Seni anlamamı nasıl beklersin, lanet olası."

"Beni anlamasan da olur, Chorillos'a götür yeter, çok geç kaldım," dedi Santiago. "Bunun için vaktin var, değil mi?"

"Tamam, süper bilge, hiç sorun değil, seni götüreceğim," dedi Chispas.

Arabayı çalıştırıp radyoyu açtı: Arequipa'daki grevle ilgili haberleri veriyorlardı.

"Affedersiniz, rahatsız etmek istemezdim, ama giysilerimi almam gerekti, hemen şimdi bir yolculuğa çıkıyorum," diyen Ludovico'nun suratı ve sesi o kadar keyifsizdi ki bunu gören biri yolculuğun mezara olacağını düşünürdü, "Merhaba, Amalia."

Bunu ona bakmadan, sanki o Ludovico'nun hayatı boyunca o odada gördüğü bir şeymiş gibi söylemişti, Amalia korkunç bir utanç hissediyordu. Ludovico yatağın yanına diz çökmüş alttan bir valizi çekiyordu. Duvardaki askılarda asılı duran giysileri onun içine doldur-

maya başladı. Seni burada görmek onu hiç şaşırtmadı, sersem Amalia, senin burada olduğunu biliyordu, Ambrosio odayı ondan o iş için istemişti, burada görüşmeleri gerektiği yalandı, Ludovico buraya tesadüfen geldi. Ambrosio huzursuz görünüyordu. Yatağa oturmuştu ve sigarasını içerek Ludovico'nun gömlekleri ve çorapları valize yerleştirmesini seyrediyordu.

"İnsanı götürüyor, getiriyor, oraya buraya yolluyorlar," diye kendi kendine söyleniyordu Ludovico. "Söylesenize bana, bu ne biçim bir hayat böyle?"

"Yolculuk nereye peki?" diye sordu Ambrosio.

"Arequipa'ya," diye mırıldandı Ludovico. "Koalisyon mensupları orada bir hükümet karşıtı protesto gösterisi yapacaklar ve anlaşılan bayağı arbede çıkacak. O dağlıların sağı solu hiç belli olmaz, olay gösteri olarak başlar ama bir bakarsın ihtilalle sonuçlanmış."

Bir atletle vurarak valizin tozunu temizledi ve canı sıkkın bir şekilde iç çekti. Ambrosio Amalia'ya bakıp bir göz kırptı ama genç kadın bakışlarını kaçırdı.

"Gülüyorsun, zenci, çünkü keyfin yerinde," dedi Ludovico. "Bu yollardan geçtin ve emniyette neler yaşadığımızı hatırlamak dahi istemiyorsun. Yerimde olmanı isterdim, Ambroiso."

"Öyle deme, kardeşim," dedi Ambrosio.

"Seni izin gününde arıyor ve uçağın beşte kalktığını söylüyorlar," dedikten sonra Ambrosio ve Amalia'ya dönüp sıkıntılı bir ifadeyle baktı. "Ne ne kadar süreceği ne de orada neler yaşanacağı biliniyor."

"Hiçbir şey olmayacak ve Arequipa'yı görmüş olacaksın," dedi Ambrosio. "Bunu bir gezinti gibi düşün, Ludovico. Hipólito da seninle geliyor mu?"

"Evet," dedi Ludovico valizi kapatırken. "Ah, zenci, Don Cayo için çalışırken hayatımız ne güzeldi, görev yerimi değiştirenlere ölene kadar lanet yağdıracağım."

"Bunu sen kendin istemedin mi?" dedi Ambrosio gülerek. "Hiçbir şey yapmaya vaktin kalmadığından şikâyet edip durmuyor muydun? Hipólito ve sen naklinizi istemediniz mi?"

"Neyse boş ver, kendinizi evinizde bilin," dedi Ludovico ve Amalia nereye bakacağını bilemedi. "Anahtar sende kalsın, zenci, giderken onu girişteki Donya Carmen'e bırakırsın."

Kapıdan onlara belli belirsiz bir hoşça kalın hareketi yaptıktan sonra çıktı. Amalia öfkenin bütün vücudunda yükseldiğini hissetti, Ambrosio ise ayağa kalkmıştı ve şimdi ona doğru yaklaşıyordu, ama surat ifadesini görünce olduğu yerde kaldı.

"Benim burada olduğumu bildiği için gördüğüne hiç şaşırmadı," derken gözleriyle, elleriyle onu tehdit ediyordu, "burada onu beklediğin yalandı, odayı sana ödünç verdi çünkü..."

"Hiç şaşırmadı çünkü ona senin kadınım olduğunu söyledim," dedi Ambrosio. "Canım isteyince buraya kadınımla gelemez miyim?"

"Ben senin kadının değilim, hiçbir zaman olmadım ve asla da olmayacağım," diye bağırıyordu Amalia. "Arkadaşınla ilgili olarak beni kandırdın, o sana evini ödünç..."

"Ludovico benim kardeşim gibidir, burası benim kendi evim gibidir," dedi Ambrosio. "Aptalca konuşma ben burada istediğimi yaparım."

"Benim utanmazın teki olduğumu düşünmüş olmalı, elimi bile sıkmadı, yüzüme bile bakmadı. Eminim ki aklından..."

"Bunu ne kadar kıskanç olduğumu bildiği için yapmamıştır," dedi Ambrosio. "Beni kızdırmamak için yüzüne bakmamıştır. Aptalca konuşma, Amalia."

Bir garson elinde bir bardak suyla geldi ve birkaç saniyeliğine susmak zorunda kaldı. Bir yudum içti, öksürdü: Hükümet, bütün Cajamarca'lılara özellikle de Karşılama Komitesi mensubu beyefendilere bu ziyaretin başarılı geçmesi için gösterdikleri gayretten ötürü minnettar, derken kararsızlığını yenmeyi ve tüllerin altında ani yer değiştirmeler silsilesini görmeyi başardı: Ama bütün bunlar bir harcama gerektirecekti ve başkanın ziyaretinin zaman kaybının ve sıkıntıların yanı sıra onlara bir de masraf çıkarması çok adil olmazdı. Sessizlik daha da derinleşti, dinleyicilerin yarım kalan soluk alışlarını duyabiliyor, ona sabitlenmiş gözbebeklerindeki merak ve kuşkuyu fark edebiliyordu: O ve Hortensia, o ve Maclovia, o ve Carmincha, o ve Çinli. Tekrar öksürdü, yüzünü belli belirsiz buruşturdu: Bu yüzden onların yükünü hafifletmeyi amaçlayan bir tutarın komitenin kullanımına sunulması yönünde bakanlığın talimatları vardı ve Don Remigio Saldívar'ın varlığı birden tüm salona hükmetti, o ve Hortensia: Bir saniye, Senyor Bermúdez. Birbirlerine ve çarşaflara, tüllere karışan tenler, dolaşan ve çözülen simsiyah saçlar ve ağzında meni gibi ılık ve yoğun tükürük kütlesi hissetti. Daha komite oluşturulurken vali karşılama masrafları için bir yardım tahsis edeceğini belirtmişti, ve Don Remigio Saldívar heybetli ve buyurgan bir el hareketi yaptı, ve daha o zaman bu teklifi net bir dille reddettik. Onaylayıcı mırıldanmalar, yüzlerde bir taşralı ve meydan okuyucu gurur ve o ağzını açtı, gözlerini kıstı: Fakat insanları tarlalardan alıp mitinge getirmek onlar için çok masraflı olacaktı, Senyor Saldívar, ziyafetin, resepsiyonların giderlerini üstlenmeleri çok güzel bir davranıştı, ama diğer masraflar, bu mümkün değildi ve rencide olma mırıldanmaları işitti, tepkisel bir hareketlenme oldu ve Don Remigio Saldívar kollarını mağrurca açmıştı: Tek kuruş dahi kabul etmeyeceklerdi, konu kapanmış-

tı. Başkanı kendi ceplerinden ağırlayacaklardı, buna oybirliğiyle karar vermişlerdi, toplanan fon masrafları hayli hayli karşılayacaktı, başkana saygısını sunmak için Cajamarca'nın yardıma ihtiyacı yoktu, işte o kadar. O onaylayarak ayağa kalktı ve siluetler dumandan yapılmışçasına dağıldılar: Israrcı olmayacaktı, onları rencide etmek istemiyordu, bu centilmenliğe, cömertliğe başkan adına teşekkür ediyordu. Ama oradan hemen çıkamadı çünkü garsonlar atıştırmalıklar ve içeceklerle birlikte hızla salona dalmışlardı. İnsanların arasına karıştı, bir portakal suyu içti, yüzünü buruşturarak şakalara iştirak etti. Cajamarca'lıları tanımanız için, Senyor Bermúdez, ve Don Remigio Saldívar onun karşısına beyaz saçlı kocaman burunlu birini getirdi: Doktor Lanusa, komite fonuna diğerleriyle aynı miktarda katkıda bulunmanın yanı sıra kendi cebinden on beş bin flama siparişi vermişti, Senyor Bermúdez. Sanmayın ki bu jesti yapmasının sebebi otoyolu tam çiftliğinin önünden geçirmeyi başarmış olmasıdır, dedi gülerek Milletvekili Azpilcueta. Bu sözler kutlandı, Doktor Lanusa bile güldü, ah o Cajamarca'lı sivri diller. Sizlerin büyük işler başaran insanlar olduğunuza şüphe yok, derken duydu kendini. Siz de karaciğerinizi şimdiden hazırlamaya başlayın, Senyor Bermúdez, dedi parıldayan gözlerini bir bira bardağının ardında seçtiği Milletvekili Mendieta, orada sizi nasıl ağırlayacaklarını göreceksiniz. Saatine baktı, zaman nasıl da geçmişti, üzgünüm ama gitmek zorundayım. Yüzler, eller, yakında görüşmek üzere, çok memnun oldum. Senatör Heredia ve Milletvekili Mendieta merdivene kadar ona eşlik ettiler, orada saygılı bakışlı, esmer, sakallı biri onu bekliyordu. Mühendis Lama, Don Cayo, ve düşündü, bir terfi, bir tavsiye, bir iş?, Karşılama Komitesi üyesi ve bölgenin en önemli agronomisti, Senyor Bermúdez. Memnun oldum, size nasıl yardımcı olabilirim? Bir yeğen, böyle bir anda

rahatsız ettiği için özür diliyordu, anne çıldıracak gibiydi ve o kadar ısrar etmişti ki. Gülümseyerek onu rahatlattı, cebinden bir not defteri çıkardı, delikanlı ne yapmıştı? Onu çok büyük fedakârlıkla Trujillo Üniversitesi'ne göndermişlerdi, Senyor Bermúdez, orada aklı çelinmişti, kötü arkadaşlıklar falan, daha önce politikayla hiç alakası yoktu. Tamamdır, mühendis, bizzat ilgileneceğim, delikanlının ismi neydi, Trujillo da mı yoksa Lima da mı tutukluydu? Basamakları indi ve Colón Parkı'nın ışıklarının yandığını gördü. Ambrosio ve Ludovico kapının önünde sigara içerek sohbet ediyorlardı. Onu görünce sigaralarını attılar: San Miguel'e.

"İlk sağdan dön," dedi Santiago eliyle de işaret ederek. "Şu eski, sarı ev. Evet, burası."

Zili çaldı, kafasını içeri uzattı ve merdivenin yukarısında üzerinde pijamasının altı, omzunda bir havluyla Carlitos'u gördü: Hemen geliyordu, Zavalita. Arabaya döndü.

"Eğer acelen varsa beni burada bırak, Chispas. Callao'ya bir taksiyle gideriz. *La Crónica* yol paralarımızı ödüyor."

"Ben sizi götürürüm," dedi Chispas. "Artık daha sık görüşürüz diye düşünüyorum, ne dersin? Teté de seni görmek istiyor. Sanırım yanımda onu da getirebilirim, yoksa ona da kızgın mısın?"

"Tabii ki değilim," dedi Santiago. "Ben kimseye kızgın değilim ne size ne de moruklara. Yakında onları görmeye geleceğim. Sadece benim yalnız yaşamaya devam edeceğim fikrine alışmalarını istiyorum."

"Asla alışamayacaklar, bunu sen de çok iyi biliyorsun," dedi Chispas. "Onlara hayatı zehir ediyorsun. Bu kadar saçma bir planı uygulamayı sürdürme, süper bilge."

Ama tam o sırada sustu, çünkü Carlitos gelmişti ve şaşkın bir şekilde otomobile ve Chispas'ın yüzüne bakıyordu. Santiago ona kapıyı açtı: Bin hadi, bin, seni kardeşimle tanıştırayım, bizi o götürecek. Bin hadi, dedi Chispas, buna üç kişi rahat rahat sığarız. Araba hareket edip tramvay hattını izledi ve uzunca bir süre konuşmadılar. Chispas onlara sigara ikram etti ve Carlitos bize gözucuyla bakıyordu, diye düşünüyor, ve nikel gösterge panelini, göz alıcı koltuk döşemelerini ve Chispas'ın zarafetini inceliyordu.

"Arabanın yeni olduğunu bile fark etmedin," dedi Chispas.

"Ah, evet ya, gerçekten öyle," dedi Santiago. "Peder Buick'i sattı mı?"

"Hayır, bu benim," dedi Chispas tırnaklarına üfleyerek. "Taksitle satın aldım. Daha bir ay bile olmadı. Peki, Callao'da ne yapacaksınız?"

"Gümrük müdürüyle röportaj yapacağız," dedi Santiago. "Carlitos'la beraber kaçakçılık üzerine bir haber hazırlıyoruz."

"Ah, ne kadar ilginç," dedi Chispas ve bir an sustuktan sonra devam etti: "Şunu bilmelisin ki sen orada çalışmaya başladığından beri eve her gün bir *La Crónica* almaya başladık. Ama hangi haberi senin yazdığını bilemiyoruz. Neden makalelerini imzalamıyorsun? O şekilde giderek tanınabilirsin."

Carlitos alaycı ve şaşkın gözlerle sana bakmıştı, Zavalita, ve sen büyük rahatsızlık hissetmiştin. Chispas önce Barranco, ardından Miraflores'i geçti, Pardo Caddesi'nden saptı ve Costanera'ya daldı. Rahatsız edici uzun sessizliklerin arasında bir şeyler konuşuyorlardı, ama sadece Santiago ve Chispas, zira Carlitos gözucuyla, yüzünde işkilli ve ironik bir ifadeyle onları gözlemliyordu.

"Gazeteci olmak çok ilginç olmalı," dedi Chispas.

"Ben yapamazdım, mektup yazmaktan bile âcizimdir. Ama sen orada yerini bulmuşsun, Santiago."

Periquito omzunda asılı fotoğraf makineleriyle birlikte onları gümrüğün kapısında bekliyordu ve biraz ileride gazetenin kamyoneti duruyordu.

"Başka bir gün aynı saatte seni almaya gelirim," dedi Chispas. "Teté'yle birlikte tamam mı?"

"Tamam," dedi Santiago. "Bizi getirdiğin için teşekkürler, Chispas."

Chispas ağzı yarım açılmış bir şekilde bir an kararsız kaldı, ama hiçbir şey söylemedi, sadece eliyle bir hoşça kal işareti yapmakla yetindi. Otomobilin su birikintileriyle dolu parke taş döşeli yolda uzaklaşmasını seyrettiler.

"O gerçekten kardeşin mi?" diye sordu Carlitos inanamazmış gibi kafasını sallayarak. "Ailen para içinde yüzüyor, değil mi?"

"Chispas'ın dediğine göre iflasın eşiğindeler," dedi Santiago.

"Böyle iflasın eşiğinde olmayı ben de isterdim," dedi Carlitos.

"Sizi yarım saatten beri burada bekliyorum, utanmaz herifler," dedi Periquito. "Haberleri duydunuz mu? Askerî kabine kuruldu, Arequipa olayları yüzünden. Arequipa'lılar Bermúdez'in defterini dürdüler. Bu, Odría'nın da sonu demek."

"O kadar sevinme," dedi Carlitos. "Odría'nın sonu kim bilir neyin başlangıcı olacak?"

VIII

Sonraki pazar Ambrosio onu saat ikide bekledi, bir matineye gittiler, Armas Meydanı yakınlarında bir şeyler atıştırdılar ve uzun bir gezinti yaptılar. Bugün olacak, diye düşünüyordu Amalia, bugün yaşanacak. Ambrosio bazen ona bakakalıyordu ve genç kadın onun da bugün olacak diye düşündüğünü fark ediyordu. Francisco Pizarro'da çok iyi bir lokanta var, dedi Ambrosio hava kararınca. Hem Peru hem de Çin mutfağından yemekler vardı; o kadar çok yiyip içtiler ki çıktıklarında zor yürüyorlardı. Bu yakınlarda bir dans salonu var, dedi Ambrosio, hadi bir gidip bakalım. Demiryolunun arkasına kurulmuş bir sirk çadırıydı. Orkestra bir platformun üzerindeydi ve insanlar çamurun üzerinde dans etmesinler diye piste tahta levhalar yerleştirmişlerdi. Ambrosio ikide bir kalkıp gidiyor ve kâğıt bardaklara konmuş biralarla dönüyordu. Çok kalabalıktı, pistte yer olmadığından çiftler bulundukları yerden dansa eşlik ediyorlardı; bazen bir kavga başlıyor ama hiçbir zaman sonuçlanmıyordu çünkü iki ızbandut gelip herifleri ayırıyor ve kargatulumba dışarı atıyordu. Sarhoş oluyorum, diye düşünüyordu Amalia. Bedeninden yükselen sıcaklıkla birlikte kendini daha iyi daha özgür hissediyordu ve birden Ambrosio'yu piste sürükleyen o oldu. Birbirlerine sarılmış çiftlerin arasına karıştılar

ve müzik hiç kesilmiyordu. Ambrosio ona sımsıkı sarılıyordu, Ambrosio ona sürtünen bir sarhoşu itiyordu, Ambrosio onu boynundan öpüyordu: Sanki bütün bunlar çok uzaklarda yaşanıyormuş gibi, Amalia kahkahalarla gülüyordu. Sonra zemin etrafında dönmeye başladı ve düşmemek için Ambrosio'ya sarıldı: Kendimi kötü hissediyorum. Ambrosio'nun güldüğünü duydu, onu sürüklediğini hissetti ve birden bir sokakta olduklarını gördü. Yüzüne çarpan serin hava onu kısmen uyandırdı. Ambrosio'nun koluna tutunarak yürüyordu, elini belinde hissediyordu, bana neden içirdiğini artık biliyorum diyordu. Hayatından memnundu, umursamıyordu, nereye gidiyorlardı?, kaldırım yere gömülüyormuş gibi geliyordu, bana söylemesen de ben nereye gittiğimizi biliyorum. Düşlerin arasında Ludovico'nun küçük odasını tanıdı. Ambrosio'ya sarılmaktaydı, bedenini Ambrosio'nunkine yapıştırıyordu, ağzıyla Ambrosio'nun ağzını arıyordu, ona senden nefret ediyorum Ambrosio diyordu, bana çok kötü davrandın ve diğer bütün şeyleri yapan başka bir Amalia'ymış gibi geliyordu. Giysilerini çıkarmasına, onu yatağa devirmesine itiraz etmiyordu ve düşünüyordu, neden ağlıyorsun, sersem. Sonra sert kollar onu sarmaladı, üzerine çöken bir ağırlık onu eziyor, boğulacakmış gibi nefessiz kalıyordu. Artık ne güldüğünü ne de ağladığını hissetti ve gözünün önüne Trinidad'ın uzaklardan geçip giden yüzü geldi. Birden sarsıldığını hissetti ve gözlerini açtı: Odanın ışığı yanıyordu, hadi acele et diyordu Ambrosio, bluzunun düğmelerini ilikle. Saat kaçtı? Sabah dört. Kafası külçe gibiydi, vücudu ağrıyordu, hanımefendiye ne diyecekti? Ambrosio ona bluzunu, çoraplarını, ayakkabılarını uzatıyordu ve o da çabucak, onun gözlerine bakmadan giyiniyordu. Sokakta kimsecikler yoktu, şimdi esinti ona kötü geldi, kendini Ambrosio'ya doğru bıraktı ve genç adam ona sarıldı. Teyzen kendini iyi

hissetmiyordu bu yüzden onun yanında kalman gerekti, ya da sen kendini iyi hissetmiyordun ve teyzen o halde gitmene izin vermedi. Ambrosio arada bir başını okşuyordu, ama konuşmuyorlardı. Otobüs geldiğinde belli belirsiz bir ışık çatıların üzerinden kendini göstermeye başlamıştı; San Martín Meydanı'nda indiklerinde gün ağarmıştı ve gazete satıcısı çocuklar kollarının altında gazetelerle kemerlerin altında koşuşturmaya başlamışlardı. Ambrosio tramvay durağına kadar ona eşlik etti. Bu kez geçen seferki gibi olmayacak mıydı, Ambrosio, bu kez ona karşı iyi mi davranacaktı? Sen benim kadınımsın, dedi Ambrosio, seni seviyorum. Amalia tramvay gelene kadar kollarının arasında kaldı. Camdan ona hoşça kal işareti yaptı ve ona bakmaya devam etti, tramvay onu geride bıraktığı ölçüde giderek küçülüyordu.

Otomobil Colón Parkı'ndan indi, Bolognesi Meydanı'nın etrafından döndü ve Brasil Caddesi'ne daldı. Trafik ve ışıklar yüzünden Magdalena'ya varması yarım saat sürdü; ardından, caddeden çıktıktan sonra, ıssız ve kötü aydınlatılmış sokaklarda süratli gitti ve birkaç dakikada San Miguel'e ulaştı: Daha fazla uyumalıydı, bugün erken yatacaktı. Otomobili görünce köşedeki polisler selam verdiler. Eve girdiğinde kız sofrayı hazırlıyordu. Merdivenden salona, yemek odasına bir göz attı; vazolardaki çiçekleri değiştirmişlerdi, masadaki servis takımları ve kadehler ışıl ışıl parıldıyordu, her şey düzenli ve temiz görünüyordu. Ceketini çıkardı, kapıyı çalmadan yatak odasına girdi. Hortensia tuvalet masasının önünde makyaj yapıyordu.

"Queta davetlinin Landa olduğunu öğrenince gelmemek için her şeyi yaptı," derken suratında beliren tebessüm aynadan görünüyordu; ceketini yatağın üzerine

ejderhanın kafasına nişan alarak attı ve kafa görünmez oldu. "Zavallıcık, Landa adını duyar duymaz esnemeye başlıyor. Senin için bütün o moruklara katlanmak zorunda kalıyor, arada sırada onun için yakışıklı bir delikanlı getirmelisin."

"Şoförlere yemek versinler," dedi kravatını çözerken. "Ben banyo yapacağım. Bana bir bardak su getirir misin?"

Banyoya girdi, sıcak suyu açtı, kapıyı kapatmadan soyundu. Küvetin nasıl suyla dolduğuna, odanın nasıl buharla kaplandığına bakıyordu. Hortensia'nın emirler yağdırdığını duydu, elinde bir bardak suyla girdiğini gördü. Bir hap yuttu.

"Bir içki ister misin?" diye Hortensia kapıdan sordu.

"Banyo yaptıktan sonra. Lütfen bana temiz kıyafet çıkar."

Küvete girip boylu boyunca uzandı, sadece kafası dışarıdaydı, tamamen hareketsiz kaldı, ta ki su soğumaya başlayana dek. Sabunlandı, duşta soğuk suyla durulandı, tarandı ve çıplak olarak yatak odasına geçti. Ejderhanın sırtının üzerinde temiz bir gömlek, iç çamaşırı ve çorap duruyordu. Ağırdan alarak ve arada küllükte dumanı tüten sigaradan nefesler çekerek giyindi. Ardından çalışma odasından Lozano'yu, Palacio'yu ve Chaclacayo'yu aradı. Salona indiğinde Queta gelmişti. Üzerinde çok dekolte siyah bir elbise vardı ve saçındaki topuz onu daha yaşlı gösteriyordu. İkisi ellerinde viskilerle oturmuş müzik dinliyorlardı.

Ludovico, Hinostroza'nın yerini alınca işler birazcık daha iyi gitmişti. Neden mi?, çünkü Hinostroza aşırı sıkıcıydı, oysaki Ludovico iyi birisiydi. Don Cayo'nun şoförü olmanın en kötü tarafı Senyor Lozano için yapılan o ufak tefek ekstra işler ya da işinin kaçta başlayıp kaçta

bittiğini ve hangi gün izin yapacağını bilmemek değil, o berbat gecelerdi, beyim. Onu San Miguel'e götürdüğümüz ve bazen ertesi sabaha kadar orada beklemek zorunda kaldığımız geceler. Arabada oturmaktan kıçımız ağrırdı, beyim, bütün gece uyanık beklerdik. Ambrosio ilk gününde Ludovico'ya can sıkıntısının ne demek olduğunu şimdi öğreneceksin demişti, o da küçük eve bakarak cevap vermişti: Demek Senyor Bermúdez'in aşk yuvacığı burası, yani o burada düdüklüyor. Daha iyi olmuştu çünkü Ludovico'yla hiç olmazsa sohbet ediyorlardı, buna karşılık Hinostroza arabanın içinde bir mumya gibi büzüşüp uyuyordu. Ludovico'yla evin bahçe duvarına oturuyorlardı ve Ludovico oradan ne olur ne olmaz diye bütün sokağı gözlüyordu. Don Cayo'nun eve girişini görüyorlardı, içeriden gelen sesleri duyuyorlardı ve Ludovico içeride yaşananları tahmin ederek Ambrosio'yu eğlendiriyordu: Şimdi içkilerini yudumluyorlardır, yukarının ışıkları söndüğündeyse Ludovico, orji başlasın diyordu. Bazen köşedeki polisler yaklaşıyordu ve dördü sigara tüttürüp sohbet etmeye koyuluyorlardı. Bir dönem polislerden biri Ancash'lı bir şarkıcıydı. Sesi çok güzeldi, beyim, "Muñequita linda" en iyi söylediği şarkıydı, ona meslek değiştirmek için ne bekliyorsun diyorlardı. Gece yarısına doğru can sıkıntısı, umutsuzluk duygusu başlıyordu çünkü zaman daha hızlı geçmiyordu. Sadece Ludovico konuşmaya devam ediyordu. Aklından sürekli kötü düşünceler geçiyordu, hiç durmadan Hipólito'nun seks düşkünlüğüyle ilgili espriler yapıyordu, ama gerçekte en büyük seks düşkünü oydu, beyim. Don Cayo çoktan tatlı suyla yıkanmaya başlamıştır diyordu balkonu işaret ederek ve ağzını şapırdatıyordu, gözlerimi kapatıyor ve şunu, bunu görüyorum ve bu şekilde devam ediyordu, ta ki, bağışlayın beyim, dördünün de kerhaneye gitme arzusu korkunç yükselene kadar.

Hanımefendiden bahsederken ağzının suyu akıyordu: Bu sabah Don Cayo'yu tek başıma getirdiğimde onu gördüm, zenci. Tabii ki hepsi onun palavrasıydı. Üzerinde sabahlık vardı, zenci, pembemsi incecik kumaştan şeffaf bir şey, ayağındaysa Çin terlikleri, gözleri kıvılcım saçıyordu. Seni bir bakışıyla öldürebilir, sonra bir daha bakar ve kendini Lazarus gibi hissedersin, üçüncüde seni yeniden öldürür ve dördüncüde diriltir: Çok komikti, beyim, iyi adamdı. Hanımefendi dediğim tabii ki Senyora Hortensia'ydı, beyim.

Kapıda ekmek almaya giden Carlota'yla karşılaştı: Başına ne geldi, neredeydin, ne yaptın? Limoncillo'daki teyzesinde kalmıştı, zavallıcık çok hastaydı, hanımefendi kızmış mıydı? Fırına doğru yürüyorlardı: Farkına bile varmamıştı, bütün geceyi Arequipa'dan gelen haberleri dinleyerek geçirmişti. Amalia ruhunun bedenine geri döndüğünü hissetti. Arequipa'daki ayaklanmayı duymadın mı?, diye büyük bir heyecanla soruyordu Carlota, hanımefendi o kadar stresliydi ki stresini onlara da bulaştırmıştı; o ve Símula da sabahın ikisine kadar kilerde kalıp radyoyu dinlemişlerdi. Peki ama Arequipa'da ne oluyordu, çılgın kız? Grevler, çatışmalar, ölüler, şimdi de beyefendinin kabineden atılmasını istiyorlardı. Don Cayo'nun mu? Evet, ve hanımefendi onu hiçbir yerde bulamıyordu, bütün geceyi küfürler yağdırarak ve Senyorita Queta'yı arayarak geçirmişti. Bugünden fazla alıp saklayın, dedi fırındaki çekik gözlü, eğer ihtilal olursa yarın açmam. Fısıldaşarak çıktılar, ne olacaktı? Beyefendiyi neden atmak istiyorlar, Carlota? Hanımefendi geceki sinirli haliyle o kadar yumuşak olduğu için diyordu; ve birden Amalia'nın kolunu kavrayıp gözlerinin içine baktı: Teyzenle ilgili söylediklerine inanmıyorum, sen

bir erkekle birlikte olmuşsun, bu yüzünden okunuyordu. Ne erkeği, şapşal, teyzesi hastalanmıştı, Amalia, Carlota'ya çok büyük bir ciddiyetle bakıyordu, ama içinde gıdıklanmalar ve mutlu bir sıcaklık hissediyordu. Eve girdiklerinde Símula endişeli bir suratla salondaki radyoyu dinlemekteydi. Amalia odasına gitti, hızlıca duş aldı, hanımefendinin ona bir şey sormamasını umuyordu ve kahvaltıyla birlikte yatak odasına çıkarken merdivenden Radio Reloj'un saat başı tik taklarını ve spikerin sesini işitti. Hanımefendi yatakta oturmuş sigara içiyordu ve onun günaydınına cevap vermedi. Radyoya göre, hükümet Arequipa'da huzursuzluk ve ayaklanma çıkaranlara karşı fazla sabırlı davranmıştı, işçiler işlerinin, öğrenciler derslerinin başına dönmeliydi ve gözleri onu daha yeni fark etmiş gibi bakan hanımefendininkilerle buluştu: Gazeteler nerede, şaşkın? Hemen al getir. Tamam, hemen getiriyorum, odadan koşarak çıktı, mutluydu, hanımefendi hiçbir şey fark etmemişti. Símula'dan para alıp köşedeki gazete bayisine gitti. Durum çok vahim olmalıydı, hanımefendinin beti benzi atıktı. Onun girdiğini görünce, yataktan fırladı, gazeteleri elinden kaptı ve sayfalarını karıştırmaya başladı. Mutfakta Símula'ya sordu, ihtilalin başarılı olacağını, Odría'nın indirileceğini düşünüyor muydu? Símula omuz silkti: Onların bakanlıktan indirecekleri kişi beyefendi olacaktı, hepsi ondan nefret ediyordu. Çok geçmeden hanımefendinin indiğini duydular ve Carlota'yla ikisi hemen kilere koştular: Alo, alo, Queta? Gazeteler yeni bir şey söylemiyorlardı, gözlerini kırpmamıştı ve *La Prensa* gazetesini öfkeyle yere fırlattığını gördüler: Bu orospu çocukları da Cayo'nun istifasını istiyorlar, yıllarca pohpohladıktan sonra şimdi onlar da sırtlarını dönmüşlerdi, Quetita. Bağırıyordu, küfürler yağdırıyordu, Amalia ve Carlota birbirlerine bakıyorlardı. Hayır, Quetita, ne gelmiş ne de

aramıştı, zavallı bu mesele yüzünden çok meşgul olmalıydı, belki de Arequipa'ya gitmişti. Ah, keşke kafalarına birer kurşun sıksa ve bütün bu saçmalıklara bir son verseydi, Quetita.

"İhtiyar Ivonne ortalıkta, hükümete ve hatta sana küfürler yağdırarak dolaşıyor," dedi Hortensia.

"Ona bir şey söylerken çok dikkatli ol, onunla ilgili dedikodular yaptığımı öğrenirse beni öldürür," dedi Queta. "O zalim kadının düşmanım olmasını istemem."

Onların önünden geçip bara doğru gitti. Bir viski koydu, içine iki buz attı ve oturdu. Üniformalarını giymiş olan hizmetçiler masanın etrafında dönüp duruyorlardı. Şoförlere yemek vermişler miydi? Evet, dediler. Banyo onu mayıştırmıştı, Hortensia ve Queta'yı ince bir sisin arasından görüyor, fısıldaşmalarını ve gülüşmelerini belli belirsiz duyuyordu. Pekâlâ, ihtiyar karı onun hakkında neler anlatıyordu?

"Herkesin içinde senin hakkında kötü konuştuğunu ilk kez duyuyorum," dedi Queta. "Bugüne dek adını anarken şeker gibi tatlıydı."

"Robertito'ya, Lozano'nun ondan aldığı haracı seninle kırıştığını söylüyordu," dedi Hortensia. "Gerisini sen düşün, bu kadın Lima'nın bir numaralı dedikoducusu."

"Eğer ondan böyle para tırtıklamaya devam ederlerse namuslu bir hayata geçiş yapacak," dedi Queta gülerek.

Suratını buruşturup ağzını açtı: Sanki onlar dilsizmiş ve insan kadınlarla sadece hareketler ve mimiklerle anlaşabilirmiş gibi. Queta çubuk krakerlerden almak için eğilince dekoltesi açıldı ve memeleri göründü.

"Baksana, beni tahrik edip durma," dedi Hortensia ona bir şaplak atarak. "Bunları birazdan gelecek olan moruğa sakla."

"Landa'yı bu bile uyandıramaz," dedi şaplağını iade eden Queta. "Onun da namuslu bir hayata geçme zamanı çoktan gelmiş."

Kadınlar aralarında gülüşüyorlardı ve o da içkisini yudumlayarak onları dinliyordu. Her zaman aynı espriler, en son çıkan fıkrayı biliyor muydu?, hep aynı sohbet konuları, Ivonne ve Robertito sevgiliydiler!, şimdi Landa gelecekti ve gün ağarırken yine, daha öncekilerin tıpatıp aynısı bir gece yaşamış olduğu hissine kapılacaktı. Hortensia plağı değiştirmek, Queta da kadehleri tekrar doldurmak için kalktı, hayat son derece monoton bir tekrarlar silsilesiydi. Bir otomobilin kapının önünde fren yaptığını duyana kadar birer viski daha içtiler.

Ludovico'nun çılgın düşünceleri sayesinde beklemek onlara daha az sıkıcı geliyordu, beyim. Yok küçücük ağzıydı, yok dudaklarıydı, yok dişlerinde ışıldayan yıldızcıklardı, yok gül gibi kokmasıydı, yok ölüleri mezarlarından kaldıracak bir vücuttu: Hanımefendi için çıldırıyormuş gibi görünüyordu, beyim. Ama kazara karşısına çıktığında Don Cayo'dan korkusundan ona bakmaya bile cüret edemiyordu. Ona da aynısı mı oluyordu? Hayır, Ambrosio Ludovico'nun anlattıklarını dinleyip gülüyordu o kadar, o hanımefendi hakkında hiçbir şey söylemiyordu, ona öyle başka dünyadan gelmiş gibi falan göründüğü yoktu zaten, o sadece bir an önce sabah olsa da gidip uyusa diye düşünüyordu. Diğer kadınlar mı, beyim? Senyorita Queta'yı da mı ahım şahım bir şey olarak görmüyordu? Hayır, beyim. Tamam, güzel olmasına güzeldi, ama o öldürücü çalışma temposunda Ambrosio'nun kadınları düşünecek hali mi kalıyordu, kafası ancak kötü gecelerin acısını çıkarmak için yataktan çıkmadan geçireceği izin gününü düşünmeye yetiyordu. Ludovico fark-

lıydı, Don Cayo'nun korumalığına geçiş yaptığından beri kendini çok önemli biri olarak görüyordu, şimdi kesin kadrolu olacaktı, zenci, işte o zaman basit bir sözleşmeli olduğu için onun canına okumuş olanların hepsinin canına okuyacaktı. Hayatının en büyük ülküsü buydu, beyim. Beklemeyle geçen gecelerde, eğer hanımefendiden bahsetmiyorsa, konu buydu: Sabit bir maaşı olacaktı, rozeti, tatili olacaktı, her yerde ona saygı göstereceklerdi ve herkes onunla ortak iş yapmak isteyecekti. Hayır, Ambrosio hayatını polis olarak sürdürmeyi hiçbir zaman düşünmedi, beyim, o beklemelerin can sıkıntısı yüzünden bu ona hiç çekici gelmiyordu. Sohbet ediyor, sigara içiyorlardı, gece saat bir ya da iki gibi bastıran uykudan, kışınsa soğuktan canları çıkıyordu, gün ağarmaya başlayınca bahçedeki çeşmede yüzlerini yıkıyor ve ekmek almaya giden hizmetçileri, ilk otomobilleri görüyorlardı, burunlarına güçlü bir çimen kokusu geliyordu ve kendilerini rahatlamış hissediyorlardı, çünkü Don Cayo'nun fazla gecikmeyeceğini biliyorlardı. Şansım ne zaman dönecek, ne zaman normal bir hayatım olacak, diye düşünüyordu Ambrosio. Ve sayenizde döndü, beyim, artık nihayet normal bir hayatı vardı.

Hanımefendi bütün sabahı üzerinde sabahlıkla, sigaraları birbirine ekleyerek ve haberleri dinleyerek geçirdi. Öğle yemeği istemedi, sadece koyu bir kahve içti ve bir taksi çağırıp gitti. Ondan kısa bir süre sonra Carlota ve Símula çıktılar. Amalia giysileriyle yatağa uzandı. Büyük bir yorgunluk hissediyordu, gözkapakları düşüyordu ve uyandığında hava kararmıştı. Doğruldu ve yatağın üzerinde oturarak rüyasını hatırlamaya çalıştı: Bir rüya gördüğünü biliyor ama ne olduğunu kestiremiyordu, tek hatırladığı, onu görürken devam etmesini, hiç

bitmemesini istediğiydi. Yani rüya hoşuna gitmişti, sersem. Yüzünü yıkıyordu ki banyonun kapısı aniden açıldı: Amalia, Amalia, dışarıda ihtilal vardı. Carlota'nın gözleri yuvalarından fırlamıştı, neler oluyordu, ne görmüşlerdi? Tüfekli, mitralyözlü polisler, Amalia, her tarafta askerler vardı. Amalia saçını tarıyor, önlüğünü takıyordu, Carlota ise heyecandan yerinde duramıyordu, nerede peki, ne oldu? Üniversite Parkı'nda, Amalia, otobüsten indikleri sırada Carlota ve Símula protesto gösterisini görmüşlerdi. Delikanlılar, genç kızlar, pankartlar, ÖZGÜRLÜK, ÖZGÜRLÜK, A-RE-QUI-PA, A-RE-QUI-PA, BERMÚDEZ İSTİFA, afallamış bir halde bakmaya başlamışlardı. Yüzlerce, binlerce ve birden, polisler ortaya çıkmışlardı, tazyikli su kullanan müdahale araçları, kamyonlar, cipler, ve Colmena Caddesi dumanla kaplanmıştı, tazyikli sular, koşuşturmalar, bağırışlar, taş yağmuru ve tam o sırada ortaya çıkan atlı birlikler. Ve ne yapacaklarını bilmeden bütün bunların arasında kalan ikisi, Amalia. Bir bina girişine sığınıp birbirlerine sarılmış ve dua etmeye başlamışlardı, gaz onları hapşırtıyor ve ağlatıyordu, birileri, "Odría'ya ölüm!" diye bağırarak geçiyorlardı ve öğrencileri nasıl dövdüklerini ve polislerin üzerine yağan taş yağmurunu görmüşlerdi. Ne olacaktı, ne olacaktı? Radyoyu dinlemeye gittiklerinde, gözleri kan çanağı Símula istavroz çıkarıyordu: Tanrı'ya şükür oradan kurtulmuşlardı. Radyo hiçbir şey söylemiyordu, istasyon değiştiriyorlardı ve sadece reklamlar, müzik, soru cevap yarışmaları, telefonla bağlanma programları vardı.

Saat on bir sularında hanımefendinin Senyorita Queta'nın küçük beyaz otomobilinden indiğini gördüler ve o iner inmez araba basıp gitti. Çok sakin görünüyordu, gecenin bu saatinde neden ayaktaydılar? Símula: Radyo dinliyoruz ama ihtilalle ilgili tek kelime etmiyorlar, hanımefendi. Ne ihtilali canım, Amalia onun biraz içkili oldu-

ğunu fark etti, her şey yoluna girmişti. Ama onlar gösteriyi görmüşlerdi, hanımefendi, diyordu Carlota, gösteri, polisler, her şey gözlerinin önünde yaşanmıştı, ama hanımefendi, korkacak bir şey yok, şaşkınlar. Beyefendiyle telefonda konuşmuştu, Arequipa'lılara derslerini vereceklerdi ve yarın ortalık huzura kavuşacaktı. Karnı acıkmıştı, Símula ona et pişirdi: Beyefendi soğukkanlılığını hiç kaybetmiyor, diyordu hanımefendi, işte bu yüzden onun için bir daha asla bugünkü gibi endişelenmeyeceğim. Hanımefendi masadan kalkar kalkmaz Amalia yatmaya gitti. Bak yine başlamıştı işte, sersem, Ambrosio'yla yeniden yakınlaşmıştı. Tatlı bir rehavet, sıcak bir uyuşukluk hissediyordu. Artık ilişkileri nasıl olacaktı, arada sırada kavga edecekler miydi?, arkadaşının evine bir daha gitmeyecekti, bir oda tutsundu, pazar günlerini orada geçirebilirlerdi. Doğrusu her şeyi güzelce ayarlamışsın, sersem. Keşke bunları Carlota'yla konuşabilse, ona anlatabilseydi. Hayır, Gertrudis'le yeniden görüşene kadar bu arzusuna gem vurmak zorundaydı.

Landa gözleri çakmak çakmak, gevezeliği üzerinde ve alkol kokarak geliyordu, ama içeri adım atar atmaz suratına bir matem ifadesi yerleşti: Çok fazla kalamayacaktı, ne trajedi ama! Hortensia'nın elini öpmek için eğildi, sesini efemineleştirerek Queta'dan yanağına bir öpücük kondurmasını istedi ve kendini koltuğa, ikisinin arasına bırakırken şiir gibi konuştu: İki gülün arasında bir diken, Don Cayo. Orada, kısmen kelleşmiş kafası, bedenindeki tombullukları gizleyen kusursuz kesimli gri takım elbisesi ve nar kırmızısı kravatı, Hortensia ve Queta'yla oynaşmaktaydı; paranın verdiği özgüveni ve davranış rahatlığını düşündü.

"Bayındırlık Komisyonu sabah dokuzda toplanıyor,

Don Cayo, şu saate bakar mısınız," dedi Landa trajikomik bir mimikle. "Ama doktor reçetesine göre benim sekiz saat uyumam gerekiyor. Çok yazık."

"Bunların hepsi masal, senatör," dedi Queta, ona bir viski uzatırken. "Gerçek şu ki karın sana tasmayı fena geçirmiş."

Senatör Landa kadehini kaldırdı, iki yanımdaki güzelliklerin ve tabii ki sizin şerefinize, Don Cayo. İçkisinden bir yudum aldı, ağzını şapırdattı ve gülmeye başladı.

"Ben özgür bir adamım, evliliğin zincirlerine katlanmam söz konusu bile olamaz," diye haykırdı. "Evlenmeden önce karıma, bak kızım, seni çok seviyorum, ama dışarıda kafamı dağıtma özgürlüğümü kaybetmek istemiyorum çünkü benim için özünde en önemli şey bu, dedim, o da ne demek istediğimi anladı. Otuz yıldır evliyiz ve bana asla hesap sormaya kalkmadı. Bir kere olsun kıskançlık gösterisi yapmadı, Don Cayo."

"Ve sen de bu özgürlükten gönlünce istifade ettin," dedi Hortensia. "Hadi bize son avını anlat, senatör."

"Size daha ziyade kulüpte daha yeni duyduğum hükümet karşıtı fıkraları anlatacağım," dedi Landa. "Yaklaşın ki Don Cayo duymasın."

Eğlenirken attığı kahkahalar Queta ve Hortensia' nınkilere karışıyordu ve fıkralar onu da eğlendiriyordu, ağzı aralık, yanakları buruşuktu. Mademki meşhur senatörümüzün erken gitmesi gerekiyor, o halde yemeğe hemen otursalar iyi olurdu. Hortensia peşinde Queta'yla birlikte kilere gitti. Şerefe Don Cayo, şerefe senatör.

"Bu Queta gün geçtikçe daha da güzelleşiyor," dedi Landa. "Hortensia ise söylemeye bile gerek yok, Don Cayo."

"Komisyonunuzdan çıkan karar için size müteşekkirim," dedi. "Zavala'ya haberi öğlende verdim. Siz olmasanız bu gringo'lar ihaleyi asla kazanamazlardı."

"Esas teşekkür etmesi gereken kişi benim," dedi Landa, unut gitsin gibisinden bir hareket yaparak, "şu Olave meselesinden ötürü, dostlar birbirlerine yardım etmek için vardır, değil mi?"

Senatörün dikkatinin dağıldığını ve bakışlarının kıvırtarak gelen Queta'ya doğru kaydığını gördü: Burada iş ya da politika konuşmak yasaktı. Genç kadın senatörün yanına oturdu ve o, yüzünü ileriye doğru uzatıp dudaklarını bir anlığına Queta'nın boynuna değdiren Landa'nın gözlerindeki ani kırpışmayı ve yanaklarındaki kızarmayı gördü. Gitmeyecek, orada kalacaktı, bir yalan uyduracak, sarhoş olacak ve Queta'yı evine sabahın üçünden ya da dördünden önce bırakmayacaktı: Başparmaklarını gözçukurlarına tereddütsüz daldırdı ve genç kadının gözlerini iki üzüm tanesi gibi patlattı. Onu tahrik ettin, kalmaya karar verdi ve bugün de senin yüzünden uykusuz kaldım: Bedelini ödeyeceksin. Masaya geçin, dedi Hortensia, ve o, kızgın çubuğu Queta'nın apışarasına daldırmayı ve pişen etin cızırtısını hissetmeyi başardı: Bedelini ödeyeceksin. Landa bütün yemek boyunca, her şarap kadehiyle kapsamı daha da genişleyen sohbeti tekeline aldı ve fıkralar, dedikodular, anekdotlar, kur yapmalar birbirini izledi. Queta ve Hortensia senatöre sorular soruyor, cevaplar veriyorlar, onu pohpohluyorlardı; o ise üçünün muhabbetini gülümseyerek izliyordu. Masadan kalktıklarında, Landa ipe sapa gelmez ve aşırı tahrik olmuş bir biçimde konuşmaktaydı; Queta ve Hortensia'ya kendi Havana purosundan birkaç fırt çektirmek istiyordu, gitmeye niyeti yoktu. Fakat birden saatine baktı ve neşesi yüzünden uçup gitti: Ne? On iki buçuk mu? Yüreği sızlayarak da olsa gitmesi gerekiyordu. Hortensia'nın elini öptü, Queta'nın ağzından öpmek istedi ama o yüzünü yan çevirerek yanağını sundu. Don Cayo, Landa'ya sokak kapısına kadar eşlik etti.

IX

Biri onu sarsıyordu, seni bekliyor, gözlerini açtı, geçen günkü beyefendinin şoförü, Carlota'nın alaycı yüzü: Sokağın köşesinde seni bekliyor. Aceleyle giyindi, pazar günü onunla mı kalmıştı?, tarandı, bu yüzden mi evde uyumamıştı?, ve hâlâ uyku sersemiyken Carlota'nın gülüşlerini ve sorularını duyuyordu. Ekmek sepetini alıp çıktı ve Ambrosio köşede bekliyordu: Burada hiçbir şey olmamış mıydı? Genç kadının kolunu kavradı, birlikte görmelerini istemiyordu, onu çok hızlı yürütüyordu, senin için çok endişelendim, Amalia. Genç kadın durup ona baktı, ne olabilirdi ki, neden endişelenmişti?, ama Ambrosio onu yine yürümeye zorladı: Don Cayo'nun artık bakan olmadığını bilmiyor musun? Sen rüya görüyorsun, dedi Amalia, her şey hallolmuştu, dün gece hanımefendi, ama Ambrosio hayır, hayır, dün gece Don Cayo'yu ve hükümetin diğer bütün sivil bakanlarını görevden almışlardı, artık askerî bir kabine vardı. Hanımefendi hiçbir şey bilmiyor muydu? Hayır, henüz bilmiyordu, şu anda uyuyor olmalı, zavallı her şeyin hallolduğunu zannederek yattı. Ambrosio'nun kolunu kavradı: Peki şimdi beyefendiye ne olacaktı? Ona ne olacağını bilmiyordu, fakat bakanlığı bırakmakla zaten yeterince şey olmuştu, değil mi? Amalia fırına tek başına girdi,

onun endişelenmesinin ve buraya kadar gelmesinin sebebi, çünkü seni seviyor. Fırından çıkınca Ambrosio'nun kolunu kavradı, San Miguel'e nasıl gelebilmişti, Don Fermín'e ne söylemişti? Don Fermín saklanıyordu, hapse atılmaktan korkuyordu, polis evini gözetlemişti, şimdi kırsal bir yerdeydi ve Ambrosio bundan büyük mutluluk duyuyordu, Amalia, o saklandığı müddetçe daha sık görüşebilirlerdi. Amalia'yı bir garajın girişine soktu, orada onları evden göremezlerdi, onu tutup kendine doğru çekti ve sıkıca sarıldı. Amalia onun kulağına ulaşmak için parmaklarının ucunda yükseldi: Başıma bir şey gelmesinden mi korkuyordun? Evet, onun güldüğünü işitti, artık ona gına getirecekti. Ve Amalia: Şimdi geçen seferkinden daha iyi olacak, değil mi?, artık kavga etmeyeceklerdi, değil mi? Ve Ambrosio: Hayır, artık kavga yok. Ona köşeye kadar eşlik etti, ayrılırken eğer kızlar beni görürlerse onlara bir yalan uydur, sana ısmarladığın bir şeyi getirdiğimi, daha yeni tanıştığımızı falan söyle.

Landa'nın otomobili hareket edene kadar bekleyip ardından eve döndü. Ayakkabılarını çıkaran Hortensia bara dayanmış, bir şarkı mırıldanıyordu; Tanrı'ya şükür ihtiyar gitti, dedi Queta oturduğu koltuktan. Yerine oturup viski kadehini tekrar eline aldı ve şimdi bulunduğu yerde dans etmekte olan Hortensia'ya bakarak yavaşça içti. Son yudumu aldıktan sonra saatine bakıp ayağa kalktı. Onun da gitmesi gerekiyordu. Yatak odasına giden merdiveni çıkarken Hortensia'nın şarkı söylemeyi bırakıp arkasından geldiğini hissetti. Queta'nın gülüşünü işitti. Kalamaz mısın?, diye sordu arkasından yaklaşan Hortensia ve elini kolunun üzerinde hissetti, sesi sevecen ve çakırkeyifti, bu hafta seni bir gün bile görmedim. Evin

gündelik masrafları için, dedi tuvalet masasının üzerine bir miktar para bırakırken. Kalamazdı, çok erken saatte halletmesi gereken işler vardı. Arkasına dönünce Hortensia'nın nemli gözleriyle karşılaştı; sevgi dolu ve sersemce bir yüz ifadesiyle ona bakıyordu, elini genç kadının yanağında gezdirerek gülümsedi: Başkanın gezisiyle çok meşguldü, yarın belki gelirdi. Çantasını aldı ve koluna girmiş olan Hortensia'yla birlikte, onun kızışmış bir dişi kedi gibi mırıldanmalarını dinleyerek, yere sağlam basmadığını, neredeyse sendelediğini hissederek merdiveni indi. Büyük kanepeye uzanmış olan Queta yarısı dolu kadehini havada sallıyordu ve geldiklerini görünce dönüp alaycı bir şekilde onlara baktı. Hortensia onu bıraktı ve sarsakça koşarak kendini kanepeye attı.

"Beni bırakıp gitmek istiyor, Quetita," dedi tatlı, komik bir ses ve yapmacık somurtmasıyla.

"Aman ne önemi var," dedi kanepede yan yatan Queta ve kollarını açıp Hortensia'ya sarıldı. "Giderse gitsin, tatlım, ben seni teselli ederim."

Hortensia'nın meydan okuyucu gülüşünü duydu, onun Queta'ya sımsıkı sarıldığını gördü ve düşündü: sürekli aynı şey. Gülüşerek, oynayarak, oyuna teslim olmak, vücutlarının doldurduğu kanepede kenetlenmiş, sarmaş dolaş olmuşlardı ve birbirlerini gagalayan, aralanan ve gülüşmeler arasında birleşen dudaklarını, birbirine dolanan ayaklarını görüyordu. Onları son basamaktan, sigara içerek, ağzında lütufkâr denebilecek belli belirsiz bir tebessümle, gözlerine yükselen ani bir kararsızlığı, göğsünde bir öfke patlamasını hissederek seyrediyordu. Birden, mağlubiyeti kabullenmiş bir tavırla kendini koltuğa bıraktı ve elindeki çanta yere doğru kaydı.

"Sekiz saat uyku hikâyesi tamamen palavra, Bayındırlık Komisyonu hikâyesi tamamen palavra," diye düşündü, bunun sesli bir düşünme olduğunun çok az bilin-

cindeydi. "Şimdi kulüpte, kumar masasında olmalı. Aslında kalmak istiyordu ama öteki zaafı ağır bastı."

İki genç kadın birbirlerini gıdıklıyor, abartılı küçük çığlıklar atıyor, fısıldaşıyorlardı; titreyişleri, elleşmeleri ve oynaşmaları onları kanepenin kıyısına yaklaştırıyordu. Ama düşmüyorlardı: ilerliyor, geriliyor, itişiyor, sonra birbirlerini tutuyorlardı ve bütün bunları gülüşerek yapıyorlardı. Çatık yüz, yarı kapalı ama pürdikkat gözler, bakışlarını onlardan ayırmıyordu. Ağzının kuruduğunu hissetti.

"Anlayamadığım yegâne zaaf o," diye yüksek sesle düşündü. "Landa kadar parası olan birinde aptalca görünen yegâne zaaf o. Onun gibi biri daha fazlasına sahip olmak için mi yoksa elindekini kaybetmek için mi kumar oynar? Kimse mutlu değil, her zaman ya bir şey eksik ya da bir şey fazla."

"Şuna bak, kendi kendine konuşuyor," dedi Hortensia yüzünü Queta'nın boynundan kaldırıp onu işaret ederek. "Delirdi. Baksana, kalmaya karar verdi."

"Bana bir içki ver," dedi teslim olmuş bir şekilde. "Siz benim tükenişim olacaksınız."

Hortensia gülümseyerek, dişlerinin arasından bir şeyler mırıldanarak ve sendeleyerek bara doğru seyirtti; bu arada o göz göze geldiği Queta'ya kileri işaret etti: Kapat şu kapıyı, hizmetçiler henüz uyumamışlardır. Hortensia viskisini getirdi ve dizlerine oturdu. İçkisini içerken, sıvıyı ağzında tutarken, kapalı gözlerle tadını hissederken Hortensia'nın çıplak kolunu boynunda hissediyordu, eli saçlarının arasında dolaşıyordu ve onun manasız, şefkatli sesini işitiyordu: Bokkafa Cayito, Bokkafa Cayito. Gırtlağının ateşi dayanılır, hatta keyif vericiydi. İç çekti, Hortesia'yı dizlerinden kaldırdı, ayağa kalktı ve onlara bakmadan basamakları çıktı. Birden ete kemiğe bürünen bir hayalet arkadan insanın üzerine atlayıp onu yere deviriyordu: Herhalde Landa'ya da böyle olmuştu, herhalde herkese böyle oluyordu. Yatak odasına girdi ama ışığı

açmadı. El yordamıyla tuvalet masasının koltuğuna kadar ilerledi, kendi huysuz gülüşünü işitti. Kravatını çözdü, ceketini çıkardı ve oraya oturdu. Senyora Heredia aşağıdaydı, şimdi yukarı çıkacaktı. Orada hiç kımıldamadan onun yukarı çıkmasını bekledi.

"Saat yüzünden endişe mi hissediyorsun?" diye soruyor Santiago. "Hiç kafana takma. Bir arkadaşım buna karşı asla şaşmaz bir reçete vermişti, Ambrosio."

"En iyisi arabada kalalım," dedi Chispas. "Etraf sarhoş dolu. Eğer inersek biri Teté'ye laf atacak ve birbirimize gireceğiz."

"O zaman arabayı biraz daha yaklaştır," dedi Teté. "Dans edenleri görmek istiyorum."

Chispas arabayı patikaya biraz daha yaklaştırdı ve şimdi oturdukları yerden El Nacional'de dans eden çiftlerin omuzlarını ve yüzlerini görebiliyorlardı; timballerin, marakasların, trompetin ve Lima'nın en iyi tropikal orkestrasını takdim eden sunucunun sesi bulundukları yerden duyuluyordu. Müzik sustuğundaysa arkalarından denizin sesi geliyordu ve eğer dönüp oraya bakarlarsa, dalgaların beyaz köpüğünü, kıyıya vuruşunu Malecón'un korkuluklarının üzerinden seçebilirlerdi. La Herradura Plajı'nın lokanta ve barlarının önüne park etmiş çok sayıda otomobil vardı. Gece serin, gökyüzü yıldızlıydı.

"Gizlice görüşmemize bayılıyorum," dedi Teté gülerek. "Bana yasak bir şey yapıyormuşuz gibi geliyor. Size de öyle gelmiyor mu?"

"Bizim peder bazen geceleri buralarda bir tur atıyor," dedi Chispas. "Üçümüzü burada yakalasa ne komik olurdu."

"Seninle görüştüğümüzü bilse bizi öldürürdü," dedi Teté.

"Kayıp oğlunu görünce duygulanıp ağlamaya başlardı," dedi Chispas.

"Siz bana inanmıyorsunuz ama bugünlerde eve geleceğim," dedi Santiago. "Önceden haber vermeden. Bakarsınız gelecek hafta gelirim."

"Sana tabii ki inanıyorum, ama bize aylardır aynı masalı anlatıyorsun," dedi birden yüzü ışıldayan Teté. "Baksana aklıma ne geldi, hadi hemen eve gidelim ve bizimkilerle bugün barış."

"Şimdi olmaz, başka bir gün," dedi Santiago. "Ayrıca, sizinle birlikte değil, tek başıma gitmek istiyorum, böylece daha az melodramatik olur."

"Sen eve asla gelmeyeceksin, sana nedenini söyleyeyim mi?" dedi Chispas. "Moruğun kaldığın pansiyona gelip kim bilir hangi konuda senden özür dilemesini ve eve dönmen için sana yalvarmasını bekliyorsun."

"O aşağılık Bermúdez onun peşindeyken bile gelmedin, onu doğum gününde bile aramadın," dedi Teté. "Sen ne kadar nankör biriymişsin, süper bilge."

"Moruğun senin ayağına gelip ağlayacağını zannediyorsan aklını yitirmişsin," dedi Chispas. "Sırf deliliğinden ötürü evden çekip gittin ve moruklar çok haklı olarak sana gücenikler. Gidip özür dilemesi gereken sensin, utanmaz herif."

"Her seferinde aynı şeyleri mi konuşacağız?" dedi Santiago. "Lütfen konuyu değiştirelim. Popeye'yle ne zaman evleniyorsun, Teté?"

"Derdin ne senin, aptal," dedi Teté. "Onunla birlikte bile değilim. O sadece bir arkadaş."

"Manyezi sütü ve haftada bir posta, Zavalita," dedi Carlitos. "Temiz mide ve zinde alete endişe dayanmaz. Bu şaşmaz bir reçete, Zavalita."

Evde, Carlota afallamış bir halde yanına geldi: Beyefendi artık bakan değildi, radyo öyle demişti, onun yerine bir asker getirmişlerdi. Ah, öyle mi?, Amalia ekmekleri sepete yerleştirirken bunu önceden bildiğini gizliyordu, ya hanımefendi? Çok öfkeliydi, Símula biraz önce gazeteleri götürdüğünde savurduğu küfürler buradan duyulmuştu. Amalia onun kahvesini, portakal suyunu ve tostunu götürürken, Radio Reloj'un tik taklarını merdivenden duydu. Hanımefendi yarı giyinikti, gazeteler dağınık yatağın üzerine yayılmıştı, günaydınına cevap vermek yerine sinirli bir şekilde sadece sade kahve bırakmasını emretti. Ona fincanı uzattı, hanımefendi küçük bir yudum aldı ve fincanı tekrar tepsiye bıraktı. Giyinirken kahvesini içmesi için Amalia onu gardıroptan banyoya oradan tuvalet masasına takip ediyordu, korkunç titreyen ellerini, çatılan kaş çizgisini görüyordu ve onu dinlerken kendisi de titriyordu: Nankör herifler, eğer beyefendi olmasaydı Odría'yı ve o hırsızları çok uzun zaman önce tuzağa düşüreceklerdi. Şimdi o utanmazların onsuz ne yapacaklarını görmek istiyordu, dudak kalemi elinden fırlayıp gitti, kahveyi iki kez döktü, onsuz orada bir ay bile kalamayacaklardı. Makyajını bitirmeden odadan çıktı, bir taksi çağırdı; beklerken dudaklarını ısırıyor ve arada bir küfür savuruyordu. O gider gitmez Símula radyoyu açtı ve bütün gün haberleri takip ettiler. Askerî kabineden bahsediyorlardı, yeni bakanların yaşamöyküleri hakkında bilgiler veriyorlardı, ama hiçbir istasyonda beyefendinin adı geçmiyordu. Hava kararırken Radio Nacional Arequipa'daki grevin sona erdiğini, yarın okulların, üniversitelerin ve işyerlerinin açılacağını söyledi, Amalia, Ambrosio'nun arkadaşını hatırladı: Oraya gitmişti, belki de onu öldürmüşlerdi. Símula ve Carlota haberleri yorumluyorlardı, Amalia ise onları dinlerken arada sırada dalıp Ambrosio'yu düşünüyordu: O endişe-

lenmişti, oraya kadar gelmişti, o seni... artık hükümette olmadığına göre belki gelip burada yaşar, diyordu Carlota; Símula ise, bu bizim için büyük bir felaket olur ve Amalia düşündü: Bu durumda Ambrosio'nun ikisi için o odacığı kiralamasında bir kötülük olur muydu? Evet, bu bir felaketten istifade etmek olurdu. Hanımefendi geç döndü, yanında Senyorita Queta ve Senyorita Lucy vardı. Salonda oturdular ve Símula yemeği hazırlarken Amalia senyoritaların hanımefendiyi teselli edişini dinliyordu: Onu grevin sona ermesi için hükümetten çıkarmışlardı ama evinden yönetmeye devam edecekti, o güçlü bir adamdı, Odría her şeyini ona borçluydu. Ama beni bir kez bile aramadı, diyordu hanımefendi odanın içinde gidip gelirken, ve diğer ikisi, toplantılar, fikir alışverişleri yapıyordur, arayacaktır, bakarsın bu akşam geliverir. Viskiciklerini içiyorlardı ve masaya oturduklarında gülmeye ve espriler yapmaya başlamışlardı. Gece yarısı gibi Senyorita Lucy gitti.

Önce hiç gürültü çıkarmadan Hortensia geldi: Bir alev gibi titreyen siluetini kapının eşiğinde fark etti; yarı karanlıkta el yordamıyla ilerlediğini ve ayaklı lambayı yaktığını gördü. Siyah yatak örtüsü karşısındaki aynada belirdi, ejderhanın kıvrılmış kuyruğu tuvalet masasının aynasını canlandırdı ve Hortensia'nın bir şeyler söylemeye başladığını, ama sesinin dolaştığını işitti. Böylesi daha iyi, böylesi daha iyi. Dengesini sağlamaya çalışarak ona doğru geliyordu ve aptal bir ifade yerleşmiş suratı onun bulunduğu köşeye geldiğinde silindi. Zor duyulur ve arzulu bir sesle onu durdurdu: Deli kız neredeydi, kız gitmiş miydi? Ona doğru yürümeye devam etmek yerine Hortensia'nın silueti yön değiştirdi ve zikzaklar yaparak yatağa kadar gidip kendini yumuşak bir biçimde üzeri-

ne bıraktı. Oraya vuran ışık genç kadını kısmen gösteriyordu; elin, kendisine işaret etmek için kalktığını görünce oraya baktı: Queta da sessizce gelmişti. Dolgun biçimli uzun vücudu, kızıl saçları, saldırgan duruşu. Ve Hortensia'yı duydu: Onunla hiçbir şey istemiyor, seni çağırıyordu Quetita, onu çöpe atıyor ve sadece seni soruyordu. Düşündü: Keşke dilsiz olsaydılar, ve kararlılıkla makası kavradı, tek bir tane sessiz kesik, kırt, ve iki dilin yere düştüğünü gördü. Ayaklarının dibindeydiler, iki yassı, kırmızı hayvancık halıyı kirleterek can çekişiyordu. Karanlık sığınağında gülünce bir komut beklermişçesine eşikte durmaya devam eden Queta da güldü: O Bokkafa Cayito'yla hiçbir şey yapmak istemiyordu, tatlım, sahi o gitmek istemiyor muydu, o uzamayacak mıydı? Ya bırak gitsin, ona ihtiyaçları yoktu; o, sonsuz bir iç sıkıntısıyla düşündü: sarhoş değil, diğeri öyle ama o değil. Hafızasını kaybetmeye başlamış ve rolünü unutmaktan korktuğu için ezberlediklerini çok yavaş söyleyen ikinci sınıf bir aktris gibi konuşuyordu. İçeri gelin, Senyora Heredia, diye mırıldanırken üstesinden gelinmez bir hayal kırıklığı, sesini titreten bir öfke hissetti. Hareket ettiğini, güvensizlik hissediyormuş gibi yaparak ilerlediğini gördü, ve Hortensia'yı işitti, onu duydun mu, o kadını tanıyor musun, Quetita? Queta, Hortensia'nın yanına oturmuştu, ikisi de onun bulunduğu köşeye bakmıyorlardı ve o iç çekti. Ona ihtiyaçları yoktu, tatlım, o kadına gitsindi: Neden rol yapıyordu, neden konuşuyordu, kırt. Kafasını oynatmıyordu, sadece gözleri yataktan gardırobun aynasına oradan duvardakine ve oradan da yatağa dönüyordu ve vücudunu kaskatı hissediyordu ve bütün sinirleri, sanki koltuğun küçük yastıklarından birden çiviler çıkabilirmiş gibi tetikteydi. Onlar birbirlerini soymaya ve aynı zamanda birbirlerini okşamaya başlamışlardı, ama hareketleri gerçek olamayacak kadar ateşliydi, sarılışları ya aşırı

hızlı ya aşırı yavaş ya da aşırı sıkıydı ve ağızlarının birbiriyle buluşurkenki hışmı aşırı aniydi ve o, onları öldürürüm eğer, onları öldürecekti eğer. Ama gülüşmüyorlardı: Yatağa uzanmışlardı, sarmaş dolaştılar ve henüz yarı çıplaktılar, nihayet susmuşlardı, birbirlerini öpüyorlardı, vücutları birbirine tereddütlü bir yavaşlıkla sürtünüyordu. Öfkesinin azaldığını, ellerinin sırılsıklam terlediğini, ağzındaki tükürüğün acımtırak varlığını hissetti. Şimdi hareketsizdiler, tuvalet masasının aynasına yakalanmışlardı, bir sutyenin kopçalarının üzerindeki el, bir külotun içine uzanmış parmaklar, uylukların arasına sokulmuş bir diz. Dirseklerini koltuğun kenarlarına dayamış gergin bir şekilde bekliyordu. Gülüşmüyorlardı, evet onun varlığını unutmuşlardı, onun bulunduğu köşeye hiç bakmıyorlardı, tükürüğünü yuttu. Galiba uyanıyorlardı, birden çoğaldılar ve düğmeleri açan, bir çorabı sıyıran, bir külotu çıkaran, yardımlaşan, diğerini kendine çeken, konuşmayan hamarat, oynak, becerikli küçük figürlerin hiçbir hareketini kaçırmamak için gözleri aynalar ve yatak arasında gidip geliyordu. Giysiler halının üstüne düşüyordu ve bir sabırsızlık ve sıcaklık dalgası onun köşesine kadar ulaştı. Şimdi çıplaktılar, diz çökmüş Queta'nın kendini yavaşça Hortensia'nın üzerine bıraktığını ve esmer, iri bedeniyle onu neredeyse tamamen kapladığını gördü, ama bakışlarını tavan aynası, yatak örtüsü ve tuvalet masasının aynası arasında gezdirmek suretiyle üzerine yayılmış katı gölge altında onu bölük pörçük seçmeyi başarıyordu: Bir parça beyaz kalça, beyaz bir meme, bembeyaz bir ayak, topuklar ve ileri geri hareket etmeye başlamış olan Queta'nın dağınık kızıl saçları arasına karışmış siyah saçları. Nefeslerini, hızlı hızlı soluk alışlarını duyuyor, yayların çok hafif gıcırtısını hissediyordu ve Hortensia'nın bacaklarının Queta'nınkilerden kurtulduğunu, yukarı kalktığını ve onların üzerine yerleştiğini gördü; tenlerin gide-

rek artan parlaklığını gördü ve artık onun kokusunu da alabiliyordu. Sadece beller ve kalçalar derin ve dairesel bir biçimde hareket ederken, vücutlarının üst kısımları birbirlerine yapışık ve hareketsiz duruyorlardı. Burun delikleri tamamen açık olmasına rağmen hâlâ havaya ihtiyaç duyuyordu; gözlerini açıp kapadı, ağzından güçlükle nefes aldı ve sanki akan kan, irin, çürük et kokuyormuş gibi geldi, bir gürültü duydu ve oraya baktı. Queta şimdi sırtüstü yatıyordu ve Hortensia büzüşmüş, küçücük, bembeyaz görünüyordu; kafasını iki yana açılmış güçlü, karanlık bacaklarının arasına sokmuş ve hafif aralık, nemli dudaklarıyla oraya yumulmuştu. Ağzının ve siyah tüyler öbeği yüzünden zaten çok küçük bir kısmı görünen kapalı gözlerinin tamamen ortadan kaybolduğunu gördü ve elleri gömleğinin düğmelerini çözdü, atleti çıkardı, pantolonu indirdi ve kemeri hışımla çekti. Kemeri havada tutarak yatağa doğru gitti, düşünmeden, görmeden, gözleri karanlığın içine sabitlenmiş olarak, ama sadece bir kez vurmayı başardı: Eller ve kafalar yükseldi, eller kemere asıldı ve onu aşağıya çektiler. Bir küfür duydu, kendi gülüşünü duydu. Ona karşı ayaklanan iki bedeni ayırmaya çalıştı; kör ve boğucu bir girdabın içinde itildiğini, ezildiğini, terlediğini hissediyor ve kalbinin atışlarını duyuyordu. Bir an sonra şakaklarında bir iğne batması ve boşluğun içinde bir tür darbe hissetti. Bir an için hareketsiz kalıp derin nefes aldı ve ardından korkunç bir biçimde büyüyen bir tiksintiyle kendini onlardan ayırarak yana doğru devrildi. Orada gözleri kapalı bir halde, anlaşılmaz bir uyuşukluğa gömülmüş olarak, onların yeniden hareketlenmeye ve hızlı hızlı solumaya başladıklarını işiterek hiç kıpırdamadan yattı. Nihayet midesi bulanarak kalktı ve arkasına bile bakmadan banyoya gitti: Daha çok uyuması lazımdı.

"Peki, sen ne zaman evleneceksin, Chispas?" diye sordu Santiago.

Garson arabaya yaklaşıp tepsiyi uzattı. Chispas, Teté'nin Coca-Cola'sını ve ikisinin biralarını aldı.

"Evlenmek isterdim, ama şimdi zor, iş yüzünden," dedi bardağındaki köpüğe üfleyerek. "Bermúdez bizi neredeyse iflasın eşiğine getirdi. İşler daha yeni düzelmeye başlıyor ve moruğu tek başına bırakamam. Yıllardır tatilsiz çalışıyorum. Biraz seyahat etmek isterdim. Balayımda acısını çıkaracağım, en az beş ülke gezeceğim."

"Balayında o kadar meşgul olacaksın ki hiçbir şey görmeye vaktin olmayacak," dedi Santiago.

"Kızın önünde böyle kaba konuşmalar yapma," dedi Chispas.

"Şu meşhur Cary nasıl birisi bana anlatsana, Teté," dedi Santiago.

"Ne *chicha* ne de limonata," dedi Teté gülerek. "La Punta'lı, ağzını hiç açmayan, sıradan bir kız işte."

"O muhteşem bir kız, onunla çok iyi anlaşıyoruz," dedi Chispas. "Yakın zamanda onu seninle tanıştıracağım, süper bilge. Aslında bu buluşmalarımızdan birine getirmem gerekirdi, neden yapmadım bilmiyorum, birader, senin yüzünden uğraştığımız şu saçma sapan şeylere bakar mısın?"

"Evde yaşamadığımı biliyor mu?" diye sordu Santiago. "Ona ne anlattın?"

"Senin yarı deli olduğunu," dedi Chispas. "Pederle kavga ettiğini ve evden gittiğini. Gider evde ağzından kaçırır diye, ona Teté'yle birlikte seninle buluştuğumuzu bile söylemedim."

"Sen sürekli olarak bize neler yaptığımızı soruyorsun, ama kendinle ilgili hiçbir şey anlatmıyorsun," dedi Teté. "Bu adil değil."

"Gizemli görünmekten hoşlanıyor, ama bu bana iş-

lemeyecek, süper bilge," dedi Chispas. "Neler yaptığını bana kendiliğinden anlatmazsan sana hiçbir şey sormayacağım."

"Ama ben meraktan ölüyorum," dedi Teté. "Hadi, süper bilge, bana bir şeyler anlat."

"Eğer tek yaptığın pansiyondan gazeteye ve gazeteden pansiyona gidip gelmekse, San Marcos'a ne zaman gidiyorsun?" diye sordu Chispas. "Bize bir sürü hikâye anlatıp duruyorsun, ama ben senin üniversiteye devam ettiğine inanmıyorum."

"Sevgilin var mı?" diye sordu Teté. "Beni kızlarla çıkmadığına inandıramazsın."

"Sırf herkesten farklı olduğunu kanıtlamak için bir siyah, bir melez ya da bir yerliyle evlenecek," dedi Chispas gülerek. "Göreceksin Teté."

"Bize en azından takıldığın arkadaşlarından bahset," dedi Teté. "Hâlâ komünistlerle mi takılıyorsun?"

"Komünistlerden ayyaşlara geçti," dedi Chispas gülerek. "Chorrillos'ta bir arkadaşı var, adam hapishane kaçkınına benziyor. Tam bir haydut suratı var ve nefesi insanı sarhoş ediyor."

"Eğer gazetecilikten hoşlanmıyorsan babamla barışıp onunla birlikte çalışmak için ne beklediğini anlamıyorum," dedi Teté.

"İş dünyası gazetecilikten daha az ilgimi çekiyor," dedi Santiago. "O Chispas'a daha uygun bir şey."

"Eğer avukat olmazsan, iş dünyasına girmezsen ömür boyu parasız kalırsın," dedi Teté.

"Mesele şu ki ben paramın olmasını da istemiyorum," dedi Santiago. "Ayrıca ne gerek var? Chispas ve sen milyonersiniz, ihtiyacım olduğunda bana verirsiniz."

"Bu gece formundasın," dedi Chispas. "Para kazanmak isteyen insanlara karşı ne garezin olduğunu öğrenebilir miyim?"

"Hiçbir garezim yok, sadece ben para kazanmak istemiyorum," dedi Santiago.

"Pekâlâ, bu dünyanın en kolay şeyi," dedi Chispas.

"Siz kavgaya başlamadan önce tavuk yemeye gidelim," dedi Teté. "Açlıktan ölüyorum.

Ertesi sabah Símula'dan önce uyandı. Mutfaktaki saat daha altıyı göstermesine rağmen hava çoktan aydınlanmıştı ve soğuk değildi. Sakince odasını süpürdü ve yatağını yaptı, her zamanki gibi duşun suyunu ayağıyla uzunca bir süre ölçtükten sonra altına yavaş yavaş girdi; gülümseyerek, hanımefendiyi hatırlayarak sabunlandı: ayakçıklar, memecikler, popocuk. Odasından çıktı ve kahvaltıyı hazırlamakta olan Símula onu Carlota'yı uyandırmaya gönderdi. Saat yedi buçukta kahvaltı yaptılar ve gazete almaya gitti. Gazete bayisindeki delikanlı ona takılıyordu, ters bir cevap vermek yerine, onunla bir süre şakalaştı. Keyfinin yerinde olduğunu hissediyordu, pazara sadece üç gün kalmıştı. Erken uyandırılmak istemişlerdi, dedi Símula, sen hemen kahvaltılarını çıkar. Gazetedeki fotoğrafı gördüğünde merdiveni çıkmaya başlamıştı. Kapıya defalarca vurdu, hanımefendinin uykulu sesi, evet?, ve konuşarak girdi: *La Prensa*'da beyefendinin bir fotoğrafı var, hanımefendi. Yarı karanlıkta yataktaki biçimlerden biri doğrulup başucu masasının lambasını yaktı. Tepsiyi bir sandalyenin üzerine koyup yatağa yaklaştırırken, saçlarını geriye doğru atmış olan hanımefendi gazeteye bakıyordu. Hanımefendi perdeyi açmamı ister mi?, ama o cevap vermedi: Gözlerini kırpıştırıyordu, bakışları fotoğrafa sabitlenmişti. En sonunda, kafasını çevirmeden elini uzatıp Senyorita Queta'yı dürtükledi.

"Ne istiyorsun?" diye çarşafların arasından bir ses duyuldu. "Bırak uyuyayım, daha gecenin bir yarısı."

"Kaçıp gitmiş, Queta." Onu öfkeyle sarsıyor, şaşkınlıkla gazeteye bakıyordu. "Herif uzadı, kaçıp gitti."

Senyorita Queta doğruldu, şişmiş gözlerini iki eliyle ovuşturuyordu, gazeteye bakmak için eğildi ve Amalia her zamanki gibi onları o şekilde, üstlerinde bir şey olmadan aynı yatakta yatarken görmekten utandı.

"Brezilya'ya," diye tekrarlıyordu hanımefendi titreyen bir sesle. "Buraya uğramadan, bir telefon açmadan, bana tek kelime dahi etmeden çekip gitti, Queta."

Amalia fincanları doldururken gazeteyi okumaya çalışıyordu ama sadece hanımefendinin siyah saçlarını ve Senyorita Queta'nın kızıl saçlarını görebiliyordu, gitmişti, şimdi ne olacaktı?

"Sakin ol, belki acilen gitmesi gerekmiştir," diyordu memelerini çarşafla kapatan Senyorita Queta. "Yakında uçak biletini gönderecektir. Sana bir mektup falan bırakmıştır herhalde."

Hanımefendi tam anlamıyla perişan haldeydi, Amalia hanımefendinin ağzının nasıl titrediğini ve gazeteyi tutan elinin nasıl giderek buruştuğunu görüyordu: Ne alçak herifmiş, Queta, bir telefon bile etmeden, bir kuruş bırakmadan, ve gözyaşlarına boğuldu. Amalia arkasını dönüp odadan çıktı: Bunları bir an önce Carlota ve Simula'ya anlatmak için basamakları uçarak inerken, böyle yapma, tatlım, dediğini işitiyordu.

Ağzını çalkaladı, vücudunu titizlikle temizledi, kafasını kolonyalı bir havluyla ovaladı. Çok ağır hareketlerle giyindi, zihni bomboştu ve kulaklarında hafif bir uğultu vardı. Yatak odasına döndü, kadınlar üstlerini örtmüşlerdi. Alacakaranlıkta dağınık saçları, doyuma ulaşmış yüzlerdeki ruj ve rimel lekelerini, gözlerindeki mayışmış rahatlamayı seçebildi. Queta büzüşerek çok-

tan uyku pozisyonunu almıştı, ama Hortensia ona bakıyordu.

"Kalmayacak mısın?" diye duygusuz ve donuk bir sesle sordu.

"Bana yer yok," dedi kapının oradan ve çıkmadan önce ona gülümsedi. "Belki yarın gelirim."

Merdiveni çabucak indi, çantasını halının üzerinden aldı, sokağa çıktı. Bahçe duvarında oturan Ludovico ve Ambrosio köşedeki polislerle sohbet ediyorlardı. Onu görünce susup doğruldular.

"İyi geceler," diye mırıldanırken polislere yirmi *sol* uzattı. "Şununla içinizi ısıtacak bir şeyler alın kendinize."

Tebessümlerini belli belirsiz gördü, teşekkürlerini işitti ve arabaya bindi: Chaclacayo'ya. Başını arkaya dayadı, yakalarını kaldırdı, ön camları kapatmalarını söyledi. Orada tamamen hareketsiz bir biçimde giderken Ambrosio ile Ludovico'nun sohbetlerinin uğultusu kulağına geliyordu, arada sırada gözlerini açıyor ve sokakları, meydanları, karanlık otoyolu tanıyordu: Kafasının içinde her şey uğulduyordu. Araba durunca iki reflektör üzerine doğruldu. Emirler ve iyi geceler duydu, ana kapıyı açan polislerin siluetlerini seçti. Yarın saat kaçta geleyim, Don Cayo? diye sordu Ambrosio. Dokuzda. Ambrosio ve Ludovico'nun sesleri arkasında giderek zayıflayıp duyulmaz oldular; evin girişine geldiğinde, garaj kapısını açmakla meşgul siluetleri fark etti. Birkaç dakika çalışma masasında oturup ertesi günkü konuları not defterine yazmayı denedi. Yemek odasından bir bardak soğuk su aldı ve ağır adımlarla, elindeki bardağın titrediğini hissederek yatak odasına çıktı. Uyku hapları banyodaki rafta, tıraş makinesinin yanındaydı. İki tanesini bol suyla içti. Karanlıkta çalar saati kurdu ve sekiz buçuğa ayarladı. Nevresimi çenesine kadar çekti. Hizmetçi perdeleri kapatmayı unutmuştu; gökyüzü minik ışıltılar serpiştirilmiş

siyah bir tablo gibi görünüyordu. Hapların uykusunu getirmesi on-on beş dakika sürüyordu. Üç kırkta yatağa girmişti ve çalar saatin fosforlu akrep ve yelkovanı dörde çeyrek kalayı gösteriyordu. Beş dakika daha uyanık kalacaktı.

ÜÇ

I

Yazıişlerine saat beşten biraz önce geldi ve ceketini çıkardığı sırada salonun diğer ucundaki telefon çaldı. Arispe'nin ahizeyi kaldırıp ağzını oynattığını gördü; ardından boş masalara bir göz attı ve onu gördü: Zavalita, gelir misiniz lütfen. Yazıişlerini uçtan uca geçtikten sonra izmaritler, kâğıtlar, fotoğraflar ve deneme baskısı rulolarıyla dolu masanın önünde durdu.

"Suç haberlerine bakan dangalaklar yediden önce gelmiyorlar," dedi Arispe. "Siz gidin, bilgileri alın ve sonra Becerrita'ya verin."

"General Garzón Sokağı 311," diye kâğıttan okudu Santiago. "Jesús María'da, değil mi?"

"Hadi siz hemen inin, ben Periquito ve Darío'ya haber vereceğim," dedi Arispe. "Arşivde kadının fotoğrafları olmalı."

"Peri bıçaklanmış mı?" dedi Periquito kamyonette fotoğraf makinesine film koyarken. "Bu tam bir bomba haber!"

"Yıllar önce Radio El Sol'de şarkı söylüyordu," dedi şoför Darío. "Onu kim öldürmüş?"

"Bir aşk cinayeti gibi görünüyor," dedi Santiago. "Ondan bahsedildiğini hiç duymadım."

"Karnaval kraliçesi seçildiği zamanki fotoğraflarını

çıkardım, ne kadınmış ama," dedi Periquito. "Artık suç haberlerine mi bakıyorsun, Zavalita?"

"Olay Arispe'ye bildirildiğinde yazıişlerinde bir tek ben vardım," dedi Santiago. "Bir daha işe vaktinde gelmemek için bana ders olacak."

Ev bir eczanenin hemen yanındaydı, iki tane polis arabası vardı ve sokak meraklılarla dolmuştu, oradan bir çocuk, işte *La Crónica* geliyor diye bağırdı. Gazeteci kimliklerini bir polise göstermeleri gerekti ve Periquito ön cephenin, merdivenin ve ilk sahanlığın fotoğrafını çekti. Açık bir kapı, diye düşünüyor, sigara dumanı.

"Sizi tanımıyorum," dedi kimliği inceleyen mavi takım elbiseli, gerdanlı bir şişko. "Becerrita'ya ne oldu?"

"Telefon geldiğinde gazetede değildi," dedi Santiago ve terli insan tenini, diye düşünüyor, çürük meyveyi andıran o tuhaf kokuyu aldı. "Beni tanımıyorsunuz çünkü ben başka bir bölümde çalışıyorum, müfettiş."

Periquito'nun flaşı gözleri kamaştırdı, gerdanlı müfettiş gözlerini kırpıştırarak kenara çekildi. Santiago, mırıldanan insanların arasından açık mavi kâğıt kaplı duvarın bir parçasını, kirli yer karolarını, bir başucu masasını ve siyah yatak örtüsünü gördü. Affedersiniz, iki adam yana çekildiler, gözleri pıhtılaşmış kan lekelerinde, büzülmüş yaraların kararmış kırmızı dudaklarında, yüzünü örten dolaşık saçlarda, bacak arasındaki siyah tüy öbeğinde hiç duraksamadan –düşünüyor, siluet o kadar beyazdı ki– yukarı aşağı, tekrar yukarı hızlıca inip çıktı. Hiç istifini bozmadı, hiçbir şey söylemedi. Periquito'nun gökkuşakları sağda solda ışıldıyordu, yüzünün fotoğrafını çekebilir miyim, müfettiş?, bir el saçları ayırdı ve hiç bozulmamış, solgun ve kavisli kirpiklerin altında gölgelerin bulunduğu bir yüz çıktı ortaya. Teşekkürler, müfettiş, dedi Periquito, şimdi yatağın yanına çömelmişti ve beyaz ışık seli bir kez daha odayı kapladı. On yıldır rüya-

larına giriyor, Zavalita, eğer Anita bunu bilseydi Peri'ye âşık olduğunu zanneder ve onu kıskanırdı.

"Gazeteci arkadaşın yeni olduğu fark ediliyor," dedi gerdanlı müfettiş. "Sakın burada bayılayım deme, delikanlı, zaten bu hanımefendiyle işimiz başımızdan aşkın, bir de seninle uğraşmayalım."

Sigara dumanlarının ardındaki yüzlerde beliren gülümsemeler onları gevşetti, biraz zorlanarak da olsa, Santiago da gülümsemeyi başardı. Kalemini tutunca elinin sırılsıklam terlediğini fark etti; not defterini çıkardıktan sonra gözlerini yeniden o tarafa çevirdi: Kocaman lekeler, yayılmış memeler, pulsu ve et beni gibi koyu renk meme uçları. Koku burnundan buram buram içine doğru giriyor ve midesini bulandırıyordu.

"Göbek deliğini bile yarmışlar," dedi tek eliyle bobinleri değiştirirken dilini ısırmakta olan Periquito. "Nasıl bir sadistliktir bu?"

"Başka tarafını da açmışlar," dedi gerdanlı müfettiş büyük bir ciddiyetle. "Yaklaş, Periquito; siz de gelin, delikanlı, bu barbarlığı yakından görün."

"Deliğin içinde bir delik," diye mırıldandı duygulu bir ses ve Santiago belli belirsiz gülüşmelerin yanı sıra aptalca yorumlar duydu. Gözlerini yataktan ayırıp mavili adama doğru bir adım attı.

"Bana biraz bilgi verebilir misiniz, müfettiş?"

"Tabii ki, ama önce tanışalım," dedi gerdanlı müfettiş içtenlikle ve ona yumuşak bir el uzattı. "Adalmiro Peralta, Cinayet Şubesi şefi ve bu da yardımcım memur Ludovico Pantoja. Onu da unutmayın."

Defterine notlar alırken, kâğıdın üzerinde rasgele gezinen kaleminin bıraktığı isterik işaretlere göz gezdirirken tebessümünü canlandırmaya ve onu yüzünde canlı tutmaya çalışıyordun, Zavalita. İyilikler karşılıklı olur, ne demek istediğimi Becerrita size açıklar, diyen Müfettiş

Peralta'nın güleç ve güven verici sesini işitirken de. Biz size flaş haberi veririz, siz de haberde bizim adımızı geçirirsiniz.

Yeniden gülüşmeler, Periquito'nun flaşları, koku, etraftaki duman: orada, Zavalita. Santiago başıyla onaylıyordu, ikiye katlı, göğsüne bastırılmış not defteri, şimdi çizgiler, noktalar karalıyor, hiyeroglife benzer harflerin ortaya çıktığını görüyordu.

"Haberi bize yan dairede tek başına yaşayan yaşlı bir kadın verdi," dedi müfettiş. "Gürültüler duymuş ve gelip bakınca kapıyı açık bulmuş. Hastaneye götürmek gerekti çünkü sinirleri çok bozulmuştu. Böyle bir şeyle karşılaşınca yaşayacağınız korkuyu düşünün."

"Sekiz bıçak darbesi," dedi memur Ludovico Pantoja. "Adli tıp doktoru tarafından sayıldılar, delikanlı."

"Muhtemelen uyuşturucu almıştı," dedi Müfettiş Peralta. "Kokudan ve gözlerinden bu anlaşılıyor. Son zamanlarda sürekli olarak uyuşturucu kullanıyormuş. Şubede bununla ilgili bir dosyası var. Neticede bütün bunlar otopside anlaşılacak."

"Bir yıl önce bir uyuşturucu meselesine karışmıştı," dedi memur Ludovico Pantoja. "Onu ünlü bir uyuşturucu müptelasıyla birlikte içeri attılar. Çok aşağılara düşmüştü."

"Bıçağın fotoğrafını çekebilir miyiz, müfettiş?" diye sordu Periquito.

"Adli tıpçılar onu götürdü," dedi Müfettiş Peralta. "Yaklaşık on beş santimlik sıradan bir bıçak. Evet, üzerinde çok miktarda parmak izi var."

"Onu henüz yakalayamadık ama uzun sürmez," dedi memur Ludovico Pantoja. "Evin her tarafı parmak izleriyle dolu, cinayet aletini bile götürmemiş ve bu işi gündüz gözüyle yapmış. Katil profesyonel biri değil."

"Onu henüz belirleyememiş olmamızın sebebi bu

hanımefendinin bir değil birçok âşığının olması," dedi Müfettiş Peralta. "Son zamanlarda önüne gelen onu beceriyordu. Zavallı düştükçe düşmüştü."

"Nerede can verdiğine baksanıza," dedi acımayla odayı işaret eden memur Ludovico Pantoja. "Yıllarca büyük bir lüks içinde yaşadıktan sonra."

"*La Crónica*'ya girdiğim yıl karnaval kraliçesi olmuştu," dedi Periquito. "Sene 1941. Tam on dört yıl olmuş, vay anasını."

"Hayat bir salıncak gibidir, yükselir ve iner," dedi Müfettiş Peralta gülümseyerek. "Bu cümleyi de yazınıza koyun, delikanlı."

"Onu daha güzel hatırlıyordum," dedi Periquito. "Doğrusu o kadar iyi değilmiş."

"Yıllar geçiyor, Periquito," dedi Müfettiş Peralta. "Ayrıca onca bıçak darbesi onu güzelleştirecek değildi."

"Bir fotoğrafını çekeyim mi, Zavalita?" diye sordu Periquito. "Becerrita kendi özel koleksiyonu için cesedin yanında her zaman bir tane çektirir. Bin tane olmuştur herhalde."

"Ben Becerrita'nın koleksiyonunu biliyorum," dedi Müfettiş Peralta. "Benim gibi onca şey görmüş geçirmiş birini bile ürpertiyor."

"Yazıişlerine dönünce Senyor Becerra'ya sizi arattıracağım, müfettiş," dedi Santiago. "Sizi daha fazla meşgul etmek istemiyorum. Verdiğiniz bilgiler için çok teşekkürler."

"Ona saat on bir gibi büroya uğramasını söyleyin," dedi Müfettiş Peralta. "Memnun oldum, delikanlı."

Daireden çıkınca Periquito sahanlıkta durdu ve cesedi bulan komşunun kapısının fotoğrafını da çekti. Meraklılar kaldırımda beklemeye devam ediyor ve kapıyı tutan polisin omzunun üstünden merdiveni gözetliyorlardı, Darío ise kamyonette sigara içmekteydi: Neden ona ha-

ber vermemişlerdi, o da görmek isterdi. Bindiler, hareket ettiler ve kısa bir süre sonra yolda *Última Hora*'nın kamyonetiyle karşılaştılar.

"Flaş haberi fena kaçırdılar," dedi Darío. "Norwin daha yeni gidiyor."

"Kesinlikle büyük haber," dedi Periquito parmaklarını şaklatarak ve Santiago'yu dirseğiyle dürttü. "Kadın bir zamanlar Cayo Bermúdez'in metresiydi. Bir keresinde onunla birlikte Capón Sokağı'ndaki bir Çin lokantasına girerken görmüştüm. Kesinlikle büyük haber."

"Gazeteleri görmedim ve neden bahsettiğinizi bilmiyorum," diyor Ambrosio. "Ben bu olay yaşandığında herhalde Pucallpa'daydım, küçükbey."

"Cayo Bermúdez'in metresi miydi?" dedi Darío. "O zaman bu tam bir bomba haber."

"Pis kokulu o hikâyeyi eşelerken kendini bir Sherlock Holmes sanıyordun," dedi Carlitos. "Bedelini pahalıya ödedin, Zavalita."

"Sen onun şoförüydün ve bir metresi olduğunu bilmiyor muydun?" diye soruyor Santiago.

"Benim böyle bir şeyden hiç haberim olmadı," diyor Ambrosio. "Bunu ilk kez sizden duyuyorum, küçükbey."

Kamyonet şehir merkezinden geçerken ilk anki baş dönmesinin yerini sinir bozucu bir heyecan, ham bir coşku almıştı ve sen not defterindeki karalamaları deşifre etmeye, Müfettiş Peralta'yla yaptığın konuşmaları zihninde yeniden canlandırmaya çalışıyordun, Zavalita. Kamyonetten bir sıçrayışta indi ve *La Crónica*'nın merdivenlerini koşarak çıktı. Yazıişlerinin ışıkları yanıyordu, masalar doluydu, ama durup kimseyle konuşmadı. Piyango sana mı çıktı?, diye sordu Carlitos, o da, muhteşem bir haber, Carlitos. Daktilonun başına oturdu ve bir saat boyunca gözlerini kâğıttan ayırmadan, yazarak, düzelterek ve durmadan sigara içerek orada kaldı. Ardın-

dan Carlitos'la sohbet ederek Becerrita'nın gelmesini bekledi, sabırsızlanıyor ve kendinle gurur duyuyordun, Zavalita. Ve en sonunda onun geldiğini gördü, başka bir çağdan kalma şapkası, jübilesini yapmış boksör suratı, gülünç ince bıyığı ve nikotin lekeli parmaklarıyla, tıknaz, diye düşünüyor, yağlı, somurtkan, yaşlanmış Becerrita. Ne büyük hayal kırıklığı, Zavalita. Selamını almadı, üç sayfayı neredeyse okumadı ve Santiago'nun ona anlattığı hikâyeyi herhangi bir ilgi ifadesi göstermeden dinledi. Bu cinayetler, soygunlar, yolsuzluklar, yangınlar, gasplar arasında uyanan, yaşayan ve uykuya yatan Becerrita için diğerleri gibi bir suç olayıydı, Zavalita, adam çeyrek asırdır uyuşturucu bağımlısı, hırsız, fahişe, pezevenk hikâyelerinden geçiniyordu. Fakat hayal kırıklığı kısa sürdü, Zavalita. Düşünüyor: Hiçbir şey onu heyecanlandırmıyordu, ama işini biliyordu. Düşünüyor: Belki de işini seviyordu. Geçen asırdan kalma şapkasını, ceketini çıkardı, diye düşünüyor, dirseklerinde kasiyer kollukları tutturulmuş gömleğinin kollarını kıvırdı, takım elbisesi ve ayakkabıları kadar eski püskü ve pis kravatını gevşetip lakayıt, canından bezgin bir tavırla, selamlara kayıtsız, cüsseli, ağır ve dosdoğru Arispe'nin masasına gitti. Santiago kulak misafiri olmak için Carlitos'un köşesine yaklaştı. Becerrita parmaklarının boğumuyla daktiloya hafifçe vurunca ve Arispe kafasını kaldırdı: Beyefendi ne arzu etmişti?

"Orta sayfayı sadece kendime istiyorum," dedi sert, bitkin, cansız, alaycı bir sesle, diye düşünüyor. "Ve Periquito'yu da, en azından üç-dört günlüğüne, bana ver."

"Bir de piyanosu olan denize sıfır ev ister misiniz, efendim?" diye sordu Arispe.

"Ayrıca biraz da takviye, mesela Zavalita, çünkü benim bölümden iki kişi izinde," dedi Becerrita soğuk bir tonda. "Eğer bu konuyu gittiği yere kadar götürmemizi

istiyorsanız bir redaktörün gece gündüz üzerinde çalışması gerekiyor."

Arispe düşünceli bir şekilde kırmızı kurşunkalemini dişlerken not defterlerini karıştırıyordu; ardından bakışlarını bir şey arıyormuşçasına yazıişlerinde dolaştırdı. Hapı yuttun, dedi Carlitos, herhangi bir bahane uydurup geri çevir. Ama hiçbir bahane uydurmadın, Zavalita, Arispe'nin masasına giderken çok mutluydun, kurdun dişlerinin arasında çok mutluydun. Heyecan, coşku, kan: Çuvallayalı bayağı olmuştu, Zavalita.

"Birkaç günlüğüne suç haberlerine geçmek ister misiniz?" diye sordu Arispe. "Becerrita sizi istiyor."

"Artık çalışanlar ne iş yapacaklarını seçebiliyorlar mı?" diye iğneleyici bir tonda mırıldandı Becerrita. Ben *La Crónica*'ya girdiğimde kimse bana fikrimi sormamıştı. 'Gidin karakolları dolaşın, bir suç haberleri bölümü kuruyoruz ve ondan siz sorumlu olacaksınız,' demişlerdi. Beni yirmi beş yıldır aynı yerde tutuyorlar ve bu durumdan hoşlanıp hoşlanmadığımı hâlâ bana soran kimse olmadı."

"Huysuzluk günün birinde tam şuranızı fokurdatacak, beyefendi," dedi Arispe kırmızı kurşunkalemiyle kalbine dokunarak, "ve kalbiniz bir balon gibi patlayacak. Ayrıca seni suç haberleri sayfasından alırlarsa sen kederinden ölürsün. Sen Peru'da kanlı sayfaların bir numarasısın, Becerrita."

"Her hafta bir borç senedim protesto ediliyorsa bunun bana ne faydası olduğunu kendime soruyorum," diye homurdanan Becerrita'da alçakgönüllülükten eser yoktu. "Beni bu kadar pohpohlayacağınıza maaşımı yükseltmenizi tercih ederdim."

"Beyefendi yirmi beş yıl boyunca en pahalı fahişeleri bedavaya götürüyor, en iyi kerhanelerde bedavaya kafayı çekiyor ve hâlâ şikâyet ediyor," dedi Arispe. "Ne za-

man bir kadeh bir şey içmek ya da bir fahişeyi becermek istesek bunu kendi cebimizden yapmak zorunda olan bizler ne yapalım?"

Daktilo sesleri kesilmişti, masaların arkasındaki kafalar Arispe ile Becerrita arasındaki diyaloğu gülerek izliyorlardı ve şimdi Becerrita da tuhaf bir biçimde gülümsemeye ve sarhoş olduğunda, diye düşünüyor, hıçkırıklar, geğirtiler ve verip veriştirme fırtınasına dönüşen o kısık ve antipatik gülüşün ufak kasılmalarını çıkarmaya başlamıştı.

"Artık yaşlandım," dedi en sonunda. "Artık eskisi gibi içmiyorum, artık kadınlardan hoşlanmıyorum."

"Demek yaşlanınca tercihlerin değişti," dedi Arispe ve Santiago'ya baktı. "Dikkatli olun, Becerrita'nın sizi sayfasına neden istediğini şimdi anlıyorum."

"Gördüğüm kadarıyla yazıişleri müdürlerinin keyfi bayağı yerinde," diye homurdandı Becerrita. "Diğer konuda ne diyorsun? Bana orta sayfayı ve Periquito'yu veriyor musun?"

"Tamam, sana ikisini de veriyorum, ama senden bomba bir iş bekliyorum," dedi Arispe. "Okurları iyice sarsmanı ve tirajı yükseltmeni istiyorum. Bu iş tam ballı börek, beyefendiciğim."

Becerrita başıyla onayladı, arkasını döndü, daktilolar yeniden takırdamaya başladı ve peşinde Santiago'yla birlikte masasına doğru yürüdü. Masası en arkadaydı, oradan herkesin sırtını seyrediyordu, diye düşünüyor, bu en çok dile getirdiği konulardan biriydi. Sarhoş gelip yazıişlerinin ortasında dikiliyor, ceketinin önünü açıyor ve yumruklarını tombul kalçalarına dayayıp haykırıyordu: Beni her zaman her şeyin kıçına yollarlar! Redaktörler koltuklarında büzüşüyor, burunlarını daktilolarına yapıştırıyorlardı, diye düşünüyor, Becerrita öfkeli bakışlarını meşgul muhabirlerin –sayfasını ve onu küçümsüyor-

lardı, değil mi?–, işlerine fazlasıyla odaklanmış düzeltmenlerin –onu bu yüzden mi yazıişlerinin kıçına yollamışlardı?–, afallamış başyazar Hernández'in –yurtiçi haberler bölümünden beylerin kıçlarını, yurtdışı haberler bölümünden beylerin kıçlarını görmesi için mi?– üzerinde yavaşça gezdirirken, savaştan önce endişeli bir general gibi oradan oraya dolaşırken –redaktör beylerin osuruklarını suratına yemesi için mi?– ve arada bir kasvetli kahkahalarından birini tavana sallarken Arispe bile ona bakmaya cesaret edemiyordu. Fakat bir keresinde Arispe ona masasını değiştirmesini önerince çok öfkelendi, düşünüyor: Lanet olsun, köşemden beni ancak ölü olarak çıkarırlar. Masası alçak ve biraz sarsaktı, tıpkı onun gibi, diye düşünüyor, ayrıca üzeri bir yağ tabakasıyla kaplıydı, tıpkı genellikle yemek lekeleriyle kaplı olarak giydiği parlak takım elbisesi gibi. Yerine oturmuştu, buruşuk bir sigarayı yakıyordu, Santiago ayakta bekliyordu, seni istemiş olmasından ötürü için için sığmıyordu, Zavalita, yazacağın makalelerin heyecanını şimdiden hissediyordun: Mezbahaya giderken gezintiye çıktığına sevinen bir hayvan gibi, Carlitos.

"Pekâlâ, işi bize verdiklerine göre harekete geçmemiz gerekiyor," dedi Becerrita ve telefonu kaldırıp bir numara çevirdi, limoni ağzı ahizeye yapışık bir şekilde konuşurken kararmış tırnaklı küt eli bir bloknotu karalıyordu.

"Her zaman güçlü duygular peşinde koşuyordun," dedi Carlitos. "Bir anlamda, sana gönlüne göre verdiler."

"Evet, El Porvenir'de, Periquito'yla birlikte hemen oraya gidin." Becerrita telefonu kapatıp çapaklı küçük gözlerini Santiago'ya dikti. "Peri denen kadın uzun zaman önce orada şarkı söyledi. Mekânın sahibesi beni tanır. Her türlü bilgi ve fotoğrafı toplayın: kız arkadaşlar, erkek arkadaşlar, adresler, sürdüğü yaşam. Periquito mekânın fotoğraflarını çeksin."

Santiago ceketini sırtına basamakları inerken geçirdi, Becerrita'nın haber verdiği Darío çoktan hazırdı ve girişin önünde bekleyen kamyoneti trafiği engelliyordu; sürücüler kornaya basıp duruyorlardı. Periquito çok geçmeden geldiğinde öfke içindeydi.

"İnsana köle muamelesi yapan o herifle bir daha çalışmayacağımı Arispe'ye söylemiş olmama rağmen şimdi kalkmış beni bir haftalığına Becerrita'ya veriyor." Fotoğraf makinesine film koyarken bir yandan da saydırıyordu. "Bizim canımıza okuyacak, Zavalita."

"Onda bir köpeğin huyları olabilir, ama muhabirleri için bir aslan gibi savaşıyor," dedi Darío. "O olmasa ayyaş Carlitos'u çoktan kapının önüne koymuşlardı. Onun hakkında o kadar ağır konuşma."

"Artık yeter, ben gazeteciliği bırakacağım," dedi Periquito. "Ticari fotoğrafçılık işine gireceğim. Becerrita'yla bir hafta çalışmak, frengi kapmaktan daha beter."

Kamyonet Colmena Caddesi'nden Üniversite Parkı'na kadar çıktı, Azángaro'dan indi, adalet sarayının üzerinde yükseldiği beyazımtırak taş kaideleri geçti ve yağmurlu günbatımında República Caddesi'ne döndü ve sağ tarafta, karanlık parkın ortasında, ışıklı pencereleri ve ön cephesindeki ışıltılı tabelasıyla La Cabaña adındaki mekân belirince, Periquito katıla katıla gülmeye başladı, ama çok geçmeden kendiliğinden sakinleşti: o batakhaneye adım atmak istemiyordu, Zavalita, pazar günü o kadar çok içmişti ki karaciğeri hâlâ kendini toparlayamamıştı.

"Sayfasındaki tek bir haberle batıramayacağı dans salonu, kapatamayacağı randevuevi, itibarsızlaştıramayacağı bir gece kulübü yok," dedi Darío. "Becerrita, Lima bohem hayatında bir tanrıdır ve hiçbir sayfa şefi altında çalışanlara onun gibi davranmaz: Onları randevuevlerine götürür, onlara içki ısmarlar, kadın ayarlar. Ondan nasıl şikâyet edebildiğini anlamıyorum, Periquito."

"Tamam, öyle olsun," diye kabul etti Periquito. "Kıyameti güler yüzle karşılayalım. Eğer onunla çalışmamız gerekiyorsa karalar bağlamak yerine onun zayıf noktasından istifade edelim."

Randevuevleri, leş kokulu batakhaneler, yerleri kusmuklu talaş kaplı rasgele küçük barlar, sabaha karşı üçün faunası. Düşünüyor, onun zayıf noktası. Orada insana dönüşüyordu, diye düşünüyor, orada kendini sevdiriyordu. Darío fren yaptı: Hatları belirsiz bir kütle 28 de Julio Caddesi'nin loş kaldırımlarında dolaşıyordu, El Porvenir Caddesi'nin sokak lambalarının cılız, bayat ışığının takati karanlık siluetlerin üzerine ulaştığında tükeniyordu. Puslu bir hava vardı, gece çok nemliydi. Montmartre'ın kapısı kapalıydı.

"Kapıyı çalalım, Paqueta içeride olmalı," dedi Periquito. "Bu batakhane çok geç açılır, gece kulüplerinden çıkanlar buraya akar."

Kapının camını tıklattılar –pencerenin pembemsi ışığında bir piyanist, diye düşünüyor, dişleri piyanosunun tuşları gibi bembeyaz, popolarında ve kafalarında tüyler olan iki dansçı kız–, ayak sesleri duyuldu, kapıyı açan beyaz yelekli ve incecik kravatlı sıska delikanlı onlara endişeyle baktı: *La Crónica*'dan değil mi? Buyurun girin, hanımefendi sizleri bekliyor. Şişelerle kaplı bir bar, platin yıldızlarla süslü bir tavan, ayaklı bir mikrofonun durduğu küçücük bir dans pisti, bomboş sehpalar ve sandalyeler. Barın arkasına gizlenmiş küçük bir kapı açıldı, Periquito iyi akşamlar dedi ve Paqueta işte oradaydı, Zavalita: uzun takma kirpikli, yuvarlak haleler şeklinde far sürülmüş gözleri, kıpkırmızı yanakları, daracık pantolonun içine sıkışmış çıkık kalçaları, küçük ip cambazı adımlarıyla.

"Senyor Becerra sizinle konuştu mu?" diye sordu Santiago. "Jesús María cinayetiyle ilgili olarak buradayız."

"Benim ismimim hiç geçmeyeceği konusunda bana

güvence verdi, bana yemin etti, umarım sözüne sadık kalır," dedi, süngerimsi eli, yapmacık gülümsemesi, belli belirsiz bir korku ve nefret barındıran ballandırılmış sesiyle Paqueta. "Eğer bir skandal çıkarsa bundan zarar gören mekân olur, anlıyor musunuz?"

"Sadece biraz bilgiye ihtiyacımız var," dedi Santiago. "Kim olduğunu, ne yaptığını öğrenmek istiyoruz."

"Onu çok az tanıdım, hakkında neredeyse hiçbir şey bilmiyorum." Kaçamak bir biçimde pır pır eden kaskatı kirpikler, Zavalita, bir mimoza gibi kapanan dolgun kırmızı dudaklı ağız. "Burada şarkı söylemeyi altı ay önce bıraktı. Yok, daha fazla, sekiz ay önce. Sesi neredeyse hiç çıkmıyordu, onu acıdığım için işe aldım, üç-dört şarkı söyleyip gidiyordu. Daha önce La Laguna'daydı."

İlk gökkuşağı patladığında sustu ve ağzı açık bir şekilde bakakaldı: Periquito, sakince, barı, dans pistini, mikrofonu fotoğraflıyordu.

"Bu fotoğraflar ne için?" diye homurdandı onu göstererek. "Becerrita benim adımın geçmeyeceğine yemin etti."

"Şarkı söylediği yerlerden birini göstermek için, sizin isminiz geçmeyecek," dedi Santiago. "Peri'nin özel hayatı hakkında bir şeyler duymak isterim. Bir anekdot, herhangi bir şey."

"Size neredeyse hiçbir şey bilmediğimi söyledim," diye mırıldandı Paqueta, bir yandan da gözleriyle Periquito'yu izliyordu. "Yıllar önce çok meşhur olduğu, Embassy'de sahneye çıktığı, sonra malum kişinin kız arkadaşına dönüştüğü gibi herkesçe bilinen şeyler hariç. Ama bu sonuncuya hiç değinmeyeceğinizi sanıyorum."

"Neden olmasın, hanımefendi?" dedi Periquito gülerek. "Başkan artık Odría değil Manuel Prado ve *La Crónica* da Prado'cu. Bu yüzden canımızın istediğini söyleyebiliriz."

"Ben de bunun yapılabileceğini sandım ve ilk yazımda bunu söyledim, Carlitos," dedi Santiago gülerek. "Cayo Bermúdez'in eski sevgilisi bıçaklanarak öldürüldü."

"Sizde biraz gerzeklik olduğunu söylemeliyim, Zavalita," diye homurdandı Becerrita taslaklara huysuzca göz gezdirirken. "Yine de bakalım büyük şef bu işe ne diyecek."

"Magazin dünyasının yıldızı bıçaklanarak öldürüldü demek daha büyük bir etki uyandıracaktır," dedi Arispe. "Ayrıca, yukarıdan gelen emirler var, beyefendiciğim."

"O pis herifin sevgilisi oldu mu olmadı mı?" diye sordu Becerrita. "Eğer olduysa o pis herif artık hükümette değil, onu bırak ülkede bile değil, o halde haber neden o şekilde verilemiyor?"

"Çünkü bunun söylenmemesi tepedekinin taşaklarına iyi geliyor, beyefendiciğim," dedi Arispe.

"Tamamdır, bu gerekçe beni her zaman ikna etmiştir," dedi Becerrita. "Bütün yazıyı düzeltin, Zavalita. "Cayo Bermúdez'in eski sevgilisi ibaresini tüm metinde eski magazin kraliçesi olarak değiştirin."

"Ve Odría döneminin sonlarına doğru Bermúdez onu terk edip ülkeden gitti," dedi Paqueta yerinden hafifçe sıçrayarak, çünkü bir flaş daha patlamıştı. "Hatırlarsınız Arequipa'da koalisyon meselelerinin yaşandığı günlerde. O da şarkı söylemeye geri döndü ama artık eski halinden eser yoktu. Ne fiziği ne de sesi aynıydı. Çok içiyordu, bir keresinde intihara teşebbüs etti. İş bulamıyordu. Zavallı çok zor günler geçirdi."

"Onunla birlikte çalıştığın onca zaman boyunca onun bir kadınla birlikte olduğunu hiç görmedin mi, Ambrosio?" diye soruyor Santiago. "Yoksa herif ibne miydi?"

"Nasıl bir hayat mı sürüyordu?" dedi Paqueta. "Size anlattığım gibi, kötü bir hayat. Çok içiyordu, birliktelikleri uzun sürmüyordu, parasal sıkıntısı hiç bitmiyor-

du. Ona sırf acıdığımdan iş verdim ve çok kısa süre çalıştırdım, iki ay kadar, belki o bile değil. Müşterileri sıkıyordu. Söylediği şarkıların modası geçmişti. Repertuvarını güncellemek istedi ama yeni ritimler ona gitmiyordu."

"Herhangi bir sevgilisini tanımadım, ama kadınlarla birlikte olduğunu gördüm," diyor Ambrosio. "Demek istediğim fahişelerle, küçükbey."

"Peki, şu uyuşturucu meselesi nasıl oldu, hanımefendi?" diye sordu Santiago.

"Uyuşturucu mu?" diye tekrarladı Paqueta afallamış bir şekilde. "Ne uyuşturucusu?"

"Genelevlere takılıyordu, onu oralara birçok kez götürdüm," diyor Ambrosio. "Şu demin hatırlattığınız yere, Ivonne'un yerine. Oraya defalarca bıraktım."

"Hani şu sizin de karıştığınız olay, hanımefendi, onunla birlikte siz de tutuklanmıştınız," dedi Santiago. "Senyor Becerra sayesinde gazetelerde bu konuda hiçbir haber yayımlanmamıştı. Hatırlamıyor musunuz?"

Aniden bastıran bir titreme tombul suratı hareketlendirdi, kaskatı kirpikler öfkeyle titreştiler, ama hemen akabinde meydan okuyucu, anımsatıcı bir tebessüm Paqueta'nın yüz ifadesini yumuşattı. Sanki kendi içine bakmak ve o kayıp kısmın yerini anıların arasında belirlemek için gözlerini kapattı: Ah, evet, o olay.

"Aynı şekilde Ludovico'yu da, size ondan bahsetmiştim, Pucallpa'ya yollayarak beni keleğe getiren herif, benim yerime Don Cayo'nun şoförü olmuştu, onu da sürekli olarak kerhaneye bırakıyordum," diyor Ambrosio. "Hayır, küçükbey, ibne değildi."

"Ortada uyuşturucu falan yoktu, her şey bir yanlış anlamadan kaynaklanıyordu ve hemen orada açıklığa kavuştu," dedi Paqueta. "Polis buraya arada sırada gelen birini tutukladı, galiba kokain satıyormuş, ikimizi tanık

olarak çağırdılar. Biz hiçbir şey bilmiyorduk ve bu yüzden bizi bıraktılar."

"Peri burada çalıştığı sırada kiminle takılıyordu?" diye sordu Santiago.

"Sevgilisinin kim olduğunu mu soruyorsunuz?" Üst üste binmiş ve çarpık dişleri, Zavalita, dedikoducu gözleri. "Bir tane yoktu ki, bir sürü vardı."

"Bana isimlerini vermeseniz bile," dedi Santiago, "en azından ne tür herifler olduklarını söyleyebilirsiniz."

"Kendince maceralar yaşıyordu, ama ayrıntılarını bilmiyorum, o benim arkadaşım değildi," dedi Paqueta. "Herkesin bildiklerini biliyorum, kötü bir hayata sapmıştı, hepsi bu."

"Burada ailesi olup olmadığını biliyor musunuz?" dedi Santiago. "Ya da onun hakkında bize daha çok bilgi verebilecek bir arkadaşı?"

"Ailesi olduğunu sanmıyorum," dedi Paqueta. "Perulu olduğunu söylüyordu, ama kimileri onun yabancı olduğunu düşünüyordu. Peru pasaportunu tahmin edeceğiniz kişinin âşığıyken edindiği söyleniyordu."

"Senyor Becerra, Peri'nin burada şarkı söylerken çekilmiş birkaç fotoğrafını istiyordu," dedi Santiago.

"Onları size vereceğim, ama lütfen beni bu işe karıştırmayın, benim adımı vermeyin," dedi Paqueta. "Size ancak bu şartla yardım ederim, ayrıca Becerrita'nın bana sözü var."

"Merak etmeyin, sözümüzü tutacağız, hanımefendi," dedi Santiago. "Onun hakkında bize daha çok bilgi verebilecek birini tanımıyor musunuz? Sadece bu kaldı, daha fazla vaktinizi almayacağız."

"Burada şarkı söylemeyi bıraktıktan sonra onu bir daha görmedim," dedi Paqueta iç çekerek, hemen akabindeyse gizemli ve ihbarcı bir havaya büründü. "Ama hakkında haberler geliyordu. Şu malum evlerden birin-

de çalışmaya gidiyormuş. Bundan emin değilim. Sadece kötü şöhretli biriyle, Fransız'ın orada çalışan bir kadınla birlikte yaşadığını biliyorum."

"Peri, Ivonne'un yerinde çalışan kadınlardan biriyle mi yaşıyordu?" diye sordu Santiago.

"Haberinizde Fransız'dan istediğiniz kadar bahsedebilirsiniz," dedi Paqueta kıs kıs gülerek, tatlı sesini öfke bürümüştü. "Adını geçirin ki polis onu sorguya çeksin. O karı çok şey biliyor."

"Şu birlikte yaşadığı arkadaşının adı neydi?" diye sordu Santiago.

"Queta mı?" diye soruyor Ambrosio ve birkaç saniye sonra sersemlemiş gibi: "Queta mı dediniz, küçükbey?"

"Eğer bilgiyi benden aldığınızı onlara söylerseniz beni mahvederler, Fransız düşmanlığını isteyeceğim en son kişidir," diyen Paqueta sesini tatlılaştırdı. "Gerçek ismini bilmiyorum. Queta onun takma adı."

"Onu hiç gördün mü?" diye soruyor Santiago. "Bermúdez'in ağzından onun isminin çıktığını hiç duydun mu?"

"Birlikte yaşıyorlardı ve onlar hakkında çok şey söyleniyordu," dedi Paqueta alçak sesle ve gözlerini kırpıştırarak. "Arkadaştan çok daha öteydiler. Tabii ki bütün bunlar belki de dedikodudan ibarettir."

"Onun adını hiç duymadım, onu hiç görmedim," diyor Ambrosio. "Don Cayo bana fahişelerinden bahsedecek değildi, ben onun şoförüydüm, küçükbey."

El Porvenir'in puslu, nemli havasına ve alacakaranlığına çıktılar; Darío kafasını kamyonetin direksiyonuna dayamış kestiriyordu. Motor çalışınca bir köpek kaldırımdan kederli bir şekilde havladı.

"Kokain olayını, onu Peri'yle birlikte tutukladıklarını unutmuş," dedi Periquito gülerek. "Ne anasının gözü şey, değil mi?"

"Öldürülmesine sevindiği belli, ondan nefret ettiği gözlerinden anlaşılıyor," dedi Santiago. "Fark ettin mi, Periquito? Sarhoşmuş, sesini kaybetmiş, seviciymiş."

"Yine de ondan iyi bilgiler çıkardın," dedi Periquito. "Şikâyet edemezsin."

"Bütün bunlar çöp," dedi Becerrita. "Cerahat çıkana kadar eşelemeye devam etmek gerekiyor."

Birkaç gün çok telaşlı ve zorlu geçmişti, Zavalita, kendini ilgili, endişeli hissediyordun, diye düşünüyor, yeniden canlı hissediyordun. Yorulmak nedir bilmeyen bir koşuşturma: kamyonete binip inme, kabarelere, radyolara, pansiyonlara, genelevlere girip çıkma, şehrin sönük gece faunasında gidip gelme.

"Peri ismi ona çok iyi oturmuyor, onu yeniden vaftiz etmemiz gerekiyor," dedi Becerrita. "Gece Kelebeği'nin İzini Sürerken!"

Uzun makaleleri, kısa haberleri, kutucuk metinleri, fotoğraf altyazılarını giderek artan bir heyecanla kaleme alıyordun, Zavalita. Becerrita sayfaları bazı şeylerin üstünü çizerek, kırmızı titrek harflerle cümleler ekleyerek hırçın bakışlarla gözden geçiriyor ve başlıkları koyuyordu: Jesús María'da Öldürülen Gece Kelebeği'nin İffetsiz Hayatı Hakkında Yeni Bilgiler, O Peri miydi Yoksa Korkunç Bir Geçmişe Sahip Bir Kadın mı?, *La Crónica*'nın Muhabirleri Lima'yı Ayağa Kaldıran Cinayet Hakkında Yeni Gerçekleri Gün Yüzüne Çıkarıyorlar, Eski Magazin Kraliçesinin Sanatsal Başlangıcından Kanlı Sonuna, Peri'nin Son Şarkılarını Söylediği Kabarenin Sahibesi Bıçaklanan Gece Kelebeği'nin Ahlaksızlığın Dibine Yuvarlandığını İfade Etti, Gece Kelebeği Sesini Uyuşturucu Yüzünden mi Kaybetmişti?

"*Última Hora*'dakilere nal toplattık," dedi Arispe. "Gaza basmaya devam edin, Becerrita."

"Köpekler için biraz daha yemek artığı, Zavalita," diyordu Carlitos. "Bunlar büyük patronun emirleri."

"İyi bir iş çıkarıyorsunuz, Zavalita," diyordu Becerrita. "Yirmi yıl içinde muteber bir suç haberleri redaktörü olabilirsiniz."

"Büyük bir coşkuyla bok biriktirmek, bugün bir öbek, yarın biraz daha, öbür gün birazcık daha," dedi Santiago. "Ta ki ortada bir bok dağı oluşana kadar. Sonra da oturup hepsini avuç avuç yemek. Bana olan işte buydu, Carlitos."

"İşimizi bitirdik mi, Senyor Becerra?" diye sordu Periquito. "Gidip biraz uyuyabilir miyim?"

"Daha başlamadık bile," dedi Becerrita. "Şu sevicilik mevzusunun doğru olup olmadığını araştırmak için madamın yerine gideceğiz."

Onları karşılamaya Robertito çıkmıştı, evinize hoş geldiniz, o güzel hayat nasıl gidiyor Senyor Becerra, fakat Becerrita onun neşesini bir anda bitirdi: İş için geliyorlardı, küçük odaya geçebilir miyiz? Geçin, Senyor Becerra, buyurun geçin.

"Çocuklara birer bira getir," dedi Becerrita. "Bana da madamı getir. Çok acil."

Robertito kıvrık kirpiklerini oynattı, dostane olmayan bir gülücükle onayladı, bir balerin sıçrayışıyla çıktı. Periquito bacakları açık bir şekilde kendini bir koltuğa bıraktı, burası ne kadar güzel, ne kadar zarif bir yerdi, Santiago da onun yanına oturdu. Halı kaplı küçük bir oda, diye düşünüyor, gömme ışıklar, duvarlarda üç küçük tablo. Birincide, sarışın ve maskeli bir delikanlı dolambaçlı bir patikada ayaklarının ucunda koşan, incecik belli, çok beyaz bir genç kızı takip ediyordu; ikincide, onu yakalamıştı ve sarkan söğüt dallarının altına sarmaş dolaş gömülüyorlardı; üçüncüdeyse, genç kız çimenlerin üzerinde yatıyordu, göğsü çıplaktı ve delikanlı yuvarlak omuzlarından sevgiyle öpüyordu ve yüzünde tedirginlikle mayışma arası bir ifade vardı. Bir göl ya da nehir kı-

yısındaydılar ve daha ötede uzun boyunlu bir kuğu sürüsü geçiyordu.

"Siz tarihin en çürümüş gençliğisiniz," dedi Becerrita neşeli bir şekilde. "İçki ve fahişeler dışında ilginizi çeken başka ne var?"

Ağzı gülümsemeyi andıran bir mimikle çarpılmıştı, incecik bıyığını hardal rengi parmaklarıyla kaşıyordu, şapkasının önü havaya kalkık, bir eli cebinde, küçük odada dolaşıyordu, kötü bir Meksika filmi gibi, diye düşünüyor. Robertito bir tepsiyle girdi.

"Hanımefendi hemen geliyor, Senyor Becerra," dedi bir reverans yaparak. "Bir viski ister miydiniz diye sormamı istedi."

"İçemiyorum, ülser yüzünden," diye homurdandı Becerrita. "Her içtiğimde ertesi gün kan sıçıyorum."

Robertito çıktı ve Ivonne işte oradaydı, Zavalita. Uzun ve aşırı pudralanmış burnu, diye düşünüyor, şıkırdayan pullarla kaplı krep elbisesi. Olgun, deneyimli, güleç, Becerrita'yı yanağından öptü, Periquito ve Santiago'ya zarif bir el uzattı. Tepsiye baktı, Robertito içkilerini servis etmemiş miydi?, ona sitemkâr bir bakış attıktan sonra eğilip bardakları ustalıkla doldurdu, yarıya kadar ve az köpüklü, ve onlara uzattı. Koltuğun kenarına oturdu, boynunu esnetti, derisi gözlerinin altında küçük kırışıklıklar halinde büzüştü, bacak bacak üstüne attı.

"O şaşkın yüz ifadesini takınma," dedi Becerrita. "Buraya neden geldiğimizi biliyorsun, madam."

"Bir şey içmek istememene inanamıyorum." Yabancı aksanı, Zavalita, yapmacık hareketleri, özgüvenli anaerkil rahatlığı. "Senin gibi yaşlı bir ayyaş, Becerrita."

"Öyleydim, ülser midemi paramparça edene kadar," dedi Becerrita. "Artık sadece süt içebiliyorum. İnek sütü."

"Hep aynı," dedi Ivonne ve Santiago'yla Periquito'ya döndü. "Bu ihtiyarla ben kardeşiz, asırlardan beri."

"Bu arada ensest bir dönem de yaşamadık desem yalan olur," dedi Becerrita gülerek ve hemen ardından aynı samimi ses tonuyla ekledi. "Farz et ki ben bir papazım ve bana günah çıkarıyorsun. Peri burada ne kadar süre çalıştı?"

"Peri mi? Burada mı?" dedi Ivonne gülümseyerek. "Bir papaz olarak çok komik görünüyorsun, Becerrita."

"Anlaşılan artık bana güvenmiyorsun," dedi Becerrita ve Ivonne'un koltuğunun koluna oturdu. "Artık bana yalan söylüyorsun."

"Sen delirmişsin, peder," dedi Ivonne gülümseyerek ve Becerrita'nın dizini sıvazladı. "Eğer burada çalışmış olsaydı, sana söylerdim."

Yeninden bir mendil çıkarıp gözlerini temizledi, gülümsemeyi bıraktı. Onu elbette tanıyordu, oraya birkaç kez şeyin arkadaşıyken gelmişti, Becerrita kimin arkadaşıyken olduğunu biliyordu tabii ki. İşte o, eğlence olsun diye, şu bara bakan küçük pencereden gözetlemesi için onu birkaç kez getirmişti. Ama Ivonne'un bildiği kadarıyla o herhangi bir evde asla çalışmamıştı. Bir kez daha zarafetle güldü. Gözlerindeki, boynundaki küçük kırışıklıkları, diye düşünüyor, nefreti: zavallı, orospucuklar gibi sokaklarda çalışıyordu.

"Onu çok sevdiğin belli oluyor, madam," diye homurdandı Becerrita.

"Bermúdez'in sevgilisiyken herkese tepeden bakıyordu," diye iç geçirdi Ivonne. "Bana bile evine gitmeyi yasakladı. İşte bu yüzden her şeyi kaybedince kimse ona yardım etmek istemedi. Her şeyi de kendi hatası yüzünden kaybetti. İçki ve uyuşturucu yüzünden."

"Onun öldürülmesine çok sevinmişsindir," dedi Becerrita gülümseyerek. "Ne güzel şeyler hissetmişsindir, madam."

"Gazeteleri okuyunca içim sızladı, o tür cinayetler

hep içimi sızlatır," dedi Ivonne. "Özellikle de fotoğraflar, nasıl yaşadığını görmek. Eğer burada çalıştığını söylemek istersen sen bilirsin. Mekânın reklamı olur."

"Kendine aşırı güveniyorsun, madam," dedi Becerrita solgun bir tebessümle. "Cayo Bermúdez kadar sağlam bir koruyucu bulmuş olmalısın."

"Hepsi dedikodu, Bermúdez'in evimle hiçbir zaman ilgisi olmadı," dedi Ivonne. "O da diğerleri gibi bir müşteriydi."

"Biz en iyisi lazımlığımıza dönelim, baksana ortalığı kirletiyoruz," dedi Becerrita. "Tamam, burada çalışmadı. Bana birlikte yaşadığı kızı çağır, birkaç bilgi ver ve ben de seni rahat bırakayım."

"Birlikte yaşadığı kız mı?" Suratı değişti, Carlitos, bütün kontrolünü kaybetti, beti benzi attı. "Kızlardan biri onunla birlikte mi yaşamış?"

"Ah, polis henüz bunu bilmiyor," dedi Becerrita bıyığını kaşıyarak ve dilini iştahla dudaklarında gezdirerek. "Ama er ya da geç öğrenecekler, sonra da seni ve Queta denen o kızı sorgulamaya gelecekler. Hazırlan, madam."

"Queta'yla mı?" Dünya üzerine yıkıldı, Carlitos. "Sen neler söylüyorsun, Becerrita?"

"Her gün isim değiştiriyorlar ve insan takip etmekte zorlanıyor, o hangisi?" diye alçak sesle sordu Becerrita. "Merak etme, biz polis değiliz. Hadi çağır onu. Biz bize bir sohbet edeceğiz, hepsi bu."

"Queta'nın onunla yaşadığını sana kim söyledi?" diye kekeledi Ivonne; gülümsemeye, doğal görünmeye büyük çaba harcıyordu.

"Ama benim sana güvenim var, madam, ben seni arkadaşım olarak görüyorum," diye imalı bir şekilde fısıldadı Becerrita. "Bunu bize Paqueta söyledi."

"Bir orospunun bugüne kadar doğurduğu en aşağılık orospu kızı." İlk başta büyük hanımefendi havalarında

zarif bir kadınken, Carlitos, daha sonra korkmuş bir kadına ve Paqueta ismini duymasıyla birlikte de dişi bir pantere dönüştü. "Annesinin âdet akıntılarıyla gargara yaparak büyümüş biri."

"Bu ağzı ne kadar çok seviyorum, madam," dedi Becerrita ve kolunu mutlu bir şekilde omzuna attı. "Senin intikamını alacağız, yarınki haberlerde Montmartre'ın, Lima'daki en kötü şöhrete sahip batakhane olduğunu yazacağız."

"Onu mahvedeceğinin farkında değil misin?" dedi Ivonne, Becerrita'nın dizini tutup sıkarak. "Polisin onu sorgulamak için gözaltına alacağının farkında değil misin?"

"Bir şey mi gördü?" diye sordu Becerrita sesini alçaltarak. "Bir şey mi biliyor?"

"Tabii ki hayır, sadece başının belaya girmesini istemiyor," dedi Ivonne. "Kızın başını derde sokacaksın. Ona neden böyle bir kötülük yapacaksın?"

"Ona bir şey olmasını istemiyorum, sadece Peri hakkında bana bazı bilgiler vermesini istiyorum," dedi Becerrita. "Birlikte yaşadıklarını söylemeyeceğiz. Onun adını vermeyeceğiz. Benim sözüme inanıyorsun, değil mi?"

"Elbette ki inanmıyorum," dedi Ivonne. "Sen de tıpkı Paqueta gibi başka bir orospu çocuğusun."

"İşte bu halin çok hoşuma gidiyor, madam," dedi Becerrita ve Santiago'yla Periquito'ya kaçamak bir tebessüm gönderdi. "İşte senin gerçek halin."

"Queta iyi bir kız, Becerrita," dedi Ivonne alçak sesle. "Onu yerin dibine sokma. Ayrıca bu sana pahalıya mal olabilir. Çok iyi dostları var, seni uyarıyorum."

"Hadi olayı bu kadar dramatik bir hale getirme ve çağır şunu," dedi Becerrita gülerek. "Sana yemin ederim ona bir şey olmayacak."

"Arkadaşının başına gelen o olaydan sonra gelip çalışacak halde mi olduğunu sanıyorsun?" diye sordu Ivonne.

"Pekâlâ, ara onu ve bana bir buluşma ayarla," dedi Becerrita. "Sadece birkaç bilgi istiyorum. Eğer canı benimle konuşmak istemezse ismini birinci sayfadan yayımlayacağım ve o zaman aynasızlarla konuşması gerekecek."

"Seni Queta'yla görüştürürsem ismini kesinlikle kullanmayacağına bana yemin ediyor musun?" diye sordu Ivonne.

Becerrita onayladı. Yüzü yavaş yavaş mutlulukla doldu, gözleri ışıldadı. Ayağa kalktı, masaya yaklaştı, kararlı bir hareketle Santiago'nun bardağını aldı ve bir dikişte boşalttı. Bir köpük halkası ağzını beyazlaştırdı.

"Sana yemin ederim, madam, onu bul ve beni ara," dedi ağırbaşlı bir biçimde. "Telefonumu biliyorsun."

"Sizi arayacağına inanıyor musunuz, Senyor Becerra?" diye kamyonete binince Periquito sordu. "Ben daha ziyade, Queta denen kıza gidip *La Crónica*'dan herifler senin Peri'yle birlikte yaşadığını biliyorlar, hemen ortadan kaybol diyeceğini düşünüyorum."

"Peki, ama Queta hangisi?" diye sordu Arispe. "Onu tanıyor olmamız lazım, Becerrita."

"Özel parçalardan, şu evlere servis çalışanlardan biri olmalı," dedi Becerrita. "Belki onu tanıyoruz ama başka bir isimle."

"Bu kadın altın değerinde, beyefendiciğim," dedi Arispe. "Lima'daki bütün taşların altına bakman gerekse de onu bulmalısın."

"Sizlere madam beni arayacak demedim mi?" dedi Becerrita onlara kendini beğenmişlikten uzak, alaycı bir tonda. "Bugün yedide. Orta sayfanın tamamını bana ayır, patron."

"Buyurun geçin," dedi Robertito. "Evet, küçük odaya. Oturun."

Küçük oda yegâne pencereden giren günbatımı ışığıyla bütün gizemini ve büyüsünü kaybetmişti: mobil-

yaların aşınmış kumaşları, diye düşünüyor, rengi atmış duvar kâğıdı, halıdaki sigara yanıkları ve yırtıklar; tablolardaki genç kızın yüz hatları yoktu, kuğular deformeydi.

"Merhaba Becerrita." Ivonne onu ne öptü ne de elini uzattı. "Bana verdiğin sözü tutacağına Queta'ya yemin ettim. Bunlar niye seninle birlikte geldiler?"

"Robertito bize bira getirsin," dedi Becerrita koltuğundan kalkmadan ve Ivonne'la birlikte giren kadına bakmadan. "Bunların parasını vereceğim, madam."

"Uzun boylu, güzel bacaklı, kızıl saçlı bir melez," dedi Santiago. "Onu Ivonne'un yerinde hiç görmemiştim, Carlitos."

"Gelin oturun," dedi Becerrita ev sahibi havasında. "Siz bir şey içmeyecek misiniz?"

Robertito bardaklara bira doldurdu, onları Becerrita, Periquito ve Santiago'ya uzatırken elleri titriyor, kirpikleri telaşla oynuyor, bakışlarından korku yayılıyordu. Neredeyse koşarak çıkıp kapıyı kapattı. Queta kanepeye oturdu, ciddiydi, korkmuş görünmüyordu, diye düşünüyor, Ivonne'un gözleriyse alev saçıyordu.

"Evet, sen özel parçalardan birisin çünkü burada çok az görünüyorsun," dedi Becerrita birasından bir yudum alarak. "Sadece dışarıda, seçkin müşterilerle mi çalışıyorsun?"

"Nerede çalıştığım sizi ilgilendirmez," dedi Queta. "Ayrıca senlibenli konuşma iznini size kim verdi?"

"Sakin ol, böyle yapma," dedi Ivonne. "O güvenilir biri, sana sadece birkaç soru soracak."

"Siz isteseniz de benim müşterim olamazsınız, bununla yetinin," dedi Queta. "Benim ücretimi ödeyebilecek paranız hiçbir zaman olmayacak."

"Ben artık müşteri değilim, jübilemi yaptım," dedi Becerrita alaycı bir gülüşle ve ince bıyığını temizledi.

"Jesús María'da ne zamandan beri Peri'yle birlikte yaşıyordun?"

"Ben onunla yaşamıyordum, bu o kaltağın yalanı," diye haykırdı Queta, ama Ivonne kolundan tutunca sesini alçalttı. "Beni sakın bu işe bulaştırmaya kalkmayın. Sizi uyarıyorum eğer..."

"Biz polis değiliz, gazeteciyiz," dedi Becerrita dostane bir tonda. "Seninle değil Peri'yle ilgileniyoruz. Onun hakkında bildiklerini anlat, biz de buradan gidip seni unutalım. Ortada sinirlenmeni gerektirecek bir durum yok, Queta."

"O halde niye öyle tehditler yağdırdınız?" diye bağırdı Queta. "Neden hanımefendiye gelip polise haber vereceğinizi söylediniz? Gizleyecek bir şeyim olduğunu mu zannediyorsunuz?"

"Eğer gizleyecek bir şeyin yoksa polisten korkmanı gerektirecek bir şeyin de olamaz," dedi Becerrita ve birasından bir yudum daha aldı. "Ben buraya bir arkadaş gibi sohbet etmeye geldim. Kızmanı gerektirecek bir sebep yok."

"O söz verdi, sözünü tutacak Queta," dedi Ivonne. "Senin adını anmayacak. Sorularına cevap ver."

"Pekâlâ, senyora, öyle yapacağım," dedi Queta. "Sorular ne?"

"Bu arkadaşlar arası bir sohbet," dedi Becerrita. "Ben sözünün eri bir insanım, Queta. Ne zamandan beri Peri'yle yaşıyordun?"

"Ben onunla yaşamıyordum." Kendine hâkim olmak için çaba harcıyordu, Carlitos, Becerrita'ya bakmamaya çalışıyordu, çünkü onunla göz göze geldiğinde sesi bozuluyordu. Onunla arkadaştık, bazen geceleri onun evinde kalıyordum. O Jesús María'ya taşınalı bir yıldan biraz fazla oldu."

"Onun önce sinirlerini bozup ardından bütün diren-

cini mi kırdı?" diye sordu Carlitos. "Bu Becerrita'nın yöntemidir. Her şeyi dışarı bırakması için hastanın sinir sistemini altüst etmek. Bu gazeteci yöntemi değildir, aynasızların kullandığı bir yöntemdir."

Santiago ve Periquito biralarına henüz dokunmamışlardı: Diyaloğu koltuklarının kıyısından sessizce takip ediyorlardı. Onun direncini kırmıştı, Zavalita, artık her şeye cevap veriyordu. Sesi inip çıkıyordu, diye düşünüyor, Ivonne hafifçe kolunu sıvazlayarak ona cesaret veriyordu. Zavallının durumu çok kötüydü, çok kötüydü, özellikle Montmartre'daki işini kaybettikten sonra, özellikle Paqueta ona karşı bir alçak gibi davrandıktan sonra. Açlıktan öleceğini bile bile zavallıyı sokağa atmıştı. Aşk maceraları yaşıyordu ama artık bir sevgili, ona aylık bir para verecek ve evinin masraflarını karşılayacak birini bulamıyordu. Ve birden ağlamaya başladı, Carlitos, ama Becerrita'nın soruları yüzünden değil Peri'ye üzüldüğü için. Anlaşılan sadakat hâlâ varlığını sürdürüyordu, en azından kimi fahişeler arasında, Zavalita.

"Zavallı o sırada tamamen tükenmiş olmalı," dedi hüzünlenen Becerrita, eli ince bıyığında, parıldayan gözleriyse Queta'ya dikiliydi. "Demek istediğim içki, kokain vs."

"Bunu da mı yazacaksınız?" diye sordu Queta hıçkırarak. "Onun hakkında her gün yazılan onca korkunç şeyin üstüne bu da mı eklenecek?"

"Sıfırı tükettiğini, yarı fahişe olduğunu, çok içtiğini, uyuşturucu kullandığını bütün gazeteler yazdı," dedi Becerrita iç çekerek. "Onun iyi tarafına vurgu yapan sadece biziz. Çok ünlü bir şarkıcı olduğunu, magazin kraliçesi seçildiğini, Lima'nın en güzel kadınlarından biri olduğunu biz yazdık."

"Onun hayatını bu kadar eşeleyeceğinize, onu öldüren kişiyle meşgul olmanız gerekirdi," dedi Queta hıçkı-

rarak ve yüzünü elleriyle kapattı. "O konudan bahseden yok, buna cüret eden yok."

O anda mı, Zavalita? Düşünüyor: evet, orada. Ivonne'un taş kesmiş suratı, diye düşünüyor, gözlerindeki kuşku ve şaşkınlık, Becerrita'nın bıyığında hareketsizleşen parmakları, Periquito'nun seni ikaz etmek için kalçana bastırdığı dirseği. Dördü de hiç kımıldamadan durmuş hüngür hüngür ağlamakta olan Queta'ya bakıyorlardı. Düşünüyor: Becerrita'nın küçük gözleri alev alev yanan kızıl saçları delip geçiyorlardı.

"Ben korkmam, her şeyi yazarım, kâğıt her şeyi taşıyabilir," dedi Becerrita en sonunda, tatlı bir ses tonuyla. "Eğer sen cüret edersen, ben de ederim. Bunu yapan kimdi? Sen kimin yaptığına inanıyorsun?"

"Eğer böyle bir şeye karışacak kadar aptalsan hiç durma git karış." Ivonne'un dehşet içindeki suratı, Carlitos, korkusu, attığı çığlık. "Eğer aklına gelen şu saçmalıklarsa, uydurduğun o saçmalıksa..."

"Sen anlamıyorsun, madam." Becerrita'nın neredeyse ağlamaklı incecik sesi, Carlitos. "O arkadaşının ölümünün öylece boşlukta kalmasını istemiyor. Eğer Queta cüret ederse, ben de ederim. Kimin yaptığına inanıyorsun, Queta?"

"Bunlar saçmalık falan değil, uydurma olmadıklarını çok iyi biliyorsunuz, senyora," dedi Queta hıçkırarak ve sonra kafasını kaldırıp söyleyiverdi, Carlitos. "Onu Bokkafa Cayo'nun tetikçisinin öldürdüğünü biliyorsunuz."

Bütün gözenekler terliyordu, diye düşünüyor, bütün kemikler gıcırdıyordu. Tek bir hareketi, tek bir heceyi bile kaçırmama, hareket etmeme, solumama ve mide ağzında büyümekte olan kurtçuk, yılan, bıçaklar, o seferinde olduğu gibi, diye düşünüyor, o seferkinden daha kötü. Ah, Zavalita.

"Şimdi ağlamaya mı başlayacaksınız?" diye soruyor Ambrosio. "Yeter, daha fazla içmeyin, küçükbey."

"Eğer istiyorsan bunu yayımlarım, eğer istiyorsan bunu olduğu gibi söylerim, eğer istemiyorsan hiçbir şey yazmam," diye mırıldandı Becerrita. "Bokkafa Cayo dediğin Cayo Bermúdez mi? Onun öldürülme emrini Bermúdez'in verdiğine emin misin? O pislik Peru'dan çok uzakta yaşıyor, Queta."

Ağlamaktan deforme olmuş surat oradaydı, Zavalita, şişmiş ve kızarmış gözler, ıstıraptan çarpılmış ağız, reddeden kafa ve eller oradaydı: Bermúdez değil.

"Hangi tetikçi?" diye üsteledi Becerrita. "Onu gördün mü? Orada mıydın?"

"Queta, Huacachina'daydı," diye araya girdi Ivonne onu işaretparmağıyla tehdit ederek. "Bir senatörle birlikteydi, eğer merak ediyorsan."

"Hortensia'yı üç gündür görmüyordum," dedi Queta hıçkırarak. "Gazetelerden öğrendim. Ama biliyorum, söylediğim yalan değil."

"Bu tetikçi nereden çıktı?" diye üsteledi Becerrita, küçük gözleri Queta'ya sabitlenmişti, bir yandan da eliyle Ivonne'u sakinleştiriyordu. "Hiçbir şey yayımlamayacağım, madam, sadece Queta'nın yayımlanmasını istediklerini. Eğer o cüret edemezse, tabii ki ben de cüret edemem."

"Hortensia bir para babası hakkında çok şey biliyordu, o açlıktan ölüyordu ve tek istediği buradan gitmekti," dedi Queta hıçkırarak. "Kötülüğünden değil, buradan gitmek ve kimsenin onu tanımadığı bir yerde yeni bir hayata başlamak için. Onu öldürdüklerinde zaten yarı ölüydü. Bermúdez köpeğinin ona yaptığından ötürü, onu düşmüş görünce diğerlerinin yaptıklarından ötürü."

"Ondan para tırtıklıyordu ve daha fazla şantaj yapmasın diye herif onu öldürttü," diye yumuşak bir biçimde özetledi Becerrita. "Tetikçiyi tutan herif kim?"

"Onu tutmadı, onunla konuşmuş olmalı," dedi Queta,

Becerrita'nın gözlerinin içine bakarak. "Onunla konuşmuş ve ikna etmiş olmalı. Onun üzerinde tam bir hâkimiyeti vardı, herif onun kölesi gibiydi. Ona istediğini yaptırıyordu."

"Ben cüret ederim ve bunu yayımlarım," diye tekrarladı Becerrita alçak sesle. "Lanet olsun, sana inanıyorum, Queta."

"Onu Altın Top öldürttü," dedi Queta. "Katil de onun tokmakçısı. İsmi Ambrosio."

"Altın Top mu?" Bir sıçrayışta ayağa fırladı, Carlitos, gözlerini kırpıştırıyordu, Periquito'ya baktı, bana baktı, pişman oldu ve Queta'ya baktı, yere baktı ve bir aptal gibi tekrarlıyordu: "Altın Top mu? Altın Top mu?"

"Fermín Zavala, görüyorsun işte delirmiş," diye patladı Ivonne, o da ayağa fırlamıştı ve bağırıyordu. "Nasıl bir saçmalık olduğunu görüyor musun, Becerrita? Kaldı ki bu doğru olsa bile saçmalık olurdu. Sen onu ciddiye alma, hepsi onun uydurması."

"Hortensia ondan para tırtıklıyor, karısına anlatmakla, şoförüyle ilgili hikâyeyi şehrin cadde ve sokaklarında ifşa etmekle tehdit ediyordu," diye kükredi Queta. "Yalan değil, ona bir Meksika bileti almak yerine tokmakçısını onu öldürmeye yolladı. Bunu söyleyecek misin, bunu yayımlayacak mısın?"

"Herkesin üzerine bok bulaştıracağız," dedi ve kendini koltuğa bıraktı, Carlitos, bana bakmadan, burnundan soluyarak, birden ellerini bir şeyle meşgul etmek için şapkasını kafasına geçirdi. "Ne kanıtın var? Böyle bir şeyi neye dayanarak söylüyorsun? Bunun iler tutar yanı yok. Benimle alay edilmesinden hiç hoşlanmam, Queta."

"Ona bunun saçmalık olduğunu söyledim, ona yüz kere söyledim," dedi Ivonne. "Hiçbir kanıtı yok, o sırada Huacachina'daydı, hiçbir şey bilmiyor. Kaldı ki kanıtı olsa bile kim onu ciddiye alır, ona kim inanır? Karşı ta-

rafta milyonlarıyla birlikte Fermín Zavala. Bunu ona sen açıkla, Becerrita. Bu hikâyeyi tekrarlamaya devam edersе başına gelebilecekleri ona sen anlat."

"İnsanlara bok atıyorsun, Queta, hepimize bok bulaştırıyorsun," diye homurdanıyordu, Carlitos, suratı şekilden şekle giriyor, şapkasını düzeltip duruyordu. "Hepimizi tımarhaneye tıkmaları için bunu yayımlamamı ister misin, Queta?"

"Söz konusu olanın Becerrita olduğu düşünüldüğünde inanılmaz," dedi Carlitos. "Bütün bu pislik bir işe yaradı. En azından Becerrita'nın da insan olduğunu ve doğru davranabileceğini anlamış olduk."

"Sizin yapmanız gereken bir şey vardı, değil mi?" diye homurdandı Becerrita saatine bakarak ve sesi can sıkıcı derecede doğaldı. "Hadi hemen gidin, Zavalita."

"Korkak, aşağılık herif," dedi Queta yumuşak bir ses tonuyla. "Dediklerinin sadece laftan ibaret olduğunu biliyordum, asla cüret edemeyeceğini biliyordum."

"Neyse ki tam zamanında kalkıp gözyaşlarına boğulmadan oradan çıkabilmişsin," dedi Carlitos. "Beni endişelendiren yegâne konu orospuların durumun farkına varmış olması ve artık o kerhaneye asla gidemeyecek olman. Zira netice itibarıyla en iyisi orası, Zavalita."

"Neyse ki sana rastlamıştım," dedi Santiago. "O gece sen olmasaydın ne yapardım bilmiyorum, Carlitos."

Evet, ona rastlamış olması bir şanstı, Barranco'daki pansiyona değil de San Martín Meydanı'na gitmiş olması bir şanstı, odanın ıssızlığında yüzünü yastığa gömüp dünyanın sonunun geldiğini hissederek ve kendini öldürmeyi ya da zavallı ihtiyarı öldürmeyi düşünerek hüngür hüngür ağlamamış olması bir şanstı. Ayağa kalkmış, görüşmek üzere demiş, küçük salondan çıkmış, koridorda Robertito'yla çarpışmış, taksi bulamadan Dos de Mayo Meydanı'na kadar yürümüştü. Ağzını kocaman açmış

soğuk hava soluyordun, Zavalita, kalbinin atışını hissediyor ve arada bir koşuyordun. Bir otobüse binmiş, Colmena'da inmiş, sersem gibi yürüyerek El Portal'in altından geçmiştin ve biraz ileride, Bar Zela'nın bir masasından kalkan ve el sallayarak seni çağıran Carlitos'un bitik silueti belirmişti. Ivonne'un yerinden dönmüşler miydi, Zavalita, Queta denen kız buluşmaya gelmiş miydi? Periquito ve Becerrita neredeydi? Ama Santiago'nun yanına gelince sesinin tonu değişti: Neyin var, Zavalita?

"Kendimi kötü, çok kötü hissediyorum, moruk," demiştin onu kolundan tutarak, Zavalita.

Carlitos orada durmuş afallamış bir suratla ve ne yapacağını bilmeden sana bakıyordu, sonra omzunu sıvazladı: En iyisi gidip bir şeyler içelim, Zavalita. Kendini olayın akışına bıraktı, Negro-Negro'nun daracık merdivenini bir uyurgezer gibi indi, mekânın yarı boş karanlıklarını görmeden ve tökezleye tökezleye geçti, her zamanki masa boştu, Carlitos garsona iki Alman birası söyledi ve *New Yorker*'ın kapaklarına yaslandı.

"Bindiğimiz gemi ne zaman kaza yapsa kendimizi burada buluyoruz, Zavalita." Kıvırcık saçları, diye düşünüyor, gözlerindeki dostane bakış, tıraşsız suratı, sarı teni. "Bu batakhane bize büyü yapmış."

"Eğer pansiyona gitseydim kesin kafayı yerdim, Carlitos," dedi Santiago.

"Onun sarhoş ağlaması olduğunu sanmıştım, ama şimdi öyle olmadığını görüyorum," dedi Carlitos. "Her şey en sonunda illaki Becerrita'yla bağlantılı çıkıyor. Sarhoş oldu ve seni o kerhanede cehennemin dibine mi yolladı? Onu kafaya takma, adamım."

Parlak, alaycı ve rengârenk dergi kapakları, görünmez insanlar arasındaki sohbetlerin uğultusu. Garson biraları getirdi, aynı anda içtiler. Carlitos ona bardağının üzerinden baktı, bir sigara uzattı ve yaktı.

"İlk mazoşist sohbetimizi burada yaptık, Zavalita," dedi. "Şair ve çuvallamış birer komünist olduğumuzu birbirimize burada itiraf ettik. Şimdi sadece iki gazeteciyiz. Biz burada dost olduk, Zavalita."

"Birine anlatmam gereken bir şey var, Carlitos; çünkü bu şey içimi yakıyor," dedi Santiago.

"Eğer kendini daha iyi hissedeceksen, okey," dedi Carlitos. "Ama iyi düşün. Bazen kriz anlarımda sırlarımı ortaya dökmeye başlıyorum, ama daha sonra pişman oluyor ve zayıf taraflarımı bilen insanlardan nefret ediyorum. Sen de yarın benden nefret etmeyesin, Zavalita."

Fakat Santiago yeniden ağlamaya başlamıştı. Masanın üzerine eğilmiş ağzına dayadığı bir mendille hıçkırıklarını boğuyor ve omzunda Carlitos'un elini hissediyordu: Sakin ol, dostum."

"Pekâlâ, şöyle olmuş olmalı," yumuşak, çekingen ve merhametli bir sesle, diye düşünüyor. "Becerrita sarhoş oldu ve babanın durumunu bütün kerhanenin önünde suratına mı haykırdı?"

Onu ilk öğrendiğin anda değil, Zavalita, orada Carlitos'tan duyduğunda yıkılmıştın. Düşünüyor: Ben hariç bütün Lima'nın onun nonoşluğundan haberdar olduğunu öğrendiğimde. Sen hariç bütün yazıişleri biliyordu, Zavalita. Piyanist çalmaya başlamıştı, arada sırada karanlıktan yükselen bir kadın kıkırdaması duyuluyordu, biranın tadı ekşiydi, garson feneriyle birlikte gelip boş şişeleri topluyor ve yenilerini getiriyordu. Konuşurken mendili çekiştiriyordun, Zavalita, onunla ağzını, gözlerini kuruluyordun. Düşünüyor: Dünyanın sonu gelmemişti, delirmeyecektin, kendini öldürmeyecektin.

"İnsanların dilinin nasıl olduğunu bilirsin, orospuların dilini bilirsin," dedi koltuğunda ileri geri gidip gelerek, şaşkındı, o da korkmuştu, diye düşünüyor. "O hikâyeyi Becerrita'ya haddini bildirmek, onu onca sıkıntıya soktuğu için çenesini kapamak amacıyla uydurdu."

"Ondan çok eski dostlarıymış gibi bahsediyorlardı," dedi Santiago. "Ve ben orada öylece dinliyordum, Carlitos."

"İşin en boktan tarafı o cinayet hikâyesi değil, o muhtemelen yalan, Zavalita." O da kekeliyor, o da kendi kendini tekzip ediyor, diye düşünüyor. "Orada diğer olayı öğrenmiş olman, üstelik kimin ağzından. Ben senin bildiğini sanıyordum, Zavalita."

"Altın Top, tokmakçısı, şoförü," dedi Santiago. "Sanki onu doğduğundan beri tanıyormuş gibi. Bütün o pisliğin tam ortasında, Carlitos. Ve ben de orada..."

Bu doğru olamazdı ve sigarayı çekiyordun, Zavalita, yalan olmalıydı, içkiyi kafana dikiyordun ve dilin dolaşıyordu, sesi gidiyor ve bu olamaz diye tekrarlayıp duruyordu. Suratı dumanın içinde dağılmış olan Carlitos ise bu duruma kayıtsız dergi kapaklarının önünde: Sana korkunç görünüyordu ama öyle değildi, Zavalita, hayatta çok daha korkunç şeyler vardı. Alışacaktın, umurunda bile olmayacaktı ve birer bira daha söylüyordu.

"Seni sarhoş edeceğim," dedi suratını buruşturarak, "bütün vücudun o kadar boktan bir hale gelecek ki başka bir şey düşünemeyeceksin. Birkaç şişe daha içtik mi, kendini o kadar harap etmeye değmediğini göreceksin, Zavalita."

Fakat kendisi sarhoş olmuştu, şimdi senin olduğun gibi, diye düşünüyor. Carlitos masadan kalktı, karanlığın içinde kayboldu, ölen ve dirilen kadının kıkırdaması ve piyanonun tekdüze melodisi: Seni sarhoş etmek istiyordum, ama sarhoş olan benim, Ambrosio. Carlitos geri gelmişti; bir litre bira işemişti, Zavalita, parayı nasıl da boşa harcıyorlardı, değil mi?

"Beni niçin sarhoş etmek istiyordunuz ki?" diye gülerek soruyor Ambrosio. "Ben asla sarhoş olmam, küçükbey."

"Yazıişlerindeki herkes biliyordu," dedi Santiago. "Ben yokken, Altın Top'un oğlundan, ibnenin oğlundan bahsediyorlar mıydı?"

"Sanki sorun onun değil seninmiş gibi konuşuyorsun," dedi Carlitos. "Aptal olma, Zavalita."

"Ne kolejde, ne mahallede, ne de üniversitede kulağıma bir şey geldi," dedi Santiago. "Eğer doğru olsaydı bir şey duymuş, bir şeyden şüphelenmiş olurdum. Ama asla böyle bir şey olmadı, Carlitos."

"Bu ülkede dolaşan dedikodulardan biri olabilir," dedi Carlitos. "Hani şu uzun süre gündemde kalmaktan ötürü gerçeğe dönüşenlerden biri olabilir. Boş ver, kafayı takma."

"Belki de ben öğrenmek istememişimdir," dedi Santiago. "Belki de ben fark etmek istememişimdir."

"Ben burada seni teselli ediyor değilim, ortada bunun için bir sebep yok, sen bu olayın dışındasın," dedi Carlitos geğirerek. "Daha ziyade onu teselli etmek gerekirdi. Eğer yalansa üzerine yapıştığı için, eğer gerçekse hayatının oldukça boktan olması gerektiği için. Hadi daha fazla düşünme."

"Ama diğeri doğru olamaz, Carlitos," dedi Santiago. "Diğeri bir iftira olmalı. Mümkün değil gerçek olamaz, Carlitos."

"Orospu herhangi bir sebeple ondan nefret ediyor olmalı, o hikâyeyi herhangi bir sebeple ondan intikam almak için uydurmuş olmalı," dedi Carlitos. "Herhangi bir seks meselesi, belki de para tırtıklamak için yapılmış bir şantaj. Onu nasıl uyarabileceğin konusunda hiçbir fikrim yok. Özellikle de onu görmeyeli yıllar olmuşken, değil mi?"

"Onu ben mi uyaracağım? Bu olaydan sonra gidip onun suratını göreceğimi mi sanıyorsun?" dedi Santiago. "Utançtan ölürdüm herhalde, Carlitos."

"Kimse utançtan ölmez," dedi Carlitos gülümseyerek ve bir kez daha geğirdi. "Neticede ne yapacağına kendin karar vereceksin. Her halükârda bu hikâyenin öyle ya da böyle üstü örtülecektir."

"Becerrita'yı tanıyorsun," dedi Santiago. "Şu anda üstü örtülmedi. Sen onun ne yapacağını bilirsin."

"Tabii ki bilirim: O Arispe'ye danışacak, Arispe de en tepeye danışacak," dedi Carlitos. "Becerrita'nın ya da Arispe'nin aptal olduğunu mu zannediyorsun? Düzgün insanlar suç haberlerine asla çıkmazlar. Seni bu mu endişelendiriyordu, patlayacak skandal mı? Sen hâlâ bir burjuvasın, Zavalita."

Geğirdi, gülmeye başladı ve giderek daha çok bağırıp çağırarak konuşmaya devam etti: Bu gece tam bir erkek oldun, Zavalita, yoksa asla olamayacaktın. Evet, bu bir şans olmuştu: Onun sarhoş olduğunu görmek, diye düşünüyor, onu geğirirken, sayıklarken dinlemek, Negro-Negro'dan sürükleyerek çıkarmak zorunda kalmak, bir çocuk taksi çağırana kadar onu girişte ayakta tutmak. Onu Chorrillos'a kadar taşımak, evinin çok eski merdiveninden omzuna dayayarak çıkarmak, soymak ve yatırmak zorunda kalmak bir şans olmuştu, Zavalita. Aslında sarhoş olmadığını, diye düşünüyor, seni meşgul etmek için, kendini değil onu düşünmen için böyle yaptığını biliyordun. Düşünüyor: Yarın seni ziyaret edeceğim ve yanımda bir kitap getireceğim. Ağzındaki kötü tada, beynindeki sise ve vücudundaki halsizliğe rağmen ertesi sabah kendini çok daha iyi hissetmişti. Kederli ama çok daha güçlüydü, diye düşünüyor, giyinik olarak uyuduğu koltuğun rahatsızlığı yüzünden kasları uyuşmuş olmasına rağmen daha sakin, kâbus yüzünden değişmiş, büyümüş hissediyordu. Carlitos'un odasının lavaboyla klozetin arasına sıkışmış küçük duş kabini işte oradaydı, soğuk su seni ürpertti ve uykun tamamen açıldı. Yavaşça giyindi.

Carlitos üzerinde külotu ve çoraplarıyla, göbek üstü pozisyonda, başı yatağın dışına sarkmış bir halde uyumaya devam ediyordu. Sokak ve sabah sisinin gizlemeyi başaramayıp sadece soluklaştırdığı güneş oradaydı; sokağın köşesindeki küçük kafede mavi kasketleriyle tramvay sürücüleri grubu tezgâhın önünde futbol konuşuyorlardı. Sütlü bir kahve istedi, saati sordu, saat ondu, şu anda büroda olmalıydı, kendini sinirli ya da duygusal hissetmiyordun, Zavalita. Telefona ulaşmak için tezgâhın altından geçip çuvallar ve kasaların yığılı olduğu bir koridoru aşması gerekti. Numarayı çevirirken tek sıra halinde bir kirişe tırmanan bir karınca sürüsü gördü. Chispas'ın sesini tanıyınca elleri bir anda terledi: Alo?

"Merhaba, Chispas." O anda bütün vücudunda gıdıklanmalar, altındaki zemin yumuşuyormuş hissi. "Evet, benim, Santiago."

"Şu anda konuşamam, ortam müsait değil." Chispas'ın fısıldayan, çok zor duyulur sesi ve işbirlikçi ses tonu. "Beni daha sonra ara, peder burada."

"Zaten onunla konuşmak istiyorum," dedi Santiago. "Evet, pederle. Bana onu ver, acil."

Orada afallamış, şaşırmış ya da aptallaşmış uzun bir sessizlik, bir daktilonun uzaklardan gelen takırtısı ve muhtemelen ne diyeceğini, ne yapacağını bilemediği için telefonu gözleriyle yutmakta olan Chispas'ın o küçük çılgın öksürüğü ve ardından teatral feryadı: Evet, arayan sıskaydı, evet, süper bilge ve o anda takırtısı susan daktilo. Hangi deliğe girmiştin, sıska? Nerede tekrar hayata dönmüştün, süper bilge, eve gelmek için ne bekliyordun? Evet, baba, benim sıska, seninle konuşmak istiyorum, baba? Chispas'ınkini bastıran ve susturan sesler, orada yüzünde hissettiğin sıcak dalgası, Zavalita.

"Alo, alo, sıska?" Orada tıpkı yıllar öncesindeki gibi çatallaşan, endişe ve sevinç dolu ses, Zavalita, onun orta-

lığı çınlatan sersemlemiş sesi: Oğlum? Sıska? Orada mısın?"

"Merhaba, baba." Orada, koridorun diğer ucunda, tezgâhın arkasında, tramvay sürücüleri gülüşüyorlardı, hemen yanında bir dizi Pasteurina şişesi ve bisküvi kutularının arasında kaybolan karıncalar. "Evet, buradayım, baba. Annem nasıl? Evdekiler nasıl, baba?"

"Sana kızgınlar, sıska, her gün yolunu gözlüyorlar." Korkunç derecede ümitli, huzursuz, tutuk ses, Zavalita. "Peki ya sen iyi misin? Nereden arıyorsun, sıska?"

"Chorillos'tan, baba." Yalanları düşünerek, doğru değildi, iftiralar doğru olamazdı, diye düşünüyor. "Seninle bir konu hakkında konuşmak istiyorum, baba. Eğer çok meşgul değilsen seni bu sabah görebilir miyim?"

"Tabii ki, hemen şimdi oraya geliyorum." Ve birden telaşlı, endişeli bir hal alan ses. "Bir şeyin yok değil mi, sıska? Başını belaya falan sokmadın, değil mi?"

"Hayır, baba, öyle bir şey yok. İstersen seni Regatas'ın önünde beklerim. Oranın yakınındayım."

"Hemen geliyorum, sıska. En fazla yarım saate orada olurum. Şimdi çıkıyorum. Sana Chispas'ı veriyorum, sıska."

Orada sandalyelerin, kapıların ve yeniden daktilonun tahmin edilebilir gürültüleri, daha uzaklardansa kornalar ve otomobil motorları.

"Peder bir saniyede yirmi yaş birden gençleşti," dedi Chispas neşeyle. "Tıpkı şeytanın götürdüğü ruh gibi çıkıp gitti. Ben de arayanın sen olduğunu ondan nasıl gizleyeceğimi bilemedim, birader. Neler oluyor, bir belaya falan mı bulaştın?"

"Hayır, öyle bir şey yok," dedi Santiago. "Artık çok uzun zaman geçti. Onunla aramı düzelteceğim."

"Çoktan zamanı gelmişti, çoktan zamanı gelmişti," diye tekrarlıyordu Chispas mutlu ama hâlâ inanmakta

güçlük çeker bir halde. "Bekle annemi arayacağım. Ben ona haber vermeden sakın eve gitme yoksa kadın seni birden karşısında görürse kalp krizi geçirebilir."

"Şimdi eve gitmeyeceğim, Chispas." Orada sesi itiraz etmeye başlamıştı, ama birader, bunu yapamazsın. "Pazar günü, ona pazar günü öğle yemeğine geleceğimi söyle."

"Tamam, pazar günü, Teté'yle birlikte annemi hazırlayacağız," dedi Chispas. "Tamam, kaprisli çocuk. Sana karides çorbası yapmasını söyleyeceğim."

"Son görüştüğümüz seferi hatırlıyor musun?" diye soruyor Santiago. "Yaklaşık on yıl önce Regatas'ın önündeydi."

Küçük kafeden çıktı, caddede yürüyerek Malecón'a kadar indi ve orada Regatas'a kadar inen merdiveni kullanmak yerine yavaş ve dalgın bir şekilde, diye düşünüyor, biraz önce yapmış olduğu şeyin şaşkınlığını yaşayarak yol kenarından yürümeye devam etti. Aşağıda kulübün iki küçük ıssız plajını görüyordu. Met zamanıydı, deniz kumları yutmuştu, dalgacıklar dalgakıranlarda dağılıyordu, köpükten diller yazın şemsiye ve yüzücülerle dolan ama şimdi kimseciklerin olmadığı platformu yalıyordu. Regatas'ta denize girmeyeli kaç yıl olmuştu, Zavalita? Son seferi San Marcos'a girişinden önceydi, o beş-altı yıl sana daha o zaman yüz yıl gibi gelmişti. Düşünüyor: Şimdi bin yıl gibi geliyor.

"Tabii ki hatırlıyorum, küçükbey," diyor Ambrosio. "Babanızla barıştığınız gün."

Oraya bir havuz mu inşa ediyorlardı? Basketbol sahasında mavili iki adam potaya şut atıyorlardı; kürekçilerin antrenman yaptığı küçük havuz kuru gibi görünüyordu, Chispas hâlâ kürekçi miydi acaba? Artık ailene karşı bir yabancıydın, Zavalita, artık kardeşlerinin ne halde olduklarını, ne yapıp ettiklerini, hangi konuda ve

ne kadar değiştiklerini bilmiyordun. Kulübün girişine geldi, zincirin bağlı olduğu taş banka oturdu, güvenlik kulübesi de boştu. Oradan Agua Dulce'yi, tentelerin olmadığı plajı, kapalı stantları, Barranco ve Miraflores kayalıklarını örten pusu görebiliyordu. Agua Dulce'yi Regatas'tan –düşünüyor, annesi olsa melezleri saygıdeğer insanlardan derdi– ayıran küçük taşlı plajda, kumsala çekilmiş birkaç kayık vardı ve onlardan birinin gövdesi tamamen delik deşikti. Hava soğuktu, rüzgâr saçlarını dağıtıyordu ve dudaklarında tuzlu bir tat hissediyordu. Küçük plajda birkaç adım yürüdükten sonra bir kayığın kenarına oturup bir sigara yaktı: Eğer evden gitmemiş olsaydım asla öğrenmeyecektim, baba. Martılar daireler çizerek uçuyor, bir anlığına kayalara konup tekrar havalanıyorlardı, sümsükler suya dalıyor ve bazen gagalarında kıpırdayan, neredeyse görünmez, küçücük bir balıkla çıkıyorlardı. Denizin kurşuni yeşil rengi, diye düşünüyor, kayalarda parçalanan dalgacıkların toprak rengi köpüğü, arada bir gözüne parlak bir denizanaları kolonisi ya da yengeç öbekleri çarpıyordu, asla San Marcos'a girmemeliydim baba. Ağlamıyordun, Zavalita, bacakların titremiyordu, o gelecekti ve sen büyük adam gibi davranacaktın, koşup kollarına atılmayacaktın, bana yalan olduğunu söyle baba, bana doğru olmadığını söyle baba. Otomobil uzakta göründü, Agua Dulce'nin yollarındaki çukurlara girmemek için zikzaklar çizerek, toz kaldırarak geliyordu, ayağa kalkıp onu karşılamaya gitti. Duygularımı gizlemeli miyim, suratımdan hiçbir şey anlaşılmamalı mı, ağlamamalı mıyım? Hayır, diye düşünüyor, daha ziyade, yoksa arabayı kullanan o muydu? Onun suratını görecek miydi? Evet, Ambrosio'nun kocaman tebessümü yan camın ardında işte orada, sesi orada, nasılsınız küçükbey Santiago, ve peder de işte orada. Saçlarındaki beyazlar ne kadar çoğalmıştı, diye düşünüyor,

yüzünde ne çok kırışıklık vardı ve o kadar zayıflamıştı ki, titrek sesi işte orada: sıska. Başka bir şey söylemedi, diye düşünüyor, kollarını açmıştı, ona sarılıp uzun süre kendine bastırdı, işte ağzı senin yanağında, Zavalita, kolonya kokusu, titrek sesin işte orada, merhaba baba, nasılsın baba; hepsi yalan, hepsi iftira, hiçbiri doğru değildi.

"Beyefendinin o gün ne kadar mutlu olduğunu bilemezsiniz," diyor Ambrosio. "Nihayet barışmış olmanızın onun için ne ifade ettiğini tahmin edemezsiniz."

"Bu havada beni burada beklerken soğuktan donmuş olmalısın." Elini omzuna koymuştu, Zavalita, duyguları belli olmasın diye o kadar yavaş konuşuyordu ki, seni Regatas'a doğru itiyordu. "Gel, girelim, sıcak bir şey içmelisin."

Ağır adımlarla ve sessizlik içinde yürüyerek basketbol sahalarını geçtiler ve kulüp binasına bir yan kapıdan girdiler. Restoran kısmında kimse yoktu, masalara servis açılmamıştı. Don Fermín birkaç kez ellerini şaklatınca hemen beliren bir garson hızlı adımlarla, ceketinin önünü ilikleyerek geldi. Kahve söylediler.

"Bundan kısa bir süre sonra onun için çalışmayı bıraktın, değil mi?" diye soruyor Santiago.

"Buranın ortağı olmaya neden devam ettiğimi bilmiyorum, zira hiç gelmiyorum." Ağzıyla bir şey söylerken, diye düşünüyor, gözleriyle nasılsın, neler yaptın, her günüm, her ayım, her yılım, seni beklemekle geçti, sıska, diyordu. "Sanırım artık kardeşlerin bile gelmiyor. Bugünlerde hissemi satacağım. Şimdi otuz bin *sol* ediyor. Oysaki zamanında bana üç bine mal oldu."

"Çok iyi hatırlamıyorum," diyor Ambrosio. "Evet, sanırım ondan kısa bir süre sonra ayrıldım."

"Çok zayıfsın ve gözlerinin etrafında halkalar var, annen seni görünce korkacak." Seni azarlamak istiyordu ama yapamıyordu, Zavalita, tebessümü duygu yüklü ve

kederliydi. "Gece işi sana yaramamış. Yalnız yaşamak da sana yaramamış, sıska."

"Ben eskisinden daha kiloluyum, baba. Ama sen bayağı zayıflamışsın."

"Beni asla aramayacağını düşünüyordum, beni o kadar mutlu ettin ki, sıska." Gözlerini birazcık daha açması yetecekti, Carlitos. "Her ne sebeple olursa olsun. Anlat bakalım, ne oldu?"

"Bana olan bir şey yok, baba." Birden yumruklarını sıksaydı, Carlitos, ya da bir saniyeliğine suratı değişmiş olsaydı. "Senin açından belki sıkıntıya sebep olabilecek bir mesele var, doğrusu pek emin değilim, sadece seni haberdar etmek istedim."

Garson kahveleri getirdi; Don Fermín sigara çıkarıp Santiago'ya da ikram etti; aralarında paslaşıp potaya şut atan tulumlu iki adam camdan görünüyordu ve onun ne diyeceğini bekleyen Don Fermín'in yüzünde pek bir işkillenme ifadesi yoktu.

"Gazetelerde okudun mu bilmiyorum, baba, şu cinayet," ama hayır, kesinlikle hiçbir şey yoktu, Carlitos, öylece bana bakıyordu, üstümü başımı, vücudumu inceliyordu, böyle mi saklayacaktı, Carlitos? "Jesús María'da öldürülen şu şarkıcı, Odría döneminde Cayo Bermúdez'in sevgilisi olan şu kadın."

"Ah, evet." Don Fermín belli belirsiz bir hareket yaptı, yüzünde deminki gibi şefkatli ve şimdi biraz da meraklı bir ifade vardı. "Şu Peri denen kadın."

"*La Crónica*'da onun hayatıyla ilgili bulabildikleri her şeyi araştırıyorlar." O halde hepsi hikâyeydi, Zavalita, gördün mü, ben haklıydım, dedi Carlitos, kendini o kadar harap etmen gereksizdi. "O haberi didik didik ediyorlar."

"Titriyorsun, bu soğuk havada hiç olmazsa bir süveter giyseydin." Benim hikâyemden neredeyse sıkılmıştı,

Carlitos, sadece yüzüme dikkat kesilmişti, yalnız yaşıyor olmamı, daha önce aramamış olmamı gözleriyle kınıyordu. "*La Crónica*'nın biraz sansasyon meraklısı bir gazete olduğu düşünülürse bunda herhangi bir gariplik yok. Peki, bu konuda herhangi bir gelişme var mı?"

"Dün gece gazeteye imzasız bir mektup geldi, baba." Seni o kadar severken, Zavalita, bütün bu tiyatroyu mu yapacaktı? "Mektupta kadını öldürenin Cayo Bermúdez'in eski bir tetikçisi olduğu, o kişinin şimdi birisine özel şoförlük yaptığı söyleniyordu ve işte orada senin ismin vardı, baba. Aynı mektup polise de gönderilmiş olabilir ve bakarsın birden," evet, diye düşünüyor, kesinlikle seni o kadar sevdiği için, "demek istediğim seni uyarmak istedim, baba."

"Ambrosio mu, sen ondan mı bahsediyorsun?" Orada o belli belirsiz şaşkınlık tebessümü, Zavalita, sanki konu daha yeni ilgisini çekmiş, sanki daha yeni bir şeyler anlamış gibi o son derece doğal, son derece kendinden emin tebessümü. "Ambrosio mu Bermúdez'in tetikçisiymiş?"

"Bu imzasız mektuba inanacaklarından değil, baba," dedi Santiago. "Sadece seni haberdar etmek istedim."

"Bizim zavallı zenci mi tetikçiymiş?" Orada gülüşü o kadar içten, o kadar neşeliydi ki, Zavalita, orada yüzündeki o bir tür rahatlama ve neyse ki böyle bir saçmalıkmış, neyse ki seninle alakalı bir şey değilmiş, sıska, diyen gözleri. "Zavallı istese bile bir sineği dahi öldüremez. Bermúdez aynı zamanda polislik de yapacak birini istediği için onu bana verdi."

"Bilmeni istedim, baba," dedi Santiago. "Eğer gazeteciler ve polisler araştırmaya koyulurlarsa, belki gelip seni evde rahatsız ederler."

"Çok iyi yaptın, sıska." Onaylıyordu, Zavalita, gülümsüyordu, kahvesini yudumluyordu. "Sabrımı test etmek isteyen biri var. Bu ilk değil, son da olmayacak. İn-

sanlar böyle. Zavallı zenci böyle bir şeyi yapabileceğine inandıklarını bilseydi."

Bir kez daha güldü, kahvesinden son bir yudum aldı, ağzını temizledi: Babanın hayatı boyunca karşılaştığı isimsiz çakalların sayısını bilseydin, sıska. Santiago'ya şefkatle baktı ve kolunu tutmak için eğildi.

"Ama bu işte hoşuma gitmeyen bir taraf var, sıska. *La Crónica*'da seni o bölümde mi çalıştırıyorlar? Senin orada cinayetlerle mi ilgilenmen gerekiyor?"

"Hayır, baba, benim bununla hiçbir ilgim yok. Ben yurtiçi haberler bölümündeyim."

"Ama gece işi sana hiç yaramamış, eğer böyle zayıflamaya devam edersen akciğerlerinden hastalanabilirsin. Bu kadar gazetecilik yeter, sıska. Sana daha uygun bir şey bulalım. Herhangi bir gündüz işi."

"*La Crónica*'daki iş yorucu değil, baba, günde birkaç saat çalışıyorum. Diğer bütün işlerden çok daha az bir süre. Ve gündüzleri üniversitedeki derslere devam etme imkânı buluyorum."

"Derslere gidiyor musun, gerçekten gidiyor musun? Clodomiro bana gittiğini, sınavları geçtiğini söylüyor, ama ona inanıp inanmama konusunda tereddütlüyüm. Bunlar doğru mu, sıska?"

"Tabii ki doğru, baba." Yüzüm kızarmadan, tereddüt yaşamadan, belki de bu özelliği senden almışımdır, baba. "Sana notlarımı gösterebilirim. Şimdiden hukuk üçteyim. Göreceksin yakında mezun olacağım."

"Eve dönmeme inadından hâlâ vazgeçmeyecek misin?" diye sordu Don Fermín sakince.

"Artık farklı olacak, pazar günü öğle yemeğine eve geleceğim, baba. İstersen Chispas'a sor, ona anneme haber vermesini söyledim. Sizi devamlı olarak görmeye geleceğim, sana söz veriyorum."

Orada gözleri kaplayan karanlık, Zavalita. Sandalye-

sinde doğruldu, Santiago'nun kolunu bıraktı ve gülümsemeye çalıştı ama suratı mahzun, ağzı kederliydi.

"Senden hiçbir talepte bulunmuyorum, ama en azından düşün ve daha ne dediğimi duymadan peşinen hayır deme," diye mırıldandı. "Eğer o kadar hoşuna gidiyorsa *La Crónica*'da devam edersin. Evin anahtarı sende olur ve çalışma odasının yanındaki küçük odayı senin için hazırlarız. Orada şimdiki hayatındaki gibi tamamen bağımsız olursun. Ama bu şekilde annen kendini çok daha rahat hissedecektir."

"Annen acı çekiyor, annen ağlıyor, annen dua ediyor," dedi Santiago. "Ama o daha ilk günden itibaren alışmıştı, Carlitos, ben onu tanırım. Günleri sayarak yaşayan, bu duruma alışamayan kendisiydi."

"Tamam, tek başına yaşayabileceğini ve başının çaresine bakabileceğini gösterdin," diye ısrar ediyordu Don Fermín. "Artık eve dönmenin zamanı geldi, sıska."

"Bana biraz daha zaman ver, baba. Eve her hafta geleceğim, bunu Chispas'a söyledim bile, sor ona. Sana söz veriyorum, baba."

"Sadece zayıf değilsin, ayrıca üzerine giyecek bir şeyin bile yok, belli ki para sıkıntısı yaşıyorsun. Neden bu kadar gururlusun, Santiago? Eğer sana yardım etmeyeceksem baban olmamın ne anlamı kalır?"

"Paraya ihtiyacım yok, baba. Kazandığım para fazlasıyla yetiyor."

"Bin beş yüz *sol* kazanıyor ve açlıktan ölüyorsun." Bakışlarını indiriyorsun, Zavalita, onun bildiğini öğrenmek seni utandırıyor. "Sana çıkışmak gibi bir niyetim yok, sıska. Fakat anlamıyorum, sana yardım etmemi istememeni anlamıyorum."

"Eğer paraya ihtiyacım olsaydı senden isterdim, baba. Ama kazandığım yetiyor, ben çok para harcayan biri değilim zaten. Kaldığım pansiyon çok ucuz. Para

sıkıntısı yaşamıyorum, sana yemin ederim yaşamıyorum."

"Artık babanın bir kapitalist olmasından utanmak zorunda değilsin," dedi Don Fermín cansızca gülümseyerek. "Bermúdez alçağı bizi iflasın eşiğine getirmişti. Teşviklerimizi ve çok sayıda sözleşmemizi iptal etmiş, ellerinde büyüteçlerle defterlerimizi inceleyip bizi vergilerle çökertmeleri için üzerimize denetçiler göndermişti. Şimdiyse Prado'yla birlikte hükümet korkunç bir mafyaya dönüştü. Bermúdez'in gidişiyle birlikte geri aldığımız sözleşmeler Pradistalara verilmek için tekrar elimizden alındı. Bu gidişle ben de senin gibi bir komüniste dönüşeceğim."

"Ve hâlâ bana para vermeye çalışıyorsun," dedi Santiago espri yapmaya çalışarak. "Belki de sana yardım eden ben olurum, baba."

"İnsanlar Odría'dan, çaldığı için şikâyet ediyordu," dedi Don Fermín. "Şimdi de o kadar, belki daha da fazla çalınıyor ama herkes çok memnun."

"Mevzu şu ki şimdi belli biçimler korunarak çalınıyor, baba. İnsanlar daha az fark ediyor."

"O halde Prado yanlılarına ait bir gazetede nasıl çalışabiliyorsun?" Kendini küçük düşürüyordu, Carlitos, eğer ona eve dönmemi istiyorsan hemen önümde diz çök desem, bunu hemen yapacak durumdaydı. "Onlar babandan daha kapitalist değiller mi? Nasıl onların alt düzey bir çalışanı olabiliyor, ama tepetaklak giden kimi küçük işlerde benimle birlikte çalışamıyorsun?"

"Burada güzel güzel konuşuyorduk ve sen birden sinirlendin, baba." Kendini küçük düşürüyordu ama haklıydı, Zavalita, dedi Carlitos. "En iyisi bu konuyu kapatalım."

"Ben sinirlenmedim, sıska," dedi korkarak, Zavalita, pazar günü eve gitmekten vazgeçeceğini düşünerek, beni aramayacak ve onu yine yıllarca göremeyeceğim

diye geçirdi içinden. "Sadece babanı hor görmeye devam etmene üzülüyorum, hepsi bu."

"Öyle deme baba, bunun doğru olmadığını biliyorsun."

"Pekâlâ, tartışmayalım, ben sinirlenmedim." Garsonu çağırıyordu, cüzdanını çıkarıyordu, hayal kırıklığını gizlemeye çalışıyordu, yeniden gülümsüyordu. "O halde seni pazar günü bekliyoruz. Annen o kadar mutlu olacak ki."

Bir kez daha basketbol sahalarının içinden geçtiler ve oyuncular artık orada değildi. Pus dağılmıştı ve uzaklardaki gri kayalıkların yanı sıra Malecón boyunca sıralanan evlerin çatıları artık görünüyordu. Otomobile birkaç metre kala durdular, Ambrosio kapıyı açmak için inmişti.

"Seni anlayamıyorum, sıska," sana bakmadan, Zavalita, başı öne eğik, nemli toprağa ya da yosun kaplı taşlara konuşuyormuş gibi. "Evden fikirlerin yüzünden gittiğini sanmıştım, çünkü komünisttin ve yoksullar için mücadele etmek için bir yoksul gibi yaşamak istiyordun. Peki, ama hepsi bunun için miydi? Sıradan bir pozisyon ve sıradan bir gelecek için miydi?"

"Lütfen, baba. Bunu tartışmayalım, senden rica ediyorum, baba."

"Seni sevdiğim için bunları sana söylüyorum, sıska." Kocaman açılmış gözler, diye düşünüyor, çatallaşan ses. "Sen çok yükselebilirsin, önemli birisi olabilirsin, büyük şeyler yapabilirsin. Neden hayatını bu şekilde mahvediyorsun, Santiago?"

"Ben buraya yakın bir yerde kalıyorum, baba." Santiago onu öptü ve yanından ayrılıp yürümeye başladı. "Pazar günü görüşürüz, saat on iki gibi gelirim."

Küçük plaja doğru uzun adımlarla uzaklaştı ve Malecón'a doğru giden yola saptı; yokuşu çıkmaya başladığı sırada otomobilin çalıştığını işitti, Agua Dulce'ye doğru

uzaklaştığını, yoldaki çukurlarda sarsıldığını, toz bulutu arasında gözden kaybolduğunu gördü. Hiçbir zaman kabullenememişti, Zavalita. Düşünüyor: "Eğer yaşasaydın, beni eve döndürmek için bir şeyler uydurmaya devam edecektin, baba."

"Gazeteye bakmışsındır, gördüğün gibi Queta denen kadınla ilgili tek kelime bile yok," dedi Carlitos. "Dahası bu vesileyle babanla görüştün ve annenle de görüşeceksin. Seni pazar günü kim bilir nasıl karşılayacaklar, Zavalita."

Düşünüyor, gülüşler, şakalar ve hıçkırıkla. O kadar zor olmamıştı, kapı açılmasının ve Teté'nin, "Anne, geldi işte!" çığlığını duymasının hemen akabinde buzlar erimişti. Bahçe yeni sulanmıştı, diye düşünüyor, çimler ıslak, fıskiyeli havuz kuruydu. Hayırsız, canım, oğlum, orada annenin kolları boynuna dolanmıştı, Zavalita. Ona sarılıyor, hüngür hüngür ağlıyor, öpüp kokluyordu, peder, Chispas ve Teté gülümsüyorlardı, hizmetçiler etraflarında dönüp duruyorlardı, bu delilikler daha ne kadar devam edecekti, yavrucuğum, bu çileyi annene çektirdiğin için yüreğin hiç mi sızlamıyordu, yavrucuğum? Ama o orada değildi: Onlar yalan değildi, baba.

"Sen yazıişlerine girince Becerrita'nın nasıl huzursuz hissettiğini fark ettim," dedi Carlitos. "Seni görünce sigarasının kalan kısmını neredeyse yutacak gibi oldu. İnanılmaz."

"Şu fahişenin saçmalıkları dışında yeni bir şey yok, en iyisi unutalım gitsin," diye homurdandı Becerrita bazı kâğıtları ümitsizce karıştırarak. "Bir sayfalık bir yazı hazırlayın, Zavalita. Soruşturma devam ediyor, yeni ipuçları araştırılıyor falan. Aklınıza ne gelirse, bir sayfa."

"O da bir insanmış, bu olayın bize öğrettiği en güzel şey bu oldu, Zavalita," dedi Carlitos. "Becerrita'nın da bir kalbi olduğunu keşfettik."

Çok zayıfsın, gözlerinin altında halkalar var, salona girmişlerdi, çamaşırlarını kim yıkıyor, Senyora Zoila ile Teté'nin arasında oturuyordu, pansiyonun yemeği iyi miydi?, evet anne, moruğun gözlerinde herhangi bir rahatsızlık, derslerine giriyor musun?, sesindeyse herhangi bir suçluluk ya da endişe sezilmiyordu. Gülümsüyordu, şakalaşıyordu, ümitli ve mutluydu, eve döneceğini ve her şeyin yoluna gireceğini düşünüyor olmalıydı ve Teté, hadi bakalım düzenbaz, senin sevgilin olmadığına inanmıyorum. Gerçekten kimse yok, Teté.

"Ambrosio'nun işten ayrıldığını biliyor musun?" diye sordu Chispas. "Durup dururken bir anda çekip gitti."

"Periquito senden uzak duruyor, Arispe seninle konuşurken cık cık ediyor, Hernández ise alaycı mı bakıyor?" diye sordu Carlitos. "Belki de sen böyle olmasını isterdin, mazoşist herif. Adamların dertleri başlarından aşkınken sana acıyarak kaybedecek zamanları yok. Hem sonra sana neden acısınlar ki? Sana niçin acısınlar, lanet olası."

"Köyüne geri döndü, bir araba satın alıp taksicilik yapmak istediğini söylüyor," dedi Don Fermín gülümseyerek. "Zavallı zenci. Umarım işi rast gider."

"Sen böyle olmasını isterdin," dedi Carlitos gülerek. "Bütün yazıişlerinin senin hakkında konuşmasını, dedikodunu yapmasını, seninle uğraşmasını isterdin. Fakat ya bilmiyorlar ya da o kadar şaşırmışlar ki ağızlarını açmıyorlar. Seni hayal kırıklığına uğrattılar, Zavalita."

"Babam arabasını artık kendisi kullanmaya başladı, başka bir şoför almak istemiyor," dedi Teté gülerek. "Onu arabayı kullanırken görseydin sinir krizi geçirirdin. Saatte on kilometreyle gidiyor ve her köşe başında frene basıyor."

"Hepsi sana karşı çok mu candan davranıyor, tebessümleri ve sevecenlikleri sana kötü mü hissettiriyor?"

diye sordu Carlitos. "Sen böyle olmasını isterdin. Gerçekteyse hiçbir şey bilmiyorlar ya da zerre umursamıyorlar, Zavalita."

"Yalan söylüyor, evden birlikte çıktığımızda büroya Chispas'tan önce varıyorum," dedi Don Fermín gülerek. "Ayrıca şoför maaşından tasarruf ediyorum ve araba kullanmanın hoşuma gittiğini fark ettim. İkinci çocukluğumu yaşıyorum. Aman Tanrım, şu çorba ne kadar güzel görünüyor."

Çok nefis anne, tabii ki daha isterim, karidesleri senin için temizlemesini ister miydin?, evet anne. Bir aktör mü, Zavalita, bir Makyavelist mi, bir kinik mi? Evet, kızların yıkaması için çamaşırlarını getirecekti, anne. Birisi onca farklı kişiliğe bürünüyordu ki onun gerçekte hangisi olduğunu anlamak imkânsız mıydı? Evet, her pazar öğle yemeğine gelecekti, anne. Yenilip yutulmamak ve yiyip yutmak için dişleriyle tırnaklarıyla savaşan bir kurban ya da kurban edici, Perulu bir burjuva daha mı? Evet, nasıl olduğunu ve bir ihtiyacı olup olmadığını söylemek için her gün telefonla arayacaktı, anne. Evinde kendi çocuklarına karşı iyi, ticarette ahlaksız, politikada oportünist, tıpkı ötekiler gibi mi? Evet, hukuk mezunu olacaktı, anne. Karısıyla iktidarsız, metresleriyle doyumsuz adam pantolonunu şoförünün önünde mi indiriyordu? Gece çok geç yatmayacaktı, kalın giyinecekti, sigara içmeyecekti, kendine dikkat edecekti, anne. Kendine vazelin mi sürüyor, diye düşünüyor, o herifin altındayken doğum yapan bir kadın gibi hızlı hızlı nefes alıyor ve ağzının suyu akıyor muydu?

"Evet, küçükbey Chispas'a araba kullanmayı ben öğrettim," diyor Ambrosio. "Tabii ki babanızdan gizli olarak."

"Becerrita ve Periquito'nun bu konuda başkalarına tek kelime ettiğini asla duymadım," dedi Carlitos. "Belki

ben yokken söylemişlerdir, zira bizim arkadaş olduğumuzu biliyorlar. Belki birkaç gün ya da birkaç hafta sonra söyleyeceklerdir. Sonra herkes buna alışacak ve unutacaklardır. Peri olayında böyle olmadı mı, bu ülkede herkese bu olmuyor mu, Zavalita?"

Birbirine karışan yıllar, Zavalita, gündüz aleladeliği ve gece monotonluğu, biralar, kerhaneler. Röportajlar, makaleler, bütün ömür boyunca kıçını temizlemeye yetecek kadar kâğıt, diye düşünüyor. Negro-Negro'da sohbetler, karides çorbalı pazarlar, *La Crónica*'nın kantininde veresiye hesaplar, hatırlanacak bir avuç kitap. İnançsız sarhoşluklar, Zavalita, inançsız düzüşmeler, inançsız gazetecilik. Ay sonu biriken borçlar, bir purgasyon, görünmez pisliğe yavaş, önlenemez gömülüş. Düşünüyor: Kadınlar arasında bir tek o farklı olmuştu. Sana acı çektirdi, Zavalita, seni uykusuz bıraktı, ağlattı. Düşünüyor: Kurtçukların beni biraz silkelediler, Peri, bana biraz yaşadığımı hissettirdiler. Carlitos elinin tersini oynattı, başparmağını belli belirsiz kaldırdı ve içine çekti: İşte orada, kafası arkaya yatmış, yüzünün yarısı spotla aydınlanmış, diğer yarısı gizli ve derin bir şeye gömülmüş.

"Çinli, Embassy'den bir müzisyenle yatıyor." Orada cam gibi parlayan dalgın gözleri. "Benim de kendime sorun yaratmaya hakkım var, Zavalita."

"Pekâlâ, sabahı burada edeceğimiz artık belli oldu," dedi Santiago, "ve seni evine götürüp yatırmak zorunda kalacağım da."

"Sen de benim gibi iyi ve ıskalamış birisin, sahip olunması gerekene sahipsin," dedi Carlitos hecelerin üzerine basa basa. "Ama bir şeyin eksik. Yaşadığını hissetmek istediğini söylemiyor muydun? Bir fahişeye âşık ol ve gör."

Başını biraz eğmiş, boğuk, kararsız ve ağır akan bir sesle şiir okumaya başlamıştı. Hep aynı dizeyi tekrarlıyor,

susuyor, baştan başlıyordu, arada bir neredeyse sessizce gülüyordu. Norwin yanında Rojas'la birlikte Negro-Negro'ya girdiğinde saat üçe geliyordu ve Carlitos bir süreden beri abuk sabuk konuşmaktaydı.

"Şampiyona sona erdi, biz çekiliyoruz," dedi Norwin. "Meydanı boş olarak Becerrita'ya ve sana bırakıyoruz, Zavalita."

"Gazete hakkında tek kelime daha edersen ben gidiyorum," dedi Rojas. "Saat sabahın üçü, Norwin. *Última Hora*'yı unut, Peri'yi unut yoksa ben giderim."

"Lanet olası magazinci," dedi Carlitos. "Bırak bu gazeteci muhabbetini, Norwin."

"Ben artık suç haberlerinde değilim," dedi Santiago. "Bu hafta yurtiçi haberlere geri döndüm."

"Peri'yi gömdük, meydanı boş olarak Becerrita'ya bırakıyoruz," dedi Norwin. "Bitti, ortaya çıkaracak hiçbir şey kalmadı. Kendini buna inandır, Zavalita, hiçbir şey bulamayacaksınız. O artık haber değil."

"Perululların bayağı içgüdülerini sömüreceğine bana bir bira ısmarla," dedi Carlitos. "Lanet olası magazinci."

"Becerrita'nın ateşin altına odun atmaya devam edeceğini biliyorum," dedi Norwin. "Ama biz bıraktık. Ondan bir şey çıkmıyor, kendini buna inandır. Kabul et ki buraya kadar başa baş geldik, Zavalita."

"Saçları fönlü ve nah şöyle adaleleri olan bir melez," dedi Carlitos. "Bongo çalıyor."

"Aynasızlar dosyayı çoktan kapattılar, sana söylemiş olayım," dedi Norwin. "Pantoja bana bu akşam itiraf etti. Aynı yerde debelenip duruyoruz, yeni bir gelişme olmasını beklemek zorundayız. Bu işten sıkıldılar, başka bir araştırma yapmayacaklar. Bunu Becerrita'ya söyle."

Hiçbir şeyi ortaya çıkaramadılar mı, diye düşünüyor, yoksa çıkarmak mı istemediler? Düşünüyor: Gerçeği öğrenemediler mi yoksa seni ikinci kez mi öldürdüler, Peri?

Alçak sesle sohbetler, sosyetik salonlar, gidişgelişler, açılıp kapanan gizemli kapılar olmuş muydu, Zavalita? İşin içine ziyaretler, fısıltılar, sırlar, emirler girmiş miydi?

"Bu akşam onu görmeye Embassy'ye gittim," dedi Carlitos. "Buraya kavga etme niyetiyle mi geldin? Hayır, dostum, konuşmaya geldim. Çinlinin sana nasıl davrandığını söyle, ben de sana bana nasıl davrandığını anlatırım ikisini karşılaştırırız. Sonuçta herifle arkadaş olduk."

Boş vermişlik, Lima'lı tembelliği, aynasızların aptallığı yüzünden mi böyle olmuştu, Zavalita? Düşünüyor: kimse talep etmeyecek, kimse ısrarcı olmayacak, kimse senin için kılını kıpırdatmayacak. Unutun mu dendi yoksa seni gerçekten mi unuttular, diye düşünüyor, olayın üstü örtülsün emri mi geldi yoksa kendiliklerinden mi örttüler? Aynı kişiler seni bir kez daha öldürdüler, Peri, ya da bu ikinci seferinde seni bütün Peru öldürdü?

"Ah, neden böyle davrandığını anladım," dedi Norwin. "Çinliyle yine kavga ettin değil mi, Carlitos?"

Gazete Pando Sokağı'ndaki eski yerindeyken Negro-Negro'ya haftada iki-üç sefer gidiyorlardı. *La Crónica* Tacna Caddesi'ndeki yeni binasına taşınınca Colmena'daki küçük bar ve kafelerde buluşmaya başlamışlardı. Jaialai, diye düşünüyor, Hawaii, América. Ayın ilk günlerinde Norwin, Rojas, Milton o dumanlı mağaralara geliyorlardı ve hep birlikte kerhaneye gidiyorlardı. Bazen Becerrita'ya rastlıyorlardı, etrafı iki-üç muhabirle çevrili halde pezevenkler ya da ibnelerle senlibenli sohbet edip kadeh tokuşturuyor ve hesabı her zaman o ödüyordu. Öğlen uyanmak, öğle yemeğini pansiyonda yemek, bir röportaj, bir haber, masaya oturup kâğıda dökmek, kantine inmek, daktilonun başına dönmek, gazeteden çıkmak, gün ağarırken pansiyona dönmek ve günün ilk ışıklarının denizin üzerinde belirişini görerek soyunmak. Pazar öğle yemekleri, Rinconcito Cajamarquino'da Car-

litos, Norwin ya da Hernández'in doğum gününü kutlamak için bir araya gelinen küçük yemekler, anne, baba, Chispas ve Teté'yle haftalık buluşma, hepsi birbirine karışıyordu.

II

"Bir kahve daha, Cayo?" diye sordu Binbaşı Paredes. "Siz de ister misiniz, generalim?"

"Benden onayı kopardınız ama beni ikna edemediniz, onunla konuşmak bana hâlâ sersemce görünüyor," dedi General Llerena telgrafları masanın üzerine atarak. "Neden bir telgraf gönderip Lima'ya gelmesini emretmiyoruz? Ya da dün Paredes'in önerdiği şeyi yapalım, onu Tumbes'ten karayoluyla çıkarıp Talara'da bir uçağa bindirelim ve o şekilde getirelim."

"Chamorro bir hain ama aptal değil, general," dedi. "Eğer ona bir telgraf gönderirseniz hemen sınırın öteki tarafına geçecektir. Eğer polisler evine giderse onları kurşun yağmuruyla karşılayacaktır. Ayrıca subaylarının tepkisinin nasıl olacağını bilmiyoruz."

"Ben Tumbes'teki subayların sorumluluğunu alıyorum," dedi General Llerena sesini yükselterek. "Albay Quijano başından beri bizi bilgilendiriyor ve komutayı o üstlenebilir. Komplocularla pazarlık yapılmaz, özellikle de komplo bastırıldığında. Bu tam bir saçmalık, Bermúdez."

"Chamorro subayları tarafından çok seviliyor, generalim," dedi Binbaşı Paredes. "Ben dört kafa adamın aynı anda tutuklanmasını önerdim. Fakat diğer üçü geri adım

attığına göre, Cayo'nun fikrinin en iyisi olduğunu düşünüyorum."

"Her şeyini başkana borçlu, her şeyini bana borçlu," dedi General Llerena koltuğun koluna vurarak. "Başka herkesten böyle bir şey beklenebilirdi, ama ondan hayır. Chamorro bunu bana ödemeli."

"Mesele siz değilsiniz, general," diye onu sevecenlikle azarladı. "Başkan bu olayın sorunsuz halledilmesini istiyor. Bırakın benim dediğim gibi yapalım, sizi temin ederim ki en iyisi bu."

"Chiclayo telefonda, generalim," dedi kapıdan uzanan kepli bir kafa. "Evet, üç telefon hattı da bağlı, generalim."

"Binbaşı Paredes?" Cızırtıların ve akustik titreşimlerin arasında boğulmuş bir ses haykırdı. "Ben Camino, binbaşı. Bilgi vermek için Senyor Bermúdez'e bir türlü ulaşamıyorum. Senatör Landa burada bizimle birlikte. Evet, onun çiftliğinde. Protesto ediyor, evet. Başkanlık Sarayı'nı aramak istiyor. Başından sonuna bütün talimatları yerine getirdik, binbaşı."

"Çok iyi, Camino," dedi. "Evet, benim. Senatör yakında mı? Bana onu verin, kendisiyle konuşacağım."

"Yandaki odada, Don Cayo." Cızırtılar artıyor, ses gitmiş gibi görünüyor, sonra tekrar geliyordu. "Kimseyle görüştürülmüyor, sizin söylediğiniz gibi. Onu hemen getiriyorum, Don Cayo."

"Alo, alo?" Landa'nın sesini tanıdı, suratını gözünde canlandırmaya çalıştı ama başaramadı. "Alo, alo?"

"Size verdiğimiz bütün rahatsızlıklardan ötürü çok üzgünüz, senatör," dedi sevecen bir ses tonuyla. "Fakat bunu yapmamız gerekiyordu."

"Bütün bunlar ne anlama geliyor?" diye gürledi Landa'nın öfkeden kuduran sesi. "Beni evimden neden askerlerle çıkardınız? Parlamenter dokunulmazlığına ne oldu? Bu zorbalığın emrini kim verdi?"

"General Espina'nın tutuklandığını size bildirmek isterim," dedi sakince. "Ve general sizi çok berbat bir işe bulaştırma konusunda ısrarcı davranıyor. Evet, Espina, General Espina. Sizin rejime karşı bir komployа karıştığınızda ısrar ediyor. Bu konuyu açıklığa kavuşturmak için Lima'ya gelmeniz gerekiyor, senatör."

"Ben, rejime karşı bir komplonun içinde miymişim?" Landa'nın sesinde herhangi bir tereddüt yoktu, sadece aynı yankılı öfke vardı. "Ama rejim zaten benim, rejim zaten benim. Bu nasıl bir saçmalık, Bermúdez, siz neyin peşindesiniz?"

"Ben hiçbir şeyin peşinde değilim, General Espina öyle olduğunu iddia ediyor," dedi özür dileyerek. "General kanıtları olduğunu söylüyor. İşte bu yüzden size burada ihtiyacımız var, senatör. Yarın konuşacağız ve umarım her şey açıklığa kavuşacak."

"Beni hemen şimdi bir Lima uçağına bindirin," diye kükredi senatör. "Ben bir uçak kiralar, parasını cebimden öderim. Bu tam anlamıyla saçmalık, Bermúdez."

"Pekâlâ, senatör," dedi. "Camino'yu alabilir miyim, ona gereken talimatları vereceğim."

"Sizin polisleriniz tarafından bir suçlu muamelesine tabi tutuldum," diye haykırdı senatör. "Parlamenterlik sıfatıma rağmen başkanla olan dostluğuma rağmen. Bütün bunların sorumlusu sizsiniz, Bermúdez."

"Landa'yı bütün gece orada tutun, Camino," dedi. "Onu bana yarın gönderin. Hayır, özel uçakla falan değil, evet, Faucett'in normal tarifeli uçuşuyla. Hepsi bu kadar, Camino."

"Ben bir uçak kiralar, parasını cebimden öderim," dedi Binbaşı Paredes telefonu kapatırken. "Bir gece kodeste kalmak bu kodamana iyi gelecek."

"Landa'nın kızlarından biri geçen yıl Peru güzeli seçilmişti, değil mi?" dedi ve onu pencerenin karanlıktan

perdesinde, kürkünü ve ayakkabılarını çıkarırken belli belirsiz hayal etti. "Adı Cristina ya da öyle bir şeydi, değil mi? Fotoğraflarından güzel bir kıza benziyordu."

"Sizin yöntemleriniz beni ikna etmiyor," dedi General Llerena halıya keyifsizce bakarak. "Meseleler demir yumrukla daha iyi ve daha hızlı çözülür, Bermúdez."

"Senyor Bermúdez'i emniyet müdürlüğünden arıyorlar, generalim," dedi bir teğmen kafasını içeri uzatarak. "Arayan Senyor Lozano."

"Şahıs biraz önce evinden çıktı, Don Cayo," dedi Lozano. "Evet, bir devriye onu takip ediyor. Evet, Chaclacayo istikametine doğru."

"Tamam," dedi. "Chaclacayo'yu ara ve Zavala'nın oraya geldiğini haber ver. Onu içeri alıp benim gelmemi beklesinler. Ben oraya gelene kadar çıkmasına izin vermesinler. Görüşürüz, Lozano."

"Büyük balık sizin evinize mi gidiyor?" diye sordu General Llerena. "Bu ne anlama geliyor, Bermúdez?"

"Komplonun çuvalladığını çoktan fark ettiği anlamına geliyor, general," dedi.

"Peki, Zavala bütün bunlardan kolayca sıyrılacak mı?" diye mırıldandı Binbaşı Paredes. "O ve Landa bu işin zihinsel mimarları, Dağlı'yı bu maceraya itenler onlar."

"General Chamorro telefonda, generalim," dedi bir yüzbaşı kapıdan. "Evet, Tumbes'le üç telefon hattı da bağlı, generalim."

"Ben Cayo Bermúdez, general," derken gözucuyla General Llerena'nın uykusuzluktan çökmüş suratını ve dudaklarını ısırmakta olan Paredes'in tedirginliğini gördü. "Sizi bu saatte uyandırdığım için üzgünüm, ama acil bir durum söz konusu."

"Ben General Chamorro, rica ederim." Enerjik, yaşını belli etmeyen, kendinden emin bir ses. "Buyurun, sizin için ne yapabilirim, Senyor Bermúdez?"

"General Espina bu gece tutuklandı, general," dedi. "Arequipa, Iquitos ve Cajamarca garnizonları hükümete bağlılıklarını bir kez daha bildirdiler. Senatör Landa'dan Fermín Zavala'ya kadar komployа karışan bütün siviller tutuklandılar. Size birkaç telgraf okuyacağım, general."

"Komplo mu?" General Chamorro çeşitli gürültülerin arasından mırıldandı. "Hükümete karşı mı dediniz?"

"Daha doğmadan boğulmuş bir komplo," dedi. "Başkan bunun üzerine sünger çekmeye hazır, general. Espina ülke dışına çıkacak, olaya karışan subaylar eğer akıllıca davranırlarsa rahatsız edilmeyecekler. Sizin General Espina'ya destek sözü verdiğinizi biliyoruz, ama başkan bunu unutmaya hazır, general."

"Ben davranışlarımın hesabını sadece üstlerime, savaş bakanına ya da genelkurmay başkanına veririm," dedi Chamorro'nun kibirli sesi, cayır cayır geğirtilerle dolu uzun bir aranın ardından. "Siz kendinizi ne sanıyorsunuz. Ben astım bir sivile asla açıklama yapmam."

"Alo, Alberto?" General Llerena öksürdü, daha güçlü konuştu. "Seninle savaş bakanı olarak konuşuyorum, silah arkadaşın olarak değil. Sadece duyduklarını teyit etmek istiyorum. Şunu da bilmelisin ki bu fırsat sana başkan sayesinde sunuluyor. Ben senin vatana ihanetten Yüce Divan önünde yargılanmanı önerdim."

"Ben davranışlarımın arkasındayım," diye öfkeyle haykırsa da, bir tür geri adım atma durumları General Chamorro'nun bizzat o cüretkâr sesinden yansımaya başlamıştı. "Herhangi bir ihanetin içinde bulunduğum doğru değil. Her türlü mahkemenin önüne çıkarım. Her zaman çıktım ve sen bunu biliyorsun."

"Başkan sizin müstesna bir subay olduğunuzu biliyor ve bu yüzden sizi bu çılgın maceranın dışında tutmak istiyor," dedi. "Evet, şu anda sizinle ben, yani Bermúdez konuşuyor. Başkan size değer veriyor ve sizi bir vatansever

olarak görüyor. Size karşı hiçbir önlem almayı düşünmüyor, general."

"Ben onurlu bir adamım ve ismimin lekelenmesine müsaade etmeyeceğim," dedi General Chamorro sert bir şekilde. "Bu benim arkamdan tezgâhlanmış bir entrika. Buna izin vermeyeceğim. Benim sizinle konuşacak bir şeyim yok, bana General Llerena'yı verin."

"Ordunun bütün komutanları rejime bağlılıklarını bildirdiler, general," dedi. "Bunu yapmayan bir tek siz kaldınız. Başkan sizden bunu yapmanızı bekliyor, General Chamorro."

"Bana iftira atılmasına izin vermeyeceğim, onurumun tartışma konusu yapılmasına izin vermiyorum," diye hararetli bir şekilde tekrarlıyordu Chamorro'nun sesi. "Bu bana karşı ödlekçe ve alçakça tezgâhlanmış bir entrika. Bana General Llerena'yı vermenizi emrediyorum."

"Anayasal hükümete ve vatansever ulusal restorasyona kararlı devlet başkanına sarsılmaz sadakat bildirilir, imzalayan General Pedro Solano, Birinci Askerî Bölge Başkomutanı," diye okudu. "Dördüncü Bölge başkomutanı ve subaylar vatansever ulusal restorasyon rejimine desteklerini, bağlılıklarını teyit ederler stop. Anayasaya ve yasalara uyacağız. İmzalayan, General Antonio Quispe Bulnes. Vatansaver rejime destek bildiriyorum. Vatan anayasa yasalar kutsal görevleri yerine getirme kararını teyit ediyorum. İmzalayan General Manuel Obando Coloma, İkinci Bölge başkomutanı."

"Duydun mu, Alberto?" diye gürledi General Llerena. "Duydun mu yoksa telgrafları sana bir daha okumamı ister misin?"

"Başkan sizin telgrafınızı bekliyor, General Chamorro," dedi. "Benden bunu size bizzat söylememi istedi."

"Meğerki tek başına ayaklanmak gibi bir delilik yapmayı isteyesin," diye gürledi Llerena, "bu durumda, Es-

pina'nın seni inandırmış olduğu her şeye rağmen, ordunun rejime tamamen sadık kaldığını kanıtlamak için birkaç saatin yeteceğine sana söz veriyorum. Eğer telgrafı gün doğmadan önce göndermezsen seni isyana kalkışmış kabul edeceğim."

"Başkan size güveniyor, General Chamorro," dedi.

"Bir sınır garnizonunun komutasında olduğunu sana hatırlatmaya gerek duymuyorum," dedi General Llenera. "Tam Ekvador kapılarında bir içsavaşa neden olursan omuzlarında taşıyacağın sorumluluğu sana söylemeye gerek duymuyorum."

"Diğer generaller Quispe, Obando ve Solano'yla telsiz bağlantısı kurabilirsiniz," dedi. "Başkan onlarınkiyle aynı vatanseverlik duygusuyla davranmanızı bekliyor. Size bütün söylemek istediklerimiz bunlardı. İyi geceler, General Chamorro."

"Şu anda Chamorro'nın kafasının içi kazan gibi," diye mırıldandı General Llerena, mendilini terden sırılsıklam yüzünde dolaştırırken. "Her türlü çılgınlığı yapabilir."

"Şu anda Espina'nın, Solano'nun, Quispe'nin ve Obando'nun analarını anıyordur," dedi Binbaşı Paredes. Belki Ekvador'a kaçabilir, ama kariyerini bu şekilde mahvedeceğini sanmıyorum."

"Telgrafı gün doğmadan önce gönderecek," dedi. "Chamorro akıllı bir adam."

"Eğer bir delilik krizine girip isyana kalkışırsa günlerce dayanabilir," dedi General Llerena alçak sesle. "Birliklerim onu çembere almış durumda, ama Hava Kuvvetleri'ne çok güvenmiyorum." Bakan, kışlaya bombardıman düzenleme ihtimali ortaya atıldığında birçok pilotun bu fikirden hoşlanmayacağını ekledi.

"Buna hiç gerek olmayacak, komplo daha doğmadan ölüp gitti," dedi. "Netice itibarıyla uykusuz geçen

birkaç gece, general. Ben şimdi son dikişi atmak için Chaclacayo'ya gidiyorum. Ardından saraya geçeceğim. Yeni bir gelişme olduğu takdirde beni evimde bulabilirsiniz."

"Senyor Bermúdez'i saraydan arıyorlar, generalim," dedi bir teğmen odaya girmeden. "Beyaz telefon, generalim."

"Ben Binbaşı Tijero, Don Cayo." Pencerenin çerçevesinde, karanlık kütlenin ötesinde mavi bir yanardönerlik belirmeye başlıyordu: kürk şal pembemsi ayaklara doğru düşüyordu. "Biraz önce Tumbes'ten bir telgraf geldi. Şifreli, şu anda üzerinde çalışıyorlar. Ama biz onun özünde ne dediğini şimdiden biliyoruz. Hiç fena değil, ne dersiniz, Don Cayo?"

"Bunu duyduğuma çok memnun oldum, Tijero," dedi neşesiz bir sesle ve gözucuyla izlediği Paredes ile Llerena'nın suratlarında beliren şaşkınlığı gördü. "Yarım saat bile düşünmedi. Eylem adamı dedikleri şey işte bu. Görüşmek üzere, Tijero, birkaç saat içinde orada olacağım."

"İsterseniz hemen saraya gidelim, generalim," dedi Binbaşı Paredes. "İşte bu işin son noktasıydı."

"Bağışlayın, efendim," dedi Ludovico, "uyuyakalmışız. Uyan Hipólito."

"Kahretsin, neler oluyor, beni neden dürtüyorsun?" diye kekeledi Hipólito. "Ah, affedersiniz, Don Cayo, uyuyakalmışım."

"Chaclacayo'ya," dedi. "En geç yirmi dakika içinde orada olmak istiyorum."

"Salonun ışıkları yanıyor, ziyaretçiniz var, Don Cayo," dedi Ludovico. "Şuradakine bak, Hipólito, arabadakine. Ambrosio bu."

"Sizi beklettiğim için üzgünüm, Don Fermín," deyip gülümseyerek elini uzatırken, morarmış suratı, bozgun

ve uzun süredir uyumamanın harap ettiği gözleri inceledi. "Bize iki kahve getirmelerini söyleyeceğim, umarım Anatolia uyanıktır."

"Sade, koyu ve şekersiz," dedi Don Fermín. "Teşekkür ederim, Don Cayo."

"İki sade kahve, Anatolia," dedi. "Onları salona getir, sonra tekrar gidip yatabilirsin."

"Başkanla görüşmeye çalıştım ama başaramadım, bu yüzden buraya kadar geldim," dedi mekanik bir biçimde Don Fermín. "Çok vahim bir durum, Don Cayo. Evet, bir komplo."

"Bir tane daha mı?" derken Don Fermín'e bir kül tablası uzattı ve kanepede yanına oturdu. "Son zamanlarda bir hafta geçmiyor ki yeni bir tanesi ortaya çıkarılmasın."

"Merkezinde askerler var, birçok garnizon işin içinde," diye kızgınlıkla sıralıyordu Don Fermín. "Başında kimin bulunduğunu ise asla tahmin edemezsiniz."

"Kibritiniz var mı?" diye sorduktan sonra Don Fermín'in çakmağına doğru eğildi, uzun bir nefes çekti, dışarıya bir duman bulutu üfledi ve öksürdü. "İşte kahveler de geldi. Buraya bırak, Anatolia. Evet, kapıyı kapat."

"Dağlı Espina," dedikten sonra Don Fermín kahvesinden bir yudum aldı ve tadını beğenmemiş gibi bir mimik yaptı; kahvesine şeker atıp kaşıkla yavaşça karıştırırken sustu. "Arequipa, Cajamarca, Iquitos ve Tumbes onu destekliyor. Espina sabahleyin Arequipa'ya gidecek. İhtilal bu gece olabilir. Benim desteğimi istiyorlardı ve onları reddetmemek, yuvarlak cevaplar vermek, birkaç toplantılarına katılmak bana daha temkinli bir davranış olarak gözüktü. Özellikle de Espina'yla olan dostluğumdan ötürü."

"Onunla çok iyi dost olduğunuzu biliyorum," dedi kahvesinin tadına bakarken. "Biz Dağlı sayesinde tanıştık, hatırlarsınız."

"İlk başta çılgınca görünüyordu," dedi Don Fermín bakışlarını kahve fincanına sabitlemiş bir halde. "Sonraları o kadar değil. Rejimin içinden birçok kişi, politikacılar. Amerika Birleşik Devletleri büyükelçisinin haberi vardı, yeni rejimin yönetimi ele geçirmesinin ardından altı ay içinde seçimlere gidilmesi tavsiyesinde bulundu."

"Dağlı sadakatsiz bir herif," dedi onaylayarak. "Bu beni üzüyor çünkü biz de onunla eski dostuz. Sizin de bildiğiniz gibi görevimi ona borçluyum."

"Kendini Odría'nın sağ kolu olarak görüyordu ve akşamdan sabaha bakanlığı elinden alındı," dedi Don Fermín bir bezginlik hareketiyle. "Bunu asla hazmedemedi."

"Her şeyi birbirine karıştırmış, daha bakanlığından itibaren bu şey için çalışmaya, kendine yakın kişileri valiliklere atamaya ve dostlarının orduda kilit konumlara gelmesini talep etmeye başlamıştı," dedi. "Politik ihtirasları aşırı büyüktü."

"Getirdiğim haberler tabii ki sizi zerre kadar şaşırtmadı," dedi Don Fermín aniden bastıran bir can sıkıntısıyla ve Don Cayo karşısındaki adamın nasıl davranacağını çok iyi bildiğini, klas ve deneyim sahibi olduğunu düşündü.

"Subaylar başkana çok şey borçlular ve elbette ki bizi bilgilendiriyorlardı," dedi. "Siz, Espina ve Senatör Landa arasındaki konuşmalar da dahil olmak üzere."

"Espina kimi kararsızları ikna etmek için ismimi kullanmak istiyordu," dedi Don Fermín cansız ve uçup giden bir tebessümle, "ama planları ayrıntılı olarak sadece askerler biliyordu. Beni ve Landa'yı hiçbir konuda bilgilendirmiyorlardı. Ancak dün yeterince bilgi sahibi olduk."

"O halde her şey açıklığa kavuşuyor," dedi. "Komplocuların yarısı rejimin dostuydu, olayın içinde olan bütün garnizonlar başkana bağlılıklarını bildirdiler. Espina

tutuklandı. Geriye sadece bazı sivillerin durumunu açıklığa kavuşturmak kalıyor. Sizinki açıklığa kavuşmaya başlıyor, Don Fermín."

"Sizi burada bekleyeceğimi de biliyor muydunuz?" diye ironi içermeyen bir ifadeyle sordu Don Fermín. Alnında bir ter parıltısı belirmişti.

"Bu benim işim, rejimi ilgilendiren konuları bilmem için bana maaş ödüyorlar," diyerek onu teyit etti. "Kolay değil, gerçek şu ki giderek daha zor oluyor. Üniversitelilerin komploları çocuk oyuncağı. Generaller komploculuk yapmaya başladıklarında iş daha ciddiye biniyor. Club Nacional üyeleri komploculuğa kalkıştıklarındaysa olay daha da ciddileşiyor."

"Pekâlâ, kartlar masanın üzerinde," dedi Don Fermín. Kısa bir sessizliğin ardından ona baktı: "Beni neyin beklediğini hemen öğrenmeyi tercih ederim, Don Cayo."

"Size içtenlikle konuşacağım," dedi başıyla onaylayarak. "Kargaşa istemiyoruz. Bu rejime zarar verir, bölünmeler olduğunun ortaya çıkması uygun olmaz. Misillemeler yapmama fikrindeyiz. Tabii ki karşı tarafta da aynı anlayış hâkim olduğu müddetçe."

"Espina gururludur, herhangi bir pişmanlık davranışı sergilemeyecektir," dedi Don Fermín düşünceli bir şekilde. "Yoldaşları tarafından yarı yolda bırakıldığını öğrendikten sonra nasıl hissettiğini tahmin edebiliyorum."

"Pişmanlık sergilemeyecek, ama mağduru oynamak yerine dolar üzerinden iyi bir maaşla yurtdışına gitmeyi tercih edecek," dedi omuz silkerek. "Orada moralini yüksek tutmak ve ağzındaki kötü tadı temizlemek için komploculuğa devam edecek. Ama artık en ufak bir şansı olmadığını biliyor."

"O halde askerler tarafında her şey halledilmiş oluyor," dedi Don Fermín. "Peki ya siviller?"

"Hangi sivillerden söz ettiğimize bağlı," dedi. "Dok-

torcuk Ferro'yu ve diğer küçük fırsatçıları unutmamız daha iyi olacak. Onları yok sayıyoruz."

"Ama biliyoruz ki varlar," diye iç çekti Don Fermín. "Onlara ne olacak?"

"Bir süre gölgede kalacaklar ve sonra yavaş yavaş yurtdışına postalanacaklar," dedi. "Onları düşünmeye değmez. Esamesi okunan yegâne siviller, malum sebeplerden ötürü, Landa ve sizsiniz."

"Malum sebeplerden ötürü," diye yavaşça tekrarladı, Don Fermín. "Yani?"

"Siz en başından beri rejime hizmet ettiniz ve gözümüz gibi sakınmamız gereken çevrelerle ilişkileriniz ve onların üzerinde etkiniz var," dedi. "Başkanın sizlere karşı Espina'ya yönelik tutumunun aynısını sergileyeceğini umuyorum. Bu benim kişisel düşüncem. Fakat nihai kararı verecek olan kişi başkan, Don Fermín."

"Bana da bir yurtdışı seyahati mi teklif edeceksiniz?" diye sordu Don Fermín.

"Her şey çok çabuk ve diyebiliriz ki çok güzel bir biçimde çözüldüğü için başkana sizleri kendi halinize bırakmasını tavsiye edeceğim," dedi. "Tabii ki sizden her türlü politik etkinliği terk etmenizin isteneceğini söylemeye gerek yok."

"Ben bu komplonun beyni değilim ve siz bunu biliyorsunuz," dedi Don Fermín. "En başından beri kuşkularım oldu. Bana hiçbir konuda akıl danışmadılar, her şeyi hazırlanmış bir biçimde önüme koydular."

"Espina'nın söylediğine göre siz ve Landa ihtilal için büyük miktarda parayı bir araya getirmişsiniz," dedi.

"Ben kötü işlere para yatırmam ve siz bunu da çok iyi biliyorsunuz," dedi Don Fermín. "1948'de para verdim ve insanları Odría'yı desteklemeye ikna etmek için gece gündüz çalışan ilk kişi ben oldum, çünkü ona inanıyordum. Başkanın bunu unutmamış olduğunu varsayıyorum."

"Başkan bir dağlı," dedi. "Dağlıların çok iyi hafızaları vardır."

"Eğer ben bu komploya ciddi bir şekilde el atmış olsaydım işler Espina için o kadar kötü gitmezdi, eğer Landa ve ben bu komplonun mimarları olsaydık ona katılan garnizonların sayısı dört değil on olurdu." Don Fermín kibirsiz, telaşsız, sakin bir özgüvenle konuşuyordu, o ise sanki bütün bu söyledikleri çok lazımmış, sanki bütün bunları başından beri bilmek zorundaymışım diye düşündü. "On milyon *sol* paranız varsa Peru'da başarıya ulaşmayacak ihtilal yoktur."

"Şimdi saraya başkanla konuşmaya gidiyorum," dedi. "Anlayışlı davranması ve bu meselenin, en azından sizin durumunuzda, en güzel biçimde halledilmesi için elimden gelen her şeyi yapacağım. Şimdilik size sunabileceklerimin hepsi bu, Don Fermín."

"Tutuklanacak mıyım?" diye sordu Don Fermín.

"Tabii ki hayır; en kötü ihtimalle sizden bir süreliğine yurtdışına çıkmanız istenecek," dedi. "Ama bunun bile gerekeceğini sanmıyorum."

"Bana karşı misillemeler yapacak mısınız?" diye sordu Don Fermín. "Demek istediğim ekonomik olarak. Bildiğiniz gibi işlerimin büyük çoğunluğu devlete bağlı."

"Bunun olmaması için elimden geleni yapacağım," dedi. "Başkan kindar bir insan değil ve bir süre sonra sizinle barışmayı kabul edeceğini umuyorum. Size bütün söyleyebileceklerim bu kadar, Don Fermín."

"İkimizin arasında yarım kalmış işleri herhalde unutmamız gerekeceğini varsayıyorum," dedi Don Fermín.

"Hepsini toprağa gömeceğiz," dedi. "Gördüğünüz gibi size karşı tüm samimiyetimle konuşuyorum. Ben her şeyden önce rejimin adamıyım, Don Fermín." Bir an sustu, sesini biraz alçalttı, daha az ruhsuz, daha içten bir tonda devam etti: "Kötü bir dönemden geçtiğinizi biliyo-

rum. Hayır, bu meseleyi kastederek söylemedim. Oğlunuzdan söz ediyorum, evi terk edip gidenden."

"Santiago'ya ne olmuş?" Don Fermín'in yüzü çok hızlı bir şekilde ona dönmüştü. "Çocuğu izlemeye devam mı ediyorsunuz?"

"Onu sadece birkaç gün izlettikten sonra peşini bıraktık," diyerek Don Fermín'i sakinleştirdi. "Anlaşılan yaşadığı o kötü deneyim onu politikadan soğutmuş. Bir daha eski arkadaşlarıyla bir araya gelmedi ve gördüğüm kadarıyla gayet düzgün bir yaşam sürüyor."

"Santiago hakkında benden çok şey biliyorsunuz, onu aylardır görmüyorum," diye mırıldandı Don Fermín ayağa kalkarken. "Pekâlâ, artık gitsem iyi olacak, çünkü çok yorgunum. Görüşmek üzere, Don Cayo."

"Saraya gidiyoruz, Ludovico," dedi. "Şu Hipólito tembeli de yine uyuyakalmış. Bırak uyandırma."

"İşte geldik," dedi Ludovico gülerek. "Şimdi uyuyakalan siz oldunuz. Bütün yolu horlayarak geldiniz, Don Cayo."

"Günaydın, nihayet gelebildiniz," dedi Binbaşı Tijero. "Başkan dinlenmeye çekildi. Ama Binbaşı Paredes ve Doktor Arbeláez sizi içeride bekliyorlar, Don Cayo."

"Çok acil bir şey olmadığı takdirde uyandırılmak istemediğini söyledi," dedi Binbaşı Paredes.

"Acil bir şey yok, onu görmek için daha sonra tekrar geleceğim," dedi. "Evet, ben de sizlerle birlikte çıkıyorum. İyi günler, doktor."

"Sizi kutlamalıyım, Don Cayo," dedi Doktor Arbeláez alaycı bir şekilde. "Hiç gürültü çıkarmadan, tek damla kan akıtmadan, kimsenin size yardım etmesine ya da tavsiyede bulunmasına ihtiyaç duymadan hallettiniz. Çok başarılı bir operasyondu, Don Cayo."

"Bütün ayrıntıları size anlatmak için öğle yemeğini birlikte yemeyi teklif edecektim," dedi. "Son âna kadar

bütün bilgiler çok muğlaktı. Dün gece olayın akışı birden hızlandı ve sizi gelişmeler konusunda bilgilendirecek zamanım olmadı."

"Öğleyin müsait değilim, ama teklifiniz için çok teşekkürler," dedi Doktor Arbeláez. "Artık beni gelişmeler konusunda bilgilendirmenize gerek yok, başkan beni her konuda bilgilendirdi, Don Cayo."

"Belli şartlar altında hiyerarşiyi es geçmekten başka çare yoktur, doktor," diye mırıldandı. "Dün gece hareket geçmenin sizi bilgilendirmekten daha büyük aciliyeti vardı."

"Elbette," dedi Doktor Arbeláez. "Başkan bu kez istifamı kabul etti ve inanın bana çok mutluyum. Artık aramızda hiçbir sorun yaşanmayacak. Başkan kabinede bazı değişiklikler yapma niyetinde; hemen şimdi değil, Bağımsızlık Günü kutlamalarını bekleyecek, ama her şey kafasında çoktan şekillenmiş durumda."

"Başkandan kararını bir kez daha gözden geçirmesini ve gitmenize izin vermemesini isteyeceğim," dedi. "Belki bana inanmayacaksınız ama sizin emriniz altında çalışmaktan çok mutluyum, doktor."

"Emrim altında mı?" Doktor Arbeláez kahkahayı patlattı. "Neyse. Görüşmek üzere, Don Cayo. Hoşça kalın, binbaşı."

"Gidip bir şeyler içelim, Cayo," dedi Binbaşı Paredes. "Evet, benim arabamla gidelim. Şoförün orduevine kadar peşimizden gelsin. Camino telefon etti ve Faucett uçağının on bir buçukta geleceğini haber verdi. Landa'yı bekleyecek misin?"

"Başka çarem yok," dedi. "Eğer daha önce uykusuzluktan ölmezsem. Üç saat var, değil mi?"

"Büyük balıkla sohbetin nasıl geçti?" diye sordu Binbaşı Paredes.

"Zavala iyi bir kumarbaz, kaybetmeyi biliyor," dedi.

"Landa beni daha çok endişelendiriyor. Daha çok parası var ve buna bağlı olarak da daha çok gururu. Bakalım göreceğiz."

"Şu bir gerçek ki durum çok ciddiydi," dedi Paredes esneyerek. "Eğer Albay Quijano olmasaydı yüreğimiz ağzımıza gelecekti."

"Rejim varlığını ona borçlu ya da buna yakın bir şey," diye kabul etti. "Kongrenin mümkün olan en kısa zamanda onu terfi ettirmesini sağlamak gerekiyor."

"İki portakal suyu ve iki çok koyu kahve," dedi Binbaşı Paredes. "Çabuk olsun, çünkü uyuyakalmak üzereyiz."

"Seni endişelendiren ne?" diye sordu. "Hadi çıkar ağzındaki baklayı."

"Zavala," dedi Binbaşı Paredes. "Onunla birlikte yaptığın işler. Elini kolunu oradan bağladığını tahmin ediyorum."

"Henüz beni bağlayabilen kimse olmadı," dedi gerinerek. "Elbette bunu yapmayı bin kere denedi. Beni ortağı yapmak, bana hisse vermek istiyordu, buna benzer bin tane şey. Ama işe yaramadı."

"Söz konusu olan bu değil," dedi Binbaşı Paredes. "Başkan..."

"Her şeyi bütün ayrıntısıyla biliyor," dedi. "Şu var, bu var, ama o sözleşmelerin benim sayemde yapıldığını kimse kanıtlayamaz. Aldığım komisyonları tutar ne olursa olsun her zaman nakit olarak ödettim. Hesabım yurtdışında ve orada bir miktar param var. Ne yani, bu yüzden istifa mı etmeliyim, ülkeden mi gitmeliyim? Tabii ki hayır. O halde ne yapıyorum? Zavala'nın canına okuyorum. İşte bu kadar basit."

"Onun canına okumak dünyanın en kolay işi," dedi Paredes gülümseyerek. "O zaafı onun yumuşak karnı."

"Oradan olmaz," dedi ve Paredes'e bakarak tekrar esnedi. "Asla yapılmayacak tek şey bu."

"Biliyorum, bana bundan bahsetmiştin," dedi Paredes gülerek. "Zaaf bir insanda saygı duyduğun yegâne şeydir."

"Serveti kumdan bir kale," dedi. "Laboratuvarı silahlı kuvvetlere yaptığı tedariklerle ayakta duruyordu. Artık tedarik falan yok. İnşaat şirketi bütün kazancını kamu ihalelerinden, yol ve okul inşaatlarından elde ediyordu. Artık o da bitti, bir daha tahsisat alamayacak. Maliye, defterlerini incelemeye başlayacak ve korkunç vergiler, korkunç cezalar ödemek zorunda kalacak. Bütün bunlar onu tamamen batırmayacak ama büyük bir zarar verecek."

"Hiç sanmıyorum, o pislikler her zaman kendilerine bir çıkış yolu bulurlar," dedi Paredes.

"Şu kabine değişikliği muhabbeti doğru mu?" diye sordu. "Arbeláez'i bakanlıkta tutmak gerekiyor. Herif dırdırcının teki, ama onunla çalışılabiliyor."

"Bağımsızlık Günü kutlamaları sırasında yapılacak bir kabine değişikliği çok normal bir uygulama, hiç dikkat çekmeyecektir," dedi Paredes. "Diğer taraftan zavallı Arbeláez haklı. Onun yerinde kim olsa aynı sorun yaşanacak. Kimse orada kukla bakanlık yapmayı kabul etmeyecektir."

"Landa'yla bin tane işi olduğunu bile bile, olan biten hakkında onu bilgilendirme riskini alamazdım," dedi.

"Biliyorum, seni eleştirdiğim yok," dedi Paredes. "İşte bu yüzden, benzer şeylerin yaşanmaması için bakanlık görevini kabul etmelisin. Artık bunu reddedemezsin. Llerena, Arbeláez'in yerine geçmen için ısrarcı oldu. Bir tane göstermelik, bir tane de gerçek içişleri bakanının olması diğer bakanlar için de rahatsız edici bir durum."

"Şimdi görünmez biriyim ve hiç kimse yaptığım işi baltalayamıyor," dedi. "Bakansa tam orta yerde ve korunmasız bir durumda. Rejim düşmanları eğer benim bakan olduğumu görürlerse ellerini keyifle ovuşturacaklardır."

"Bu fiyaskodan sonra artık düşmanların esamesi okunmaz," dedi Paredes. "Uzun süre kafalarını kaldıramayacaklar."

"Baş başa kaldığımızda birbirimize karşı daha samimi olmalıyız," dedi gülerek. "Rejimin gücü hatırı sayılır grupların desteğinden geliyordu. Ama bu artık değişti. Ne Club Nacional ne ordu ne de gringo'lar bizi eskisi kadar seviyorlar. Aralarında bölünmüş durumdalar, fakat eğer bize karşı bir araya gelmeyi başarırlarsa valizlerimizi toplamamız gerekecek. Eğer amcan hızlı hareket etmezse işler daha da kötüye gidecek."

"Daha ne yapmasını istiyorlar?" diye sordu Paredes. "Ülkeyi Apristalardan ve komünistlerden temizlemedi mi? Askerlere hiçbir zaman sahip olmadıkları şeyleri vermedi mi? Club Nacional beyefendilerine bakanlıklar, büyükelçilikler vermedi mi? Hazine'yle ilgili her türlü kararı almayı onlara bırakmadı mı? Her konuda gringo'ların suyuna gitmiyor mu? O köpekler daha ne istiyorlar."

"İzlediği politikayı değiştirmesini istemiyorlar, iktidarı aldıklarında onlar da aynı şeyi yapacaklar," dedi. "Çekip gitmesini istiyorlar. Onu evi hamamböceklerinden temizlemesi için çağırdılar. Bunu yapıp bitirdiği için artık evlerini geri vermesini istiyorlar, netice itibarıyla ev onların evi, değil mi?"

"Hayır," dedi Paredes, "başkan halkın gönlünü kazandı. Onlara hastaneler, okullar yaptı, işçilere sosyal güvenlik yasası çıkardı. Eğer anayasa reformu yapar ve yeniden seçimlere katılırsa tertemiz bir şekilde kazanacaktır. Ülke gezilerine çıktığında toplanan kalabalıklara bakmak bunu görmeye yeter."

"O mitingleri yıllardır ben organize ediyorum," dedi esneyerek. "Bana para ver sana da aynılarını organize edeyim. Hayır, burada popüler olan yegâne şey APRA.

Eğer onlara belli şeyler sunulursa Apristalar rejimle işbirliği yapmayı kabul edeceklerdir."

"Sen aklını mı kaçırdın?" diye sordu Paredes.

"APRA değişti, o senden daha antikomünist ve Amerika Birleşik Devletleri artık onları veto etmiyor," dedi. "APRA'nın kitlesi, devlet aygıtı ve ona sadık üst sınıflar sayesinde Odría yeniden seçilebilir."

"Sen aklını kaçırmışsın," dedi Paredes. "Odría ve APRA bir arada. Lütfen, Cayo."

"İleri gelen Apristalar yaşlandılar ve çok ucuzladılar," dedi. "Meşruiyet ve birkaç kırıntı karşılığında anlaşmayı kabul edeceklerdir."

"Silahlı Kuvvetler APRA'yla bir anlaşma yapılmasını asla kabul etmez," dedi Paredes.

"Çünkü sağ onları bu şekilde, APRA'nın düşman olduğuna inandırarak eğitti," dedi. "Fakat onlara APRA'nın değiştiği gösterilerek yeniden eğitilebilirler. Apristalar askerlere istedikleri her türlü garantiyi vereceklerdir."

"Bence sen havalimanına Landa'yı karşılamaya gideceğine bir psikiyatra gitsen daha iyi olur," dedi Paredes. "Uykusuz geçen onca gün beynine zarar vermiş, Cayo."

"Bu durumda 1956 Seçimleri'nde başkanlık koltuğuna bir kodaman oturacak," dedi esneyerek. "Biz ikimiz bütün bu koşturmacadan kurtulup dinlenmeye çekileceğiz. Doğrusu bu fikir beni rahatsız etmiyor ama şimdi neden bu konudan bahsettiğimizi bilmiyorum. Politik meseleler bizi alakadar etmiyor. Bunun için amcanın danışmanları var. Senin ve benimse kendi işlerimiz var. Bu arada, saat kaç?"

"Zamanın var," dedi Paredes. "Ben gidip uyuyacağım, son günlerin gerginliği beni resmen tüketti. Ve bu gece, eğer vücudum izin verirse, âlem yapıp biraz dağıtacağım. Sen de bana katılmak ister misin?"

"Hayır, Chaclacayo'dan beri sizin de gördüğünüz

gibi hiç uyanmadı, Don Cayo," dedi Ludovico, Hipólito'yu işaret ederek. "Eğer çok yavaş gidiyorsam beni bağışlayın, ama benim de uykusuzluktan gözlerim kapanacak gibi oluyor ve bir yere çarpmak istemiyorum. Havalimanına on birden önce varacağız, siz merak etmeyin."

"Uçak on dakika içinde geliyor, Don Cayo," dedi Lozano boğuk ve bitkin bir sesle. "İki devriye arabası ve birkaç adam getirdim. Tarifeli uçakla geldiği için nasıl götüreceğimiz konusunda..."

"Landa tutuklu değil," dedi. "Onu ben tek başıma karşılayıp evine götüreceğim. Senatörün bu polis kalabalığını görmesini istemiyorum, onları buradan götürün. Diğer meseleler tamam mı?"

"Bütün tutuklamalar sorunsuz halledildi," dedi Lozano tıraşsız suratını ovalayıp esneyerek. "Sadece Arequipa'da ufak bir olay yaşandı. Doktor Velarde, şu azılı Aprista. Biri ona haber uçurdu ve adam kaçtı. Bolivya'ya ulaşmaya çalışıyordur. Sınır bu konuda uyarıldı."

"Güzel, artık gidebilirsiniz, Lozano," dedi. "Ludovico ve Hipólito'ya bakın. Yeniden horlamaya başlamışlar."

"O ikisi başka bir birime atanmalarını talep ettiler, Don Cayo," dedi Lozano. "Bunun nedenini söylemek isterseniz."

"Şaşırmadım, bu zorlu geçen gecelerden gına gelmiştir," dedi gülümseyerek. "Sorun değil, iki yeni adam gönderin, daha az uykucu olsunlar. Görüşürüz, Lozano."

"İçeriye gelip oturmak ister misiniz, Senyor Bermúdez?" diye sordu bir teğmen onu selamladıktan sonra.

"Hayır teğmen, teşekkür ederim, biraz hava almayı tercih ediyorum," dedi. "Zaten uçak da geldi. Siz şu ikisini uyandırsanız daha iyi olacak, otomobili bu tarafa yaklaştırsınlar. Ben ileriye doğru gideceğim... Bu taraftan, senatör, arabam şurada. Binin, lütfen. San Isidro'ya gidiyoruz Ludovico, Senatör Landa'nın evine."

"Hapishaneye değil de evime gittiğimize sevindim," diye mırıldandı Senatör Landa ona bakmadan. "Umarım giysilerimi değiştirebilir, hatta banyo bile yapabilirim."

"Tabii ki," dedi. "Bütün bu rahatsızlıklar için çok üzgünüm. Başka çarem yoktu, senatör."

"Sanki bir kaleyi kuşatmaya geliyormuş gibi mitralyözler ve sirenlerle geldiler," diye ağzı cama yapışık halde mırıldandı Landa. "Karım onları bir anda Olave'de görünce az daha kalp krizi geçirecekti. Benim gibi altmış yaşında bir adamın bütün geceyi bir sandalye üzerinde geçirmesi emrini siz mi verdiniz, Bermúdez?"

"Şu büyük ev, bahçeli olan, değil mi efendim?" diye sordu Ludovico.

"Önden buyurun, senatör," dedi, ağaçlarla kaplı, kocaman bahçeyi işaret ederek ve bir an için onları görmeyi başardı: Defnelerin arasında gülüşerek oradan oraya koşan beyaz tenli çıplak kızlar, onların ıslak çimin üzerindeki beyaz ve çevik topukları. "Buyurun, senatör, girin."

"Baba, babacığım!" diye haykırdı genç kız kollarını açarak ve o, kızın porselen gibi pürüzsüz yüzünü, irkilmiş kocaman gözlerini ve kısacık kahverengi saçlarını gördü. "Biraz önce annemle telefonda konuştum ve dehşet içindeydi. Ne oldu, babacığım, ne oldu?"

"İyi günler," diye mırıldarken kızı kaşla göz arasında soyup iki dişi figür tarafından arzulu bir biçimde karşılanacağı çarşafların üzerine itti.

"Hepsini anlatacağım, tatlım," dedi Landa ve kızından ayrılıp ona doğru döndü. "Gelin, Bermúdez. Chiclayo'yu arayıp anneni sakinleştir, Cristina, ona iyi olduğumu söyle. Bizi de kimse rahatsız etmesin. Buyurun oturun, Bermúdez."

"Sizinle tüm içtenliğimle konuşacağım, senatör," dedi. "Siz de aynısını yaparsanız ikimiz de zaman kazanırız."

"Bunu söylemenize gerek yok," dedi Landa. "Ben asla yalan söylemem."

"General Espina tutuklandı, ona yardım vaadinde bulunan bütün subaylar rejime bağlılıklarını bildirdiler," dedi. "Bu işin sınırların ötesine taşmasını istemiyoruz, senatör. Somut olarak söyleyecek olursak, buraya geliş sebebim size rejime sadakatinizi bir kez daha ifade etmenizi ve parlamento liderliği pozisyonunuzu korumanızı önermek. Özetle, olan biteni unutmak."

"Öncelikle ne olup bittiğini bilmem gerekiyor," dedi Landa, elleri dizlerinin üzerindeydi ve neredeyse kımıldamadan duruyordu.

"Siz yorgunsunuz, ben de yorgunum," diye mırıldandı. "Biraz zaman kazanamaz mıyız, senatör?"

"Beni neyle suçladığınızı bilmeliyim," diye tekrarladı Landa buz gibi bir sesle.

"Espina'yla birlikte komploya karışan garnizon komutanları arasında bağ kurma görevini üstlenmekle," dedi bezgin bir edayla, "para bulmakla ve bu işe kendi paranızı yatırmakla. Şu anda tutuklu bulunan yirmi kadar sivil komplocuyu bu evde ve Olave'de toplamış olmakla. İmzalı ifadeler, ses kayıtları, istediğiniz bütün kanıtlar elimizde. Ama artık meselemiz bu değil, açıklama istemiyoruz. Başkan her şeyi unutmaya hazır."

"Mesele senatoda rejimin içini dışını çok iyi bilen bir düşmanınızın olmaması," diye mırıldandı Landa bakışlarını sabit bir şekilde onun gözlerine dikerek.

"Mesele parlamenter çoğunluğun kaybedilmemesi," dedi. "Ayrıca rejimin saygınlığınıza, isminize ve etki gücünüze ihtiyacı var. Sadece bu teklifi kabul etmeniz gerekiyor senatör; ve hiçbir şey yaşanmamış olacak."

"Ya işbirliğine devam etmeyi reddedersem?" diye mırıldandı Landa neredeyse zor duyulur bir sesle.

"Ülkeyi terk etmeniz gerekecek," dedi can sıkıntısını

yansıtan bir bakışla. "Devletle ilintili çok sayıda ticari faaliyetiniz olduğunu da hatırlatmama gerek yok, senatör."

"Önce zulüm, sonra şantaj," dedi Landa. "Yöntemlerinizi biliyorum, Bermúdez."

"Siz deneyimli bir politikacı ve iyi bir kumarbazsınız, neyin işinize geldiğini herkesten daha iyi bilirsiniz," dedi sakince. "Boşuna zaman kaybetmeyelim, senatör."

"Tutukluların durumu ne olacak?" diye mırıldandı Landa. "Askerlerden bahsetmiyorum, göründüğü kadarıyla onlar işlerini güzelce halletmişler, sivilleri soruyorum."

"Rejim size özel bir teveccüh gösteriyor, çünkü hizmetlerinizden ötürü size borçluyuz," dedi. "Ferro ve diğerleriyse her şeylerini rejime borçlular. Her birinin geçmişleri araştırılacak ve ona göre tedbirler alınacak."

"Ne tür önlemler?" diye sordu senatör. "O insanlar bana güvendiler ve ben de o generallere güvendim."

"Önleyici tedbirler, kimseye karşı acımasız davranmak istemiyoruz," dedi. "Bir süre tutuklu kalacaklar ve bazıları sürgün edilecek. Gördüğünüz gibi ciddi bir cezalandırma yok. Tabii ki her şey sizin tutumunuza bağlı."

"Bir şey daha var..." Senatör belli belirsiz tereddüt etti. "Demek istediğim..."

"Zavala mı?" diye sordu ve Landa'nın birçok kez gözlerini kırpıştırdığını gördü. "Tutuklu değil ve eğer siz işbirliğine yanaşırsanız o da rahatsız edilmeyecek. Bu sabah onunla sohbet ettim ve rejimle barışmaya çok arzulu olduğunu gördüm. Şu anda evinde olmalı. Onunla kendiniz konuşun, senatör."

"Size hemen bir cevap veremem," dedi Landa birkaç saniyenin ardından. "Bana düşünmem için birkaç saat verin."

"İstediğiniz kadar saat sizin," dedi ve ayağa kalktı. "Sizi bu gece ya da isterseniz yarın sabah arayacağım."

"Aynasızlarınız beni o zamana kadar rahat bırakacaklar mı?" diye sordu Landa bahçe kapısını açarken.

"Siz tutuklu değilsiniz, gözetim altında bile değilsiniz, istediğiniz yere gidebilir, kiminle isterseniz konuşabilirsiniz. Hoşça kalın, senatör," dedikten sonra çıktı, bahçeyi geçerken onları etrafında hissetti, rengârenk çiçeklerin arasında gidip gelirken, dönüp dururken esnek ve hoş kokuluydular, küçük ağaçların altındaysa hızlı ve ıslak. Ludovico, Hipólito, uyanın, emniyet müdürlüğüne gidiyoruz, çabuk. Landa'nın telefonlarını dinlemenizi istiyorum, Lozano."

"Merak etmeyin, Don Cayo," dedi Lozano ona bir sandalye uzatarak. "Bir devriye arabası ve üç ajanım oradalar. Telefonu iki haftadan beri dinleniyor."

"Bana bir bardak su bulun, lütfen," dedi Bermúdez. "Bir hap yutmam gerekiyor."

"Vali Lima'daki durumla ilgili bu özeti size hazırladı," dedi Lozano. "Hayır, Velarde'den hiçbir haber yok. Sınırı geçmiş olmalı. Kırk altısının arasında sadece bir tane, Don Cayo. Geri kalan hepsi tutuklandı ve hiçbir sorun yaşanmadı."

"Onları dış dünyadan koparmak gerekiyor, burada ve taşrada," dedi. "Manevi babalarının –bakanlar, milletvekilleri– telefonları her an gelmeye başlayabilir."

"Çoktan başladı, Don Cayo," dedi Lozano. "Biraz önce Senatör Arévalo aradı. Doktor Ferro'yu görmek istedi. Sizin izniniz olmadan kimsenin onunla görüşemeyeceğini söyledim."

"Evet, onların hepsini bana yönlendirin," dedi esneyerek. "Ferro'nun birçok kişiyle bağlantısı var ve onu çıkarmak için ortalığı ayağa kaldıracaklardır."

"Karısı bu sabah buraya geldi," dedi Lozano. "Ateş püskürüyordu. Başkanı ve bakanları arayacağını söyleyerek tehditler savurdu. Çok güzel bir hanım, Don Cayo."

"Ferrito'nun evli olduğunu bile bilmiyordum," dedi. "Çok güzel mi dediniz? Onu bu yüzden saklıyordur."

"Çok bitkin olduğunuz görülüyor, Don Cayo," dedi Lozano. "Neden gidip biraz dinlenmiyorsunuz? Bugün için çok önemli bir iş kaldığını sanmıyorum."

"Üç yıl önce, Juliaca'daki ayaklanma söylentilerinin çıktığı günleri hatırlıyor musunuz? Dört geceyi uyumadan geçirmiş ve hiçbir şey olmamış gibi işimize devam etmiştik. Demek ki yaşlanıyorum, Lozano."

"Size bir şey sorabilir miyim?" derken Lozano'nun iş bitirici ve emre amade suratı birden tatlılaştı. "Ortalıkta dolaşan söylentiler hakkında. Kabine değişikliği olacakmış ve sizi bakan yapacaklarmış. Bu haberin emniyette ne kadar büyük mutlulukla karşılandığını söylememe gerek yok, Don Cayo."

"Benim bakan olmamın başkanın çok işine geleceğini sanmıyorum," dedi. "Onu vazgeçirmeye çalışacağım. Fakat ısrarcı olursa kabul etmekten başka çarem kalmayacak."

"Bu muhteşem olur," dedi Lozano gülümseyerek. "Bazen bakanların yeterince deneyim sahibi olmamalarından ötürü ne kadar koordinasyon eksikliği yaşadığımızı gördünüz. Mesela General Espina ya da Doktor Arbeláez'le. Sizin bakanlığınızda her şey çok farklı olacaktır, Don Cayo."

"Pekâlâ, San Miguel'e gidip biraz dinleneceğim," dedi. "Alcibíades'i arayıp bunu ona iletir misiniz? Beni sadece çok acil bir şey olursa uyandırsın."

"Affedersiniz, yine uyuyakalmışım," diye kekeleyen Ludovico bir yandan da Hipólito'yu dürtüyordu. "San Miguel'e mi? Tamam, Don Cayo."

"Şimdi gidip dinlenin ve akşam yedide gelip beni buradan alın," dedi. "Hanımefendi banyoda mı? Evet, bana yiyecek bir şeyler hazırla, Símula. Merhaba, tat-

lım. Biraz uyuyacağım. Yirmi dört saattir bir şey yemedim."

"Suratın korkunç görünüyor," dedi Hortensia gülerek. "Dün gece yaramazlık yapmadın değil mi?"

"Seni savaş bakanıyla aldattım," diye fısıldarken kulaklarında gizemli ve inatçı bir uğultu başladı ve kalp atışlarının ritminin bozulduğunu hissetti. "Bana hemen yiyecek bir şeyler getirsinler, yoksa burada aç karnına uyuyakalacağım."

"İzin ver senin için yatağı düzelteyim," dedi Hortensia ve nevresimleri silkeleyip perdeyi kapatırken, o kendini taşlık bir yamaçtan aşağı kayıyormuş gibi hissetti ve uzaklarda, karanlığın içinde hareket eden kütleler fark etti; kaymaya, gömülmeye devam ederken birden saldırıya maruz kaldığını, o kör ve yoğun sığınaktan çekilip çıkarıldığını hissetti. Beş dakikadır sana bağırıyorum, Cayo. Emniyet müdürlüğünden arıyorlar, acilmiş."

"Senatör Landa yarım saatten beri Arjantin Büyükelçiliği'nde, Don Cayo." Gözbebeklerine iğnelerin battığını hissediyordu, Lozano'nun sesi kulaklarını zalimce çekiçliyordu. "Oraya bir servis kapısından girdi. Adamlarım o kapının büyükelçiliğe çıktığını bilmiyorlardı. Çok özür dilerim, Don Cayo."

"Skandal çıkarmak, uğradığı aşağılanmanın intikamını almak istiyor," derken duyularının, uzuvlarının bilincine yavaş yavaş yeniden varmaktaydı, ama kendi sesi kulağına hâlâ yabancı gibi gelmeye devam ediyordu. Adamlarınız orada kalmaya devam etsinler, Lozano. Eğer çıkarsa, onu tutuklayın ve emniyet müdürlüğüne götürün. Eğer Zavala evinden çıkarsa onu da tutuklayın. Alo, Alcibíades? Bana hemen Doktor Lora'yı bulun, doktorcuğum, onu hemen görmem gerekiyor. Yarım saat içinde bürosunda olacağını söyleyin."

"Doktor Ferro'nun eşi sizi bekliyor, Don Cayo," dedi

Alcibíades. "Gelmeyeceğinizi kendisine söyledim ama buradan gitmek istemiyor."

"Onu başınızdan savın ve hemen Doktor Lora'yı bulun," dedi. "Símula köşedeki polislere git ve devriye arabasına hemen ihtiyacım olduğunu söyle."

"Neler oluyor? Ne bu telaş?" diye sordu Hortensia onun çıkarıp attığı pijamayı yerden alırken.

"Sorunlar çıktı," dedi çoraplarını giyerken. "Ben ne kadar uyudum?"

"Aşağı yukarı bir saat," dedi Hortensia. "Açlıktan ölüyor olmalısın. Öğle yemeğini ısıttırayım mı?"

"Hiç zamanım yok," dedi. "Evet, Dışişleri Bakanlığı'na çavuş, tam gaz gidelim. Işıkta durma be adam, çok acelem var. Bakan beni bekliyor, geleceğim haber verildi."

"Bakan şu anda toplantıda, sizi kabul edebileceğini sanmıyorum," dedi onu tepeden tırnağa kuşkuyla inceleyen gri takım elbiseli, gözlüklü genç. "Kim geldi diyelim?"

"Cayo Bermúdez," deyince gencin yerinden fırladığını ve parlayan bir kapının ardında kaybolduğunu gördü. "Büronuza bu şekilde daldığım için çok üzgünüm, Doktor Lora. Fakat çok önemli, söz konusu olan Landa."

"Landa mı?" diye sordu ufak tefek, kel kafalı, güler yüzlü adam. "Sakın bana..."

"Evet, bir saat önce Arjantin Büyükelçiliği'ne girdi," dedi. "Muhtemelen sığınma istiyor. Gürültü çıkarıp bize sorun yaratmak istiyor."

"Madem öyle, yapılacak en iyi şey ona bir seyahat tezkeresi vermek olacaktır," dedi Doktor Lora. "Ne demişler, kaçan düşmana gümüşten köprü, Don Cayo."

"Kesinlikle olmaz," dedi. "Büyükelçiyle konuşun, doktor. Ona çok açık bir şekilde Landa hakkında bir kovuşturma bulunmadığını ve ülkeden istediği zaman kendi pasaportuyla çıkabileceğini söyleyin."

"Ben ancak bu sözün tutulacağından emin olursam böyle bir teminat verebilirim, Don Cayo," dedi Doktor Lora isteksizce gülümseyerek. "Aksi takdirde düşünsenize hükümet nasıl bir duruma..."

"Söz tutulacak," dedi hemen, ama Doktor Lora tarafından kuşkuyla incelendiğini gördü. Bir süre sonra doktor gülümsemeyi bıraktı, iç çekti ve bir zile bastı.

"Tam da şu anda büyükelçi sizi arıyor," dedi odayı tüysüz suratında bir tebessümle geçen ve bir tür reverans yapan gri takım elbiseli genç. "Bu ne tesadüf, sayın bakan."

"Pekâlâ, artık onun sığınma talebinde bulunduğunu biliyoruz," dedi Doktor Lora. "Evet, ben büyükelçiyle konuşurken siz de sekreterlikten telefonlarınızı edebilirsiniz, Don Cayo."

"Telefonunuzu kullanabilir miyim? Özel bir görüşme olacak, lütfen," dedi ve grili gencin suratının bir anda kızardığını ve gücenik gözlerle onaylayıp gittiğini gördü. "Landa her an büyükelçilikten çıkabilir, Lozano. Ona dokunmayın. Sadece yaptıklarından beni haberdar edin. Evet, büromda olacağım."

"Anlaşıldı, Don Cayo." İnce, uzun, gri genç adam koridorda dolaşıyordu. "Eğer evinden çıkarsa, Zavala'ya da mı? Tamam, Don Cayo."

"Gerçekten sığınma istemişti," dedi Doktor Lora. "Büyükelçi şaşkındı. Landa, parlamentonun liderlerinden biri, buna inanamıyordu. Tutuklanmayacağı ve ne zaman isterse seyahat edebileceği sözünden hoşnut kaldı."

"Üzerimden büyük bir yükü aldınız, doktor," dedi. "Şimdi bu konuyu sonlandırmaya çalışacağım. Çok teşekkürler, doktor."

"Şu anda zamanı olmasa da sizi ilk kutlayan kişi olmak isterim," dedi Doktor Lora gülümseyerek. "Bağım-

sızlık Günü'nde kabineye gireceğinizi öğrenmek beni çok mutlu etti, Don Cayo."

"Bunlar söylentiden ibaret," dedi. "Şu an için alınmış bir karar yok. Başkan bana bu konudan henüz bahsetmedi ve ben de kabul edecek miyim bilmiyorum."

"Buna çoktan karar verildi ve hepimiz büyük mutluluk duyduk," dedi Doktor Lora, kolunu tutarak. "Bir fedakârlık yapıp kabul etmelisiniz. Başkan size güveniyor ve bunda çok haklı. Görüşmek üzere, Don Cayo."

"Görüşmek üzere, efendim," dedi grili, genç bir baş selamıyla.

"Görüşmek üzere," dedi ve kendi elleriyle sertçe asılıp koparark onu hadım ettikten sonra peltemsi kütleyi Hortensia'ya attı: Ye şunu. "İçişleri Bakanlığı'na gidiyoruz, çavuş. Sekreterlerin hepsi çıktı mı? Neler oluyor, doktorcuğum? Betiniz benziniz atmış."

"France Presse, Associated Press, United Press, hepsi haberi veriyorlar, Don Cayo, telgraflara bakın," dedi Doktor Alcibíades. "Onlarca tutukludan bahsediyorlar. Bu haberi nereden aldılar, Don Cayo?"

"Haberlerin çıkış noktası Bolivya, bu Velarde'nin işi, şu avukat bozuntusu var ya," dedi. "Ama Landa da olabilir. Bu ajanslar bu telgrafları almaya ne zaman başlamışlar?"

"En fazla yarım saat oldu," dedi Doktor Alcibíades. "Muhabirler bizi aramaya başladılar bile. Buraya üşüşmeleri çok uzun sürmez. Hayır, bu telgrafları henüz radyolara göndermediler."

"Artık sırrı saklamak mümkün olmadığına göre resmî bir açıklama yapmak gerekecek," dedi. "Ajansları arayın, bu telgrafları dağıtmasınlar, resmî açıklamayı beklesinler. Lütfen bana Lozano ve Paredes'i bağlayın."

"Evet, Don Cayo," dedi Lozano. "Senatör Landa biraz önce evine girdi."

"Oradan çıkmasına izin vermeyin," dedi. "Hiçbir yabancı muhabirle telefon görüşmesi yapmadığına emin misiniz? Evet, sarayda olacağım, beni oradan arayın."

"Binbaşı Paredes diğer telefonda, Don Cayo," dedi Doktor Alcibíades.

"Biraz hızlı davrandın, bu geceki kutlamanın beklemesi gerekecek," dedi. "Telgrafları gördün mü? Evet, nereden çıktığını biliyorum. Velarde, elimizden kaçan bir Arequipa'lı. İsim vermiyorlar. Sadece Espina'nın adı geçiyor."

"Onları biraz önce General Llerena'yla birlikte okuduk ve şimdi saraya gidiyoruz," dedi Binbaşı Paredes. "Vahim bir durum. Başkan bu olayın ortalığa yayılmasını her ne pahasına olursa olsun engellemek istiyordu."

"Hepsini yalanlayan bir resmî açıklamanın yapılması gerekiyor," dedi. "Henüz çok geç değil; eğer Espina ve Landa'yla bir anlaşmaya varılırsa. Bu arada, Dağlı'dan ne haber?"

"İnat ediyor, General Pinto onunla iki defa konuştu," dedi Paredes. "Eğer başkan izin verirse General Llerena da konuşacak. Pekâlâ, sarayda görüşürüz o zaman."

"Gidiyor musunuz, Don Cayo?" diye sordu Doktor Alcibíades. "Az daha unutuyordum. Doktor Ferro'nun hanımı. Bütün öğleden sonra buradaydı. Geri döneceğini ve eğer gerekirse bütün geceyi burada oturarak geçireceğini söyledi."

"Eğer geri gelirse güvenliği çağırıp onu dışarı attır," dedi. "Ve buradan hiçbir yere ayrılma, doktorcuğum."

"Arabasız mısınız?" diye sordu Doktor Alcibíades. "Benimkini almak ister misiniz?"

"Kullanmayı bilmiyorum, bir taksiye binerim," dedi. "Evet, ahbap, Başkanlık Sarayı'na."

"Geçiniz, Don Cayo," dedi Binbaşı Tijero. "General Llerena, Doktor Arbeláez ve Binbaşı Paredes sizi bekliyorlar."

"Biraz önce General Pinto'yla konuştum, Espina'yla sohbeti gayet olumlu geçmiş," dedi Binbaşı Paredes. "Başkan, dışişleri bakanıyla görüşüyor."

"Yabancı radyolar olayı başarısız bir ihtilal girişimi olarak veriyorlar," dedi General Llerena. "İşte görüyorsunuz, Bermúdez, sırrı saklamak için o üçkâğıtçılarla onca beyin jimnastiği ve elde var sıfır."

"Eğer General Pinto, Espina'yla bir anlaşmaya varırsa haber otomatikman yalanlanmış olacak," dedi Binbaşı Paredes. "Şimdi bütün sorun Landa."

"Siz senatörün arkadaşısınız, Doktor Arbeláez," dedi. "Landa size güvenir."

"Onunla biraz önce telefonda konuştum," dedi Doktor Arbeláez. "O çok gururlu bir adam ve beni dinlemek dahi istemedi. Onunla ilgili olarak yapılabilecek bir şey yok, Don Cayo."

"Ona bu işten paçayı kurtarma şansı sunulacak ve o kabul etmek istemeyecek ha," dedi General Llerena. "O halde bir skandal yaratmadan önce onu tutuklamak gerekir."

"Ben bunun olmayacağına dair söz verdim ve sözümü tutacağım," dedi. "Siz Espina'yla ilgilenin, general, Landa'yı bana bırakın."

"Size telefon var, Don Cayo," dedi Binbaşı Tijero. "Evet, bu taraftan."

"Şahıs kısa bir süre önce Doktor Arbeláez'le konuştu," dedi Lozano. "Sizi şaşırtacak bir şey var burada, Don Cayo. Evet, şimdi size ses kaydını dinleteceğim."

"Şimdilik beklemekten başka bir şey yapamam," dedi Doktor Arbeláez. "Ama başkanla barışmak için Bermúdez çakalının kovulması şartını ileri sürersen eminim ki kabul edecektir."

"Landa'nın evine Zavala hariç kimsenin girmesine izin vermeyin, Lozano," dedi. "Uyuyor muydunuz, Don

Fermín? Sizi uyandırdığım için üzgünüm, ama acil bir konu. Landa bizimle anlaşma yapmak istemiyor ve zorluklar çıkarıp duruyor. Senatörü çenesini kapalı tutmaya ikna etmemiz gerekiyor. Sizden ne isteyeceğimin farkında mısınız, Don Fermín?"

"Elbette ki farkındayım," dedi Don Fermín.

"Yurtdışında söylentiler dolaşmaya başladı ve biz bunların daha da artmasını istemiyoruz," dedi. "Espina'yla belli bir anlaşma noktasına geldik, geriye sadece senatörün aklını başına almasını sağlamak kalıyor. Siz bize yardım edebilirsiniz, Don Fermín."

"Landa ters davranma lüksünü kendine sunabilir," dedi Don Fermín. "O servetini hükümete borçlu değil."

"Ama siz borçlusunuz," dedi. "Görüyorsunuz, durum acil ve ben sizinle böyle konuşmak zorundayım. Hükümetle yapmış olduğunuz bütün sözleşmelere saygı gösterileceğinin sözünü vermem sizin için yeterli olur mu?"

"Bu sözün tutulacağına dair ne garantim olacak?" diye sordu Don Fermín.

"Şu an için sadece benim sözüm," dedi. "Şimdilik size başka bir garanti veremem."

"Tamam, sözünüzü kabul ediyorum," dedi Don Fermín. "Gidip Landa'yla konuşacağım. Eğer adamlarınız evimden çıkmama izin verirlerse."

"General Pinto şimdi geldi, Don Cayo," dedi Binbaşı Tijero.

"Espina oldukça rasyonel göründü, Don Cayo," dedi Paredes. "Fakat bedeli bir hayli yüksek. Başkanın kabul edeceğinden şüpheliyim."

"İspanya Büyükelçiliği," dedi General Pinto. "General ve eski bakan sıfatları göz önünde bulundurulduğunda Londra Askerî Ataşeliği'nin onun için seviye kaybı anlamına geleceğini söylüyor."

"Alt tarafı bu," dedi General Llerena. "İspanya Büyükelçiliği."

"Şu anda boşta ve orayı Espina'dan daha iyi kim doldurabilir ki?" dedi. "O görevi başarıyla yerine getirecektir. Doktor Lora'nın da bizimle hemfikir olacağına eminim."

"Ülkeyi kan ve ateşe sürükleme teşebbüsünde bulunmuş olmanın güzel ödülü," dedi General Llerena.

"Ortalıkta dolaşan haberlere yarın Espina'nın İspanya Büyükelçisi olarak atandığını ilan etmekten daha güzel bir yalanlama olabilir mi?" dedi.

"İzin verirseniz, ben de aynı şekilde düşünüyorum, general," dedi General Pinto. "Espina bu şartı ileri sürdü ve başkasını kabul etmeyecektir. Bunun alternatifi onu yargılamak ya da sürgüne göndermek. Lakin ona karşı yapılacak her türlü disiplin tedbirinin birçok subay üzerinde olumsuz etkisi olacaktır."

"Her zaman aynı şekilde düşünmesek de, Don Cayo, bu sefer sizinle hemfikirim," dedi Doktor Arbeláez. "Ben meseleye bu şekilde yaklaşıyorum. Eğer cezalandırmama ve barış yapma yönünde bir karar alınmışsa, General Espina'ya rütbesine uygun bir görev vermek en iyisi olacaktır."

"Espina konusu bir şekilde halledildi," dedi Paredes. "Landa'dan ne haber? Eğer o çenesini kapamazsa her şey boşa gidecek."

"O da mı bir büyükelçilikle ödüllendirilecek?" diye sordu General Llerena.

"Bunun ilgisini çekeceğini sanmıyorum," dedi Doktor Arbeláez, "daha önce birçok kez büyükelçilik yaptı."

"Eğer Landa yarın çıkıp bizim yalanlamamızı yalanlayacaksa, o telgraflara karşı bir yalanlamayı nasıl yayımlayabiliriz bilemiyorum," dedi Paredes.

"Evet, binbaşı, özel bir görüşme yapmak için telefonu kullanmak istiyorum," dedi. "Alo, Lozano? Senatörün

telefonunu dinlemeyi şimdilik kaldırın. Onunla bir görüşme yapacağım ve bu görüşmenin kaydedilmemesi gerekiyor."

"Senatör burada değil, ben kızıyım," dedi endişeli bir genç kız sesi ve o, kızı aceleyle, bileklerinin ve ayaklarının şişmesine neden olan rasgele kördüğümlerle bağladı. "Kim aradı diyeyim?"

"Bana hemen onu verin, senyorita, Başkanlık Sarayı'ndan aranıyor, çok acil." Hortensia kemeri hazırlamıştı, Queta da, o da. "Size Espina'nın İspanya Büyükelçisi olarak atandığı haberini vermek istiyorum, senatör. Umarım bu kuşkularınızı dağıtır ve tutumunuzu değiştirir. Biz sizi bir dostumuz olarak görmeye devam ediyoruz."

"İnsan dostunu tutuklamaz," dedi Landa. "Evimin etrafı neden kuşatılmış halde? Neden evimden çıkmama izin vermiyorsunuz? Lora'nın büyükelçiye verdiği sözlere ne oldu? Dışişleri bakanınızın sözünün bir değeri yok mu?"

"Olan bitenler hakkında yurtdışında söylentiler dolaşıyor ve biz onları yalanlamak istiyoruz," dedi. "Zavala'nın yanınızda olduğunu tahmin ediyorum, her şeyin nasıl size bağlı olduğunu herhalde anlatmıştır. Bana şartlarınızı söyleyin, senatör."

"Bütün arkadaşlarıma koşulsuz özgürlük," dedi Landa. "Rahatsız edilmeyecekleri ve bulundukları makamlardan kovulmayacaklarına dair resmî olarak söz verilmesini istiyorum."

"Kayıtlı olmayanların Restorasyon Partisi'ne girmeleri koşuluyla kabul ediyorum," dedi. "Gördüğünüz gibi sözde değil özde bir barışma istiyoruz. Siz iktidardaki partinin liderlerinden birisiniz, arkadaşlarınız da gelip onun bir parçası olsunlar. Tamam mı?"

"Rejimle ilişkilerimi yeniden kurmak için bir adım attığım anda bunun beni politik olarak yıpratmak için

kullanılmayacağını bana kim garanti ediyor?" diye sordu Landa. "Bana yeniden şantaj yapmak istenmeyeceğini?"

"Bağımsızlık Günü'nde hem meclisin hem de senatonun başkanlıkları değişecek," dedi. "Size senato başkanlığını öneriyorum. Hiçbir misilleme yapılmayacağına dair başka kanıt istiyor musunuz?"

"Senato başkanlığı beni ilgilendirmiyor," dedi Landa ve o rahat bir nefes aldı: Senatörün sesinde herhangi bir hınç kalmamıştı. "Her halükârda bunu düşünmeliyim."

"Başkanın adaylığınızı destekleyeceğinin sözünü veriyorum," dedi. "Çoğunluğun sizi seçeceğinin sözünü veriyorum."

"Pekâlâ, şu polisler evimin etrafından kaybolsunlar," dedi Landa. "Şimdi ne yapmam gerekiyor?"

"Hemen saraya gelin, parlamento liderleri başkanla toplantı halindeler ve sadece siz eksiksiniz," dedi. "Elbette her zamanki dostane tavırla karşılanacaksınız, senatör."

"Evet, parlamenterler gelmeye başladılar, Don Cayo," dedi Binbaşı Tijero.

"Bu notu başkana götürün, binbaşı," dedi. "Senatör Landa toplantıya katılacak. Evet, kendisi. Neyse ki sorun çözüldü."

"Gerçekten mi?" diye sordu Paredes göz kırparak. "Buraya mı geliyor?"

"Rejimin adamı olarak, çoğunluk partisinin lideri olarak," diye mırıldandı. "Evet, şu anda yolda olmalı. Zaman kazanmak için, açıklamayı kâğıda dökmeye başlasak fena olmaz. Öyle bir komplo olmadığı söylenecek ve ordu komutanlarının destek telgraflarına değinilecek. Bu açıklamayı yazmak için en uygun kişi sizsiniz, doktor."

"Bunu zevkle yapacağım," dedi Doktor Arbeláez. "Fakat artık neredeyse halefim olduğunuza göre bu açıklamaları yazmak için pratik yapmaya başlamanız iyi olurdu, Don Cayo."

"Oradan oraya koşturduk, Don Cayo," dedi Ludovico. "San Miguel'den Italia Meydanı'na, Italia Meydanı'ndan buraya."

"Uykusuzluktan ölüyor olmalısınız, Don Cayo," dedi Hipólito. "Biz hiç olmazsa öğleden sonra birkaç saat uyuduk."

"Şimdi sıra bende," dedi. "Bakanlığa bir uğrayalım, oradan Chaclacayo'ya gideceğiz."

"İyi akşamlar, Don Cayo," dedi Doktor Alcibíades. "Senyora Ferro burada ve..."

"Açıklamayı basına ve radyolara gönderdiniz mi?" diye sordu.

"Sizi sabah sekizden beri bekliyorum ve şu anda saat akşamın dokuzu," dedi kadın. "Sadece on dakikalığına bile olsa benimle görüşmelisiniz, Senyor Bermúdez."

"Senyora Ferro'ya sizin çok meşgul olduğunuzu açıkladım," dedi Doktor Alcibíades. "Ama o..."

"Pekâlâ, on dakika, hanımefendi," dedi. "Biraz odama gelir misiniz, doktorcuğum?"

"Neredeyse dört saat boyunca koridorda bekledi," dedi Doktor Alcibíades. "Onu başımdan savmak ne güzellikle ne de zorla mümkün oldu, Don Cayo."

"Size güvenliği çağırıp onu buradan çıkarmanızı söylemiştim," dedi.

"Dediğinizi yapacaktım ama General Espina'nın atandığını haber veren açıklama gelince durumun değişmiş olabileceğini düşündüm," dedi Doktor Alcibíades. "Belki de Doktor Ferro salıverilecekti."

"Evet, durumlar değişti ve Ferro'yu da serbest bırakmak gerekecek," dedi. "Açıklama her yere ulaştı mı?"

"Bütün gazetelere, ajanslara ve radyolara gitti," dedi Doktor Alcibíades. "Radio Nacional onu yayınladı bile. Hanımefendiye kocasının serbest kalacağını söyleyip göndereyim mi?"

"Ona güzel haberi ben vereceğim," dedi. "Evet, bu sefer mesele sona erdi. Çok yorgun olmalısınız, doktorcuğum."

"Gerçekten öyle, Don Cayo," dedi Doktor Alcibíades. "Neredeyse üç günden beri uyumuyorum."

"Biz güvenlikle ilgilenenler bu hükümet için gerçek anlamda çalışan yegâne kişileriz," dedi.

"Senatör Landa gerçekten saraydaki parlamenterler toplantısına geldi mi?" diye sordu Doktor Alcibíades.

"Beş saat boyunca sarayda kaldı ve yarın onun başkanla el sıkışırken çekilmiş bir fotoğrafı yayımlanacak," dedi. "Çok zahmetli oldu ama en sonunda başardık. O hanımı içeri gönderin ve gidip dinlenin, doktorcuğum."

"Kocama ne olduğunu öğrenmek istiyorum," dedi kadın kararlı bir şekilde ve o, kadının buraya talepte bulunmaya ya da ağlamaya değil kavga etmeye geldiğini düşündü. "Onu neden tutuklattınız, Senyor Bermúdez."

"Eğer bakışlarla bir insan öldürülebilseydi ben herhalde çoktan kurbanınız olmuştum," dedi gülümseyerek. "Sakin olun hanımefendi. Buyurun oturun. Ferro dostumuzun evli olduğunu, dahası bu kadar güzel bir evliliği olduğunu bilmiyordum."

"Bana cevap verin onu neden tutuklattınız?" diye sert bir biçimde tekrarladı kadın ve adam neler olduğunu düşündü. "Onu görmeme neden izin vermediler?"

"Bu sizi şaşırtabilir ama tüm saygımla size bir şey soracağım." Acaba çantasında bir tabanca mı var?, benim bilmediğim bir şeyi biliyor mu? "Sizin gibi bir kadın Ferro dostumuzla nasıl evli olabilir, hanımefendi?"

"Çok dikkat edin, Senyor Bermúdez, benim hakkımda yanlış izlenimlere kapılmayın," diye sesini yükseltti kadın: Muhtemelen alışık değildi, ilk sefer olmalıydı. "Ne bana karşı saygısızlık etmenize ne de kocam hakkında kötü konuşmanıza müsaade ederim."

"Ben onun hakkında kötü konuşmuyorum, sizin hakkınızda iyi konuşuyorum," dedi ve kadının oraya gelmesi için zorlandığını, gelmiş olmaktan tiksindiğini ve onu başkalarının yolladığını düşündü. "Sizi incittiysem bağışlayın."

"O neden tutuklu, onu ne zaman serbest bırakacaksınız?" diye tekrarladı kadın. "Söyleyin bana, kocama ne yapacaksınız?"

"Bu odaya sadece polisler ve devlet görevlileri gelir," dedi. "Nadiren bir kadın gelir, sizin gibisiyse asla. İşte bu yüzden ziyaretiniz beni böylesine etkiledi, hanımefendi."

"Benimle dalga geçmeye devam edecek misiniz?" diye titreyerek mırıldandı kadın. "Böyle amirane davranmayın, beni istismar etmeyin, Senyor Bermúdez."

"Pekâlâ, hanımefendi, neden tutuklandığını kocanız size açıklayacaktır," derken düşünüyordu: Onun esas istediği neydi? Neyi söylemeye cesaret edemiyordu? "Onun için endişelenmeyin. Ona çok iyi bakılıyor ve hiçbir eksiği yok. Aslında var, sizin eksikliğinizi hissediyordur, ama yerinizi doldurabilmemiz maalesef mümkün değil."

"Bu kadar kabalık yeter, bir hanımefendiyle konuştuğunuzu unutmayın," dedi kadın ve o düşündü: Tamam kararını verdi, şimdi onu söyleyecek, onu yapacak. "Bir beyefendi gibi davranmaya çalışın."

"Ben bir beyefendi değilim ve siz de buraya bana davranış kurallarını öğretmeye değil başka bir sebeple geldiniz," diye mırıldandı. "Kocanızın neden tutuklandığını gayet iyi biliyorsunuz. Şimdi bana hemen buraya geliş sebebinizi söyleyin."

"Size bir anlaşma teklif etmeye geldim," diye kekeledi kadın. "Kocamın yarın ülkeden çıkması gerekiyor. Bunun için şartlarınızı öğrenmek istiyorum."

"Şimdi her şey açıklığa kavuşuyor," dedi başını salla-

yarak. "Ferrito'yu serbest bırakma şartlarımı, yani ne kadar para istediğimi soruyorsunuz?"

"Görmeniz için biletleri yanımda getirdim," dedi kadın öne doğru eğilerek. "New York uçağı sabah onda kalkıyor. Onu bu gece salıvermeniz gerekiyor. Sizin çek kabul etmediğinizi biliyorum. Bir araya getirebildiğim bütün nakit para bu kadar."

"Bu hiç fena değil, hanımefendi." Beni ağır ateşte, gözlerime iğneler batırarak, tırnaklarınla derimi yüzerek öldürüyorsun: Onu soydu, bağladı, çömeltti ve kırbacı istedi. "Üstelik dolar olarak. Burada ne kadar var? Bin mi, iki bin mi?"

"Başka nakit toparlayamadım, başka nakit paramız yok," dedi kadın. "Size bir belge imzalayabiliriz ya da siz ne derseniz onu yaparız."

"Bana içtenlikle neler olup bittiğini söyleyin, o zaman birbirimizi daha iyi anlayabiliriz," dedi. "Ferrito'yu yıllardan beri tanırım, hanımefendi. Siz bunları Espina meselesinden ötürü yapmıyorsunuz. Bana samimiyetinizle söyleyin. Sorununuz ne?"

"Yarın o uçağa binmesi ve Peru'dan çıkması gerekiyor, siz bunun sebebini biliyorsunuz," dedi kadın çabucak. "Bu onun için bir ölüm kalım meselesi. Sizden bir iyilik istemiyorum, Senyor Bermúdez, bir anlaşma öneriyorum. Bana şartlarınızı söyleyin, başka ne yapmamız gerekiyor?"

"Bu biletleri ihtilal teşebbüsü başarısızlığa uğrarsa diye almadınız, bu bir turistik gezi değil," dedi. "Şimdi anlıyorum, çok daha kötü bir işe bulaştı. Mesele gümrük kaçakçılığı da değil, o halledildi, o işin üstünün örtülmesi için ona yardımcı oldum. Şimdi anlamaya başlıyorum, hanımefendi."

"Onun iyi niyetinden faydalandılar, ismini kullanmalarına müsaade etti ve şimdi her şey üzerine yıkılı-

yor," dedi kadın. "Bunu yapmak benim için çok zor, Senyor Bermúdez. "Ülkeden çıkması gerekiyor ve siz bunu çok iyi biliyorsunuz."

"Güney Chico'daki konut projeleri," diye mırıldandı. "Tabii ya, şimdi anladım, hanımefendi. Ferrito'nun neden Espina'yla birlikte komploculuğa karıştığını şimdi çok net anlıyorum. Espina kendisine yardım etmesi karşılığında onu bu zor durumdan kurtarmayı mı önerdi?"

"Mahkemelerde çoktan davalar açıldı, onu bu işe sokan sefiller kaçıp gittiler," dedi kadın bitkin bir sesle. "Milyonlarca *sol* söz konusu, Senyor Bermúdez."

"Evet biliyordum, hanımefendi, ama felaketin bu kadar yakın olduğundan haberim yoktu," dedi başını sallayarak. "Ortak olduğu Arjantinliler kaçtılar mı? Demek Ferrito da var olmayan o evleri satın alan yüzlerce insanı yüzüstü bırakarak kaçıp gidecekti. Milyonlarca *sol*, tabii ki. Neden komploculuğa bulaştığını, sizin buraya niçin geldiğinizi şimdi anlıyorum."

"O bütün bunların sorumluluğunu tek başına sırtında taşıyamaz, bu işte o da aldatıldı," dedi kadın ve o, kadının ağlayacağını düşündü. "Eğer o uçağa binmezse..."

"Komplocu olarak değil ama dolandırıcı olarak içeride uzun yıllar yatacak," dedi üzgün bir ifadeyle başını sallayarak, "ve yurtdışına çıkardığı para da oralarda çürüyecek."

"Tek kuruş bile çıkarmadı," dedi kadın sesini yükselterek. "Onun iyi niyetini istismar ettiler. Bu iş onu mahvetti."

"Neden buraya gelme cüretini gösterdiğinizi şimdi anlıyorum," diye yumuşak bir sesle tekrarladı. "Sizin gibi bir hanımefendinin kalkıp benim büroma gelmesi, kendini bu şekilde alçaltması. Hepsi skandal patladığında burada olmamak, kendi soyadınızı gazetelerin suç haberleri sayfalarında görmemek içinmiş."

"Kendim için değil, çocuklarım için," diye gürledi kadın; ama derin bir nefes aldı ve sesini alçalttı. "Daha fazla toparlayamadım. O halde bunu bir ön ödeme olarak kabul edin. Size bir belge ya da istediğiniz şeyi imzalayacağız."

"Bu dolarları yolculuk için saklayın, Ferrito ve sizin onlara benden daha çok ihtiyacınız var," dedi çok yavaşça ve kadının hareketsizleştiğini gördü, gözlerini, dişlerini gördü. "Ayrıca siz bütün bu paradan çok daha fazlası edersiniz. Tamam, bu bir anlaşma. Bağırmayın, ağlamayın, bana evet ya da hayır deyin. Birlikte biraz zaman geçirelim, Ferro'yu çıkaralım ve yarın da o uçağa binin."

"Buna nasıl cüret edersiniz, aşağılık herif." Ve onun burnunu, ellerini, omuzlarını gördü ve düşündü: bağırmıyor, ağlamıyor, şaşırmış görünmüyor, gitmiyor. "Sefil melez, alçak."

"Ben bir beyefendi değilim, işin bedeli bu, bunu siz de biliyordunuz," diye mırıldandı. "Elbette size tam bir gizlilik ve ketumluğu garanti edebilirim. Bu bir tavlama olayı değil, bir anlaşma, ona öyle yaklaşın. Ve kararınızı hemen verin, zira on dakika geçti, hanımefendi."

"Chaclacayo'ya mı?" diye sordu Ludovico. "Tamam, efendim, San Miguel'e."

"Evet, ben burada kalıyorum," dedi. "Gidin uyuyun ve yedide beni almaya gelin. Buradan, hanımefendi. Bahçede kalırsanız donacaksınız. Biraz girin, gitmek istediğiniz zaman bir taksi çağıracak ve evinize kadar size eşlik edeceğim."

"İyi akşamlar, beyefendi, görünüşümü bağışlayın, yatmaya hazırlanıyordum," dedi Carlota. "Hanımefendi burada değil, Senyorita Queta'yla birlikte çıktıklarında henüz erkendi."

"Biraz buz çıkar ve git yat, Carlota," dedi. "İçeri geçin, kapıda kalmayın, buyurun oturun, ben bir içki ha-

zırlayacağım. Suyla mı sodayla mı istersiniz? Sek, yani benim içtiğim gibi."

"Bu ne anlama geliyor?" diye sordu kadın en sonunda sert bir tonda. "Beni nereye getirdiniz?"

"Evi beğenmediniz mi?" diye sordu gülümseyerek. "Pekâlâ, siz çok daha şık mekânlara alışık olmalısınız."

"Nerede olduğunu sorduğunuz o kadın kim?" diye nefesini tutarak fısıldadı.

"Sevgilim, ismi Hortensia," dedi. "Buz bir mi iki mi? Şerefinize, hanımefendi. Şu işe bakın, içmek istemiyordunuz ama kadehinizdekini bir dikişte bitirdiniz. Size bir tane daha hazırlıyorum o halde."

"Biliyordum, beni uyarmışlardı, siz bu dünyadaki en rezil ve en aşağılık insansınız," dedi kadın çok alçak sesle. "Sizin derdiniz ne? Beni aşağılamak mı? Beni bu yüzden mi buraya getirdiniz?"

"Birkaç kadeh bir şey içmek ve biraz sohbet etmek için," dedi. "Hortensia benim gibi kaba bir melez değildir. Sizin kadar incelikli ve saygıdeğer değil, ama yeterince prezantabl biridir."

"Devam edin, başka ne var?" dedi kadın. "Bu iş nereye varacak? Devam edin."

"Bunun sizi tiksindirmesinin sebebi her şeyden önce benimle olacak olması," dedi. "Eğer ben sizin gibi biri olsaydım belki o kadar tiksinti hissetmezdiniz, değil mi?"

"Evet." Bir saniyeliğine kadının dişleri takırdamayı, dudakları titremeyi bıraktılar. "Ama saygıdeğer bir beyefendi böyle aşağılık bir şey yapmazdı."

"Sizin midenizi bulandıran başka bir erkekle yatma fikri değil, bir melezle yatacak olmak," dedi içkisini yudumlayarak. "Bekleyin, içkinizi tazeleyeceğim."

"Ne bekliyorsunuz? Bu kadar yeter, şantajlarınızın karşılığını tahsil ettiğiniz yatak nerede?" diye sordu kadın. "İçki içmeye devam edersem daha mı az tiksineceğimi sanıyorsunuz?"

"Ah, işte Hortensia da geliyor," dedi, "kalkmayın, buna gerek yok. Merhaba tatlım. Sana isimsiz hanımefendiyi takdim edeyim. Bu da Hortensia, hanımefendi. Biraz çakırkeyif ama gördüğünüz gibi oldukça prezantabl."

"Biraz mı? Doğrusu her an sızıp kalabilirim," dedi Hortensia gülerek. "Merhaba, isimsiz hanımefendi, çok memnun oldum. Geleli çok oldu mu?"

"Çok fazla olmadı," dedi. "Otur, sana da bir içki hazırlayayım."

"Bunu kıskançlıktan sorduğumu sanma, isimsiz hanımefendi, sadece meraktan," dedi Hortensia gülerek. "Ben güzel kadınları asla kıskanmam. Of, tükenmiş durumdayım. Sigara içmek ister misin?"

"Al, seni kendine getirmek için," dedi ona kadehi uzatırken. "Neredeydin?"

"Lucy'nin partisinde," dedi Hortensia. "Queta'dan beni eve getirmesini istedim çünkü hepsi çoktan kontrolden çıkmışlardı. Lucy delisi striptiz yaparak çırılçıplak soyundu, yemin ederim. Şerefine, isimsiz hanımefendi."

"Ferro dostumuz bunu öğrendiğinde Lucy'yi fena dövecek," dedi gülümseyerek. "Lucy, Hortensia'nın bir arkadaşı, hanımefendi, Ferro adında bir şahsın da metresi."

"Ne dövmesi canım, tam tersine," dedi Hortensia bir kahkaha atarak ve kadına doğru dönerek. "Lucy'nin böyle delilikler yapmasına bayılır, tam bir ahlaksız hovardadır. Ferrito'nun Lucy'yi burada, yemek masasının üzerinde çırılçıplak dans ettirdiği günü hatırlamıyor musun, tatlım? Söylesene, kadehleri nasıl kupkuru bırakıyorsun, isimsiz hanımefendi. Misafirine bir içki daha koysana, pinti herif."

"Ferro dostumuz sempatik birisidir," dedi. "Mevzu âlem yapmak olduğunda yorulmak nedir bilmez."

"Özellikle de mevzu kadınlar olduğunda," dedi Hortensia. "Partiye gelmedi, Lucy çıldırmıştı ve eğer on ikiye

kadar gelmezse evini arayıp bir skandal çıkaracağını söyledi. Burası çok sıkıcı, hadi biraz müzik koyalım."

"Benim gitmem gerekiyor," diye kekeledi kadın, koltuğundan kalkmadan ve ikisine de bakmadan. "Lütfen bana bir taksi çağırın."

"Bu saatte tek başına taksiye mi bineceksin?" diye sordu Hortensia. "Korkmuyor musun? Şoförlerin hepsi birer haydut."

"Daha önce bir yeri aramam gerekiyor," dedi. "Alo, Lozano? Sabah yedide Doktor Ferro'nun serbest bırakılmasını istiyorum. Evet, bizzat siz ilgilenin, Lozano. Saat tam yedide. Hepsi bu kadar, Lozano, iyi geceler."

"Ferro mu? Ferrito mu?" diye sordu Hortensia. "Ferrito tutuklu mu?"

"İsimsiz hanımefendiye bir taksi çağır ve çeneni kapalı tut, Hortensia," dedi. "Şoför için endişelenmeyin, hanımefendi. Köşedeki polis aracına size eşlik etmelerini söyleyeceğim. Borcu ödenmiş kabul edin."

III

Hanımefendi Don Cayo'yu sevmiş miydi? Çok değil. Onun için değil tek kuruş bırakmadan çekip gitmesine ağlamıştı: Aşağılık köpek. Senin suçun, diyordu Senyorita Queta, ona onca kez söylemişti, sana bir araba bile almadı, üzerine bir ev bile almadı. Fakat ilk haftalarda San Miguel'deki yaşam neredeyse hiç değişmedi; kiler ve buzdolabı her zamanki gibi doluydu, Símula'nın hanımefendiye verdiği hesaplarda eskisi gibi şişirme vardı, ay sonunda maaşlarını tam olarak aldılar. O pazar, Bertoloto'da buluşur buluşmaz hanımefendi hakkında konuşmaya başladılar. Şimdi ona ne olacak, ona kim yardım edecek, diye merak ediyordu Amalia. O ise hanımefendinin çok anasının gözü olduğunu daha horozlar ötmeden başka bir para babasını bulacağını söylüyordu. Onun hakkında böyle konuşma, dedi Amalia, hoşuma gitmiyor. Bir Arjantin filmine girdiler ve sinemadan çıktıklarında Ambrosio Arjantinliler gibi konuşmaya başladı; deli şey, diyordu Amalia gülerek ve birden Trinidad'ın yüzü gözlerinin önünde belirdi. Chiclayo Sokağı'ndaki odacıkta soyundukları sırada kırk yaşlarında takma kirpikli bir kadın gelip Ludovico'yu sordu. Ambrosio ona Arequipa'ya gittiğini ve henüz oradan dönmediğini söyleyince kadının suratına bir matem havası yerleşti. Kadın

gittikten sonra Amalia kadının kirpikleriyle dalga geçmeye başladı, Ambrosio da Ludovico'yu sadece kokonaların sorduğunu söylüyordu. Bu arada, Ludovico ne durumdaydı acaba? Başına bir şey gelmemiş olmasını umuyordu, zavallı hiç istemeyerek gitmişti. Şehir merkezinde bir şeyler atıştırdılar ve hava kararana kadar yürüdüler. República Caddesi'nde bir banka oturup sohbet ettiler ve geçen arabalara baktılar. Hafif bir rüzgâr esiyordu, Amalia ona sokuldu ve Ambrosio kolunu ona doladı: Kendi evinin olmasını ve benim de kocan olmamı ister miydin, Amalia? Genç kadın ona şaşkınlıkla baktı. Evlenip çocuk sahibi olabilecekleri gün yakında gelecekti, Amalia, bunun için para biriktiriyordu. Gerçekten olacak mıydı? Bir evleri, çocukları olacak mıydı? Bu ona öylesine uzak, öylesine zor görünüyordu ki, yatağında sırtüstü uzanmış Amalia kendini onunla yaşarken, ona yemek yaparken ve çamaşırlarını yıkarken hayal etmeye çalışıyordu. Fakat olmuyordu. Neden ki, sersem? Her gün onca insan evlenmiyor muydu? O halde neden sen de onunla evlenemeyesin?

Bir gün hanımefendi eve büyük bir hışımla girdiğinde beyefendi gideli yaklaşık bir ay olmuştu: Tamam Quetita, önümüzdeki haftadan itibaren şişko adamın yerinde çıkacaktı, hemen bugün provalara başlıyordu. Egzersizler, Türk hamamları, görünümüne dikkat etmesi gerekiyordu. Gerçekten bir gece kulübünde şarkı söyleyecek miydi? Tabii ki, eskiden olduğu gibi. O meşhur biriydi, Amalia, kariyerimi o aşağılık herif için bıraktım, şimdi yeniden başlayacaktı. Gel sana göstereyim, onu kolundan çekti, basamakları koşarak çıktılar ve çalışma odasında bir gazete kesikleri albümü çıkardı, onca zamandır görmek istediğin şey nihayet diye düşünüyordu Amalia, hadi bak, bak. Onları gururla gösteriyordu: uzun kıyafetle, mayoyla, tepede toplanmış saçla, bir sahnede, güzel-

lik yarışmasında öpücükler gönderirken. Ve dinle bak gazeteler ne diyorlardı, Amalia: güzeldi, tropikal bir sesi vardı, başarıdan başarıya koşuyordu. Evde tam bir hengâme yaşanmaya başladı, hanımefendi sadece provalarından konuşuyordu ve rejime başladı, öğleyin küçük bir greyfurt suyuyla bir ızgara biftek, akşam sossuz küçük bir salata, açlıktan ölüyorum ama ne önemi var, pencereleri, kapıları kapatın, eğer sahneye çıkmadan önce üşütürsem kendimi öldürürüm, sigarayı bırakacaktı, sigara bir sanatçı için zehir demekti. Amalia bir gün onu senyoritaya dert yanarken duymuştu: Kirayı ödeyecek parası bile yoktu, şişko pintinin tekiydi. Ama olsun, Quetita, şu anda en önemlisi bu fırsatı bulmuş olmasıydı, kendi dinleyici kitlesini geri kazanacak ve ondan sonra kendi şartlarını koyacaktı. Şişkonun yerine dokuz gibi üzerinde pantolon, başında bir eşarp ve elinde çantayla gidiyor ve şafak sökerken aşırı makyajlı olarak dönüyordu. Şimdi en büyük endişesi temizlikten ziyade şişmanlıktı. Gazeteleri büyüteçle inceliyordu, dinle bak benim için ne demişler, Amalia!, ve başka birisinden iyi bahsedildiğinde küplere biniyordu: Onlara bedelini ödemiş, onları satın almış.

Kısa bir süre sonra ev partileri yeniden başladı. Amalia bazen konukların arasında beyefendi zamanında da gelip giden bazı şık giyimli yaşlı adamları görüyordu, ama artık insanların çoğu farklıydı: daha gençtiler, giyimleri o kadar iyi değildi, arabaları yoktu ama ne neşe, ne kravatlar, ne renkler, Carlota sanatçılar diye fısıldıyordu. Hanımefendi ölesiye eğleniyordu, bu geceki partimizin teması yerel tatlar olacak, Amalia! Símula'ya biberli tavuk ya da ördekli pilav, antre olarak da biraz *ceviche* ya da patates salatası yapmasını söylüyor ve mağazaya bira siparişi veriyordu. Artık kileri kapatmıyordu, artık onları yatmaya göndermiyordu. Amalia cümbüşleri, çılgınlıkla-

rı görüyordu, hanımefendi tıpkı kız arkadaşları gibi bir erkeğin kollarından başka bir erkeğin kollarına geçiyor, kendini öptürüyor ve en çok o sarhoş oluyordu. Yine de bir eğlencenin ertesi günü banyodan çıkan bir beyefendiyle burun buruna geldiğinde Amalia çok utandı, hatta biraz kızdı da. Ambrosio haklıydı, hanımefendi anasının gözüydü. Bir ay sonra başka birini buldu, sonraki ay ise başka birini. Anasının gözüydü ama ona karşı çok iyi davranıyordu ve izin günlerinde Ambrosio hanımefendinin ne yaptığını sorunca, onun hakkında kötü düşüncelere kapılmasın diye yalanlar uyduruyor ve beyefendi gittiğinden beri çok üzgün olduğunu söylüyordu.

Sence kimi seçecek?, diye tükürükler saçarak soruyordu Carlota. Bu doğruydu, hanımefendinin aralarında seçim yapacağı bir sürü talibi vardı: Telefon hiç susmuyordu, bazen çiçekler geliyordu ve hanımefendi onlara iliştirilmiş kartları telefonda Senyorita Queta'ya okuyordu. Beyefendi zamanında da gelen, Amalia'nın Senyorita Queta'yla aralarında bir şeyler olduğunu sandığı birini seçti. Yazık, yaşlı biri, diyordu Carlota. Ama paralı, uzun boylu ve yapılıydı. Pembemsi yüzünden ve beyaz saçlarından ötürü ona Senyor Urioste değil dede, baba diyesi geldiğini söylüyordu Carlota gülerek. Çok terbiyeliydi, ama kadehleri devirdikçe gözleri yuvalarından fırlıyor ve kadınların üzerine atlıyordu. Bir, iki, üç gece orada kaldı ve o günden beri sıklıkla San Miguel'deki evde uyanıyor ve saat on gibi kiremit rengi kocaman arabasına binip gidiyordu. İhtiyar benim için seni terk etti, diyordu hanımefendi gülerek ve Senyorita Queta da gülüyordu: Onun suyunu iyice sık, şekerim. Zavallıyla gönüllerince dalga geçiyorlardı. Seninle hâlâ yapabiliyor mu, şekerim? Hayır, ama böylesi daha iyi, seni daha az aldatmış oluyorum, Quetita. Buna şüphe yoktu, onunla sırf menfaat için birlikteydi. Senyor Urioste kıpkırmızı yanakları

ve yorgun gözleriyle basamakları inerken, Don Cayo gibi antipati ve korku değil daha ziyade saygı, hatta sevgi uyandırıyordu ve Amalia'nın önlüğünün cebine birkaç *sol* koyuyordu. Don Cayo'dan daha cömert daha saygıdeğerdi. Bu yüzden, birkaç ayın ardından eve gelmeyi bırakması üzerine Amalia, düşününce, ona hak verdi, sırf yaşlı diye kendisini kandırmalarına izin mi verecekti? Pichón işini öğrendi, bir kıskançlık krizine girdi ve çekip gitti, hanımefendi senyoritaya göreceksin kuzu gibi uysal bir şekilde dönecek dedi. Ama dönmedi.

Hanımefendi hâlâ o kadar üzgün mü?, diye sordu Ambrosio bir pazar günü. Amalia ona gerçeği anlattı: Artık atlatmıştı, bir sevgilisi olmuştu, onunla kavga etmişti, şimdi farklı erkeklerle uyuyordu. Onun, bak ben sana söylememiş miydim?, diye tepki göstereceğini ve belki de artık orada çalışma diyeceğini düşündü. Ama omuz silkmekle yetindi: Kadıncağız rızkını çıkarmaya çalışıyordu. İçinden, eğer ben aynı şeyi yapmış olsam umursar mıydın?, diye sormak geçti, ama kendini tuttu. Her pazar buluşuyor ve Ludovico'nun odasına gidiyorlardı, bazen görüştükleri Ludovico onlara atıştırmalık bir şeyler ya da bira ısmarlıyordu. Kaza mı geçirdiniz? diye sordu Amalia onu sargılar içinde gördüğü ilk gün. Arequipa'lılarla çarpıştım, dedi gülerek, ama bu bir şey değil, çok daha kötü haldeydim. Amalia, mutlu görünüyor, diye yorum yaptı daha sonra Ambrosio'ya ve o da: Öyle, dedi, çünkü bu dayak sayesinde kadroya alınmıştı, Amalia, şimdi polis olarak daha çok kazanıyordu ve önemli birisiydi.

Artık hanımefendi evde çok az bulunduğu için hayat hiçbir zaman olmadığı kadar az yorucuydu. Öğleden sonraları Carlota ve Símula oturup radyo tiyatroları ya da plaklardan müzik dinliyorlardı. Bir sabah hanımefendinin kahvaltısını çıkardığında koridorda soluğunu kesen

bir yüzle karşılaştı. Carlota, diye seslenerek basamakları hızla inerken yüreği küt küt atıyordu, Carlota, bir genç, çok yakışıklı bir genç, ve onu görünce tut beni bayılıyorum, dedi Carlota. Hanımefendi ve genç adam aşağıya geç indiler. Amalia ve Carlota ona aptallaşmış, nefesleri kesilmiş gibi bakıyorlardı, baş döndürücü bir çekiciliği vardı. Hanımefendi de hipnotize olmuş gibiydi. Fazlasıyla bitkin, fazlasıyla sevecendi, onlar ne kurumlar, ne kur yapmalardı öyle, onu kendi çatalıyla besliyordu, küçük kız hareketleri yapıyor, saçlarını bozuyor, kulağına aşkım, hayatım, sevgilim diye fısıldıyordu. Amalia onu hiç bu kadar yumuşak görmemişti ve o bakışlar, o incecik ses.

Senyor Lucas o kadar gençti ki hanımefendi bile yanında yaşlı görünüyordu, o kadar yakışıklıydı ki, ona baktığında Amalia ateş bastığını hissediyordu. Esmer bir ten, bembeyaz dişler, kocaman gözler, dünyanın sahibiymiş gibi bir yürüyüş. Onunla beraber olmasının sebebi para değildi, Amalia Ambrosio'ya anlattı, Senyor Lucas'ın kuruşu yoktu. İspanyol'du, hanımefendiyle aynı yerde şarkı söylüyordu. Hanımefendi, tanışır tanışmaz birbirimize âşık olduk, diye bakışlarını indirerek itirafta bulunmuştu Amalia'ya. Onu seviyordu, onu seviyor. Bazen beyefendi ve hanımefendi, eğlence olsun diye birlikte düet yapıyorlardı ve Amalia ile Carlota, ah evlenseler, çocukları olsa, hanımefendi o kadar mutlu görünüyordu ki.

Fakat San Miguel'e taşındıktan sonra Senyor Lucas pençelerini gösterdi. Hava kararmadan önce neredeyse hiç dışarı çıkmıyor ve bütün gününü kanepeye uzanıp içki ve kahve isteyerek geçiriyordu. Hiçbir yemeği beğenmiyor, her şeyde kötü bir taraf buluyordu ve hanımefendi Símula'yı azarlıyordu. Çok tuhaf yemekler istiyordu, Amalia Símula'nın bu *gazpacho* hangi zıkkımın kökü acaba diye homurdandığını duydu, bu ondan duyduğu

ilk kötü sözdü. İlk günkü iyi izlenim giderek silindi ve Carlota bile ondan nefret etmeye başladı. Kaprisli olmasının dışında ayrıca arsız çıkmıştı. Hanımefendinin parasını büyük bir rahatlıkla harcıyordu, bir şey satın almaya yolladığında parasını Hortensia'dan iste, o benim bankam diyordu. Ayrıca her hafta parti veriyordu, eğlenceye bayılıyordu. Amalia onu bir gece Senyorita Queta'yı ağzından öperken gördü. Senyorita hanımefendinin o kadar yakın arkadaşıyken bunu nasıl yapabiliyordu? Hanımefendi Senyor Lucas'ı bu halde yakalasa ne yapacaktı? Hiçbir şey, onu affedecekti. Ona deli gibi âşıktı, her şeyine katlanıyordu, ondan gelen küçücük bir aşk sözüyle bütün huysuzluğu kayboluyor, yeniden gençleşiyordu. Ve beyefendi bundan çok güzel istifade ediyordu. Tahsilatçılar Senyor Lucas'ın satın aldığı şeylerin faturalarını getirdiklerinde hanımefendi onları ödüyor ya da daha sonra gelmeleri için onlara olağanüstü hikâyeler anlatıyordu. Amalia, hanımefendinin parasal sıkıntılar yaşadığını ilk kez orada fark etti. Ama Senyor Lucas bunun hiç farkında değildi, her geçen gün daha çok istiyordu. Çok şık giyiniyordu: rengârenk kravatlar, ısmarlama takım elbiseler, süet ayakkabılar. Hayat kısa sevgilim, gülüyordu, onu yaşamak gerek sevgilim ve kollarını açıyordu. Sen bir bebeksin, aşkım, diyordu hanımefendi. Bunun nasıl mümkün olabildiğini, Senyor Lucas'ın onu nasıl uysal bir kediciğe dönüştürebildiğini düşünüyordu Amalia. Sevgi dolu mimiklerle beyefendiye yaklaştığını, ayaklarının dibine diz çöktüğünü, başını dizlerine yasladığını görüyor ve gözlerine inanamıyordu. Bana biraz ilgi göster aşkım dediğini, en tatlı haliyle ona yakardığını duyuyordu, seni bu kadar seven kadıncağızına birazcık aşk, ve inanamıyordu, inanamıyordu.

Senyor Lucas'ın San Miguel'de geçirdiği altı ayda erzaklar yavaş yavaş tükendi. Kiler boşaldı, buzdolabın-

da sadece süt ve o gün kullanılacak sebzeler olmaya başladı, mağazaya verilen siparişler sona erdi. Viski tarihe karıştı, bundan böyle partilerde zencefilli gazozla *pisco* içilmeye ve geleneksel Peru yemekleri yerine sandviçler yenmeye başladı. Amalia bunları Ambrosio'ya anlatınca o gülüyordu: Lucas denen herif küçük bir pezevenkmiş. Hanımefendi ilk kez olarak parasal hesaplarla ilgileniyor ve para üstünü istediğinde Símula'nın suratının aldığı ifadeyi görünce için için gülüyordu. Ve günün birinde Símula ona Carlota'yla birlikte gideceklerini haber verdi. Huacho'ya, hanımefendi, orada küçük bir dükkân açacaklardı. Ama akşam gitmeden önce, Amalia'yı o kadar üzgün görünce, Carlota onu teselli etti: Hepsi yalan, Huacho'ya falan gitmiyoruz, görüşmeye devam edeceğiz. Símula şehir merkezindeki başka bir evde iş bulmuştu, o aşçılık yapacaktı, Carlota da hizmetçilik. Sen de gitmelisin, Amalita, annem bu evin çökmekte olduğunu söylüyor. Gidecek miydi? Hayır, hanımefendi o kadar iyiydi ki. Kaldı, daha doğrusu mutfak işini de üstlenmeye ikna edildi, bu şekilde fazladan elli *sol* kazanacaktı. O günden sonra evde neredeyse hiç yemek yemediler, en iyisi yemeğimizi dışarıda yiyelim sevgilim. Amalia, yemek yapmayı bilmediğim için hazırladıklarım boğazlarından geçmiyor, diye anlatıyordu Ambrosio'ya, olsun böylesi daha iyi. Ama işi üç katına çıktı: derleyip toparlama, silkme, yatakları yapma, bulaşıkları yıkama, süpürme, yemek pişirme. Ev artık derli toplu ve pırıl pırıl değildi. Amalia, avludaki karolar yıkanmadan bir hafta geçtiğinde ya da toz püskülü üç-dört gün boyunca salonda dolaştırılmadığında hanımefendinin nasıl rahatsız olduğunu gözlerinden anlıyordu. Bahçıvanı gönderdikten sonra sardunyalar soldu, çim de kurudu. Senyor Lucas eve yerleştiğinden beri Senyorita Queta orada hiç uyumamıştı, ama sık sık geliyordu, bazen yanında getirdiği şu

yabancı kadın, Senyora Ivonne, hanımefendi ve Senyor Lucas'a espriler yapıyordu: Aşk kuşları, sevgililer nasıllar? Amalia, beyefendinin evde olmadığı bir gün Senyorita Queta'nın hanımefendiyi payladığını işitti: Seni tüketiyor, o bir asalak, onu bırakmalısın. Kilere koştu; hanımefendi koltukta büzüşmüş dinliyordu ve birden kafasını kaldırınca onun ağladığını gördü. Bunların hepsini biliyordu, Quetita, ve Amalia kendisinin de ağlayacağını hissetti, ama ne yapabilirdi, Quetita, onu seviyordu, hayatında ilk kez birini gerçekten seviyordu. Amalia kilerden çıktı ve odasına girip kapıyı kilitledi. Trinidad'ın hastalandığındaki, gözaltına alındığındaki, öldüğündeki hali işte gözünün önündeydi. Oradan asla gitmeyecek, her zaman hanımefendinin yanında kalacaktı.

Evet, ev çökmekteydi ve Senyor Lucas o yıkıntılarla besleniyordu, tıpkı bir çöplük akbabası gibi. Kırılan bardaklar ve vazoların yerine artık yenileri alınmıyordu ama o yeni takım elbiselerle dolaşıyordu. Hanımefendi mağazanın ve çamaşırhanenin tahsilatçılarına trajediler anlatıyordu, ama beyefendi doğum gününde yeni bir yüzükle ortaya çıktı, Noel'deyse Noel Baba ona bir saat getirdi. Hiçbir zaman üzgün ya da kızgın değildi: Magdalena'da yeni bir restoran açılmış, gidelim mi sevgilim? Geç saatte kalkıyor ve salona yerleşip gazete okumaya başlıyordu. Amalia, yakışıklı, güler yüzlü, şarap rengi sabahlığının içinde ayaklarını kanepenin üzerine uzatmış şarkı mırıldanan genç adama bakıyor ve ondan nefret ediyordu: Kahvaltısına tükürüyor, çorbasına saç teli atıyor, rüyalarında onu trenlere parçalatıyordu.

Bir sabah alışverişten döndüğünde pantolonlarını giymiş, ellerinde çantalarıyla evden çıkmakta olan hanımefendi ve senyoritayla karşılaştı. Türk hamamına gidiyorlardı, öğle yemeğine gelmeyeceklerdi, öğlende beyefendi için bira almasını söyledi. Onlar gittikten kısa bir

süre sonra ayak sesleri işitti: Uyanmıştı, kahvaltısını istiyordu. Odaya çıktığında ceketli ve kravatlı Senyor Lucas'ın eşyalarını aceleyle bir valize doldurduğunu gördü. Taşraya bir yolculuğa çıkıyordu, Amalia, tiyatrolarda şarkı söyleyecekti, gelecek pazartesi dönecekti ve sanki çoktan seyahate çıkmış, şarkı söylüyormuş gibi konuşuyordu. Bu mektubu Hortensia'ya verirsin, Amalia, ve şimdi bana bir taksi çağır. Amalia ağzı açık bir şekilde ona bakıyordu. En sonunda bir şey söylemeden odadan çıktı. Bir taksi çağırdı, beyefendinin valizini indirdi, hoşça kal Amalia, pazartesi görüşürüz. Eve girdi, huzursuz bir halde salona oturdu. Hanımefendiye mektubu verdiğinde hiç olmazsa Donya Símula ve Carlota burada olsalardı keşke. Bütün sabah hiçbir şey yapamadı, sadece saate bakıp düşündü. Senyorita Queta'nın arabası kapıda durduğunda saat beşti. Yüzünü perdeye yaslayıp onların rahatlamış, gençleşmiş bir halde yaklaştıklarını gördü, sanki Türk hamamı onların kilolarını değil yaşlarını azaltmıştı ve kapıyı açtığı anda bacakları titremeye başladı. Gir, şekerim, dedi hanımefendi, bir kahve iç, girdiler ve çantaları kanepenin üzerine attılar. Ne oldu, Amalia? Beyefendi seyahate çıktı, hanımefendi ve kalbi yerinden fırlayacakmış gibi atmaya başladı, yukarıda ona bir mektup bırakmıştı. Suratının rengi değişmedi, yerinden kımıldamadı. Çok sessiz, çok ciddi bir biçimde ona bakıyordu, nihayet ağzı birazcık kıpırdadı. Seyahat mi?, Lucas seyahate mi çıktı?, ve Amalia'nın cevabını beklemeden geri dönüp peşinde Senyorita Queta'yla birlikte basamakları çıktı. Amalia yukarıya kulak kabartmıştı. Ağlamaya başlamadı ya da sessizce ağlıyordu. Bir gürültü duydu, bir hareketlilik ve senyoritanın sesi: Amalia! Gardırobun kapağa ardına kadar açıktı, hanımefendi yatakta oturuyordu. Geri geleceğini söylemedi mi, Amalia?, senyoritanın bakışları onu delip geçti. Evet, senyorita, ama

hanımefendiye bakmaya cüret edemedi, pazartesi dönecekti, kekelediğinin farkındaydı. Herhangi biriyle bir kaçamak yapmak istemiştir, dedi senyorita, senin kıskançlıkların yüzünden boğulacak gibiydi, şekerim, pazartesi gelip senden özür dileyecek. Lütfen Queta, dedi hanımefendi, aptalı oynamayı bırak. Çekip gitmesi bin kere daha iyi oldu, diye haykırdı senyorita, bir vampirden kurtuldun, ve hanımefendi onu eliyle sakinleştirdi: Komodin, Queta, o bakmaya cesaret edemiyordu. Hıçkırıklara boğuldu, yüzünü kapattı ve Senyorita Queta çoktan koşmuştu ve çekmeceleri açıyor, altını üstüne getiriyor, mektupları, şişeleri, anahtarları yere fırlatıyordu, küçük kırmızı kutuyu yanında götürdüğünü gördün mü, Amalia?, ve Amalia yerde emekleyerek o şeyleri topluyordu, aman Tanrım, aman senyorita, hanımefendinin mücevherlerini götürdüğünü görmedin mi? Doğrusu hayır, polisi arayacaklardı, seni soyamayacak, şekerim, onu hapse atacaklardı, onları geri alacaktı. Hanımefendi hüngür hüngür ağlıyordu ve senyorita Amalia'ya sıcacık taze bir kahve hazırlamasını söyledi. Titreyen elleriyle taşıdığı tepsiyle döndüğünde senyorita telefonda konuşuyordu: Sizin tanıdığınız insanlar var, Senyora Ivonne, onu bulsunlar, onu yakalasınlar. Hanımefendi günün geri kalan kısmında odasında kalıp senyoritayla sohbet etti ve hava kararırken Senyora Ivonne geldi. Ertesi gün polisten iki kişi geldi ve onlardan biri Ludovico'ydu. Amalia'yı tanımıyormuş gibi yaptı. İkisi Senyor Lucas hakkında hanımefendiye soru üstüne soru yöneltiyorlardı ve sonunda onu sakinleştirdiler: Mücevherlerine kavuşacaktı, bu birkaç günlük bir meseleydi.

Sonraki birkaç gün kederli geçti. Eskiden de işler kötü gidiyordu ama o günden sonra her şey daha da kötü oldu, diye düşünecekti Amalia daha sonra. Hanımefendi solgun, saçı başı dağınık bir halde bütün gün yatıyor ve

sadece çorba içiyordu. Üçüncü gün Senyorita Queta gitti. Döşeğimi sizin odanıza çıkarmamı ister misiniz, hanımefendi? Hayır Amalia, sen kendi odanda yatmaya devam et. Ama Amalia battaniyesine sarınıp salondaki kanepede yattı. Karanlıkta onun nemli yüzünü hissediyordu. Trinidad'dan, Ambrosio'dan, hepsinden nefret ediyordu. Biraz kestirip uyanıyordu, ıstırap çekiyordu, korkuyordu ve o gecelerin birinde koridorda bir ışık gördü. Yukarı çıktı, kulağını kapıya dayadı, hiçbir şey duyulmuyordu ve kapıyı açtı. Hanımefendi yatağa uzanmıştı, üstü örtülü değildi ve gözleri açıktı: Ona sesleniyordu, hanımefendi? Yanına yaklaşınca yerde duran bardağı ve hanımefendinin beyaza dönmüş gözlerini gördü. Çığlık atarak sokağa koştu. Canına kıymıştı, yan komşunun zilini çalıyor, kendi canına kıymıştı, ve kapısını tekmeliyordu. Sabahlığının içinde bir adam ve bir kadın geldi, hanımefendiye tokat atıyor, midesine bastırıyor, onu kusturmaya çalışıyorlardı ve telefon ettiler. Ambulans geldiğinde neredeyse gün ağarmıştı.

Hanımefendi bir hafta Loayza Hastanesi'nde kaldı. Amalia onu ziyarete gittiği gün Senyorita Queta, Senyorita Lucy ve Senyora Ivonne'la birlikte buldu. Solgun ve zayıftı, ama daha kabullenmiş görünüyordu. İşte benim kurtarıcım, diye şaka yaptı hanımefendi. Evde yiyecek tek lokma olmadığını ona nasıl söyleyeceğim?, diye düşünüyordu. Neyse ki hanımefendi hatırladı: Alışveriş için ona biraz para ver, Quetita. O pazar Ambrosio'yla buluşmaya durağa gitti ve onu eve getirdi. Hanımefendinin kendini öldürmek istediğini biliyordu, Amalia. Peki, nereden biliyordu? Çünkü onun hastane masrafını Don Fermín ödüyordu. Don Fermín mi? Evet, hanımefendi onu aramıştı ve o da, bir beyefendiye yakışır bir şekilde, ona acımış ve yardım elini uzatmıştı. Amalia ona yemek hazırladı, sonra radyo dinlediler. Hanımefendinin odasın-

da yattılar ve Amalia'ya öyle bir gülme krizi geldi ki durmak bilmedi. Demek aynalar bunun içindi, demek bu iş içindi, hanımefendi de az hınzır değildi, onun kahkahalarına sinirlenen Ambrosio genç kadını omuzlarından tutup sarsmak ve azarlamak zorunda kaldı. Ne ev ne de evlilik konusunu tekrar açmıştı, ama gayet iyi anlaşıyor, hiç kavga etmiyorlardı. Her seferinde aynı şeyi yapıyorlardı: tramvay, Ludovico'nun odası, sinema, bazen de o danslardan birine gidiyorlardı. Bir pazar Barrios Altos'taki bir Peru lokantasında yemek yedikleri sırada, "Yaşasın APRA!" diye bağırarak içeri giren sarhoş tiplerle, "Ölsün!" diye cevap veren Ambrosio arasında kavga çıktı. Seçimler yaklaşıyordu ve San Martín Meydanı'nda mitingler düzenleniyordu. Şehir merkezi afişler ve hoparlörlü araçlarla doluydu, oyunu Prado'ya ver, onu tanıyorsun!, diyorlardı radyoda, el ilanları, şarkılar söyleniyordu, Lavalle Peru'nun sevdiği adamdır! Vals müzikleri, fotoğraflar ve polka melodisi Amalia'nın diline yapışmıştı, Belaunde'yle İleriye! Apristalar geri dönmüşlerdi, gazetelerde Haya de La Torre'nin fotoğrafları çıkıyordu ve o Trinidad'ı hatırlıyordu. Ambrosio'yu seviyor muydu? Evet, ama onunla Trinidad'la olduğu gibi değildi, Trinidad'la yaşadığı o ıstıraplar, o sevinçleri, o sıcaklığı onunla hissetmiyordu. Neden Lavalle'nin kazanmasını istiyorsun?, diye ona soruyordu ve o da, Don Fermín onun yanında olduğu için. Ambrosio'yla her şey sakindi, biz yatıyoruz ama iki arkadaştan başka bir şey değiliz, diye bir düşünce geçti bir keresinde kafasından. Senyora Rosario'yu aylarca ziyaret etmediği, Gertrudis Lama'yı ve teyzesini aylarca görmediği oluyordu. Hafta boyunca olan biten her şeyi kafasında saklıyor ve pazar günü bunları Ambrosio'ya anlatıyordu ama beriki o kadar ketumdu ki bu bazen genç kadını öfkelendiriyordu. Küçükhanım Teté nasıldı?, iyi, peki Senyora Zoila?, iyi, küçükbey Santiago eve dönmüş müy-

dü?, hayır, onu çok özlemiyorlar mıydı?, evet, özellikle de Don Fermín. Daha başka, daha başka? Başka bir şey yok. Bazen şaka olsun diye, Amalia onu korkutuyordu: Gidip Senyora Zoila'yı ziyaret edeceğim, aramızdaki ilişkiyi Senyora Hortensia'ya anlatacağım. Ağzı köpürüyordu: Eğer gidersen pişman olacaksın, eğer ona anlatırsan bir daha asla görüşmeyeceğiz. Neden bunca saklanma, bunca gizem, bunca utanma? Tuhaftı, deliydi, takıntılıydı. Ambrosio ölse Trinidad'a üzüldüğün kadar üzülür müsün?, diye bir gün Gertrudis ona sordu. Hayır, ağlarım ama dünyam yıkılmış gibi hissetmem, Gertrudis. Belki de hiç birlikte yaşamadığımız içindir, diye düşünüyordu. Çamaşırını yıkamış, yemeğini yapmış, hastalandığında bakmış olsaydı, belki farklı olurdu.

Senyora Hortensia San Miguel'e bir deri bir kemik halde döndü. Giysiler üzerinde dans ediyordu, avurtları çökmüştü, gözleri eskisi gibi parlamıyordu. Polis mücevherleri bulamadı mı, hanımefendi? Zoraki güldü, onları asla bulamayacaklardı, ve gözleri sulandı, Lucas polisten daha kurnazdı. Onu hâlâ seviyordu, zavallı. Doğrusu çok fazla bir şey kalmamıştı, Amalia, birçoğunu onun yüzünden, onun için satmıştı zaten. Şu erkekler ne kadar sersemdi, Amalia, onları çalmasına gerek yoktu, onları benden istemesi yeterliydi. Hanımefendi değişti. Belalar birbiri ardına üzerine geliyordu ve o bunları kayıtsız, ciddi, sessiz bir şekilde karşılıyordu. Prado kazandı, hanımefendi, APRA Prado'yu destekleyerek Lavalle'yi sandığa gömdü ve Prado kazandı, radyo böyle dedi. Ama hanımefendi duymuyordu bile: İşimi kaybettim, Amalia, şişko sözleşmemi yenilemedi. Bunu hiç öfkelenmeden, dünyanın en normal şeyiymiş gibi söylüyordu. Ve birkaç gün sonra, Senyorita Queta'ya, borçlar beni boğacak dedi. Korkmuş ya da umursuyormuş gibi görünmüyordu. Senyor Poncio kirayı almaya geldiğinde Amalia artık

ne yalan uyduracağını bilemiyordu: Evde yok, çıktı, yarın, pazartesi. Senyor Poncio eskiden tam bir kompliman ve sevecenlik abidesiydi, şimdiyse bir sırtlan: suratı kızarıyor, öksürüyor, yutkunuyordu. Ne demek evde yok? Amalia'yı kenara itti ve haykırdı: Senyora Hortensia, bu kadar dalavere yeter! Hanımefendi, merdivenin üst kısmından ona küçük bir hamamböceğiymiş gibi baktı: Ne hakla böyle bağırıyorsunuz, Paredes'e birkaç güne kadar ödeyeceğimi söyle. Kirayı ödemeyen sizsiniz ama Albay Paredes beni azarlıyor, diye haykırdı Senyor Poncio, sizi evden mahkeme kararıyla çıkaracağız. Canım ne zaman isterse o zaman çıkacağım, dedi hanımefendi bağırmadan, ama o, size pazartesiye kadar süre veriyoruz, yoksa işlemleri başlatacağız, diye haykırdı. Amalia daha sonra odaya çıktığında onu öfkeli bulacağını düşünüyordu. Ama hayır, oldukça sakindi, jölemsi gözlerle tavana bakıyordu. Cayo zamanında Paredes kira almak bile istemiyordu, Amalia, oysaki şimdi. Korkunç bir cansızlıkla, sanki çok uzaklardaymış ya da uyuyormuş gibi konuşuyordu. Taşınmaları gerekecekti, başka çareleri yoktu, Amalia. Birkaç gün çok hareketli geçti. Hanımefendi erkenden çıkıyor, geç saatte dönüyordu, yüz tane eve baktım ve hepsi de aşırı pahalı, önce bir beyefendiyi sonra başka birini arıyor, onlardan bir imzacık, biraz ödünç para istiyor ve telefonu kapattıktan sonra ağzı çarpılıyordu: Vefasızlar, nankörler. Taşınma gününde Senyor Poncio geldi ve hanımefendiyle birlikte eskiden Don Cayo'ya ait olan odaya kapandı. En sonunda hanımefendi indi ve kamyondaki adamlara oturma odasının mobilyalarını ve barı eve geri taşımalarını söyledi.

San Miguel'deki eve göre oldukça küçük olan Magdalena Vieja'daki dairede o mobilyaların eksikliği fark edilmedi bile. Hatta artan şeyler bile oldu ve hanımefendi çalışma masasını, koltukları, aynaları ve büfeyi sattı.

Daire yeşil bir binanın ikinci katındaydı ve yemek odası, yatak odası, banyosu, mutfağı, küçük bir terası ve banyolu bir hizmetçi odası vardı. Yeniydi ve eşyaları yerleştirince çok güzel oldu.

İlk pazar Ambrosio'yla Brasil Caddesi'nde, Askerî Hastane durağında buluştu ve o gün kavga ettiler. Zavallı hanımefendi, diye anlatıyordu Amalia, yaşadığı ekonomik sorunlar, mobilyalarına el konması, Senyor Poncio'nun kabalıkları ve Ambrosio'nun cevabı ben buna seviniyorum oldu. Ne? Evet, çünkü o utanmaz bir sürtüktü. Ne? İnsanlardan para tırtıklıyordu, ona o kadar yardım etmiş olmasına rağmen Don Fermín'den para istemeye devam ediyordu, minnet duygusu olmayan biriydi. Bırak onu, Amalia, başka bir ev ara. Önce seni bırakacağım, dedi Amalia. Bir saat kadar tartıştılar ve ancak ortak bir noktada tam olarak buluşamadılar. Pekâlâ, onun hakkında daha fazla konuşmayacaklardı, Amalia, o deli için kavga etmemize değmez.

Hanımefendi aldığı borçlar ve sattıklarıyla iş aradığı süre zarfında iyi kötü idare etti. En sonunda Barranco'da La Laguna diye bir yerde iş buldu. Yeniden sigarayı bırakmaktan bahsetmeye ve sabah karşı aşırı makyajlı halde gelmeye başladı. Senyor Lucas'ın ismini hiç anmıyordu, onu görmeye sadece Senyorita Queta geliyordu. Eski halinden eser yoktu. Hiç şaka yapmıyordu ve eski hınzırlığı, cazibesi, o son derece kaygısız ve neşeli hali kalmamıştı. Artık parayı çok fazla düşünüyordu. Quiñoncito senin için deli oluyor şekerim, ama hanımefendi onu fotoğrafta dahi görmek istemiyordu, Quetita, onun meteliği yok. Bir süre sonra erkeklerle çıkmaya başladı, ama onları hiçbir zaman eve sokmuyor hazırlanırken kapıda ya da sokakta bekletiyordu. Şimdi nasıl yaşadığını görmelerinden utanıyor, diye düşünüyordu Amalia. Kalkıyor ve kendine zencefilli gazozla *pisco* hazırlıyordu. Radyo din-

liyor, gazete okuyor, Senyorita Queta'ya telefon ediyor ve bu arada iki-üç kadeh içiyordu. Artık ne o kadar güzel ne de o kadar zarif görünüyordu.

Günler, haftalar bu şekilde geçiyordu. Hanımefendi La Laguna'da söylemeyi bıraktığında Amalia'nın ancak iki gün sonra bundan haberi oldu. Bir pazartesi ve ardından salı akşamı evden çıkmadı, hanımefendi bu akşam da şarkı söylemeye gitmeyecek miydi? La Laguna'ya bir daha gitmeyecekti, Amalia, orada onu sömürüyorlardı, daha iyi bir yer arayacaktı. Ama sonraki günlerde onu başka bir iş bulma konusunda çok istekli görmedi. Yataktan çıkmıyor, kapalı perdelerle, loş ışıkta radyo dinliyordu. Arada bir kendine küçük bir *chilcano* hazırlamak için bitkin bir halde kalkıyordu, Amalia odaya girdiğindeyse onu genellikle hareketsiz buluyordu; bakışları dumanda kaybolmuş, sesi cansız ve hareketleri takatsiz oluyordu. Akşam yedi gibi dudaklarını ve tırnaklarını boyamaya, saçlarını taramaya başlıyordu, sekiz gibi de Senyorita Queta küçük arabasıyla gelip onu alıyordu. Gün ağarırken zilzurna sarhoş ve pestili çıkmış bir halde dönüyordu; o kadar yorgun oluyordu ki bazen soyunmasına yardım etmesi için Amalia'yı uyandırıyordu. Amalia, baksanıza nasıl zayıflıyor, dedi Senyorita Queta'ya, söyleyin ona yemek yesin, yoksa hasta olacak. Senyorita ona söylüyordu ama dinleyen kim. Giysilerini daralttırmak için sürekli olarak Brasil Caddesi'ndeki bir terziye götürüyordu. Amalia'ya her gün gündelik masraflar için para veriyor ve maaşını günü gününe ödüyordu, parayı nereden buluyordu? Gece Magdalena'daki dairede uyuyan bir erkek henüz olmamıştı. Belki de işlerini dışarıda hallediyordu. Hanımefendi Montmartre'da çalışmaya başladığında, artık sigarayı bırakmaktan ya da cereyanda kalmaktan hiç bahsetmedi. Artık şarkı söylemek zerre umurunda değildi. Ne kadar isteksizce makyaj yapıyor-

du. Evin ne derli toplu olması ne de temizliği onu ilgilendiriyordu, oysaki eskiden parmağını masada gezdirip toz bulduğunda sinir krizi geçirirdi. Kül tablalarının izmarit dolu kalmasına bile dikkat etmiyordu ve sabahları artık ona, duş aldın mı, deodorant kullandın mı?, diye de sormuyordu. Daire dağınık görünüyordu, fakat Amalia her şeye yetişemiyordu. Ayrıca temizlik yapmak artık ona çok daha zor geliyordu. Hanımefendi uyuşukluğunu bana da bulaştırdı, diyordu Ambrosio'ya. Hanımefendiyi böyle, bu kadar salmış halde görmek çok tuhaf geliyor, senyorita, acaba Senyor Lucas olayını hâlâ atlatamadığı için mi? Evet, dedi Senyorita Queta, ayrıca içki ve sinir ilaçları da onu yarı sersem yapıyor.

Bir gün kapı çalındı ve Amalia açınca karşısında Don Fermín'i gördü. O seferinde de onu tanımadı: Hortensia beni bekliyor. Son gördüğünden beri ne kadar yaşlanmıştı, saçlarında beyazlar çoğalmış, gözleri içine çökmüştü. Hanımefendi onu sigara almaya yolladı ve pazar günü, Amalia, Don Fermín'in neden geldiğini Ambrosio'ya sorunca yüzünde bir tiksinti mimiği belirdi: Neden olacak, ona para getirmeye, lanet kadın onu parmağında oynatıyordu. Hanımefendi sana ne yaptı? Neden ondan nefret ediyorsun? Ambrosio'ya bir şey yapmamıştı, ama Don Fermín'in kanını emiyor, onun iyiliğini suiistimal ediyordu, başka biri olsa onu çoktan cehennemin dibine yollamıştı. Amalia öfkeleniyordu: Sen niye karışıyorsun? Seni niye ilgilendiriyor? Başka bir iş ara, diye ısrar ediyordu, onun açlıktan öldüğünü görmüyor musun?, bırak onu.

Hanımefendi bazen iki-üç gün ortadan kayboluyordu ve geri döndüğünde, seyahatteydim, Amalia. Paracas, Cusco, Chimbote. Valiziyle erkeklerin arabalarına bindiğini Amalia pencereden görüyordu. Bazılarının sesini telefondan tanıyordu ve neye benzediklerini, kaç yaşında olduklarını tahmin etmeye çalışıyordu. Bir sabah çok

erken saatte sesler duydu, belli etmeden baktı ve hanımefendinin oturma odasında bir erkekle gülüşüp içki içtiğini gördü. Sonra bir kapı kapanma sesi duydu ve odaya kapandıklarını düşündü. Ama hayır, adam gitmişti ve hanımefendiye öğle yemeği ister mi diye sormaya gittiğinde onu üzerinde giysileri ve gözlerinde çok tuhaf bir bakışla yatakta yatarken buldu. Sessiz bir gülücükle onu bir süre seyrettikten sonra sordu: Kendini kötü mü hissediyordu? Hiçbir yanıt alamadı, sadece sessizlik, sanki dolaşan, bakınan gözleri dışında bütün bedeni ölmüş gibiydi. Telefona koştu ve Senyorita Queta'nın sesini titreyerek bekledi: Kendini bir kez daha öldürdü, orada yatağında yatıyordu, duymuyordu, konuşmuyordu ve Senyorita Queta gürledi: Yeter sus! Korkma ve beni dinle. Çok sert bir kahve yap, doktor çağırma, ben hemen geliyorum. İyileşmeniz için şunu için, hanımefendi, dedi için için ağlayarak, Senyorita Queta birazdan burada olacak. Hiç tepki yoktu, sağır ve dilsiz bir halde bakıyordu, bunun üzerine Amalia onun kafasını kaldırıp fincanı ağzına yaklaştırdı. Uysalca içiyordu, kahvenin bir kısmı iki çizgi halinde boynuna doğru iniyordu. İşte böyle hanımefendi, hepsini için, başını sevgiyle okşuyor ve ellerini öpüyordu. Fakat Senyorita Queta geldiğinde onun haline üzülmek yerine küfürler yağdırmaya başladı. Onu alkol almaya yolladı, hanımefendiye daha çok kahve içirdi ve Amalia'yla birlikte hanımefendiyi yatırıp alnını ve şakaklarını ovdular. Senyorita onu azarlarken, sersem, deli, cahil, hanımefendi yavaş yavaş kendine gelmeye başlamıştı. Gülümsüyordu, bütün bu yaygaranın sebebi ne?, hareket ediyordu, senyoritaya ise artık gına gelmişti, ben senin bakıcın değilim, başını belaya sokacaksan, kendini öldürmek istiyorsan bunu tek seferde yap, böyle yavaş yavaş değil. Hanımefendi o gece Montmartre'a gitmedi ve ertesi gün kalktığında gayet iyiydi.

Ondan sonraki sabah olay patladı. Amalia alışverişten dönüyordu ve binanın kapısında bir polis arabası gördü. Bir üniformalı polis ve bir sivil hanımefendiyle kaldırımda tartışıyorlardı. İzin verin telefon edeyim, diyordu hanımefendi, ama adamlar onu kollarından tutup arabaya bindirdiler ve gittiler. Bir süre sokakta kaldı, zira o kadar korkmuştu ki eve girmeye cesaret edemiyordu. Senyoritayı aradı ama yoktu; bütün öğleden sonra aramaya devam etti ama cevap vermiyordu. Belki senyoritayı da polisler götürmüşlerdi, belki de geri gelecek ve onu da götüreceklerdi. Komşu evlerin hizmetçileri ne olduğunu, onu nereye götürdüklerini öğrenmeye geliyorlardı. O gece gözünü kırpmadı: Geliyorlar, seni de götürecekler. Ertesi gün Senyorita Queta ortaya çıktı ve Amalia ona olanları anlatınca gözleri kocaman açıldı. Hemen telefona koştu: Bir şey yapın, Senyora Ivonne, onu tutuklamaları haksızlıktı, hepsi Paqueta'nın suçuydu, senyorita da telaşlıydı, korkmuştu. Amalia'ya bir *libra* verdi: hanımefendiyi pis bir işe karıştırmışlardı, belki de polisler ya da gazeteciler gelecekti, en iyisi sen birkaç günlüğüne ailenin yanına git. Gözleri yaşlarla doluydu ve zavallı Hortensia diye mırıldandığını duydu. Nereye gitmeliydi, nereye gidecekti? Şimdi Chacra Colorada'da küçük bir pansiyonu olan teyzesine gitti. Hanımefendi seyahate çıktı, bana da izin verdi. Teyzesi onca zaman arayıp sormadığı için azarladıktan sonra ona uzun uzun baktı, baktı. En sonunda yüzünü ellerinin arasına alıp gözlerini inceledi: Yalan söylüyorsun, seni kovdu çünkü hamile olduğunu öğrendi. İtiraz etti, o hamile falan değildi, tepki gösterdi, hem kimden hamile kalacaktı? Fakat ya teyzesi haklıysa? Ya kanamamasının sebebi buysa? Hanımefendiyi, polisi falan unuttu, Ambrosio'ya ne diyecekti? O ne diyecekti? Pazar günü Askerî Hastane durağına bir dua mırıldanarak gitti. Ona hanımefendinin olayını anlattı

ama o zaten biliyordu. Artık evindeydi, Amalia, Don Fermín dostlarıyla konuşmuş ve onu bıraktırmıştı. Peki, hanımefendiyi neden hapse atmışlardı? Pis bir iş, kötü bir şey yapmış olmalıydı, ve konuyu değiştirdi: Ludovico bütün gece için odayı ödünç vermişti. Ludovico'yu artık çok az görüyorlardı, Ambrosio onun galiba evleneceğini ve Villacampa konut projesinden küçük bir daire satın almaktan bahsettiğini söylüyordu, Ludovico ne aşama kaydetmişti ama, değil mi Amalia? Rímac'taki bir lokantaya gittiler ve Ambrosio ona neden yemediğini sordu. Aç değildi, öğlen çok fazla yemişti. Neden konuşmuyordu? Hanımefendiyi düşünüyordu, yarın sabah erkenden onu görmeye gidecekti. Ludovico'nun odacığına girer girmez cesaretini toplayıp konuştu: Teyzem hamile olduğumu söylüyor. Bunu duyan Ambrosio yatağın üzerine çöküverdi. Teyzem öyle diyor da ne demek? Onu kolundan tutup silkeledi, hamile miydi değil miydi? Evet, olduğunu sanıyordu ve ağlamaya başladı. Ambrosio onu teselli etmek yerine, sanki genç kadın cüzamlıymış ve kendisine de bulaştırabilirmiş gibi bakıyordu. Bu olamaz, bu olamaz diye tekrarlıyordu ve sözcükler boğazına takılıyordu. Amalia koşarak odadan çıktı. Ambrosio ona sokakta yetişti. Sakin ol, ağlama, sersem gibiydi, durağa kadar ona eşlik etti ve ona bu haberi beklemediğini söylüyordu, sakın kızdığımı zannetme, sadece pat diye söyleyince birden aptallaştım. Brasil Caddesi'nde gelecek pazara kadar onunla vedalaştı. Amalia düşündü: Bir daha gelmeyecek.

Senyora Hortensia öfkeli değildi: Merhaba, Amalia. Onu gördüğüne mutlu olmuş gibi sarıldı, çok korktuğunu ve bir daha geri dönmeyeceğini sanıyordum. Böyle bir şeyi nasıl düşünebilirsiniz, hanımefendi. Artık biliyorum, dedi hanımefendi, sen benim dostumsun, gerçek bir dostsun. İşlemediği bir suçu ona yüklemek istemiş-

lerdi, insanlar böyleydi, Paqueta pisliği de, diğerleri de hep aynıydı. Günler, haftalar her zamanki sıradanlıklarına kavuştular, parasal sorunlardan ötürü durum her geçen gün biraz daha kötüye gidiyordu. Bir gün üniformalı bir adam kapıyı çaldı. Kimi aramıştınız? Ama hanımefendi onu karşılamaya çıkmıştı bile, merhaba Richard, ve Amalia onu tanıdı. O sabahın köründe eve girmiş olan adamdı, sadece şimdi başında bir havacı şapkası, üzerindeyse altın yaldızlı düğmeleri olan lacivert bir ceket vardı. Senyor Richard pilottu, Panagra'da çalışıyordu, hayatı yolculuk ederek geçiyordu, şakakları beyazlamıştı, alnına sarı bir perçem düşüyordu, tombuldu, çilliydi, İngilizce karıştırarak konuştuğu İspanyolca insanı güldürüyordu. Amalia onu sempatik buldu. Daireye ilk giren ve orada ilk uyuyan erkek oldu. Lima'ya perşembeleri geliyordu; havalimanından eve üzerinde lacivert üniformayla gelip bir duş alıyor ve biraz dinleniyordu. Ardından birlikte çıkıp eve sabaha karşı dönüyor, bayağı bir gürültü yapıyor ve öğlene kadar uyuyorlardı. Senyor Richard Lima'da bazen iki gün kalıyordu. Mutfağa dalmaktan ve Amalia'nın önlüklerinden birini takıp yemek yapmaktan çok hoşlanıyordu. O ve hanımefendi, gülüşerek, yumurtaları sahanda pişirmesini, spagetti ya da pizza hazırlamasını seyrediyorlardı. Şakacıydı, şen şakraktı ve hanımefendi onunla iyi anlaşıyordu. Senyor Richard'la neden evlenmiyorsunuz, hanımefendi?, o kadar iyi birisi ki. Senyora Hortensia güldü: O zaten evli ve dört çocuğu var, Amalia.

Bu şekilde iki ay geçmiş olmalıydı ve Senyor Richard bir seferinde perşembe yerine çarşamba günü geldi. Hanımefendi başucu masasının üzerinde *chilcano* kadehiyle karanlık yatak odasına kapanmıştı. Senyor Richard korktu ve Amalia'yı çağırdı. Telaşlanmayın, diye onu sakinleştiriyordu, Amalia, önemli bir şey değildi, birazdan

geçecekti, aldığı ilaçlar yüzündendi. Fakat korkudan kıpkırmızı kesilen Senyor Richard İngilizce konuşuyor ve hanımefendiye suratının kızarmasına neden olan tokatlar atıyordu. Senyor Richard salona gidip geliyor, telefonla konuşuyordu, en sonunda gidip getirdiği doktor hanımefendiye bir iğne yaptı. Doktor gittikten sonra mutfağa giren Senyor Richard tam bir karidese benziyordu: Kıpkırmızıydı, öfkeden kuduruyordu, İspanyolca konuşmaya başlıyor, sonra İngilizceye geçiyordu. Beyefendi neyiniz var? Neden bağırıyorsunuz? Bana neden küfrediyorsunuz? Elini havada sallıyordu ve Amalia şimdi bana vuracak, çünkü delirdi diye düşünüyordu. İşte o sırada hanımefendi belirdi: Ne hakla sesini yükseltiyordu, sen ne hakla Amalia'ya bağırıyorsun? Doktor çağırdığı için onu azarlamaya başladı, hanımefendi ona, o da hanımefendiye karşılıklı bağırıyorlardı ve sonra salonda bağrışmaya devam ettiler, aşağılık gringo, cehenneme kadar yolun var, gürültüler, bir tokat ve afallayan Amalia tavayı kapıp çıkarken ikimizi de öldürecek diye düşünüyordu. Senyor Richard gitmişti ve hanımefendi kapıya çıkmış arkasından küfrediyordu. O noktada artık dayanamadı, önlüğünü kaldırmaya çalıştı ama nafile, bütün kusmuk yere döküldü. Öğürmeleri duyunca hanımefendi koşarak geldi. Hadi banyoya git, korkma, hepsi geçti. Amalia ağzını yıkadı, elinde ıslak bez ve bir süpürgeyle salona döndü ve yeri temizlerken hanımefendinin güldüğünü duyuyordu. Korkacak bir şey yoktu, şapşal, uzun zamandan beri o sersemi postalamak istiyordu, ama Amalia utançtan yerin dibine geçiyordu. Ama birden hanımefendi sustu. Dur bakayım, yoksa sen, yüzünde o eski zamanlardan kalma hınzır tebessüm belirdi, seni gidi yere bakan yürek yakan, gel bakayım buraya. Yüzünün kızardığını, sen hamile falan değilsin, değil mi?, başının döndüğünü hissetti, hayır hanımefendi, bunu nere-

den çıkardınız şimdi? Fakat hanımefendi onun kolunu kavradı, ahmak şey, elbette ki hamilesin. Kızmamış ama çok şaşırmıştı, gülüyordu. Hayır hanımefendi, nasıl olsundu, ve dizlerinin titrediğini hissetti. Ağlamaya başladı, hiç sormayın hanımefendi. Yere bakan yürek yakan, diyordu hanımefendi şefkatle. Ona bir bardak su getirdi, onu oturttu, kimin aklına gelirdi. Evet, hanımefendi, son zamanlarda kendini o kadar kötü hissetmişti ki: susuzluk, bulantılar, şu midenin sökülüp çıkarılıyormuş duygusu. Hüngür hüngür ağlıyordu ve hanımefendi onu teselli ediyordu, bana neden anlatmadın, şapşal, bunda utanacak bir şey yok ki, seni doktora götürürdüm, çok fazla çalışmazdın. O ağlamaya devam ediyordu ve birden: Onun yüzünden, hanımefendi, size anlatmamı istemedi, seni hemen kovar diyordu. Sen beni tanımıyor musun, şapşal, gülümsedi Senyora Hortensia, seni kovacağımı aklın alıyor mu? Ve Amalia: Şu şoför, onu tanıyorsunuz, ismi Ambrosio, San Miguel'de size mesajlar getiren kişi. İlişkimizi kimsenin bilmesini istemiyordu, kendine göre takıntıları var. Feryat figan ağlıyor ve ona anlatıyordu, hanımefendi, bir seferinde kötü davranmıştı ve şimdi daha da kötüydü. Bebeği öğrendiği andan itibaren çok tuhaflaştı, ondan bahsetmek istemiyordu, Amalia ona kustuğunu söylüyor ve o konuyu değiştiriyordu, Amalia artık hareket etmeye başladığını söylüyor o ise bugün seninle bütün gün kalamam, yapacak işlerim var diyordu. Artık pazar günleri onu kısacık bir süreliğine, âdet yerini bulsun diye görebiliyordu ve hanımefendi gözlerini kocaman açıyordu. Ambrosio mu?, evet, onu bir daha arkadaşının odacığına götürmemişti, Fermín Zavala'nın şoförü mü?, evet, ona ayaküstü bir şeyler ısmarlıyor ve çekip gidiyordu, onunla yıllardır görüşüyor musun?, ve ona bakıp kafasını sallıyordu ve kimin aklına gelirdi ki diyordu. Delinin tekiydi, bir manyaktı, bütün

hayatı bir gizemdi, hanımefendi, Amalia'yı sevgilisi olarak takdim etmekten utanıyordu ve şimdi onu bir kez daha terk edecekti. Hanımefendi gülmeye başladı ve yine kafasını sallıyordu, kimin aklına gelirdi? Ve ardından, ciddileşerek, onu seviyor musun, Amalia? Evet, onun kocasıydı, eğer şimdi size her şeyi anlattığımı öğrenirse beni terk eder, senyora, hatta beni öldürebilir. Ağlıyordu, hanımefendi ona bir bardak su daha getirdi ve ona sarıldı: Bana anlattığını bilmeyecek, onu terk etmeyecekti. Sohbete devam ettiler ve hanımefendi onu sakinleştiriyordu, asla bilmeyecekti, şapşal. Hiç doktora görünmüş müydü? Hayır, ay ne kadar sersemsin, Amalia. Kaç aylıktı? Dört aylık, hanımefendi. Ertesi gün onu bizzat götürdüğü bir doktor muayene ettikten sonra gebeliğin çok iyi gittiğini söyledi. O akşam Senyorita Queta geldi ve hanımefendi, Amalia'nın önünde, düşünebiliyor musun, bu hatun hamile. Ah, öyle mi?, dedi Senyorita Queta bu hiç ilgisini çekmemiş gibi. Kimden biliyor musun?, dedi hanımefendi gülerek, ama Amalia'nın suratını görünce bir parmağını dudaklarının üzerine koydu: Bunu söyleyemezdi, bu bir sırdı.

Şimdi ne olacaktı? Hiçbir şey, onu kovmayacaktı. Hanımefendi onu doktora götürmüş ve kendisine dikkat etmesini istiyor, eğilme, yerleri cilalama, onu kaldırma deyip duruyordu. Hanımefendi çok iyiydi ve o da birisine anlatmış olduğu için çok rahatlamıştı. Ama ya Ambrosio öğrenirse? Her halükârda seni terk edecekse ne fark eder ki, aptal. Ama terk etmiyor, her pazar geliyordu. Sohbet ediyor, bir şeyler atıştırıyorlardı ve Amalia söylediğimiz her şey ne kadar sahte, ne kadar yalan diye düşünüyordu. Çünkü bu konu hariç her şeyden bahsediyorlardı. Odacığa bir daha girmemişlerdi, sokaklarda dolaşıyor ya da sinemaya gidiyorlardı ve akşam olduğunda Ambrosio onu Askerî Hastane'ye kadar bırakıyordu. Onu

endişeli görüyordu, bakışları zaman zaman yitip gidiyordu ve Amalia onun neden böyle bir tavır takındığını düşünüyordu, ondan evlenmelerini mi istemişti, para mı istemişti? Bir pazar, sinemadan çıkarken boğuk sesini duydu: Nasıl hissediyorsun, Amalia? Gayet iyi, dedi genç kadın ve yere bakarak, bunu bebek için mi soruyordu? Doğum yaptıktan sonra artık çalışamayacaksın, dediğini işitti. Neden olmasın, dedi Amalia, ne yapacağımı, neyle yaşayacağımı zannediyorsun? Ve Ambrosio: Bu işi benim üstlenmem gerekecek. Ayrılana kadar bir daha konuşmadı. Üstlenmem gerekecek demesini düşünüyordu karanlıkta karnını okşarken, o mu üstlenecekti? Acaba birlikte yaşamayı, kendilerine ait bir evlerinin olmasını mı kastediyordu?

Beşinci, altıncı ay. Karnını şimdiden çok ağırlaşmış hissediyordu, ev işlerini yaparken nefesini toplamak için mola vermesi, mutfakta çalışırken aniden bastıran harareti geçene kadar beklemesi gerekiyordu. Ve bir gün hanımefendi ona taşınıyoruz dedi. Nereye hanımefendi? Jesús María'ya, bu dairenin kirası pahalı geliyordu. Kimi adamlar mobilyaları incelemek ve fiyatlarını konuşmak için geldiler, daha sonra bir kamyonetle geri döndüler ve sandalyeleri, yemek masasını, halıyı, plağı, buzdolabını, mutfağı götürdüler. Amalia ertesi gün hanımefendinin her şeyini içeren üç valiz ve on küçük paketi görünce göğsünde bir daralma hissetti. O bunu umursamazken sen ne diye üzülüyorsun diye düşündü, aptal olma. Ama üzülüyordu, o böyleydi işte. Hiçbir şeysiz kalmak sizi üzmüyor mu, hanımefendi? Hayır, Amalia, neden biliyor musun? Çünkü çok kısa bir süre içinde bu ülkeden gidecekti. Eğer istersen seni de yurtdışına yanımda götürürüm, Amalia, ve gülüyordu. Ona ne olmuştu? Moralinin böyle birden düzelmesinin, o projelerin, hanımefendinin bir şeyler yapma isteğinin sebebi neydi? Amalia,

General Garzón Sokağı'ndaki daireyi görünce bir ürperti hissetti. Çok küçük olduğundan değil, ama o kadar eski, o kadar çirkindi ki! Yemek odası küçücüktü, aynı şekilde yatak odası, mutfakçık ve banyo da oyuncak gibiydiler. Hizmetçi odası o kadar dardı ki, sadece döşek sığıyordu. Çok az mobilyası vardı ve hepsi o kadar dökküntüydü ki. Senyorita Queta eskiden burada mı yaşıyordu, hanımefendi? Evet, ama Amalia ona inanmıyordu, küçük beyaz arabası ve şık giyimiyle senyoritanın çok daha iyi bir yaşam sürüyor olması gerektiğini düşünmüştü. Senyorita şimdi nereye gitmişti? Pueblo Libre semtindeki başka bir dairede, Amalia.

Jesús María'ya taşınmalarından itibaren hanımefendinin morali ve yaşam biçimi düzeldi. Erken kalkıyor, daha iyi yemek yiyor, günün büyük bir kısmını sokakta geçiriyor, onunla sohbet ediyordu. Sürekli seyahatinden bahsediyordu: Meksika'ya gidecekti, Amalia, Meksika'ya ve Peru'ya, bir daha asla dönmeyecekti. Senyorita Queta onu görmeye geliyordu ve Amalia, insanın ruhunu daraltan o mutfaktan onların gece gündüz aynı şey hakkında konuştuklarını duyuyordu: Gidecekti, seyahate çıkacaktı. Gerçekten gidecek, diye düşünüyordu Amalia, buralardan gidecek ve içinde bir hüzün hissediyordu. Senin yüzünden kim bilir nasıl bir şeye dönüşüyorum, diyordu karnını okşayarak, her şeye ağlıyorum, her şey bana ıstırap veriyor, beni ne kadar sersem birine dönüştürdün. Hanımefendi ne zaman gidecekti? Çok yakında, Amalia. Ama Senyorita Queta onu çok ciddiye almıyordu, Amalia onu duyuyordu: Kendini kandırma, Hortensia, her şeyin tereyağından kıl çeker gibi kolay olacağını zannetme, çok derin sulara dalıyorsun. Ortada tuhaf bir şey vardı ama ne? Bunu Senyorita Queta'ya sordu ve o da, kadınlar salaktır, Amalia, dedi, herif onu arıyor çünkü paraya ihtiyacı var ve Hortensia salağı o parayı ona götü-

recek, para herifin eline geçti mi bizimkini bir kez daha postalayacak. Senyor Lucas mı, senyorita? Tabii ki o, başka kim olacak. Amalia bayılacağını sandı. Onun yanına mı gidecekti? Onu terk etmişti, parasını çalmıştı ve şimdi onun yanına mı gidecekti? Ama artık ne hanımefendiyi ne de başka şeyi uzun süre düşünebiliyordu, zira kendini çok kötü hissediyordu. İlk seferinde bu yorgunluğu, bu kadar büyük bir ağırlığı hissetmemişti: Sabahları, öğleden sonraları ve alışverişten döndüğünde uykusu geldiği için biraz uzanmak zorunda kalıyordu. Mutfağa küçük bir tabure götürmüştü ve oturarak yemek yapıyordu. Nasıl da şişmanladın, diyordu kendi kendine.

Yaz mevsimiydi, Ambrosio'nun Zavala'ları Ancón'a götürüp getirmesi gerekiyordu ve bu yüzden Amalia onu iki haftada bir görebiliyordu. Sakın bu Ancón olayı bir yalan, ondan yavaş yavaş uzaklaşabilmek için kullandığı bir bahane olmasındı? Çünkü yine çok tuhaflaşmıştı. Amalia, Arenales Caddesi'ne onunla buluşmaya giderken kafasında ona anlatacağı bin tane şey oluyordu, ama o bütün hevesini kırıyordu. Hanımefendi Meksika'ya mı gitmek istiyordu?, hımmm, o pezevenkle buluşmaya mı?, tamam gitsin, şimdiki ev cüce ölçülerine göre miydi?, iyi öyleyse. Sen beni dinlemiyorsun, evet dinliyorum, ne düşünüyorsun, hiçbir şey. Önemi yok, diye düşünüyordu Amalia, artık onu sevmiyorum. Teyzesi ona hanımefendi gidince buraya gelirsin demişti, Senyora Rosario ona eğer sokakta kalırsan burası senin evin demişti ve aynı şekilde Gertrudis de. Eğer söylediğine pişman olduysan unut gitsin ve surat ifadesi değişiyordu, bir gün yüzüne vurdu, bak senden bir şey isteyen olmadı deyince o afalladı, ben sana ne demiştim ki? Birlikte yaşamaktan bahsetmiştin, dedi Amalia. Bunun üzerine, ah evet tabii, sen hiç merak etme, Amalia. Onunla nasıl barışabilmişti, nasıl yeniden bir araya gelebilmişti? Buluş-

tukları bir pazar günü Ambrosio'nun söylediği bütün sözcükleri saymıştı ve bunların sayısı yüze bile ulaşmamıştı. Onu terk etmek için bebeğin doğmasını mı bekliyordu? Hayır, daha önce Amalia onu terk edecekti. Çalışacak yeni bir ev bulacak, onu bir daha asla görmeyecekti, ağlayarak bağışlamasını istemeye geldiğinde intikam ne kadar tatlı olacaktı: Çık dışarı, sana ihtiyacım yok, git buradan.

Şişmanlamaya devam ediyordu ve hanımefendi sürekli olarak ona seyahatten bahsediyordu, peki ne zaman gidecekti? Zamanını tam olarak bilemiyordu ama yakında, Amalia. Bir gece Senyorita Queta'yla bağıra çağıra tartıştıklarını duydu. O kadar ağrısı vardı ki gidip gizlice dinlemek için kalkamadı: Çok ıstırap çektim, hepsi ona tekmeyi patlatmıştı, kimseyi düşünecek halim kalmadı. Başını çok kötü belaya sokacaksın, diyordu senyorita, gerçek tekmeyi sana şimdi patlatacaklar, deli kız. Bir sabah alışverişten dönerken kapıda bir araba gördü: Bu Ambrosio'ydu. Ona doğru yaklaşırken bana ne demeye geldi acaba diye düşünüyordu, ama Ambrosio onu parmağını dudaklarına götürerek karşıladı: Şşşttt, şimdi eve çıkma, git biraz dolaş. Don Fermín yukarıda hanımefendiyle birlikteydi. Amalia gidip köşedeki küçük meydanda oturdu: Asla değişmeyecekti, hayatı boyunca aynı ödleklikklerine devam edecekti. Ondan nefret ediyordu, ondan iğreniyordu, Trinidad ondan bin kere daha iyiydi. Arabanın gittiğini görünce eve girdi; hanımefendi yırtıcı bir hayvanı andırıyordu. Küfrediyor, sigara içiyor, sandalyeleri itiyordu ve Amalia'yı görünce, neden orada durmuş bana aptal gibi bakıyorsun, hadi mutfağa git. Gücenmiş olarak gidip odasına kapandı. Bana daha önce hiç küfretmemiştin, diye düşünüyordu. Orada uyuyakaldı. Salona çıktığında hanımefendi orada değildi. Hava kararırken eve döndüğünde ona bağırdığına pişmandı. Çok

sinirliydim, Amalia, orospu çocuğunun biri onu öfkelendirmişti. Gidip yatabilirdi, akşam yemeğini dert etme.

O hafta kendini daha kötü hissetti. Bütün gününü sokakta ya da odasında kendi kendine konuşarak geçiren hanımefendinin morali korkunç bozuktu. Perşembe sabahı bir havluyu yerden almak için eğildiği sırada sanki kemiklerinin kırıldığını hissetti ve yere düştü. Ayağa kalkmaya çalışıyor ama başaramıyordu. Sürünerek telefona kadar gitti: Vakit geldi, vakit geldi senyorita, ama hanımefendi evde değildi, sancılar, sırılsıklam bacaklar, ölüyorum. Hanımefendi ve senyorita bin yıl sonra eve döndüler ve onları rüyasında gördüğünü zannetti. Onu basamaklardan aşağı neredeyse taşıyarak indirdiler, küçük arabaya bindirdiler ve doğumevine götürdüler: Korkma, henüz doğmayacaktı, sadece muayene edeceklerdi, sonra eve döneceklerdi, sakin ol Amalia. Sancılar sıklaşmıştı, midesini bulandıran bir terebentin kokusu vardı. Dua etmek istiyor ama yapamıyordu, ölecekti. Onu bir sedyeye bindirmişlerdi ve boynu tüylü yaşlı bir kadın onu hem soyuyor hem de azarlıyordu. Kaslarının yırtıldığını ve sırtıyla belinin arasına bir bıçak daldırdıklarını hissederken Trinidad'ı düşündü.

Uyandığında vücudunu açık bir yara gibi hissediyordu ve midesinde kömürler tütüyormuş gibi geliyordu. Bağırmaya takati yoktu, ben ölmüşüm diye düşünüyordu. Ilık toplar gırtlağını kapattıkları için kusamıyordu, yataklarla dolu odayı, kadınların yüzlerini, çok yüksek ve kirli tavanı yavaş yavaş tanıdı. Üç gündür uyuyorsun, dedi sağ tarafındaki yatak komşusu, sol tarafındakiyse, sana yemeğini borularla veriyorlar. Bir mucize eseri kurtuldun, dedi bir hemşire, aynı şekilde kızın da. Kontrole gelen doktor, bir daha hamile kalmamaya dikkat et, her hasta için sadece bir kez mucize yaratabilirim. Sonra dünyalar iyisi bir rahibe ona hareket eden küçük bir küt-

le getirdi: küçücük, tüylü bir şey, henüz gözlerini bile açmamıştı. Susuzluğu, ağrıları bir anda geçti ve onu emzirmek için yatağında oturdu. Meme ucu gıdıklanınca deli gibi gülmeye başladı. Ailen yok mu?, diye sordu solundaki, sağındakiyse, neyse ki kurtuldun, ailesi olmayanları toplu mezara gömüyorlarmış. Onu görmeye kimse gelmemiş miydi? Hayır. Bembeyaz tenli, siyah saçlı ve kocaman gözlü bir hanımefendi gelmedi mi? Hayır. Uzun boylu, güzel vücutlu, kızıl saçlı bir genç kadın da mı gelmedi? Hayır, hiç kimse. Ama neden, ama nasıl olur? Nasıl olduğunu sormak için telefon da mı etmemişlerdi? Neden böyle yapmışlardı? Neden onu oraya atıp gitmiş ve bir daha ne arayıp ne sormuşlardı? Fakat buna ne kızdı ne de üzüldü. Gıdıklanmalar bütün vücudu boyunca inip çıkıyordu, ama küçük kütlenin açlığı bir türlü dinmiyor, daha çok istiyordu. Onlar gelmemişler miydi?, ve gülmekten kırılıyordu: Artık bir şey çıkmıyorsa ne diye o kadar güçlü emiyorsun, şapşal kızım.

Altıncı gün doktor iyi olduğunu söyledi, seni taburcu ediyorum. Kendine dikkat et, ameliyat yüzünden vücudu çok halsiz kalmıştı, en az bir ay dinlen. Ve bir daha asla hamile kalmak yok, tamam biliyordu. Ayağa kalkınca bir baş dönmesi geldi. Zayıflamış, sararmış, gözleri içine çökmüştü. Yatak komşularıyla, rahibeyle vedalaştıktan sonra minik adımlarla sokağa kadar yürüdü ve kapıdaki polis onun için bir taksi durdurdu. Onun kollarında minik kızıyla Chacra Colorada'daki eve geldiğini gören teyzesinin ağzı titredi. Sarıldılar, birlikte ağladılar. Seni ne arayıp soran ne de görmeye giden hanımefendi çok adice davranmamış mıydı? Evet, doğru, oysaki Amalia aptalı ona her zaman yardım etmiş ve asla yüzüstü bırakmamıştı. O herif de mi hiç uğramadı? Hayır, teyze, o da gelmedi. Sen tamamen iyileşince polise gideceğiz, evladını tanımak ve sana para vermek zorunda kalacak.

Evin üç odası vardı, teyzesi birinde kendisi kalırken diğer ikisini kiraya veriyordu ve şu anda dört kiracısı vardı: Bütün günlerini radyo dinleyerek geçiren ve evi dumanla dolduran bir piknik tüpünde yemek pişiren yaşlı bir çift; erkek posta idaresinden daha yeni emekli olmuştu. Ötekilerse, biri D'Onofrio'da dondurmacı olarak çalışan, diğeri terzilik yapan Ayacucho'lu iki adamdı. Yemeklerini pansiyonda yemiyorlardı, geceleri sürekli olarak Keçua dilinde şarkılar söylüyorlardı. Teyzesi kendi odasına bir döşek serdi, Amalita onda yatıyordu. Bir hafta boyunca yataktan neredeyse kıpırdayamadı çünkü kalkar kalkmaz midesi bulanıyordu. Hiç sıkılmıyordu. Amalita'yla oynuyor, onu seyrediyor, kulağına fısıldıyordu: O nankörden maaşını istemeye ve artık onun yanında çalışmayacağını söylemeye gideceklerdi; eğer öteki yüzsüzle günün birinde dışarıda karşılaşırlarsa, hadi anca gidersin, sana ihtiyacımız yok diyeceklerdi. Belki sana arkadaşlarımın Breña'daki dükkânında bir iş ayarlarım, diyordu teyzesi.

Sekiz gün sonra gücü yerine gelmişti ve teyzesi ona otobüs parasını ödünç verdi: Paranı ondan son kuruşuna kadar al, Amalia. Beni görünce yaptığından pişmanlık duyacak, diye düşünüyordu, kalmam için bana yalvaracak. Sakın bir kez daha aynı aptallığı yapma. Kucağında bebekle sonunda General Garzón Sokağı'na vardı ve binanın girişinde birinci kattaki topal hizmetçi Rita'yla karşılaştı. Merhaba Rita. Ona gülümserken bende bir gariplik mi var, bunun nesi var böyle?, diye düşündü, zira ağzı kocaman açık Rita ona her an kaçmaya hazırmış gibi bakıyordu. Tanıyamayacağın kadar çok mu değişmişim?, diye sordu Amalia gülerek, ben Amalia'yım, ikinci kattaki hizmetçi. Seni serbest mi bıraktılar?, diye sordu Rita, dayak yemiş miydi? Polis mi, dayak mı? Eğer seninle birlikte görürlerse beni de götürmezler mi?, diye sordu kor-

ku içindeki Rita, ona da dayak atmazlar mıydı? Zira bir tek bu eksik kalmıştı, daha önce ona bağırıp çağırmış ve hayatıyla ilgili her şeyi sormuşlardı; aynı şekilde karşı dairedekinin yanı sıra üçüncü ve dördüncü kattaki hizmetçileri de, çok çirkin bir biçimde sorguya çekmişlerdi, o nerede, nereye gitti, nerede saklanıyor, şu Amalia adındaki hizmetçi neden ortadan kayboldu? Çok çirkin bir biçimde, küfürlerle, tehdit ederek, söyle yoksa kodesi boylarsın. Sanki biz bir şey biliyormuşuz gibi, dedi Rita. Amalia'ya doğru bir adım yaklaştıktan sonra sesini alçalttı: Seni nerede buldular, sana ne dediler, kimin öldürdüğünü Amalia onlara itiraf etmiş miydi? Ama Amalia duvara yaslanmıştı ve şunu al, şunu al, diye kekeliyordu. Rita, Amalita'yı kucağına aldı, ne oluyor, neyin var, sana ne yaptılar? Onu birinci kattaki dairenin mutfağına soktu. Neyse ki patronlar burada değiller, otur şuraya, bir bardak su iç. Öldürmek mi?, diye tekrarlıyordu Amalia ve kucağında Amalita'yı taşıyan Rita, bağırma böyle, titreme böyle, Senyora Hortensia'yı öldürmüşler miydi? Rita pencereden dışarı bakmaya gitti, bu arada kapıyı kilitlemişti, sonunda bebeği geri verdi, sus, komşular hepsini duyacak. Peki ama bunca zamandır neredeydi, gazetelere çıkmış, hanımefendinin onca fotoğrafı yayımlanmışken nasıl haberi olmamıştı, doğumevinde insanlar konuşmuyorlar mıydı, radyo dinlememiş miydi? Dişlerinin takırdadığını hisseden Amalia, sıcak bir şey verir misin, Rita, bir çay, herhangi bir şey. Rita ona bir fincan kahve hazırladı. Yat kalk onlardan kurtulduğuna şükret, polisler, gazeteciler, geliyor, kapıyı çalıyor, sorular soruyor, gidiyorlardı ve başkaları geliyordu, hepsi senin nerede olduğunu öğrenmek istiyordu, kaçıp gittiğine göre bir şey biliyor olmalı, gizlendiğine göre bir şey yapmış olmalı, iyi ki seni bulamamışlar, Amalia. Kahvesini yudum yudum içiyordu, onu onaylıyordu, çok teşekkürler Rita, ve

ağlayan Amalita'yı kucağında sallıyordu. Gidecekti, saklanacaktı, evet, asla geri dönmeyecekti, ve Rita: Eğer seni yakalarlarsa bizden çok daha kötü davranacaklardır, ona ne yapacaklarını Tanrı bilirdi. Amalia ayağa kalktı, tekrar teşekkürler, ve çıktı. Bayılacağını sandı, ama köşeye vardığında mide bulantısı geçmişti ve Amalita'yı hıçkırıklarını duymaması için göğsüne bastırmış hızlıca yürüyordu. Bir taksiye el etti ama durmadı, bir başkası, ve o hızlıca yürümeye devam ediyordu, şunlar polis miydi, şu öyleydi, şu diğeri tam yanından geçerken onu yakalayıverecekti, ve en sonunda bir tanesi durdu. Taksi için para istediğinde teyzesi onu azarladı. Otobüsle gelebilirdin, o zengin bir kadın değildi. Gidip odasına kapandı. O kadar üşüyordu ki teyzesinin battaniyelerine sarındı ve ancak karanlık çökerken uyuyormuş numarası yapmayı bıraktı ve sorulara cevap verdi: Hayır, hanımefendi orada değildi, teyze, seyahate çıkmıştı. Evet, tabii ki parasını istemeye tekrar gidecekti; elbette ki parasını kimseye kaptırmayacaktı, teyze. Ve düşünüyordu: Telefon etmem gerekiyor. Teyzesinin çantasını açtı, içinden bir *sol* aldı ve köşedeki bakkala gitti. Numarayı unutmamıştı, çok net hatırlıyordu. Ama telefonu açan sesini tanımadığı küçük bir kızdı: Hayır, orada Senyorita Queta diye birisi yaşamıyordu. Daha sonra tekrar aradı ve bu sefer bir adam çıktı: Hayır orada değildi, onu tanımıyorlardı, onlar oraya daha yeni taşınmışlardı, belki eski kiracıydı. Sıkışan nefesini açmak için bir ağaca yaslandı. Çok korkuyor ve bütün dünyanın çıldırdığını düşünüyordu. Demek bu yüzden doğumevinde ziyaretine gelmemişti, radyoda bahsettikleri cinayet demek buydu ve şimdi onu arıyorlardı. Onu karakola götürecek, sorguya çekecek, dövecek ve Trinidad gibi öldüreceklerdi.

Birkaç gün hiç dışarı çıkmadı ve ev işlerinde teyzesine yardım etti. Ağzını açmıyordu, düşünüyordu, onu

öldürdüler, o öldü. Kapı çalındığında kalbi duracak gibi oluyordu. Üçüncü gün teyzesiyle birlikte semtin kilisesine Amalita'yı vaftiz ettirmeye gittiler ve peder isminin ne olacağını sorduğunda şöyle cevap verdi: Amalia Hortensia. Geceleri uykusuz geçiriyordu, Amalita'ya sarılıyor, kendini bomboş ve suçlu hissediyordu, hakkınızda kötü düşündüğüm için beni bağışlayın, ama nereden bilecekti ki, hanımefendi, Senyorita Queta ne yapıyordu acaba? Fakat dördüncü gün toparladı: Bu işi çok fazla kafaya takıyorsun, neden bu kadar korkuyorsun ki, aptal. Polise gidecekti, doğumevindeydim, araştırabilirsiniz, doğru olduğunu görecek ve onu rahat bırakacaklardı. Hayır: Ona küfredeceklerdi, ona inanmayacaklardı. Hava kararırken teyzesi onu şeker almaya gönderdi ve tam sokağın köşesini döndüğü sırada bir adam elektrik direğinden ayrılıp yolunu kesti, Amalia çığlık attı: Saatlerdir seni bekliyorum, dedi Ambrosio. Konuşmaktan âciz bir şekilde kendini ona doğru bıraktı. Yüzü genç adamın göğsüne dayalı, gözyaşlarını ve sümüklerini yutarak öylece duruyordu ve Ambrosio onu teselli ediyordu. Gelip geçenler onlara bakıyordu, ağlama, üç haftadan beri onu arıyordu, peki ya küçük oğul, Amalia? Küçük kız, dedi hıçkırıkların arasında, evet, sağlıklı doğmuştu. Ambrosio bir mendil çıkarıp onun yüzünü temizledi, onu sümkürttü ve bir kafeye götürdü. Dipteki küçük bir masaya oturdular. Ambrosio kolunu ona dolamıştı, sırtını hafifçe sıvazlayarak gönlünce ağlayıp rahatlamasını bekliyordu. Her şey yolunda, her şey yolundaydı, Amalia, yeter artık. Senyora Hortensia'nın başına gelenlere mi ağlıyordu? Evet, ayrıca kendini öylesine yalnız, öylesine korkmuş hissettiği için. Polis beni arıyor, sanki bir şey biliyormuş gibi, Ambrosio. Ağlamasının diğer bir sebebi de onu terk etmiş olduğunu düşünmesiydi. Doğumevinde ziyaretine nasıl gelecektim, şapşal, orada olduğunu biliyor muydum ki,

bunu nasıl tahmin edebilirdi? Arenales'e gidip onu beklemişti, ama gelmedin ve hanımefendinin haberi gazetelerde çıktığından beri deli gibi seni arıyorum, Amalia. Surquillo'ya, teyzenin eskiden yaşadığı eve gittim, oradan Balconcillo'ya göndermişlerdi ve oradan da Cahcara Colorada'ya, ama sadece sokak ismi vardı, kapı numarasını bilmiyorlardı. Her gün gelip her tarafa sormuş, illaki sokağa çıkacağını ve onu o zaman bulacağını düşünmüştü. Neyse ki sonunda, Amalia. Peki ya polis?, diye sordu Amalia. Gitmeyeceksin, dedi Ambrosio. Ludovico'ya sormuştu ve o da eğer gidersen seni en az bir ay içeride tutup sorgulayacaklarını, araştıracaklarını düşünüyordu. En iyisi yüzünü dahi göstermemesi, en iyisi biz onun varlığını unutana kadar bir süreliğine Lima'dan gitmesi. Tamam da, nasıl gidecekti, Amalia suratını buruşturdu, nereye gidecekti? Ambrosio: Benimle geleceksin, ikimiz birlikte gideceğiz. Genç kadın gözlerinin içine baktı: Evet Amalia. Gerçek gibi, buna çoktan karar vermiş gibi görünüyordu. Ona çok ciddi bir ifadeyle bakıyordu, seni bir gün dahi hapse atmalarına izin verir miyim sanıyorsun?, çok ciddi bir ses tonuyla konuşuyordu, yarın hemen yola çıkacaklardı. Peki ya işin? Şu anda en az düşündüğü şey oydu, kendi işini kuracaktı, buradan gideceklerdi. Amalia gözlerini ondan ayırmadan dediklerine inanmaya çalışıyor ama başaramıyordu. Birlikte yaşamak mı? Yarın mı? Dağlara gideriz, dedi Ambrosio ve yüzünü ona yaklaştırdı: Bir süreliğine, artık seni tamamen unuttuklarında geri döneriz. Genç kadın bir kez daha her şeyin yerle bir olduğunu hissetti: Bunu ona Ludovico mu söylemişti? Peki ama onu neden arıyorlardı ki, o ne yapmıştı, o ne biliyordu? Ambrosio ona sarıldı: Hiçbir şey olmayacaktı, yarın trenle gideceklerdi, sonra da otobüsle devam edeceklerdi. Dağlarda kimse onu bulamayacaktı. Amalia ona sokuldu, bütün bunları beni sevdiğin için mi

yapıyorsun, Ambrosio? Herhalde, sersem, başka neden olacak ki? Dağlarda Ludovico'nun bir akrabası vardı, onunla birlikte çalışacaktı, onlara yardım edecekti. Korku ve şaşkınlıktan kendini sersemlemiş hissediyordu. Teyzene hiçbir şey söyleme, söylemeyecekti, kimse bilmemeliydi, kimse bilmeyecekti. Ne olur ne olmaz, anladım, tabii ki, tamam. Desamparados'u biliyor muydu? Evet, biliyordu. Köşeye kadar Amalia'ya eşlik etti, taksi için para verdi, bir bahane uydurup çıkarsın ve ağzını sıkı tutacaktı. Bütün gece gözünü bir an olsun kırpmadan teyzesinin nefes alışını ve ihtiyarların odasından yükselen yorgun horlamaları duydu. Bir kez daha hanımefendiden paramı istemeye gideceğim, dedi ertesi gün teyzesine. Bir taksiye bindi ve Desamparados'a vardığında Ambrosio kızı Amalita Hortensia'ya şöyle bir baktı o kadar. Bu muydu? Evet. Genç kadını istasyona soktu ve çıkınlarıyla bekleyen dağlıların arasına oturttu. O iki büyük valiz getirmişti ama benim bir mendilim bile yok, diye düşünüyordu Amalia. Gittiği için, onunla yaşayacağı için kendini mutlu hissetmiyordu, içinde tuhaf bir duygu vardı.

IV

"Hiç gelmeyeceksin diye düşünmeye başlamıştım, Ambrosio," dedi Ludovico. "Dostlarının ona sırtını dönmesi için bir insanın çuvallaması yeterlidir."

"Bilsem seni görmeye gelmez miydim zannediyorsun?" dedi Ambrosio. "Bu sabah daha yeni öğrendim, Ludovico, sokakta karşılaştığım Hipólito söyledi."

"Sana o orospu çocuğu mu söyledi?" diye sordu Ludovico. "Ama sana her şeyi anlatmamıştır."

"Ludovico hiç ortalarda görünmüyor, ne oldu ona?" diye sordu Ambrosio. "Arequipa'ya gideli bir ay oldu ve hâlâ bir haber yok."

"Ayaklarından başına kadar sargılı bir halde Polis Hastanesi'nde yatıyor," dedi Hipólito. "Arequipa'lılar onu sağlam benzettiler."

Emirleri veren kişi hangarın kapısını tekmelediğinde ve hadi gidiyoruz diye bağırdığında henüz sabahın körüydü. Gökte yıldızlar vardı, çırçır makinesi henüz çalışmıyordu, hava serindi. Trifulcio portatif karyolasında doğrulup ben hazırım diye bağırdı, ama içinden emirleri veren kişinin annesine saydırdı. Giyinik uyuyordu, sadece süveterini, ceketini ve ayakkabılarını giymesi gerekiyordu. Hangardan çıktı ve yüzünü yıkamak için çeşmeye gitti ama sabah yeli fikrini değiştirmesine

sebep oldu ve sadece ağzını çalkalamakla yetindi. Kıvırcık saçlarını düzeltti ve parmaklarıyla çapaklarını temizledi. Hangara döndüğünde Téllez, Urondo ve kâhya Martínez kalkmışlardı ama bu kadar erken uyandırılmalarını protesto ediyorlardı. Çiftlik evinin ışıkları yanıyordu ve kamyonet kapının önündeydi. Mutfaktaki hizmetçi kızların uzattığı birer kupa kahveyi etrafları hırlaşan köpeklerle çevrili olarak içtiler. Don Emilio terlikleri ve sabahlığıyla onları uğurlamaya çıktı: Pekâlâ çocuklar, orada düzgün davranın. Merak etmeyin Don Emilio, düzgün davranacaklardı, senatör. Hadi atlayın, dedi emirleri veren kişi. Téllez ön tarafa, Trifulcio, Urondo ve kâhya Martínez de arkaya oturdular. Cam kenarını istiyordun ama ben öteki kapıdan binip senden önce kaptım, Urondo, diye düşündü Trifulcio. Kendini iyi hissetmiyordu, bütün vücudu ağrıyordu. Tamam mısınız? Hadi Arequipa'ya, dedi emirleri veren kişi. Ve kontağı çalıştırdı.

"Çıkıklar, ezikler, beden sıvısı kaybı," dedi Ludovico. "Doktor her kontrole geldiğinde bana tıp dersi veriyor, Ambrosio. Bilsen ne boktan günler geçirmekteyim."

"Biz de Amalia'yla tam da bu pazar seni andık," dedi Ambrosio. "Arequipa'ya nasıl istemeye istemeye gittiğini hatırladık."

"Şimdi en azından uyuyabiliyorum," dedi Ludovico. "İlk günlerde tırnaklarım bile ağrıyordu, Ambrosio."

"Ama güvence altına alındın, olaya bu açıdan bak," dedi Ambrosio. "Sen görev başındayken böyle kötü dövüldün ve bunu ödüllendirmeleri gerekiyor."

"Peki, bu koalisyoncular denen kişiler kim?"

"Hem görev başındayken hem de değil," dedi Ludovico. "Bizi hem gönderdiler hem de göndermediler. Bu işin nasıl boktan bir hal aldığını bilemezsin, Ambrosio."

"Sen bir avuç boktan herif olduklarını bilmekle ye-

tin," dedi emirleri veren kişi gülerek. "Ah bir de, gösterilerinin içine edeceğimizi."

"Sormamın sebebi bir sohbet konusu açmak ve yolculuğu biraz eğlenceli hale getirmekti," dedi Téllez. "Çünkü böyle çok sıkıcı."

Evet, diye düşündü Trifulcio, çok sıkıcı. Uyumaya çalıştı, ama kamyonet sarsılıyordu ve kafasını ikide bir tavana, omzunu da kapıya vuruyordu. Ön koltuğun arkalığına tutunup resmen çömelerek gitmek zorunda kalmıştı. Keşke ortaya oturmuş olsaydı, Urondo'ya kelek atmak isterken keleğe gelen kendisi olmuştu. Çünkü sarsıntıları onun için yumuşatan Trifulcio ile kâhya Martínez'in arasına büzüşen Urondo o sırada horlamaktaydı. Trifulcio camdan dışarı baktı: kum tepeleri, toz bulutları arasında gözden kaybolan kara yılan, deniz ve suya dalan martılar. Yaşlanıyorsun ihtiyar, diye düşündü, bir sabah erken kalkıyorsun ve bütün vücudun buna isyan ediyor.

"Eskiden Odría'nın çizmelerini yalarken şimdi onun sabrını test etmek isteyen birkaç milyoner," dedi emirleri veren kişi. "Koalisyon dedikleri şey işte bu."

"Peki, Odría kendisine karşı gösteri yapılmasına neden izin veriyor?" diye sordu Téllez. "O artık çok yumuşadı. Eskiden biraz gürültü patırtı çıkaran herkes kodesi boylar ve sağlam bir dayak yerdi. Neden artık böyle değil?"

"Odría onlara elini verdi şimdi kolunu kurtarmaya çalışıyor," dedi emirleri veren kişi. "Ama ancak buraya kadar gelebildiler. Arequipa'da derslerini alacaklar."

Aşağılık herif, diye düşündü Trifulcio, Téllez'in tıraşlı ensesine bakarak. O politikadan ne anlardı, politika onun ne zaman umurunda olmuştu? Sırf yalakalık olsun diye sorular sorup duruyordu. Bir sigara çıkardı ve onu yakmak için Urondo'yu itmek zorunda kaldı. Beriki göz-

lerini şaşkınlıkla açtı, ne oldu, geldik mi? Ne gelmesi, daha yeni Chala'dan geçmişlerdi, Urondo.

"Bu öyle bir hikâye ki neresinden başlayacağımı bilemiyorum, çünkü her şey yalandan ibaret oldu," dedi Ludovico. "Her şey bize söylendiğinin tam zıddı biçimde gerçekleşti. Herkes bizi kandırdı, Don Cayo bile."

"O kadar da abartma," dedi Ambrosio. "Arequipa meselesinde en çok zarar gören o oldu. Bakanlığı kaybetti ve Peru'dan gitmek zorunda kaldı."

"Senin patron bütün bu olanlara çok sevinmiş olmalı, ne dersin yanılıyor muyum?" diye sordu Ludovico.

"Don Fermín tabii ki herkesten çok sevindi," dedi Ambrosio. "Onun derdi Odría'dan ziyade Don Cayo' ylaydı. Birkaç gün saklanmak zorunda kaldı, zira tutuklanacağını düşünüyordu."

Kamyonet Camaná'ya saat yedi gibi girdi. Hava kararmaya başlamıştı ve sokaklarda çok az kişi vardı. Emirleri veren kişi onları bir lokantanın önüne götürdü. Kamyonetten inince gerindiler. Trifulcio karıncalanmalar ve ürpertiler hissediyordu. Emirleri veren kişi menüden yiyecek bir şeyler ve bira söyledikten sonra gidip etrafa bir göz atacağını söyledi. Sana ne oluyor böyle?, diye kendi kendine sordu Trifulcio, bunların hiçbiri senin kadar yorulmadı. Téllez, Urondo ve kâhya Martínez şakalaşarak yemeklerini yiyorlardı. Onun karnı aç değildi, sadece susamıştı. Bir bardak birayı nefes almadan içti ve Chincha'dan Tomasa'yı hatırladı. Geceyi burada mı geçireceğiz?, diyordu Téllez, Urondo ise Camaná'da kerhane var mıdır acaba?, diye soruyordu. Kesin vardır, dedi kâhya Martínez, kerhaneler ve kiliseler hiçbir yerde eksik olmazdı. En sonunda Trifulcio'ya nesi olduğunu sordular. Hiçbir şey, biraz üşüttüm herhalde. Ona olan şey yaşlılık, dedi Urondo. Trifulcio güldü, ama içinden ona kin kustu. Tatlıyı yedikleri sırada emirleri veren kişi canı

sıkkın bir halde geri geldi; ne biçim bir karmaşa hüküm sürüyordu böyle, anlayan varsa beri gelsindi.

"Ortada hiçbir karmaşa yok," dedi kaymakam. "Bakan Bermúdez bana telefonda her şeyi çok açık bir biçimde bizzat açıkladı."

"Senatör Arévalo'nun adamlarını taşıyan bir kamyon geçecek, kaymakam," dedi Cayo Bermúdez. "Onların bütün ihtiyaçlarını karşılayın lütfen."

"Ama Senyor Lozano, Don Emilio'dan sadece dörtbeş kişi istedi," dedi emirleri veren kişi. "Hangi kamyondan bahsediyor? Bakan kafayı mı yedi?"

"Bir gösteri beş kişiyle mi dağıtılacak?" diye sordu kaymakam. "Biri kafayı yedi ama o kişi Senyor Bermúdez değil. Bana bir kamyondan, yirmi-otuz heriften bahsetti. Ben de ne olur ne olmaz diye kırk kişilik yatacak yer ayarladım."

"Don Emilio'yla konuşmaya çalıştım ama çiftlikte değildi, Lima'ya gitmiş," dedi emirleri veren kişi. "Aynı şekilde Senyor Lozano'ya da ulaşamadım çünkü emniyet müdürlüğünde değildi. Hay, lanet olası."

"Merak etmeyin, biz beşimiz yeter de artarız bile," dedi Téllez gülerek. "Bir bira için, efendim."

"Siz bize biraz destek ayarlayamaz mısınız?" diye sordu emirleri veren kişi.

"Ah, keşke verebilseydim," dedi kaymakam. "Camana'lılar kıçlarını kaldırmaya üşenen tembel insanlardır. Ayrıca burada Restorasyon Partisi'ni destekleyen bir tek ben varım."

"Pekâlâ, bu meseleyi nasıl çözeceğimize bakacağız," dedi emirleri veren kişi. "Kerhane falan yok, içmeye devam edip sızmak yok. Hadi yatmaya gidiyoruz. Yarın için iyice dinlenmemiz gerekiyor."

Kaymakam onların geceyi geçirmeleri için polis merkezini ayarlamıştı ve daha oraya varır varmaz Triful-

cio kendine gösterilen yatağa devrilip battaniyeye sarındı. Orada üstü iyice örtülü bir şekilde hiç kımıldamadan yatarken kendini daha iyi hissetti. Téllez, Urondo ve Martínez içeriye gizlice bir şişe içki sokmuşlardı ve şimdi sohbet ederken şişe elden ele dolaşıyordu. Trifulcio onların konuşmalarını duyuyordu: Eğer bir kamyon insan istedilerse iş ciddi demektir, diyordu Urondo. Boş versene, Senatör Arévalo onlara kolay iş çocuklar demişti ve bugüne kadar bizi asla kandırmadı, diyordu kâhya Martínez. Kaldı ki, eğer işler yolunda gitmezse aynasızlar orada müdahale için bekliyor olacaklar, diyordu Téllez. Altmış, altmış beş? Acaba şu anda kaç yaşındayım?, diye düşünüyordu Trifulcio.

"Uçağa bindiğimiz andan itibaren çok kötü oldum," dedi Ludovico. "O kadar sallıyordu ki içim dışıma çıktı ve Hipólito'nun üzerine kustum. Arequipa'ya vardığımda tamamen bitik haldeydim. Kendime gelmem için birkaç kadeh *pisco* devirmem gerekti."

"Gazeteler tiyatroda yaşananların haberini verirken ölüler olduğundan bahsediyorlardı ve benim aklıma ilk sen geldin," dedi Ambrosio. "Ama ismin kurbanların arasında yoktu."

"Bizi bile bile o can pazarına gönderdiler," dedi Ludovico. "Daha tiyatro lafını duyar duymaz o darbeleri yeniden hissetmeye başlıyorum. Nefes alamamak nedir bilir misin, Ambrosio, en kötüsü işte o boğulma duygusuydu."

"Öyle bir arbede nasıl çıkarılabildi?" diye sordu Ambrosio. "Zira bütün şehir hükümete karşı ayaklanmıştı, değil mi Ludovico?"

"Evet," dedi Senatör Landa. "Tiyatronun içinde el bombaları atıldı ve ölüler var. Bermúdez artık günleri sayılı bir adam, Fermín."

"Eğer Lozano bir kamyon adam istiyorsa, neden Don

Emilio'ya dört-beş kişi yeter dedi?" diye kim bilir kaçıncı kez lanet okudu emirleri veren kişi. "Lozano ve Don Emilio neredeler, neden telefonla kimseye ulaşılamıyor?"

Kahvaltı etmeden Camaná'dan çıktıklarında hava henüz aydınlanmamıştı ve emirleri veren kişi söylenmekten başka bir şey yapmıyordu. Bütün geceyi telefon etmeye çalışarak geçirdin ve şimdi uykusuzluktan ölüyorsun, diyordu Trifulcio içinden. O da uyuyamamıştı. Kamyonet dağı tırmandıkça soğuk da artıyordu. Trifulcio arada bir kestiriyor ve birbirlerine sigara ikram eden Téllez, Urondo ve kâhya Martínez'in konuşmalarını dinliyordu. İhtiyarladın, diyordu kendi kendine, günün birinde öleceksin. Arequipa'ya saat onda vardılar. Emirleri veren kişi onları önündeki tabelada kırmızı harflerle "Restorasyon Partisi" yazan bir eve götürdü. Kapı kapalıydı. Zili çaldılar, kapıyı yumrukladılar ama açan olmadı. Daracık sokakta insanlar dükkânlara girip çıkıyorlardı, güneş ısıtmıyordu, gazete satıcısı çocuklar bağırarak dolaşıyorlardı. Hava tertemizdi, gökyüzü çok berrak görünüyordu. En sonunda yalınayak bir çocuk esneyerek geldi. Parti binası neden kapalıydı? Emirleri veren kişi çocuğu payladı, saat on olmuştu. Çocuk ona şaşkınlıkla baktı: Her zaman kapalı oluyordu, sadece perşembe akşamları, Senyor Lama ve diğer beyefendiler geldiğinde açılıyordu. Tek bir tane bile beyaza boyalı ev yokken Arequipa'ya neden beyaz şehir diyorlar acaba?, diye düşünüyordu Trifulcio. Parti binasına girdiler. Üzerlerinde tek bir kâğıt bile olmayan çalışma masaları, eski sandalyeler, Odría'nın eski fotoğrafları, afişler –Yaşasın Restorasyoncu İhtilal; Sağlık, Eğitim, İş; Odría Demek Vatan Demektir– vardı. Emirleri veren kişi telefona koştu: Ne oldu, insanlar neredeydi, neden bizi bekleyen kimse yoktu? Téllez, Urondo ve kâhya Martínez'in karınları acıkmıştı: Çıkıp kahvaltı edebilirler miydi? Beş dakika

sonra geri gelin. Onlara bir *libra* verdi ve kamyonetle gitti. Beyaz örtülü küçük masaları olan bir kafeye girdiler, sütlü kahve ve sandviç söylediler. Şunlara bakın, dedi Urondo, Bu Gece Herkes Belediye Tiyatrosu'na, Herkes Koalisyonla Beraber, herifler kendilerince propaganda yapıyorlardı. Dağ tutması mı yaşıyorum, acaba?, diye düşünüyordu Trifulcio. Nefes alıyordu ama vücuduna hiç hava girmiyormuş gibi hissediyordu.

"Arequipa güzel, temiz bir şehir," dedi Ludovico. "Sokaktaki yavruların bazıları fena değildi, ama istisnasız hepsi al yanaklıydı."

"Hipólito sana ne yaptı?" diye sordu Ambrosio. "O bana hiçbir şey anlatmadı. Sadece işler bizim için kötü gitti, kardeşim, dedi ve uzadı."

"Yaptığı ibnelik yüzünden vicdan azabı çekiyordur," dedi Ludovico. "Ne ödlek herifmiş, Ambrosio."

"Şimdi düşünüyorum da, az kalsın ben de orada olacaktım, Ludovico," dedi Ambrosio. "Neyse ki Don Fermín gitmedi."

"Arequipa'daki o görevde başımızda kim vardı biliyor musun?" dedi Ludovico. "Molina."

"Çekik Göz Molina mı?" dedi Ambrosio. "O Chiclayo'da değil miydi?"

"Onun kadrolu olmayanlara karşı nasıl caka sattığını hatırlıyor musun?" diye sordu Ludovico. "Şimdi bambaşka biri. Bizi çok samimi arkadaşlarıymışız gibi karşıladı."

"Hoş geldiniz, arkadaşlar, içeri gelin," dedi Molina. "Diğerleri Arequipa'lı kızları tavlamak için meydanda mı kaldılar?"

"Hangi diğerleri?" diye sordu Hipólito. "Sadece Ludovico ve ben geldik."

"Bu da ne demek oluyor," dedi Molina. "Senyor Lozano bana yirmi beş kişi göndermeyi vaat etmişti."

"Ah, evet, onun belki Puno ve Cusco'dan da adam-

lar gelecek dediğini duydum," dedi Ludovico. "Gelmediler mi?"

"Biraz önce Cusco'yla konuştum ve Cabrejitos bana hiçbir şey söylemedi," dedi Molina. "Anlamıyorum. Ayrıca, çok vakit kalmadı. Koalisyonun mitingi saat yedide."

"Sadece yalan dolan, Ambrosio," dedi Ludovico, "bir yığın karmaşa ve ibnelik."

"Anlıyorum, bu bir tuzak," dedi Don Fermín. "Bermúdez koalisyonun büyümesini bekledi ve şimdi bize pençesini indirmek istiyor. Peki ama neden Arequipa'yı seçti, Don Emilio."

"Çünkü ses getiren bir ihtilal olacak," dedi Don Emilio Arévalo. "Odría'nın ihtilali startını Arequipa'da vermişti, Fermín."

"Ülkeye Arequipa'nın Odrista olduğunu kanıtlamak istiyor," dedi Senatör Landa. "Arequipa halkı koalisyonun mitingini engelliyor. Muhalefet gülünç duruma düşüyor ve 1956 Seçimleri'nde meydan tek başına Restorasyon Partisi'ne kalıyor."

"Lima'dan yirmi beş tane sivil polis gönderecek," dedi Emilio Arévalo. "Benden de dövüşmeyi bilen bir kamyon melez istedi."

"Bombasını çok dikkatlice hazırladı," dedi Senatör Landa. "Ama bu sefer Espina olayındaki gibi olmayacak ve bomba elinde patlayacak."

"Molina Senyor Lozano'yla konuşmak istiyordu ama adam buhar olup uçmuştu," dedi Ludovico. "Aynı şekilde Don Cayo da. Sekreteri her seferinde, 'Burada değil, burada değil,' diye yanıt veriyordu."

"Destek göndermek mi, Çekik Göz?" diye sordu Cabrejitos. "Sen hayal mi görüyorsun. Bana kimse bir şey söylemedi, ayrıca bunu istesem de yapamam. Adamlarımın işleri başlarından aşkın."

"Çekik Göz Molina saçını başını yoluyordu," dedi Ludovico.

"Neyse ki Senatör Arévalo bize yardım yolluyor," dedi Molina. "Sanırım elli kişi ve hepsi de sağlam adamlarmış. Onlar, siz ve buradaki polislerle birlikte elimizden gelenin en iyisini yapacağız."

"Ben Arequipa'nın şu meşhur biber dolmalarının tadına bakmak istiyorum, Ludovico," dedi Hipólito. "Hazır buraya gelmişken."

Kahvaltıdan sonra, emirlere riayet etmeden, şehirde küçük bir tur atmaya gittiler: dar sokaklar, soğuk, cılız bir güneş, parmaklıklı ve büyük giriş kapılı evler, parlak parke taşları, papazlar, kiliseler. Armas Meydanı'nın kapıları bir kalenin duvarlarını andırıyordu. Trifulcio ağzını kocaman açarak nefes alıyordu, Téllez ise duvarları gösteriyordu: Koalisyon taraftarları her tarafı afişlerle donatmışlardı. Meydanda, Katedral'in gri cephesinin karşısındaki banklardan birine oturdular ve bir otomobilin hoparlörden miting çağrısı yaparak geçtiğini gördüler: Saat Yedide Herkes Belediye Tiyatrosu'na Gelsin, Herkes Muhalefet Liderlerini Dinlemeye Gelsin. Otomobilin camından atılan el ilanlarını yerden alan insanlar şöyle bir bakıp tekrar yere atıyorlardı. Yükseklik herhalde, diye düşünüyordu Trifulcio. Bunu ona söylemişlerdi: Kalbin bir davul gibi ve sen nefes darlığı yaşıyorsun. Kendini sanki uzun süre koşmuş ya da kavga etmiş gibi hissediyordu: Nabız atışı çok hızlıydı, şakakları zonkluyordu, damarları sertleşmişti. Belki de yaşlılıktır, diye düşünüyordu Trifulcio. Dönüş yolunu hatırlamıyorlardı ve birilerine sormak zorunda kaldılar. Restorasyon Partisi mi?, diye tekrarlıyordu insanlar, o yenilen bir şey mi? Ha, Odría'nın partisi, diyordu kâhya Martínez gülerek, daha nerede olduğunu bile bilmiyorlar. Oraya vardıklarında emirleri veren kişiden azar işittiler, oraya turistik gezi için mi geldiklerini zannediyorlardı? Yanında iki herif vardı. Biri kısa boylu, gözlüklü ve ince kravatlı, diğeriyse melez görünümlü ve iriyarıydı, üzerin-

de gömlek vardı. Kısa olan emirleri veren kişiyi azarlıyordu: Elli kişi vaat etmiş ama beş kişi yollamışlardı. Onunla böyle alay edemezlerdi.

"Lima'yı aradım ve Don Emilio, Lozano ya da Senyor Bermúdez'e ulaşmaya çalıştım, Doktor Lama," dedi emirleri veren kişi. "Onları bütün gece aradım ama hiçbirine ulaşamadım. Hiçbir şey bilmiyorum, ben de sizin gibi hiçbir şey anlamadım. Senyor Lozano, Don Emilio'ya beş kişi dedi, biz de beşimiz geldik, doktor. Kimin yanlış anladığını size onlar açıklasın."

"Elimizde adam olmadığından değil, bu işte uzmanlığı, deneyimi olanlara ihtiyaç duyduğumuz için istedik," dedi Doktor Lama. "Bunun dışında ben prensip olarak protesto ediyorum. Bana yalan söylediler."

"Daha fazlasının gelmemiş olmasının ne önemi var, doktor," dedi iriyarı melez. "Pazaryerine gidip oradan üç yüz adam toplarız ve o tiyatroyu başlarına yıkarız."

"O pazarcılara güvenebilir misin?" diye sordu emirleri veren kişi. "Ben bu dediğine inanmıyorum, Ruperto."

"Onlara kesinlikle güveniyorum," dedi Ruperto. "Ben deneyimliyim. Bütün pazarcıları toplayacak ve Belediye Tiyatrosu'na bir heyelan gibi dalacağız."

"Gidip Molina'yı göreceğiz," dedi Doktor Lama. "Onun adamları gelmiş olmalı."

"Emniyet müdürlüğünde Senatör Arévalo'nun yolladığı haydutlarla buluştuk," dedi Ludovico. "Elli kişi dedikleri grup sadece beş kişi çıktı, Ambrosio."

"Burada birileri birileriyle dalga mı geçiyor?" diye sordu Molina. "Bu mümkün değil, sayın vali."

"Talimatlarını almak için bakanla konuşmaya çalışıyorum," dedi vali. "Ama göründüğü kadarıyla sekreteri beni onunla görüştürmemeye çalışıyor: 'Burada değil, biraz önce çıktı, henüz gelmedi.' Alcibíades, şu efemine herif."

"Bu bir yanlış anlama değil, bir sabotaj," dedi Doktor Lama. "Sizin takviye kuvvetiniz bu mu, Molina? Yirmi beş yerine iki kişi mi? Artık bu kadarı da fazla."

"Alcibíades benim adamım," dedi Don Emilio Arévalo. "Ama anahtar kişi Lozano. Oldukça anlayışlı birisi ve Bermúdez'den nefret ediyor. Ama her halükârda avucunun kaşıntısını biraz gidermek gerekecek."

"Beş zavallı iblis, üstelik içlerinden biri dağ hastalığına tutulmuş bir ihtiyar," dedi Ludovico. "Siz o beşiyle birlikte bizim ikimizin bir mitingi dağıtabileceğimize inanıyor musunuz? Her birimiz Süpermen olsak bile zor, sayın vali."

"Ona ne kadar vermek gerekiyorsa verilecek," dedi Don Fermín. "Ben Lozano'yla konuşurum."

"Senin adamlarını kullanmamız gerekecek, Molina," dedi vali. "Planlarımızda bu yoktu, Senyor Bermúdez buranın insanlarının olaya karışmasını istemiyordu. Ama başka çaremiz kalmadı."

"Sizin konuşmanız doğru olmaz, Fermín," dedi Senatör Arévalo. "Siz koalisyonun bir parçasısınız, resmî olarak hükümetin bir düşmanısınız. Ben rejimin içindeyim, Lozano bana daha çok güvenir. Bu konuyla ben ilgileneceğim."

"Sizin kaç adamınızı bu işte kullanabiliriz, Molina?" diye sordu Doktor Lama.

"Memurlar ve yardımcılarla birlikte yaklaşık yirmi kişi," dedi Molina. "Fakat onların hepsi kadrolu, bu yüzden kabul etmeyecek, risk primi, ek ödeme falan isteyeceklerdir."

"Onlara her istediklerini vereceğin vaadinde bulun, bu mitingi her ne pahasına olursa olsun sabote etmek gerekiyor," dedi Doktor Lama. "Ben bunu yapacağımıza söz verdim ve sözümü tutacağım, Molina."

"Gerçek şu ki boşuna endişeleniyoruz," dedi vali.

"Göreceksiniz, tiyatroyu dolduramayacaklar bile. Burada koalisyonun kodamanlarını kim tanır?"

"Oraya sadece meraklıların gideceğini biliyoruz ve meraklılar ilk kargaşa ânında koşarak kaçacaklardır," dedi Doktor Lama. "Ama ortada ilkesel bir mesele var, vali. Bizi kandırdılar."

"Ben bakanla iletişim kurma çabalarımı sürdüreceğim," dedi vali. "Belki de Senyor Bermúdez fikir değiştirdi ve onların mitingi yapmalarına izin verecek."

"Adamlarımdan birine bir hap ya da ona benzer bir şey verebilir misiniz?" diye sordu emirleri veren kişi. "Zenci olan, doktor. Dağ tutması yüzünden neredeyse bayılacak."

"Ellerinde yeterince adam yoksa ne diye tiyatroya daldınız ki?" diye sordu Ambrosio. "O kadar az kişiyle kalkışılan bu şey tam bir delilikmiş, Ludovico."

"Çünkü bize büyük masalı anlattılar ve biz de onu yuttuk," dedi Ludovico. "O kadar inanmıştık ki çok rahat bir şekilde Hipólito'nun denemek istediği biber dolmalarından yemeye gittik."

"Tiabaya Lokantası'na gidin, en iyi orada yapıyorlar," dedi Molina. "Yanında da mısır birası için ve sizi buluşma noktası olan Restorasyon Partisi binasına götürmemiz için saat dört gibi buraya dönün."

"Sebep mi?" dedi Emilio Arévalo. "Bunu çok iyi biliyorsunuz, Lozano. Tabii ki Bermúdez'i oradan devirmek."

"Yani koalisyona bir el vermemi istiyorsunuz, senatör," dedi Lozano. "Bu kez size yardımcı olamayacağım. Böyle bir şeyi Don Cayo'ya yapamam, beni anlayın. O bir bakan, benim doğrudan amirim."

"Tabii ki yapabilirsiniz, Lozano," dedi Don Emilio Arévalo. "Siz ve ben yapabiliriz. Her şey ikimize bağlı. Adamlar Arequipa'ya gitmeyecekler ve Bermúdez'in planı çökecek."

"Peki ya sonra, senatör?" dedi Lozano. "Don Cayo sizden hesap sormayacak. Ama benden soracak. Ben onun astıyım."

"Siz benim koalisyona hizmet etmek istediğimi sanıyorsunuz, ama yanılıyorsunuz, Lozano," dedi Emilio Arévalo. "Hayır, ben hükümete hizmet etmek istiyorum. Ben rejimin adamıyım, koalisyonun düşmanıyım. Rejimin sorunları var çünkü içinden çürük dallar uzadı ve onların en kötüsü de Bermúdez. Beni anlıyor musunuz, Lozano? Burada söz konusu olan başkana hizmet etmek, koalisyona değil."

"Başkan bundan haberdar mı?" diye sordu Lozano. "Eğer öyleyse her şey değişir, senatör."

"Resmî olarak başkan haberdar olamaz," dedi Emilio Arévalo. "Biz, yani başkanın dostları bunun için varız, Lozano."

Chicha beni daha da kötü yaptı, diye düşündü Trifulcio. Kan dolaşımı durmuş ve içi kaynamaya başlamış gibiydi. Ama belli etmiyor, elini kocaman bardağına uzatıp Téllez, Urondo, Ruperto ve kâhya Martínez'e gülümsüyordu: Şerefe. Onlar şimdiden biraz kafayı bulmuşlardı. İrkıyım melez onlara kültürlü görünmeye çalışıyordu, Simon Bolívar yandaki evde kalmıştı, dünyanın en iyi mısır birası Yanahuara'da üretiliyordu ve keyifle gülüyordu: Lima'da bunlar yoktu, değil mi? Ona Ica'dan geldiklerini söylemişlerdi ama anlamıyordu. Trifulcio düşündü: Eğer bir yerine iki hap yutmuş olsaydım dağ tutması nüks etmeyecekti. İsli duvarlara, ocakla masa arasında acılı yemek tabaklarıyla gidip gelen kadınlara bakıyor ve nabzını kontrol ediyordu. Durmamıştı, kanı dolaşmaya devam ediyordu, ama çok yavaş. Ve fokur fokur kaynıyordu, göğsüne vuran sıcak dalgaların varlığını orada hissediyordu. Tek istediği bir an önce akşamın olması, tiyatrodaki şu ufak işin bitmesi ve hemen Ica'ya dönmeleriydi. Pazarye-

rine gitme zamanı gelmedi mi?, diye sordu kâhya Martínez. Ruperto saatine baktı: Daha vakit var, saat henüz dört olmamıştı. Trifulcio, meyhanenin açık kapılarından küçük meydanı, bankları ve ağaçları, topaç çeviren çocukları, kilisenin beyaz duvarlarını görüyordu. Bu yükseklikten değildi, yaşlılıktandı. Hoparlörlü bir araba geçti, Herkes Belediye Tiyatrosu'na, Herkes Koalisyonla Birlikte, ve Ruperto bir küfür savurdu: Yakında göreceklerdi. Sessiz ol Arequipa'lı, dedi Téllez, akşama kadar dayan. Dağ tutması ne âlemde, dede?, diye sordu Ruperto. Daha iyi, torun, dedi Trifulcio gülümseyerek. Ama içinden ona nefret kustu.

"Her şey tamam, senatör, lakin kendime göre bazı önlemler aldım," dedi Lozano. "Adamlar gidecek, ama sayıları çok az olacak. Diğerleriyse oraya çok geç ulaşacaklar. Olur da işler ters giderse size güveniyorum..."

"Bana her konuda güvenebilirsin, Lozano," dedi Don Emilio Arévalo. "Ayrıca, koalisyonun minnetine de güven. O beyefendiler bunu kendilerine yapılmış bir hizmet olarak görüyorlar. Bırak öyle görsünler, böylesi sizin için daha iyi."

"Arequipa'yla hâlâ irtibat sağlanamıyor mu?" diye sordu Cayo Bermúdez. "Bu çok uzun sürdü, doktorcuğum."

"Onların meşhur biber dolmaları hiç hoşuma gitmedi," dedi Hipólito. "Her tarafım yanıyor, Ludovico."

"Sadece on kişiyi ikna edebildim," dedi Molina. "Diğerleri hayır diyor, bize ne kadar risk primi verirseniz verin sivil kıyafetle bu işe bulaşmayız. Ne diyorsunuz, vali bey?"

"On kişi onlar, artı Lima'dan gelen ikisi, artı senatörün yolladığı beşi," dedi vali. "Eğer Lama'nın pazaryerinden adam toplama işi doğru çıkarsa, bu iş olabilir. On yedi tane taşaklı adam içerinin altını üstüne getirebilir, neden olmasın. Sanırım bu iş tamam, Molina."

"Ben aptalın tekiyim, ama o beyefendilerin sandığı kadar da aptal değilim, senatör," dedi Lozano. "Ben asla çek kabul etmem."

"Alo, Arequipa?" dedi Cayo Bermúdez. "Molina? Ne oldu, Molina, hangi cehennemin dibine girdiniz?"

"Onlar da o kadar aptal değiller," dedi Don Emilio Arévalo. "Bu hamiline yazılı bir çek, Lozano."

"Ama sabahtan beri size ulaşmaya çalışan benim, Don Cayo," dedi Molina. "Aynı şekilde vali ve Doktor Lama da size bir türlü ulaşamadılar. Hiçbir yerde bir türlü ulaşılamayan esas sizdiniz, Don Cayo."

"Arequipa'da ters giden bir şey mi var, Don Cayo?" diye sordu Doktor Alcibíades.

"Bir değil bin tane var," dedi Molina. "Yeterince adamımız yok, Don Cayo. Bu kadar az adamla o iş yapılabilir mi bilmiyorum."

"Lozano'nun adamları gelmediler mi?" diye sordu Cayo Bermúdez. "Arévalo'nun kamyonu gelmedi mi? Siz neden bahsediyorsunuz, Molina?"

"Polis kuvvetinden on kişi aldık, fakat bu şekilde bile on yedi kişiye ulaşıyoruz ve bu yeterli değil, Don Cayo," dedi Molina. "Aramızda kalsın, ben Doktor Lama'ya çok fazla güvenmiyorum. Beş yüz kişi, bin kişi getirmekten bahsediyor. Sizin de anlayacağınız gibi onunki ham hayal."

"Lima'dan sadece iki mi? Ica'dan sadece beş mi?" dedi Cayo Bermúdez. "Bu size çok pahalıya mal olabilir, Molina. Geri kalan adamlar nerede?"

"Başka gelen yoksa ben ne yapabilirim ki, Don Cayo?" dedi Molina. "Bize gelecekleri söylenen onca adamın nerede olduklarını, neden gelmediklerini ben de sorguluyorum."

"Ve çok masum bir şekilde, biber dolmalarının ardından meydanda dolaşmaya gittik," dedi Ludovico. "Çok

masum bir şekilde Belediye Tiyatrosu'na bir göz attık, olay mahallini tanıdık."

"Kanımca bütün pürüzlere rağmen bu iş olabilir, Don Cayo," dedi vali. "Koalisyon burada güçlü değil. Çok reklam yaptılar ama tiyatroyu dolduramayacaklar. En fazla yüz kadar meraklı gelecektir. Peki ama sizin o kadar insanın geldiğini zannetmeniz nasıl mümkün olabiliyor, Don Cayo?"

"Belli ki birileri bu işe el atmış, bunu ortaya çıkarmak için bol bol zamanımız olacak," dedi Cayo Bermúdez. "Lama orada mı?"

"Alo, sayın bakan?" dedi Doktor Lama. "Bunu çok net bir biçimde protesto etmek istiyorum. Bize seksen adam vaat ettiniz ve sadece yedi kişi göndermişsiniz. Başkana koalisyon mitingini hükümet lehine büyük bir toplumsal harekete dönüştürme sözü verdik, ama sabote ediliyoruz. Ama şunu bilin ki asla geri adım atmayacağız."

"Şimdi nutuk atmanın zamanı değil, Lama," dedi Cayo Bermúdez. "Bir şeyi bilmem gerekiyor, ama tam anlamıyla samimi bir yanıt istiyorum. Molina'nın adamlarını yirmi-otuz adamla takviye edebilir misiniz? Kaça mal olacağının hiçbir önemi yok. İşe yarar yirmi-otuz adam lazım. Bunu yapabilir misiniz?"

"Hatta elli ve daha fazlasını da bulabilirim," dedi Doktor Lama. "Mesele sayı değil, sayın bakan, burada adamdan bol bir şey yok. Ama siz bize bu tür olaylarda deneyimli adamlar göndermeyi önermiştiniz."

"Pekâlâ, siz Belediye Tiyatrosu'na Molina'nın adamlarıyla birlikte girecek otuz kişi ayarlayın," dedi Cayo Bermúdez. "Karşı gösteri nasıl gidiyor?"

"Restorasyon Partisi mensupları gecekondu mahallelerinde propaganda yapıyorlar," dedi Doktor Lama. "Onları Belediye Tiyatrosu'nun kapılarına yığacağız. Ayrıca saat beşte pazaryerinde başka bir gösteri var. Binler-

ce adam toplayacağız. Koalisyon burada boğulup ölecek, sayın bakan."

"Hadi Molina, meseleyi bu şekilde halledeceğiz," dedi Cayo Bermúdez. "Lama'nın abarttığını biliyorum, ama ona güvenmekten başka bir çaremiz yok. Evet, ne olur ne olmaz diye şehir merkezindeki kuvvetlerinin sayısını artırması için garnizon komutanıyla konuşacağım."

Tuhaf bir hastalık, diye düşündü Trifulcio, bir geliyor bir gidiyor. Öleceğini hissederken diriliyor sonra tekrar ölüyordu. Ruperto kadehini kaldırarak ona meydan okuyordu. Şerefe, dedi Trifulcio gülümseyerek, ve içti. Urondo, Téllez ve kâhya Martínez makamsız bir şekilde şarkı mırıldanıyorlardı, meyhane dolmuştu. Ruperto saatine baktı: Evet, vakit gelmiş, gitme zamanı, kamyonetler pazaryerine gelmiş olmalıydı. Fakat kâhya Martínez son bir yolluk içmekte ısrar etti. Bir sürahi *chicha* söyledi ve onu ayakta içtiler. İşe hemen buradan başlıyoruz, dedi Ruperto ve bir sandalyenin üzerine çıktı: Arequipa'lılar, kardeşlerim, bir saniye beni dinleyin. Trifulcio duvara dayandı ve gözlerini kapattı: Burada mı ölecekti? Yavaş yavaş dünya etrafında dönmeyi bıraktı ve kanı yeniden dolaşmaya başladı. Herkes Belediye Tiyatrosu'na, Arequipa'lıların kim olduğunu o Lima'lılara göstermeye, diye gürlüyordu Ruperto sendeleyerek. İnsanlar yemeklerini yiyip içkilerini içmeye, aralarında gülüşmeye devam ediyorlardı. Sizin ve Odría'nın şerefine, dedi Ruperto bardağını kaldırarak, sizleri Belediye Tiyatrosu'nun kapısında bekliyoruz. Téllez, Urondo ve kâhya Martínez, Ruperto'yu kucaklayarak sokağa çıkardılar; hemen gitseler iyi olacaktı, Arequipa'lı, vakit geç oluyordu. Trifulcio dişlerini ve yumruklarını sıkarak çıktı. Kanı tamamen durmuştu, fokur fokur kaynıyordu. Bir taksi durdurdular, pazaryerine.

"Böylesine safça davranmamızın iki sebebi var," dedi

Ludovico. "Arequipa'lı Restorasyoncuların daha kalabalık olduklarını sanıyorduk ve koalisyonun onca kiralık haydut tuttuğunu bilmiyorduk."

"Gazeteler bu kargaşanın yaşanma sebebinin polisin tiyatroya girmesi olduğunu söylüyorlardı," dedi Ambrosio. "İçeride ateş açması ve el bombaları atmasıymış."

"İyi ki girdi, iyi ki el bombası attı," dedi Ludovico, "yoksa ben orada son nefesimi vermiştim. Şimdi berbat halde olabilirim, Ambrosio, ama en azından hayattayım."

"Evet, gidip pazaryerine bir göz atın, Molina," dedi Cayo Bermúdez. "Ve beni hemen arayın."

"Biraz önce Belediye Tiyatrosu'na baktım, Don Cayo," dedi vali, "henüz boştu. Müdahale kuvvetleri etrafa çoktan yerleştirildi."

Taksi onları pazaryerinin köşesinde bıraktı ve Ruperto, gördünüz mü?, onunkiler çoktan gelmişti. Tezgâhların arasına park etmiş olan iki kamyonetin hoparlörlerinden korkunç bir gürültü yükseliyordu. Birinde müzik çalınırken diğerinden kulakları sağır edici bir ses yayılıyordu ve işte o sırada Trifulcio, Urondo'ya tutunmak zorunda kaldı. Ne oluyor, zenci, dağ tutması devam ediyor mu? Hayır, diye mırıldandı Trifulcio, tamam geçti. Birkaç herif el ilanları dağıtıyor, diğerleri hoparlörlerle insanları çağırıyorlardı, kamyonetlerin etrafındaki grup yavaş yavaş kalabalıklaşmaktaydı. Ama erkeklerin ve kadınların çoğu sebze, meyve ve giysi tezgâhlarından alışveriş yapmaya devam ediyordu. Burada iyi sükse yaptın, Trifulcio, dedi kâhya Martínez, sadece sana bakıyorlar. Téllez de: Çirkin olmanın avantajları, Trifulcio. Ruperto kamyonetlerden birinin üzerine çıktı ve oradaki heriflerle sarılarak selamlaştıktan sonra mikrofonu kaptı. Yaklaşın, yaklaşın, Arequipa'lılar, dinleyin. Urondo, Téllez, kâhya Martínez pazarcı kadınların, müşterilerin ve dilencilerin arasına karışmışlardı ve onları yönlendirmeye çalışıyorlardı: Yaklaşın,

gelin, dinleyin. Şu tiyatro işinin bitmesi için yaklaşık beş saat var, diye düşünüyordu Trifulcio ve gece sekiz saat daha, sonra yola çıkmaları belki de öğleni bulacaktı: o kadar dayanamayacaktı. Akşam karanlığı çökerken hava soğuyordu, tezgâhların arasında mumlarla aydınlatılmış, insanların yemek yedikleri küçük masalar vardı. Bacakları titriyordu, sırtını sırılsıklam hissediyordu, şakakları ateş gibi yanıyordu. Kendini bir kasanın üzerine bırakıp elini göğsüne götürdü: Kalbi hâlâ atıyordu. Kaba pamuklu kumaş satan kadın tezgâhının arkasından ona bakıp kahkahayı patlattı: Gördüğüm ilk zenci sizsiniz, daha önce sadece filmlerde görmüştüm. Gerçekten, diye düşündü Trifulcio, Arequipa'da hiç siyah yok. Hasta mısınız?, diye sordu kadın, bir bardak su ister misiniz? Evet, teşekkürler. Hasta değildi, yükseklikten ötürüydü. Su iyi geldi ve diğerlerine yardım etmeye gitti. Onlara günlerini göstermeye hazırlanın, diye gürlüyordu yumruğunu havaya kaldırmış olan Ruperto ve artık onu dinleyenlerin sayısı bir hayli fazlaydı. Sokaktan geçişi engelliyorlardı ve Téllez, Urondo, kâhya Martínez ve kamyonetten inen herifler oradan oraya giderek alkışlıyor ve meraklıları havaya sokmaya çalışıyorlardı. Belediye Tiyatrosu'na, o heriflere günlerini göstermeye ve Ruperto göğsünü yumrukluyordu. Sarhoş oldu, diye düşündü Trifulcio, havayı deli gibi içine çekerek.

"Peki, Arequipa'da onca Odrista olduğuna sizi kim inandırdı?" diye sordu Ambrosio.

"Restorasyon Partisi'nin pazaryerindeki karşı gösterisi," dedi Ludovico. "Ona bakmaya gittik ve ortalık yıkılıyordu."

"Size ne demiştim, Molina?" dedi Doktor Lama kalabalığı işaret ederek. "Keşke Bermúdez de bunu görebilseydi."

"Hadi çıkıp onlara bir şeyler söyleyin, Doktor Lama,"

dedi Molina. "Adamlarımı birazdan alıp götüreceğim çünkü onlara vermem gereken talimatlar var."

"Tamam, onlara bir şeyler söyleyeceğim," dedi Doktor Lama. "Bana kamyonetlere kadar yol açın."

"Plana göre koalisyon mensupları balıklı sandviç mi olacaktı?" diye sordu Ambrosio.

"Biz tiyatroya girip içeride arbede çıkaracaktık," dedi Ludovico. "Oradan çıkınca da dışarıda karşı gösteriyle yüz yüze geleceklerdi. Fikir olarak iyiydi, ama evdeki hesap çarşıya uymadı."

Dinleyen, gülen, alkışlayan kalabalığın arasında sıkışmış olan Trifulcio ağzını kapattı. Ölmüyordu, kemikleri soğuktan ufalanacakmış gibi gelmiyordu, artık kalbini duracakmış gibi hissetmiyordu. Ve kafasına saplanan o iğneler de kaybolmuştu. Ruperto'nun haykırışlarını duyuyor, içki ve armağanlar dağıtmaya başladıkları kamyonete yaklaşmak için itişen insanları görüyordu. Yarı karanlıkta, dinleyicilerin arasına karışmış olan Téllez, Urondo, kâhya Martínez'in yüzlerini seçiyor ve kalabalığı gaza getirmek için alkışladıklarını tahmin ediyordu. O hiçbir şey yapmıyordu; yavaşça nefes alıyor, nabzına bakıyor ve eğer kımıldamazsam dayanabilirim diye düşünüyordu. Tam o sırada bir hareketlenme, bir itiş kakış oldu, kafalar denizi dalgalandı, bir grup adam kamyonete yaklaştı ve yukarıdakiler onların platforma çıkmalarına yardım ettiler. Restorasyon Partisi genel sekreteri için üç hurra!, diye bağırdı Ruberto ve Trifulcio onu tanıdı: Dağ tutmasına karşı ona ilaç veren doktordu bu. Sessizlik, diye uluyordu Ruperto, Doktor Lama onlara konuşacaktı. Emirleri veren kişi de kamyonete çıkmıştı.

"Bütün bunlarla birlikte ok yaydan çıkmıştı," dedi Ludovico.

"Evet, yeterince adam var," dedi Molina. "Onları fazla sarhoş etmeyin yeter."

"Tiyatroya birkaç tane polis koyacağız, Don Cayo," dedi vali. "Evet, üniformalı ve silahlı. Koalisyon bu konuda bilgilendirildi. Hayır, karşı çıkmadılar. Bu olağan bir önlem, Don Cayo."

"Lama pazaryerinde kaç adam topladı?" diye sordu Cayo Bermúdez. "Bana kendi gözlerinizle teyit ettiğinizi söyleyin, Molina."

"Sayı veremem, ama bayağı insan vardı," dedi Molina. "Belki bin kişi. Durum iyi görünüyor. İçeri girecek olanlar şu anda parti binasındalar. Ben de sizi oradan arıyorum, Don Cayo."

"Hava çok hızlı kararıyordu ve Trifulcio artık Doktor Lama'nın yüzünü göremiyor, sadece sesini duyuyordu. O Ruperto gibi değildi, konuşmayı biliyordu. Anlaması biraz zor ama kibar bir tarzda, Odría'nın ve halkın lehine, koalisyonun aleyhine şeyler söylüyordu. Senatör Arévalo kadar iyi olmasa da fena değil, diye düşündü Trifulcio. Téllez onu kolundan yakaladı: Hadi gidiyormuşuz, zenci. Dirsekleriyle kendilerine yol açtılar, köşede bir kamyonet duruyordu ve içinde Urondo, kâhya Martínez, emirleri veren kişi ve biber dolmalarından bahseden iki Lima'lı vardı. Dağ tutması nasıl gidiyor, Trifulcio? Şimdi daha iyi. Kamyonet karanlık sokakları geçti ve Restorasyon Partisi binasının önünde durdu. İçeride ışıklar yanıyordu ve odalar insanlarla doluydu, ve bir kez daha kırbaçlar, soğuk, nefes darlığı. Emirleri veren kişi ve Çekik Göz Molina onlara yapacaklarını anlatıyorlardı: Birbirinizin yüzüne iyi bakın, sizler arbedenin tam ortasına dalacak olanlarsınız. Onlara içki, sigara ve sandviç getirmişlerdi. İki Lima'lının kafaları iyiydi, Arequipa'lılar ise zilzurna sarhoştular. Kımıldama, derin nefes al, dayan.

"Bizi ikişerli gruplara böldüler," dedi Ludovico. "Hipólito'yu ve beni ayırdılar."

"Ludovico Pantoja ve zenci birlikte," dedi Molina. "Trifulcio'ydu değil mi?"

"Beni dağ tutmasından dağılmış bir halde dolaşan bir herifle eşleştirdiler," dedi Ludovico. "Tiyatroda öldürdüklerinden biri. Düşünsene ölüm ne kadar yakınımdan geçti, Ambrosio."

"Yirmi iki kişisiniz, yani on bir çift," dedi Molina. "Birbirinizi iyi tanıyın, sakın karıştırmayın."

"Aramızdan üç kişiyi öldürüp on dört kişiyi de hastanelik ettiler," dedi Ludovico. "Hipólito ödleğiyse bu işten sapasağlam çıktı, söyle bana bu adil mi şimdi?"

"Anladığınızdan emin olmak istiyorum," dedi Molina. "Baksana, evet sen, bana orada ne yapacağını söyle."

Ortağı olacak kişi ona şişeyi uzattı ve Trifulcio alıp bir yudum içti: Kurtçuklar bütün vücudunda dolaşıyorlardı ve çok sıcaktı. Trifulcio ona elini uzattı: Çok memnun oldum, bir Lima'lı olarak yükseklik ona hiçbir şey yapmamış mıydı? Hiçbir şey, dedi Ludovico, ve birbirlerine gülümsediler. Sen, diyordu Molina, ve biri ayağa kalkıyordu: Ben partere, sol arka tarafa, şununla birlikte. Molina: Peki ya sen? Başka biri kalkıyordu: Balkon, ortaya, şununla birlikte. Cevap vermek için hepsi ayağa kalktılar ama sıra Trifulcio'ya gelince oturmaya devam etti: Parter, sahnenin hemen yanına, bu beyefendiyle birlikte. Ben zencilerin balkonun en arka bölümünde oturmaları gerektiğini sanıyordum, dedi Urondo ve gülüşmeler oldu.

"O halde artık herkes görevini biliyor," dedi Molina. "Düdük sesini ve işaretin verildiğini duymadan hiçbir şey yapmıyorsunuz. İşareti biliyorsunuz, Yaşasın General Odría! Onu kim verecek?"

"Ben vereceğim," dedi emirleri veren kişi. "Balkonun en ön sırasında, tam ortada olacağım."

"Ama açıklığa kavuşturmak istediğim bir şey var, Komiser Molina," dedi utangaç bir ses. "Onlar çok iyi hazırlanmış olarak geldiler. Adamlarını otomobillerde propaganda yaparken gördüm. Hepsi azılı suçlu, komiserim.

Mesela Argüelles. Eski kulağı kesiklerden bir bıçak üstadı, efendim."

"Ayrıca Lima'dan da cani kılıklı herifler getirmişler," dedi başka bir ses. "En az on beş tane, komiserim."

"Molina'nın ikna ettiği polislerin tecrübesi yoktu, oraya moralleri düşük olarak gidiyorlardı," dedi Ludovico. "Eğer işler ters giderse hepsinin kaçacağını hissetmeye başladım."

"Eğer bir sorun çıkarsa müdahale birliği orada bekliyor olacak," dedi Molina. "Emirleriniz çok açık. Bu yüzden ödlek ibneler gibi düşünmeyi kesin."

"Bunun korkudan ötürü olduğunu düşünüyorsanız yanılıyorsunuz, komiserim," dedi utangaç ses. "Niyetim sadece sizi bu konuda aydınlatmaktı."

"Tamam, beni aydınlattın. Evet, bu beyefendi işareti veriyor ve siz depremi başlatıyorsunuz. İnsanları sokağa doğru itin, zira orada karşı göstericiler olacak. Restorasyon Partisi taraftarlarıyla birleşin ve meydandaki mitingden sonra tekrar burada toplanıyoruz."

Tekrar içki ve sigara dağıtıldı, onun ardından da zincirleri, bıçakları, copları sarmak için gazeteler verildi. Molina ve emirleri veren kişi hazırlıkları gözden geçirdiler, onları iyi gizleyin, sen ceketini ilikle, ve Trifulcio'nun yanına geldiklerinde emirleri veren kişi onu cesaretlendirdi: Artık daha iyi görünüyorsun, zenci. Evet, dedi Trifulcio, daha iyiyim, ve içinden senin ananı... diye geçirdi. Deli gibi sağa sola ateş etmeye kalkmayın, dedi Molina. Taksiler dışarıda bekliyor. Hadi gidelim, dedi Ludovico, Pantoja ve Trifulcio onu takip etti. Tiyatroya diğerlerinden önce vardılar. Girişte el ilanları dağıtan birileri vardı, ama içeride parter neredeyse boştu. Üçüncü sıraya oturdular ve Trifulcio gözlerini kapattı: Şimdi evet, şimdi patlayacaktı ve kanları etrafa sıçrayacaktı. Kendini çok mu kötü hissediyorsun?, diye sordu Lima'lı. Trifulcio:

Hayır, çok iyiyim. Şimdi diğer çiftler de gelip kendilerine söylenmiş olan kısımlardaki yerlerine oturuyorlardı. Kimi gençler Öz-gür-lük, Öz-gür-lük diye bağırmaya başlamışlardı. İnsanlar gelmeye devam ediyorlardı ve parter giderek doluyordu.

"İyi ki erken gelmişiz," dedi Trifulcio. "Yoksa onca zaman ayakta dikilmek hiç hoşuma gitmezdi."

"Evet, Don Cayo, miting başladı," dedi vali. "Tiyatroyu neredeyse doldurdular. Karşı gösteri şu anda pazaryerinden çıkıyor olmalı."

Parter dolmuştu, ardından balkon ve koridorlar da; şimdi sahne önüne yığılan kalabalık kollarında kırmızı kolçaklar taşıyan düzeni sağlamakla görevli adamların oluşturduğu bariyeri iterek yer açmaya çalışıyordu. Sahnede yirmi kadar sandalye, bir mikrofon, bir Peru bayrağı ve üzerlerinde Ulusal Koalisyon, Özgürlük yazan afişler vardı. Kımıldamadığım zaman o kadar iyiyim ki, diye düşünüyordu Trifulcio. Kalabalık koro halinde Öz-gürlük diye bağırmaya devam ediyordu ve şimdi başka bir grup parterin arka tarafında başka bir slogana başlamıştı: Meş-ru-i-yet, Meş-ru-i-yet. Çok canlı alkışlamalar duyuluyordu ve herkes avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Birileri sahneye çıkıp sandalyelere oturmaya başladı. Kalabalık onları bir alkış tufanıyla karşıladı ve bağrışlar daha da şiddetlendi.

"Bu meşruiyet sözüyle ne kastettiklerini anlamıyorum," dedi Trifulcio.

"Onu yasadışı ilan edilen partiler için talep ediyorlar," dedi Ludovico. "Burada milyonerlerin dışında Apristalar ve komünistler de toplanmışlar."

"Ben bin dokuz yüz ellide Ica'da Senatör Arévalo'ya eşlik ederken birçok mitingde bulundum," dedi Trifulcio, "ama onların hepsi açık havadaydı. Tiyatro salonunda yapılan bir mitingi ilk kez görüyorum."

"Hipólito orada, arka tarafta," dedi Ludovico. "O benim iş arkadaşım. Yaklaşık on yıldır onunla birlikte çalışıyoruz."

"Dağ tutulmasına yakalanmadığınız için çok şanslısınız, bu öyle tuhaf bir hastalık ki," dedi Trifulcio. "Baksanıza, neden siz de Özgürlük diye bağırıyorsunuz?"

"Sen de bağır," dedi Ludovico. "Kim olduğunu anlamalarını mı istiyorsun?"

"Bana sahneye çıkıp mikrofonun fişini çıkarmam emredildi, bağırmam değil," dedi Trifulcio. "İşareti verecek olan kişi benim şefim ve şu anda bizi izliyordur. Tam bir sinir küpü, bizi herhangi bir şeyden hemen cezalandırıyor."

"Sersemlik yapma, zenci," dedi Ludovico. "Bağır be adam, alkışla."

Kendimi bu kadar iyi hissetmeme inanamıyorum, diye düşündü Trifulcio. Kısa boylu, papyonlu ve gözlüklü bir tip topluluğu Özgürlük diye bağırtıyor ve konuşmacıları takdim ediyordu. Onların isimlerini söyleyip takdim ediyordu ve kalabalık giderek daha coşkulu ve gürültülü biçimde alkışlıyordu. Özgürlük diye bağıranlarla, Meşruiyet diye bağıranlar arasında kimin sesi daha çok çıkacak diye bir rekabet vardı. Trifulcio dönüp diğer çiftleri görmeye çalışıyordu, ama ayaktaki onca insanın arasında çoğu artık görünmez olmuşlardı. Buna karşılık emirleri veren kişi oradaydı; etrafında aynı takımdan dört kişi daha vardı ve dirseklerini balkonun korkuluğuna dayamış bir yandan dinlerken aynı zamanda bakışlarını dört bir tarafta dolaştırıyordu.

"Sadece sahneyi koruyan on beş kişi var," dedi Ludovico. "Bak kolçaklarıyla tiyatronun içine dağılmış daha kaç kişi var. Ayrıca arbede başladığında kendiliğinden çıkanlar olacaktır. Sanırım bu iş yapılamayacak."

"Neden yapılamasın ki?" dedi Trifulcio. "Molina her şeyi açık bir şekilde açıklamadı mı?"

"Bu iş ancak elli kişiyle ve çok deneyimli adamlarla yapılabilirdi," dedi Ludovico. "Bizimle birlikte hareket edecek Arequipa'lıların hiçbiri beş para etmez, bunu daha onları görür görmez anladım. Bu iş olmayacak."

"Ama olmalı," dedi Trifulcio balkonu işaret ederek. "Aksi takdirde o herife katlanabilene aşk olsun."

"Karşı gösterinin çoktan buraya varmış olması gerekiyordu," dedi Ludovico. "Sokaktan gelen bir ses duyuyor musun?"

Trifulcio ona cevap vermedi, mikrofonun önünde duran mavili beyefendiyi dinliyordu: Odría bir diktatördü, İç Güvenlik Yasası anayasaya aykırıydı, sokaktaki insan özgürlük istiyordu. Ve Arequipa'lıları pohpohluyordu: Asiler şehri, şehitler şehri, Odría tiranlığı bin dokuz yüz ellide Arequipa'yı kana bulamış ama onun özgürlük aşkını öldürememişti.

"Güzel konuşuyor, değil mi?" diye sordu Trifulcio. "Senatör Arévalo da aynı şekilde, hatta bu heriften bile daha güzel konuşur, insanları ağlatır. Onu hiç dinlemediniz mi?"

"İçeride adım atacak yer yok, ama hâlâ girmeye devam ediyorlar," dedi Ludovico. "Umarım şefin olacak o dallama işaret vermeye falan kalkmaz."

"Ama bu herif Doktor Lama'ya göre daha iyi," dedi Trifulcio. "Aynı onun gibi kibar, ama onun kadar karmaşık konuşmuyor. Her dediği anlaşılıyor."

"Ne?" diye bağırdı Cayo Bermúdez. "Karşı gösteri tam bir fiyasko mu, Molina?"

"Toplam iki yüz kişiyi geçmez, Don Cayo," dedi Molina. "Onlara çok fazla içki dağıtmış olmalılar. Doktor Lama'yı bu konuda uyarmıştım, ama onu tanıyorsunuz. Sarhoş olacaklar ve pazaryerinde kalacaklar demiştim. En fazla iki yüz kişi var. Ne yapalım, Don Cayo?"

"Fenalık geri gelmeye başladı," dedi Trifulcio. "Ama hep bu sigara içen orospu çocukları yüzünden. Yine başladı, lanet olsun."

"İşaret vermek için deli olmak lazım," dedi Ludovico. "Hipólito nerede acaba? Arkadaşımın nerede olduğunu görüyor musun?"

Sıkışıklık, bağrışlar, sigara dumanı mekânın havasını iyice ısıtmıştı ve yüzlerde ter damlacıkları belirmişti; bazıları ceketlerini çıkarmış, kravatlarını gevşetmişlerdi ve bütün tiyatro haykırıyordu: Öz-gür-lük, Meş-ru-i-yet. Sıkıntılı Trifulcio düşündü: İşte yine başladı. Gözlerini kapattı, başını eğdi, derin bir nefes aldı. Göğsüne vurdu: Güçlü, bir kez daha çok güçlü. Mavili beyefendi konuşmasını tamamlamıştı, bir şarkı duyuluyordu, papyonlu ellerini bir orkestra şefi gibi oynatıyordu.

"Tamam, onlar kazandı," dedi Cayo Bermúdez. "Bu şartlar altında, sen en iyisi operasyonu iptal et, Molina."

"Bunu yapmaya çalışacağım, ama başarıp başaramayacağımı bilmiyorum, Don Cayo," dedi Molina. "Adamlar içeride, iptal emrinin zamanında ulaşabileceğinden şüpheliyim. Şimdi kapatıyorum, sizi biraz sonra arayacağım, Don Cayo."

Şimdi gri takım elbiseli, uzun boylu, şişman biri konuşuyordu ve Arequipa'lı olmalıydı çünkü herkes koro halinde ismini haykırıyor ve onu elleriyle selamlıyorlardı. Çabuk, şimdi, diye düşündü Trifulcio, artık dayanamayacaktı, işareti neden hâlâ vermemişti? Koltuğunda büzüşmüş, gözleri yarı kapalı, nabzını sayıyordu, bir-iki, bir-iki. Şişko kollarını kaldırıyor, ellerini sallıyordu ve sesi boğuklaşmıştı.

"Şimdi kendimi çok kötü hissediyorum," dedi Trifulcio. "Daha fazla havaya ihtiyacım var, efendim."

"Umarım işareti verecek kadar aptal değildir," diye mırıldandı Ludovico. "Eğer işaret vermeye kalkarsa sen

ve ben kımıldamıyoruz. Hiç hareket etmiyoruz, anlaşıldı mı, zenci?"

"Sus, milyoner herif!" diye emirleri veren kişinin sesi yukarıdan araya girdi. "Halkı kandırma! Yaşasın Odría!"

"Oh, neyse, az daha burada boğulacaktım. İşte işaret geldi," dedi Trfiulcio ayağa fırlayarak. "Yaşasın General Odría!"

"Herkes afallamış haldeydi, konuşma yapan adam bile," dedi Ludovico. "Herkes balkona bakıyordu."

Salonun değişik yerlerinden Yaşasın Odría sesleri yükseldi ve şişko şimdi provokatörler, provokatörler diye ciyaklıyordu, suratı öfkeden morarmıştı, dört bir yandan nidalar, itişmeler ve protestolar onun sesini bastırırken bir arbede dalgası tiyatronun altını üstüne getiriyordu. Herkes ayağa kalkmıştı, parterin en arka kısmında hareketlenmeler ve itişmeler vardı, küfürler duyuluyordu ve daha şimdiden kavgaya tutuşanlar olmuştu. Ayakta, göğsü inip kalkan Trifulcio tekrar bağırdı: Yaşasın Odría! Arka sıradaki biri onu omzundan yakaladı: Provokatör! Bir dirsek darbesiyle ondan kurtuldu ve Lima'lıya baktı: Hadi, gidiyoruz. Ama Ludovico Pantoja bir mumya gibi hiç kımıldamadan duruyor ve yuvalarından fırlamış gözlerle etrafına bakınıyordu. Trifulcio onu yakasından tutup kaldırdı: Davransana be adam.

"Başka ne yapabilirdim ki, herkes çoktan birbirine girmişti," dedi Ludovico. "Zenci zincirini çıkardı ve önüne çıkanları iterek sahneye doğru ilerlemeye başladı. Ben de tabancamı çıkarıp peşinden gittim. Bizden iki kişiyle birlikte ilk sıraya kadar ulaşabildik. Orada bizi kolçaklılar bekliyordu."

Sahnedekilerin bir kısmı çıkışlara doğru koşarken diğerleri düzeni sağlamakla görevli heriflere bakıyorlardı; berikiler etten bir duvar oluşturup sopalarını havaya kaldırmış zenciyi ve zincirlerini kafalarının üzerinde sal-

layarak ilerleyen diğer iki kişiyi beklemekteydiler. Hadi giriş onlara, Urondo, diye bağırdı Trifulcio, giriş onlara, Téllez. Zincirini tıpkı bir hayvan terbiyecisinin kamçısıyla yaptığı gibi şaklattı ve ona en yakın kolçaklı, sopasını elinden bıraktı ve yüzünü tutarak yere düştü. Çık oraya zenci, diye bağırdı Urondo, biz seni koruyoruz zenci, diye bağırdı Téllez. Trifulcio onların sahneye çıkan basamakları koruyan küçük gruba karşı saldırıya geçtiklerini gördü ve o da zincirini sallayarak o tarafa daldı.

"Ortağımdan ve diğerlerinden uzak kalmıştım," dedi Ludovico. "Onlarla benim aramda kiralık haydutlardan bir duvar oluştu. Onlar yaklaşık on tanesiyle kapışıyorlardı ve en azından beş tanesi de benim etrafımı sarmıştı. Onları tabancamla durdurmuştum ve Hipólito, Hipólito, diye bağırıyordum. İşte tam o sırada dünyanın sonu geldi, kardeşim."

El bombaları balkondan bir avuç kahverengi taş gibi düştüler, koltukların üzerinde ve sahnenin zemininde tok seslerle zıpladılar ve hemen ânında duman sarmalları yükselmeye başladı. Ortam birkaç saniye içinde beyazlaşıp donuklaştı, yoğun ve yakıcı bir buhar insan vücutlarını giderek daha çok sardı ve görünmez yaptı. Bağrışlar, yerlerde yuvarlanan bedenlerin, kırılan koltukların gürültüsü giderek arttı ve Trifulcio öksürükler arasında dövüşmeyi bıraktı. Kollarının gevşediğini hissediyordu, zincir elinden kayıp düştü, bacakları katlandı ve gözleri, yakıcı bulutların arasında, sahne üzerinde ağızlarını mendillerle kapatarak kaçan siluetleri ve bir araya toplanmış, burunlarını kapatarak, yüzüyormuşçasına ona doğru yaklaşan kolçaklı herifleri seçmeyi başardı. Yerden doğrulamadı, yumruğuyla göğsüne vuruyor, ağzını açabildiği kadar açıyordu. Ona indirmeye başladıkları sopa darbelerini hissetmiyordu. O halde düşünebildiği son şey suyun dışında kalmış bir balık gibi Tomasa'dan hava istemek oldu.

"Hiçbir şey göremiyordum," dedi Ludovico, "ve en fenası da nefes alamamak, kardeşim. Deli gibi ateş etmeye başladım. Onların gaz bombası olduklarının farkında değildim, arkamdan ateş edildiğini sanmıştım."

"Kapalı bir mekânda atılan göz yaşartıcı bombalar, neticede birçok ölü, onlarca yaralı var," dedi Senatör Landa. "Bundan iyisi can sağlığı, değil mi, Fermín? Dokuz canı da olsa Bermúdez artık bundan kurtulamaz."

"Kurşunlarım hemen bitti," dedi Ludovico. "Gözlerimi açamıyordum. Kafamı parçaladıklarını hissettim ve yere yığılırken kendimden geçtim. Kim bilir kaç tanesi üzerime çullanmıştı, Ambrosio."

"Kimi hadiseler oldu, Don Cayo," dedi vali. "Görünüşe bakılırsa mitinglerini dağıttılar, o iş tamam. İnsanlar Belediye Tiyatrosu'ndan dehşet içinde çıkıyorlar."

"Müdahale güçleri tiyatroya girmeye başladılar," dedi Molina. "İçeriden silah sesleri geldi. Hayır, ölü olup olmadığını henüz bilmiyoruz, Don Cayo."

"Ne kadar zaman geçti bilmiyorum, ama gözlerimi açtığımda içerisi hâlâ dumanla kaplıydı," dedi Ludovico. "Kendimi ölmüşten beter hissediyordum. Her tarafım kanıyordu, Ambrosio. İşte tam o sırada Hipólito köpeğini gördüm."

"O da mı senin ortağı tekmeliyordu?" dedi Ambrosio gülerek. "Herifleri bu şekilde kandırmayı akıl ettiğine göre demek ki bizim zannettiğimiz kadar dallama değilmiş."

"Yardım et, yardım et," diye bağırıyormuş gibi yaptı Ludovico. "Oralı bile olmadı, sanki beni tanımıyormuş gibi davrandı. Zenciyi tekmelemeye devam etti ve birden, onun yanındaki herifler beni görüp üzerime çullandılar. Bir kez daha tekmeler, sopalar, falan ve ben tekrar bayıldım, Ambrosio."

"Polis bütün sokakları tutsun," dedi Cayo Bermúdez valiye. "Hiçbir gösteriye izin vermeyin, koalisyonun bü-

tün liderlerini tutuklayın. Elinizde yaralı listesi var mı? Ölen var mı?"

"Tıpkı uyanıp kâbus görmeye devam etmek gibi," dedi Ludovico. "Tiyatro neredeyse boşalmıştı. Her şey kırılmış ve kan lekeleriyle kaplanmıştı, ortağım bir kan gölünün ortasında yatıyordu. Morukta surat namına bir şey bırakıp bırakmadıklarını bile hatırlamıyorum. Ve sağda solda öksürüp duran tipler vardı."

"Evet, Armas Meydanı'nda büyük bir gösteri var, Don Cayo," dedi Molina. "Vali şu anda garnizon komutanıyla birlikte. Onu ikna edebileceğini sanmıyorum, Don Cayo. Orada binlerce insan var."

"Onu hemen dağıtsınlar, sersem herif," dedi Cayo Bermúdez. "Olan bitenden sonra olayın giderek büyüyeceğinin farkında değil misiniz? Beni komutanla irtibata geçirin. Sokaklar hemen boşaltılsın, Molina."

"Sonra polisler geldiler ve ne halde olduğumu görmelerine rağmen içlerinden biri beni gene de tekmeledi," dedi Ludovico. "Ben dedektifim, ben de polisim. En sonunda Çekik Göz Molina'nın yüzünü gördüm. Beni arka kapıdan çıkardılar. Sonra tekrar bayıldım ve gözlerimi açtığımda hastanedeydim. O sırada artık bütün şehir grevdeydi."

"İşler giderek daha da kötüleşiyor, Don Cayo," dedi Molina. "Sokaklarda döşeli taşları söktüler, şehir merkezinin her tarafında barikatlar var. Müdahale birliği böyle bir protesto hareketini dağıtamaz."

"Ordunun müdahale etmesi gerekiyor, Don Cayo," dedi vali. "Fakat General Alvarado birlikleri ancak savaş bakanının emriyle çıkaracağını söylüyor."

"Hastanede koğuş arkadaşım senatörün adamlarından biriydi," dedi Ludovico. "Bir bacağı kırılmıştı. Bana Arequipa'da olan bitenler hakkında haberler veriyordu ve bunlar beni derinden sarsıyordu. Herif o kadar korkuyordu ki, kardeşim."

"Pekâlâ," dedi Cayo Bermúdez. "General Llerena'nın emri vermesini sağlayacağım."

"Ben buradan kaçacağım," dedi Téllez. "Martínez'e olanların, zenciye olanların bana da olmasını istemiyorum. Burada Urquiza adında birini tanıyorum. Ondan beni evinde saklamasını isteyeceğim."

"Hiçbir şey olmayacak, buraya girmeyecekler," dedi Ludovico. "Bırak genel grevlerini yapsınlar. Ordu müdahale edip onlara kurşunu basacaktır."

"Peki, hiç ortalıkta gözükmeyen bu ordu nerede?" diye sordu Téllez. "Eğer canları bizi linç etmek isterse buraya ellerini kollarını sallayarak girebilirler. Hastanede tek bir tane bile polis yok."

"Kimse burada olduğumuzu bilmiyor," dedi Ludovico. "Bilseler ne olacak ki, bizim koalisyon taraftarı, saldırının kurbanları olduğumuzu sanacaklar."

"Hayır, çünkü burada bizi tanıyan kimse yok," dedi Téllez. "Dışarıdan geldiğimizi fark edecekler. Ben bu gece Urquiza'nın evine gidiyorum. Bacağımdaki alçıya rağmen yürüyebilirim."

"Tiyatroda iki arkadaşını öldürmüş olmalarından ötürü, herif korkudan kafayı yemiş gibiydi," dedi Ludovico. "İçişleri bakanının istifasını istiyorlar, diyordu, buraya girecek ve bizi sokak lambalarından sallandıracaklar. Lanet olsun, bütün bu yaşananlar da ne böyle?"

"Neredeyse bir devrim yaşanıyor," dedi Molina. "Halk sokakların kontrolünü ele geçirdi, Don Cayo. Taş yağmuruna tutulmasınlar diye trafik polislerini bile merkeze çekmek zorunda kaldık. Ordunun müdahale etmesi için gereken emir neden gelmiyor, efendim?"

"Onlara ne oldu, efendim?" diye sordu Téllez. "Martínez ve ihtiyar zencinin cesetleri ne oldu?"

"Hiç merak etme, onları çoktan gömdük," dedi Molina. "Sen Téllez'sin değil mi? Yürüyebilecek duruma ge-

lir gelmez Ica'ya otobüsle dönmen için şefin polis merkezine para bıraktı."

"Onlar neden buraya gömüldüler ki, efendim?" diye sordu Téllez. "Martínez'in Ica'da karısı ve çocukları var, Trifulcio'nun Chincha'da akrabaları var. Ailelerinin toprağa vermesi için onları neden oraya göndermediniz? Neden köpek gömer gibi buraya gömdünüz? Kimse mezarlarını ziyaret etmek için buralara kadar gelmez ki, efendim."

"Hipólito mu?" dedi Molina. "Emirlerime karşı gelerek otobüse atlayıp Lima'ya döndü. Ondan burada kalıp bize yardım etmesini istemiştim, ama o uzadı. Evet, tiyatroda kötü bir davranış sergilediğini biliyorum, Ludovico. Ama Lozano'ya bir rapor yazıp onun canına okutacağım."

"Sakin olun, Molina," dedi Cayo Bermúdez. "Sakince, bütün ayrıntılarıyla, yavaş yavaş anlatın. Şu anda durum tam olarak nedir?"

"Şu anki duruma göre polis artık düzeni yeniden sağlayabileceği şartlara sahip değil, Don Cayo," dedi vali. "Bir kez daha tekrarlıyorum. Eğer ordu müdahale etmezse burada her şey olabilir."

"Durum mu?" dedi General Llerena. "Çok basit, Paredes. Bermúdez'in sersemliği bizi duvarla kılıcın arasına sıkıştırdı. Her şeyi bok etti, şimdi ordunun bir güç gösterisiyle sorunu çözmesini istiyor."

"Güç gösterisi mi?" dedi General Alvarado. "Hayır, generalim. Eğer şimdi birlikleri çıkarırsam 1950'dekinden daha fazla insan ölür. Şehrin her tarafında barikatlar, silahlı adamlar ve grevcileri var. Çok fazla kan akacağı konusunda sizi uyarıyorum."

"Cayo öyle olmayacağı konusunda güvence veriyor, generalim," dedi Binbaşı Paredes. "Greve sadece yüzde yirmi düzeyinde uyuluyormuş. Bütün olay koalisyon ta-

rafından tutulmuş küçük bir grup kışkırtıcı tarafından tezgâhlanıyormuş."

"Greve yüzde yüz uyuluyor, generalim," dedi General Alvarado. "Halk sokağın sahibi ve efendisi. İçinde avukatların, işçilerin, doktorların, üniversite öğrencilerinin bulunduğu bir komite oluşturuldu. Vali birlikleri geceden çıkarmamda ısrar ediyor, ama ben kararı sizin almanızı istiyorum."

"Bana fikrini söyle, Alvarado," dedi General Llerena. "Tüm içtenliğinle."

"Tankları görür görmez isyancılar evlerine gidecek, General Llerena," dedi Cayo Bermúdez. "Bu şekilde zaman kaybetmek bir delilik. Geçen her dakika kışkırtıcılara daha çok güç kazandırıyor ve hükümetin itibarını zedeliyor. Şu emri hemen verin."

"Samimiyetimle şunu söyleyebilirim ki, ben ordunun Senyor Bermúdez için ellerini kirletmemesi gerektiğine inanıyorum, generalim," dedi General Alvarado. "Burada mesele ne başkan ne ordu ne de rejim. Koalisyon mensubu beyefendiler beni ziyarete geldiler ve bana bu konuda güvence verdiler. Eğer Bermúdez istifa ederse halkı sakinleştireceklerine söz veriyorlar."

"Siz koalisyonun önde gelenlerini gayet iyi tanıyorsunuz, General Llerena," dedi Senatör Arévalo. "Bacacorzo, Zavala, López Landa. Siz bu beyefendilerin Apristalar ya da komünistlerle müttefik olduklarını söylemeyeceksiniz, değil mi?"

"Onların orduya ve özellikle de size karşı çok büyük saygıları var, General Llerena," diye üsteledi Senatör Landa. "Sadece Bermúdez'in istifa etmesini istiyorlar. Sizin de bildiğiniz gibi, bu Bermúdez'in ortalığı ilk karıştırışı değil, general. Rejimi hepimize zarar veren bir unsurdan kurtarmak için iyi bir fırsat, general."

"Arequipa halkı Belediye Tiyatrosu'nda yaşananlar-

dan ötürü çok öfkeli," dedi General Alvarado. "Senyor Bermúdez'in bir hesap hatası oldu, generalim. Koalisyon bu öfkeyi çok iyi yönlendirdi. Bütün suçu Bermúdez'e atıyorlar, rejime değil. Eğer Bermúdez bakanlık görevini bırakırsa bu olay barışçıl bir biçimde çözülecek."

"Bize yıllara mal olmuş şeyleri, saatlerle ifade edilecek bir sürede kaybediyoruz, Paredes," dedi Cayo Bermúdez. "Llerena bana kaçamak cevaplar veriyor, diğer bakanlar yüzüme bakmıyorlar. Burada söz konusu olan bana karşı usulüne göre kurulmuş bir tuzak. Sen Llerena'yla konuştun, değil mi?"

"Pekâlâ, orduyu kışlada tutun, Alvarado," dedi General Llerena. "Ordu bir saldırıya uğramadığı müddetçe bu işe karışmasın."

"Bu bana en akıllıca önlem olarak görünüyor," dedi General Alvarado. "Koalisyondan Bacocorzo ve López Landa beni tekrar ziyaret ettiler, generalim. Askerî bir kabine öneriyorlar. Bermúdez çıkacak ve hükümet teslim olmuş izlenimi vermeyecek. Bu bir çözüm olabilir, değil mi generalim?"

"General Alvarado çok iyi bir tutum sergiledi, Fermín," dedi Senatör Landa.

"Ülke Bermúdez'in istismarlarından çok yoruldu, General Llerena," dedi Senatör Arévalo. "Arequipa'da yaşananlar, o şahıstan kurtulmadığımız takdirde bütün Peru'da yaşanabileceklerin sadece küçük bir provası. Ordunun halk nezdinde sempati kazanması için iyi bir fırsat bu, general."

"Arequipa olayı beni kati surette korkutmadı, Doktor Lora," dedi Doktor Arbeláez. "Tam aksine, büyük ikramiye bize çıktı. Bermúdez şimdiden bir ceset gibi kokmaya başladı."

"Onu bakanlıktan almak mı?" dedi Doktor Lora. "Başkan bunu asla yapmayacaktır, Arbeláez. Bermúdez

onun şımarık çocuğu. Ordunun kan ve ateşle Arequipa'ya girmesini yeğleyecektir."

"Başkan çok zeki biri olmayabilir, ama bu kadar aptal olacağını da sanmıyorum," dedi Doktor Arbeláez. "Durumu kendisine anlatacağız, o da anlayacaktır. Rejime yönelik nefret Bermúdez üzerinde yoğunlaştı. Onlara bu kemiği at ve köpekler sakinleşsin."

"Eğer ordu müdahale etmezse, ben şehirde kalmaya devam edemem, Don Cayo," dedi vali. "Hükümet konağı topu topu yirmi küsur polis tarafından korunuyor."

"Eğer Arequipa'dan dışarı adım atarsanız görevden alınırsınız," dedi Bermúdez. "Sinirlerinize hâkim olun. General Llerena müdahale emrini her an verebilir."

"Buraya resmen kıstırıldım, Don Cayo," dedi Molina. "Armas Meydanı'ndaki gösterilerin gürültüsü kulağımıza kadar geliyor. Polis merkezine saldırabilirler. Askerî birlikler neden çıkmıyor, Don Cayo?"

"Bakın, Paredes, ordu Bermúdez'in bakanlığını kurtarmak için bu pisliğe bulaşmayacak," dedi General Llerena. "Hayır, bu kesinlikle olmayacak. Bu duruma son vermek gerektiğine kuşku yok. Üst düzey komutanlar ve rejim mensubu bir grup senatör saraya çıkıp başkana bir askerî kabine kurmasını önereceğiz."

"Hükümet Arequipa'lılar tarafından bozguna uğratılmış gözükmeden Bermúdez'i saf dışı bırakmanın en kolay yöntemi," dedi Doktor Arbeláez. "Sivil bakanlar istifa edecek, askerî kabine kurulacak ve böylece mesele hallolacak, general."

"Neler oluyor?" diye sordu Cayo Bermúdez. "Dört saattir bekliyorum ve başkan beni kabul etmedi. Bu ne anlama geliyor, Paredes?"

"Bu çözüm sayesinde ordu bu işten tertemiz çıkacak, General Llerena," dedi Senatör Arévalo. "Ve siz de muazzam bir siyasi sermaye kazanacaksınız. Size çok değer veren bizler de çok mutlu olacağız, general."

"Sen yaverler durdurmadan saraya girebilirsin," dedi Cayo Bermúdez. "Hadi, hemen oraya koş Paredes. Başkana çok üst düzey bir komployla karşı karşıya olduğumuzu ve bu noktada her şeyin ona bağlı olduğunu anlat. Llerena'yı hizaya getirsin. Artık kimseye güvenmiyorum. Lozano ve Alcibíades bile satılmışlar."

"Tutuklama falan gibi deliliklere kalkışma, Molina," dedi Lozano. "Siz adamlarınızla birlikte emniyet müdürlüğünde kalın ve hayat memat meselesi olmadığı müddetçe silah kullanmayın."

"Anlamıyorum, Senyor Lozano," dedi Molina. "Siz bana bir emir veriyorsunuz, içişleri bakanı başka bir emir veriyor."

"Don Cayo'nun emirlerini unutun," dedi Lozano. "O şu anda karantinada ve uzun süre bakan kalacağını sanmıyorum. Yaralılardan ne haber?"

"En ağır durumdakiler hastanede, Senyor Lozano," dedi Molina. "Yaklaşık yirmi kadar."

"Arévalo'nun iki adamı gömüldü mü?" diye sordu Lozano.

"Büyük bir gizlilik içinde, Don Cayo'nun emrettiği gibi," dedi Molina. "Diğer ikisi Ica'ya döndüler. Hastanede sadece bir kişi kaldı, Téllez adında biri."

"Onu bir an önce Arequipa'dan çıkarın," dedi Lozano. "Aynı şekilde benim size yolladığım iki adamı da. O herifler orada daha fazla kalmamalılar."

"Hipólito benim emirlerime karşı gelerek çoktan gitti zaten," dedi Molina. "Fakat Pantoja hastanede yatıyor ve durumu ağır. Bir süre boyunca yerinden kımıldatılamaz, efendim."

"Ah, anlıyorum," dedi Cayo Bermúdez. "Mevcut koşullar içinde sizi çok iyi anlıyorum. Bu bir çözüm, evet, tamam. Nereyi imzalıyorum?"

"Çok üzgün görünmüyorsun, Cayo," dedi Binbaşı Pa-

redes. "Çok üzgünüm ama sana destek olamadım. Politik meselelerde dostluğu bazen bir kenara koymak gerekir."

"Bana açıklama yapmana gerek yok, her şeyin farkındayım," dedi Cayo Bermúdez. "Ayrıca bir süreden beri bırakıp gitmek istiyorum, bunu biliyorsun. Evet, yarın sabah erkenden uçakla gidiyorum."

"İçişleri bakanı olarak ne hissedeceğimi bilmiyorum," dedi Binbaşı Paredes. "Burada kalıp bana tavsiyelerde bulunamayacak olman çok yazık, deneyimlerinden faydalanmak isterdim."

"Sana çok iyi bir tavsiyede bulunacağım," dedi Cayo Bermúdez gülümseyerek. "Anana bile güvenme."

"Politikada hatalar çok pahalı ödenir," dedi Binbaşı Paredes. "Tıpkı savaşta olduğu gibi, Cayo."

"Doğru," dedi Cayo Bermúdez. "Yarın yola çıkacağımın bilinmesini istemiyorum. Bu sırrımı senden başka kimse bilmesin, lütfen."

"Seni Camaná'ya kadar götürecek bir taksi ayarladık, orada birkaç gün dinlendikten sonra istersen Ica'ya devam edebilirsin," dedi Molina. "Arequipa'da yaşananlarla ilgili olarak çeneni kapalı tutarsan iyi edersin."

"Tamam," dedi Téllez. "Bir an önce buradan gitmekten mutluluk duyacağım."

"Peki, bana ne olacak?" dedi Ludovico. "Beni ne zaman göndereceksiniz?"

"Ayağa kalkar kalkmaz," dedi Molina. "Artık korkmanı gerektirecek bir durum yok. Don Cayo bakanlık görevini bıraktı ve grev yakında sona erecek."

"Bana karşı hınç duymayın, Don Cayo," dedi Doktor Alcibíades. "Baskılar çok büyüktü. Bana başka türlü davranma şansı bırakmadılar."

"Öyle olduğuna eminim, doktorcuğum," dedi Cayo Bermúdez. "Size karşı hiçbir kızgınlığım yok. Tam tersine, olayı böylesine ustalıkla idare etmenizden çok etkilendim.

Halefim Binbaşı Paredes'le iyi geçinin. Sizi emniyet müdürü olarak atayacak. Bana fikrimi sordu, ben de kendisine bu görevin üstesinden başarıyla geleceğinizi söyledim."

"Herhangi bir şeye ihtiyacınız olursa size yardımcı olmaktan her zaman mutluluk duyacağım," dedi Doktor Alcibíades. Biletleriniz, pasaportunuz işte burada. Her şey hazır. Eğer görüşemezsek size iyi yolculuklar dilerim, Don Cayo."

"İçeri gel, kardeşim, sana bomba haberlerim var," dedi Ludovico. "Hadi tahmin et, Ambrosio."

"Parasını almak için değildi, Ludovico," dedi Ambrosio. "Hayır, o şey için de değildi. Neden yaptığımı bana sorma, kardeşim, bunu sana söylemeyeceğim. Bana yardım edecek misin?"

"Beni kadroya aldılar!" dedi Ludovico. "Hadi bir koşu gidip bir şişe içki al ve buraya gizlice sokmaya çalış, Ambrosio."

"Hayır, beni o yollamadı, onun haberi bile yoktu," dedi Ambrosio. "Bu kadarıyla yetin, onu öldürdüm. Evet, bunu kendi başıma tasarladım. Patron Meksika'ya gitmek için istediği parayı ona verecek ve bu kadın yüzünden ömür boyu acı çekmeye devam edecekti. Bana yardım edecek misin?"

"Üçüncü dereceden polis memuru, Ambrosio, Cinayet Masası," dedi Ludovico. "Haberi bana vermek için buraya kimin geldiğini biliyor musun, kardeşim?"

"Evet, ona bir iyilik yapmak için, onu kurtarmak için," dedi Ambrosio. "Evet, ona şükranlarımı göstermek için. Şimdi buradan gitmemi istiyor. Hayır, nankörlük değil, kötülük değil. Ailesinden ötürü, bu yüzden lekelenmek istemiyor. O iyi bir insan. 'Git arkadaşın Ludovico sana tavsiyede bulunsun ve ben ona bunun karşılığında bir cömertlik yapacağım,' diyor, anlıyor musun? Bana yardım edecek misin?"

"Bizzat Senyor Lozano, düşünebiliyor musun," dedi Ludovico. "Birden karşımda belirdi ve tahmin edeceğin gibi ben onu görünce afalladım, Ambrosio."

"O sana on bin veriyor, ben de kendi birikimimden on bin vereceğim," dedi Ambrosio. "Pekâlâ, tamam, Lima'dan gideceğim ve benim suratımı bir daha asla görmeyeceksin, Ludovico. Tamam, Amalia'yı da yanımda götüreceğim. Tamam, kardeşim, bir daha bu şehre adımımızı atmayacağız."

"Maaş iki bin sekiz yüz, ama Senyor Lozano benim emniyetteki eskiliğimin göz önünde bulundurulmasını sağlayacak," dedi Ludovico. "Hatta ikramiyelerim de olacak."

"Pucallpa mı?" diye sordu Ambrosio. "Ben orada ne yapacağım, Ludovico?"

"Hipólito'nun orada çok kötü davrandığını biliyorum," dedi Senyor Lozano. "Onu öyle bir yere göndereceğiz ki orada hayatı çürüyecek."

"Onu nereye gönderecekler biliyor musun?" dedi Ludovico gülerek. "Celendín'e!"

"Ama bu, Hipólito'yu da kadroya alacakları anlamına geliyor," dedi Ambrosio.

"Celendín'de yaşamak zorundaysa ne fark eder ki," dedi Ludovico. "Ah, kardeşim, o kadar mutluyum ki. Bunları biraz da sana borçluyum. Eğer Don Cayo'yla çalışmaya başlamasaydım, hâlâ bir gündelikçi olarak kalacaktım. Bu konuda sana borçluyum, kardeşim."

"Sevinç seni iyileştirdi, hareket etmeye bile başladın," dedi Ambrosio. "Ne zaman taburcu oluyorsun?"

"Hiç acele etme, Ludovico," dedi Senyor Lozano. "Sakince iyileşmene bak, hastanede geçirdiğin bu zamanı bir dinlence gibi düşün. Şikâyet edecek bir şeyin yok. Bütün gün uyuyorsun, yemeğini yatağına getiriyorlar."

"Her şey o kadar tozpembe değil, efendim," dedi

Ludovico. "Burada böyle yatarken hiçbir şey kazanmadığımı görmüyor musunuz?"

"Burada yattığın bütün süre boyunca maaşını eksiksiz alacaksın," dedi Senyor Lozano. "Bunu hak ettin, Ludovico."

"Biz asimileler sadece iş başına para alırız, Senyor Lozano," dedi Ludovico. "Benim kadrolu olmadığımı unutmayın."

"Artık kadrolusun," dedi Senyor Lozano. "Ludovico Pantoja, üçüncü derece polis memuru, Cinayet Masası. Bu kulağına nasıl geliyor?"

"Neredeyse yanına sıçrayıp ellerinden öpecektim, Ambrosio," dedi Ludovico. "Gerçekten mi, Senyor Lozano, beni gerçekten kadrolu mu yaptınız?"

"Yeni bakanla senin hakkında konuştum ve binbaşı hizmetlerini takdir etmeyi bilecek biri," dedi Senyor Lozano. "Tayinini yirmi dört saatte çıkardık. Buraya seni tebrik etmeye geldim."

"Beni bağışlayın, efendim," dedi Ludovico. "Çok mahcup oldum, Senyor Lozano. Haber beni o kadar heyecanlandırdı ki, efendim."

"Sadece ağla yeter, mahcup olmanı gerektirecek bir şey yok," dedi Senyor Lozano. "Teşkilata karşı çok büyük bir sevgi beslediğini görüyorum ve bu çok iyi bir şey, Ludovico."

"Haklısın, kardeşim, bunu kutlamak gerek," dedi Ambrosio. "Ben gidip bir şişe içki getireceğim. Umarım hemşirelere yakalanmam."

"Senatör Arévalo herhalde çok öfkelidir, değil mi efendim?" diye sordu Ludovico. "Bu işten en çok onun adamları zarar gördü. İkisini öldürdüler ve birini de çok fena dövdüler."

"Bütün bunları unutsan iyi olur, Ludovico," dedi Senyor Lozano.

"Nasıl unuturum, efendim?" dedi Ludovico. "Beni ne hale getirdiklerini görmüyor musunuz? Böyle bir dayak ömür boyu hatırlanır."

"Zira eğer unutmazsan, senin için neden bunca çabayı harcadığımı sorgularım," dedi Senyor Lozano. "Sen hiçbir şey anlamamışsın, Ludovico."

"Beni korkutuyorsunuz, efendim," dedi Ludovico. "Anlamam gereken şey neymiş?"

"Sen tam tekmil bir soruşturma memurusun, kolejden mezun olanlardan hiçbir farkın yok," dedi Senyor Lozano. "Ve bir polis memurunun daha önceden parayla kışkırtıcılık yapmış birisi olmaması gerekir, Ludovico."

"İşe geri dönmek mi?" dedi Emilio Arévalo. "Senin şimdi yapman gereken tek şey iyileşmek, Téllez. Birkaç hafta ailenle zaman geçireceksin ve bu arada tam yevmiyeni alacaksın. Ancak tamamen iyileştiğinde işe tekrar başlayacaksın."

"O işleri asimileler yapar, hiçbir deneyimi olmayan ayaktakımları," dedi Senyor Lozano. "Sen hiçbir zaman paralı haydut olmadın, sen her zaman üst düzey operasyonlarda rol aldın. Hizmet raporunda öyle yazıyor. Yoksa hepsini silip oraya gündelikçi haydut mu yazmamı istersin?"

"Bana müteşekkir olmana gerek yok, oğlum," dedi Don Emilio Arévalo. "Bana iyilik yapana ben de iyilik yaparım, Téllez."

"Şimdi anlıyorum, Senyor Lozano," dedi Ludovico. "Beni bağışlayın, farkında değildim. Ben hiçbir zaman asimile olmadım, hiçbir zaman Arequipa'da bulunmadım."

"Çünkü biri çıkıp itiraz edebilir, onun kadrolu olmaya hakkı yok diyebilir," dedi Senyor Lozano. "Yani o işi unut gitsin, Ludovico."

"Unuttum bile, Don Emilio," dedi Téllez. "Ben Ica'dan dışarı adım atmadım, bacağımı bir katırdan düşerek kır-

dım. Bu ikramiyenin bana nasıl ilaç gibi geldiğini bilenmezsiniz, Don Emilio."

"İki sebepten ötürü; Pucallpa, Ambrosio," dedi Ludovico. "Birincisi Peru Polis Teşkilatı'nın en kötü birimi orada bulunuyor. İkincisi de, orada sana bir iş verebilecek, otobüs şirketi sahibi bir akrabam var. Bir otobüs şirketi var. Gördüğün gibi her şeyi sana altın tepside sunuyorum, kardeşim."

DÖRT

I

"Bim Bam Bum'lar mı?" diyor Ambrosio. "Onları hiç görmedim. Bana bunu neden soruyorsunuz, küçükbey?"

Düşünüyor: Ana, La Polla, Bim Bam Bum'lar, Carlitos ve Çinlinin vahşi aşkları, moruğun ölümü, ilk beyaz saç: iki, üç, on yıl, Zavalita. Çoklu ganyan La Polla'yı ilk haber yapan *Última Hora* piçleri mi olmuştu? Hayır, *La Prensa*'cılar olmuştu. Yeni bir bahis türüydü ve at yarışı meraklıları ilk başlarda ikili ganyana sadakatlerini sürdürüyorlardı. Fakat bir dizgici bir pazar günü kazanan on atın dokuzunu doğru tahmin edip La Polla'dan yüz bin *sol* götürdü. *La Prensa* onunla röportaj yaptı: Aile fertlerinin arasında gülümsüyordu, üstü içki şişeleriyle dolu bir masanın önünde kadeh tokuşturuyor, Mucizeler Mesihi İsa tasvirinin önünde diz çöküyordu. Ertesi hafta La Polla oynayanlar ikiye katlandı ve *Última Hora* kazanan kuponu büyük bir sevinçle havada sallayan Ica'lı iki işadamının yakın plandan fotoğrafını yayımladı ve sonraki hafta dört yüz bin *sol* tutarındaki ödülü, bir gözünü gençliğinde bir bar kavgasında kaybetmiş olan Callao'lu bir balıkçı tek başına kazandı. Oynanan bahis miktarı artmaya devam etti ve gazeteler kazananların peşine düşmeye başladı. Arispe La Polla haberleri yapma işini Carlitos'a verdi, ama üç haftanın sonunda *La Crónica* bütün

büyük haberleri kaçırmıştı: Zavalita, bu işe sizin bir el atmanız gerekecek, Carlitos daha topa ayağını süremedi. Düşünüyor: Eğer o La Polla işi olmasaydı hiçbir kaza yaşanmayacaktı ve belki de bekâr kalmaya devam edecektin, Zavalita. Ama üstlendiği o görevden memnundu; çok fazla bir şey yapmak gerekmiyordu ve işin omurgasızlığından ötürü gazeteden birçok saat çalabiliyordu. Cumartesi akşamları bahislerin hangi miktara ulaştığını öğrenmek için Jockey Club'un merkez ofisinde nöbet tutması gerekiyordu ve pazartesi sabahı daha çok erken saatlerde La Polla talihlisinin bir kişi mi yoksa çok kişi mi olduğu ve kazanan kuponun hangi bayiden oynandığı biliniyordu. İşte o zaman talihliyi bulmak için bir yarış başlıyordu. Pazartesi ve salı günleri yazıişlerine işgüzar tüyoculardan telefon yağıyordu ve söylentileri doğrulamak için Periquito'yla birlikte kamyonetle oradan oraya koşuşturmak gerekiyordu.

"Şuradaki aşırı makyajlı kadın var ya," diyor Santiago, "Bim Bam Bum'dan ismi Ada Rosa olan bir dansçıya benziyor."

Sözde La Polla'yı kazananların izini sürme bahanesiyle gazeteye uğramayabiliyor, bir sinemaya dalabiliyor, Patio ya da Bransa'ya diğer gazetelerden insanlarla bir kahve içmeye gidebiliyor ya da girişimci Pedrito Aguirre'nin kurmakta olduğu ve Çinlinin de dansçıları arasında bulunduğu mambo grubunun provalarında Carlitos'a eşlik edebiliyordun. Düşünüyor: Bim Bam Bum grubu. O güne dek Çinliye sadece âşık olmuştu, diye düşünüyor, ama ondan sonra genç kadına kaptırmış, hastalık tüm benliğini sarmıştı. Onun hatırına kaleme aldığı ve gösteri dünyası sayfasında yayımlattığı sanatsal-vatansever makalelerde Bim Bam Bum'un reklamını yapıyordu: Peru'da bir yıldız olmaya öylesine yatkın genç kızlar varken neden o Kübalı ve Şilili ikinci sınıf dansçılarla yetinmek zo-

rundaydık? Onun hatırına gülünçlük çukurunda debelenip duruyordu: Tek ihtiyaçları halkın vereceği fırsat ve destekti, bu bir ulusal itibar meselesiydi, herkes Bim Bam Bum'un açılışına gitmeliydi. Norwin, Solórzano ve Periquito'yla birlikte Teatro Monumental'e provaları izlemeye gidiyorlardı ve evcilleşmemiş bedeni, ateşli kalçaları, göz alıcı çapkın yüzü, şeytani gözleri ve boğuk sesiyle Çinli oradaydı, Zavalita. Tozlu ve pireli ıssız parterden onun ibne koreograf Tabarín'le tartıştığını görüyor ve onca mambo, rumba, *guaracha* ve *subi* dansından sersemlemiş bir halde sahnedeki siluetler girdabında onu takip ediyorlardı: İçlerinde en iyisi o Carlitos, tebrikler Carlitos. Bim Bam Bum topluluğu tiyatro ve kabarelerde temsil vermeye başladıklarında Çinli'nin fotoğrafı sanatsal haberler sayfasında haftada en az bir kez onu övgülere boğan yorumlarla birlikte çıkıyordu. Bazen programdan sonra El Parral'e yemeğe ve oradan da herhangi bir kasvetli bara bir kadeh içki içmeye giden Carlitos ve Çinliye Santiago'da eşlik ediyordu. O dönem boyunca, çift aralarında çok iyi anlaşmıştı ve bir gece Negro-Negro'da Carlitos elini Santiago'nun koluna koyup şöyle demişti: Zorlu sınavı geçtik, Zavalita, çalkantısız üç ay, onunla her an evlenebilirim. Başka bir gece, sarhoş haliyle: Bu aylar boyunca mutlu oldum, Zavalita. Fakat Bim Bam Bum topluluğu dağılıp Çinli, Pedrito Aguirre'nin şehir merkezinde açtığı gece kulübü El Pingüino'da dans etmeye başlayınca kavgalar yeniden başladı. Carlitos geceleri *La Crónica*'dan çıktıktan sonra Santiago'yu San Martín Meydanı'nın kemerlerinin altından geçirip Ocoña Sokağı'ndan yürüterek El Pingüino'nun iç karartıcı bir biçimde dekore edilmiş vıcık vıcık mekânına sürüklüyordu. Pedrito Aguirre onlardan giriş parası almıyor, biraları indirimli veriyor ve borç senedi kabul ediyordu. Bara oturup Lima gecelerinin deneyimli korsanlarının mambo dansçısı kız-

lara bordalamalarını gözlemliyorlardı. Garsonlar vasıtasıyla onlara küçük notlar gönderiyor ve masalarına davet ediyorlardı. Bazen geldiklerinde Çinli çoktan gitmiş oluyordu ve Pedrito Aguirre Carlitos'un omzunu dostane bir biçimde sıvazlıyordu: Kendini iyi hissetmemişti, Ada Rosa'yla birlikte çıkmıştı, annesinin hastaneye kaldırıldığını haber vermişlerdi. Onu başka geceler, arkalarda bir masanın mum ışığında bohem hayatın prenslerinden birinin kahkahalarını dinlerken, loş ışıkta favorileri beyazlamış zarif bir yaşlı adama sokulmuş halde ya da genç bir Apollon'un kolları tarafından sımsıkı kuşatılmış bir şekilde dans ederken buluyorlardı. Ve Carlitos'un düşen suratı işte oradaydı: Sözleşmesi onu müşterilerle ilgilenmek zorunda bırakıyordu Zavalita ya da mevcut şartlar altında hadi kerhaneye gidelim Zavalita ya da onunla devam etmemin tek nedeni mazoşizm Zavalita. O günlerden itibaren Carlitos ile Çinlinin ilişkisi daha önceki ayrılıklar ve yeniden bir araya gelmeler, skandallar ve ortalık yerde kapışmalar biçimindeki ömür törpüsü ritmine geri dönmüştü. Çinli, Carlitos'la yaşadığı aşk hikâyesine ara verdiği dönemlerde milyoner avukatlarla, iyi soyadlı ve hödük görünümlü yeniyetmelerle, sirozlu işadamlarıyla boy gösteriyordu. Aile babası olmaları kaydıyla her geleni kaul ediyor, diyordu Becerrita zehirli bir dille, onda orospu hamuru yok sadece zinaya düşkün. Ancak o maceralar sadece birkaç gün sürüyordu ve Çinli en sonunda her zaman *La Crónica*'ya telefon ediyordu. İşte orada, yazıişlerinde ironik gülümsemeler ve daktiloların üzerinden imalı göz kırpmalar gidip gelirken, bitkin görünümlü Carlitos ahizeyi öpüyor, dudaklarını tevazu ve umutla oynatıyordu. Çinli onu tam bir iflasa sürüklüyordu, dünyanın yarısından borç para dileniyordu, hatta tahsilatçılar ellerinde senetleriyle yazıişlerine kadar geliyorlardı. Negro-Negro'da ona veresiyeyi kestiler, diye düşünüyor, sana en

azından bin *sol* borcu olmalıydı, Zavalita. Düşünüyor: Yirmi üç, yirmi dört, yirmi beş yaşları. Teté'nin çiklet çiğnerken şişirdiği balonlar gibi patlayan, La Polla talihlileriyle yaptığı ve zamanın muhtemelen mürekkeplerini çoktan sildiği röportajlar gibi kısa ömürlü, her gece çöp sepetlerini dolduran müsveddeler gibi lüzumsuz anılar, Zavalita.

"Yok canım, dans kim o kim," diyor Ambrosio. "Adı Margot, buraların en namlı fahişelerinden biridir. Katedral'e her gün mutlaka düşer."

Queta gringo'ya güzel güzel içiriyordu: Adama viski üstüne viski, kendisine ise küçük vermut kadehleri (içindeki sulandırılmış çaydı). Bir altın madeni buldun, demişti Robertito ona, şimdiden on iki adisyon fişin oldu. Queta gringo'nun kahkahalar ve mimikler eşliğinde anlattığı hikâyenin bölük pörçük parçalarını anlıyordu. Bir bankaya, bir mağazaya ya da bir trene düzenlenen onun gerçek hayatta şahit olduğu, sinemada seyrettiği ya da bir dergide okuduğu bir soygun, Queta'nın sebebini anlamadığı bir şekilde, onda azgın bir kahkahayı tetikliyordu. Yüzüne bir tebessüm yerleştirmiş, elini adamın çilli boynuna dolamış Queta dans ederken düşünüyordu, sadece on iki fiş mi? Tam o sırada Ivonne, rimel ve allığa bulanmış bir halde, bar perdesinin arkasından kafasını uzattı. Ona bir göz kırptı ve gümüş pençeli eliyle onu çağırdı. Queta ağzını sarı ayva tüylü kulağa yaklaştırdı: Hemen döneceğim, aşkım, bekle beni, kimseyle gitme. Ne? *What did you say*?, dedi güleç yüzlü ve Queta onun kolunu sevgiyle sıktı: Şimdi hemen dönecekti. Ivonne onu holde karşısına büyük bir fırsat çıkanların yüz ifadesiyle bekliyordu. Çok önemli birisi, Quetita.

"Şu anda küçük salonda Malvina'yla birlikte," dedik-

ten sonra onun saçını, makyajını, giysisini, ayakkabılarını inceledi. "Senin de gitmeni istiyor."

"Ama ben meşgulüm," dedi Queta barı işaret ederek "Şu..."

"Seni küçük odadan gördü, hoşuna gittin." Ivonne'un gözleri parladı. "Ne kadar şanslı olduğunu bilemezsin."

"Peki ya o ne olacak, senyora?" diye üsteledi Queta. "Adam çok konsomasyon yapıyor ve..."

"Altın eldivenle, bir krala muamele yapar gibi," diye açgözlüce fısıldadı Ivonne. "Buradan memnun gitsin, senden memnun gitsin. Bekle, izin ver düzelteyim, saçın dağılmış."

Ivonne'un parmakları saçlarının arasında dolaşırken, yazık, diye düşündü Queta. Ve daha sonra koridorda yürürken, bir politikacı, bir asker, bir diplomat mı acaba? Küçük odanın kapısı açıktı ve içeri girince Malvina'yı külotunu halının üzerine atarken gördü. Kapıyı kapattı ama kapı hemen akabinde tekrar açıldı ve Robertito elinde bir tepsiyle girdi; neredeyse yerlere kadar eğilmiş bir halde, tüysüz suratında yaltakçı bir ifadeyle halının üzerinde süzüldü, iyi akşamlar. Tepsiyi sehpanın üzerine bıraktı ve doğrulmadan odadan çıktı. Queta onun sesini ancak o zaman duydu:

"Sen de, iyi kız, sen de. Böyle sıcaklamıyor musun?"

Duygusuz, kupkuru, biraz despotik ve sarhoş bir ses.

"Bu ne acele, aşkım," dedi, gözlerini arayarak, ama onları göremedi. Üç küçük tablonun altındaki kolsuz koltukta oturuyordu ve fildişi biçimindeki lambanın ışığının ulaşmadığı o köşedeki loşluk tarafından kısmen gizlenmişti.

"Sana bir tane yetmiyor, aynı anda ikisiyle birlikte yapmaktan hoşlanıyorsun," dedi Malvina gülerek. "Çok açsın, değil mi aşkım? Kendine göre bir yolun yordamın var."

"Hemen şimdi," diye emrederken tutkulu ama aynı zamanda da hâlâ buz gibiydi. "Sıcaktan bunalmadın mı?"

Hayır, diye düşündü Queta ve bardaki gringo'yu nostaljiyle hatırladı. Eteğinin düğmelerini çözerken, çoktan çırılçıplak kalmış olan Malvina'ya bakıyordu: lamba ışığının konisinin altında tahrik edici olmasını arzuladığı bir pozda kendi kendine konuşarak gerinen yanık tenli ve tombul bir baklava. Çakırkeyif görünüyordu ve Queta düşündü: Şişmanlamış. Aldığı kilolar ona hiç gitmemişti, memeleri sarkmıştı, ihtiyar Ivonne onu çok yakında Virrey'deki Türk hamamına gönderirdi.

"Acele et, Quetita," diyordu gülerek sırtını sıvazlayan Malvina. "Kaprisli oğlanımız daha fazla dayanamayacak."

"Yol yordam bilmeyen demek istedin herhalde," diye mırıldandı çoraplarını yavaşça çıkarırken. "Arkadaşın daha iyi akşamlar demeyi bile öğrenememiş."

Ama o ne konuşmak ne de şakalaşmak istiyordu. Queta soyunmasını bitirene kadar sessizliğini bozmadı ve hiç değişmeyen takıntılı bir hareketle koltukta sallanıp durdu. Malvina gibi eteğini, bluzunu ve sutyenini çıkarmıştı, ama külotu üzerinde duruyordu. Giysilerini ağır hareketlerle katladı ve bir sandalyenin üzerine bıraktı.

"Böyle daha iyi, serinlemiş olmalısınız," dedi soğuk, tiz ve sabırsız bir can sıkıntısını yansıtan huysuz sesiyle. "Gelin, içkileriniz ısınıyor."

Birlikte koltuğa doğru gittiler ve Malvina zorlama bir gülücükle adamın dizlerine otururken Queta onun zayıf ve kemikli yüzünü, bezgin ağzını, küçücük donuk gözlerini inceleyebildi. Elli yaşında, diye düşündü. Ona iyice sokulmuş olan Malvina komik bir şekilde mırıldanıyordu: Çok üşüyordu, hadi ısıt beni, birazcık sev beni. Nefret dolu bir iktidarsız, diye düşündü Queta, nefret dolu bir otuzbirci. Adam kolunu Malvina'nın omuzları-

na dolamıştı, ama gözleri, zalim uyuşukluğuyla sehpanın yanında ayakta bekleyen Queta'nın üzerinde dolaşıyorlardı. Queta nihayet eğildi ve iki bardak alıp birini adama, diğerini de Malvina'ya uzattı. Ardından kendisininkini alıp içerken, bir milletvekili, belki de bir vali diye düşündü.

"Burada sana da yer var," diye buyurdu adam içkisini yudumlarken. "Her birinize bir diz, kavga etmeyin diye."

Queta, adamın kolundan çektiğini hissetti ve kendini onlara doğru bırakınca Malvena'nın, "Ay!" diye çığlık attığını duydu, tam kemiğime vurdun, Quetita. Şimdi çok sıkışıktılar ve koltuk bir sarkaç gibi sallanıyordu, Queta bir tiksinti hissetti: Adamın eli terliyordu. Ufacık, iskeletimsi bir şeydi ve Malvina, halinden memnun bir şekilde ya da duygularını çok iyi gizleyerek gülerken, espriler yaparken ve adamı ağzından öpmeye çalışırken, Queta memelerinde, sırtında, göbeğinde ve bacaklarında dolaşan aceleci, ıslak, vıcık vıcık parmakları hissediyordu. Birden gülmeye ve ondan nefret etmeye başladı. Adam onları yöntemli ve ısrarcı bir biçimde okşuyordu, bir eli birinin öteki eli diğerinin vücudundaydı, ama yüzünde bir tebessüm dahi oluşmuyordu; hiç konuşmadan, kayıtsız ve düşünceli bir ifadeyle onlara sırayla bakıyordu.

"Bu yol yordam bilmez beyefendi hiç de eğlenceli değilmiş," dedi Queta.

"Hadi hemen yatağa gidelim," diye gülerek ciyakladı Malvina. "Burada zatürre olacağız, aşkım."

"İkinizle birden gitmeye cesaret edemiyorum, benim için fazla azgınsınız," diye mırıldandı ve onları dizlerinden kibarca kaldırdıktan sonra emretti: "Önce biraz eğlenmemiz gerekiyor. Hadi benim için biraz dans edin."

Bizi bütün gece bu şekilde tutacak, diye düşündü Queta, onu cehennemin dibine gönderip gringo'nun yanına dönmeliydi. Malvina pikabın fişini takmak için bi-

raz ileride duvarın yanına çömelmişti. Queta kemikli soğuk elin onu tekrar kendisine doğru çektiğini hissedince ona doğru eğildi, başını uzattı ve dudaklarını ayırdı: Vıcık vıcık, keskin, acı tütün ve alkol kokan bir kütle, dişlerinin, dişetlerinin üzerinde dolaştı, dilini ezdi ve ağzında acı bir tükürük kütlesi bırakarak geri çekildi. Sonra, küçük el onu incelikten yoksun bir biçimde koltuktan uzağa doğru itti: Bakalım dans edişin öpüşmenden daha mı iyiymiş. Queta öfkenin tüm benliğini sarmakta olduğunu hissediyordu, ama tebessümü azalmak yerine arttı. Malvina geri geldi ve Queta'yı elinden tutup halının üzerine sürükledi. Figürleriyle şarkıya eşlik ederek ve birbirlerine sadece parmaklarının boğumlarıyla belli belirsiz dokunarak bir *guaracha* dansı, onun ardından da birbirlerine yapışıp bir bolero yaptılar. Kim bu?, diye Malvina'nın kulağına fısıldadı. Kim olacak, Quetita, o orospu çocuklarından biri.

"Biraz daha sevecen," diye usulca fısıldarken ağzından çıkan bambaşka bir sesti; biraz ısınmış, sanki insanileşmişti. "Biraz daha içten."

Malvina keskin ve yapay gülücüğünü patlattıktan sonra yüksek sesle sevgilim, yavrum demeye ve onu belinden tutmuş hafifçe sallamakta olan Queta'ya çılgınca sürtünmeye başladı. Koltuğun hareketi yeniden başladı, şimdi öncekinden daha hızlı ve düzensizdi, belli belirsiz bir yay gürültüsü de ona eşlik ediyordu, Queta işi tamam diye düşündü, birazdan gider. Malvina'nın ağzını aradı ve öpüşürlerken gülmemek için gözlerini kapattı. Tam o sırada fren yapan bir otomobilin kulakları tırmalayan lastik sesi müziği bastırdı. Ayrıldılar, Malvina kulaklarını kapatmıştı, gürültücü sarhoşlar dedi. Ama bir çarpma sesi gelmedi, keskin ve ıslık çalan fren sesinin ardından sadece bir kapı sesi duyuldu ve daha sonra da evin çalan zili. Takılı kalmış gibi çalıyordu.

"Yok bir şey, size ne oluyor?" dedi sağır bir öfkeyle. "Dansa devam edin."

Fakat plak bitmişti ve Malvina onu değiştirmeye gitti. Yeniden birbirlerine sarılıp dans etmeye başlamışlardı ki, sanki tekmelenmişçesine açılan kapı büyük bir şiddetle duvara çarptı. Queta karşısında onu gördü: İriyarı, kaslı, üzerindeki mavi takım gibi ışıltılı, teni tam betonla çikolata arası, saçları zorla düzleştirilmiş bir zebella. Eşikte dikilmiş, bir eli kapı kolunda, büyülenmiş kocaman beyaz gözleriyle ona bakıyordu ve adam koltuktan fırlayıp halıyı iki adımda geçtiğinde bile ona bakmayı bırakmadı.

"Sen ne halt ediyorsun burada?" diye sordu küçük yumruklarını sanki ona vuracakmış gibi sıkarak zeballanın karşısına dikilen adam. "Böyle izinsiz içeri dalmak da ne oluyor?"

"General Espina dışarıda, Don Cayo," derken sanki birden küçülmüştü, kapı kolunu bıraktı, adama sinmiş gibi bakıyordu ve sözcükler diline dolaşıyordu. "Arabasında. Sizi bekliyor, çok acilmiş."

Malvina aceleyle eteğini, bluzunu, ayakkabılarını giyiyordu ve Queta giyinirken bir kez daha kapıya baktı. Sırtı dönük adamcağızın üzerinden zebellanın gözlerini bir saniyeliğine gördü: Ürkmüş, donuklaşmışlardı.

"Hemen ineceğimi söyle," diye mırıldandı adam. "Eğer kafana bir kurşun yemek istemiyorsan bir daha hiçbir yere bu şekilde girme."

"Affedersiniz, Don Cayo," dedi zebella geri geri giderken. "Hiç düşünemedim, bana burada olduğunuzu söylediler. Beni bağışlayın."

Koridorda gözden kaybolduktan sonra adam kapıyı kapattı. Kadınlara doğru yaklaşınca lambanın ışığı onu başından ayaklarına kadar aydınlattı. Yüzü çatlaklarla doluydu, küçük gözlerinde bayat ve dizginlenmiş bir parıltı

vardı. Cüzdanından birkaç banknot çıkarıp koltuğun üzerine bıraktı ve kravatını düzeltirken onlara yaklaştı.

"Gidişimden duyduğunuz üzüntüye teselli olması için," diye ruhsuz bir tonda mırıldanırken parmağıyla banknotları işaret etti. Ardından Queta'ya dönüp buyurdu: "Yarın arabamı gönderip seni aldıracağım. Saat dokuz gibi."

"O saatte çıkamam," dedi Queta hemen ve Malvina'ya baktı.

"Çıkabileceğini göreceksin," diye kestirip attı adam. "Saat dokuz gibi hazır ol."

"Bu beni çöpe attığın anlamına mı geliyor, aşkım?" dedi Malvina gülerek ve koltuktaki banknotlara yakından bakmak için biraz eğildi. "Demek ismin Cayo. Cayo ne?"

"Cayo Bokkafa," dedi kapıya doğru giderken kafasını bile çevirmeden. Çıktı ve kapıyı sertçe kapattı.

"Seni biraz önce evden aradılar, Zavalita," dedi onun yazıişlerine girdiğini gören Solórzano. "Acil bir şeymiş. Evet, sanırım baban."

İlk masaya koşup numarayı çevirdi, uzun uzun zalimce çaldıktan sonra tanımadığı dingin bir ses cevap verdi: Beyefendi yoktu, evde kimse yoktu. Bir kez daha uşak değiştirmişlerdi ve o senin kim olduğundan habersizdi, Zavalita.

"Ben beyefendinin oğlu Santiago'yum," diye sesini yükselterek tekrarladı. "Babama ne oldu? O nerede?"

"Hasta," dedi uşak. "Şu anda hastanede. Hangisinde olduğunu bilmiyorum, efendim."

Solórzano'dan bir *libra* istedi ve hemen bir taksiye atladı. Amerikan Hastanesi'ne girerken Teté'yi gördü, danışma bölümünden telefon ediyordu: Bir delikanlı –Chispas değildi– elini omzuna atmıştı, Popeye'yi ancak çok

yakına gelince tanıdı. Onu görünce Teté telefonu kapattı.

"Şimdi daha iyi, şimdi daha iyi," derken sesi buruk, gözleri ağlamaklıydı. "Ama öleceğini zannettik, Santiago."

"Bir saattir seni arıyoruz, sıska," dedi Popeye. "Kaldığın pansiyonu, *La Crónica*'yı. Az daha arabaya atlayıp seni aramaya gelecektim."

"Ama o seferinde değil," diyor Santiago, "ikinci krizde öldü, Ambrosio. Bir buçuk yıl sonra."

Çay saatinde olmuştu. Don Fermín eve her zamankinden daha erken dönmüştü; kendini iyi hissetmiyordu, gribe yakalanmış olmaktan korkuyordu. Sıcak bir çay ve bir kadeh konyak içtikten sonra bir battaniyeye sarınıp çalışma odasındaki koltukta *Selecciones* okumaya başlamıştı. Teté ve Popeye gürültüyü duyduklarında salonda müzik dinliyorlardı. Santiago gözlerini kapatıyor: Birden halının üzerine devrilen cüsseli vücut, bir acı ya da korku ifadesinde hareketsizleşmiş yüz, yere savrulan battaniye ve dergi. Annesinin atacağı çığlık, yaşanacak kargaşa. Onu battaniyelere sarıp Popeye'nin arabasına bindirmiş ve hastaneye getirmişlerdi. Onu hareket ettirerek yaptığınız korkunç hataya rağmen enfarktüse çok iyi dayanmış, demişti doktor. Tam bir dinlenmeye ihtiyacı vardı, ama artık korkacak bir şey yoktu. Senyora Zoila odanın hemen dışında, koridordaydı ve Clodomiro Amca'yla Chispas onu sakinleştirmeye çalışıyorlardı. Annesi Santiago'ya yanağını uzattı, ama tek kelime söylemedi ve ona sanki bir konuda sitem edermişçesine baktı.

"Bilinci geri geldi," dedi Clodomiro Amca. "Hemşire çıkınca onu görebilirsin."

"Çok kısa olsun," dedi Chispas. "Doktor konuşmasını istemiyor."

Duvarları limon yeşili renginde geniş oda, perdeleri çiçek desenli ön oda ve o, işte oradaydı, Zavalita, üzerin-

de lal rengi bir ipek pijama vardı. Başucu masasındaki küçük lamba yatağı kiliselerin loş ışığıyla aydınlatıyordu. Orada, yüzünün solgunluğu, şakaklarında birbirine karışmış gri saçları, gözlerinde hayvani korkunun buğusu. Fakat Santiago onu öpmek için eğilince gülümsedi: Seni en sonunda bulmuşlar, sıska, seni bir daha göremeyeceğimi sanmıştım.

"Seni konuşturmama şartıyla girmeme izin verdiler, baba."

"Neyse ki artık geride kaldı," diye fısıldadı Don Fermín; eli nevresimin dışına süzülüp Santiago'nun kolunu kavramıştı. "Her şey yolunda mı, sıska? Pansiyon, iş?"

"Her şey çok iyi gidiyor, baba," dedi. "Ama lütfen konuşma, baba."

"Tam şuramda bir düğüm hissediyorum, küçükbey," diyor Ambrosio. "Onun gibi bir adam ölmemeliydi."

Odada bayağı bir süre kaldı ve yatağın kenarına oturmuş halde dizinin üzerinde duran kocaman, kıllı eli seyretti. Don Fermín gözlerini kapatmış derin derin nefes alıyordu. Yastığı yoktu, başı yatağın üzerine uzanmıştı, ince çizgilerle kaplı boynunu ve sakalındaki gri noktacıkları görebiliyordu. Kısa bir süre sonra beyaz ayakkabılı bir hemşire girdi ve ona çıkmasını işaret etti. Senyora Zoila, Clodomiro Amca ve Chispas ön odada oturuyorlardı; Teté ile Popeye ise kapının yanında ayakta fısıldaşıyorlardı.

"Eskiden politikaydı, şimdiyse laboratuvar ve büro," dedi Clodomiro Amca. "Aşırı çalışıyordu, böyle olması kaçınılmazdı."

"Her şeyin başında olmak istiyor, ben ne desem dinlemiyor," dedi Chispas. "İşleri bana devretmesini söylemekten dilimde tüy bitti, ama nafile. Şimdi mecburen dinlenmek zorunda kalacak."

"Sinirleri çok bozuk," dedi Senyora Zoila ve San-

tiago'ya hınçla baktı. "Sadece iş güç değil, bu sümüklü velet de var. Senden haber alamamak onu canından bezdiriyor, ama sen eve gelmek için kendine giderek daha çok yalvartıyorsun."

"Şimdi yine deli gibi bağırmaya başlama, anne," dedi Teté. "Seni duyuyor."

"Onda sebep olduğun öfke nöbetleri yüzünden adamın hiç huzuru kalmadı," dedi Senyora Zoila hıçkırıklara boğularak. "Babana hayatı zehir ettin, sümüklü velet."

Hemşire yatak odasından çıktı ve onlara o kadar yüksek sesle konuşmamalarını fısıldadı. Senyora Zoila gözlerini mendiliyle temizlerken, Clodomiro Amca müteessir ve ilgili bir edayla ona doğru eğildi. Susup birbirlerine baktılar. Biraz sonra Teté ve Popeye yeniden fısıldaşmaya başladılar. Hepsi nasıl da değişmişlerdi, Zavalita, Clodomiro Amca nasıl da yaşlanmıştı. Ona gülümsedi ve amcası da kederli bir tebessümle ona karşılık verdi. Küçülmüş, buruşmuştu, neredeyse hiç saçı kalmamıştı, sadece kafasının orasında burasında tek tük beyaz kıl öbekleri vardı. Chispas artık koca adam olmuştu; hareketlerinde, oturuş ve kalkış biçiminde, sesinde bir yetişkin özgüveni, aynı anda hem bedensel hem de zihinsel bir rahatlık vardı ve bakışlarına dingin bir kararlılık yerleşmişti. İşte Chispas, Zavalita: güçlü, bronzlaşmış, gri takım, siyah ayakkabı ve çorap, gömleğinin bembeyaz manşetleri, sade iğnesiyle koyu yeşil kravat, ceketinin küçük cebinden dışarı fırlamış beyaz mendilin dikdörtgeni. Ve işte Popeye'yle fısıldaşan Teté. El ele tutuşmuşlardı ve göz göze bakışıyorlardı. Pembe elbisesi, diye düşünüyor, boynuna dolanıp beline kadar inen geniş ilmik. Memeleri fark ediliyordu, kalçasının kıvrımı göze çarpmaya başlamıştı, bacakları uzun ve zarif, ayak bilekleri ince, elleri beyazdı. Sen artık onlar gibi değildin, Zavalita, sen artık bir melezdin. Düşünüyor: Beni görür görmez neden he-

men öfkeye kapıldığını artık anlıyorum, anne. Kendini onların yanında muzaffer ya da mutlu hissetmiyor, bir an önce gitmek için sabırsızlanıyordu. Hemşire sessizce gelip ziyaret saatinin sona erdiğini söyledi. Senyora Zoila hastanede refakatçi olarak kalacaktı, Chispas, Teté'yi eve götürdü. Popeye Clodomiro Amca'yı gideceği yere bırakmayı önerdi, ama o otobüse bineceğini söyledi, durak hemen evinin önündeydi, oraya kadar gitmeye değmezdi, çok teşekkürler.

"Amcan her zaman böyle," dedi Popeye; henüz çökmekte olan gecede şehir merkezine doğru yavaşça ilerliyorlardı. "Onu evine bırakmamı ya da evinden almamı hiçbir zaman istemiyor."

"Zahmet vermekten ya da iyilik istemekten hoşlanmıyor," dedi Santiago. "O çok mütevazı birisi."

"Evet, çok iyi birisi," dedi Popeye. "Peru'nun her tarafını biliyor, değil mi?"

İşte Popeye, Zavalita: çilli, kırmızı yanaklı, dimdik sarı saçlar, eskisinin aynısı dostane ve dinç bakışlar. Ama daha iri, daha uzun, bedenine ve dünyaya daha hâkim. Kareli gömleği, diye düşünüyor, yakası ve dirsekleri deriden flanel montu, fitilli kadife pantolonu, makosenleri.

"Senin peder bizi fena korkuttu." Arabayı bir eliyle kullanıyor, diğeriyle radyoyu ayarlıyordu. "Bunu sokakta yaşamamış olması büyük şans."

"Benimle artık aileden biriymişsin gibi konuşuyorsun," diye sözünü kesti Santiago gülümseyerek. "Teté'yle çıktığınızdan bile haberim yoktu, çilli."

"Teté sana bundan bahsetmedi mi?" diye sordu Popeye şaşkınlıkla. "En azından iki ay oldu, sıska. Sen dünyadan tam kopmuşsun."

"Uzun zamandır eve gitmiyordum," dedi Santiago. "Netice itibarıyla ikiniz için sevindim."

"Kız kardeşin beni resmen canımdan bezdirdi," dedi

Popeye gülerek. "Liseden beri, hatırlıyor musun? Gördüğün gibi, sabreden derviş muradına ermiş."

Arequipa Caddesi'ndeki Tambo'da durup iki kahve istediler ve arabadan inmeden sohbet ettiler. Ortak anılarını eşelediler, şimdiki hayatlarından bahsettiler. Mimarlıktan daha yeni mezun olmuştu, diye düşünüyor, büyük bir firmada çalışmaya başlamıştı, arkadaşlarıyla birlikte kendi şirketini kurmayı arzuluyordu. Peki ya sen, sıska, nasıl gidiyordu, ne tür projelerin vardı?

"Halimden oldukça memnunum," dedi Santiago. "Hiçbir projem yok. Tek düşüncem *La Crónica*'da devam etmek."

"Ne zaman dalavereci bir avukat çıkacaksın?" diye sordu Popeye temkinli bir gülücükle. "Sen bunun için doğmuşsun."

"Sanırım hiçbir zaman," dedi Santiago. "Hukuktan hoşlanmıyorum."

"Aramızda kalsın, bu senin pederin canını çok sıkıyor," dedi Popeye. "Teté'ye ve bana sürekli olarak okulunu bitirmen için seni teşvik etmemizi söyleyip duruyor. Evet, bana her şeyi anlatıyor. Senin pederle aramız çok iyi, sıska. Onunla canciğer kuzu sarması olduk. O çok iyi birisi."

"Bu ülkede avukat olmak içimden gelmiyor," dedi Santiago esprili bir dille, "burada herkes avukat zaten."

"Sen her zaman herkesten farklı olmak istedin," dedi Popeye gülümseyerek. "Küçükken de aynıydın, sıska. Hiç değişmedin."

Tambo'dan çıktılar, ama Tacna Caddesi'nde, *La Crónica*'nın sütbeyazı binasının önünde Santiago arabadan inene kadar bir süre daha sohbet ettiler. Biraz daha sık görüşmeliydiler, sıska, özellikle de artık yarı kayınbirader olmuşken. Popeye defalarca ona ulaşmaya çalışmıştı ama sen görünmez adamsın, kardeşim. Mahalle-

den seni sürekli soranların bazılarına da haber verecekti, sıska, önümüzdeki günlerin birinde birlikte yemek yiyebilirlerdi. Lisedeki arkadaşların hiçbirini bir daha görmemiş miydin? Düşünüyor: Lise arkadaşları. O yavrucukların her biri artık bir aslan, bir kaplan olmuştu, Zavalita. Mühendisler, avukatlar, yöneticiler. Bazıları çoktan evlenmiştir, diye düşünüyor, bazılarının metresleri bile vardır.

"Çok fazla kişiyle görüşmüyorum çünkü gazetedeki işim yüzünden tam bir baykuş hayatı yaşıyorum, çilli. Gün ağarırken yatıyorum ve uyanınca kalkıp işe gidiyorum."

"Desene tam bir bohem hayatı, sıska," dedi Popeye. "Çılgın bir şey olmalı, değil mi? Özellikle de senin gibi bir entelektüel için."

"Neden gülüyorsunuz ki," diyor Ambrosio, "babanız hakkında söylediğim şeyi gerçekten düşünüyorum, küçükbey."

"Ona gülmüyorum," diyor Santiago, "kendi entelektüel suratıma gülüyorum."

Ertesi gün Don Fermín'i yatakta oturmuş gazeteleri okurken buldu. Canlanmıştı, nefes alırken zorlanmıyordu, yüzünün rengi geri gelmişti. Hastanede bir hafta kaldı ve onu her gün ama yanında hep başkaları varken ziyaret etmişti. Yıllardır görmediği akrabalar onu bir tür şüpheyle inceliyorlardı. Kara koyun, evi terk eden, Zoilita'ya ıstırap çektiren, bir gazetede küçük bir işi olan mı? O amcaların, dayıların, teyzelerin, halaların isimlerini, o kuzenlerin yüzlerini hatırlamak imkânsızdı, Zavalita; orada burada defalarca karşılaşmış ama onları tanımamış olmalıydın. Senyora Zoila ve Chispas, Don Fermín'i kontrol için New York'a götürdüklerinde kasım ayıydı ve havalar biraz ısınmaya başlamıştı. On gün sonra döndüler ve aile yazı geçirmek için Ancón'a geçti. Onları

neredeyse üç ay boyunca görmemiştin, Zavalita, ama pederle her hafta telefonda konuşuyordun. Mart sonuna doğru Miraflores'e döndüklerinde Don Fermín bayağı toparlamıştı ve bronzlaşmış yüzü gayet sağlıklı görünüyordu. Eve yeniden öğle yemeğine gittiği bir pazar günü Popeye'nin Senyora Zoila'yı ve Don Fermín'i öptüğünü gördü. Artık Teté'nin cumartesileri onunla birlikte Grill del Bolívar'a dansa gitmesine izin veriliyordu. Doğum gününde Teté, Chispas ve Popeye pansiyona seni uyandırmaya gelmişlerdi ve evde bütün aile seni paketlerle bekliyordu. İki takım elbise, Zavalita, gömlekler, ayakkabılar, kol düğmeleri, küçük bir zarfın içinde Carlitos'la birlikte kerhanede harcadığın bin *sol* tutarında bir çek. Daha çok değecek ne vardı ki, Zavalita, hatırlamaya layık başka ne vardı?

"İlk başta boş gezdim," diyor Ambrosio. "Sonra şoförlük yaptım ve güleceksiniz ama küçükbey, bir cenaze levazımatçısının yüzde elli ortağı oldum."

Pucallpa'da ilk haftalar, sadece Ambrosio'nun teselli bulmaz melankolisinden ötürü değil, aynı zamanda kâbuslar yüzünden de, Amalia için oldukça kötü geçmişti. San Miguel zamanlarının o bembeyaz, gencecik ve güzelim vücudu çok uzaklardaki karanlıkların içinden yanıp sönerek yaklaşırken, Jesús María'daki daracık odasında diz çökmüş oturan Amalia tir tir titremeye başlıyordu. Etrafı altın yaldızlı bir haleyle çevrili olarak havada süzülen, büyüyen, havada asılı kalan hanımefendinin boynundaki büyük mor yarayı ve suçlayıcı gözlerini görebiliyordu: Beni sen öldürdün! Korkuyla uyanıyor, uyumakta olan Ambrosio'ya sokuluyor ve gün ağarana kadar bir daha uyuyamıyordu. Başka seferlerde yeşil üniformalı polisler onu takip ediyorlardı; düdüklerinin ve adımları-

nın gürültüsünü duyuyordu: Onu sen öldürdün! Onu yakalamıyor ama ellerini bütün gece ona doğru uzatıyorlardı ve o büzüştükçe büzüşüyor, ter içinde kalıyordu.

"Bana bir daha hanımefendiden bahsetme," demişti oraya vardıkları gün, dayak yemiş köpek suratıyla Ambrosio ona. "Sana bunu yasaklıyorum."

Ayrıca bu aşırı sıcak ve aldatıcı şehre karşı en başından itibaren güvensizlik hissetmişti. İlk önce yarım yamalak inşa edilmiş meydanın yakınlarında, pencerelerinden nehrin pis sularında salınıp duran kanolar, sandallar ve mavnalarla dolu iskelenin seçildiği, örümcekler ve hamamböcekleri tarafından istila edilmiş bir yer olan Hotel Pucallpa'da kalmışlardı. Her şey ne kadar çirkindi, her şeye nasıl da yoksulluk sinmişti. Pucallpa'ya kayıtsızlıkla, sanki gelip geçerken uğradıkları bir yermiş gibi bakan Ambrosio, onun bunaltıcı sıcaktan yakındığı bir gün muğlak bir yorumda bulunmakla yetinmişti: Buradaki sıcak Chincha'nınkine benziyor, Amalia. Otelde bir hafta kalmışlardı. Sonra hastane yakınlarında, çatısı sazlardan yapılmış bir baraka kiralamışlardı. Etraflarında birçok cenaze levazımatçısı vardı ve onlardan Araf Tabutları adını taşıyan biri özellikle beyaz çocuk tabutları konusunda uzmanlaşmıştı.

"Hastanenin zavallı hastaları," demişti Amalia. "Yakınlarında bu kadar çok cenaze levazımatçısını görünce sürekli olarak öleceklerini düşünüyorlardır."

"Orada en çok bulunan şey bunlar," diyor Ambrosio. "Kiliseler ve cenaze levazımatçıları. Pucallpa'daki gibi bir din kalabalığının arasında kalınca insanın başı dönüyor, küçükbey."

Aynı şekilde morg da hastanenin karşısında, barakadan birkaç adım uzaktaydı. Amalia ilk gün, çatısında akbabaların tünediği kasvetli beton binayı görünce bir ürperti hissetmişti. Baraka genişti ve arkasında yabani otlar-

la kaplı bir bahçesi vardı. Bir şeyler ekebilirsiniz, demişti mal sahibi Alandro Pozo oraya taşındıkları gün, kendi bostancığınızı kurabilirsiniz. Dört odalı barakanın zemini topraktı ve duvarların boyaları dökülmüştü. Bir döşekleri bile yoktu, nerede uyuyacaklardı? Özellikle de Amalita Hortensia, ya böcekler onu sokarsa? Ambrosio arka cebine vurmuştu: Ne gerekiyorsa gidip satın alacaklardı. Aynı gün öğleden sonra şehir merkezine gidip bir karyola, bir yatak, küçük bir beşik, tencereler, tabaklar, bir piknik tüpü, birkaç perde satın almışlardı ve Amalia, Ambrosio'nun bir şeyler seçmeye devam ettiğini görünce korkmuştu: Bu kadar yeter, paran bitecek. Ama o, cevap bile vermeden, Wong Mağazaları'nın keyifli satıcısına talimat vermeye devam etmişti: Ayrıca şu ve şu muşamba da.

"Bu kadar parayı nereden buldun?" diye sormuştu Amalia o gece ona.

"Bütün o yıllar boyunca para biriktirmiştim," diyor Ambrosio. "Kendime bir yaşam kurup kendi hesabıma çalışmak için, küçükbey."

"O halde mutlu olman gerekir," demişti Amalia. "Ama değilsin. Lima'yı bırakıp buraya gelmiş olmak senin canını sıkıyor."

"Artık patronum olmayacak, artık ben kendimin patronu olacağım," demişti Ambrosio. "Elbette ki mutluyum, şaşkın."

Yalan, ancak bir süre sonra mutlu olmaya başlamıştı. Pucallpa'daki o ilk haftaları neredeyse hiç konuşmadan, çok ciddi bir ifade ve kederli bir suratla geçirmiş olmasına rağmen, ona ve Amalita Hortensia'ya ilk andan itibaren çok iyi davranmıştı. Oraya gelişlerinin ertesi günü otelden tek başına çıkmış ve elinde bir paketle dönmüştü. O da neydi? Amalia'lara birer elbise. Onunki aşırı büyük gelmişti, ama omuzlarından aşağı sarkan ve topuklarının çiğnediği o çiçekli tuniğin içinde kaybolduğu-

nu gören Ambrosio gülümsememişti bile. Pucallpa'ya gelir gelmez Morales Taşımacılık Şirketi'ne gitmişti, ama Don Hilario orada değildi, Tingo María'ya gitmişti ve ancak on gün sonra dönecekti. Bu arada ne yapacaklardı, Ambrosio? Ev arayacak ve ter akıtma zamanı gelinceye kadar biraz eğleneceklerdi, Amalia. Bir sürü para harcayarak bunu yapmaya çalışsalar da –o kâbusları yüzünden, Ambrosio da Lima'yı özlediği için– çok fazla eğlenememişlerdi. Şipibo yerlilerini görmeye gitmiş, Comercio Sokağı'ndaki Çin lokantalarında bol bol kızarmış pirinç, karides pane ve kızarmış mantı yemiş, Ucayali'de tekne turu yapmış, Yarinacocha'yı tanımış ve birçok gece Pucallpa sinemasında film izlemişlerdi. Filmler genellikle eski oluyor ve Amalita Hortensia bazen karanlıkta ağlamaya başlayınca insanlar çıkarın şunu diye bağırıyorlardı. Onu bana ver, diyordu Ambrosio ve parmağını emdirerek onu susturuyordu. Amalia yeni hayatına yavaş yavaş alışmış, Ambrosio'nun neşesi yavaş yavaş yerine gelmişti. Barakaya çekidüzen vermek için bayağı çalışmışlardı. Ambrosio boya alıp duvarları ve ön cepheyi beyaza boyarken, o da yerdeki pislikleri kazımıştı. Sabahları yemeklik malzeme almak için birlikte küçük pazaryerine gitmiş ve karşılarına çıkan farklı cemaatlere – Vaftizciler, Yedinci Gün Adventistleri, Katolikler, Evangelistler, Pentikostaller– ait kiliseleri ayırt etmeyi öğrenmişlerdi. Yeniden sohbet etmeye başlamışlardı: O kadar tuhaftın ki, bazen bedenine başka bir Ambrosio'nun girdiğini, gerçek Ambrosio'nun ise Lima'da kaldığını düşünmeden edemiyordum. Neden ki, Amalia? Hüzünlü hali, aşırı gergin suratı ve birden sönükleşip bir hayvanınkiler gibi uzaklaşan bakışları yüzündendi. Sen delirmişsin, Amalia, esas Lima'da kalan sahte Ambrosio'ydu. Burada kendini iyi, bu güneşin altında mutlu hissediyordu, Amalia, esas Lima'nın sürekli bulutlu havası morali-

ni bozuyordu. Umarım bu doğrudur, Ambrosio. Akşamları, şehir sakinlerinin öyle yaptığını gördükleri için onlar da sokağa çıkıp açık havada oturmuş, nehirden yükselen serin havayı hissetmiş ve otların arasına sinmiş kurbağalar ve cırcırböceklerinin ninnileri eşliğinde sohbet etmişlerdi. Bir sabah Ambrosio elinde bir şemsiyeyle eve gelmişti: Amalia'nın bir daha güneşten şikâyet etmemesi içindi. Böylece tam bir dağlıya benzemek için tek ihtiyacın saçında bigudilerle sokağa çıkmak olacaktı, Amalia. Kâbuslar giderek seyrekleşmiş, kaybolmaya yüz tutmuşlardı; tıpkı ne zaman bir polis görse yaşadığı korku gibi. Bunun sebebi, Ambrosio evin arkasındaki boş alanı bir bostana dönüştürmeye çalışırken, yemek yaparak, Ambrosio'nun çamaşırlarını yıkayarak, Amalia Hortensia'yla ilgilenerek sürekli meşgul olmasıydı. Ambrosio yabani otları yolmaya sabahın köründe başlıyor ve saatlerce bu işle meşgul oluyordu, ama otlar göz açıp kapayıncaya kadar eskisinden daha güçlü bir biçimde yeniden çıkıyorlardı. Onlarınkinin tam karşısındaki mavi-beyaz barakanın bahçesi meyve ağaçlarıyla doluydu. Bir sabah Amalia o barakanın sahibi Senyora Lupe'ye akıl danışmaya gitmişti. Genellikle nehrin yukarısındaki küçük çiftliğinde kalan ve eve çok nadiren uğrayan bir adamın karısı olan Senyora Lupe onu çok sıcak karşılamıştı. Hangi konuda olursa olsun tabii ki yardımcı olacaktı. Pucallpa'daki ilk ve en iyi arkadaşları o olmuştu, küçükbey. Donya Lupe, Ambrosio'ya toprağı temizlemeyi ve ekim yapmayı aynı anda öğretmişti: Buraya tatlı patatesleri, şuraya manyokları, şuraya da patatesleri ekeceksin. Onlara değişik tohumlar vermiş ve Amalia'ya pirinç pilavı, manyok, balık ve kızarmış yabanmuzundan oluşan Pucallpa'nın geleneksel yemeğini pişirmeyi öğretmişti.

II

"Kazayla evlendim de ne demek, küçükbey?" diyor Ambrosio gülerek. "Yoksa sizi buna mecbur mu ettiler?"

O uykusuz ve salakça geçen gecelerden birine başlamıştı, ama o seferki bir mucize eseri güzel bir eğlenceye dönüşmüştü. Norwin *La Crónica*'yı arayıp onları El Patio'da beklediğini söylemişti. Santiago ve Carlitos işlerini bitirince onunla buluşmaya gitmişlerdi. Norwin kerhaneye gitmek istiyordu, Carlitos ise El Pingüino'ya, yazı tura attılar ve Carlitos kazandı. O gün dinî bir bayram mı vardı acaba? Mekân boştu ve kasvetli bir havası vardı. Pedrito Aguirre yanlarına oturdu ve onlara bira ısmarladı. İkinci şovun bitmesiyle birlikte son müşteriler de kalkıp gittiler ve bunun üzerine, dans grubundaki kızlar, orkestradaki delikanlılar ve bar personeli, beklenmedik bir şekilde, hemen masalara geçip eğlenceli bir ortam oluşturdular. Kaynaşma espriler, kadeh tokuşturmalar, anekdotlar ve takılmalarla başladı ve hayat birden mutlu, çakırkeyif, anlık ve sempatik bir hale büründü. İçiyor ve şarkı söylüyorlardı, sonra dans etmeye başladılar ve Santiago'nun yanında birbirlerine sımsıkı sarılmış halde hiç konuşmadan duran Çinli ve Carlitos, sanki aşkı henüz keşfetmişçesine göz göze bakışıyorlardı. Saat sabahın üçü olduğunda hâlâ orada, cömert ve geveze bir biçimde içmeye

ve sevişmeye devam ediyorlardı; Santiago ise Ada Rosa'ya âşık olduğunu hissediyordu. Kısacık boyu, kocaman kıçı, esmer teniyle oradaydı, Zavalita. Çarpık bacakları, altın dişi, ağız kokusu, küfürlü konuşmaları.

"Gerçek bir kaza," diyor Santiago. "Bir trafik kazası."

Saç modeli alevleri andıran kırklık bir mambo dansçısı kadının eşliğinde gözden ilk kaybolan Norwin oldu. Çinli ve Carlitos onlarla birlikte gelmesi için Ada Rosa'yı ikna ettiler. Taksiye atlayıp Çinlinin Santa Beatriz'deki dairesine gittiler. Şoförün yanında oturan Santiago'nun eli arka koltukta, çılgınca öpüşen Çinli ve Carlitos'un yanında uyuklayan Ada Rosa'nın dizlerinde dolaşıyordu. Evde buzdolabındaki bütün biraları içtiler, müzik dinlediler, dans ettiler. Güneş pencerede yüzünü gösterdiğinde Çinliyle Carlitos yatak odasına kapandılar ve Santiago'yla Ada Rosa salonda yalnız kaldılar. El Pingüino'da öpüşmüş, evde de birbirlerini okşamışlardı, Ada Rosa bütün gece dizlerinde oturmuştu, ama şimdi, onu soymaya çalışınca genç kadın öfkelendi ve ona bağırıp çağırmaya, küfretmeye başladı. Tamam, Ada Rosa, kavgaya gerek yok, yatıp uyuyalım. Koltuğun yastıklarıyla halının üzerinde kendine bir yatak yaptı ve kafayı vurup uyudu. Uyandığında mavimtırak sislerin arasından Ada Rosa'nın kanapede fetüs pozisyonunda büzüşmüş olduğunu ve üzerinde giysileriyle uyuduğunu gördü. Akşamdan kalmanın sersemliği ve kemiklerinin ağrısıyla sendeleyerek banyoya gitti ve kafasını soğuk suyun altına soktu. Evden çıktığında güneş gözlerini kamaştırdı ve yaşarttı. Petit Thouars'daki ucuz bir mekânda sade bir kahve içtikten sonra içinde belli belirsiz ve sürekli yer değiştiren bulantılarla Miraflores'e giden bir dolmuşa bindi, oradan da Barranco'ya giden bir başkasına atladı. Belediye binasındaki saat öğlen on ikiyi gösteriyordu. Senyora Lucía yatağının üzerine bir kâğıt bırakmıştı: *La Crónica*'yı acilen araması ge-

rekiyordu. Arispe, onu arayacağını zannediyorsa delirmiş olmalıydı, Zavalita. Fakat tam yatağa gireceği sırada merakın onu uyutmayacağını düşündü ve üzerinde pijamalarıyla telefon etmeye indi.

"Evliliğinizde mutlu değil misiniz?" diye soruyor Ambrosio.

"Hayda!" dedi Arispa. "Sesiniz sanki öbür dünyadan geliyor, beyefendiciğim."

"Dün gece bir partideydim ve hâlâ akşamdan kalmayım," dedi Santiago. "Bütün gece hiç uyumadım."

"Yolda uyursun," dedi Arispe. "Hemen bir taksiye atla ve buraya gel. Periquito ve Darío'yle birlikte Trujillo'ya gidiyorsun, Zavalita."

"Trujillo'ya mı?" Yolculuğa çıkmak, diye düşünüyor, Trujillo'ya bile olsa yolculuk yapmak. "Yola çıkmadan önce bana biraz?.."

"Doğrusunu istersen sen yola çıktın bile," dedi Arispe. "Kesin bilgi var, La Polla'dan bir buçuk milyon kazanmış bir talihli, Zavalita."

"Pekâlâ, bir duş alıp hemen geliyorum," dedi Santiago.

"Röportajı bana bu gece telefonda yazdırabilirsin," dedi Arispe. "Şimdi duşu falan boş ver, hemen buraya gel, su Becerrita gibi domuzlar içindir."

"Evliliğimde mutluyum," diyor Santiago. "Demek istediğim şu ki, ona bile gerçekten ben karar vermedim. İşim gibi, başıma gelen diğer şeyler gibi o da kendini bana dayattı. Onları ben kendime göre ayarlamadım. Daha ziyade, onlar beni kendilerine göre ayarladılar."

Aceleyle giyindi, kafasını bir kez daha ıslattı, basamakları koşarak indi. *La Crónica*'ya vardıklarında taksi şoförü onu uyandırmak zorunda kaldı. Güneşli bir gündü, gözeneklerden çok tatlı bir şekilde giren ve insanın kaslarının yanı sıra iradesini de mayıştıran bir sıcaklık vardı. Arispe ona talimatların yanı sıra benzin, yemek ve otel

için para bırakmıştı. Üzerindeki sersemlik ve uykusuzluğa rağmen yolculuk fikri seni mutlu ediyordu, Zavalita. Periquito ön koltuğa, Darío'nun yanına oturdu, arka koltuğa uzanan Santiago ise ânında uyuyakaldı. Pasamayo'ya girerken uyandı. Sağ tarafta kumullar ve sarı sarp tepeler, soldaysa göz kamaştırıcı masmavi deniz ve giderek yükselen uçurum vardı, daha ileride yol dağların çıplak yamaçlarını zorlukla tırmanıyordu. Doğrulup bir sigara yaktı. Periquito korkuyla uçuruma bakıyordu.

"Bakıyorum da Pasamayo virajları sizi ayılttı ha, ibneler," dedi Darío gülerek.

"Daha yavaş git," dedi Periquito. "Arkanda gözlerin olmadığı için de sohbet ederken kafanı çevirmesen iyi olur."

Darío süratli ama güvenli sürüyordu. Pasamayo'da neredeyse hiç otomobile rastlamadılar, Chancay'da yol kenarındaki bir kamyoncu lokantasında yemek molası verdiler. Tekrar yola koyuldular ve Santiago sarsıntıya rağmen uyumaya çalışırken onların sohbetlerini dinliyordu.

"Trujillo'daki bu talihli meselesi belki de yalandır," dedi Periquito. "Hayatlarını gazetecilere yanlış bilgi vererek geçiren pislikler var."

"Tek başına tam bir buçuk milyon *sol*," dedi Darío. "Bu La Polla'ya hiç inanmıyordum, ama artık oynamaya başlayacağım."

"Bir buçuk milyonun kadın cinsinden ne kadar ettiğini hesaplayıp bana söyle," dedi Periquito.

İç karartıcı köyler, sivri dişlerini göstererek kamyonetin önüne atılan saldırgan köpekler, yol kenarına park etmiş kamyonlar, tek tük şekerkamışı tarlaları. Varmalarına seksen üç kilometre kalmıştı ki Santiago doğruldu ve bir sigara yaktı. Her iki yanı kumluk, dümdüz bir yoldan gidiyorlardı. Kamyon birden önlerine çıkmadı, onun

ışıldadığını daha uzaklardan, bir tepenin zirvesindeyken fark ettiler ve daha sonra da kasasına halatlarla bağlanmış varillerden oluşan yüküyle birlikte yavaş, ağır ve kallavi bir görünümle yaklaştığını gördüler. Bir dinozor, dedi Periquito ve aynı anda Darío keskin bir fren yapıp direksiyonu yana kırdı; çünkü kamyonla yan yana gelecekleri noktada yolun yarısı bir çukur tarafından yutulmuş durumdaydı. Kamyonetin tekerleri kumluk alana düştü, aracın altındaki bir şeyler çatırdadı, Periquito, düzelt şunu! diye bağırdı, Darío bunu yapmaya çalıştı ve düşünüyor, işte orada boku yedik. Tekerlekler kuma gömüldüler, yola geri döneceklerine patinaj yaptılar, kamyonet canavarca bir biçimde yan yatmış olarak ilerlemeye devam etti, ta ki kendi ağırlığına teslim olup bir top gibi yuvarlanana kadar. Ağır çekim bir kaza, Zavalita. Bir çığlık duydu ya da o çığlığı atan kendisiydi, çarpık ve tersyüz bir dünya, onu şiddetli bir şekilde öne doğru fırlatan bir güç, küçük yıldızlarla dolu bir karanlık. Belirsiz bir süre boyunca her şey hareketsiz, karanlık, ıstıraplı ve sıcak oldu. Önce ağzında acı bir tat hissetti ve gözlerini açmış olmasına rağmen araçtan dışarı fırlamış olduğunu, toprağın üzerinde yattığını ve hissettiği acı tadın ağzına giren kumlardan kaynaklandığını fark etmesi biraz zaman aldı. Doğrulmaya çalıştı ama bir baş dönmesi gözlerini kararttı ve tekrar yere düştü. Ardından ayaklarından ve ellerinden tutulup havaya kaldırıldığını hissetti ve o tuhaf, uzak yüzler, o sonsuz, ışıltılı huzur duygusu işte orada, uzun, silik bir düşün dibindeydiler. Böyle mi olacaktı, Zavalita? O yanıtsız sessizlik, o kuşku ve pişmanlıktan arınmış dinginlik biçiminde mi olacaktı? Her şey gevşek, muğlak ve yabancıydı, hareket eden yumuşak bir şeyin üzerinde yattığını hissetti. Bir otomobilin içindeydi, arka koltuğa yatırılmıştı ve Periquito ile Darío'nun seslerini tanıdı, kahverengi giysili bir adam gördü.

"Nasılsın Zavalita?" diye sordu Periquito'nun sesi.

"Sarhoş," dedi Santiago. "Başım ağrıyor."

"Şanslıydın," dedi Periquito. "Kum kamyoneti durdurdu. Eğer bir takla daha atsaydı ezilmiştin."

"Bu başımdan geçen az sayıdaki önemli şeyden biri, Ambrosio," diyor Santiago. "Ayrıca şimdi eşim olan kadını bu şekilde tanıdım."

Üşüyordu, hiçbir tarafı ağrımıyordu ama sersemliği devam ediyordu. Diyaloglar ve mırıldanmalar, bir motor gürültüsü, başka motorların gürültüsünü duyuyordu ve gözlerini açtığında bir sedyeye yatırılmakta olduğunu gördü. Sokağı, kararmaya başlayan gökyüzünü gördü ve içine sokulduğu binanın ön cephesinde "La Maison de Santé" yazısını okudu. Onu ikinci kattaki bir odaya çıkardılar, Periquito ve Darío üzerindeki giysileri çıkarmalarına yardım etti. Nevresimleri ve battaniyeyi çenesine kadar çektikten sonra bin saat uyuyacağım diye düşündü. Gözlüklü ve beyaz önlüklü bir adamın sorularını yarı uykulu bir halde yanıtladı.

"Arispe'ye söyle bu konuda hiçbir şey yayımlamasın, Periquito," diyen kendi sesini belli belirsiz tanıdı. "Babam bu olayı öğrenmesin."

"Romantik bir buluşma," diyor Ambrosio. "Sevginizi sizi tedavi ederek mi kazandı?"

"Daha ziyade, bana gizlice içmem için sigara vererek," diyor Santiago.

"Şanslı gecendesin, Quetita," dedi Malvina. "Ben el üstünde tutulma diye buna derim."

"Seni alması için şoförlü bir araba gönderiyorlar," dedi Robertito göz kırparak. "Tıpkı bir kraliçe gibi, Quetita."

"Doğru söylüyor, büyük ikramiye sana çıktı," dedi Malvina.

"Aynı zamanda bana ve hepimize de," dedi Ivonne onu hınzır bir tebessümle uğurlarken. "Dediğim gibi, altın eldivenle, Quetita."

Bunun öncesinde, Queta hazırlanırken, Ivonne onun saçına yardım etmeye ve üzerine giyeceği kıyafeti bizzat seçmeye gelmişti; hatta bileziğiyle uyum sağlayan bir kolyeyi ona ödünç vermişti. Büyük ikramiye bana mı çıktı?, diye düşünüyordu herhangi bir heyecan, mutluluk, hatta merak bile hissetmiyor oluşuna şaşıran Queta. Kapıdan dışarı adımını atar atmaz küçük bir irkilme yaşadı: Dün geceki cüretkâr ve ürkmüş gözlerle karşılaşmıştı. Ama zenci ona doğrudan sadece birkaç saniye baktı; ardından başını indirdi, iyi akşamlar diye mırıldandı ve siyah, büyük, cenaze arabaları gibi kasvetli otomobilin kapısını açmaya koştu. Onun iyi akşamlar temennisini yanıtlamadan bindi ve önde, şoförün yanında başka bir tipin oturduğunu gördü. O da iriyarı, o da güçlü kuvvetliydi ve o da mavi takım elbise giymişti.

"Eğer üşüyorsanız camı kapatabilirim," diye mırıldandı çoktan sürücü koltuğuna oturmuş olan zenci ve Queta bir anlığına kocaman gözlerinin beyazını gördü.

Araba Dos de Mayo Meydanı'na doğru hareket etti, Alfonso Ugarte'den Bolognesi'ye doğru saptı ve Brasil Caddesi'nden devam etti; sokak lambalarının altından geçerlerken Queta kendisini arayan o arzulu hayvancıkları her seferinde dikiz aynasında fark ediyordu. Diğer tip dumanın rahatsız edip etmeyeceğini sorduktan sonra bir sigara yakmıştı ve bütün yol boyunca ne bir daha dönüp baktı ne de aynadan onu kesmeye çalıştı. Malecón yakınlarına geldiklerinde bir yan yoldan Magdalena Nueva'ya girdiler ve San Miguel'e doğru tramvay yolunu izlediler ve Queta ne zaman dikiz aynasına baksa onları orada görüyordu: ateşli, kaçamak bakışlar.

"Yüzümde bir tuhaflık mı var?" diye sorarken bu ap-

tal şimdi bir yere çarpacak diye düşünüyordu. "Sen neden sürekli bana bakıyorsun?"

Öndeki kafalar şöyle bir yan çevrildikten sonra eski durumlarına geri döndüler, zencinin sesi katlanılmaz derecede abuk sabuk çıktı, o mu?, pardon?, ona mı söylüyordu?, Queta, Cayo Bokkafa'dan ne kadar çok korkuyorsun, diye düşündü. Araba San Miguel semtinin karanlık ve sessiz dar sokaklarından geçerek ilerliyordu ve en sonunda durdu. Bir bahçe, iki katlı küçük bir ev, ışığın aralarından süzüldüğü perdeleriyle bir pencere gördü. Zenci ona kapıyı açmak için inmişti. İşte oradaydı, kül rengi eli kapı kolunda, başı öne eğik ve ürkmüş, ağzını açmaya çalışıyordu. Burası mı?, diye mırıldandı Queta. Kaldırımlarda tek sıra halinde dizilmiş kasvetli ağaççıkların ardındaki tıpatıp aynı evler akşam karanlığında ileriye doğru sıralanıyordu. İki polis sokağın köşesinden arabaya bakıyorlardı, önde oturan tip onlara, tamam biziz, dercesine bir işaret çaktı. Büyük bir ev değildi, onun evi değildir, diye düşündü Queta: Pis işleri için kullandığı yerlerden biri olmalıydı.

"Sizi rahatsız etmek istememiştim," diye kekeledi zenci, özgüvensiz ve saygılı bir sesle. "Ben size bakmıyordum, ama eğer öyle bir izlenim bıraktıysam çok özür dilerim."

"Korkma, Cayo Bokkafa'ya hiçbir şey söylemeyeceğim," dedi Queta gülerek. "Sadece şu var, çok rahat davrananlardan hoşlanmam."

Islak çiçek kokan bahçeyi geçti ve zile basarken kapının diğer tarafında sesler ve müzik duydu. İçerinin ışığı gözlerini kırpıştırmasına neden oldu. Adamın ufak tefek, zayıf siluetini, harap suratını, ağzının usancını ve cansız gözlerini tanıdı: Hoş geldin, içeri gel. Beni arabanızla aldırdığınız için teşekkürler, dedi ve sustu: Şişelerle dolu bir barın önünde, yüzünde tuhaf bir gülümse-

meyle ona bakan bir kadın vardı. Kımıldamadan durdu, elleri vücudunun iki yanında sarkıyordu ve birden canı sıkılmıştı.

"İşte bu meşhur Queta." Cayo Bokkafa kapıyı kapattıktan sonra gelip salona oturmuştu ve şimdi kadınla birlikte onu seyrediyordu. "Hadi gel, meşhur Queta. Bu Hortensia, ev sahibesi."

"Ben oradakilerin hepsinin yaşlı, çirkin ve melez olduklarını zannediyordum," dedi kadın tiz sesiyle ve Queta afallamış bir şekilde onun zilzurna sarhoş olması gerektiğini düşündü. "Demek bana yalan söyledin, Cayo."

Kadın bir kez daha abartılı ve görgüsüz bir biçimde gülerken adam ona koltuğu gösterdi: Otur, orada dikilmekten yorulacaktı. Buzun ya da cilanın üzerinde yürüyormuşçasına, kaymaktan, düşmekten ve daha da beter bir karmaşanın içine gömülmekten korkarak ilerledi ve koltuğun kenarına gergin bir şekilde ilişti. Unuttuğu ya da kesilmiş olan müziği yeniden duydu; çalan Gardel'in bir tangosuydu ve pikap orada, maun bir mobilyanın içine gömülüydü. Kadının salınarak ayağa kalktığını, barın bir köşesinden kararsız ve sarsak elleriyle bir şişe ve kadehler aldığını gördü. Opal ipekten daracık elbisesini, omuzlarının ve kollarının beyazlığını, kömür karası saçlarını, ışıldayan elini inceledi ve şaşkınlıkla ona ne kadar benzediğini, birbirlerine ne kadar benzediklerini düşündü. Kadın elinde iki kadehle, sanki kemiği yokmuş gibi yürüyerek ona doğru geliyordu ve Queta bakışlarını başka tarafa çevirdi.

"Cayo bana çok güzel dediğinde bunun palavra olduğunu düşündüm," dedi kadın. Queta onun ayakta sendelediğini, şımartılmış kedinin cam gibi güleç gözleriyle yukarıdan kendisine baktığını görüyordu ve kadehi uzatmak için eğilince istilacı, keskin parfümünün kokusunu aldı. "Ama doğruymuş, meşhur Queta çok güzel."

"Şerefine, meşhur Queta," diye buyurdu Cayo Mierda, duygusuzca. "Bakalım bir içki seni biraz havaya sokacak mı?"

Kadehi mekanik bir biçimde ağzına götürdü, gözlerini kapattı ve içti. Bir sıcaklık sarmalı, gözbebeklerinde gıdıklanmalar ve sek viski diye düşündü. Fakat bir büyük yudum daha aldı ve adamın uzattığı paketten bir sigara çekti. Adam sigarayı yaktı ve Queta şimdi yanında oturan kadının samimiyetle gülümsediğini gördü. Biraz çaba harcayarak o da kadına gülümsedi.

"Ne kadar da benziyorsunuz," diyecek cesareti buldu kendinde ve bir sahtelik dalgası, yapış yapış bir gülünçlük duygusu tüm benliğini sardı. "Bir sanatçının tıpatıp aynısısınız."

"Hangi sanatçının?" diye gülümseyerek, Cayo Bokkafa'ya gözucuyla bakarak, sonra bakışlarını tekrar ona çevirerek soran kadın onu cesaretlendirdi. "Yoksa?.."

"Evet," dedi Queta; içkisinden büyük bir yudum içip derin bir nefes aldı. "Peri'ye, Embassy'de sahneye çıkıyordu. Onu birçok kez dinledim ve..."

Sustu, çünkü kadın gülüyordu. Cam gibi gözler mutlulukla ışıldıyordu.

"Şu Peri berbat bir şarkıcı," diye buyurdu Cayo Bokkafa başını sallayarak. "Değil mi?"

"Bence değil," dedi Queta. "Güzel söylüyor, özellikle de boleroları."

"Bak gördün mü? Ha ha!" diye kahkahayı basan kadın Queta'yı işaret ederek Cayo Bokkafa'ya dudak büktü. "Seninle vaktimi boşa harcadığımı artık kabul ediyor musun? Kariyerimi senin için heba ettiğimi kabul ediyor musun?"

Olamaz, diye düşündü Queta; ve gülünçlük duygusu onu bir kez daha ele geçirdi. Yüzünü ateş basıyor, içinden koşarak çıkıp gitmek, bir şeyleri kırıp dökmek

geliyordu. İçkisini bir dikişte bitirdi ve gırtlağında alevler, karnındaysa ufacık bir fokurdama hissetti; ardındansa, kendi üzerindeki kontrolü bir nebze geri getiren keyifli bir iç sıcaklık.

"O olduğunuzu biliyordum, görür görmez tanıdım," dedi gülümsemeye çalışarak. "Ne var ki..."

"Ne var ki içkin bitti," dedi kadın dostça. Tıpkı bir dalga gibi, sendeleyerek ve yavaşça ayağa kalktı ve mutlu, neşeli, minnettar bir biçimde ona baktı. "Söylediklerin için sana tapıyorum. Bana kadehini ver. Gördün mü, Cayo, gördün mü?"

Kadın süzülerek bara doğru giderken Queta, Cayo Bokkafa'ya doğru döndü. Ağırbaşlılıkla içkisini yudumlarken yemek odasına göz gezdiriyor, ciddi ve mahrem düşünceler tarafından esir alınmış görünüyordu, oradan çok uzaklardaydı, düşündü, bütün bunlar saçmalık, düşündü, senden nefret ediyorum. Kadın viski kadehini uzatmak için eğildiğinde ona alçak sesle sordu: Şeyin nerede olduğunu söyleyebilir miydi? Tabii ki, benimle gel, ona yerini gösterecekti. Adam onlara bakmadı. Queta, tırabzanlara tutunarak ve adımını atmadan önce basamakları iyice yoklayarak merdiveni çıkan kadının peşinden giderken kafasında birden şu düşünce belirdi: Şimdi bana küfredecek, baş başa kaldıkları şu anda onu kapı dışarı edecekti. Ve düşündü: Hemen gitmen için sana para verecek. Peri bir kapıyı açtı ve ona içeriyi gösterirken artık gülmüyordu ve Queta aceleyle teşekkürler diye mırıldandı. Fakat orası banyo değil yatak odasıydı, düşlerdeki ya da filmlerdeki gibi bir banyo: aynalar, yumuşacık bir halı, aynalar, bir paravan, üzerine ateş tüküren sarı bir hayvan deseni işlenmiş siyah bir yatak örtüsü, daha çok ayna.

"Şurada, dip tarafta," dedi arkasından ve kadının güvensiz, alkollü sesinde herhangi bir düşmanlık algılamadı. "Şu kapı."

Banyoya girdi, kapıyı kilitledi, nefes alırken içi daraldı. Bütün bunlar da ne oluyordu? Bu ne biçim bir oyundu? Bunlar kendilerini ne zannediyorlardı? Lavabonun üzerindeki aynada kendisine bakıyordu; yüzü, aşırı makyajı, hâlâ orada duran şaşkınlık, kafa karışıklığı, korku ifadesi. İşkillendirmemek için suyu açtı, küvetin kenarına oturdu. Yoksa Peri adamın?.. Onu oraya getirme sebebi?.. Peri biliyor muydu? Anahtar deliğinden biri gözetliyormuş gibi gelince kapıya kadar gitti ve diz çöküp küçük delikten baktı: halıdan bir daire, gölgeler. Cayo Bokkafa, gitmesi gerekiyordu, buradan gitmek istiyordu, Bokkafa Peri. Öfke, kafa karışıklığı, aşağılanma, kahkaha hissediyordu. Bir süre daha orada kapalı kalıp floresan lambanın mavimtırak ışığına bürünmüş halde, beyaz fayansların üzerinde parmak uçlarında yürüdü ve kafasının topuzunu düzeltmeye çalışırken onu daha da bozdu. Sonra sifonu çekti, aynanın karşısında saçını düzeltti, derin bir nefes aldı ve kapıyı açtı. Kadın yatağın üzerine çaprazlama uzanmıştı ve kapkara yatak örtüsüyle tezat teşkil edercesine orada yatan bembeyaz tenli hareketsiz bedeni gören Queta bir anlığına onun kendinden geçtiğini düşündü. Ama kadın gözlerini çoktan ona doğru kaldırmıştı. Gözbebeklerinin sarhoş aynasının altından ilgili ve aynı zamanda da bilinçli bir bakışla, uzun uzun ona bakıyor, yavaş, ağır bir gevşeklikle, gülümsemeden, kızmadan onu inceliyordu.

"Buraya ne yapmaya geldiğimi öğrenebilir miyim?" diye sordu birden, yatağa doğru birkaç kararlı adım atarak.

"Rahat ol, şimdi tek eksiğimiz senin öfkelenmendi," dedi dinginliğini yitiren Peri, parıldayan gözleri ona eğleniyormuş gibi bakıyorlardı.

"Öfkelendiğim falan yok, sadece anlamıyorum." Queta aksettirildiğini, yan taraflara yansıtıldığını, yuka-

rıya fırlatıldığını, geri gönderildiğini, bütün o aynalar tarafından saldırıldığını hissediyordu. "Beni buraya niçin getirttiğinizi söyleyin."

"Saçma sapan konuşmayı bırak da bana sen diye hitap et," diye fısıldadı kadın; bir solucan gibi kasılıp gerinerek yatakta biraz yer değiştirdi ve Queta onun ayakkabılarını çıkardığını gördü; bir saniyeliğine, çoraplarının altındaki ojeli parmaklarını gördü. "Adımı zaten biliyorsun, Hortensia'yım ben. Hadi, saçmalamayı bırak ve otur şuraya."

Ona nefret ya da dostluk içermeyen bir tonda, alkolden ötürü biraz kararsız ve yatışmış bir sesle konuşuyor ve ona bakmaya devam ediyordu, şimdi bakışları tamamen sabitlenmişti. Sanki bana değer biçer gibi, diye düşündü Queta, başı dönüyordu, sanki şey gibi. Bir anlık tereddüdün ardından yatağın kenarına otururken vücudundaki bütün gözenekler tetikteydi. Hortensia başını bir eline dayamıştı ve duruşu bir tür kendini bırakmışlık ve gevşeklik ifadesi yanısıtıyordu.

"Buraya niçin geldiğini çok iyi biliyorsun," dedi, öfkesiz, sitemsiz bir biçimde, sesinin ağır ritminde bir parça şehvetli alayla, gizlemeye çalıştığı gözlerinde henüz belirmiş münasebetsiz bir ışıltıyla ve Queta düşündü, niçin? Kocaman yeşil gözleri, takma gibi durmayan ve gölgeleri gözkapaklarına düşen kirpikleri, ıslak etli dudakları vardı, gırtlağı dümdüz ve gergindi, incecik mavi damarlar belli oluyordu. Ne düşüneceğini, ne diyeceğini bilmiyordu. Niçin? Hortensia kendini geriye doğru attı, sanki istemeyerek güldü, yüzünü koluyla kapattı, bir tür ihtirasla gerindi ve birden, elini uzatıp Queta'nın bileğini tuttu: Niçin olduğunu çok iyi biliyorsun. Bir müşteri gibi, mat teninin üzerindeki kan kırmızı tırnaklı bembeyaz parmaklara bakarak düşündü, afallamış gibiydi ve kıpırdayamıyordu, sanki şey gibi ve Hortensia artık hiç giz-

leme ihtiyacı duymadan, artık meydan okurcasına gözlerini ona dikmiş çok derin bir biçimde bakıyordu.

"Ben gitsem iyi olacak," diye kendini kekelerken işitti, sersemlemiş bir halde orada hiç kımıldamadan duruyordu. "Benim gitmemi istiyorsunuz, değil mi?"

"Sana bir şey söyleyeyim mi?" Onu bileğinden tutmaya devam ediyordu, ona doğru biraz daha yaklaşmış, sesi kalınlaşmıştı ve Queta onun soluğunu hissediyordu. "Yaşlı, çirkin olmandan, bakımsız birisi olmandan çok korkuyordum."

"Gitmemi ister misiniz?" diye, güçlükle nefes alarak, aynaları hatırlayarak, aptalca bir şekilde kekeledi Queta. "Beni buraya... şey için mi getirtmiştiniz?"

"Ama değilsin," diye fısıldadı Hortensia ve yüzünü ona daha da yaklaştırdı ve Queta gözlerindeki rahatsız edici neşeyi ve buhar çıkarıyormuş hissi veren ağzının hareketini gördü. "Genç ve güzelsin. Gayet temizsin."

Diğer elini uzatıp Queta'nın diğer kolunu yakaladı. Ona arsız ve alaycı bir ifadeyle bakıyordu, doğrulmak için vücudunu biraz büküyordu, bana öğretmen gerekecek diye mırıldanıyordu, kendini sırtüstü yatağa bırakıyor ve aşağıdan ona bakıyordu, kocaman açılmış neşeli gözlerle ona gülümsüyordu ve onu bırakmadan, hafif bir baskıyla yatağa doğru eğilmeye, kendini ona doğru bırakmaya zorlarken artık bana sen diye hitap edeceksin diye sayıklıyordu, eğer birlikte yatacaklarsa ona siz diye hitap etmesi saçma olurdu, değil mi? Queta ona boyun eğerken, zihin karışıklığının kaybolduğunu hissederken, kendi kendine gülerken düşündü: Sana öğretmek mi? Ben sana mı öğreteceğim?

"Şunlara bak." Usancından çıkmaya başlayan bir ses arkasından buyurdu. "Arkadaş olmuşlar bile."

Korkunç bir açlıkla uyandı; artık başı ağrımıyordu, ama sırtına batan iğneleri ve kasılmaları hâlâ hissediyordu. Oda küçük, soğuk ve bomboştu; pencerelerinin baktığı sütunlu koridordan rahibeler ve hemşireler geçiyordu. Kahvaltısını getirdiler ve büyük bir iştahla hepsini silip süpürdü.

"Lütfen tabak kalsın yoksa midenize dokunabilir," dedi hemşire. "Eğer isterseniz biraz daha ekmek getirebilirim."

"Ve bir sütlü kahve daha, eğer mümkünse," dedi Santiago. "Dün öğleden beri ağzıma lokma koymadım."

Hemşire bir kahvaltı tepsisi daha getirdi ve o yerken odada kalıp onu seyretti. İşte oradaydı, Zavalita: öylesine esmer, öylesine tertipli, öylesine genç; beyaz çorapları, alagarson saçı, kolalı kepiyle kırışıksız beyaz üniformasının içinde, narin bacakları ve incecik manken vücuduyla yatağın ayakucunda dikilmiş küçük keskin dişleriyle gülümsüyordu.

"Şimdi siz gazeteci misiniz?" Capcanlı arsız gözleri ve incecik alaycı bir sesi vardı. "Nasıl oldu da takla attınız?"

"Ana," diyor Santiago. "Evet, çok genç. Benden beş yaş küçük."

"O darbeler hiçbir yerini kırmasalar da bazen insanı şapşallaştırıyorlar," dedi hemşire gülerek. "Sizi bu yüzden gözlem altında tutuyorlar."

"Benim morali bozacağınıza," dedi Santiago, "yükseltseniz daha iyi olur."

"Peki, baba olma fikri sizi neden rahatsız ediyor?" diye soruyor Ambrosio. "Eğer herkes böyle düşünseydi, Peru insansız kalırdı, küçükbey."

"Şimdi siz *La Crónica*'da mı çalışıyorsunuz?" diye tekrarladı hemşire; bir eli sanki çıkacakmış gibi kapıdaydı, ama beş dakikadan beri yerinden kıpırdamıyordu. "Gazetecilik çok ilginç bir meslek olmalı, değil mi?"

"Gerçi size şunu itiraf etmeliyim ki baba olacağımı öğrendiğimde ben de dehşete kapılmıştım," diyor Ambrosio. "Ne var ki insan zamanla alışıyor, küçükbey."

"Evet, öyle, ama onun da kendine göre olumsuzlukları var, mesela insan her an kafasını kırabilir," dedi Santiago. "Bana bir iyilik yapın. Birini yollayıp sigara aldırmamız mümkün mü?"

"Hastalar sigara içemezler, bu yasak," dedi hemşire. "Burada bulunduğunuz müddetçe sigarasızlığa dayanmanız gerekecek. Böylece vücudunuzdaki toksinler biraz azalmış olacak."

"Sigara içmek için çıldırıyorum," dedi Santiago. "Bu kadar gaddar olmayın, tek bir tane bile bulsanız razıyım."

"Karınız ne düşünüyor peki?" diye soruyor Ambrosio. "Zira onun çocuk isteyeceği kesin. Kadınlar anne olmaktan hoşlanırlar."

"Peki, bana karşılığında ne vereceksiniz?" diye sordu hemşire. "Fotoğrafımı gazetenizde mi yayımlayacaksınız?"

"Sanırım evet," diyor Santiago. "Ama Ana iyi birisi ve bana mutluluk veriyor."

"Eğer doktor bunu öğrenirse beni öldürür," dedi hemşire yardakçı bir bakışla. "Onu gizlice için ve izmaritini de lazımlığın içine atın."

"Bu ne böyle ya, Country mi?" diye sordu Santiago öksürerek. "Siz bu iğrenç şeyi mi içiyorsunuz?"

"Şuna bakın, ne kadar da kendini beğenmiş," dedi hemşire gülerek. "Ben sigara içmiyorum. Gidip onu sizin için, zaafınızı sürdürebilmeniz için çaldım."

"Bir dahaki sefere bir tane Nacional Presidente çalın, fotoğrafınızı sosyete sayfasında yayımlayacağıma söz veriyorum," dedi Santiago.

"Size onu Doktor Franco'dan çaldım," dedi yüzünü buruşturarak. "Tanrı sizi onun eline düşürmesin. Buranın en sevimsiz kişisi, ayrıca çok kabadır. Hastalarına sadece fitil yazar."

"Bu zavallı Doktor Franco size kim bilir ne yaptı," dedi Santiago. "Yoksa size asıldı mı?"

"Daha neler! İhtiyar artık nefes bile almıyor," derken yanaklarında iki gamze beliriyordu ve gülüşü çabuk, keskin ve yalındı. "Yüz yaşında falan olmalı."

Bütün bir sabah onu bir odadan diğerine götürüp röntgenler çektiler ve analizler yaptılar; geçen geceki kasvetli doktor onu neredeyse polisiye bir sorgulamaya tabi tuttu. Göründüğü kadarıyla hiçbir kırık yoktu, ama o batan iğneler hoşuna gitmiyordu, delikanlı, bakalım röntgenler ne diyecekti. Öğlende Arispe geldi ve onunla şakalaştı: Kazayı öğrenince kulaklarını kapatmış ve ıstavroz çıkarmıştı, Zavalita, zira annesinin hatırının nasıl sorulduğunu tahmin edebiliyordu. Genel yayın yönetmeni geçmiş olsun dileklerini yollamıştı, gereken süre boyunca hastanede onun yanında kalacaktı, gazete ekstra masrafları da karşılayacaktı, bu yüzden Hotel Bolívar'daki ziyafetleri üstlenmene gerek kalmayacak. Gerçekten ailene haber vermelerini istemiyor muydun, Zavalita? Hayır, peder boş yere panik yapacaktı ve buna değmezdi, hiçbir şeyin yoktu. Öğleden sonra Periquito ve Darío geldiler; onlarda sadece morluklar vardı ve hayatlarından memnundular. Onlara iki gün izin vermişlerdi ve o gece birlikte bir eğlenceye gideceklerdi. Kısa bir süre sonra Solórzano, Milton ve Norwin ziyarete geldiler ve hepsi gittikten sonra, iki yürüyen cesedi andıran Çinli ile Carlitos sarmaş dolaş bir halde odaya daldılar.

"Şu suratlara bak," dedi Santiago. "Geçen geceki çılgın partimizi şu âna kadar sürdürmüş gibisiniz."

"Evet, öyle yaptık," dedi Çinli gösterişli bir şekilde esneyerek; yatağın ayakucuna devrildi ve ayakkabılarını çıkardı. "Artık hangi günde ya da hangi saatte olduğumuzun hesabını tamamen kaçırdım."

"İki günden beri *La Crónica*'ya uğramıyorum," de-

di sarışın, kırmızı burunlu, gözleri ışıl ışıl ve mutluluk saçan Carlitos. "Bir ülser krizi hikâyesi uydurmak için Arispe'yi aradığımda kazayı ondan öğrendim. Burada yazıişlerinden biriyle karşılaşmamak için daha önce gelmedim."

"Ada Rosa selamlarını yolladı," dedi Çinli kahkahayı patlatarak. "Seni görmeye gelmedi mi?"

"Bana Ada Rosa'dan bahsetme," dedi Santiago. "Geçen gece bir pantere dönüştü."

Ama Çinli odayı çınlatan kahkahasıyla sözünü kesti: Her şeyi biliyorlardı, ne olup bittiğini bizzat o anlatmıştı. Ada Rosa böyleydi, adamı tahrik eder, sonra da ortada bırakırdı, tam bir gösterip vermeyen, tam bir çılgındı. Çinli tıpkı bir fok gibi ellerini çırparak katıla katıla gülüyordu. Dudaklarını kalp şeklinde boyamıştı ve barok tarzı çok yüksek saç modeli yüzüne kibirli bir agresiflik veriyordu; o akşam ondaki her şey –hareketleri, kıvrımları, güzellik benleri– hiç olmadığı kadar abartılı görünüyordu. Carlitos işte bu yüzden acı çekiyor ve keyif alıyordu, diye düşünüyor, ıstırapları ve huzuru buna bağlıydı.

"Beni halının üzerinde uyuttu," dedi Santiago. "Vücudum kazadan değil evinin zemininin sertliğinden ağrıyor."

Carlitos ve Çinli bir saat kadar yanında kalıp sohbet ettiler ve onlar gider gitmez hemşire girdi. Dudaklarında dolaşan hınzırca bir gülümsemesi ve şeytani bir bakışı vardı.

"Vay vay vay, ne kızlar var bu hayatta," dedi yastıkları düzeltirken. "Ziyaretinize gelen María Antonieta Pons şu Bim Bam Bum grubunun dansçılarından biri değil miydi?"

"Sakın bana Bim Bam Bum grubunun gösterisini izlemeye gittiğinizi söylemeyin," dedi Santiago.

"Onların fotoğraflarını gördüm," dedi ve yılan tıslamasını andıran bir gülücük attı. "Peki şu Ada Rosa da mı Bim Bam Bum dansçısı?"

"Ah, gizlice bizi dinlemişsiniz," dedi Santiago gülerek. "Ayıp şeylerden çok fazla bahsettik mi?"

"Oldukça fazla, özellikle de María Antonieta Pons, utancımdan kulaklarımı kapatmak zorunda kaldım," dedi hemşire. "Peki ya şu kız arkadaşınız, sizi yerde uyutan, onun ağzı da deminki kadar bozuk mu?"

"Daha bile kötü," dedi Santiago. "O benim kız arkadaşım falan değil, bana yüz vermedi."

"Sizin bu melek yüzünüzü gören de, asla bir haydut olduğunuza inanmaz," dedi hemşire katıla katıla gülerek.

"Beni yarın taburcu edecekler mi?" diye sordu Santiago. "Cumartesi ve pazarı burada geçirmek istemiyorum."

"Arkadaşlığım hoşunuza gitmedi mi yoksa?" dedi hemşire. "Size eşlik edeceğim, daha ne istiyorsunuz. Bu hafta sonu nöbetçiyim. Ama mambo dansçılarıyla düşüp kalktığınızı öğrendikten sonra size karşı güvenimi kaybettim."

"Mambo dansçılarıyla ne alıp veremediğiniz var?" diye sordu Santiago. "Onlar da sizin gibi kadın değil mi?"

"Öyleler mi?" dedi, kıvılcım saçan gözlerle. "Mambo dansçıları nasıl kadınlardır, ne yaparlar? Onları çok iyi tanıdığınıza göre hadi anlatın bana."

Böyle başlamıştı, böyle devam etmişti, Zavalita: şakalaşmalar, küçük oyunlar. Ne kadar da koket diye düşünüyordun, burada olması bir şanstı, zaman öldürmene yardım ediyordu, keşke daha güzel olsaydı diye düşünüyordun. Neden onunla, Zavalita? İkide bir odada beliriyordu, yemekleri getiriyor ve kalıp sohbet ediyordu, bu arada başhemşire ya da rahibe odaya girerse yatağı düzeltmeye koyuluyor ya da termometreyi senin ağzına sokup komik bir mesleki ifadeye bürünüyordu. Gülü-

yordu, seninle alay etmekten yorulmuyordu, Zavalita. Geniş kapsamlı korkunç merakının –nasıl gazeteci olunuyordu, gazeteci olmak ne demekti, makaleler nasıl yazılıyordu– samimi mi yoksa bir strateji mi olduğunu, koketliğini kayıtsızca ve spor olsun diye mi yoksa senden gerçekten hoşlandığı için mi yaptığını, yoksa onun için salt zaman öldürmesine yardım eden (onun sana yardım ettiği gibi) bir unsurdan mı ibaret olduğunu bilmek imkânsızdı. Ica'da doğmuştu, Bolognesi Meydanı yakınlarında oturuyordu, Hemşirelik Okulu'nu birkaç ay önce bitirmişti, şimdi La Maison de Santé'de bir yıllık stajını yapıyordu. Geveze ve yardımseverdi, ona gizlice sigaralar getiriyor ve okuması için gazeteler buluyordu. Cuma günü doktor testlerin sonuçlarının çok iyi olmadığını ve konunun uzmanının onu göreceğini söyledi. Uzmanın ismi Mascaró'ydu ve röntgenlere bezgin bir bakış attıktan sonra onların işe yaramadığını ve tekrar çekilmesini istedi. Cumartesi günü hava kararırken, Carlitos koltuğunun altında bir paketle, sarhoş ve çok üzgün bir halde çıkageldi: Evet, kavga etmişlerdi, bu sefer kesin olarak bitmişti. Yanında Çin yemeği de getirmişti, Zavalita, onu dışarı atmazlardı, değil mi? Hemşire onlara tabak ve çatal bıçak ayarladı, onlarla sohbet etti, hatta birazcık kızarmış pirinç bile yedi. Ziyaret saati sona erdikten sonra Carlitos'un biraz daha kalmasına müsaade etti ve onu oradan gizlice çıkarmayı teklif etti. Carlitos etiketsiz küçük bir şişenin içinde içki de getirmişti ve ikinci kadehten sonra *La Crónica*'ya, Çinliye, Lima'ya ve dünyaya lanetler yağdırmaya başladı ve Ana ona şaşkınlıkla bakıyordu. Gece onda onu zorla çıkardı. Ama çatal bıçakları almak için geri döndü ve çıkarken, kapının ağzından, ona göz kırptı: Rüyanda beni gör. Çıkıp gitti ve Santiago koridorda güldüğünü işitti. Pazartesi günü uzman yeni röntgenleri inceledi ve hayal kırıklığına uğramış bir şe-

kilde siz benden bile sağlıklısınız dedi. O gün Ana izinliydi. Girişe bir not bırakmıştın, Zavalita. Her şey için çok teşekkürler, diye düşünüyor, önümüzdeki günlerde seni arayacağım.

Peki ama o Don Hilario kimdi?" diye soruyor Santiago. "Demek istediğim hırsız olmasının dışında."

Ambrosio, Don Hilario Morales'le ilk görüşmesinden biraz sarhoş dönmüştü. İlk başta herifin burnu havadaydı, diye anlatmıştı Amalia'ya, zenci olduğumu gördü ve beni beş parasız biri sandı. Ambrosio'nun ona yarı yarıya bir ortaklık teklifinde bulunacağı hiç aklına gelmemiş, kendisinden herhangi bir iş dileneceğini sanmıştı. Belki de beyefendi Tingo María'dan yorgun gelmişti, Ambrosio, belki bu yüzden seni iyi karşılamamıştır. Olabilir, Amalia: Ambrosio'yu görünce ilk yaptığı bir kurbağa gibi soluyarak ve lanetler yağdırarak, onu Tingo María'dan getiren kamyonun şiddetli sağanak sebebiyle yaşanan çökmeler yüzünden yolda tam sekiz defa durup beklemek zorunda kaldığını ve kahrolası yolculuğun otuz beş saat sürdüğünü anlatmıştı. Onun yerinde başka biri olsa hemen inisiyatifi ele alır ve hadi gelin size bir bira ısmarlayayım derdi, ama Don Hilario öyle bir şey yapmadı, Amalia; ama bu konuda Ambrosio onu fena bozmuştu. Belki de beyefendi içkiden hoşlanmıyordur, diye onu teselli etmişti Amalia.

"Elli yaşlarında biri, küçükbey," diyor Ambrosio. "Sürekli olarak dişlerini karıştırıyordu."

Don Hilario onu Armas Meydanı'ndaki eski püskü ve sinek dolu küçük bürosunda, oturması için bir yer bile göstermeden kabul etmişti. Ludovico'nun Ambrosio'ya verdiği mektubu okurken onu ayakta bekletmiş ve ancak okumayı bitirdikten sonra, çok dostça olmayan zoraki bir

tavırla bir iskemleyi işaret etmişti. Onu şöyle bir tepeden tırnağa süzmüş ve en sonunda lütfedip ağzını açmıştı: Ludovico serserisi neler yapıyordu?

"Artık durumu çok iyi, beyim," demişti Ambrosio. "Onca yıl bunun hayaliyle yaşadıktan sonra nihayet kadrolu olmuştu. Giderek yükselmişti ve şimdi Cinayet Masası şef yardımcısıydı."

Fakat bu güzel haber Don Hilario'yu zerre kadar heyecanlandırmış gibi gözükmemişti, Amalia. Omuz silkmiş, siyah bir dişi küçükparmağının upuzun tırnağıyla eşelemiş, tükürmüş ve bir şeyler mırıldanmıştı ki anlayan beri gelsin. Çünkü Ludovico, yeğeni olsa da, kafasız ve işe yaramaz biri olarak doğmuştu.

"Ve tam bir aygır, küçükbey," diyor Ambrosio. "Pucallpa'da üç ev, her birinde bir kadın ve bir sürü çocuk."

"Pekâlâ, söyleyin bakalım size nasıl yardımcı olabilirim," diye mırıldanmıştı Don Hilario en sonunda. "Pucallpa'ya ne yapmak için geldiniz?"

"Ludovico'nun mektubunda anlattığı gibi, çalışmak için," demişti Ambrosio.

Don Hilario papağan gaklamalarıyla, sarsıla sarsıla gülmüştü.

"Sen delirdin mi?" demişti dişini öfkeyle eşeleyerek. "Burası çalışmaya gelmek için dünyanın en kötü yeridir. Sokaklarda elleri ceplerinde gidip gelen o tipleri görmedin mi? Burada insanların yüzde sekseni boş gezer, burada iş falan yok. Bulabileceğin yegâne iş çiftliğin birinde çapacılık ya da otoyol inşa eden askerlere gündelikçilik olur. Ki o bile çantada keklik değil, üstelik kazandığın karnını doyurmaya bile yetmez. Burada hiçbir gelecek yok. Hemen Lima'ya geri dön."

Ambrosio'nun içinden ona canın cehenneme demek geçmişti, Amalia, ama kendini tutmuş, sevecenlikle gülümsemiş ve işte orada onu fena bozmuştu: Herhangi

bir yerde size bir bira ısmarlayabilir miyim, beyim? Hava çok sıcaktı, neden gidip bir yerde serinleyerek sohbetlerine devam etmiyorlardı, beyim. Adam bu teklif karşısında afallamıştı, Amalia, Ambrosio'nun düşündüğü gibi birisi olmadığını fark etmişti. Comercio Sokağı'na gitmiş, El Gallo de Oro'da küçük bir masaya kurulmuş ve buz gibi iki bira söylemişlerdi.

"Buraya sizden iş istemeye gelmedim, beyim," demişti Ambrosio ilk içkinin ardından. "Benim niyetim sizinle ortak bir iş kurmak."

Don Hilario ona dikkatlice bakarak içkisini yavaş içmişti. Bardağını masaya bırakmış, yağlı kırışıklıklarla kaplı ensesini kaşımış, sokağa tükürmüş ve susamış toprağın tükürüğünü nasıl yuttuğunu seyretmişti.

"Hımmm," demişti sakince, başıyla onaylayarak, havada vızıldayarak uçan sinek sürüsünün oluşturduğu haleye konuşuyormuş gibi. "Ama bir iş kurmak için sermaye gerekir, dostum."

"Bunun farkındayım, beyim," demişti Ambrosio. "Biraz birikmiş param var. Onlarla bir yatırım yapmama yardım edip edemeyeceğinizi öğrenmek istiyordum. Ludovico bana, Hilario Amcam iş konusunda tilki gibi kurnazdır, demişti."

"Onu orada bir kez daha morartmış olmalısın," demişti Amalia gülerek.

"Ânında başka birine dönüştü," demişti Ambrosio. "Beni adam yerine koymaya başladı."

"Ah şu Ludovico," demişti Don Hilario gırtlağını temizledikten sonra, birden babacan bir tavır takınarak. "Size doğruyu söylemiş. Kimileri havacılığa yetenekli doğarlar, kimileriyse şarkıcılığa. Ben de işinsanı olarak doğmuşum."

Ambrosio'ya kurnazca gülümsemişti: Gelmekle iyi etmişti, onu en güzel şekilde yönlendirecekti. Onlara üç-

beş *sol* kazandıracak bir şeyler bulacaklardı. Ve henüz yemek vakti gelmemişken: Hadi gel bir Çin lokantasına gidelim, şimdiden insanın karnı acıkmaya başlamıştı, değil mi? Ona karşı bir anda kadife gibi yumuşamıştı, insanlar nasıl da değişken görüyor musun, Amalia?

"Aynı anda evlerin üçünde de yaşıyor ve birinden diğerine koşturuyordu," diyor Ambrosio. "Ve daha sonra öğrendim ki, Tingo María'da da bir karısı ve çocukları varmış, düşünebiliyor musunuz, küçükbey?"

"Fakat ne kadar birikimin olduğunu henüz bana söylemedin," demeye cüret etmişti Amalia.

"Yirmi bin *sol*," demişti Don Fermín. "Evet, tamamı senin için. Yeni bir yaşam kurmana, ortadan kaybolmana yardımcı olacak bir miktar, sefil adam. Ağlamayı kes, Ambrosio. Hadi git. Tanrı seni korusun, Ambrosio."

"Bana koca bir tabak yemek ısmarladı ve yarım düzine bira içtik," demişti Ambrosio. "Hepsini o ödedi, Amalia."

"Bir iş kurmak söz konusu olduğunda bilinmesi gereken ilk şey elindeki gücün miktarıdır," demişti Don Hilario. "Tıpkı savaştaki gibi. Saldırıya geçireceğin gücü bilmen gerekir."

"Şu an için benim gücüm on beş bin *sol*," demişti Ambrosio. "Lima'da biraz daha var, eğer iş kafama yatarsa daha sonra o parayı da getirebilirim."

"Büyük bir miktar değil," diye yorum yapmıştı Don Hilario, ağzının içinde iki hevesli parmakla. "Ama onunla da bir şeyler yapılabilir."

"O kalabalık ailesini düşününce hırsız olması beni şaşırtmadı," diyor Santiago.

Morales Taşımacık Şirketi'yle bağlantılı bir şey olmasını tercih ederim, beyim; çünkü Ambrosio şoförlük yapmıştı, onun işi buydu. Don Hilario gülümsemişti, Amalia, bu da onu cesaretlendirmişti. Ona şirketin beş

yıl önce iki kamyonetle faaliyete başladığını ve şimdi iki küçük kamyon ve üç kamyoneti olduğunu açıklamıştı; birinciler nakliye için kullanılırken ikinciler yolcu taşıyor ve Tingo María-Pucallpa hattında çalışıyorlardı. Zahmetli iş, Ambrosio: Yol çok kötüydü, lastikleri ve motoru mahvediyordu. Fakat gördüğü gibi şirketi ileri taşımayı başarmıştı.

"Ben ikinci el küçük bir kamyon almayı düşünüyordum," demişti Ambrosio. "Elimdeki para peşinatı ödemeye yeter, gerisini de çalışarak öderim diyordum."

"Bunu geç, benimle rekabete mi gireceksin?" demişti Don Hilario sevecen gaklamalarla gülerek.

"Henüz hiçbir şeye karar vermedik," demişti Ambrosio. "İlk teması kurmuş olduğumuzu söyledi. Yarın yeniden konuşacağız."

Ertesi gün tekrar buluşmuşlardı, aynı şekilde sonraki ve daha sonraki gün de ve Ambrosio barakaya her seferinde kafası kıyak ve bira kokarak dönmüş, bu Don Hilario da tam bir meyhaneci çıktı diye yorumlar yapmıştı. Haftasına bir anlaşmaya varmışlardı, Amalia: Ambrosio beş yüz *sol* net maaş artı bilet satışından yüzde on pay karşılığında Morales Taşımacılık Şirketi'nin kamyonetlerinden birini sürecekti; ayrıca getiri garantili küçük bir işe Don Hilario'nun ortağı olarak girecekti. Amalia onun tereddüt ettiğini görünce sordu: Ne işi?

"Araf Tabutları," demişti Ambrosio biraz sarhoş bir sesle. "Onu otuz bine satın alıyoruz, Don Hilario bunun tam bir kelepir fiyat olduğunu söylüyor. Ölüleri görmeme bile gerek kalmayacak, o cenaze levazımatçısını çekip çevirecek ve altı ayda bir payıma düşeni bana ödeyecek. Suratın neden böyle asıldı, bunda ne kötülük var?"

"Bir kötülük yoktur herhalde, ama içimde nedense tuhaf bir his var," demişti Amalia. "Özellikle de o ölülerin tümünün çocuk olmasından ötürü."

"Yetişkinler için de tabut yapacağız," demişti Ambrosio. "Don Hilario bunun en garantili iş olduğunu söylüyor çünkü insanlar durmadan ölüyor. Kazancı yarı yarıya bölüşeceğiz. İşin idaresini o üstlenecek ve bunun için hiçbir maaş almayacak. Bundan iyisi can sağlığı, değil mi?"

"Bu durumda sen şimdi sürekli olarak Tingo María'ya gidip geleceksin," demişti Amalia.

"Evet, bu yüzden de işi kontrol edemeyeceğim," diye cevap vermişti Ambrosio. "Gözlerini dört açmalı, oradan çıkan bütün tabutları saymalısın. Bu kadar yakınımızda olması işimize geliyor. Evden çıkmana bile gerek kalmadan gözetleyebilirsin."

"Tamam," demişti Amalia. "Yine de içimde tuhaf bir his var."

"Netice itibarıyla, aylarım kamyoneti çalıştırarak, fren yaparak ve gaza basarak geçti," diyor Ambrosio. "Dünyanın en eski külüstürünü kullanıyordum, küçükbey. İsmi Dağın Şimşeği'ydi."

III

"Yani ailenin ilk evleneni siz oldunuz, küçükbey," diyor Ambrosio. "Kardeşlerinize öncülük ettiniz."

La Maison de la Santé'den taburcu olduktan sonra tıraş olup üstünü değiştirmek için Barranco'daki pansiyona, oradan da Miraflores'e gitti. Saat henüz öğleden sonra üç olmasına rağmen Don Fermín'in arabasının sokak kapısının önünde park etmiş olduğunu gördü. Uşak onu ciddi bir yüz ifadesiyle karşıladı: Pazar öğle yemeğine gelmediğiniz için anne babanız endişelendiler, küçükbey. Ne Teté ne de Chispas evdeydi. Senyora Zoila'yı perşembe günleri arkadaşlarıyla bir araya getiren kanasta partileri için hazırlattığı merdiven altındaki küçük odada televizyon seyrederken buldu.

"Zamanı gelmişti," diye homurdandı somurtkan suratını ona çevirerek. "Sağ olup olmadığımıza bakmaya mı geldin?"

Şakalarıyla onu yumuşatmaya çalıştı –hastanede kapalı kalmaktan kurtulduğun için moralin yerindeydi– ama Senyora Zoila, gözlerinin sürekli olarak ekrandaki pembe diziye kaymasına engel olamasa da, onu azarlamaya devam etti: Pazar günü masadaki yerini hazırlamışlardı, Teté, Popeye, Chispas ve Cary saat üçe kadar evde kalıp onu beklemişlerdi ve hasta babana karşı daha

düşünceli olmalıydın. Seni görmek için günleri saydığını biliyordun, diye düşünüyor, gelmemene nasıl gücendiğini biliyordun. Düşünüyor: Doktorların sözünü dinlemişti, büroya gitmiyor, dinleniyordu, sen onun tamamen iyileştiğini sanıyordun. Ne var ki o öğleden sonra bunun doğru olmadığını gördün, Zavalita. Çalışma odasında yalnızdı, her zamanki koltukta oturuyordu ve dizlerinin üzerinde bir battaniye vardı. Bir dergiyi karıştırıyordu ve Santiago'nun girdiğini görünce sevgi dolu bir içerlemeyle ona gülümsedi. Yazdan kalma bronzluğunu hâlâ muhafaza eden teni yaşlanmış, yüzüne tuhaf bir mimik yerleşmişti ve sanki birkaç günde on kilo kaybetmiş gibi görünüyordu. Kravat takmamıştı, üzerinde fitilli kadifeden bir ceket vardı ve birkaç gri kıl ucu gömleğinin yakasından dışarı uzanıyordu. Santiago yanına oturdu.

"Seni çok iyi gördüm, baba," dedi onu öperken. "Nasıl hissediyorsun?"

"Daha iyi, ama annen ve Chispas kendimi işe yaramaz hissettiriyorlar," diye yakındı Don Fermín. "Sadece çok kısa bir süreliğine büroya gitmeme izin veriyorlar; beni öğle uykusuna yatmaya ve bir yatalak gibi burada saatlerimi geçirmeye zorluyorlar."

"Sadece tamamen iyileşene kadar," dedi Santiago. "Sonra bunların acısını çıkaracaksın, baba."

"Bu fosil hayatına sadece ay sonuna kadar katlanacağım konusunda onları uyardım," dedi Don Fermín. "Önümüzdeki ayın birinden itibaren normal hayatıma geri dönüyorum. Şu anda işlerin nasıl gittiğinden habersizim."

"Bırak onlarla Chispas ilgilensin, baba," dedi Santiago. "Yoksa o kadar iyi götüremiyor mu?"

"Gayet iyi götürüyor." Don Fermín başını sallayarak gülümsedi. "Şimdi bütün işi o idare ediyor. İşinde ciddi, kafası da iyi çalışıyor. Mesele şu ki ben bir mumyaya dönüşmeyi kabullenemiyorum."

"Kim derdi ki Chispas tam bir işadamına dönüşecek," dedi Santiago gülerek. "Netice itibarıyla onu donanmadan atmaları hayırlı olmuş."

"İyi götüremeyen biri varsa o da sensin, sıska," dedi Don Fermín, aynı sevecen tonda ve bir parça usançla. "Dün pansiyonuna gittim ve Senyora Lucía bana günlerdir ortalıkta görünmediğini söyledi."

"Trujillo'daydım, baba." Sesini alçaltmış, diye düşünüyor, ikimizin arasında kalsın der gibisinden bir işaret yapmıştı, annenin bundan haberi yok. "Bir röportaj için beni alelacele gönderdiler ve size haber verme fırsatım olmadı."

"Azarlanacak ya da öğüt verilecek yaşı çoktan geçtin," dedi Don Fermín yine sevecen ve biraz hüzünlü bir sakinlikle. "Ayrıca hiçbir işe yaramayacağını artık biliyorum."

"Sakın kendimi kötü bir hayata kaptırdığımı düşünme, baba," dedi Santiago gülümseyerek.

"Uzun zamandan beri endişe verici haberler geliyor," dedi Don Fermín yüz ifadesini hiç değiştirmeden. "Seni barlarda, gece kulüplerinde görüyorlarmış. Üstelik Lima'nın en iyi mekânlarında değil. Ama o kadar alıngansın ki sana bir şey sormaya cesaret edemiyorum, sıska."

"Herkes gibi arada sırada takılıyorum," dedi Santiago. "Benim âlemci biri olmadığımı biliyorsun, baba. Çocukken partilere gitmem için annemin nasıl ısrar ettiğini hatırlamıyor musun?"

"Çocukken," diye tekrarladı Don Fermín gülerek. "Kendini şimdiden çok yaşlı mı hissediyorsun?"

"Sen insanların dedikodularına kulak asma," dedi Santiago. "Ben birçok şey olabilirim ama öyle biri değilim, baba."

"Ben de öyle sanıyordum, sıska," dedi Don Fermín uzun bir sessizlikten sonra. "İlk başta biraz eğlensin, bu ona iyi gelecektir, diye düşündüm. Ama onu şurada bu-

rada gördük, elinde kadeh, yanında kötü insanlar vardı lafını o kadar çok kişiden dinledim ki."

"Âlemci olmaya ne vaktim ne de maddi imkânım var," dedi Santiago. "Bunlar çok saçma, baba."

"Ne düşüneceğimi bilmiyorum, sıska." Birden ciddileşmişti, Zavalita, sesinin tonu da değişmişti. "Bir uçtan diğer uca geçiş yapıyorsun, seni anlamak çok zor. Bak ne diyeceğim, ayyaşın ya da sersemin teki olacağına sanırım komünist olmanı yeğlerim."

"İkisi de değilim baba, kafan rahat olabilir," dedi Santiago. "Politikanın nasıl bir şey olduğunu unutalı yıllar oldu. Gazeteyi elime aldığımda politika haberleri hariç bütün sayfaları okuyorum. Kimin bakan kimin senatör olduğundan bile haberim yok. Beni politik haberlere yollamamalarını bizzat istedim."

"Bunu korkunç bir hınçla söylüyorsun," diye mırıldandı Don Fermín. "Hayatını bombalar atmaya adamamış olmak seni bu kadar mı üzüyor? Bu konuda bana sitem etme. Ben sadece sana bir nasihatte bulundum o kadar, hayatın boyunca bana zıt gittiğini unutma. Eğer komünist olmadıysan bunun sebebi özünde o işten çok emin olmamandır."

"Haklısın, baba," dedi Santiago. "Bu beni hiç rahatsız etmiyor, bu konu aklıma bile gelmiyor. Sadece seni rahatlatmaya çalışıyordum. Ben ne komünistim ne de sersem, sen hiç merak etme."

Çalışma odasının kitapları ve ahşabın sıcak ortamında, kışın ilk pusları yüzünden tuhaflaşmış güneşin batışını seyrederek, uzaklardan pembe dizinin seslerini işiterek başka şeyler hakkında konuştular ve bu arada Don Fermín her zamanki konuya girmek ve onca kez yapılmış bir sohbeti bir kez daha tekrarlamak için gereken cesareti yavaş yavaş toplamıştı, Zavalita: Eve dön, avukat ol, benimle birlikte çalış.

"Bu konuyu açmamdan hoşlanmadığını biliyorum." Bunu son deneyişi oldu, Zavalita. "Eğer bu konudan bahsedersem seni yine evden uzaklaştırma riskini aldığımı biliyorum."

"Anlamsızca konuşma, baba," dedi Santiago.

"Dört yıl yeterli değil mi, sıska?" O günden sonra kesin ikna olmuş muydu, Zavalita? "Kendine yeterince zarar vermedin mi, bize yeterince zarar vermedin mi?"

"Ama kaydımı yaptırdım, baba," dedi Santiago. "Bu yıl..."

"Bu yıl da beni kandıracaksın, geçmiş yıllarda olduğu gibi." Yoksa eve döneceğin umudunu, gizli bir şekilde içinde barındırmaya son âna kadar devam etmiş miydi, Zavalita? "Artık sana inanmıyorum, sıska. Kayıt yaptırıyor ama sonra ne üniversiteye adımını atıyor ne de sınavlara giriyorsun."

"Geçmiş yıllarda işim çok yoğundu," diye ısrar etti Santiago. "Ama şimdi derslere gireceğim. Çalışma saatlerimi erken yatmaya göre ayarladım ve..."

"Sen sabahlamaya, o düşük maaşına, gazetedeki âlemci arkadaşlarına alıştın ve artık senin hayatın bu." Öfkesiz, sitemsiz, Zavalita, şefkatli bir hüzünle konuşuyordu. "Bunun olamayacağını sana tekrarlayıp durmaktan nasıl vazgeçebilirim, sıska? Sen olduğunu kanıtlamaya çalıştığın şey değilsin. Sıradan biri olmaya devam edemezsin, oğlum."

"Bana inanmalısın, baba," dedi Santiago. "Sana yemin ederim bu kez ciddiyim. Derslere gideceğim ve sınavları vereceğim."

"Şimdi bunu senden kendin için değil benim için istiyorum." Don Fermín ona doğru eğilip elini oğlunun kolunun üstüne koydu. "Sana derslerini aksatmamanı sağlayacak bir mesai düzeni ayarlayacağız ve *La Crónica*'da kazandığından fazlasını kazanacaksın. Artık işi her yönüy-

le öğrenmenin zamanı geldi. Ben her an ölebilirim ve o zaman işleri sen ve Chispas'ın üstlenmesi gerekecek. Babanın sana ihtiyacı var, Santiago."

Diğer seferlerdeki gibi öfkeli, umutlu ya da hevesli değildi, Zavalita. Çok moralsizdi, diye düşünüyor, alışkanlıktan ya da inadından, tıpkı yine kaybedeceğini bile bile son parasını tek bir elde ortaya süren biri gibi, her zamanki cümleleri tekrarlayıp duruyordu. Gözlerinde ümitsiz bir parıltı vardı ve ellerini battaniyenin üzerinde birleştirmişti.

"Büroda sana sadece köstek olurdum, baba," dedi Santiago. "Sen ve Chispas için ciddi bir sorun teşkil ederdim. Bana o maaşı iyilik olsun diye verdiğinizi hissederdim. Ayrıca ölmekten falan bahsetme. Kendini çok daha iyi hissettiğini daha biraz önce bana sen söyledin."

Don Fermín birkaç saniyeliğine başını önüne eğdi, ardından yüzüne baktı ve gülümseyerek teslim bayrağını çekti: Tamam öyle olsundu, aynı konuyla senin sabrını taşırmak istemiyordu, sıska. Düşünüyor: Sana sadece eğer günün birinde şu kapıdan girip baba ben gazeteden istifa ettim dersen bana hayatımın en büyük mutluluğunu yaşatacağını söylemek isterdim diyecekti. Fakat sustu, çünkü Senyora Zoila üzerinde tostlar ve çay fincanları olan küçük bir servis arabasını iterek gelmişti. Hadi bakalım, pembe dizi nihayet bitmişti ve Popeye ile Teté'den bahsetmeye başladı. Endişeliydi, diye düşünüyor, Popeye gelecek yıl evlenmek istiyordu ama Teté henüz çocuktu, onlara biraz daha beklemelerini öğütlüyordu. Yaşlı annen henüz nine olmak istemiyor, diye espri yapıyordu Don Fermín. Peki ya Chispas ve sevgilisi, anne? Ah, Cary çok iyi, cana yakın bir kızdı, La Punta'da oturuyordu, İngilizce biliyordu. O kadar ciddi, o kadar terbiyeliydi ki. Onlar da gelecek yıl evlenmekten bahsediyorlardı.

"Onca deliliğine rağmen neyse ki kalkıp öyle bir şey

yapmak aklından geçmedi," dedi senyora çok temkinli bir şekilde. "Sanırım sen evlenmeyi falan düşünmüyorsun, değil mi?"

"Ama sevgilin vardır," dedi Don Fermín. "Hadi bize biraz ondan bahset. Seni delirtmemesi için bundan Teté'ye söz etmeyeceğiz."

"Öyle biri yok, baba," dedi Santiago. "Yemin ederim kimse yok."

"O halde olmalı, neyi bekliyorsun ki?" dedi Don Fermín. "Zavallı Clodomiro gibi ömür boyu bekâr kalmak istemezsin herhalde."

"Teté benden birkaç ay sonra evlendi," diyor Santiago. "Chispas ise bir küsur yıl kadar sonra."

Geleceğini biliyordum, diye düşündü Queta. Ama buna cüret etmiş olması ona inanılmaz geldi. Gece yarısını geçmişti ve adım atacak yer yoktu. Malvina kafayı bulmuştu, Robertito ise terliyordu. Sigara dumanı ve ça-ça-ça ile zehirlenmiş loş ışıkta belli belirsiz görünen çiftler ortada salınıyorlardı. Queta arada sırada barın farklı noktalarından, küçük odadan ya da yukarıdaki odalardan Malvina'nın abartılı kahkahalarının yükseldiğini duyuyordu. O, iriyarı ve ürkek, kahverengi çizgili göz alıcı takımı ve kırmızı kravatıyla kapının orada durmaya devam ediyor, gözlerini içeride dolaştırıyordu. Seni arıyor, dedi Queta kendi kendine ve eğlenerek.

"Hanımefendi siyahların girmesine izin vermiyor," dedi hemen yanındaki Martha. "Çıkar onu buradan, Robertito."

"O Bermúdez'in adamı," dedi Robertito. "Gidip bakayım. Hanımefendi karar versin."

"Kim olursa olsun, sen çıkar onu," dedi Martha. "Bu mekânın itibarını zedeler. Sen çıkar onu."

Onu tek kelime etmeden arka arkaya üç kez dansa kaldırmış olan tüy bıyıklı ve fantezi yelekli delikanlı bir kez daha Queta'ya yaklaştı ve sıkılarak sordu: Yukarı çıkalım mı? Tamam, sen bana oda ücretini ver ve önden çık, on iki numaraydı, o gidip anahtarı alacaktı. Dans eden kalabalığın arasında kendine yol açtı, zencinin önüne geldi ve gözlerini gördü: Ateşli ve ürkektiler. Ne istiyordu, onu buraya kim göndermişti? Bakışlarını kaçırdı, sonra tekrar genç kadına baktı ve zor duyulur bir, "İyi akşamlar," dedi.

"Senyora Hortensia," diye mırıldandı, utangaç bir sesle ve gözlerini kaçırarak. "Kendisini aramanızı bekledi."

"Meşguldüm." Seni o göndermedi, yalan söylemeyi bilmiyordu, sen benim için geldin. "Ona kendisini yarın arayacağımı söyle."

Arkasını dönüp üst kata doğru yürüdü ve Ivonne'dan on iki numaranın anahtarını isterken, şimdi gideceğini ama daha sonra tekrar geleceğini düşünüyordu. Onu sokakta bekleyecekti, bir gün takip edecekti, sonunda cüret edecek ve titreyerek yaklaşacaktı. Yarım saat sonra indiğinde, sırtını dans eden çiftlere dönmüş olarak barda oturduğunu gördü. Robertito'nun renkli tebeşirlerle duvarlara çizdiği kocaman meme siluetlerine bakarak içiyordu; ışıltılı, ürkek beyaz gözleri alacakaranlıkta fıldır fıldır dönüyordu ve bira bardağını kavrayan elinin tırnakları fosforlu gibi görünüyordu. Cüret etti, diye düşündü Queta. Buna şaşırmadı, hiç umursamadı. Ama Martha umursamıştı, ortada dans ediyordu ve yanından geçerken Queta'ya homurdandı, gördün mü? Buraya artık zencileri de alıyorlar. Yelekli delikanlıyla girişte vedalaştıktan sonra bara döndüğünde Robertito zencinin birasını tazeliyordu. Bir köşeye ilişip ya da ayakta dikilerek etrafa bakınan çok sayıda tek erkek vardı ve Malvina'nın sesi artık duyulmuyordu. Pistten geçerken bir el kalçasını çimdikleyince durmaya tenezzül etmeden sadece gülümsemek-

le yetindi, ama bara varmadan önce ölgün gözlü ve kabarık kaşlı pörtlemiş bir surat yolunu kesti: Gel dans edelim.

"Senyorita benimle birlikte, beyefendi," diye geveledi zencinin boğuk sesi; lambanın hemen yanındaydı ve ondan yayılan yeşil yıldızların gölgesi omzuna düşüyordu.

"Önce ben teklif ettim," dedi adam tereddütlü bir şekilde ve karşısındaki hareketsiz uzun bedeni gözden geçirerek, "ama sorun değil, bu yüzden kavga etmeyelim."

"Ben onunla değil seninleyim," dedi Queta adamın elinden tutarak. "Hadi gel, dans edelim."

Onu piste sürüklerken, için için gülüyor ve düşünüyordu, buna cüret etmek için kaç bira içtin acaba?, ama sana göstereceğim, sen göreceksin, göreceksin. Dans ederken, müziği takip etmekten âciz partnerinin tökezlediğini hissediyordu ve ölgün gözlerin kontrol dışı bir şekilde sürekli olarak zenciyi gözlediğini görüyordu; ayakta durmaya devam eden zenciyse şimdi dikkatlice duvardaki figürlere ve kıyıda köşede durdan insanlara bakmaktaydı. Parça bitince adam devam etmek istemedi. Zenciden korkmamıştı, değil mi?, bir dans daha edebilirlerdi. Bırak, geç olmuştu, gitmesi gerekiyordu. Queta güldü, onu bıraktı ve gidip bardaki taburelerden birine oturdu ve bir saniye sonra zenci yanında bitmişti. Ona bakmadan, kafa karışıklığı yüzünden darmadağın olmuş suratını, açılan etli dudaklarını tahmin etti.

"Benim sıram geldi mi?" dedi kalın bir sesle. "Şimdi dans edebilir miyiz?"

Gözlerine büyük bir ciddiyetle bakınca hemen başını önüne eğdiğini gördü.

"Bunu Cayo Bokkafa'ya anlatırsam ne olacağını biliyor musun?" diye sordu Queta.

"Burada değil," diye kekeledi, başını kaldırmadan, yerinden kıpırdamadan. "Güneydeki bölgelere seyahate gitti."

"Ya geri döndüğünde buraya geldiğini ve benimle takılmak istediğini söylersem neler olacağını biliyor musun?" diye sabırla üsteledi Queta.

"Bilmiyorum," dedi zenci sakince. "Belki hiçbir şey yapmaz. Belki beni kovar. Ya da hapse attırır veya daha kötü şeyler yapar."

Bir saniyeliğine kafasını kaldırdı, sanki isterseniz yüzüme tükürün ama ona söylemeyin diye bana yalvarır gibi, diye düşündü Queta ve zenci hemen akabinde bakışlarını kaçırdı. O halde onu buraya deli karının gönderdiği yalan mıydı?

"Doğruydu," dedi zenci ve bir anlık bir tereddüdün ardından başı hâlâ önüne eğik bir şekilde ekledi: "Ama bana burada kalmamı söylememişti."

Queta kahkahayı patlattı ve zenci gözlerini kaldırdı: Ateşli, beyaz, umutlu, ürkektiler. Robertito yanlarına yaklaşmıştı ve dudaklarını büzerek Queta'yı sessizce sorguladı, o da bir işaretle her şeyin yolunda olduğunu belirtti.

"Eğer benimle sohbet etmek istiyorsan bir içki söylemen gerekir," dedi ve buyurdu: "Benim ki vermut olsun."

"Senyoritaya bir vermut getirin," diye tekrarladı zenci. "Ben aynısıyla devam edeceğim."

Queta, içkileri getirmeye giden Robertito'nun belli belirsiz ironik gülümsemesini yakaladı, pistin diğer ucunda, dans ettiği adamın omzunun üstünden ona içerlemeyle bakan Martha'yı fark etti ve gözlerini onunla zencinin üzerine sabitlemiş kıyı köşedeki yalnız erkeklerin uyarılmış ve kınayıcı gözbebeklerini gördü. Robertito birayı ve içinde açık çay olan kadehçiği getirdi ve giderken, ona sanki acını paylaşırım ya da ne halin varsa gör dercesine göz kırptı.

"Farkındayım," diye mırıldandı zenci, "bana karşı hiç sempati duymuyorsunuz."

"Zenci olduğun için değil, bu benim zerre kadar

umurumda değil," dedi Queta. "Esas mesele senin o iğrenç Cayo Bokkafa'nın hizmetkârı olman."

"Ben kimsenin hizmetkârı değilim," dedi zenci sakince. "Sadece onun şoförüyüm."

"Onun sağ kolu," dedi Queta. "Arabada seninle birlikte dolaşan polis mi? Sen de mi polissin?"

"Evet, Hinostroza polis," dedi zenci. "Ben sadece şoförüyüm."

"Eğer istersen Cayo Bokkafa'ya gidip kendisi için iğrenç biri dediğimi ona söyleyebilirsin," dedi Queta gülümseyerek.

"Bundan hoşlanmayacaktır," dedi yavaşça, saygılı bir nüktedanlıkla. "Don Cayo çok gururludur. Bunu ona söylemeyeceğim, siz de ona buraya geldiğimi söylemeyin, böylece ödeşelim."

Queta bir kahkaha patlattı: Bakışları ateşli, beyaz, ihtiraslı, cesaretlenmiş ama hâlâ özgüvensiz ve korkaktı. İsmi neydi? Ambrosio Pardo ve bildiği gibi o da Queta.

"Cayo Bokkafa ve Ivonne'un artık ortak oldukları doğru mu?" diye sordu Queta. "Patronun artık buranın da sahibi mi?"

"Ben nereden bileyim?" diye mırıldandı ve yumuşak bir kararlılıkla vurguladı. "O benim patronum değil, şefim."

Queta soğuk çaydan bir yudum aldı, yüzünü buruşturup kadehi çabucak yere döktü, bira bardağını kaptı ve Ambrosio'nun gözleri şaşkınlıkla ona doğru dönerken küçük bir yudum içti.

"Sana bir şey söyleyeceğim," dedi Queta. "Sıçmışım senin patronuna. Ondan korkmuyorum. Sıçmışım Cayo Bokkafa'ya."

"İshal olsan bile aklından geçirme," diye fısıldama cüretini gösterdi. "En iyisi artık Don Cayo hakkında konuşmayalım, sohbet tehlikeli noktalara doğru gidiyor."

"Hortensia delisiyle yattın mı?" diye sordu Queta ve zencinin gözlerinde aniden şiddetli bir korkunun belirdiğini gördü.

"Bunu nasıl düşünürsünüz?" diye kekeledi afallamış bir halde. "Bir daha bunun şakasını dahi yapmayın."

"O halde benimle yatmak istemeye nasıl cüret ediyorsun?" diye sordu Queta onun gözlerini yakalamaya çalışarak.

"Çünkü siz," diye kekeledi Ambrosio ama cümlesini bitiremedi; zihni karışık bir şekilde başını önüne eğdi. "Bir vermut daha alır mıydınız?"

"Cesaretini toplamak için kaç bira içtin?" diye sordu Queta eğlenerek.

"Bir sürü, hesabı çoktan kaçırdım," diye daha samimi bir sesle cevap verdiğini duydu Queta ve gülümsediğini gördü. "Sadece biralar değil, ayrıca kaptan kokteylleri de var. Dün gece de geldim ama girmedim. Bugün girdim çünkü hanımefendi bana bu görevi verdi."

"Pekâlâ," dedi Queta. "Bana bir vermut daha ısmarla ve sonra buradan git. En iyisi bir daha gelme."

Ambrosio bakışlarını Robertito'ya çevirdi: Bir vermut daha beyefendi. Queta, Robertito'nun gülmemek için kendini tuttuğunu gördü ve daha ötede, Ivonne ve Malvina işkilli bir şekilde ona bakıyorlardı.

"Zenciler iyi dans ederler, umarım sen de öylesindir," dedi Queta. "Hayatında bir kereliğine benimle dans etme zevkini tat."

Zenci onun taburedeen inmesine yardım etti. Şimdi gözlerine köpeksi ve neredeyse ağlamaklı bir minnetle bakıyordu. Ona mesafeli bir şekilde sarıldı ve vücudunu yapıştırmaya çalışmadı. Hayır, dans etmeyi bilmiyordu, ya da beceremiyordu, belli belirsiz ve ritimsiz hareket ediyordu. Queta sırtındaki parmaklarının edepli uçlarını ve ona ürkek bir dikkatle sarılan kolunu hissediyordu.

"Bana o kadar yapışma," diye espri yaparak eğlendi. "Normal insanlar gibi dans et."

Ama espriyi anlamadı ve ona biraz yaklaşacağına, bir şeyler mırıldanarak birkaç milimetre daha ayrıldı. Ne kadar ödlek, diye düşündü Queta ve ona acıdığını hissetti. Kendisi olduğu yerde dönerken, parçaya eşlik ederken, ellerini havada sallarken ve adım değiştirirken, zenci olduğu yerde keyifsizce sallanıyordu; suratında o kadar komik bir ifade vardı ki Robertito'nun tavana astığı karnaval maskelerini andırıyordu. Bara döndüler ve Queta bir vermut daha istedi.

"Buraya gelmekle aptallık yaptın," dedi Queta sevecenlikle. "Ivonne, Robertito ya da bir başkası Cayo Bokkafa'ya bunu anlatacaktır ve bu da başına iş açabilir."

"Sizce böyle bir şey olabilir mi?" diye mırıldandı zenci aptalca bir mimikle etrafına bakınarak. Sersem bu hariç her şeyi hesaplamıştı, diye düşündü Queta, herifin gecesini mahvettin.

"Hiç şüphen olmasın," dedi. "Herkesin onun adını duyunca titrediğini görmüyor musun? Artık Ivonne'un ortağı gibi göründüğünün farkında değil misin? Bu aklına gelmeyecek kadar salak mısın?"

"Sizinle yukarı çıkmak isterdim," diye kekeledi: Ateşli gözleri kurşuni yüzünde, delikleri kocaman açılmış geniş burnunun, aralık dudaklarının, parıldayan bembeyaz dişlerinin üzerinde ışıldıyorlardı ve sesine bir korku sinmişti. "Bu olabilir mi?" diye daha da korkarak sordu, "Bu kaça mal olurdu?"

"Benimle birlikte olmak için aylarca çalışman gerekir," dedi Queta gülümseyerek ve ona acımayla baktı.

"Param olursa," diye üsteledi. "Sadece bir kereliğine bile olsa. Bu olabilir mi?"

"Beş yüz *sol*'e olabilir," dedi Queta, onu inceleyerek ve adamın bakışlarının gülümseyerek aşağı inmesine ne-

den olarak. "Artı oda ücreti var, o da elli *sol*. Gördüğün gibi bu senin gücünü aşar."

Zencinin gözlerinin akları bir saniyeliğine dönüverdiler ve dudakları sımsıkı kenetlendi. Ardından kocaman elini kaldırıp barın diğer ucundaki Robertito'yu acıklı bir şekilde işaret etti: Fakat o tarifenin iki yüz *sol* olduğunu söylemişti.

"Bu diğerlerininki, benim kendi tarifem var," dedi Queta. "Ama iki yüz *sol*'ün varsa onlardan herhangi biriyle yukarıya çıkabilirsin. Sadece şu sarı kıyafetli Martha hariç. O zencilerden hoşlanmaz. Pekâlâ, hadi hesabı öde ve buradan git."

Cüzdanından birkaç tane banknot çıkarıp Robertito'ya verdiğini ve para üstünü pişman ve düşünceli bir yüz ifadesiyle aldığını gördü.

"Deli kıza kendisini arayacağımı söyle," dedi Queta dostça. "İstersen şunlardan biriyle yat, onlar iki yüz alıyorlar. Korkmana gerek yok, ben Ivonne'la konuşacağım ve Cayo Bokkafa'ya hiçbir şey söylemeyecek."

"Ben onların hiçbiriyle yatmak istemiyorum," diye mırıldandı. "Gitsem daha iyi olacak."

Girişteki küçük avluya kadar ona eşlik etti ve orada zenci birden durdu, geri döndü ve fenerin kırmızımsı ışığında, Queta onun tereddüt ettiğini, gözlerini kaldırıp indirip tekrar kaldırdığını, diliyle bir süre cebelleştikten sonra nihayet kekelemeyi başardığını gördü: Cebinde hâlâ iki yüz *sol* kalmıştı.

"Eğer böyle ısrarcı davranırsan sinirleneceğim," dedi Queta. "Hadi hemen git buradan."

"Bir öpücüğe de mi yetmez?" diye zorlukla sorarken gözleri kaymış gibiydi. "O da mı olmaz?"

Uzun kollarını sanki ağaca asılacakmış gibi salladıktan sonra elini cebine sokup içeride hızlı bir daire çizdi ve Queta oradan çıkan banknotların eline kadar inişini

gördü, ama o buruşuk paraların oraya ne zaman geldiğini ve kendi parmakları tarafından nasıl sımsıkı kavrandığını anlayamadı. Zencinin içeriye doğru bir göz attıktan sonra ağır kafasını eğdiğini gördü ve boynunda yapışkan bir vantuz hissetti. Zenci onu büyük bir arzuyla kucakladı, ama ağzından öpmeye çalışmadı ve direndiğini hisseder hissetmez bıraktı.

"Güzeldi, verdiğim paraya değdi," dediğini işitti, yüzünde güleç ve minnettar bir ifade vardı, iki beyaz kömür gözçukurlarında dans ediyordu. "Günün birinde size o beş yüz *sol*'ü getireceğim."

Kapıyı açıp çıktı ve Queta, parmaklarının arasında oynayan iki mavi banknotla, bir an için ona şaşkınlıkla bakakaldı.

Karalanıp çöp sepetine atılmış müsveddeler, diye düşünüyor, karalanıp oraya atılmış haftalar ve aylar. İşte oradaydılar, Zavalita: Sürekli tekrarlanan dedikoduları ve esprileriyle hiç değişmeyen yazılışleri, Negro-Negro'da Carlitos'la dönüp dolaşıp aynı yere varan sohbetler, gece kulüplerinin barlarına hırsız gibi yapılan ziyaretler. Carlitos ve Çinli kaç kez yakınlaşmış, kavga etmiş ve barışmışlardı? Carlitos'un sarhoşlukları ne zaman tek bir kronik sarhoşluğa dönüşmüştü? Hafızadan kayıp giden o peltemsi günlerde, o denizanası aylarda, o sıvı yıllarda tutunacak tek bir incecik ip vardı. Düşünüyor: Ana. Santiago La Maison de Santé'den taburcu olduktan bir hafta sonra buluşmuş, sinemada Columba Domínguez ile Pedro Armendáriz'in bir filmini seyretmiş ve Colmena Caddesi'ndeki bir Alman lokantasında sosis yemişlerdi; sonraki perşembe Unión Sokağı'ndaki Cream Rica'da etli fasulye yemiş ve Excélsior'da bir boğa güreşi filmi izlemişlerdi. Ondan sonrası parçalanıyor ve birbirine karışıyordu, Za-

valita, adalet sarayı civarında içilen çaylar, Exposición Parkı'nda yürüyüşler, ta ki birden, hafif puslu ve kalıcı sisli kışta, ucuz menülerden, Meksika melodramlarından ve sözcük oyunlarından oluşan o rahatlatıcı ilişki belli belirsiz bir istikrar kazanmıştı. Neptuno işte oradaydı, Zavalita: Karanlıkta dans eden meşum çiftleri, duvarlardaki fosforlu yıldızcıkları, içki ve şehvet kokusu sinmiş havasıyla uyurgezer ritimlerin loş mekânı Neptuno. Ödeyeceğin hesap için endişeleniyordun, bardağın boşalmasın diye çok yavaş içiyordun, cebindeki parayı hesaplıyordun. İlk kez orada öpüşmüşlerdi, loş ışığın, diye düşünüyor, müziğin ve karanlıkta elleşen siluetlerin itelemesiyle: Ben sana âşık oldum, Anita. Kendini seninkine doğru bırakan vücudunu hissettiğinde yaşadığın şaşkınlık, ben de sana Santiago, ağzının körpe açgözlülüğü ve seni saran arzu işte orada. Dans ederken uzun uzun öpüştüler, masada öpüşmeye devam ettiler, aynı şekilde onu evine bırakmaya giderken takside de, Ana memelerinin okşanmasına hiç itiraz etmedi. Düşünüyor, bütün gece tek bir espri yapmadı. Cansız ve yarı gizli bir aşk hikâyesi olmuştu, Zavalita. Ana bir öğle yemeğine evine gitmen için ısrar ediyordu ve sen bunu asla yapamıyordun, bir röportajın, bir toplantın oluyordu, gelecek hafta, başka bir gün. Bir akşam Carlitos onlara Armas Meydanı'ndaki Haiti'de rastladı; onları el ele ve Ana'yı Santiago'nun omzuna yaslanmış görünce yüzüne bir şaşkınlık ifadesi yerleşti. O ilk kavga olmuştu, Zavalita. Onu neden ailenle tanıştırmamıştın, neden onunkini tanımak istemiyordun, neden en yakın arkadaşına bile ondan bahsetmemiştin, benimle olmaktan utanıyor musun? La Maison de Santé'nin kapısındaydılar, hava soğuktu ve sen sıkılmış hissediyordun: Meksika melodramlarından neden o kadar hoşlandığını artık biliyorum, Ana. O arkasını döndü ve hoşça kal demeden hastaneye girdi.

O kavgadan sonraki ilk günlerde belli belirsiz bir huzursuzluk, sessiz bir nostalji hissetmişti. Peki ya aşk, Zavalita? Düşünüyor, o halde sen Aída'ya hiçbir zaman âşık olmamıştın. Yoksa yıllar önce bağırsaklarında hissettiğin o kurtçuk aşk mıydı? Düşünüyor: O halde Ana'ya hiç âşık olmadın, Zavalita. Yeniden Carlitos, Milton, Solórzano ve Norwin'le takılmaya başladı; bir gece şakayla karışık onlara Ana'yla ilişkisinden bahsetti ve yattıkları yalanını uydurdu. Daha sonra bir gün, gazeteye gitmeden önce adalet sarayı durağında inip hastaneye uğradı. Önceden planlamadan, diye düşünüyor, tesadüfen aklına gelmiş gibi. Giriş holünde, gelip giden insanların arasında, birbirlerinin ellerine bile dokunmadan, gizlice konuşarak ve göz göze bakışarak barıştılar. Ben hatalı davrandım Anita, ben hatalı davrandım Santiago, ne kadar üzüldüğümü bilemezsin Anita, ben de her gece ağladım, Santiago. Hava kararırken, sarhoşlarla dolu ve zemin karoları talaş kaplı bir ucuzcu kafede yeniden buluştular ve birbirlerinin ellerini bırakmadan dokunulmamış sütlü kahvelerin önünde saatlerce konuştular. Ama bunu ona daha önce anlatmalıydın, Santiago, ailenle aranın kötü olduğunu nereden bilecekti, ve Santiago ona yeniden üniversite, fraksiyon ve *La Crónica*'nın yanı sıra anne babası ve kardeşleriyle olan gergin ilişkisini anlatıyordu. Aída hariç, Ambrosio meselesi hariç ve Peri olayı hariç her şeyi, Zavalita. Ona hayatını neden anlatmıştın? O günden itibaren neredeyse her gün görüşmeye başlamışlar ve bir hafta ya da bir ay sonra bir gece, Las Margaritas'taki buluşma evlerinden birinde ilk kez birlikte olmuşlardı. Sırtındaki kemikler sayılabilecek denli zayıf vücudu, ürkek gözleri, utangaçlığı ve bakire olduğunu anladığındaki şaşkınlığın işte oradaydı. Seni bir daha asla oraya götürmeyecekti, Anita, seni seviyordu Anita. O günden itibaren Barranco'daki pansiyonda, haftada bir kez, Donya Lucía'nın zi-

yaretlerini yaptığı öğleden sonraları birlikte oluyorlardı. O arzulu tedirgin çarşamba sevişmeleri, Ana'nın her seferindeki suçluluk duyguları ve yatağı temizlerkenki hıçkırıkları işte oradaydı, Zavalita.

Don Fermín sabahları ve öğleden sonraları yeniden büroya gitmeye başlamıştı ve Santiago pazarları öğle yemeğini onlarla birlikte yiyordu. Senyora Zoila, Popeye ve Teté'nin nişanlarını açıklamalarına müsaade etmişti ve Santiago partiye geleceğine söz verdi. Cumartesi olacaktı, onun *La Crónica*'da izin günüydü, Ana hastanede nöbetçiydi. En güzel takımını ütületti, ayakkabılarını bizzat cilaladı, temiz gömlek giydi ve sekiz buçukta bir taksi onu Miraflores'e götürdü. İnsan sesleri ve müziğin gürültüsü bahçe duvarının üzerinden sokağa kadar geliyordu, komşu balkonlardaki önlüklü hizmetçiler evin içini görmeye çalışıyorlardı. Arabalar yolun her iki yanına da park etmiş, bazıları da kaldırıma çıkmıştı, sen duvar dibinden yürüyordun ve birden bastıran bir kararsızlıkla giriş kapısından uzaklaşmaya başlamıştın, ne zili çalmaya cesaret ediyor ne de çekip gidebiliyordun. Garaj kapısının parmaklıklarının arasından bahçenin bir tarafını görebildi: beyaz örtülü küçük bir masa, başında bekçilik yapan bir uşak, havuzun etrafında sohbet eden çiftler. Fakat büyük kısmı salonda ve yemek odasında bulunan davetlilerin siluetleri pencere tüllerinin arasından seçiliyordu. Müzik sesi ve insanların gürültüsü evin içinden dışarı taşıyordu. O teyzenin yüzünü, şu kuzenin profilini ve bazı hayaletimsi suratları tanıdı. Birden Clodomiro Amca belirdi ve tek başına gidip bahçedeki sallanan koltuğa oturdu. İşte oradaydı, eller ve dizler birleşmiş, beyaz örtülü masanın etrafında toplanmaya başlayan yüksek topuklu genç kızlara ve kravatlı delikanlılara bakıyordu. Önünden geçiyorlardı ve onlara şevkle gülümsüyordu. Orada ne yapıyordun, Clodomiro Amca? Kimsenin seni tanımadığı,

tanıyanlarınsa sevmediği bir yere neden geliyordun? Seni hor görmelerine rağmen, diye düşünüyor, aileden görünmek, bir ailen olduğunu göstermek için mi? Düşünüyor: Her şeye rağmen aileyi önemsiyor muydun? Seni sevmeyen aileyi seviyor muydun? Yoksa yalnızlık hor görülmeden bile daha mı kötüydü, amca? Artık eve girmeme kararını vermişti, ama oradan gitmiyordu. Kapıda bir araba durdu ve içinden iki genç kızın saçlarını tutarak indiklerini gördü; sürücünün park edip gelmesini beklediler. Evet, onu tanıyordun, diye düşünüyor: Tony, alnının üzerinde aynı küçük dansçı perçemi, aynı papağan gülüşü. Üçü gülüşerek eve girdiler ve orada sana güldüklerine dair saçma sapan izlenimin, Zavalita. Orada aniden vahşice bastıran o Ana'yı görme arzuların. Köşedeki dükkândan Teté'yi telefonla arayıp *La Crónica*'dan çıkamadığını söyledi: Yarın bir ara uğrayacaktı ve Popeye'yi benim için kutla, Teté. Aman süper bilge, ne kadar cıvık birisin, böyle bir rezilliği onlara nasıl yapabiliyordun. Ana'ya telefon edip onu görmeye gitti ve La Maison de Santé'nin kapısında bir süre sohbet ettiler.

Birkaç gün sonra Ana onu titrek bir sesle *La Crónica*'dan aradı: Ona kötü bir haber vermesi gerekiyordu, Santiago. Onu ucuzcu kafede bekledi ve üniformasının üzerine giydiği mantosuyla neredeyse boğulacak gibi üzgün bir suratla geldiğini gördü: Ica'ya gidiyoruz, sevgilim. Babası bir toplu eğitim kurumuna müdür olarak atanmıştı, o da belki oradaki İşçi Hastanesi'nde çalışırdı. Bu sana o kadar da vahim bir durum olarak görünmemişti, Zavalita ve onu teselli ediyordun: Her hafta onu görmeye gidecektin, o da gelebilirdi, Ica çok yakındı.

Ambrosio, Morales Taşımacılık Şirketi'nde şoför olarak çalıştığı ilk gün, Tingo María'ya gitmeden önce,

Amalia ve Amalita Hortensia'yı her tarafı boya yamalarıyla kaplı, çamurlukları ve tamponları çukurlarda uçup gitmesinler diye iplerle bağlanmış mavi külüstür kamyonetle Pucallpa'nın engebeli sokaklarında sarsıla sarsıla gezdirmişti.

"Burada kullandığım arabalarla kıyaslandığında oturup ağlanacak bir şeydi," diyor Ambrosio. "Buna rağmen, Dağın Şimşeği'nin direksiyonunu salladığım aylar mutluluk içinde geçti, küçükbey."

Dağın Şimşeği tahta banklarla donatılmıştı ve iyice sıkışık oturunca on iki yolcu alıyordu. İlk haftaların tembel hayatı o günden sonra aktif bir gündelik yaşama dönüşmüştü: Amalia onun yol azığını hazırlayıp külüstürün torpido gözüne yerleştiriyordu ve Ambrosio üzerinde gömleği, siperlikli şapkası, eski püskü pantolonu ve lastik terlikleriyle sabah sekizde Tingo María'ya doğru yola çıkıyordu. Ambrosio'nun yolculuklara başlamasıyla birlikte, Amalia onca yıl sonra, evinin duvarına asması için ona dinî tasvirler hediye eden ve pazar ayinine sürükleyen Donya Lupe'nin itelemesiyle dini hatırlamaya başlamıştı. Eğer yolu sel basmazsa ve külüstür bir arıza çıkarmazsa, Ambrosio Tingo María'ya akşam altıda varıyordu; Morales Taşımacılık Şirketi'nin ofisinde, tezgâhın altındaki bir döşekte uyuyor ve ertesi sabah sekizde Pucallpa'ya dönmek üzere yola çıkıyordu. Ama bu saatler nadiren gerçekleşiyordu, çoğu zaman bir arıza yüzünden yolda kalıyordu ve bir günü bulan yolculuklar oluyordu. Motor yorgundu, Amalia, sürekli olarak durup güç toplamasını beklemek gerekiyordu. Eve tepeden tırnağa toz toprak içinde ve yorgunluktan ölecek halde geliyordu. Yatağa devriliyor ve Amalia yemeği hazırlarken o, bir kolunu yastık olarak kullanıp bir yorgunluk sigarası içerken arızaları tamir etmek için sergilediği becerileri, taşıdığı yolcuları ve Don Hilario'ya vereceği hesapları anlatıyordu. Ve

onu en çok eğlendiren de, Amalia, Pantaleón'la girdikleri iddialardı. O iddialar sayesinde yol biraz daha çekilir hale geliyordu, ama yolcular da korkudan altlarına ediyorlardı. Pantaleón, Morales Taşımacılık Şirketi'nin rakibi olan Pucallpa Taşımacılık Şirketi'ne ait Yolların Süpermeni adındaki külüstürü kullanıyordu. Aynı saatte yola çıkıyor ve yarış yapıyorlardı, ama bu yarış sadece bahse konu olan yarım *libra*'yı kazanmak için değil, ondan daha önemlisi, bir köyden diğerine, bir çiftlikten diğerine yol kenarında bekleyen yolcuları rakipten önce toplamak içindi.

"Yani bilet satın almamış yolcuları," demişti Amalia'ya, "yani Morales Taşımacılık Şirketi'nin değil Ambrosio Pardo Taşımacılık'ın yolcularını."

"Ya Don Hilario günün birinde bunu fark ederse ne olacak?" diye sormuştu Amalia ona.

"Patronlar işlerin nasıl yürüdüğünü biliyorlar," diye Pantaleón ona durumu açıklamıştı, Amalia. "Bunu görmezden geliyorlar çünkü intikamlarını bize sefalet ücretleri ödeyerek alıyorlar. Hırsızı soyan hırsız meselesi, kardeşim, ne demek istediğimi anlıyorsun."

Pantaleón Tingo María'da kendine dul bir sevgili bulmuştu; kadın onun evli ve üç çocuk babası olduğunu bilmiyordu, ama bazen dul kadının evine gitmiyor ve Ambrosio'yla birlikte La Luz del Día adındaki ucuz lokantaya geliyordu; bazen de, yemeğin ardından vizite ücreti üç sol olan bir iskeletler kerhanesine gidiyordu. Ambrosio ona arkadaş olarak eşlik ediyordu, o kadınların Pantaleón'un hoşuna gitmesini anlayamıyordu, ona üstüne para verseler onlardan biriyle birlikte olamazdı. Gerçekten mi, Ambrosio? Gerçekten, Amalia: güdük, koca göbekli, gudubet şeyler. Ayrıca o kadar yorgun varıyordu ki, seni aldatmak istesem de vücudum buna dayanmazdı, Amalia.

Amalia ilk günlerde Araf Tabutları'nı gözetleme işi-

ni çok ciddiye almıştı. Sahip değiştiren cenaze levazımatçısında değişen hiçbir şey olmamıştı. Don Hilario oraya hiç uğramıyordu, eski eleman, bütün gününü verandada oturup hastanenin ve morgun çatısında güneşlenen akbabaları sersemce seyrederek geçiren marazlı suratlı delikanlı çalışmaya devam ediyordu. Tek bir odadan oluşan levazımatçı, çoğunluğu küçük ve beyaz olan tabutlarla ağzına kadar doluydu. Bunların tamamına yakını kaba saba, pütürlü, kalitesiz şeylerdi; aralarında sadece bir-iki tanesi zımparalı ve cilalıydı. İlk hafta bir tane tabut satılmıştı. Yalınayak, ceketsiz ama siyah bir kravatı ve kederli suratı olan bir adam Araf Tabutları'na girmiş ve çok geçmeden sırtında küçük bir tabutla çıkmıştı. Amalia'nın önünden geçerken genç kadın istavroz çıkarmıştı. İkinci hafta hiçbir satış olmamıştı; üçüncü hafta biri çocuk diğeri yetişkin için olmak üzere iki tabut satıldı. Bu çok iyi bir iş gibi görünmüyor, Amalia, diye endişelenmeye başlamıştı Ambrosio.

Bir ayın sonunda Amalia gözetleme işini savsaklamaya başlamıştı. Hayatını kollarında Amalita Hortensia'yla birlikte kulübenin kapısında geçirecek değildi, özellikle de o kadar nadiren tabut satılırken. Donya Lupe'yle arkadaş olmuşlardı, saatlerce sohbet ediyor, öğle ve akşam yemeklerini birlikte yiyor, şehir meydanına, Comercio Sokağı'na ve liman civarına dolaşmaya gidiyorlardı. Havanın çok sıcak olduğu günlerde nehre inip gecelikleriyle suya giriyor ve ardından da Wong Dondurmacısı'ndan *raspadilla* alıyorlardı. Ambrosio pazarları çalışmıyordu; geç saate kadar uyuyor ve öğle yemeğini yedikten sonra Pantaleón'la birlikte Yarinacocha yolundaki stadyumda futbol maçı izlemeye gidiyordu. Akşam sinemaya giderken Amalita Hortensia'yı Senyora Lupe'ye bırakıyorlardı. Artık mahallede tanınıyorlardı, insanlar onlar geçerken selam veriyorlardı. Donya Lupe barakaya kendi eviy-

miş gibi girip çıkıyordu; bir keresinde Ambrosio'yu bahçede üzerine kovayla su dökerek yıkanırken çıplak görmüştü ve bu Amalia'yı çok güldürmüştü. Onlar da Donya Lupe'nin evine istedikleri gibi girip çıkıyor, istediklerini ödünç alıyorlardı. Donya Lupe'nin kocası Pucallpa'ya geldiğinde akşamları serinlikten istifade etmek için onlarla birlikte sokakta oturuyordu. İhtiyar, ağzını sadece küçük çiftliği ve Tarım-Hayvancılık Bankası'na olan borçları hakkında konuşmak için açıyordu.

"Sanırım artık mutluyum," demişti Amalia bir gün Ambrosio'ya. "Artık buraya alıştım. Sen de ilk günlerdeki kadar antipatik görünmüyorsun."

"Alıştığın belli oluyor," diye cevap vermişti Ambrosio. "Yalınayak ve elinde şemsiyeyle dolaşıyorsun, artık tam bir dağlı oldun. Evet, ben de hayatımdan memnunum."

"Mutluyum çünkü artık Lima çok az aklıma geliyor," demişti Amalia. "Artık hanımefendi rüyalarıma neredeyse hiç girmiyor, aynı şekilde polisleri de hiç düşünmediğimi söyleyebilirim."

"Buraya ilk geldiğinde o adamla nasıl birlikte yaşayabiliyor diye düşünmüştüm," demişti bir gün Donya Lupe. "Ama şimdi sana onu bulduğun için çok şanslı olduğunu söylüyorum. Bütün komşu kadınlar –zenci menci– onun kocaları olmasını isterlerdi."

Amalia gülmüştü: Bu doğruydu, ona karşı çok iyi, Lima'dakinden çok daha iyi davranıyor, hatta Amalita Hortensia'ya karşı bile sevgisini gösteriyordu. Son zamanlarda ruh hali de düzelmiş, neşeli birine dönüşmüştü ve Pucallpa'ya geldiklerinden beri onunla hiç kavga etmemişti.

"Mutluyduk ama bu mutluluk uzun sürmedi," diyor Ambrosio. "Sorunlar para meselesinden baş gösterdi, küçükbey."

Ambrosio biletsiz yolculardan Don Hilario'nun haberi olmadan çıkardığı ekstralar sayesinde ay sonunu ko-

layca getirebileceklerini sanmıştı. Ama düşündüğü gibi olmadı: Birincisi yolcu sayısı çok düşüktü ve ikincisi de Don Hilario'nun aklına tamir masraflarını şirket ve şoförün yarı yarıya ödemeleri fikri gelmişti. Don Hilario delirmişti, Amalia, eğer bunu kabul ederse maaşından geriye hiçbir şey kalmayacaktı. Bu konuyu tartışmış ve Ambrosio'nun tamiratların yüzde onunu ödemesi konusunda anlaşmışlardı. Fakat ikinci ay Don Hilario ondan yüzde on beş kesmişti ve stepne çalınınca yenisini Ambrosio'nun ödemesini istemişti. Bu ne gaddarlık, Don Hilario, böyle bir şey olabilir mi? Don Hilario gözlerinin içine bakmıştı: Fazla uzatmasa iyi ederdi, bunun altından birçok şey çıkabilirdi, ona haber vermeden cebe indirdiği paralar ne olacaktı? Ambrosio ne diyeceğini bilemeden kalakalmıştı, ama Don Hilario ona elini uzatmıştı: Yeniden dosttular. Ay sonunu veresiyeler ve bizzat Don Hilario'nun homurdanarak verdiği avanslarla getirmeye başlamışlardı. Pantaleón onların maddi sıkıntı içinde olduklarını görünce ona tavsiyede bulunmuştu: Öncelikle kira ödemekten kurtulun, bizim gecekondu mahallesine gelin ve benimkinin hemen yanına bir baraka inşa edin.

"Olmaz, Amalia," demişti Ambrosio. "Ben yolculuktayken orada tek başına kalmanı istemiyorum, gecekondu mahallelerinde o kadar çok serseri var ki. Ayrıca oradan Araf Tabutları'nı gözleyemezsin."

IV

"Kadınların bilgeliği," dedi Carlitos. "Eğer Ana bunu düşünmüş olsaydı işin içinden bu kadar iyi çıkamazdı. Ama hiç düşünmedi, kadınlar asla bir şey tasarlamazlar. Kendilerini içgüdülerinin kılavuzluğuna bırakır ve asla çuvallamazlar, Zavalita."

Ana, Ica'ya taşındıktan sonra yeniden nükseden o iyi huylu, kesintili huzursuzluk, dolmuşlarda pazar gününe ne kadar kaldığını hesaplarken seni gafil avlayan o tatlı tedirginlik miydi, Zavalita? Aile evindeki öğle yemeklerini cumartesiye çekmek zorunda kaldı. Pazarları onu pansiyondan almaya gelen bir dolmuşla erkenden yola çıkıyor, bütün yolculuk boyunca uyuyor, orada hava kararana kadar Ana'yla kalıyor ve geri dönüyordu. O haftalık yolculuklar seni iflasa sürüklüyordu, diye düşünüyor, Negro-Negro'daki biraları artık her zaman Carlitos ısmarlıyordu. Aşk bu muydu, Zavalita?

"Sen bilirsin, sen bilirsin," dedi Carlitos. "Siz ikiniz bilirsiniz, Zavalita."

Ana'nın anne babasını en sonunda tanımıştı. Baba, hayatını devlet liselerinde tarih ve İspanyolca derslerine girerek geçirmiş olan şişman ve geveze bir Huancayo'lu, annesi ise aşırı derecede sevimli bir melezdi. Evleri toplu eğitim kurumunun yıkık dökük avlularına komşuydu;

onu coşkulu ve muntazam bir misafirperverlikle ağırlıyorlardı. Pazarları seni maruz bıraktıkları o bitmez tükenmez öğle yemekleri işte oradaydı; tabaklar defilesinin saat kaçta biteceğini düşünürken Ana'yla birbirlerine gönderdikleri sıkıntılı bakışlar işte oradaydı. Yemek faslı bitince Ana'yla birlikte dümdüz ve her zaman güneşli sokaklarda dolaşmaya çıkıyor, birbirlerini okşamak için bir sinemaya giriyor, meydanda bir meşrubat içiyor, ardından sohbet etmek ve kutsal objelerle dolu küçük bir odada aceleyle öpüşmek için eve dönüyorlardı. Bazen Ana hafta sonunu geçirmek için akrabalarının yanına geliyordu ve şehir merkezindeki küçük otellerin birinde birkaç saat birlikte olabiliyorlardı.

"Benden nasihat istemediğini biliyorum," dedi Carlitos. "İşte bu yüzden sana nasihat etmiyorum."

Ana'nın Lima'ya o hızlı gelişlerinin birinde, hava kararmak üzereyken, Roxy Sineması'nın girişinde buluştuklarında olmuştu. Dudaklarını ısırıyordu, diye düşünüyor, burnu titriyordu, gözlerinde korku vardı, kekeliyordu: Senin her zaman dikkat ettiğini biliyorum sevgilim, ben de her zaman dikkat ettim sevgilim, ama neden böyle olmuştu bilmiyordu. Santiago onun kolunu tuttu ve sinema yerine bir kafeye gittiler. Sakince sohbet ettiler ve Ana onu doğuramayacağını kabul etti. Ama gözlerinden yaşlar döküldü, anne babasından ne kadar korktuğundan uzun uzun bahsetti ve ayrıldıklarında çok kederli görünüyordu.

"Senden nasihat istemiyorum çünkü onun ne olacağını zaten biliyorum," dedi Santiago. "Evlenme diyeceksin."

İki gün içinde Carlitos bir kadının adresini bulmuştu ve Santiago, Barrios Altos semtindeki yıkık dökük tuğla bir eve onu görmeye gitti. İri yapılı, pasaklı, güvenilmez bir kadındı ve onu kabaca uğurladı: Delikanlı bü-

yük yanılgı içindeydi, o suç olan şeyler yapmıyordu. Sinir bozucu koşturmacalar, ağızda kötü bir tat, sürekli bir tedirginlik, Carlitos'la ateşli sohbetler ve pansiyonda uyku tutmayan şafaklarla geçen bir hafta olmuştu: Hemşireydi, onca ebe, onca doktor tanıyordu, istese hallederdi, bu sana kurduğu bir tuzaktı. En sonunda Norwin az müşterili bir doktor bulmuştu ve adam sinsice bahanelerin ardından kabul etti. Bin beş yüz *sol* istiyordu ve Santiago, Carlitos ve Norwin'in bunu aralarında denkleştirmeleri üç gün sürmüştü. Ana'ya telefon açtı: O iş tamamdı, her şey ayarlanmıştı, mümkün olduğunca çabuk Lima'ya gelmeliydi. Sesinin tonundan suçu ona attığını, diye düşünüyor, onu affetmediğini hissettiriyordun.

"Evet, nasihatım o olacaktı, ama sırf bencillikten," dedi Carlitos. "Senden ziyade kendim için. O zaman dertlerini bana anlatan, batakhanelerde benimle birlikte sabahlayan birinden mahrum kalacağım. Sen bilirsin, Zavalita."

Perşembe günü Ica'dan gelen birisi Barranco'daki pansiyona Ana'nın mektubunu bıraktı: Artık rahat uyuyabilirsin, sevgilim. Aşırı duygusallıkta boğulmuş derin bir üzüntü, diye düşünüyor, bir doktoru ikna etmiş ve mesele hallolmuştu, Meksika filmleri, her şey çok acılı ve çok üzücü, şimdi yataktaydı ve annemle babamın anlamamaları için bin tane yalan uydurmam gerekti, ama imla hatalarına varasıya seni o kadar duygulandırmıştı ki, Zavalita. Düşünüyor: Bütün o ıstırabının ortasında onu en çok mutlu eden şey, seni çok büyük bir endişeden kurtarmış olmamdı, sevgilim. Onu gerçekten sevmediğini, onunla sadece gönül eğlendirdiğini anlamıştı, bu düşünceye tahammül edemiyordu çünkü o seni seviyordu, seni bir daha asla görmeyecekti, zaman seni unutmasına yardımcı olacaktı. O cuma ve cumartesi kendini hafiflemiş hissetmiştin ama mutlu değildin, Zavalita, ge-

celeriyse sıra sakin bir vicdan azabının eşlik ettiği huzursuzluğa geliyordu. O kurtçuk değildi, diye düşünüyor, bıçaklar değildi. Pazar sabahı Ica dolmuşunda yol boyu gözünü kırpmamıştı.

"Mektubu aldığın anda buna karar vermiştin mazoşist herif," dedi Carlitos.

Meydandan eve o kadar hızlı yürüdü ki oraya vardığında nefes nefese kalmıştı. Kapıyı annesi, kırpışan ve hazin gözlerle açtı: Anita hastaydı, korkunç sancıları vardı, onları o kadar korkutmuştu ki. Onu salona aldı ve anne geri gelip ona odaya çıkabileceğini söyleyene kadar bir hayli zaman geçti. Onu sarı pijamasının içinde, diye düşünüyor, solgun bir halde ve odaya girdiği sırada aceleyle saçını düzeltirken görünce hissettiği o şefkat girdabı. Tarağı ve aynayı bıraktı, ağlamaya başladı.

"Mektubu aldığımda değil, orada onun odasında," dedi Santiago. "Annesini çağırdık, ona haber verdik ve nişanı üçümüz aramızda sütlü kahve içip rulo pasta yiyerek kutladık."

Ica'da evleneceklerdi, kimseyi davet etmeyecek ve tören falan da yapmayacaklardı; ardından Lima'ya gelecek ve ucuz bir daire kiralayana kadar pansiyonda kalacaklardı. Belki Ana bir hastanede iş bulurdu, o zaman ikisinin maaşıyla geçinip giderlerdi: Orada mı, Zavalita?

"Senin için Lima gazeteciliğinde çığır açacak bir bekârlığa veda partisi düzenleyeceğiz," dedi Norwin.

Makyaj yapmak için Malvina'nın odasına çıktı, sonra indi ve küçük salonun yanından geçerken öfkeden kudurmuş Martha'yla karşılaştı: Artık her önüne gelen buraya giriyordu, burası tam bir gübreliğe döndü. Parasını ödeyebilen buraya girer, diyordu Flora, Ivonne moruğuna sor göreceksin, Martha. Barın kapısından bakan Que-

ta onu ilk seferindeki gibi arkadan gördü; bir taburede oturuyordu, üzerinde koyu renk bir takım elbise vardı, kıvırcık saçları parlıyordu ve dirseklerini bara dayamıştı. Robertito ona bir bira veriyordu. Saat dokuzu geçmesine rağmen ilk müşteri oydu ve plağın yanında sohbet eden ve onun farkında değilmiş gibi yapan dört kadın vardı. Bara doğru yaklaşırken onu orada görmekten rahatsız olup olmadığını henüz bilmiyordu.

"Beyefendi seni soruyordu," dedi Robertito alaycı bir tebessümle. "Ona seni bulmasının mucize olduğunu söyledim, Quetita."

Robertito kedi gibi barın diğer ucuna süzülmüştü ve Quetita dönüp ona baktı. Ne ateşli, ne korkmuş, ne de köpek gibi; daha ziyade sabırsızdı. Ağzı kapalıydı ve içi içine sığmıyormuş gibi davranıyordu; yüz ifadesi ne itaatkâr ne de saygılıydı, hatta cana yakın bile değildi, sadece hararetliydi.

"Demek hayata geri döndün," dedi Queta. "Seni bir daha buralarda göreceğimi sanmıyordum."

"Para cüzdanımda," diye mırıldandı çabucak. "Çıkalım mı?"

"Cüzdanında mı?" Queta gülümsemeye başladı, ama o ciddiyetini koruyordu ve sımsıkı birleştirdiği çene kemikleri titriyordu. "Baksana senin derdin ne?"

"Birkaç ayda tarifeler mi değişti?" diye ironi barındırmayan bir tonda, ortaya sorar gibi ve yine aceleci bir şekilde sordu. "Şimdi kaça çıktı?"

"Bugün aksiliğin üstünde," dedi bu haline ve onda gördüğü değişimlere sinirlenmemesine şaşıran Queta. Takım elbisenin içine beyaz bir gömlek ve düğmeli bir hırka giyip kırmızı bir kravat takmıştı; yanakları ve çenesi barın üzerinde hareketsiz duran ellerinden daha açık renkti. "Bu tavırlar da ne böyle? Görüşmeyeli sana neler oldu?"

"Benimle yukarı çıkıp çıkmayacağınızı merak ediyorum," derken şimdi sesinde ölümcül bir sakinlik vardı. Fakat gözlerinde o vahşi telaş devam ediyordu. "Eğer evetse hadi çıkalım, yok hayırsa ben çekip gideyim."

Bu kadar kısa bir zamanda onu böylesine değiştiren neydi? Zira mesela daha şişman ya da daha zayıf olması değil, küstah birine dönüşmüş olmasıydı. Sanki öfkeli gibi diye düşündü Queta, ama bu öfke bana ya da başka birisine değil, bizzat kendine karşı.

"Yoksa korktun mu?" dedi alaycı bir tonda. "Artık Cayo Bokkafa'nın hizmetkârı değilsin, buraya canın ne zaman isterse gelebilirsin. Yoksa Altın Top sana geceleri çıkmayı yasakladı mı?"

Öfkeye kapılmadı, efkârlanmadı. Sadece bir kez gözünü kırpıştırdı ve cevap vermeden önce birkaç saniye sakince düşünüp sözcükleri aradı.

"Anlaşılan boşuna gelmişim, en iyisi ben gideyim," dedi nihayet, genç kadının gözlerinin içine korkmadan bakarak. "Bana hemen şimdi söyleyin."

"Bana bir içki ısmarla," dedi Queta bir tabureye çöküp sırtını duvara dayarken, zira sinirlenmeye başlamıştı. "Bir viski söyleyebilirim, değil mi?"

"Ne isterseniz söyleyebilirsiniz, ama yukarıda," dedi yumuşak bir tonda ama büyük bir ciddiyetle. "Yukarı çıkacak mıyız yoksa gitmemi mi istersiniz?"

"Altın Top'un yanında kötü huylar edinmişsin," dedi Queta sertçe.

"Bu hayır anlamına mı geliyor?" diye mırıldandı tabureden kalkarak. "O halde size iyi akşamlar."

Ama tam dönüp gitmek üzereyken Queta'nın eli onu durdurdu. Genç kadın onun hareketsizleştiğini, geri döndüğünü ve aceleci gözleriyle sessizce kendisine baktığını gördü. Neden?, diye düşündü şaşkın ve öfkeli bir şekilde, meraktan mıydı, yoksa sebep?.. Bir heykel gibi

bekliyordu. Beş yüz, artı oda için altmış ve tek bir sefer için, Queta kendi sesini duyuyor ve zor tanıyordu, yoksa sebep?, anlamış mıydı? Ve o, kafasını hafifçe sallıyordu: Anlamıştı. Ondan odanın parasını istedi, yukarı çıkmasını ve on iki numarada kendisini beklemesini söyledi ve o merdivende gözden kaybolur kaybolmaz ortaya çıkan Robertito elinde tuttuğu anahtarı, köse suratını kaplayan hınzır, acı tatlı bir gülümsemeyle bara vurarak tıngırdatmaktaydı. Queta parayı avucuna bıraktı.

"Vay canına, Quetita, gözlerime inanmıyorum," dedi sözcüklerin üstüne basa basa ve büyük bir zevkle gözlerini kısarak. "Demek esmer adamla ilgileneceksin."

"Ver şu anahtarı," dedi Queta. "Ve sakın bana bir şey söyleme, ibne herif, seni duymadığımı biliyorsun."

"Bermúdez ailesiyle bir araya gelmeye başladığından beri ne kadar saldırgan birine dönüştün sen," dedi Robertito gülerek. "Buraya nadiren geliyorsun ve geldiğinde hepimize köpek muamelesi yapıyorsun, Quetita."

Queta anahtarı elinden söküp aldı. Merdivenin ortasında katıla katıla gülerek inen Malvina'yla karşılaştı: Oradaki geçen seneki zenci değil miydi, Queta? Aynı zamanda yukarıyı işaret ediyordu ve birden gözleri ışıldadı, ah, senin için mi gelmiş?, ve ellerini çırptı. Peki ama suratın neden böyle asık, Quetita?

"Şu Robertito pisliği yüzünden," dedi Queta. "Onun küstahlıklarına artık tahammül edemiyorum."

"Kıskançlığından olmalı, sen onu umursama," dedi Malvina gülerek. "Artık herkes seni kıskanıyor, Quetita. Böylesi senin için daha iyi, tatlım."

Onu on iki numaranın kapısında bekliyordu. Queta kapıyı açtı ve o girip yatağın köşesine oturdu. Kapıyı arkadan kilitledi, lavabonun bulunduğu bölüme geçti, perdeyi çekti, ışığı yaktı ve kafasını odaya doğru uzattı. Onun orada pörtlek ampullü lambanın ışığı altında kımıldama-

dan, ciddi bir şekilde oturduğunu ve kara teninin pembe yatak örtüsüyle tezat oluşturduğunu gördü.

"Gelip giysilerini çıkarmamı mı bekliyorsun?" dedi ters bir şekilde. "Buraya gel de seni yıkayayım."

Ayağa kalktığını ve bakışlarını üzerinden ayırmadan yaklaştığını gördü. Gözlerindeki özgüven ve telaş kaybolmuş, onların yerini ilk seferki uysallık almıştı. Genç kadının önüne gelince, sanki çok temel bir şeyi unutmuşçasına elini hızlı ve neredeyse dalgın bir hareketle cebine götürdü. Ağır ve biraz utangaç bir elin tuttuğu banknotları ona doğru uzattı, peşin ödeniyordu, değil mi?, sanki kötü haberler veren bir mektubu ona uzatıyormuş gibi: Para tamdı, isterse sayabilirdi.

"Gördüğün gibi bu kapris sana pahalıya mal oldu," dedi Queta ve ardından omuz silkti. "Neticede ne yaptığını bilecek yaştasın. Hadi çıkar pantolonunu ve seni yıkamama izin ver."

Birkaç saniyeliğine bir kararsızlık yaşıyormuş gibi gözüktü. Sıkıntısını ele veren bir tedbirlilikle bir sandalyeye doğru yürüdü; lavabonun oradan bakan Queta oturduğunu, ayakkabılarını, ceketini, hırkasını, pantolonunu çıkardığını ve onları aşırı yavaş bir biçimde katladığını gördü. Sonra kravatını çıkardı ve biraz öncekinin aynı ihtiyatla, beyaz gömleğin altında ritmik hareket eden uzun, gergin bacaklarla yürüyerek ona doğru geldi. Genç kadının yanına varınca külotunu indirdi ve onu bir an için elinde tuttuktan sonra sandalyeye doğru fırlattı ama tutturamadı. Queta aletini sıkıca tutup sabunlarken ve daha sonra durularken genç kadına dokunmaya çalışmadı. Queta onun kaskatı bir şekilde yanında duruşunu, kalçasının sürtünüşünü, derin ve düzenli nefes alışını hissediyordu. Kurulanması için tuvalet kâğıdını uzattı ve zenci bu işi çok büyük bir titizlikle, sanki zaman kazanmak istermişçesine ağırdan alarak yaptı.

"Şimdi sıra bende," dedi Queta. "Oraya git ve beni bekle."

Başıyla onaylarken, Queta genç adamın gözlerinde ketum bir durgunluk, anlık bir utangaçlık gördü. Perdeyi kapattı ve lavabonun sıcak suyla dolmasını beklerken ahşap zemin üzerindeki telaşsız uzun adımlarını ve üzerine uzandığı sırada yatağın çıkardığı gıcırtıyı işitti. Bok herif bana melankolisini bulaştırdı, diye düşündü. Yıkandı, kurulandı, odaya girdi ve yatağın yanından geçerken onu üzerinde hâlâ gömlekle, kollarını gözlerinin üzerinde çapraz kavuşturmuş olarak ışık huzmesinin altında yarısı çıplak vücuduyla sırtüstü yatarken görünce bir ameliyathaneyi, bisturiyi bekleyen bir bedeni düşündü. Eteğini ve bluzunu çıkarıp ayağında ayakkabılarla yatağa yaklaştı; adam kımıldamadan yatmaya devam ediyordu. Karnına baktı: Siyahlığı koyu teninin üzerinde zor fark edilen kıl öbeğinin altında, küçük ve pörsük cinsel organı, deminki suyun parıltısıyla, bacaklarının arasında yatıyordu. Işığı söndürmeye gitti. Sonra geri gelip yanına uzandı.

"Yukarı çıkmak için, olmayan parayı bana ödemek için onca acele," dedi onun hiçbir hareket yapmadığını görünce. "Bunun için miydi?"

"Sorun bana kötü davranmanız," dedi kalın ve ödlekleşmiş sesiyle. "Gizleme ihtiyacı bile duymuyorsunuz. Ben bir hayvan değilim, benim bir gururum var."

"Hadi gömleğini çıkar ve saçmalamayı bırak," dedi Queta. "Senden tiksindiğimi mi sanıyorsun? Seninle ya da Roma kralıyla, ikisi de benim için aynı şey, zenci çocuk."

Onun doğrulduğunu hissetti, itaatkâr hareketlerini tahmin etti, camdan içeri süzülen zayıf ışığın görünür kıldığı sandalyeye doğru fırlattığı gömleğin beyaz kolunu gördü. Çıplak vücut yeniden yanına devrildi. Daha heyecanlı nefes alışını dinledi, arzusunu kokladı, kendisine

dokunduğunu hissetti. Sırtüstü yattı, kollarını açtı ve bir an sonra zencinin ezici ve terli bedenini üzerinde hissetti. Kulağının yanında heyecanla nefes alıyordu, ıslak elleri teninin üzerinde dolaşıyordu ve cinsel organının usulca içine girdiğini hissetti. Sutyenini çıkarmaya çalışıyordu ve hafif yan yatarak ona yardım etti. Islak ağzını boynunda ve omuzlarında dolaştırırken hızlı hızlı nefes aldığını ve üzerinde hareketlendiğini hissediyordu; onu bacaklarıyla sarmaladı ve terleyen sırtını, kabalarını sıvazladı. Ağzından öpmesine izin verdi ama dişlerini sımsıkı kapalı tuttu. Zencinin birkaç kesik kesik inlemeyle geldiğini anlayınca, onu üzerinden itti ve ölü bir adam gibi yan tarafa yuvarlandığını hissetti. Ayakkabılarını karanlıkta giydi, lavaboya gitti ve odaya geri dönüp ışığı yaktığında onun yeniden kollarını yüzünün üzerinde çapraz kavuşturmuş halde sırtüstü yattığını gördü.

"Uzun zamandan beri bunun hayaliyle yaşıyordum," dediğini duyduğunda sutyenini giymekteydi.

"Şimdi beş yüz *sol* evlat acısı gibi içine oturmaya başlayacak," dedi Queta.

"İçime oturmak mı?" dedi gülerek ve hâlâ kollarının arkasında gizlenmiş olarak. "Bundan daha güzel bir şekilde harcanmış para asla olmamıştır."

Eteğini giyerken onun tekrar güldüğünü işitti ve gülüşünün içtenliğine şaşırdı.

"Sana gerçekten kötü mü davrandım?" diye sordu Queta. "Mesele sen değildin, Robertito'ydu. Sürekli olarak sinirlerimi bozuyor."

"Burada biraz daha yatarak bir sigara içebilir miyim?" diye sordu. "Yoksa hemen gitmem mi gerekiyor?"

"İstersen üç tane bile içebilirsin," dedi Queta. "Ama önce git yıkan."

Tarihe geçecek bir bekârlığa veda partisi: Öğlende, sadece Carlitos, Norwin, Solórzano, Periquito, Milton ve Darío'nun katılacağı Rinconcito Cajamarquino'da geleneksel bir öğle yemeğiyle başlayacak, öğleden sonra farklı barlarda devam edecek ve akşam yedide gece kelebekleri ve başka gazetelerden meslektaşlarla Çinlinin dairesinde (o sıralar Carlitos'la barışıktılar) küçük bir kokteyl olacaktı; Carlitos, Norwin ve Santiago, sadece üçü, geceye son noktayı kerhanede koyacaklardı. Ancak bekârlığa veda partisi için belirlenen günün arifesinde, hava kararırken, Carlos ve Santiago *La Crónica*'nın kantininde bir şeyler yedikten sonra yazıişlerine dönmüşlerdi ki Becerrita'nın çaresizce bir, "Kahretsin!" haykırışında sonra masasının üzerine devrildiğini gördüler. İşte orada, neredeyse kare görünümlü tıknaz vücut bir anda çökmüştü ve redaktörler hemen yardıma koşmuşlardı. Kaldırdıklarında suratı sonsuz bir keyifsizlik ifadesiyle buruşmuş ve rengi mosmor olmuştu. Yüzüne alkol serptiler, kravatını gevşettiler ve biraz yellendirdiler. Nefes almakta zorlanıyordu, kendinde değildi ve kesik kesik bir hırıltı çıkarıyordu. Arispe ve suç haberlerinden iki redaktör onu kamyonetle hastaneye götürdüler; birkaç saat sonra beyin kanamasından öldüğünü haber vermek için telefon ettiler. Siyah matem çerçevesi içinde çıkan ölüm ilanı metnini Arispe kaleme aldı: "Ayağında çizmeleriyle"[1], diye düşünüyor. Suç haberleri redaktörleri biyografik notlar yazmış ve övgüler düzmüşlerdi: Kıpır kıpır ruhu, ulusal gazeteciliğin gelişimine katkısı, suç haberleri ve röportajlardaki öncü rolü, gazetecilik siperlerinde geçen çeyrek asır.

Düşünüyor, bekârlığa veda partisi yerine bir cenazen

1. 1941 yapımı *Çizmeleriyle Gömüldüler* filmine atfen. (Ç.N.)

oldu. Ertesi günün gecesini Becerrita'nın Barrios Altos'un arka sokaklarından birindeki evinde ölü nöbeti tutarak geçirdi. O trajikomik gece, o ucuz tiyatro işte oradaydı, Zavalita. Berbat mobilyaların ve siyah matem kurdelelerriyle kararmış eski oval fotoğrafların bulunduğu o küçük odada suç haberleri muhabirleri yas tutuyorlardı ve tabut'un yanında iç çeken kadınlar vardı. Gece yarısını geçmişti ki matem giysili bir kadın ve bir çocuk şaşkınlık nidaları arasında bir kâbus gibi içeri daldılar: Of, lanet olsun, Becerrita'nın diğer karısı; of, lanet olsun, Becerrita'nın diğer çocuğu. Evdeki aileyle yeni gelenler arasında bir tartışma başlangıcı, feryatlara karışan küfürleşmeler oldu. Orada bulunanların müdahale etmesi, arayı bulması, düşman tarafları sakinleştirmesi gerekti. İki kadın aynı yaşta görünüyorlardı, diye düşünüyor, yüzleri birbirine çok benziyordu ve çocuk evdeki erkeklerin tıpatıp aynısıydı. İki aile tabutun iki yanında nöbet tutmaya başlamışlardı ve ölünün üzerinden birbirlerine nefret dolu bakışlar yöneltiyorlardı. Evin içinde bütün gece başka dönemlerden uzun saçlı gazeteciler, eskimiş takım elbiseli ve fularlı tuhaf tipler dolaşıp durdu ve ertesi gün, cenazede, kederli akrabalardan, üçkâğıtçı ve serseri kılıklılardan, polislerden ve sivil dedektiflerden, ağlamaktan rimelleri akmış ihtiyar emekli fahişelerden oluşan çılgın bir kalabalık bir araya geldi. Önce Arispe kâğıttan okuyarak bir konuşma yaptı, onun ardından da emniyetin soruşturma bölümünden bir memur ve işte o zaman Becerrita'nın yirmi yıldan beri polise bağlı çalıştığı ortaya çıktı. Cenazenin çıkışında Carlitos, Norwin ve Santiago, esneyerek ve ağrıyan kemiklerle, Santo Cristo'da, Polis Okulu'na yakın bir lokantadaki öğle yemeğinde, sohbetin her ânında bahsi geçen Becerrita'nın hayaletiyle kararmış *tamale* yediler.

"Arispe hiçbir şey yayımlamayacağına bana söz ver-

di, ama emin olamıyorum," dedi Santiago. "Bununla ilgilensene, Carlitos. Kimsenin bir şaka falan yapmasına izin verme."

"Sizinkiler er ya da geç evlendiğini öğrenecekler," dedi Carlitos. "Ama sorun yok, bu konuyla ilgileneceğim."

"Bunu benden öğrenmelerini tercih ederim, gazeteden değil," dedi Santiago. "Benim moruklarla Ica'dan dönünce konuşacağım. Balayımdan önce onlarla münakaşa yaşamak istemiyorum."

O gece, evlilik töreninin arifesinde, Carlitos ve Santiago iş çıkışında Negro-Negro'da bir süre sohbet etmişlerdi. Şakalaşıyor, bu mekâna yine bu saatlerde geldikleri, yine bu masada oturdukları seferleri hatırlıyorlardı ve o biraz mahzun görünüyordu, Zavalita, sanki seni dönüşü olmayan bir seyahate uğurluyormuş gibiydi. Düşünüyor: O gece sarhoş olmadı, kokain çekmedi. Gündoğuşuna kadar olan saatleri pansiyonda sigara içerek, haberi verdiğinde Senyora Lucía'nın yüzünde beliren şaşkınlık ifadesini hatırlayarak, o küçücük odada başka birisiyle beraber yaşamanın nasıl olacağını, bunun aşırı iç içe ve boğucu gelip gelmeyeceğini, morukların nasıl bir tepki vereceğini tahmin etmeye çalışarak geçirdin. Gün ağardığında valizini itinayla hazırladı. Düşünceli bir ifadeyle küçük odayı, yatağı, kitapların durduğu küçük rafı inceledi. Dolmuş onu almaya saat sekizde geldi. Senyora Lucía üzerinde sabahlıkla onu uğurlamaya çıktığında şaşkınlığı hâlâ geçmemiş görünüyordu, evet, babasına bir şey söylemeyeceğine yemin ediyordu ve pansiyoncu kadın ona sımsıkı sarılıp alnına bir öpücük kondurdu. Ica'ya saat on birde vardı ve Ana'nın evine gitmeden önce Hotel de Huacachina'yı arayıp rezervasyonu teyit etti. Temizleyiciden önceki gün almış olduğu koyu renk takımı valizin içinde buruşmuştu ve Ana'nın annesi onu

ütüledi. Ana'nın anne babası hiç istemeyerek de olsa onun isteğini yerine getirmişlerdi: Kimse davet edilmemişti. Düşünüyor, Ana kilisede evlenmeyi ancak bu şekilde kabul ettiğin konusunda onları uyarmıştı. Dördü önce belediyeye, ardından kiliseye gittiler ve bir saat sonra Hotel de Turistas'ta öğle yemeğini yiyordunuz. Annesi Ana'yla fısıldaşıyor, baba ise birbiri ardına anekdotlar anlatıp çok üzgün bir ifadeyle içiyordu. Ana beyaz elbisesi ve mutluluk saçan yüzüyle oradaydı, Zavalita. Onları Huacachina'ya götürecek olan taksiye binecekleri sırada anne hüngür hüngür ağlamaya başladı. Orada, lagünün pis kokulu yeşilimsi sularının etrafında üç günlük balayı, Zavalita. Kumulların arasında yürüyüşler, diye düşünüyor, orada kalan diğer çiftlerle saçma sapan sohbetler, uzun siestalar, daima Ana'nın kazandığı pinpon maçları.

"Altı ayın dolmasını günleri iple çekerek bekliyordum," diyor Ambrosio. "Nitekim tam altı ayın dolduğu gün erkenden tepesine dikildim."

Bir gün nehirde, Amalia, Pucallpa'ya düşündüğünden de daha çok alışmış olduğunu fark etmişti. Donya Lupe'yle birlikte suya girmişlerdi ve Amalita Hortensia kuma sapladıkları bir şemsiyenin altında uyurken iki adam yanlarına yaklaşmıştı. Onlardan biri Donya Lupe'nin kocasının yeğeni, diğeriyse Huánuco'dan bir gün önce gelmiş olan bir gezgin satıcıydı. Adamın adı Leoncio Paniagua'ydı ve Amalia'nın yanına oturmuştu. Ona Peru'nun her tarafına işi gereği çok fazla seyahat ettiğini anlatıyor ve Huancayo, Cerro de Pasco ve Ayacucho'nun birbirlerine hangi konuda benzeyip nerede farklılaştıklarından bahsediyordu. Seyahatleriyle beni etkilemek istiyor, diye düşünmüştü Amalia için için gülerek. Kendine

dünyaları tanıyormuş havası vermesine uzunca bir süre müsaade ettikten sonra ona şöyle demişti: Ben Lima'lıyım. Lima'lı mı? Leoncio Paniagua ona inanmak istememişti: Ama tıpkı buranın insanları gibi konuşuyordu, onların aksanına sahipti ve kullandığı deyimler, sözler falan bu yöreye özgüydü.

"Aklını falan yitirmedin, değil mi?" demişti ona afallamış bir şekilde bakan Don Hilario. "İş iyi gidiyordu, ama gayet mantıklı olarak şu an için zarar ediyor. Yeni kurulan bir işin altı ayda para kazandırmaya başlayacağını aklın alıyor mu?"

Eve dönerlerken Amalia, Donya Lupe'ye Leoncio Paniagua'nın söylediğinin doğru olup olmadığını sormuştu: Evet, tabii ki doğruydu, artık tam bir dağlı gibi gibi konuşuyordu, bununla gurur duymalısın. Amalia onu konuşurken dinleseler Lima'lı tanıdıklarının –teyzesi, Senyora Rosario, Carlota, Símula– nasıl bir şaşkınlık yaşayacaklarını düşünmüştü. Ama o konuşma biçiminin değiştiğini fark etmemişti, Donya Lupe; hınzırca gülümseyen Donya Lupe ona şöyle demişti: Huánuco'lu adam sana asılıyordu, Amalia. Evet, Donya Lupe, onu sinemaya bile davet etmişti, ama Amalia tabii ki kabul etmemişti. Şaşkınlık yaşayacağı yerde Donya Lupe onu eleştirmişti: Aptal şey. Daveti kabul etmeliydi, Amalia genç bir kadındı, eğlenmeye hakkı vardı, Ambrosio Tingo María'da geçirdiği gecelerden gönlünce istifade etmiyor muydu sanki? Bu durumda şaşkınlık yaşayan daha ziyade Amalia olmuştu.

"Kâğıtları eline alıp bana hesap yaptı," diyor Ambrosio. "Onca rakamla beni serseme çevirdi."

"Vergiler, pullar, devir işlemini yapan avukat bozuntusunun komisyonu..." Don Hilario makbuzlara göz atıp bana uzatıyordu, Amalia. "Her şey apaçık ortada. Tatmin oldun mu?"

"Doğrusu olmadım, Don Hilario," demişti Ambrosio. "Parasal durumum çok iyi değil ve buradan bir şeyler almayı umuyordum."

"Ve bunlar da dükkânı bekleyen sersemin maaş makbuzları," diye son noktayı koymuştu Don Hilario. "Ben işin idaresi için bir şey almıyorum, ama kalkıp tabutları da benim satmamı istemeyeceksin, değil mi? Ayrıca ona çok fazla para ödediğimi söylemeyeceğini tahmin ediyorum. Ayda yüz *sol* bir sersem için bile çok para değil."

"O halde bu iş sizin düşündüğünüz kadar iyi çıkmadı, beyim," demişti Ambrosio.

"Benim düşündüğümden de iyi çıktı," diye cevap vermişti Don Hilario, sanki hadi gayret et, anlamaya çalış dercesine kafasını oynatarak. "Başlangıçta her iş para kaybettirir. Sonra yavaş yavaş toparlar ve kazandırmaya başlar."

Bundan birkaç gün sonra, Tingo María'dan henüz dönen Ambrosio'nun, bir kaide üzerine yerleştirilmiş lavabonun durduğu arka odada elini yüzünü yıkadığı sırada, Amalia barakanın köşesinde Leoncio Paniagua'nın güzelce taranmış ve kravat takmış olarak belirdiğini görmüştü: Doğrudan oraya geliyordu. Az daha Amalita Hortensia'yı kucağından düşürecekti. Afallamış bir halde bahçeye koşmuş ve kızı göğsüne sımsıkı bastırıp otların arasına çömelmişti. Şimdi barakaya girecek, Ambrosio'yla karşılaşacak ve Ambrosio da onu öldürecekti. Fakat endişe verici bir ses duyulmadı: Sadece Ambrosio'nun ıslığı, suyun şıpırtısı, karanlıkta öten cırcırböcekleri. En sonunda Ambrosio'nun yemek isteyen sesini işitince titreye titreye yemeği hazırlamaya gitmişti, ama üzerinden bayağı bir süre geçtikten sonra bile titremeye devam eden elleri tutmuyor, her şeyi düşürüyordu.

"Sonraki altı ay, yani yıl dolduğunda erkenden yine

tepesine dikildim," diyor Ambrosio. "Eh, Don Hilario? Bana yine kâr olmadığını söylemeyeceksiniz umarım."

"Ne kârından bahsediyorsun, iş kötüye gidiyor," demişti Don Hilario. "Ben de seninle bu konu hakkında konuşmak istiyordum."

Ertesi gün, Amalia olanları anlatmak için öfkeli bir şekilde Donya Lupe'nin evine gitmişti: Cüreti düşünebiliyor musunuz, eğer Ambrosio'yla karşılaşsa olacakları düşünebiliyor musunuz? Donya Lupe hepsini biliyorum diyerek lafı ağzına tıkamıştı. Huánuco'lu onun evine gelmiş ve kalbini ona açmıştı: Senyora Lupe, ben Amalia'yı tanıdığımdan beri başka birisiyim, arkadaşınız eşsiz bir kadın. Senin evine girmeyi düşünmüyordu, Amalia, o kadar aptal değil, seni sadece uzaktan görmek istiyordu. Onun kalbini çalmışsın, Amalia, Huánuco'lu senin için deli oluyor, Amalia. Kendini çok tuhaf hissetmişti: Hâlâ öfkeliydi, ama şimdi aynı zamanda gururu okşanmış bir kadındı. O gün öğleden sonra küçük plaja giderken eğer bana bir şey söylerse ona küfredeceğim diye düşünmüştü. Ama Leonico Paniagua ona en ufak bir imada bulunmamıştı; çok terbiyeliydi, oturması için kumu temizliyordu, ona bir külah dondurma ısmarlamıştı ve genç kadın onun gözlerine baktığında, utangaç bir ifadeyle bakışını indirip iç çekiyordu.

"Evet, aynen duyduğun gibi, ben titizlikle inceledim," demişti Don Hilario. "Para orada duruyor, uzanıp almamızı bekliyor. Sadece küçük bir sermaye takviyesi yapmak gerekiyor."

Leoncio Paniagua, Pucallpa'ya her ay sadece birkaç günlüğüne geliyordu ve Amalia kendisine karşı tutumundan ve korkunç çekingenliğinden ötürü ona sempati duymaya başlamıştı. Dört haftada bir küçük plajda onunla karşılaşmaya alışmıştı: Yakalı gömleği, kocaman ayakkabıları, fazlasıyla nazik ve sıcaktan bunalmış haliyle orada

renkli bir mendille yüzünün terini siliyordu. Hiç suya girip serinlemiyordu, Donya Lupe'yle onun arasına oturuyordu ve sohbet ediyorlardı; onlar suya girdiği zaman Amalita Hortensia'ya göz kulak oluyordu. Aralarında hiçbir şey geçmemişti, ona hiçbir şey söylememişti; ona bakıp bakıp iç çekiyordu ve söylemeye cüret edebildiği en fazla, yarın Pucallpa'dan gidecek olmam ne acı ya da bütün ay boyunca Pucallpa'yı o kadar çok düşündüm ki ya da Pucallpa'ya gelmek neden bu kadar hoşuma gidiyor acaba, gibi sözler oluyordu. Ne kadar utangaç, değil mi, Donya Lupe? Donya Lupe'nin buna cevabı, hayır, daha ziyade o bir romantik, oluyordu.

"Aklına gelen büyük iş bir cenazeevi daha satın almak olmuştu, Amalia," demişti Ambrosio. "La Modelo'yu satın alacaktı."

"En iyi işi yapanı, bütün müşterimizi çalanı," demişti Don Hilario. "Tek kelime duymak istemiyorum. Lima'da duran şu paracığını getir ve bu işte bir tekel olalım, Ambrosio."

Onca ayın sonunda ve Leoncio Paniagua'dan ziyade Donya Lupe'yi mutlu etmek için, yaptığı en fazla onunla bir akşam Çin lokantasında yemek yiyip ardından sinemaya gitmek olmuştu. Akşam karanlığı çöktükten sonra en tenha sokaklardan yürüyerek, en az kalabalık olan lokantaya gitmiş, sinemaya da film başladıktan sonra girip bitmeden çıkmışlardı. Leoncio Paniagua her zamankinden daha da nazik davranmıştı ve onunla baş başa olmaktan istifade etmeye çalışmadığı gibi, neredeyse bütün gece hiç konuşmamıştı. Çünkü çok heyecanlandığını söylüyor, Amalia, mutluluktan dili tutulmuş. Beni gerçekten bu kadar beğeniyor mu, Donya Lupe? Gerçekten, Amalia: Pucallpa'da olduğu akşamlar Donya Lupe'nin barakasına gelip onunla saatlerce Amalia hakkında konuşuyor, hatta ağlıyordu. Peki, o zaman bana

neden hiçbir şey söylemiyor, Donya Lupe? Çünkü o bir romantik, Amalia.

"Ben karnımızı doyuracak parayı zor buluyorum, siz kalkmış benden on beş bin *sol* daha istiyorsunuz." Don Hilario kendisine söylediğim yalana inanmıştı, Amalia. "Başka bir cenaze levazımatçısı işine girecek kadar da delirmedim."

"Başka bir iş değil, aynısı ama daha büyük ve daha garantilisi," diye ısrar etmişti Don Hilario. "Bunu düşün, haklı olduğumu anlayacaksın."

Huánuco'lunun iki ay boyunca Pucallpa'ya uğramadığı bir dönem olmuştu. Amalia onu artık neredeyse unutmuştu ki, bir öğleden sonra nehir kenarındaki küçük plajda oturduğunu gördü: Titizlikle katlanmış ceketi ve kravatı bir gazetenin üzerinde duruyordu, elindeyse Amalita Hortensia için bir oyuncak tutuyordu. Bu arada neler yapmıştı? Sıtmalıymış gibi titreyerek şöyle cevap vermişti: Bir daha Pucallpa'ya gelmeyecekti, onunla biraz baş başa konuşabilir miydi? Donya Lupe, Amalita Hortensia'yla birlikte oradan uzaklaşmış ve ikisi baş başa yaklaşık iki saat sohbet etmişlerdi. Artık gezgin satıcı değildi, bir amcasından küçük bir dükkân miras kalmıştı ve onunla bu konuda konuşmak istiyordu. Onunla gitmesini, onunla evlenmesini istemek ona o kadar zor gelmişti ki, lafı sürekli dolaştırmış ve kekeleyip durmuştu. Ona, sen resmen delirmişsin dediği için biraz üzüntü bile duymuştu, Donya Lupe. Bak, seni gerçekten seviyormuş, Amalia, niyeti seninle gönül eğlendirmek değilmiş. Leoncio Paniagua ısrar etmemiş, sessizliğe gömülmüş, sersemlemiş gibi kalmıştı ve Amalia ona kendisini unutmasını, Huánuco'da başka bir kadın bulmasını tavsiye ettiğinde kafasını kederli bir şekilde sallayıp asla diye mırıldanmıştı. Sersem herif, kendini kötü hissetmesine bile sebep olmuştu, Donya Lupe. Onu son kez o öğleden

sonra, oteline gitmek için meydanı geçerken ve sarhoş gibi yalpalarken görmüştü.

"Ve maddi sıkıntılarımızın daha da arttığı bir anda Amalia hamile olduğunu fark etti," diyor Ambrosio. "İki kötü şey üst üste geldi, küçükbey."

Ama haber onu mutlu etmişti: Amalita Hortensia için küçük bir arkadaş, dağlı bir oğlan. Pantaleón ve Donya Lupe o gece barakaya gelmişlerdi ve hep birlikte geç saate kadar bira içmişlerdi: Amalia hamileydi, buna ne diyorlardı? O gece bayağı eğlenmişlerdi. Amalia bulantılar hissetmiş ve delice şeyler yapmıştı: Tek başına dans etmiş, şarkılar söylemiş, küfürler yağdırmıştı. Ertesi gün halsiz kalkmış ve birkaç kez kusmuştu, ayrıca Ambrosio onu utandırmıştı: Dün gece ona yaptırdığın banyodan ötürü çocuk sarhoş doğacak, Amalia.

"Eğer doktor onun ölebileceğini söylemiş olsaydı, ona kürtaj yaptırırdım," diyor Ambrosio. "Orada bu işler kolay halledilyor, bunun için otlar hazırlamayı bilen bir sürü yaşlı karı var. Ama hayır, o kendini çok iyi hissediyordu, bu yüzden hiçbir endişe duymadık."

Amalia hamileliğin ilk ayındayken bir cumartesi Donya Lupe'yle birlikte günü geçirmek için Yarinaocha'ya gitmişti. Bütün sabah bir çardağın altında oturup içinde insanların yüzdüğü lagünü ve berrak gökyüzünde kor gibi yanan güneşin yuvarlak gözünü seyretmişlerdi. Öğleyin çıkınlarını çözüp bir ağacın altında yemeklerini yemişlerdi ve işte o sırada iki kadının meşrubat içerken Hilario Morales'in pisliklerinden bahsettiklerini duymuşlardı: Gerçekten öyle, herif dolandırıcıydı, paralarını çalmıştı, eğer adalet olsaydı çoktan hapse atılmış ya da ölmüş olurdu. Bunlar gevezelikten başka bir şey değil demişti Donya Lupe, fakat Amalia bunları gece Ambrosio'ya anlatmıştı.

"Onun hakkında daha kötülerini duydum, üstelik sadece burada değil, Tingo María'da da," demişti Ambro-

sio. "Benim anlamadığım ortak işletmemizi kâra geçirmek için o uyanıklıklardan birini neden yapmadığı."

"Çünkü o uyanıklıkları sana karşı yapıyor," demişti Amalia.

"Amalia kafamın içine şüphe soktu," diyor Ambrosio. "Zavallıcığın burnu bir av köpeğininki gibi koku alıyordu, küçükbey."

O günden itibaren her akşam, Pucallpa'ya döner dönmez, daha üstünü başını dahi temizlemeden Amalia'ya merakla sormaya başlamıştı: Kaç yetişkin, kaç çocuk? Bütün satılanları küçük bir deftere not etmiş ve eve her gün Don Hilario'nun Tingo María ve Pucallpa'daki yeni uyanıklıklarını öğrenmiş olarak dönmüştü.

"Eğer ona karşı bu kadar güvensizlik duyuyorsan bak aklıma ne geldi," demişti Pantaleón ona. "Ona paranı geri vermesini söyle ve ikimiz birlikte bir şeyler yapalım."

Amalia, Yarinacocha'daki o cumartesinden beri Araf Tabutları'nı yeniden titizlikle gözetlemeye koyulmuştu. Bu hamilelik bir öncekinin ya da ilkinin gölgesi bile değildi, Donya Lupe: Ne bulantılar ne de kusmalar vardı ve nadiren susuzluk hissediyordu. Gücünü kaybetmemişti, ev işlerini gayet güzel yapabiliyordu. Bir sabah Ambrosio'yla birlikte hastaneye gitmiş ve upuzun bir kuyruğu beklemek zorunda kalmıştı. Orada beklerken komşu çatıların üzerinde güneşlenen akbabaları sayma oyunu oynamışlardı ve sıraları geldiğinde Amalia yarı uykuluydu. Doktor onu hızlıca muayene etmiş ve giyinmesini söylemişti, durumun gayet iyi, iki ay sonra tekrar gel. Amalia giyinmiş ve ancak çıkmak üzereyken aklına gelmişti:

"Lima Doğumevi'nde bana eğer başka çocuk doğurursam ölebileceğimi söylemişlerdi, doktor."

"O halde onlara kulak asmalı ve korunmalıydın," diye azarlamıştı doktor; ama ardından, korktuğunu görün-

ce ona zoraki bir biçimde gülümsemişti. "Korkma, kendine dikkat et, hiçbir şey olmayacak."

Kısa bir süre sonra bir altı ay daha dolmuştu ve Ambrosio, Don Hilario'nun bürosuna gitmeden önce Amalia'ya hınzırca bir şekilde seslenmişti: Buraya gel, sana bir sır vereceğim. Ne sırrı? Artık ne ortağı ne de şoförü olarak devam etmek istediğini ona söyleyecekti, Amalia, Dağın Şimşeği'ni ve Araf Tabutları'nı bir tarafına sokabilirdi. Amalia ona şaşkınlıkla bakmıştı, bunun üzerine o, aslında sana bir sürpriz yapacaktım, Amalia. Son günleri Pantaleón'la birlikte planlar yaparak geçirmiş ve dâhiyane bir karar almışlardı. İşin en komik tarafı Don Hilario'nun sırtından ceplerini dolduracaklardı, Amalia. İkinci el bir kamyonet satılıyordu ve Pantaleón'la birlikte onu tepeden tırnağa gözden geçirmişlerdi: İşlerini görürdü. Onu seksen bine bırakmışlardı ve otuz bin peşini kabul ediyorlardı, gerisini senet yapacaklardı. Pantaleón tazminatını isteyecek ve ne yapıp edip kendi payına düşen on beş bini denkleştirecekti, onu yarı yarıya ortak olarak satın alacaklardı, sırayla şoförlük yapacaklardı, bilet fiyatlarını daha düşük tutacak ve hem Morales'in hem de Pucallpa'nın müşterilerini kapacaklardı.

"Hayaller," diyor Ambrosio. "Pucallpa'ya ilk geldiğimde başlamış olmam gereken noktada bitirmeye çalışıyordum."

V

Yeni evli bir çiftin arabasıyla Huacachina'dan doğrudan Lima'ya döndüler. Senyora Lucía onları pansiyonun kapısında iç çekişlerle karşıladı ve Ana'yı kucakladıktan sonra önlüğünün ucunu gözlerine götürdü. Odaya çiçekler koymuş, perdeleri yıkamış, nevresimleri değiştirmiş ve mutluluklarına kadeh kaldırmak için bir şişe Porto şarabı almıştı. Ana valizleri boşaltmaya başlayınca Santiago'yu bir kenara çekti ve gizemli bir gülümsemeyle eline bir zarf tutuşturdu: Onu evvelki gün kız kardeşi bırakmıştı. Teté'nin tipik Miraflores'li elyazısı, Zavalita, evlendiğini öğrendik sinsi herif!, onun kaba söz dizimi, bunu gazeteden öğrendik iyi mi! Hepsi sana karşı öfkeliydi (desem de inanma süper bilge) ve gelini tanımak için deli oluyorlardı. Hemen eve gelsinlerdi, seni gece gündüz arayacaklardı; çünkü onu tanımak için sabırsızlanıyorlardı. Ne kadar çılgındın, süper bilge ve Teté'den binlerce öpücük.

"O kadar da dert etme canım," dedi Ana gülerek. "Öğrenmiş olmalarında ne kötülük var, yoksa evli olduğumuzu gizli mi tutacaktık?"

"Mesele o değil," dedi Santiago. "Nasıl desem, neyse, sen haklısın, ben sersemin tekiyim."

"Tabii ki öylesin," dedi Ana bir kez daha gülerek.

"Onları hemen ara ya da istersen doğrudan gidip yüzleşelim. Bizi yemeyecekler ya, sevgilim."

"Evet, en iyisi bir an önce yapalım," dedi Santiago. "Onlara bu akşam geleceğimizi söyleyeceğim."

Bedeninde kurtçukların gıdıklamasını hissederek telefon etmeye indi ve daha alo demişti ki, Teté'nin zafer çığlığını işitti: Süper bilge telefonda, baba! Kız kardeşinin coşkulu sesi işte oradaydı, böyle bir şeyi nasıl yapabilmiştin, çılgın!, neşesi, gerçekten evlendin mi?, merakı, kiminle evlendin, çılgın?, sabırsızlığı, ne zaman, nasıl, nerede, gülüşü, peki ama âşık olduğundan neden hiç bahsetmedin ki?, soruları, yoksa görümcemi kaçırdın mı, kaçarak mı evlenmişlerdi, kız reşit değil miydi? Anlat hadi, anlat.

"Önce izin ver konuşayım," dedi Santiago. "Bütün bu sorularına aynı anda cevap verememem."

"İsmi Ana mı?" diye yeniden lafa daldı Teté. "Nasıl biri, nereli, soyadı ne, onu tanıyor muyum, kaç yaşında?"

"Baksana, en iyisi bütün bunları kendisine sorman," dedi Santiago. "Bu akşam evde misiniz?"

"Neden bu akşam, sersem?" diye haykırdı Teté. "Hemen şimdi gelin. Meraktan öldüğümüzü görmüyor musun?"

"Yedi gibi orada oluruz," dedi Santiago. "Tamam, yemeğe geliriz. Hoşça kal, Teté."

Bu ziyaret için yaptığı hazırlığı evlilik töreni için yapmamıştı, Zavalita. Bir kuaföre gidip saçlarına fön çektirmiş, bir bluzunu ütülemek için Donya Lucía'dan yardım istemiş, bütün elbiselerini ve ayakkabılarını denemiş, aynada tekrar tekrar kendine bakmış, dudaklarını ve tırnaklarını boyaması bir saat sürmüştü. Düşünüyor: Zavallı sıska kız. Bütün öğleden sonra giysilerini karşılaştırıp karar verirken çok özgüvenli, sana Don Fermín, Senyora Zoila, Chispas ve Teté hakkında sorular sorar-

ken çok güleç, ama akşamüstü, Santiago'nun önünde dolaşırken, bu üzerimde nasıl duruyor, sevgilim, yoksa bu daha mı iyi, sevgilim?, aşırı gevezeydi, rahatlığı fazlasıyla yapmacıktı ve gözlerinde şu minik endişe kıvılcımları çakıyordu. Takside Miraflores'e doğru giderken çok sessiz ve ciddiydi, ağzına bir endişe ifadesi sabitlenmişti.

"Bana bir Marslı gibi bakacaklar, değil mi?" dedi birden.

"Daha ziyade dişi bir Marslı gibi," dedi Santiago. "O kadar da önemseme."

Ama önemsedi, Zavalita. Evin zilini çalarken, onun kolunu aradığını hissetti, boşta kalan eliyle şekli bozulmasın diye saçlarını koruduğunu gördü. Bütün bunlar saçmalıktı, burada ne işleri vardı, neden bu sınavdan geçmek zorundaydılar: Öfke hissetmiştin, Zavalita. Teté işte oradaydı, üzerinde şık bir kıyafet, kapının eşiğinde, havalara uçuyordu. Santiago'yu öptü, Ana'ya sarıldı ve öptü, bir şeyler söylüyor, küçük çığlıklar atıyordu, ve işte oradaydılar, Teté'nin küçük gözleri –yaklaşık bir dakika sonra Chispas'ın küçük gözlerinin ve morukların gözlerinin yapacağı gibi– onu arıyor, onu tepeden tırnağa süzüyor, ona otopsi yapıyorlardı. Teté'nin gülüşleri, çığlıkları ve sarılmaları arasında, o bir çift göz oradaydı. Teté ikisinin birden koluna girdi ve bir an olsun susmadan, ikisini ünlemler, sorular ve kutlamalar girdabında sürükleyerek ve tökezleyen Ana'ya gözucuyla hızlı, kaçınılmaz bakışlar atıp durarak onlarla birlikte bahçeyi geçti. Bütün aile toplanmış onları salonda bekliyordu. Mahkeme, Zavalita. İşte oradaydı: Popeye de, Chispas'ın nişanlısı Cary de gelmişti, hepsi en şık kıyafetlerini giymişlerdi. Beş çift tüfek, diye düşünüyor, aynı anda nişan alıp Ana'ya ateş ediyorlardı. Düşünüyor: Annenin suratı. Sen anneni tanımıyordun, Zavalita, onun kendini daha iyi kontrol edebildiğini, daha rahat davrandığını ve kendine daha iyi hâkim oldu-

ğunu zannediyordun. Fakat ne rahatsızlığını saklayabiliyordu, ne şaşkınlığını, ne de hayal kırıklığını: Sadece öfkesini bastırabilmişti, o da ilk başta ve kısmen. Onlara en son yaklaşan –mosmor bir suratla ve ayağına bağlı demir gülleyi sürükleyen bir mahkûm gibi– o oldu. Santiago'yu öperken bir şeyler mırıldandı ama ne dediğini anlamadın –dudağı titriyordu, diye düşünüyor, gözleri büyümüştü– ve ardından, büyük çaba harcayarak, kollarını açmış bekleyen Ana'ya döndü. Fakat ona ne sarıldı ne de yüzüne gülümsedi; ona doğru belli belirsiz eğilerek yanağını Ana'nınkine şöyle bir sürtüp hemen geri çekti: Merhaba Ana. Suratı şimdi daha da sertleşmişti, Santiago'ya döndü ve Santiago, Ana'ya baktı: Bir anda kıpkırmızı olmuştu ve şimdi Don Fermín durumu kurtarmaya çalışıyordu. Hemen Ana'ya doğru seyirtmişti, demek gelinimiz buydu, ona bir kez daha sarılmıştı, sıskanın onlardan sakladığı sır demek buydu. Chispas, Ana'yı bir suaygırı gülümsemesiyle kucakladı ve Santiago'nun sırtına bir şaplak atarken biraz çekingence, nasıl da saman altından su yürüttün ha, dedi. Bir saniyeliğine suratını kontrol etmeyi bırakıp gülümsemeyi unuttuğunda, aynı rahatsızlık ve matem ifadesi ara ara Don Fermín'de de beliriyordu. Sadece Popeye keyfi yerinde ve rahat görünüyordu. Ufak tefek, sarışın, minik kuş sesi ve siyah krep elbisesiyle Cary, daha oturmadan, ürpertici masum bir gülücükle sorular yöneltmeye başlamıştı. Ama Teté çok iyi davranmıştı, Zavalita, sessizlikleri sohbet parçacıklarıyla doldurmak, annenin iki saat boyunca isteyerek ya da istemeyerek Ana'ya içirttiği acı içkiyi tatlandırmak için insanüstü bir çaba harcamıştı. Senyora Zoila bütün gece Ana'ya tek kelime dahi etmedi ve Don Fermín, zoraki bir neşeyle bir şişe şampanya açtığında ve atıştırmalıklar getirildiğinde, üzerlerinde kürdanlar saplı peynir parçaları tepsisini Ana'ya geçirmeyi unuttu. Ardından, Cary ile Teté'nin

soru yağmuruna maruz kalan Ana hatalar yaparak ve kendi kendiyle çelişkiye düşerek nasıl ve nerede evlendiklerini açıkladığında da kaskatı ve kayıtsız –titremeye devam eden dudak, kocaman ve sabit gözbebekleri– kalmıştı. Kendi aralarında, kimseyi davet etmeden, düğünsüz evlenmişlerdi, ne delilik, diyordu Teté, Cary ise, ne kadar sade, ne kadar hoş ve Chispas'a bakıyordu. Don Fermín arada bir, sanki bunu yapması gerektiğini hatırlıyormuş gibi, küçük bir irkilişle suskunluğundan sıyrılıyor, koltuğunda öne doğru eğilip Ana'ya sevgi dolu sözler ediyordu. Ne kadar huzursuz görünüyordu, Zavalita, o doğallık, o yakınlık ona ne kadar büyük bir çabaya mal oluyordu. Biraz daha atıştırmalık getirilmişti, Don Fermín şampanya kadehlerini bir kez daha doldurmuştu ve onları içtikleri saniyeler boyunca gerginlikte anlık bir yumuşama oluyordu. Santiago gözucuyla Ana'nın Teté tarafından kendisine uzatılan atıştırmalıkları boğazından geçirme çabasını görüyor ve Popeye'nin –giderek daha çekingen, daha sahte bir nitelik kazanan– şakalarına elinden geldiğince cevap veriyordu. Hava tutuşup alev alacakmış gibi, diye düşünüyor, grubun ortasında bir ateş belirecekmiş gibi geliyordu. Cary arsızca, inatla, bıkıp usanmadan kurcalayıp duruyordu. Ağzını açıyordu, sen liseyi nerede okudun, Ana?, ve ortamı yoğunlaştırıyordu, María Parado de Bellido devlet okulu, değil mi?, ve annenin suratına, ah, hemşirelik okumuş!, yeni tikler ve titreyişler ekliyordu, ama Kızıl Haç gönüllüsü olarak değil meslek olarak mı? O halde iğne yapmayı biliyorsundur Ana, demek La Maison de Santé'de ve Ica İşçi Hastanesi'nde çalıştın. Anne orada, gözlerini kırpıştırıyor, dudağını ısırıyor, sanki bir karınca yuvasının üstüne oturmuşçasına koltuğunda kıvranıp duruyordu, Zavalita. Baba orada, bakışları ayakkabısının burnuna sabitlenmiş halde dinliyor, sonra kafasını kaldırıp seninle ve Ana'yla birlikte gülümsemek için

büyük çaba harcıyordu. Parmaklarının arasında dans eden ançüezli bir kanepeyle koltuğuna büzüşmüş Ana, kendisini imtihan eden öğretmenine bakan ürkek bir öğrenci gibi Cary'ye bakıyordu. Biraz sonra kalkıp Teté'nin yanına gitti, çıt çıkmayan bir sessizlikte kulağına birşeyler söyledi. Tabii ki, dedi Teté, gel benimle. Uzaklaştılar, merdivende gözden kayboldular ve Santiago Senyora Zoila'ya baktı. Hâlâ hiçbir şey söylemiyordu, Zavalita. Kaşları çatıktı, dudağı titriyordu, sana bakıyordu. Popeye ve Cary'nin burada oluşunu umursamayacağını düşünüyordun, kontrol edemeyeceği kadar güçlüydü, diye düşünüyor, dayanamayacaktı.

"Hiç utanmadın mı?" derken sesi sert ve derindi, gözleri kızarıyordu, konuşurken ellerini kıvırıyordu. "Böyle gizli saklı evlenmeye utanmadın mı? Bu ayıbı anne babana, kardeşlerine yaşatmaya utanmadın mı?"

Don Fermín'in başı hâlâ önüne eğikti, ayakkabılarına dalıp gitmişti, Popeye'nin gülümsemesi suratında donmuştu ve aptal gibi görünüyordu. Cary bir ona bir buna bakıyor, bir şeyler olduğunun farkına varıyor, gözleriyle ne olup bittiğini soruyordu, Chispas ise kollarını bağlamış Santiago'yu sert bakışlarla süzüyordu.

"Şimdi bunun zamanı değil, anne," dedi Santiago. "Eğer böyle davranacağını bilseydim hiç gelmezdim."

"Gelmemeni bin kere yeğlerdim," dedi Senyora Zoila sesini yükselterek. "Beni duyuyor musun, beni duyuyor musun? Bu şekilde evlendiğini görmektense seni bir daha görmemeyi yeğlerdim, akılsız şey."

"Sus, Zoila," dedi Don Fermín onu kolundan tutarak, Popeye ve Chispas korkuyla merdivene doğru bakıyorlardı, Cary'nin ağzı açık kalmıştı. "Lütfen, susar mısın, Zoila."

"Kiminle evlendiğini görmüyor musun?" dedi Senyora Zoila hıçkırarak. "Farkında değil misin, görmüyor

musun? Oğlumun, hizmetçisi olabilecek biriyle evlenmesini nasıl kabullenebilirim?"

"Aptalca konuşma, Zoila." Don Fermín'in de beti benzi atmıştı, Zavalita, o da korkmuştu. "Kes şu saçmalıkları, Zoila. Kız dediklerini duyacak. O Santiago'nun karısı, Zoila."

Babanın boğuklaşan ve gırtlağa takılan sesi, Zavalita, onun ve Chispas'ın feryat figan anneyi sakinleştirme, susturma çabaları. Popeye'nin suratı çilli ve kıpkırmızıydı, Cary sanki kutup soğuğuna maruz kalmış gibi koltuğunda büzüşmüştü.

Onu bir daha görmeyeceksin ama şimdi sus, anne," dedi Santiago en sonunda. "Ona küfretmene izin veremem. O sana bir şey yapmadı ve..."

"Bana bir şey yapmadı mı, bir şey yapmadı mı?" diye kükredi Chispas ve Don Fermín'in ellerinden kurtulmaya çalışan Senyora Zoila. "Senin aklını çeldi, başını döndürdü, o rüküş şey bana bir şey yapmadı mı?"

Bir Meksika melodramı, diye düşünüyor, şu senin hoşuna gidenlerden biri. Düşünüyor: Sadece gitarcılar ve sığır çobanları eksik, aşkım. Chispas ve Don Fermín en sonunda Senyora Zoila'yı sürükleyerek çalışma odasına götürmeyi başarmışlardı ve Santiago ayaktaydı. Merdivene bakıyordun, Zavalita, banyonun yerini düşünüyor, mesafeyi hesaplıyordun: Evet, duymuştu. Yıllardır hissetmediğin o öfke, Cahuide ve devrim günlerinin kutsal öfkesi işte oradaydı, Zavalita. İçeriden annenin inlemeleri, babanın kınayıcı perişan sesi geliyordu. Chispas çok geçmeden kıpkırmızı bir surat ve korkunç öfkeli bir halde salona dönmüştü:

"Anneme baygınlık geçirttin." Öfkeyle, diye düşünüyor, öfkeli Chispas, zavallı öfkeli Chispas. "Senin deliliklerin yüzünden bu evde huzur içinde yaşanamıyor, senin morukları öfkelendirmekten başka yapacak işin yok mu?"

"Chispas, lütfen," diye cıvıldadı Cary ayağa kalkarak. "Lütfen, Chispas, lütfen."

"Bir şey yok, sevgilim," dedi Chispas. "Tek sorun şu delinin her zaman yanlış işler yapması. Babam o kadar hassas bir durumda ve bu..."

"Anneme bir yere kadar katlanabilirim ama sana değil," dedi Santiago. "Sana katlanamam, Chispas, seni baştan uyarıyorum."

"Sen beni uyarıyor musun?" dedi Chispas, ama Cary ve Popeye onu çoktan tutmuşlardı ve geriletiyorlardı: Neden gülüyorsunuz küçükbey?" diye soruyor Ambrosio. Gülmüyordun, Zavalita, merdivene bakıyordun ve arkanda Popeye'nin boğuk sesini duyuyordun: Öfkenize hâkim olun, beyler, tamam geçti. Yukarıda ağladığı için mi inmiyordu, çıkıp ona bakacak mıydın yoksa bekleyecek miydin? En sonunda merdivenin başında belirdiler ve Teté salonda hayaletler ya da ifritler varmış gibi bakıyordu, ama sen muhteşem bir tavır sergilemiştin, aşkım, diye düşünüyor, o filmdeki María Félix'ten ya da şu filmedeki Libertad Lamarque'den çok daha iyi. Tırabzana tutunarak ve sadece Santiago'ya bakarak merdiveni yavaşça indi ve yanına varınca kararlı bir sesle şöyle dedi:

"Bayağı geç oldu, değil mi? Artık gitmemiz gerekiyor, değil mi aşkım?"

"Evet," dedi Santiago. "İlerideki meydanda bir taksi bulabiliriz."

"Sizi biz bırakalım," dedi Popeye neredeyse bağırarak. "Onları bırakalım, değil mi Teté?"

"Tabii ki," diye kekeledi Teté. "Biraz hava almış oluruz."

Ana hoşça kalın dedi, Chispas ve Cary'nin yanından elini uzatmadan geçti ve hızlı adımlarla bahçeye doğru yürüdü; peşinden giden Santiago kimseyle vedalaşmadı. Popeye koşarak onların önüne geçti ve Ana'ya sokak kapı-

sını açtı; ardından sanki onu takip edeceklermiş gibi koşup arabasını getirdi ve Ana'ya kapıyı açmak için bir sıçrayışta arabadan indi: Zavallı çilli. İlk başta hiç konuşmadılar. Santiago bir sigara yaktı, Popeye de aynısını yaptı, koltukta dimdik oturan Ana camdan dışarı bakıyordu.

Pansiyonun kapısında vedalaşırken, "Dediğim gibi, Ana, beni ne zaman istersen ara," dedi Teté, hâlâ bozuk çıkan bir sesle. "Bir daire ararken yardım etmem ya da başka herhangi bir şey için."

"Tabii ki, ararım," dedi Ana. "Bir daire bulmama yardımcı olman için, tamam."

"Ara sıra dördümüz birlikte çıkmalıyız, sıska," dedi Popeye, ağzının tamamıyla gülümseyerek ve gözlerini deli gibi kırpıştırarak. "Yemeğe ya da sinemaya gideriz. Siz ne zaman isterseniz, kardeşim."

"Tabii ki, çıkarız," dedi Santiago. "Seni birkaç güne ararım, çilli."

Odada Ana o kadar şiddetli ağlamaya başladı ki Donya Lucía ne olduğuna bakmaya geldi. Santiago onu sakinleştiriyor, onu okşuyor, ona açıklıyordu ve en sonunda Ana'nın ağlaması kesilmişti. İşte o zaman söylenmeye ve onlara küfretmeye başladı: Onları bir daha asla görmeyecekti, onlardan nefret ediyordu, onlardan tiksiniyordu. Santiago ona hak veriyordu: Tamam sevgilim, tabii ki aşkım. Neden aşağı inip o karıya, o sersem karıya tokadı patlatmamıştı: Evet, aşkım. Annen de olsa, yaşlı başlı da olsa, rüküş demenin ne olduğunu öğrenmesi, ne olduğunu görmesi için: Tabii ki aşkım.

"Tamam," dedi Ambrosio. "Yıkandım işte, artık temizim."

"Tamam," dedi Queta, "orada ne oldu? Ben o küçük partide yok muydum?"

"Hayır," dedi Ambrosio, "küçük bir parti olacaktı ama olmadı. Bir şey oldu ve birçok davetli gelmedi. Sadece üç-dört kişi vardı ve onlardan biri de oydu. Hanımefendi deliye dönmüştü, beni hor gördüler diyordu."

"Deli kız, Cayo Bermúdez'in o küçük partileri o eğlensin diye verdiğini sanıyor," dedi Queta. "Oysaki onların amacı suç ortaklarının gönlünü hoş tutmak."

Yatağa uzanmıştı, o da zenci gibi sırtüstü yatıyordu, ikisi de giyinmişti, ikisi de sigara içiyordu. Külleri Ambrosio'nun göğsünün üzerinde duran boş bir kibrit kutusuna silkiyorlardı; ışık konisi ayaklarının üzerine düşüyordu, yüzleri karanlıktaydı. Ne müzik duyuluyordu ne de sohbetler; sadece, arada sırada, bir kilidin uzaklardan gelen tıkırtısı ya da bir taşıtın sokaktan kükreyerek geçişi işitiliyordu.

"O küçük partilerin arkasında belli bir amaç olduğunu daha en başında anlamıştım," dedi Ambrosio. "Sizce hanımefendiyi sırf bu amaçla mı kullanıyor? Dostlarını eğlendirsin diye mi?"

"Sadece bunun için değil," dedi Queta kesik kesik ve ironik bir gülüşle, üflediği dumana bakarak. "Deli ayrıca güzel bir kadın ve onun zaaflarına katlanıyor. Söylesene orada ne oldu?"

"Onlara siz de katlanıyorsunuz," dedi saygılı bir şekilde ve ona bakmak için yan dönmeden.

"Onlara katlanıyor muyum?" dedi Queta sakince; izmariti söndürürken birkaç saniye bekledi ve aynı alaycı yavaş gülüşle tekrar güldü. "Aynı şekilde seninkilere de katlanıyorum, değil mi? Buraya birkaç saat geçirmeye gelmek sana pahalıya mal oluyor, değil mi?"

"Kerhanede daha pahalıya geliyordu," dedi Ambrosio ve bir sır veriyormuş gibi ekledi: "Siz en azından oda parası almıyorsunuz."

"Ona senden çok daha pahalıya mal oluyor, anladın

mı?" dedi Queta. "Ben deli kız gibi değilim, zira o bu işi para ya da menfaat için yapmıyor. Tabii ki onu sevdiği falan da yok. Bunu saflığından yapıyor. Ben Peru'nun iki numaralı hanımefendisiyim, Quetita. Buraya bakanlar, büyükelçiler geliyor. Zavallı deli kız. San Miguel'e, kerhaneye geliyormuş gibi geldiklerinin farkında değilmiş gibi görünüyor. Onlarla dost olduğunu ve oraya onu ziyarete geldiklerini sanıyor."

"Ama Don Cayo bunun farkında," diye mırıldandı Ambrosio. "Bu orospu çocukları beni kendileriyle aynı seviyede görmüyorlar, diyor. Onun için çalıştığım zamanlarda bunu bana defalarca söyledi. Yaltaklanıyorlar çünkü ona ihtiyaçları var."

"Esasında o onlara yaltaklanıyor," dedi Queta ve hemen ardından: "Orada ne oldu, nasıl oldu? O gece, o küçük partide."

"Onu orada defalarca görmüştüm," dedi Ambrosio ve sesinde çok hafif bir değişim, bir tür ani içe çekilme hareketi oldu. "Mesela hanımefendiyle senlibenli konuştuğunu biliyordum. Don Cayo'nun yanında çalışmaya başladığımdan beri yüzü bana tanıdık geliyordu. Onu belki yirmi kere görmüştüm. Ama o sanırım beni hiç görmemişti. O küçük partiye, o sefere kadar."

"Peki, seni neden içeri aldılar?" Queta'nın kafası karışmıştı. "Seni daha önce o küçük partilere aldıkları olmuş muydu?"

"Sadece bir kez, sadece o seferinde," dedi Ambrosio. "Ludovico hastaydı ve Don Cayo onu evine göndermişti. Ben arabadaydım ve bütün gece orada oturup bekleyeceğimi biliyordum, tam o sırada hanımefendi evden çıktı ve beni yardıma çağırdı."

"Deli kız mı?" diye sordu Queta gülerek. "Yardıma mı?"

"Gerçekten yardıma, kızı işten mi çıkarmışlardı, o

mu gitmişti, tam hatırlamıyorum," dedi Ambrosio. "Tabakları taşımaya, şişeleri açmaya, biraz daha buz çıkarmaya. Bunu daha önce hiç yapmamıştım." Sustu ve güldü. "Yardım ettim, ama o konuda çok becerikli değildim, iki bardak kırdım."

"Kimler oradaydı?" diye sordu Queta. "Çinli, Lucy, Carmincha? Hiçbiri nasıl fark etmedi?"

"Söylediğiniz isimleri tanımıyorum," dedi Ambrosio, "ama hayır, orada kadın yoktu. Sadece üç-dört tane adam vardı. Elimde buz ya da tabaklarla girip çıkarken onu görüyordum. İçkisini içiyordu ama diğerleri gibi kontrolünü kaybetmiyordu. O sarhoş olmadı. Ya da olsa bile belli etmiyordu."

"Zarif biri, saçlarındaki beyazlar ona yakışıyor," dedi Queta. "Gençliğinde yakışıklı bir delikanlı olmalı. Fakat onda insanı rahatsız eden bir şey var. Kendini imparator zannediyor."

"Hayır," diye kararlı bir şekilde itiraz etti Ambrosio. "Herhangi bir delilik ya da aşırılık yaptığı yoktu. Sadece içkisini yudumluyordu o kadar. Ben onu görüyordum. Hayır, kendini bir şey sanmıyor. Onu gayet iyi tanıyorum."

"Peki, senin dikkatini çeken ne oldu?" diye sordu Queta. "Sana bakmasında ne tuhaflık vardı."

"Bir tuhaflık yoktu," diye mırıldandı Ambrosio sanki özür diler gibi. Sesi durgunlaşmıştı, şimdi kulağa daha samimi ve derinden geliyordu. Sakince açıkladı: "Daha önce bana yüz kere bakmıştır, ama birden bana baktığı etraftakiler tarafından fark edilmiş gibi geldi. Artık o bakışlar bir duvara bakar gibi değildi. Bilmem anlatabiliyor muyum?"

"Deli kız kendi kendisiyle meşgul olmalı, hiçbir şeyi fark etmemiş," dedi Queta dalgınca. "Senin onun yanında çalışacağını öğrenince çok şaşırdı. Kendi kendisiyle mi meşguldü?"

"Ben salona girdiğimde hemen bana bakmaya başlayacağını biliyordum," diye mırıldandı Ambrosio. "Gözlerinin içi kısmen gülüyor kısmen ışıldıyor gibiydi. Sanki bana bir şey söylemek ister gibi bakıyordu. Anlatabildim mi?"

"Ve sen hâlâ hiçbir şey fark etmedin mi?" diye sordu Queta. "Bahse girerim ki Cayo Bokkafa fark etmiştir."

"Bana bakma biçiminin tuhaflığını fark ettim," diye mırıldandı Ambrosio. "Gizlemeye çalışmasından ötürü. Don Cayo onu içkisini yudumluyormuş zannetsin diye kadehini kaldırıp ağzına götürüyordu ama ben o andaki niyetinin bu olmadığının farkındaydım. Gözlerini üzerime dikiyor ve ben salondan çıkana kadar da üzerimden ayırmıyordu."

Queta gülmeye başladı ve o da ânında sustu. Gülmesi bitene kadar hiçbir şey yapmadan bekledi. Şimdi sırtüstü yatmaya devam ederken ikisi de yeni birer sigara yakmışlardı ve zenci elini onun dizinin üzerine koymuştu. Onu okşamıyordu, orada sakince dinlenmesine izin veriyordu. Sıcak değildi, ama kollarının birbirine değdiği kısımda çıplak tenleri terlemişti. Koridorda uzaklaşan bir ses duyuldu. Ardından motoru mızmızlanan bir otomobilin gürültüsü. Queta başucu masasındaki saate baktı: İki olmuştu.

"O gidişgelişlerin birinde biraz daha buz isteyip istemediğini sordum," diye mırıldandı Ambrosio. "Diğer davetliler gitmişti, parti bitmek üzereydi, sadece o kalmıştı. Bana cevap vermedi. Gözlerini açıklamanın çok zor olduğu bir biçimde kapatıp açtı. Kısmen meydan okuyucu, kısmen alaycı. Bilmem anlatabildim mi?"

"Ve sen hâlâ anlamamış mıydın?" diye üsteledi Queta. "Sersemin tekisin."

"Öyleyim," dedi Ambrosio. "Sarhoş taklidi yaptığını düşündüm, belki de gerçekten sarhoş olduğunu ve be-

nimle dalga geçerek eğlenmek istediğini düşündüm. O arada ben de mutfakta biraz içmiştim ve belki de sarhoş olduğumu, gerçekte olmayan şeyler gördüğümü düşündüm. Fakat bir sonraki sefer salona girdiğimde, hayır bu sarhoşluk değil diyordum, kendi kendime, derdi ne acaba? Saat kaç olmuştu bilmiyorum, herhalde iki-üç vardı. Sanırım bir küllüğü boşaltmak için salona girmiştim. İşte o seferinde benimle konuştu."

"Hadi gel, otur şuraya," dedi Don Fermín. "Bizimle birlikte bir içki iç."

"Bu bir davet değil neredeyse bir emirdi," diye mırıldandı Ambrosio. "İsmimi bilmiyordu. Don Cayo'dan muhtemelen yüz sefer duymuş olmasına rağmen bilmiyordu. Bunu bana daha sonra kendisi söyledi."

Queta gülmeye başladı, o sustu ve bekledi. Bir ışık halesi sandalyenin üzerine düşüyor ve onun darmadağınık giysilerini aydınlatıyordu. Duman genişleyerek, görünmez kavisli ritimlerle dağılarak üzerlerinde süzülüyordu. İki araba birbiri ardına ve sanki yarışıyormuşçasına süratli bir şekilde geçti.

"Peki ya o?" diye sordu Queta, belli belirsiz gülerek. "Hortensia ne yaptı?"

Ambrosio'nun gözleri bir zihin karışıklığı denizinde yuvarlandı: Don Cayo rahatsız olmuş ya da şaşırmış görünmüyordu. Ona bir an için ciddi bir bakış yöneltti ve ardından başıyla Don Fermín'in yanına oturmasını ve dediğini yapmasını buyuran bir işaret yaptı. Küllük Ambrosio'nun ileriye doğru uzanmış elinde dans ediyordu.

"O uyuyakalmıştı," dedi Ambrosio. "Kanepede yatıyordu. Çok fazla içmiş olmalıydı. Orada, sandalyenin ucuna ilişmiş halde kendimi kötü hissettim; tuhaf, utangaç, kötü hissettim."

Ellerini ovuşturduktan sonra törensel bir hareketle, kimseye bakmadan, şerefe deyip içti. Yüzünü görmek

için Queta ona doğru dönmüştü: Gözleri kapalıydı, dudakları birleşmişti ve terliyordu.

"Bu hızla sen bizi sarhoş edersin," dedi Don Fermín gülerek. "Hadi git kendine bir içki daha al."

"Seninle kedinin fareyle oynadığı gibi oynamış," diye mırıldandı Queta, tiksintiyle. "Sen bundan hoşlanıyorsun, artık bunu anladım. Fare olmak hoşuna gidiyor. Seni ezmeleri, sana kötü muamele etmeleri hoşuna gidiyor. Eğer sana kötü davranmasaydım hayatını buraya, bana dertlerini anlatmaya gelmek için para biriktirerek geçirmeyecektin. Dertlerin mi dedim? İlk başta öyle zannetmiştim, ama artık olmadığını biliyorum. Maruz kaldığın her kötülük sana zevk veriyor."

"Orada onun bir eşiti gibi oturmuş içki içiyordum," dedi, aynı monoton, tuhaflaşmış, uzaklaşmış ses tonuyla. "Don Cayo bunu umursuyormuş gibi görünmüyordu ya da umursamıyormuş gibi yapıyordu. Ve o da benim kalkıp gitmeme izin vermiyordu. Bilmem anlatabiliyor muyum?"

"Nereye gidiyorsun, yerinden kıpırdama," diye Don Fermín belki onuncu kez yarı şaka yarı ciddi ona emretti. "Yerinden kıpırdama, nereye gidiyorsun?"

"Onu gördüğüm ama onun için görünmez olduğum diğer seferlerin hepsinden farklıydı," dedi Ambrosio, "bana başka türlü bakıyor, benimle başka türlü konuşuyordu. Durmadan konuşuyordu ve konudan konuya atlarken, birden, araya edepsiz bir söz sokuşturuyordu. O kadar eğitimli ve terbiyeli görünen birinin, hal ve hareketlerine bakıp..."

Tereddüt etti ve Queta gözlemlemek için başını biraz ona doğru çevirdi: Evet, hareketlerine bakıp?..

"... tam bir beyefendi," dedi Ambrosio çabucak, "tam bir devlet başkanı falan diyeceğiniz birinin o şekilde konuşması."

Queta'dan tuhaf, yersiz ve neşeli bir gülücük yükseldi, ardından gerindi ve bunu yaparken kalçası onunkine sürtününce, Ambrosio'nun elinin dizinin üzerinde ânında hareketlendiğini, eteğinin altına daldığını ve uyluğunu yokladığını, onu yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya doğru kolunun tüm gücüyle tarttığını hissetti. Onu azarlamadı, onu durdurmadı ve kendi neşeli gülücüğünü bir kez daha işitti.

"Seni içkiyle yumuşatıyordu," dedi. "Peki ya deli kız, o ne yapıyordu?"

O arada sırada kafasını tıpkı sudan çıkıyormuş gibi kaldırıyor, kaymış, nemli, uyurgezer gözlerle etrafa bakınıyor, kadehini alıyor, ağzına götürüp içiyor, anlaşılmaz bir şeyler mırıldanıyor ve tekrar devriliyordu. Peki ya Cayo Bokkafa, o ne yapıyordu? O istikrarlı bir şekilde içiyor, sohbete tek heceli sözcüklerle katılıyor ve Ambrosio'nun orada oturup onlarla içki içmesi dünyanın en doğal şeyiymiş gibi davranıyordu.

"Zaman o şekilde geçiyordu," dedi Ambrosio: Eli sakinleşti ve dizin üzerine döndü. "İçkiler utangaçlığımı götürmüştü, artık bakışlarına katlanıyor ve şakalarına yanıt veriyordum. Evet, viskiyi severim, beyim, elbette ilk kez viski içmiyorum, beyim."

Ama artık Don Fermín onu dinlemiyordu ya da dinlemiyormuş gibi görünüyordu: Onun fotoğrafı gözlerinin içine yerleşmişti, Ambrosio onlara bakıyor ve kendini görüyordu, anlatabiliyor muydu? Queta onayladı, ve birden Don Fermín kadehindekini aceleyle fondip yapıp ayağa kalktı: Yorgundu, Don Cayo, gitme vakti gelmişti. Cayo Bermúdez de kalktı:

"Ambrosio sizi bıraksın, Don Fermín," dedi gelen bir esnemenin önünü kapalı avucuyla keserek. "Yarına kadar arabaya ihtiyacım yok."

"Bu demek oluyor ki sadece farkında değildi," dedi

Queta, hareketlenerek. "Tabii ya, tabii ya. Bu demek oluyor ki her şeyi hazırlayan Cayo Bokkafa'ydı."

"Bilmiyorum," diye sözünü kesip ona doğru döndü Ambrosio, heyecanlanmıştı, genç kadına bakıyordu. Bir an için öyle kaldıktan sonra tekrar sırtüstü yatağa devrildi. "Bilip bilmediğini, bunu hazırlayıp hazırlamadığını bilmiyorum. Bilmek isterdim. O da bilmediğini söylüyor. Acaba size bu konuda?.."

"Artık biliyor, benim bu konuda tek bildiğim bu," dedi Queta gülerek. "Ama ne ben ne de deli kız bunu hazırlayanın o olup olmadığını ortaya çıkarabildik. O istedi mi mezar kadar ketumdur."

"Bilmiyorum," diye tekrarladı Ambrosio. Sesi bir kuyuya gömüldü, sonra oradan zayıflamış ve anlaşılmaz olarak yeniden doğdu. "O da bilmiyor. Bazen evet diyor, bilmesi gerekir; bazense hayır, bilmiyor olabilir. Don Cayo'yu o zamandan beri defalarca gördüm ve bildiğine dair herhangi bir izlenime hiçbir zaman kapılmadım."

"Sen tam anlamıyla delisin," dedi Queta. "Şimdi tabii ki biliyor. Artık bilmeyen mi kaldı?"

Onlara sokağa kadar eşlik etti, Ambrosio'ya yarın sabah onda gelmesini söyledi, Don Fermín'in elini sıktı ve bahçeyi geçip eve döndü. Gün ağarmak üzereydi, gökyüzünde beliren küçük mavi ışınlar vardı ve köşedeki polisler uykusuzluk ve sigara yüzünden bozulmuş seslerle iyi akşamlar geveledi.

"Ve orada çok tuhaf başka bir şey oldu," diye mırıldandı Ambrosio. "Yapması gerektiği gibi arka koltuğa değil öne, benim yanıma oturdu. İşte orada artık işkillendim, ama bunun doğru olabileceğine inanmıyordum. Bunu mümkün görmüyordum, zira söz konusu olan oydu."

"Söz konusu olan oymuş," diye üstüne basa basa tiksintiyle tekrarladı Queta ve yan yatarak ona doğru dön-

dü: "Sen neden bu kadar köle ruhlu bir adamsın? Bu kadar?.."

"Bunun bana biraz dostluk göstermek için olduğunu düşündüm," diye mırıldandı Ambrosio. "Evde sana bir eşitim gibi davrandım, şimdi de aynı şekilde davranmaya devam ediyorum. Kimi günler halkın arasına karışıp onlardan biri gibi davranmaktan hoşlandığını düşündüm. Hayır, ne düşündüğümü bilmiyorum."

"Evet," dedi Don Fermín kapıyı dikkatlice kapatarak ve ona bakmadan. "Ancón'a gidelim."

"Suratına baktım ve her zamanki zarif, saygıdeğer adamınkine benziyordu," dedi Ambrosio mızmız bir şekilde. "Sinirlerim gerildi, bilmem anlatabiliyor muyum? Ancón'a mı, beyim?"

"Evet, Ancón'a," diye onayladı Don Fermín, camdan gökyüzündeki azıcık ışığa bakarak. "Yeterince benzinin var mı?"

"Onun nerede oturduğunu biliyordum, bir keresinde onu Don Cayo'nun bürosundan eve bırakmıştım," diye mırıldandı Ambrosio. "Gaza bastım ve ancak Brasil Caddesi'nde sormaya cüret ettim. Miraflores'teki evinize gitmiyor musunuz, beyim?"

"Hayır, Ancón'a gidiyorum," dedi Don Fermín, şimdi ileriye doğru bakarak; fakat biraz sonra dönüp ona baktığında bambaşka biri olmuştu, bilmem anlatabiliyor muyum? "Yalnız başına benimle Ancón'a kadar gitmeye korkuyor musun? Yolda başına bir şey gelmesinden mi korkuyorsun?"

"Ve gülmeye başladı," diye mırıldandı Ambrosio. "Ben de gülmek istedim, ama benden çıkmıyordu. Gülemiyordum. Sinirlerim çok gerilmişti, artık biliyordum."

Queta gülmedi: Yan yatıp başını koluna dayamış ona bakıyordu. O sırtüstü yatmaya devam ediyordu, hareketsizdi, sigara içmeyi bırakmıştı ve eli çıplak dizin

üzerinde ölü bir şekilde yatıyordu. Bir araba geçti, bir köpek havladı. Ambrosio gözlerini kapatmıştı ve burun delikleri kocaman açık bir biçimde nefes alıyordu. Göğsü yavaşça inip kalkıyordu.

"İlk sefer miydi?" diye sordu Queta. "Daha önce kimse sana?.."

"Evet, korkuyordum," diye mızmızlandı. "Brasil Caddesi'nden, Alfonso Ugarte'den yukarı doğru çıktım, Ejército Köprüsü'nü geçtim ve ikimiz de suskunduk. Evet, ilk seferdi. Sokaklarda in cin top oynuyordu. Otoyolda uzun farları yakmak zorunda kaldım çünkü sis vardı. Sinirlerim o kadar gergindi ki hızlanmaya başladım. Birden ibrenin doksana, yüze çıktığını gördüm, bilmem anlatabiliyor muyum? Orada oldu. Ama bir yere çarpmadım."

"Sokak lambalarını söndürdüler," dedi Queta bir anlığına konuyu değiştirerek, ama hemen geri döndü: "Ne hissettin?"

"Ama çarpmadım, çarpmadım," diye deli gibi tekrarlarken dizi sımsıkı kavradı. "Uyandığımı hissettim, hissettim ki... ama frene basabildim."

Birden, sanki ıslak yola münasebetsiz bir kamyon, bir eşek, bir ağaç, bir insan fırlamış gibi araba korkunç bir ses çıkararak patinaj yaptı, sağa sola savruldu, zikzaklar çizdi ama yoldan çıkmadı. Devrilecekmiş gibi görünürken yalpalaya yalpalaya, gacırdaya gacırdaya tekrar dengesine kavuştu ve Ambrosio işte o zaman titreyerek sürati düşürdü.

"Frenle, patinajla beni bıraktığını mı zannediyorsunuz?" diye sızlandı Ambrosio ve bir anlık tereddüdün ardından devam etti. "Eli işte burada, şu şekilde durmaya devam ediyordu."

"Sana durmanı söyleyen oldu mu?" dedi Don Fermín'in sesi. "Sana Ancón'a gidiyoruz dedim."

"Ve eli şurada, buradaydı," diye mırıldandı Ambro-

sio. "Bir şey düşünemiyordum, yeniden hareket ettim ve bilmiyorum. Bilmiyorum, anlatabildim mi? Bir anda süratimiz yeniden doksana, yüze çıktı. Beni bırakmamıştı. Eli bu şekilde devam ediyordu."

"Seni görür görmez çözmüş," diye mırıldandı Queta kendini sırtüstü bırakarak. "Sana şöyle bir baktı ve kötü muameleye maruz kalınca ödlekleştiğini hemen anladı; sana şöyle bir baktı ve iradeni zayıflatan birinin seni kuklaya dönüştüreceğini hemen fark etti."

"Bir yere çarpacağımı düşünüyor ve hızımı artırıyordum," diye mırıldandı Ambrosio, hızlı hızlı nefes alarak. "Hızı artırıyordum, anlatabildim mi?"

"Senin korkudan ödünün koptuğunu anladı," dedi Queta duygusuzca, merhametsizce. "Senin karşı koyamayacağını, sana istediği her şeyi yapabileceğini anladı."

"Çarpacağım, çarpacağım," dedi Ambrosio nefes nefese. "Ve gazı köklüyordum. Evet, korkuyordum, anlatabildim mi?"

"Korkuyordun çünkü sen bir köle ruhlusun," dedi Queta tiksintiyle. "Çünkü o bir beyaz ama sen değilsin, çünkü o zengin ama sen değilsin. Çünkü sana istediklerini yapmalarına alışmışsın."

"Kafam ancak bunu yapmaya yetiyordu," diye mırıldandı Ambrosio, daha huzursuz bir şekilde. "Eğer beni bırakmazsa bir yere çarpacağım. Ve eli burada, şu şekildeydi. Anlatabildim mi? Ancón'a kadar bu şekilde devam etti."

Ambrosio, Morales Taşımacılık'tan öyle bir suratla dönmüştü ki, Amalia hemen işlerin onun için kötü gittiğini düşünmüştü. Ona hiçbir şey sormamıştı. Yanından sessizce ve ona bakmadan geçip gittiğini, bahçeye çıktığını, kırık tabureye oturduğunu, ayakkabılarını çıkardığını,

kibriti kutuya öfkeyle sürterek bir sigara yaktığını ve otlara katil gözlerle bakmaya başladığını görmüştü.

"O seferinde ne Çin yemeği vardı ne de biralar," diyor Ambrosio. "Bürosuna daldım ve daha adımımı attığım anda, ne halin varsa gör zenci anlamına gelebilecek bir bakışla beni durdurdu."

Ayrıca sağ elinin işaretparmağını önce boynuna götürüp gırtlağını kesme hareketi yaptı, sonra da şakağına götürüp tetiğe bastı: Tak! Ambrosio. Lakin yayvan yüzü ve deneyimli pörtlek gözleriyle gülümsemeyi bırakmamıştı. Bir gazeteyle yelleniyordu: İşler kötü zenci, küllüm zarar. Neredeyse hiç tabut satılmamıştı, bu son iki ay kirayı, sersemin maaşçığını ve marangozlara olan borçları cebinden ödemesi gerekmişti: Makbuzlar oradaydı. Ambrosio onları içeriğine bakmadan karıştırmıştı, Amalia, ardından masanın karşısına oturmuştu: Bunlar ne kadar kötü haberler, Don Hilario.

"Çok kötü," diye kabul etmişti Don Hilario. "O kadar kötü bir dönemden geçiyoruz ki insanlarda ölmek için bile para yok."

"Size bir şey söyleyeceğim, Don Hilario," demişti Ambrosio, bir süre sessiz kaldıktan sonra ve çok saygılı bir şekilde. "Bakın, eminim ki siz haklısınız. Eminim ki çok kısa sürede bu iş para getirmeye başlayacak."

"Şüphesiz öyle olacak," demişti Don Hilario. "Sabredenler her zaman kazanır."

"Ama benim parasal durumum kötü ve karım bir bebek daha bekliyor," diye devam etmişti Ambrosio. "Bu yüzden istesem de sabredemem, bunu yapamam."

İşkilli ve şaşkın bir tebessümün yüzünü kapladığı Don Hilario bir eliyle yellenmeye devam ederken, diğeriyle dişini karıştırmaya başlamıştı: İki çocuk hiçbir şey değildi, yürek isteyen onun gibi bir düzineye ulaşmaktı, Ambrosio.

"İşte bu yüzden Araf Tabutları'nı tek başınıza size bırakacağım," demişti Ambrosio. "Payımı bana vermenizi istiyorum. Kendi başıma bir şeyler yapmaya çalışacağım, beyim. Bakalım şansım daha yaver gidecek mi?"

İşte o zaman gaklamalarına başlamıştı, Amalia, ve Ambrosio susmuştu, sanki yakınındaki her şeyi –otlar, ağaçlar, Amalita Hortensia, gökyüzü– öldürmeye daha iyi konsantre olmak istermiş gibi bir hali vardı. O gülmemişti. Koltuğunda ürperen ve daha hızlı yellenmeye başlayan Don Hilario'yu seyretmiş ve vakur bir ciddiyetle gülmeyi bırakmasını beklemişti.

"Yoksa sen bu işi bir tasarruf sandığı mı zannediyordun?" diye gürlemişti en sonunda, ardından alnının terini silmiş ve yeniden gülmeye başlamıştı. "İnsanın parasını istediği zaman yatırıp çekebildiği bir şey mi olduğunu sanıyordun?"

"Gaklamalar, kikirdemeler," diyor Ambrosio. "Gülmekten gözlerinden yaş geldi, suratı kıpkırmızı oldu, gülmekten yoruldu. Bense sakince bekliyordum."

"Bu ne aptallık ne de uyanıklık, ama ne olduğunu bilmiyorum," demişti kıpkırmızı ve ter içindeki Don Hilario masaya yumruğunu indirerek. "Söylesene bana, sen benim ne olduğumu zannediyorsun? Bir aptal mı, bir salak mı, söyle ben neyim?"

"Önce gülüyor, sonra öfkeleniyorsunuz," demişti Ambrosio. "Sizin derdinizin ne olduğunu anlamıyorum, beyim."

"Ben sana iş batıyor derken, sen batan şeyin ne olduğunu sanıyorsun?" diye bilmece gibi konuşmaya başlamıştı, Amalia ve bir acıma ifadesiyle Ambrosio'ya bakmıştı. "Eğer sen ve ben bir sandala on beşer bin *sol* koyarsak ve sandal nehirde batarsa, sandalla birlikte batan ne olur?"

"Araf Tabutları batmadı ki," demişti Ambrosio. "Evimin hemen karşısında durmaya devam ediyor."

"Onu satmak mı, devretmek mi istiyorsun?" diye sormuştu Don Hilario. "Benim açımdan memnuniyetle, hemen şimdi. Sadece ölüyü kaldırmak isteyecek saf birini bulman gerekiyor. Bu işe yatırdığımız otuz bini bize verecek birini demiyorum, bunun hayalini bile kurma, onu bedelsiz kabul edecek ve sersemin yanı sıra marangozlara olan borcu üstlenmek isteyecek birini."

"Bu size verdiğim on beş bin *sol*'ün tekini dahi bir daha asla göremeyeceğim anlamına mı geliyor?" diye sormuştu Ambrosio.

"Hiç olmazsa sana avans olarak fazladan verdiğim parayı bana geri ödeyecek birini," demişti Don Hilario. "Şimdiden bin iki yüz oldu, makbuzlar işte burada. Yoksa artık onları hatırlamıyor muydun?"

"Polise git, ondan şikâyetçi ol," demişti Amalia. "Onu paranı geri vermeye mecbur etsinler."

O öğleden sonra, Ambrosio kırık taburede oturmuş sigaraları birbiri ardına içerken, Amalia o yeri belirlenemez sızıyı, Trinidad'la en kötü anlarından hatırında kalan mide ağzındaki yakıcı boşlukları hissetmişti: Talihsizlikler yine mi başlayacaktı? Yemeği sessizlik içinde yemişlerdi ve daha sonra sohbet etmeye gelen Donya Lupe onları o kadar ciddi görünce fazla oturmadan gitmişti. Gece yatakta yatarken Amalia ona ne yapacağını sormuştu. Henüz bilmiyordu, Amalia, düşünmekteydi. Ertesi gün Ambrosio erkenden çıkıp gitmiş ve giderken yolculuk azığını almamıştı. Amalia mide bulantıları hissetmişti ve Donya Lupe saat on gibi uğradığında onu kusarken bulmuştu. Ona ne olduğunu anlattığı sırada Ambrosio gelmişti: Peki ama, o Tingo'ya gitmemiş miydi? Hayır, Dağın Şimşeği arızalı olduğu için tamirhanedeydi. Gidip bahçeye oturmuş ve bütün sabahı orada düşünerek geçirmişti. Öğlende Amalia onu yemeğe çağırmıştı ve yemeklerini yedikleri sırada adam neredeyse

koşarak içeri dalmıştı. Gelip önünde durduğu Ambrosio yerinden dahi kalkamamıştı: Don Hilario.

"Bu sabah bütün kasabada küstahça hikâyeler anlatıp durmuşsun." Suratı öfkeden kızarmıştı, Donya Lupe, sesini o kadar yükseltmişti ki Amalita Hortensia ağlayarak uyanmıştı. "Meydanda herkesin içinde Hilario Morales'in paranı çaldığını söylemişsin."

Amalia kahvaltıdan sonraki bulantıların geri geldiğini hissetmişti. Ambrosio yerinden kımıldamamıştı: Neden ayağa kalkmıyordu? Neden cevap vermiyordu? Fakat oturmaya ve kükremekte olan tombulca adama bakmaya devam etmişti.

"Aptal olmanın dışında insanlara karşı güvensiz ve boşboğazsın," diye bağırıp duruyordu. "İnsanlara beni yola getirmek için polise gideceğini mi söylüyordun? Tamam o zaman, her şey çok açık. Hadi kalk, hemen gidelim."

"Şimdi yemek yiyorum," diye mırıldanmıştı Ambrosio zor duyulur bir sesle. "Nereye gitmek isterseniz gidin, beyim."

"Polise," diye gürlemişti Don Hilario. "Hesabımızı başkomiserin önünde görmeye. Bakalım kimin kime borcu varmış, nankör herif."

"Böyle yapmayın, Don Hilario," diye ricada bulunmuştu Ambrosio. "Size bir sürü yalan taşımışlar. O dedikoduculara nasıl inanırsınız. Oturun, beyim, izin verin size bir bira ikram edeyim."

Amalia, Ambrosio'ya şaşkınlıkla bakmıştı: Ona gülümsüyor, oturması için sandalye gösteriyordu. Birden ayağa fırlamış, bahçeye koşmuş ve manyokların üzerine kusmuştu. Oradan Don Hilario'nun sesini duymuştu: Oraya bira içmeye değil bir meseleyi açıklığa kavuşturmaya gelmişti, hadi kalk başkomiseri görmeye gideceğiz. Ve giderek alçalan, ona daha çok yaltaklanan Ambrosio'nun sesi:

Ona güvensizlik duyması söz konusu olabilir miydi, beyim, sadece şanssızlıktan yakınmıştı, beyim.

"O halde bundan böyle tehdit ya da gevezelik istemiyorum," demişti Don Hilario biraz sakinleşerek. "Ortalıkta dolaşırken adıma leke sürmemeye çok dikkat et."

Amalia onun arkasını döndüğünü, kapıya kadar gittiğini, geri döndüğünü ve bir kez daha bağırdığını görmüştü: Onu artık şirketinde görmek istemiyordu, senin gibi bir nankörü şoför olarak çalıştırmak istemiyordu, pazartesi gelip hesabını kesebilirdi. Evet, şimdi tekrar başlamışlardı. Fakat Ambrosio'ya Don Hilario'ya kızdığından daha çok kızmış ve koşarak odaya girmişti:

"Sana bu şekilde davranmasına neden izin verdin, onun karşısında neden böyle alçaldın? Neden polise gidip ondan şikâyetçi olmadın?"

"Senden ötürü," demişti Ambrosio, ona hüzünlü bir şekilde bakarak, "seni düşünerek. Yoksa unuttun mu? Neden Pucallpa'da olduğumuzu artık hatırlamıyor musun? Polise senden ötürü gitmedim, onun karşısında senden ötürü alçaldım."

Amalia ağlamaya başlamıştı, ondan özür dilemişti ve gece bir kez daha kusmuştu.

"Bana altı yüz *sol* tazminat verdi," diyor Ambrosio. "Onunla herhalde bir ay kadar idare ettik. Ben sürekli iş arayıp durdum. Pucallpa'da altın bulmak iş bulmaktan daha kolay. En sonunda Yarinacocha'ya gidip gelen taksi dolmuşlarda şoför olarak sefil maaşlı bir iş bulmayı başardım. Ve kısa bir süre sonra da nihai darbe geldi, küçükbey."

VI

Evliliğinin ilk ayları anneni, babanı, kardeşlerini görmeden, onlardan neredeyse hiç haber almadan mutluluk içinde mi geçmişti, Zavalita? Yokluk ve borç ayları, diye düşünüyor, sen onları unuttun, ama kötü dönemler asla unutulmaz. Düşünüyor: Belki de mutlu olmuştun, Zavalita. Belki mutluluk o darlık içindeki tekdüzelikti, o alçakgönüllü inanç, heyecan ve ihtiras yokluğuydu, belki de her şeydeki –düşünüyor, yatağa varasıya– o yumuşak aleladelikti. Pansiyon daha başından itibaren onlara rahatsız geldi. Donya Lucía kendi çalışma saatleriyle çakışmaması koşuluyla Ana'nın mutfağı kullanmasını kabul etmişti, bu yüzden Ana ve Santiago'nun öğle ve akşam yemeklerini ya çok erken ya da aşırı geç yemeleri gerekiyordu. Daha sonra Ana ve Donya Lucía banyo ya da ütü masası sebebiyle, toz alma püsküllerinin ve süpürgelerin kullanımı için ya da perdeler ve çarşafların yıpranması yüzünden tartışmaya başladılar. Ana, La Maison de Santé'ye geri dönmeyi denemişti, ama boş pozisyon yoktu ve Delgado Kliniği'nde yarım zamanlı bir iş bulana kadar iki-üç ay beklemeleri gerekti. Ondan sonra bir daire aramaya başladılar. Santiago *La Crónica*'dan döndüğünde Ana'yı uyanık halde kiralık ilanlarını incelerken buluyordu ve soyunurken gününün nasıl geçtiğini dinli-

yordu. Onun mutluluğu buydu, Zavalita: İlanları işaretlemek, telefon etmek, sormak ve pazarlık etmek, klinikten çıkınca beş-altı tanesini gezmek. Bununla birlikte, Porta Sokağı'ndaki cinler çiftliğini tesadüfen bulan Santiago olmuştu. Benavides'te yaşayan biriyle röportaj yapmaya gitmiş ve Diagonal'e doğru çıkarken onu fark etmişti. İşte oradaydı: Kırmızı ön cephe, çakıl döşeli küçük dikdörtgen etrafında sıralanmış pigme evler, parmaklıklı küçük pencereleri, çıkmaları ve sardunyaları. Bir afiş asılıydı: Kiralık daireler. Tereddüt etmişlerdi, sekiz yüz çok fazlaydı. Ama pansiyonun rahatsızlığından ve Donya Lucía'yla kavgalardan bıkmışlardı ve orayı tuttular. İki küçük odayı yavaş yavaş ve taksitle aldıkları mobilyalarla döşemişlerdi.

Eğer Ana'nın Delgado Kliniği'ndeki mesaisi sabah ise, Santiago öğlende uyandığında kahvaltısını ısıtmaya hazır halde buluyordu. Gazeteye gidiş saatine kadar okuyarak vakit geçiriyor ya da bir işini halletmek için çıkıyordu ve Ana üç gibi eve dönüyordu. Öğle yemeğini yiyorlardı ve o beş gibi işe gidiyor ve sabaha karşı ikide dönüyordu. Ana vaktini dergileri karıştırarak, radyo dinleyerek, yalnız yaşayan ve mitoman işlerle uğraşan (bir gün İnterpol ajanı oluyordu, ertesi gün siyasi sürgün, başka bir gün ise Avrupalı konsorsiyumların Peru'da gizemli görevler için bulunan bir temsilcisi) bir Alman komşu kadınla iskambil oynayarak ya da güneşli günlerde mayosunu giyip ortadaki dikdörtgen çakıllıkta güneşlenmeye çıkıyordu. Cumartesilerin, senin izin gününün ritüeliyse şuydu, Zavalita: Geç kalkıyorlardı, öğle yemeğini evde yedikten sonra mahalledeki sinemalardan birinin matinesine gidiyor, Malecón'da, Necochea Parkı'nda ya da Prado Caddesi'nde bir yürüyüş yapıyor (ne hakkında konuşuyorduk?, diye düşünüyor, ne hakkında konuşuyorduk?), Chispas'la, moruklarla ya da Teté'yle karşılaşma-

mak için daima öngörülebilir biçimde ıssız yerlerde takılıyor, akşam yemeğini ucuz bir lokantada (mesela Colinita'da, diye düşünüyor, ay sonlarında Gambrinus'ta) yiyor, ardından tekrar bir sinemaya dalıyor ve paraları yeterse yeni gelen bir filme giriyorlardı. İlk başta filmleri eşitlik ilkesiyle seçiyorlardı: Öğleden sonra bir Meksika filmi, geceyse bir polisiye ya da bir western. Düşünüyor: Şimdi neredeyse sadece Meksika filmleri. Ana'yla kavgasız bir hayat sürmek için mi yoksa artık bu da mı umurunda olmadığı için, her şeye razı gelmeye başlamıştın, Zavalita? Kimi cumartesileri Ana'nın anne babasını ziyaret etmek için Ica'ya gidiyorlardı. Ne kimseye misafirliğe gidiyor ne de kimse onlara misafirliğe geliyordu, hiç arkadaşları yoktu.

Bir daha ne Carlitos'la birlikte Negro-Negro'ya gitmiştin, ne onlarla birlikte gece kulüplerinin şovlarını bedavadan izlemiştin, ne de kerhanelere ayak basmıştın. Senden bunu istemiyorlardı, ısrar etmiyorlardı ve günün birinde bunu espri konusu yapmaya başladılar: Ciddi birine dönüşüyordun Zavalita, burjuvalaşıyordun Zavalita. Ana mutlu olmuş muydu, mutlu muydu, mutlu musun Anita? Seviştikleri gecelerin birinde, karanlığın içindeki sesi işte orada: İçki içmiyorsun, çapkın değilsin, tabii ki öyleyim, sevgilim. Carlitos bir seferinde yazıişlerine her zamankinden daha sarhoş gelmişti; gelip Santiago'nun masasının önüne oturdu ve yüzünde kızgın bir ifadeyle sessizce ona bakmaya başladı: Artık sadece bu mezarda görüşüyor ve konuşuyorlardı, Zavalita. Birkaç gün sonra Santiago onu cinler çiftliğine öğle yemeğine davet etti. Çinliyi de getir Carlitos, derken Ana'nın ne diyeceğini, ne yapacağını düşünüyordu: Olmaz, Çinli ve o kavgalıydılar. Tek başına geldi ve gergin, rahatsız, yalanlarla bezeli bir yemek oldu. Carlitos kendini huzursuz hissediyordu, Ana ona güvensizlikle bakıyordu ve sohbet konuları

daha doğar doğmaz ölüyordu. Carlitos o günden beri eve bir daha gelmemişti. Düşünüyor: Yemin ederim seni ziyaret edeceğim.

Dünya küçüktü, ama Lima büyüktü, Miraflores ise sonsuz, Zavalita: Yaklaşık sekiz aydan beri aynı semtte yaşamalarına rağmen ne moruklarla, ne Chispas'la, ne de Teté'yle karşılaşmışlardı. Yazıişlerinde bir gece Santiago bir makaleyi bitirmek üzereyken omzuna bir el dokundu: Merhaba, çilli. Çıkıp Colmena'da bir kahve içtiler.

"Teté ve ben cumartesi evleniyoruz, sıska," dedi Popeye. "Seni bu yüzden görmeye geldim."

"Biliyorum, gazetede okudum," dedi Santiago. "Mutluluklar dilerim, çilli."

"Teté resmî nikâhta şahidi olmanı istiyor," dedi Popeye. Ona evet diyeceksin, değil mi? Ayrıca Ana ve sen düğüne gelmelisiniz."

"Evdeki o sahneyi hatırlarsın," dedi Santiago. "Aileyi o günden beri görmediğimi bildiğini tahmin ediyorum."

"O konu halledildi, anneni ikna ettik," diyen Popeye'nin kırmızı yüzünde iyimser ve kardeşçe bir tebessüm belirdi. "O da gelmenizi istiyor. Babanı ise söylemeye bile gerek yok. Herkes sizi orada görmek ve bir an önce barışmak istiyor. Göreceksin, Ana'yı çok sevecen bir şekilde karşılayacaklar."

Onu çoktan affetmişlerdi, Zavalita. Baba geçen aylar boyunca sıskanın gelmemesinden ötürü, kızgın ve gücenik olmandan ötürü her gün ıstırap çekmiş ve anneni belki yüz kere bundan sorumlu tutup azarlamış olmalıydı; kimi geceler seni *La Crónica*'dan çıkarken bir an olsun görmek için Tacna Caddesi'ne gelip arabanın içinde beklemişti. Bu konuyu konuşmuş, tartışmış olmalıydılar ve annen muhtemelen her seferinde gözyaşlarına boğulmuştu, ta ki senin evlendiğini ve evlendiğin kişiyi kabullenene kadar. Düşünüyor: Ta ki biz, seni affetmiş-

lerdi, Anita. Sıskanın aklını çelip onu bizden çalmış olmanı bağışlıyoruz, küçük bir melez olmanı bağışlıyoruz: Düğüne gelsin.

"Bunu Teté için yap ve daha da önemlisi baban için yap," diye üsteliyordu Popeye. "Seni ne kadar sevdiğini biliyorsun, sıska. Hatta Chispas için, ahbap. Daha bu akşam bana süper bilge bu saçmalıkları bıraksa da gelse dedi."

"Teté'nin şahidi olmaktan mutluluk duyacağım, çilli." Chispas da seni bağışlamıştı, Anita: Teşekkürler, Chispas. "Nerede ne imzalamam gerektiğini sen bana haber verirsin."

"Ve umuyorum ki bizim evimize sık sık gelirsiniz, değil mi?" dedi Popeye. "Bize kızmanızı gerektirecek bir şey yok, ne Teté ne de ben sana bir şey yaptık, değil mi? Biz Ana'yı çok cana yakın buluyoruz."

"Ama düğüne gelmeyeceğiz, çilli," dedi Santiago. "Ben ne moruklara ne de Chispas'a kızgınım. Sadece evdekinin benzeri bir sahne yaşamak istemiyorum."

"İnatçı olma, ahbap," dedi Popeye. "Herkes gibi annenin de kendince önyargıları var, ama özünde çok iyi bir insan. Hadi bu zevki Teté'ye yaşat, sıska, düğüne gelin."

Popeye mezun olduktan sonra çalışmaya başladığı şirketten ayrılmıştı, üç arkadaşıyla birlikte kurdukları şirket şöyle böyle gidiyordu, sıska, şimdiden birkaç müşterileri vardı. Ama çok meşguldü ve bütün vaktini alan mimarlık ya da nişanlısı değil (burada seni dirseğiyle neşeli bir şekilde dürtmüştü, Zavalita) politikaydı: Nasıl bir zaman israfı ama, değil mi sıska?

"Politika mı?" dedi Santiago gözlerini kırpıştırarak. "Sen politikaya mı girdin, çilli?"

"Herkes için Belaunde," dedi Popeye gülerek ve ceketinin yakasındaki bir rozeti göstererek. "Bilmiyor muydun? Hatta Halkçı Eylem'in bölgesel komitesindeyim. Sen hiç gazete okumaz mısın?"

"Politik haberlere hiç bakmıyorum," dedi Santiago. "Bilmiyordum."

"Belaunde üniversitede hocamdı," dedi Popeye. "Gelecek seçimlerde oyları silip süpüreceğiz. O olağanüstü bir adam, kardeşim."

"Baban bu işe ne diyor?" diye gülümseyerek sordu Santiago. "O hâlâ Odrista senatör olmayı sürdürüyor, değil mi?"

"Biz demokratik bir aileyiz," dedi Popeye gülerek. "Bazen pederle tartışıyoruz, ama iki arkadaş gibi. Sen Belaunde'ye sempati duymuyor musun? Bizi solculukla itham ettiklerini duymuşsundur, sırf bu sebepten ötürü bile mimarın yanında olman gerekirdi. Yoksa hâlâ komünist misin?"

"Artık değil," dedi Santiago. "Ben artık hiçbir şey değilim ve politika hakkında hiçbir şey bilmek istemiyorum. Beni sıkıyor."

"Bu çok kötü bir düşünce biçimi, sıska," diye ona dostça çıkıştı Popeye. "Herkes böyle düşünseydi, ülke asla değişmeyecekti."

O gece, cinler çiftliğinde, Santiago bunları anlatırken Ana, gözleri meraktan ışıldayarak çok dikkatli bir şekilde dinlemişti: Elbette ki düğüne gitmeyeceklerdi, Anita. O da, tabii ki gitmeyeceğiz, ama senin gitmen gerekiyor, sevgilim, o senin kardeşin. Ayrıca onu Ana'nın bırakmadığını söyleyecek ve ondan daha çok nefret edeceklerdi, bu yüzden onun gitmesi gerekiyordu. Ertesi sabah, Santiago hâlâ yataktayken, Teté cinler çiftliğine çıkageldi: Kafasında beyaz ipek eşarbın altından görünen bigudiler, altında pantolon, narin ve mutlu görünüyordu. Sanki seni her gün görüyormuş gibi davranıyordu, Zavalita: Kahvaltıyı ısıtmak için ocağı yakışını görünce gülmekten ölüyordu, iki küçük odayı büyüteçle inceliyordu, kitapları karıştırıyordu, hatta nasıl çalıştığı-

nı görmek için sifonun zincirini bile çekti. Her şey hoşuna gidiyordu: Çiftlik ona oyuncak gibi görünüyordu, hepsi aynı renge boyalı evler, hepsi küçücük, hepsi çok güzeldi.

"Yengenin eşyalarını karıştırmayı bırak sonra bana kızacak," dedi Santiago. "Hadi otur ve anlat bana."

Teté küçük kitap rafına oturdu ama etrafı açgözlülükle incelemeye devam etti. Popeye'ye âşık mıydı? Tabii ki, sersem, aksi takdirde onunla evleneceğini mi sanıyordu? Kısa bir süreliğine Popeye'nin anne babasıyla yaşayacaklardı; onların çilliye hediye ettikleri dairenin bulunduğu binanın inşaatı tamamlanana kadar. Balayı mı? Önce Meksika'ya, ardından Amerika Birleşik Devletleri'ne gideceklerdi.

"Umarım bana oralardan kartpostal gönderirsin," dedi Santiago. "Benim hayatım seyahat hayalleri kurmakla geçiyor, ama şu âna kadar en uzak Ica'ya kadar gidebildim."

"Annemi doğum gününde bile aramadın, sular seller gibi gözyaşı döktü," dedi Teté. "Ama umarım pazar günü Ana'yla birlikte eve gelirsin."

"Senin şahitliğini yapacak olmamla yetin," dedi Santiago. "Ne kiliseye ne de eve geleceğiz."

"Bırak şu saçmalıkları, süper bilge," dedi Teté gülerek. "Ben Ana'yı ikna edeceğim ve sen de mosmor olacaksın, ha ha ha. Ana'yı gelinin veda partisine ve her şeye getireceğim, göreceksin."

Ve gerçekten de Teté o öğleden sonra tekrar geldi ve Santiago *La Crónica*'ya gitmek için onu ve Ana'yı bıraktığında kırk yıllık arkadaş gibi sohbet ediyorlardı. O gece Ana onu çok güleç karşıladı: Bütün öğleden sonrayı birlikte geçirmişlerdi, Teté çok sempatikti, onu ikna etmişti. Ailenle bir an önce barışmamız daha iyi olmaz mı, sevgilim?"

"Hayır," dedi Santiago. "Barışmamamız daha iyi. Bir daha bu konu hakkında konuşmak istemiyorum."

Fakat bütün hafta sabah akşam sadece aynı konuyu tartışmışlardı, fikrini değiştirdin mi, sevgilim? Gidecek miyiz? Ana düğüne geleceklerine dair Teté'ye söz vermişti ve cumartesi gecesi yatmadan önce kavga etmişlerdi. Pazar sabahı Santiago erkenden kalkıp Porta ve San Martín'in kesiştiği köşedeki eczaneye gidip telefon etti.

"Hadi ne bekliyorsunuz?" dedi Teté. "Ana saat sekizde bana yardım etmeye geleceğini söylemişti. Chispas'ın gelip sizi almasını ister misin?"

"Biz gelmiyoruz," dedi Santiago. "Seni mutluluklar dilemek ve kartpostalları hatırlatmak için arıyorum, Teté."

"Önünde diz çöküp sana yalvaracağımı mı sanıyorsun, sersem?" dedi Teté. "Mesele şu ki sen çok kompleksli birisin. Bırak bu saçmalıkları ve şimdi hemen gel yoksa seninle bir daha asla konuşmam, süper bilge."

"Eğer sinirlenirsen çirkin görünürsün, oysaki fotoğraflar için güzel olman gerekiyor," dedi Santiago. "Çok öpüyorum ve tatil dönüşü mutlaka bizi görmeye gelin, Teté."

"Her şeyden gücenen küçük bir prenses gibi davranma," dediğini duyabildi Teté'nin. "Hemen gel ve Ana'yı da getir. Senin için karides çorbası hazırladılar, sersem."

Cinler çiftliğine dönmeden önce Larco Caddesi' ndeki bir çiçekçiye gidip Teté'ye bir buket gül gönderdi. Kardeşleriniz Ana ve Santiago'dan ikinize binlerce mutluluk, diye düşünüyor. Ana ona küsmüştü ve geceye kadar tek kelime etmedi.

"Maddi menfaat karşılığında değil mi?" dedi Queta. "O halde niçin? Korkudan mı?"

"Bazen," dedi Ambrosio. "Bazen daha ziyade acıma-

dan. Minnetten, saygıdan. Hatta dostluktan, ama aradaki mesafeyi muhafaza ederek. Bana inanmadığınızı biliyorum, ama gerçek bu. Yemin ederim."

"Bundan hiç utanç duymuyor musun?" diye sordu Queta. "İnsanlardan, arkadaşlarından. Yoksa bana anlattığın gibi onlara da anlatıyor musun?"

Yarı karanlıkta onun belirgin bir hüzünle gülümsediğini gördü; sokağa bakan pencere açıktı ama hiç esmiyordu ve odanın buğusuyla dolu, hareketsiz ortamda zencinin çıplak bedeni terliyordu. Queta kendisine sürtünmesin diye ondan birkaç milimetre uzaklaştı.

"Köyümdeki arkadaşlarım gibi tek bir arkadaşım bile yok burada," dedi Ambrosio. "Sadece tanıdıklarım var, mesela şimdi Don Cayo'nun şoförlüğünü yapan adam, ya da Hipólito, onun koruması olan diğeri. Onlar bilmiyorlar. Bilseler de bundan rahatsız olmazdım. Onlara kötü bir şey gibi görünmezdi, bilmem anlatabiliyor muyum? Hipólito'nun tutuklularla yaşadıklarını size anlatmıştım, hatırlıyor musunuz? Onlardan neden utanacaktım ki?"

"Peki, benden utanmıyor musun?" diye sordu Queta.

"Sizden hayır," dedi Ambrosio. "Siz gidip bu anlattıklarımı ortalığa saçmazsınız."

"Neden olmasın?" dedi Queta. "Bana parayı sırlarını saklamam için vermiyorsun."

"Çünkü siz buraya geldiğimin öğrenilmesini istemiyorsunuz," dedi Ambrosio. "Bu yüzden onları ortalığa saçmazsınız."

"Ya bana anlattıklarını deli kıza anlatırsam?" dedi Queta. "O da bunları herkese anlatırsa o zaman ne yapardın?"

Yarı karanlıkta alçak sesle ve kibarca güldü. Sırtüstü yatmış sigara içiyordu ve Queta duman bulutçuklarının hareketsiz havada nasıl birbirine karıştığını seyrediyor-

du. Hiçbir ses duyulmuyordu, hiçbir araba geçmiyordu, arada bir başucu masasının üzerindeki saatin tik takı varlığını belli edip kayboluyor ve bir an sonra yeniden beliriyordu.

"Buraya bir daha asla gelmezdim," dedi Ambrosio. "Ve siz de iyi bir müşteri kaybederdiniz."

"Onu neredeyse kaybettim zaten," dedi Queta gülerek. "Eskiden her ay ya da iki ayda bir gelirdin. En son gelişinin üzerinden ne kadar geçti? Beş ay mı? Hayır, daha fazla. Ne oldu? Altın Top yüzünden mi?"

"Sizinle geçirdiğim kısacık süre benim iki haftalık maaşıma mal oluyor," dedi Ambrosio. "Bu zevki her zaman kendime sunamam. Ayrıca sizi bulmak da kolay değil. Bu ay üç kez geldim ama hiçbirinde sizi bulamadım."

"Buraya geldiğini bilse ne yapardı?" diye sordu Queta. "Altın Top'u kastediyorum."

"Sizin sandığınız gibi değil," dedi Ambrosio çabucak ve ciddi bir sesle. "O kötü birisi değil, bir despot değil. O gerçek bir beyefendi, bunu size daha önce söylemiştim."

"Sana ne yapardı?" diye üsteledi Queta. "Bir gün onunla San Miguel'de karşılaşsam ve ona Ambrosio senin paranı bana harcıyor desem."

"Siz onun sadece bir yüzünü tanıyorsunuz, bu yüzden onunla ilgili yanlış fikirlere sahipsiniz," dedi Ambrosio. "Onun başka bir yüzü de var. O bir despot değil. İyi birisi, bir beyefendi. İnsan ona saygı duymakta zorlanmıyor."

Queta şimdi daha yüksek sesle güldü ve Ambrosio'ya baktı: Yeni bir sigara yakıyordu ve kibritin anlık alevciği zencinin doyuma ulaşmış gözlerini, ciddi ve sakin ifadesini, terli anlının parlaklığını ona gösterdi.

"Seni de kendisi gibi yapmış," dedi yumuşak bir sesle. "Sana çok para verdiği için ya da korkudan değil. Onunla birlikte olmaktan hoşlanıyorsun."

"Ben onun şoförü olmaktan hoşlanıyorum," dedi Ambrosio. "Kendi odam var, eskisinden daha çok kazanıyorum ve hepsi bana nazik davranıyor."

"Peki, pantolonunu indirip sana hadi görevini yerine getir dediğinde?" dedi Queta gülerek. "O zaman da hoşuna gidiyor mu?"

"Sizin sandığınız gibi değil," diye tekrarladı Ambrosio yavaşça. "Gözünüzde nasıl bir şey canlandırdığınızı biliyorum. Ama o yanlış, onunla hiç alakası yok."

"Peki ya tiksindiğinde?" diye sordu Queta. "Bana bazen oluyor, ama ne önemi var ki, bacaklarımı açıyor ve umursamıyorum. Ama sen?"

"Bu acıma hissetmek gibi bir şey," diye mırıldandı Ambrosio. "Ben öyle hissediyorum, aynı şekilde o da. Siz o şeyin her gün olduğunu zannediyorsunuz. Hayır, ayda bir bile değil. Onun için bir şeyler kötü gittiğinde oluyor. Ben artık anlıyorum, daha arabaya binerken bir şeyler kötü gitmiş diye düşünüyorum. Beti benzi atıyor, gözleri içe göçüyor, sesi bir tuhaf çıkıyor. Beni Ancón'a götür, diyor; ya da Ancón'a gidiyoruz; ya da Ancón'a. Ve ben anlıyorum. Bütün yol sessizlik içinde geçiyor. O halde suratını görseniz bir yakını ölmüş ya da ona bu gece öleceğini söylemişler dersiniz."

"Peki ya sana ne oluyor?" diye sordu Queta. "Sana, beni Ancón'a götür, diye emrettiğinde ne hissediyorsun?"

"Don Cayo size bu gece San Miguel'e gel dediğinde tiksinti hissediyor musunuz?" diye sordu Ambrosio çok alçak sesle. "Hanımefendi sizi çağırttığında."

"Artık hayır," dedi Queta gülerek. "Deli kız benim arkadaşım, artık arkadaşız. Daha ziyade onunla dalga geçiyoruz. Sen işte işkence başlıyor diye düşünüyor musun, ondan nefret ettiğini hissediyor musun?"

"Ancón'a vardığımızda neler olacağını düşünüyor ve kendimi kötü hissediyorum," diye yakındı Ambrosio ve Queta onun midesine dokunduğunu gördü. "İşte burası

kötü oluyor, dönüp durmaya başlıyor. Korkuyorum, acıyorum, kızıyorum. Bugün umarım sadece sohbet ederiz diye düşünüyorum."

"Sohbet ederiz mi?" dedi Queta gülerek. "Bazen seni sadece sohbet etmeye mi götürüyor?"

"Cenaze suratıyla eve giriyor, perdeleri kapatıyor ve içkisini koyuyor," dedi Ambrosio tekdüze bir sesle. "İçinden bir şeyin onu ısırdığını, onu kemirdiğini anlıyorum. Bana bundan bahsetti, onun ağladığını bile gördüm, beni anlıyor musunuz?"

"Acele et, banyo yap, şunu giy mi diyor?" diye sordu Queta ona bakarak. "Ne yapıyor, sana ne yaptırıyor?"

"Yüzü daha da solgunlaşmaya devam ediyor ve sesi düğümleniyor," diye mırıldandı Ambrosio. "Oturuyor, gel otur diyor. Bana bir şeyler soruyor, benimle sohbet ediyor. Sohbet etmemizi istiyor."

"Sana kadınlardan mı bahsediyor, açık saçık şeyler mi anlatıyor, fotoğraflar ya da dergiler mi gösteriyor?" diye üsteledi Queta. "Ben sadece bacaklarımı açıyorum. Peki ya sen?"

"Ona kendimle ilgili şeyleri anlatıyorum," diye mırıldandı Ambrosio. "Ona Chincha'dan, çocukluğumdan, annemden bahsediyorum. Don Cayo'dan bahsediyorum, bana anlattırıyor, bana her şeyi soruyor. Bana arkadaşı gibi hissettiriyor, bilmem anlatabiliyor muyum?"

"Senin korkunu alıyor, kendini daha rahat hissettiriyor," dedi Queta. "Kediyle fare. Peki ya sen?"

"Kendisiyle ilgili şeyleri, endişelerini anlatmaya başlıyor," diye mırıldandı Ambrosio. "Bu arada içki içmeye devam ediyor. Aynı şekilde ben de. Ve bu süre zarfında içinde bir şeyin onu kemirdiğini, onu ısırdığını yüzünden anlıyorum."

"Orada ona sen diye mi hitap ediyorsun?" diye sordu Queta. "O anlarda buna cüret ediyor musun?"

"Bu yatağa yaklaşık iki yıldan beri geliyor olmama rağmen size sen diye hitap etmiyorum, değil mi," diye mırıldandı Ambrosio. "İçinde onu endişelendiren ne varsa, işleri, politika, çocukları, hepsini dışarı atıyor. Konuşuyor, konuşuyor ve ben içinde ne olup bittiğini anlıyorum. Utandığını söylüyor, bunu bana söyledi, beni anlıyor musunuz?"

"Onu ağlamaya başlatan ne oluyor?" diye sordu Queta. "Senin?.."

"Bazen saatlerce böyle devam ediyor," diye mırıldandı Ambrosio. "O konuşuyor ben dinliyorum, ben konuşuyorum o dinliyor. Ve artık tek bir damla dahi içecek halim kalmadığını hissedene kadar içmeye devam ediyorum."

"Senin tahrik olmaman mı?" diye sordu Queta. "Seni sadece içkiyle mi tahrik ediyor?"

"İçkiye karıştırdığı bir şeyle," diye mırıldandı Ambrosio; sesi zayıflayıp neredeyse kaybolacak gibi olunca Queta ona baktı: Kolunu plajda sırtüstü güneşlenen bir adam gibi yüzünün üzerine koymuştu. "Bunu yaparken onu ilk yakaladığımda kendisini yakaladığımı ve korktuğumu fark etti. İçine attığınız o şey de ne?

"Hiç, yohimbin diye bir şey," dedi Don Fermín. "Bak, kendiminkine de atıyorum. Önemsiz bir şey, şerefe, hadi iç."

"Bazen ne içki, ne yohimbin, ne de başka bir şey fayda ediyor," diye mırıldandı Ambrosio. "O bunu fark ediyor, onun fark ettiğini görüyorum. Bakışları, sesi insanda acıma uyandıran bir şekle bürünüyor. İçtikçe içiyoruz. Onun birden ağlama krizine girdiğini görüyorum, anlıyor musunuz? Bana git hadi diyor ve odasına kapanıyor. Orada kendi kendine konuştuğunu, kendine bağırdığını duyuyorum. Utançtan delirecek gibi oluyor, anlıyor musunuz?"

"Bu yüzden sana kızdığı, kıskançlık krizlerine girdiği oluyor mu?" diye sordu Queta. "Acaba senin?.."

"Senin suçun değil, senin suçun değil," diye inledi Don Fermín. "Benim de suçum değil. Biliyorum, bir erkek bir erkekten tahrik olamaz."

"Diz çöküyor, anlatabildim mi?" diye mırıldandı Ambrosio. "Sızlanarak, bazen yarı ağlayarak şöyle diyor: Gerçekte olduğum şey olmama izin ver, Ambrosio, bir orospu olmama izin ver. Bilmem anlatabildim mi? Kendini aşağılıyor, ıstırap çekiyor. Bırak bu orospu sana dokunsun, bırak bu orospu onu öpsün, diz çökmüş halde, o bana, anlatabiliyor muyum? Bir orospudan daha kötü, anlatabiliyor muyum?"

Queta belli belirsiz güldü, kendini tekrar sırtüstü yatağa bıraktı ve iç çekti.

"Sen bu yüzden ona acıyorsun," diye kör bir öfkeyle mırıldandı. "Bense daha ziyade sana acıyorum."

"Bazen bunlar da işe yaramıyor, hiçbir şey işe yaramıyor," dedi Ambrosio inlercesine. "Öfkeleneceğini, delireceğini, falan düşünüyorum. Ama hayır, öyle bir şey olmuyor. Hadi git, diyor, haklısın, beni yalnız bırak, iki saat sonra geri gel, yok bir saat içinde."

"Peki ya ona iyilik yapmayı başardığında ne oluyor?" diye sordu Queta. "Mutlu oluyor mu, cüzdanını çıkarıp seni ödüllendiriyor mu?"

"Bu da ona utanç veriyor," diye mırıldandı Ambrosio. "Banyoya gidiyor, kapıyı kilitliyor ve uzun süre oradan çıkmıyor. Ben diğer küçük banyoya gidip duş alıyor, sabunlanıyorum. Sıcak su falan her şey var. Döndüğümde o hâlâ çıkmamış oluyor. Saatlerce yıkanıyor, kolonyalanıyor. Solgun bir halde çıkıyor, hiç konuşmuyor. Arabaya git, diyor, ben şimdi iniyorum. Beni şehir merkezinde bırak, diyor, evine birlikte dönmemizi istemiyor. Utanç duyuyor, anlıyor musunuz?"

"Peki ya kıskançlık?" diye soruyor Queta. "Kadınlarla hiç birlikte olmadığını mı zannediyor?"

"Bu konuda bana asla bir şey sormuyor," dedi Ambrosio kolunu yüzünün üzerinden kaldırarak. "Ne izin günlerimde ne yaptığımı ne de başka bir şey, sadece benim kendisine anlattıklarımla yetiniyor. Kıskançlıktan değil, anlamıyor musunuz? Utançtan ya da kim bilir neyin korkusundan. Bunu öğrense bana bir şey yapmazdı, öfkelenmezdi. Hadi git, derdi, o kadar. Onun nasıl birisi olduğunu biliyorum. O insanlara küfredenlerden değil, insanlara kötü davranmayı bilmiyor. Önemi yok derdi, haklısın ama hadi git. Istırap çeker ve sadece bunu yapardı, bilmem anlatabildim mi? O bir beyefendi, sizin zannettiğiniz gibi biri değil."

"Altın Top beni Cayo Bokkafa'dan daha çok tiksindiriyor," dedi Queta.

O gece, sekizinci aya girerken sırtında ağrılar hissetmişti ve Ambrosio, yarı uykulu bir halde ve isteksizce, ona masaj yapmıştı. Ateş gibi yanarak ve o kadar büyük bir takatsizlikle uyanmıştı ki, Amalita Hortensia mızmızlanmaya başlayınca, yataktan kalkmak zorunda olma fikri karşısında kahrından ağlamaya başlamıştı. Yatakta oturunca döşeğin üzerinde çikolata rengi lekeler görmüştü.

"Bebeğin karnında ölmüş olduğunu zannetti," diyor Ambrosio. "Bir şeyden kuşkulanıp ağlamaya başladı ve onu hastaneye götürmek zorunda kaldım. Korkma, neden korkuyorsun ki?"

Her zamanki gibi sıraya girip morgun çatısındaki akbabaları seyretmişlerdi ve sıraları gelince doktor Amalia'ya hemen hastaneye yatıyorsun demişti. O şey ondan neden çıkmıştı, doktor? Senin doğumunu tetiklememiz gerekecek, kadın, demişti doktor. Doğumumu tetikle-

mek mi, doktor? Önemli bir şey değil, kadın, merak etme.

"Orada kaldı," diyor Ambrosio. "Onun eşyalarını getirdim, Amalita Hortensia'yı Donya Lupe'ye bıraktım ve külüstürü sürmeye gittim. Akşam onu görmeye gittim. Yediği onca iğneden kolu ve poposu morarmıştı.

Onu büyük bir koğuşa yatırmışlardı: Hamaklar ve yataklar birbirine o kadar yakındı ki ziyaretlerin yatakların ayakucunda ayakta yapılması gerekiyordu çünkü hastanın yanına yaklaşacak kadar bir boşluk yoktu. Amalia bütün sabahı tel örgülü geniş bir pencereden morgun arkasında giderek büyümekte olan yeni gecekondu mahallesinin kulübelerini seyrederek geçirmişti. Donya Lupe onu görmeye Amalita Hortensia'yla birlikte gelmişti ama bir hemşire ona kızı bir daha getirmemesini söylemişti. Amalia, Donya Lupe'den müsait olduğunda barakaya gidip Ambrosio'nun bir şeye ihtiyacı olup olmadığına bakmasını rica etmişti, ve Donya Lupe, tabii ki demişti, ona yemek de yaparım.

"Bir hemşire bana görünüşe bakılırsa onu ameliyat etmeleri gerekeceğini söyledi," diyor Ambrosio. "Ciddi bir şey mi? Hayır, değil. Beni kandırdılar, anlıyor musunuz, küçükbey?"

İğnelerle ağrıları kaybolmuş ve ateşi düşmüştü, ama bütün gün çikolata rengi minik lekeciklerle yatağı kirletmeye devam etmişti ve hemşire altına bağladıkları bezleri üç kez değiştirmişti. Anlaşılan seni ameliyat edecekler, demişti Ambrosio. Bunu duyunca korkmuştu: Hayır, istemiyordu. Bu onun iyiliği içindi, şaşkın. Amalia ağlamaya başlamıştı ve bütün hastalar onlara bakmıştı.

"Onu o kadar çökkün gördüm ki yalanlar uydurmaya başladım," diyor Ambrosio. "Panta'yla birlikte o kamyoneti satın alacağız, bugün karar verdik. Beni duymuyordu bile. Gözleri o kadar şişmişti ki."

Geceyi hastalardan birinin öksürük krizlerinden ötürü uykusuz, yanındaki hamakta kıpırdanıp duran ve uykusunda bir kadına küfürler eden bir adam yüzünden de korku içinde geçirmişti. Gözyaşlarıyla yalvarıp yakaracağı doktor durup onu dinleyecekti: Daha çok iğne, daha çok ilaç, ne verirseniz verin ama beni ameliyat etmeyin, geçen sefer o kadar çok ıstırap çekmişti ki, doktor. Sabah bütün hastalara maşrapayla kahve getirmiş, bir tek ona vermemişlerdi. Hemşire gelmiş ve hiçbir şey söylemeden ona bir iğne yapmıştı. Amalia doktoru çağırması için ona yalvarmaya başlamıştı, onunla konuşması gerekiyordu, onu ikna edecekti, fakat hemşire onu umursamamıştı: Onu zevk için mi ameliyet edeceklerini sanıyordu, şaşkın? Ardından yatağını başka bir hemşireyle birlikte koğuşun girişine kadar çekmiş ve orada onu tekerlekli bir sedye yatağa geçirmişlerdi. İki hemşire onu sürüklemeye başlayınca sedyeye oturmuş ve bağırarak kocasını çağırmalarını istemişti. Hemşireler gitmiş ve doktor kızgın bir şekilde oraya gelmişti: Bu skandal da neyin nesiydi, burada neler oluyordu? Amalia ona yalvarmıştı, Lima'daki doğumevinde yaşadıklarını, çektiği ıstırabı anlatmıştı ve doktor başını sallamıştı: Tamam, pekâlâ, sakin ol. Sabahki hemşire gelene kadar bu şekilde kalmıştı: Kocan işte burada, feryat ettiğin yeter.

"Beni sımsıkı yakaladı," diyor Ambrosio. "Beni ameliyat etmeyin, istemiyorum, diye bağırıyordu, ta ki doktorun sabrı tükenene kadar. Ya ameliyat iznini verirsin ya da onu buradan götürürsün. Ne yapabilirdim ki, küçükbey."

İlkinden daha yaşlı ve daha insancıl, ona sevgiyle konuşan, bu hem senin hem de bebeğin iyiliği için diyen bir hemşireyle birlikte Ambrosio onu ikna etmeye uğraşmıştı. Amalia en sonunda tamam demişti, sorun çıkarmayacaktı. Bunun üzerine sedyeyi çekerek götürmüşlerdi. Ambrosio diğer odanın girişine kadar peşinden gider-

ken ona bir şeyler söylemişti ama Amalia onların çok azını duyabilmişti.

"İçine doğmuştu, küçükbey," diyor Ambrosio. "Yoksa neden o kadar ümitsiz, o kadar korkmuş olsun ki?"

Ambrosio'nun yüzü kaybolmuştu ve bir kapıyı kapatmışlardı. Doktorun bir önlük giydiğini ve beyazlar içinde, boneli ve maskeli başka bir adamla konuştuğunu görmüştü. İki hemşire onu sedyeden bir yatağa geçirmişlerdi. Onlardan rica etmişti, başımı kaldırın, böyle boğuluyordu, ama dediğini yapmak yerine tamam, sus artık, her şey yoluna girecek demişlerdi. Beyazlı iki adam konuşmaya devam etmiş, hemşirelerse yatağın etrafında dönüp durmuşlardı. Sonra yüzünün üzerinde bir lamba yanmıştı; ışık o kadar güçlüydü ki gözlerini kapatmak zorunda kalmıştı ve biraz sonra da bir iğne daha yaptıklarını hissetmişti. Ardından doktorun yüzünü kendininkinin çok yakınında görmüş ve saymaya başlıyorum dediğini duymuştu: Bir, iki, üç... O sayarken sesin yavaş yavaş sustuğunu hissetmişti.

"Dahası benim işe gitmem gerekiyordu," diyor Ambrosio. "Onu o odaya soktular ve ben hastaneden ayrıldım, ama Donya Lupe'nin evine uğradım ve o bana, zavallıcık orada tek başına, ameliyat bitene kadar neden orada beklemedin ki, deyince hemen hastaneye döndüm, küçükbey."

Kendisi de dahil olmak üzere her şey Amalia'ya çok yumuşak bir biçimde hareket ediyormuş gibi gelmişti, sanki su üzerinde süzülüyormuş gibi hissetmişti, yatağın yanındaki Ambrosio ve Donya Lupe'nin üzgün suratlarını zor tanımıştı. Onlara sormak istemişti, ameliyat bitti mi?, hiçbir yerim ağrımıyor, diye onlara anlatmak istemişti, ama konuşacak gücü kendinde bulamamıştı.

"Oturacak bir yer bile yoktu," diyor Ambrosio. "Orada ayakta dikilerek üzerimdeki bütün sigaraları içtim.

Sonra Donya Lupe geldi ve o da beklemeye başladı. Bekle, bekle, onu ameliyat odasından çıkaracakları yoktu."

Hiç kımıldamamıştı, en ufak bir hareketinde bir sürü iğnenin kendisine batmaya başlayacağını düşünmüştü. Acı yoktu, sadece ağır, terli bir acı tehdidi ve aynı zamanda da büyük bir takatsizlik hissetmiş, Ambrosio ile Donya Lupe'nin seslerini, hatta Senyora Hortensia'nın sesini, sanki fısıldaşarak konuşuyorlarmış ya da çok uzaklardaymışlar gibi duyabilmişti: Doğmuş muydu, kız mıydı erkek mi?

"En sonunda bir hemşire çıktı ve yol verin, diyerek bizi itti," diyor Ambrosio. "Gitti ve bir şeyle birlikte geri geldi. Neler oluyor? Beni bir kez daha itti ve çok geçmeden diğer hemşire çıktı. Bebeği kaybettik, dedi, ama anne kurtulabilir."

Galiba Ambrosio ağlıyor, Donya Lupe ise dua ediyordu, etrafında dönüp duran ve bir şeyler söyleyen insanlar vardı. Birisi üzerine eğilmişti ve onun soluğunu ağzında, dudaklarını yüzünde hissetmişti. Senin öleceğini düşünüyorlar, senin öldüğünü düşünüyorlar. Büyük bir şaşkınlık ve hepsinin büyük ıstırabını hissetmişti.

"Kurtulabilir demek aynı zamanda ölebilir anlamına da geliyordu," diyor Ambrosio. "Donya Lupe diz çöküp dua etmeye başladı. Ben gidip duvara dayandım, küçükbey."

Aradan ne kadar zaman geçtiğini anlayamamış ve konuştuklarını duymaya devam etmişti ama şimdi aynı zamanda uzun sessizliklere de maruz kalıyor, bunlar kulaklarında çınlıyordu. Sürekli olarak suyun üzerinde süzüldüğünü, suya birazcık battığını, sonra çıktığını, ardından tekrar battığını hissetmiş ve birden Amalita Hortensia'nın yüzünü görmüştü. Şunu duymuştu: Eve girmeden önce ayaklarını güzelce temizle.

"Sonra doktor çıktı ve elini şurama koydu," diyor

Ambrosio. "Karını kurtarmak için elimizden geleni yaptık, ama Tanrı bunun olmasını istememişti ve daha bir sürü şey, küçükbey."

Onu aşağıdan çekecekleri ve suda boğulacağı aklına gelmişti ve bakmayacağım, konuşmayacağım diye düşünmüştü, hiç kımıldamayacak ve o şekilde suyun üzerinde süzülmeye devam edecekti. Şöyle düşünmüştü: Çoktan olup bitmiş şeyleri nasıl duymaya devam edeceksin, aptal? Bunun üzerine korkmuş ve bir kez daha ıstırap hissetmişti.

"Onun ölü nöbetini hastanede tuttuk," diyor Ambrosio. "Morales ve Pucallpa şirketlerindeki bütün şoförler geldi, hatta aşağılık Don Hilario bile gelip baş sağlığı dileklerini sundu."

Suya battığının, derinlere indiğinin, baş döndürücü bir hızla düştüğünün, duyduğu şeylerin orada yukarıda kalacağının farkındaydı ve batarken, düşerken tek yapabileceğinin o korkunç ıstırabı yanında götürmek olacağını hissetmiş ve ıstırabı giderek artmıştı.

"Onu bizim tabutlardan birinin içinde gömdük," diyor Ambrosio. "Mezarlıkta bilmem ne kadar para ödemek gerekti. Hiç param yoktu. Şoförler aralarında para topladılar, aşağılık Don Hilario bile bir şey verdi. Ve onu gömdüğüm gün, hastane ödenmesi gereken bir borç çıkardı. Ölü ya da diri hesabın ödenmesi gerekiyordu. Peki ama neyle, küçükbey?"

VII

"NASIL oldu, küçükbey?" diye soruyor Ambrosio. "Öncesinde çok acı çekti mi?

Carlitos'un ilk mavi şeytanlar krizinden bir süre sonra olmuştu, Zavalita. Bir gece yazıişlerinde, çok kararlı bir havada, ilan etmişti: Bir ay boyunca ağzıma içki sürmeyeceğim. Kimse inanmamıştı, ama Carlitos gönüllü arınma kürünü titizlikle tamamladı ve dört hafta boyunca bir yudum bile alkol içmedi. Her gün masa takviminde bir sayıyı karalıyor ve bunu etrafa meydan okuyucu bir şekilde duyuruyordu: Ve bugün itibarıyla onuncu gündeyiz; ve on altı oldu. Ay sona erdiğinde ilan etti: Şimdi acısını çıkarma vakti. O gece iş çıkışında içmeye başlamıştı: Önce Norwin ve Solórzano'yla şehir merkezinin batakhanelerinde, ardından bir doğum günü partisi için bir barda buluştuğu kimi spor redaktörleriyle ve gün ağarırken Parada'da, cüzdanını ve saatini çalacak olan tanımadığı kişilerle içtiğini daha sonra bizzat anlatmıştı. O sabah onu *Última Hora* ve *La Prensa*'nın yazıişlerinde borç para isterken gördüler; günbatımında ise Arispe onu domates gibi bir burun, uykulu gözlerle El Portal'de Bar Zela'nın bir masasında oturmuş tek başına içerken buldu. Yanına oturdu ama onunla konuşamadı. Sarhoş değildi, diye anlattı Arispe, resmen alkole yatırılmıştı. O gece çok dikkat-

li bir şekilde yürüyerek ve etrafındaki şeylerin ötesine geçen bakışlarla bakarak yazıişlerine geldi. Uykusuzluk ve tarif edilemez karışımlar kokuyordu ve yüzünde titrek bir tedirginlik, elmacıkkemiklerinde, şakaklarında, alnında ve çenesinde bir deri kabarıklığı vardı: Hepsi yürek gibi atıyordu. Esprilere yanıt vermeden masasına kadar gitti ve orada ayakta durup daktilosuna endişeyle baktı. Birden, büyük bir çaba harcayarak daktiloyu başının üzerine kaldırdı ve tek kelime etmeden yere bıraktı: O gümbürtü işte orada, Zavalita, tuş ve vida somunu yağmuru. Onu tutmaya gittiklerinde homurtular çıkararak koşmaya başladı: Masalardaki kâğıtları alıp buruşturuyor, çöp sepetlerini tekmeyle havalara uçuruyor, sandalyelere çarpıyordu. Ertesi gün kliniğe ilk yatırılışı gerçekleşti. O zamandan beri kaç oldu, Zavalita? Düşünüyor: Üç.

"Göründüğü kadarıyla hayır," diyor Santiago, "uykuda öldüğünü söylediler."

Chispas ve Cary'nin düğününden bir ay sonra olmuştu, Zavalita. Ana ve Santiago mesaj ve davetiye almalarına rağmen ne düğüne gittiler, ne telefon ettiler, ne de çiçek gönderdiler. Popeye ve Teté onları ikna etmeyi denememişlerdi bile. Balayından döndükten birkaç hafta sonra cinler çiftliğine gelmişlerdi ve onlara kızgın değildiler. Meksika ve Amerika Birleşik Devletleri yolculuklarını onlara en ufak ayrıntısına kadar anlattıktan sonra Popeye'nin arabasıyla dolaşmaya çıktılar ve La Herradura'da *milk shake* içtiler. O yıl fırsat buldukça görüşmeye devam etmişlerdi: Bazen cinler çiftliğinde, bazen de San Isidro'da (Popeye ve Teté kendi dairelerine taşındıktan sonra) bir araya geliyorlardı. Haberleri onlardan alıyordun, Zavalita: Chispas'ın nişanı, düğün hazırlıkları, anne babasının çıkacakları Avrupa seyahati. Popeye tüm vaktini politikaya harcıyor, bölgelere yaptığı seyahatlerde Balaunde'ye eşlik ediyordu ve Teté bebek bekliyordu.

"Chispas şubatta evlendi, peder martta öldü," diyor Santiago. "Öldüğünde annemle birlikte Avrupa seyahatine çıkmaya hazırlanıyorlardı."

"O halde Ancón'da mı öldü?" diye soruyor Ambrosio.

"Miraflores'te," diyor Santiago. "O yaz Chispas'ın düğününden ötürü Ancón'a gitmemişlerdi. Ancón'a sadece hafta sonları gidiyorlardı sanırım."

Batuque'yi sahiplenmelerinden kısa bir süre sonra olmuştu, Zavalita. Ana, bir öğleden sonra Delgado Kliniği'nden dönerken elinde hareket eden bir ayakkabı kutusu vardı ve onu açınca, Santiago kutunun içinden beyaz bir şeyin fırladığını gördü: Bahçıvan o kadar gönülden hediye etti ki hayır diyemedim, aşkım. İlk başta tam bir baş ağrısı, tartışmaların sebebi oldu. Küçük odaya, yataklara, banyoya işiyordu ve Ana, ona işini dışarıda halletmeyi öğretmek için, poposuna bir şaplak atıp burnunu kaka ya da sidik birikintisine sokunca Santiago onu korumaya kalkıyor ve bu yüzden kavga ediyorlardı; bir kitabı dişlemeye başladığındaysa ona vuran Santiago oluyor, bu sefer de Ana onu savununca yine kavgaya tutuşuyorlardı. Çok geçmeden öğrendi: Çiş yapmak istediğinde giriş kapısını tırmalamaya başlıyor, kitap rafına ise elektrik çarpmış gibi bakıyordu. İlk günlerde mutfakta, bir paçavranın üzerinde uyudu, ama geceleri yatak odasının kapısının önüne gelip ulumaya başlıyordu ve sonunda ona ayakkabıların yanındaki bir köşede yer ayarlamak zorunda kaldılar. Yavaş yavaş yatağın üzerine çıkma hakkını elde etti. O sabah kirli çamaşır sepetine dalmıştı ve oradan çıkmaya çalışıyordu, Zavalita ve sen de onu seyrediyordun. Giysilerin üzerine tırmanıp ön ayaklarını sepetin kenarına dayamıştı, bütün ağırlığını o tarafa veriyordu, sepet sallanmaya başladı ve sonunda devrildi. Birkaç saniyelik hareketsizliğin ardından, küçük kuyruğunu sallayıp özgürlüğe doğru yürü-

müştü ki cama vuruldu ve orada Popeye'nin suratı belirdi.

"Baban, sıska." Sesi çıkmıyordu, Zavalita, tıkanmıştı, arabasından oraya kadar koşarak gelmiş olmalıydı. "Chispas beni biraz önce aradı."

Pijamalarınlaydın, külotunu bulamıyordun, pantolon ayaklarına dolaşıyordu ve Ana'ya bir not yazarken elin titremeye başladı, Zavalita."

"Acele et," diyordu kapıda bekleyen Popeye. "Acele et, sıska."

Amerikan Hastanesi'ne Teté'yle aynı anda vardılar. Popeye, Chispas'ın telefonuna cevap verdiğinde Teté evde değil kilisedeydi ve bir elinde Popeye'nin mesajı, diğerindeyse bir başörtüsü ve bir ayin kitabı vardı. Koridorlarda bir o yana bir bu yana gidip gelirken bir hayli zaman kaybettiler, ta ki bir koridora sapınca Chispas'ı görene kadar. Düşünüyor: Kılık değiştirmiş gibiydi: Kırmızı beyaz pijama üstü, iliklenmemiş bir pantolon, başka bir ceket ve çorap giymemişti. Karısına sarılmıştı, Cary ağlıyordu ve kederli bir bakışla ağzını oynatan bir doktor vardı. Sana elini uzattı, Zavalita ve Teté hüngür hüngür ağlamaya başladı. Doktorların söylediğine göre daha hastaneye gelmeden, muhtemelen sabah annen uyanıp onu hareketsiz ve kaskatı bir halde, ağzı açık yatarken bulduğunda çoktan ölmüştü. Ölüm onu uykuda yakalamış, diyorlardı, hiç acı çekmemiş. Ama Chispas, onu Cary ve uşakla birlikte arabaya bindirdiklerinde hâlâ hayatta olduğundan ve nabzının attığından emindi. Anne acil servis odasındaydı ve sen girdiğinde ona bir sakinleştirici iğne yapmaktaydılar: Çıldırmış gibiydi ve sen ona sarıldığında acıyla feryat etti. Kısa bir süre sonra uyuyakaldı ve en şiddetli çığlıklar Teté'ninkilerdi. Daha sonra akrabalar gelmeye başlamıştı, sonra Ana geldi ve sen, Popeye ve Chispas bütün öğleden sonrayı işlemlerle

uğraşarak geçirmiştiniz, Zavalita. Cenaze arabası, diye düşünüyor, mezarlık işleri, gazete ilanları. Orada aileyle yeniden barıştın, Zavalita, o zamandan beri bir daha kavga etmemiştin. İşlemler arasında Chispas birden hıçkırarak ağlamaya başlıyordu, diye düşünüyor, cebinde sakinleştiriciler vardı ve onları şekerleme gibi emiyordu. Eve hava kararırken vardılar ve bahçe, salonlar ve çalışma odası çoktan insanlarla dolmuştu. Anne kalkmıştı ve ölü nöbeti hazırlıklarını kontrol ediyordu. Ağlamıyordu, makyajsızdı ve çok yaşlı görünüyordu, Teté ve Cary, Eliana Teyze, Rosa Teyze ve de Ana onun etrafındaydılar, Zavalita. Düşünüyor: Evet, Ana da. İnsanlar gelmeye devam ediyorlardı, girip çıkanlar ve uğultular gece boyunca kesilmedi, her taraf sigara dumanıydı ve sonra ilk çelenkler geldi. Clodomiro Amca geceyi sessiz, kaskatı ve balmumundan bir suratla tabutun başında oturarak geçirmişti ve sen ona bakmak için nihayet yaklaştığında gün ağarmaya başlamıştı. Cam buğulandığı için yüzü görünmüyordu, diye düşünüyor, ama göğsünün üzerindeki elleri, en şık takım elbisesi oradaydı ve saçını taramışlardı.

"Yaklaşık iki yıldır onu görmemiştim," diyor Santiago. "Evlendiğimden beri. Beni en çok üzen ölmesi olmadı zira hepimiz günün birinde öleceğiz, değil mi Ambrosio? Beni üzen ona küs olduğumu zannederek ölmüş olmasıydı."

Cenaze töreni ertesi gün, öğleden sonra üçte yapıldı. Bütün bir sabah telgraflar, kartlar, ruhuna düzenlenmiş ayinlerin bildirimleri, kiliseye yapılmış bağış makbuzları, çelenkler gelmeye devam etmişti ve gazeteler haberi çerçeve içinde vermişlerdi. Evet, Ambrosio, çok fazla insan gelmişti ve onların arasında başkanın bir yardımcısı bile vardı ve mezarlığa varınca tabut bir an için Pradista bir bakanın, Odrista bir senatörün ve biri Aprista diğeri Belaundista iki ileri gelenin elleri üzerinde ta-

şınmıştı. Clodomiro Amca, Chispas ve sen mezarlığın kapısında dikilip bir saati aşkın bir süre taziyeleri kabul etmiştiniz, Zavalita. Ertesi gün, Ana ve Santiago bütün günü aile evinde geçirdiler. Anne, etrafı akrabalarla çevrili bir şekilde, odasında kalıyordu ve onların girdiğini görünce Ana'yı kucaklayıp öpmüş ve Ana da ona sarılıp öpmüş, birlikte ağlamışlardı. Düşünüyor: Dünya böyle kurulmuştu, Zavalita. Düşünüyor: Böyle mi kurulmuştu? Akşamüstü Clodomiro Amca geldi ve salonda Popeye ve Santiago'yla birlikte oturdu: Dalgın, içine kapanık görünüyordu ve kendisine bir şey sorulduğunda tek heceli ve zor duyulur cevaplar veriyordu. Ertesi gün, Eliana Teyze ziyaretçi defilesinden kaçırmak için anneyi Chosica'daki evine götürmüştü.

"O öldüğünden beri bir daha aileyle kavga etmedim," diyor Santiago. "Onları nadiren görüyorum, ama aramız bu şekilde, uzaktan da olsa, gayet iyi."

"Hayır," diye tekrarladı Ambrosio. "Kavga etmeye gelmedim."

"İyi o zaman, yoksa Robertito'yu çağıracaktım, burada kavga etmeyi bilen odur," dedi Queta. "Bana hemen buraya ne bokuma geldiğini söyle ya da hemen çek git."

Çıplak değildiler, yatağa devrilmemişlerdi ve odanın ışığı yanıyordu. Aşağıdan her zamanki gibi müziğin, barın uğultusunun ve küçük odadaki gülüşlerin birbirine karışan gürültüsü yükseliyordu. Ambrosio yatağa oturmuştu ve Queta onun orada ışıktan koni tarafından sarmalanmış halde, sessizce oturuşunu seyrediyor, mavi takım elbisesi, sivri uçlu siyah ayakkabıları ve kolalı gömleğinin beyaz yakasıyla onu çekici buluyordu. Umarsız durgunluğunu ve gözlerine yerleşmiş çılgın öfkeyi görüyordu.

"Buraya onun için geldiğimi çok iyi biliyorsunuz," dedi genç kadına tam karşıdan, gözlerini kırpmadan bakan Ambrosio. "Siz bir şeyler yapabilirdiniz, ama hiçbir şey yapmadınız. Siz onun arkadaşısınız."

"Bana bak, derdim zaten başımdan aşkın," dedi Queta. "O konu hakkında konuşmak istemiyorum, ben buraya para kazanmaya geliyorum. Hadi git artık ve daha da önemlisi bir daha da gelme. Ne buraya ne de evime."

"Siz bir şey yapmalıydınız," diye tekrarlayan Ambrosio'nun sesi kararlı, sert ve netti. "Kendi iyiliğiniz için."

"Kendi iyiliğim için mi?" dedi Queta; sırtını kapıya dayamıştı, vücudu hafif kavisli duruyordu ve elleri kalçalarındaydı.

"Demek istediğim onun iyiliği için," diye mırıldandı Ambrosio. "Bana arkadaşınız olduğunu, deliliklerine rağmen onu sevdiğinizi söylememiş miydiniz?"

Queta birkaç adım attı ve odadaki tek sandalyeye, onun tam karşısına oturdu. Bacak bacak üstüne attı, onu titizlikle inceledi; zenci ilk kez olarak gözlerini önüne eğmeden bakışına direndi.

"Seni buraya Altın Top mu gönderdi?" diye sordu Queta yavaşça. "Seni neden deli kızın evine göndermedi? Benim bu olayla hiçbir ilgim yok. Altın Top'a söyle beni kendi meselelerine karıştırmasın. Deli kız başka, ben başkayım."

"Beni kimse göndermedi, o sizi tanıdığımı bile bilmiyor," dedi Ambrosio sözcüklerin üzerine basa basa ve gözlerinin içine bakarak. "Buraya konuşmaya geldim. İki arkadaş gibi."

"Arkadaş gibi mi?" dedi Queta. "Seninle arkadaş olduğumuzu sana kim söyledi?"

"Onunla konuşun, aklını başına toplamasını sağlayın," diye mırıldadı Ambrosio. "Çok yanlış şeyler yaptığını görmesini sağlayın. Ona Don Fermín'in parasının ol-

madığını, işlerinin bozuk olduğunu söyleyin. Onu sonsuza kadar unutmasını tavsiye edin."

"Yoksa Altın Top onu bir kez daha hapse mi tıktıracak?" dedi Queta. "O aşağılık adam ona başka ne yapacak?"

"Onu hapse tıktıran değil, çıkarmak için emniyet müdürlüğüne giden Don Fermín," dedi Ambrosio sesini yükseltmeden ve istifini bozmadan. "Don Fermín ona yardım etti, hastane masraflarını ödedi, para verdi. Bunu yapmak zorunda olmamasına rağmen sırf merhametinden yaptı. Ona daha fazla para vermeyecek. Ona çok yanlış davrandığını söyleyin. Onu bir daha tehdit etmemesini söyleyin."

"Haḍi git buradan," dedi Queta. "Bırak Altın Top ve deli kız aralarındaki meseleyi kendileri halletsinler. Bu ne benim ne de senin meselen, sen de bu işe karışma."

"Ona tavsiye edin," diye inatçı, gergin bir sesle tekrarladı Ambrosio. "Eğer Don Fermín'i tehdit etmeye devam ederse onun için kötü olacak."

Queta güldü, ama kendi gülüşünü zorlama ve sinirli buldu. Zenci ona sakin bir kararlılıkla, gözlerindeki o sabit, öfkeli fokurdamayla bakıyordu. Yarım metre mesafeden sessizce birbirlerini incelediler.

"Bunu senden onun istemediğine emin misin?" diye sordu Queta en sonunda. "Altın Top zavallı deli kızdan korkuyor mu? O zavallıdan korkacak kadar salak mı? Onu gördü, ne halde olduğunu biliyor. Onun ne halde olduğunu sen de biliyorsun. Zaten orada senin bir casusun var, değil mi?"

"Orası öyle," diye homurdandı Ambrosio. Queta onun dizlerini birleştirdiğini, büzüştüğünü ve parmaklarını bacaklarına batırdığını gördü. Sesi çatallaşmıştı. "Ben ona hiçbir şey yapmamıştım, meselenin benimle ilgisi yoktu. Amalia ise yaşadığı bütün o talihsizliklere rağmen ona

yardım etmeye, yanında kalmaya devam etti. Gidip ona anlatmak zorunda değildi."

"Ne oldu?" diye sordu Queta ve ona doğru biraz eğildi. "Amalia'yla ilişkini Altın Top'a mı anlattı?"

"Onun karım olduğunu, yıllardır her pazar görüştüğümüzü, karnında benim çocuğumu taşıdığını," derken Ambrosio'nun sesi hırıltılı çıkıyordu ve Queta onun ağlayacağını düşündü. Ama hayır, sadece sesi ağlıyordu, kocaman açtığı gözleri kuru ve donuktu. "Çok yanlış davrandı."

"Pekâlâ," dedi Queta doğrularak. "Demek bu yüzden buradasın, demek öfkenin sebebi bu. Artık neden buraya geldiğini anladım."

"Ama neden?" diye soran Ambrosio'nun sesi kendi kendine işkence etmeyi sürdürdü. "Bu şekilde onu ikna edeceğini mi düşündü? Bu şekilde ondan daha fazla koparacağını mı zannetti? Böyle bir kötülüğü neden yaptı?"

"Çünkü zavallı deli kız artık gerçekten yarı deli," diye fısıldadı Queta. "Yoksa bilmiyor musun? O buralardan gitmek istiyor, çünkü gitmeye ihtiyacı var. Kötülükten olmadı. Artık ne yaptığını bilmiyor."

"Eğer bunu anlatırsam yeterli olacaktır diye düşündü," dedi Ambrosio. Başını salladı, bir anlığına gözlerini kapattı. Sonra açtı: "Bunun ona acı vereceğini, yüreğini parçalayacağını düşündü."

"Lucas denen o orospu çocuğu yüzünden, âşık olduğu ve şu anda Meksika'da olan o herif yüzünden," dedi Queta. "Sen bilmiyorsun. Ona yazıyor ve hadi gel, para getir, evleneceğiz, diyordu. Deli kız ona inanıyor, zira iyice delirdi. Artık ne yaptığını bilmiyor. Kötü birisi olduğundan değil."

"Evet," dedi Ambrosio, ellerini birkaç milimetre kaldırdıktan sonra tekrar gaddarca bacaklarına bastırdı ve pantolonu buruştu. "Ona zarar verdi, ona acı çektirdi."

"Altın Top'un deli kızı anlaması gerekiyor," dedi Queta. "Ona karşı hepsi orospu çocuğu gibi davrandılar. Cayo Bokkafa, Lucas, evini açtığı herkes, evinde ağırladığı herkes ve..."

"O mu, o mu?" diye homurdandı Ambrosio ve Queta sustu; genç kadının bacakları kalkıp koşmaya hazırdı, ama zenci yerinden kımıldamadı. "Don Fermín ona kötü mü davrandı? Onun ne suçu olduğunu öğrenebilir miyim? Ona bir borcu mu vardı? Ona yardım etme mecburiyeti var mıydı? Ona yeterince para vermiyor muydu? Ona karşı yegâne iyi davranan birine böyle bir kötülük mü yapması gerekiyordu? Ama buraya kadar, artık bitti. Bunu ona söylemenizi istiyorum."

"Bunu ona çoktan söyledim," diye mırıldandı Queta. "Sen bu işe karışma, yoksa zararlı çıkan sen olacaksın. Amalia'nın ona senin çocuğunu beklediğini söylediğini öğrenince onu uyardım. Çok dikkatli ol, sakın kıza Ambrosio hakkında konuşayım deme; çok dikkatli ol, sakın Altın Top'a Amalia'yla ilgili konudan bahsetmeye kalkma, dedim. Olay çıkarma, bu işe karışma. Olan olmuş, kötülüğünden yapmıyor, Lucas denen herife para götürmek istiyor. O deli."

"Ona hiçbir kötülük yapmamış olmasına rağmen sadece ona iyi davrandığı ve yardım ettiği için," diye mırıldandı Ambrosio. "Eğer Amalia'ya benim durumumu anlatmış olsaydı bunu o kadar umursamazdım. Ama bunu ona yapmamalıydı. Bunu salt kötülükten yaptı, salt kötülükten."

"Demek onları karına anlatsaydı bu kadar umursamayacaktın," dedi Queta ona bakarak. "Sen sadece Altın Top'u umursuyorsun, sen sadece o ibneyi umursuyorsun. Sen ondan daha betersin. Hemen çık git buradan."

"Karısına bir mektup gönderdi," diye homurdandı Ambrosio ve Queta onun utanarak başını eğdiğini gör-

dü. "Onun hanımına. Senin kocan şöyle, kocan ve şoförü, ona kocan zenciyle birlikteyken ne hissediyorsun diye falan sorduğu tam iki sayfalık bir mektup. Onun hanımına. Söyleyin bana bunu neden yaptı?"

"Çünkü o yarı deli," dedi Queta. "Çünkü Meksika'ya gitmek istiyor ve parayı bulmak için ne yaptığının farkında değil."

"Onu evden telefonla aradı," diye homurdandı Ambrosio ve kafasını kaldırıp Queta'ya baktı ve genç kadın gözlerine yerleşmiş olan cinneti, sessiz kaynamayı gördü. "Aynı mektubu akrabaların, arkadaşların, çocukların da alacak. Karına gelenin aynısını. Çalışanların. Ona iyi davranan yegâne kişiye, buna mecbur olmamasına rağmen ona yardım eden yegâne kişiye."

"Çünkü çaresiz," diye tekrarladı Queta sesini yükselterek. "O uçak biletini buralardan gitmek için istiyor. Ona bileti versin ve..."

"Dün verdi," diye homurdandı Ambrosio. "Alay konusu olacaksın, seni batıracağım, senin canına okuyacağım demiş. Bileti ona bizzat götürdü. Sadece bilet değilmiş. Tamamen delirmiş, ayrıca yüz bin *sol* para istiyor. Anlatabiliyor muyum? Onunla konuşun. Onu daha fazla rahatsız etmesin. Ona bunun son olmasını söyleyin."

"Ona artık tek kelime söylemeyeceğim," diye mırıldandı Queta. "Hiç umurumda değil, bu konuda hiçbir şey bilmek istemiyorum. O ve Altın Top isterlerse birbirlerini öldürsünler. Başımı belaya sokmak istemiyorum. Yoksa bu şekilde davranmanın nedeni Altın Top'un seni kovmuş olması falan mı? Bu tehditler ibne seni Amalia'dan ötürü affetsin diye mi?"

"Anlamazlıktan gelmeyin," dedi Ambrosio. "Buraya kavga etmeye değil konuşmaya geldim. O beni kovmadı, beni buraya o göndermedi."

"Bunu bana en başından söylemeliydin," dedi Don

Fermín. "Benim bir kadınım var, bir çocuğumuz olacak, onunla evlenmek istiyorum. Bunları bana söylemeliydin, Ambrosio."

"O halde senin için daha iyi," dedi Queta. "Onunla onca zamandır gizlice görüşmenin nedeni Altın Top'tan korkman değil miydi? Pekâlâ, anlaşıldı. Artık biliyor ve seni kovmadı. Deli kız bunu kötülüğünden yapmadı. Sen bu işe daha fazla karışma, onlar aralarında halletsinler."

"Beni kovmadı, öfkelenmedi, bana bağırıp çağırmadı," diye homurdandı Ambrosio. "Bana acıdı, beni affetti. Onun böyle bir insana karşı kötülük etmemesi gerektiğini anlamıyor musunuz?"

"Ne kadar kötü anlar geçirmiş olmalısın, Ambrosio, benden kim bilir nasıl nefret etmişsindir," dedi Don Fermín. "Kadınınla ilgili konuyu onca yıl gizlemek zorunda kaldın. Kaç yıl oldu, Ambrosio?"

"Kendimi bir çöp gibi hissettirerek, kendimi bilmem ne gibi hissettirerek," diye inledi Ambrosio yatağa şiddetli bir yumruk indirerek ve Queta bir sıçrayışta ayağa fırladı.

"Sana güveneceğimi mi sanıyordun, zavallı sefil?" diye sordu Don Fermín. "Hayır, Ambrosio. Karını o evden çıkar, çocukların olsun. Burada istediğin sürece çalışabilirsin. Ancón'u ve diğer her şeyi unut, Ambrosio."

"O seni yönetmeyi biliyor," diye mırıldandı Queta kapıya doğru hızlıca giderken. "O senin ne olduğunu biliyor. Ben Hortensia'ya hiçbir şey söylemeyeceğim. Sen kendin söyle. Ve eğer bir daha buraya ya da evime adımını atarsan vay haline."

"Tamam, ben artık gidiyorum, siz merak etmeyin, bir daha geri gelmeyi düşünmüyorum," diye mırıldandı Ambrosio doğrulurken; Queta kapıyı açmıştı ve barın gürültüsü çok güçlü bir biçimde geliyordu. "Ama sizden son kez rica ediyorum. Ona tavsiyede bulunun, aklını

başına toplamasını sağlayın. Onu sonsuza kadar rahat bıraksın, anlıyor musunuz?"

Dolmuşçuluk işini sadece üç hafta daha, külüstür çalıştığı müddetçe sürdürmüştü. Bir sabah, Yarinacocha girişinde, dumanlar çıkarıp metal nesnelerin kulak tırmalayıcı hızlı can çekişmesi ve mekanik geğirtileriyle sarsıldıktan sonra tamamen istop etmişti. Kaputu açıp baktıklarında motorun hurdaya döndüğünü gördüler. Zavallının ömrü buraya kadarmış, dedi aracın sahibi Don Calixto, ve Ambrosio'ya dönüp şoföre ihtiyaç duyar duymaz seni arayacağım diye ekledi. İki gün sonra mal sahibi Alandro Pozo cana yakın bir tavırla barakada belirmişti: Evet, biliyordu, işini kaybettin, karın öldü, maddi durumun kötü. Olanlardan ötürü çok üzgündü, Ambrosio, ama o hayır kurumu değildi, barakayı boşaltman gerekiyordu. Don Alandro ödenmemiş kiralara karşılık yatağı, beşiği, masayı ve piknik tüpünü kabul etti ve Ambrosio geri kalan eşyaları kutulara koyup Donya Lupe'nin evine götürdü. Onu böylesine çökmüş gören kadın ona bir kahve hazırladı. En azından Amalita Hortensia için endişelenme, bu arada ona bakmaya devam edecekti. Ambrosio, Pantaleón'un oturduğu mahalleye gitti ama o henüz Tingo'dan dönmemişti. Hava kararırken geldi ve Ambrosio'yu ayakları çamurlu zemine gömülü bir halde evinin kapısında otururken buldu. Onun moralini yükseltmeye çalıştı: Bir iş bulana kadar elbette ki onunla birlikte yaşayabilirdi. İş bulabilir miydi, Panta? Şey, doğrusu burada zor olacaktı, Ambrosio, neden gidip şansını başka bir yerde denemiyordu? Ona Tingo'ya ya da Huánuco'ya gitmesini tavsiye etti. Ama Amalia'nın ölümünün üzerinden henüz çok az zaman geçmişken çekip gitmek tuhaf gelmişti, küçükbey, ayrıca bu dünya-

da Amalita Hortensia'nın sorumluluğunu tek başına nasıl üstleneceğini bilmiyordu. Bu yüzden Pucallpa'da kalmayı denemişti. Bir gün sandalları boşaltmaya yardım ediyor, başka bir gün Wong Mağazaları'ndaki örümcek ağlarını temizleyip fareleri öldürüyordu, hatta morgu dezenfektanlarla yıkayıp temizlediği bile olmuştu, ama bütün bunlardan kazandığı para sigara masrafına bile zor yetiyordu. Panta ya da Donya Lupe olmasa açlıktan ölürdü. Böylece bağırsaklarını yüreğinin yerine koyarak bir gün Don Hilario'nun karşısına dikilmişti: Kavga etmek için değil, küçükbey, ricada bulunmak için. Durumum çok kötü, beyim, ne iş olsa yaparım.

"Bütün şoförlerim tastamam," dedi Don Hilario, hüzünlü bir tebessümle. "Seni işe alacağım diye onlardan birini çıkaramam."

"O halde Araf Tabutları'ndaki sersemi çıkarın, beyim," diye ondan talepte bulundu Ambrosio. "Beni hiç olmazsa oraya bekçi olarak koyun."

"Serseme para ödemiyorum, sadece orada yatmasına izin veriyorum," dedi Don Hilario. "Onu çıkaracak kadar delirmedim. Sen yarın kendine bir iş bulup gidince kuruş para vermediğim bir sersemi nereden bulacağım?"

"Gördüğünüz gibi kendi kendini ele verdi," diyor Ambrosio. "O halde bana gösterdiği şu ayda yüz *sol* ödeme yapıldığına dair makbuzlar ne oluyordu?"

Ama ona hiçbir şey demedi: Dinledi, başıyla onayladı, çok yazık diye mırıldandı. Don Hilario sırtını sıvazlayarak onu teselli etti ve uğurlarken, bir içki içersin, Ambrosio, diyerek eline yarım *libra* tutuşturdu. Comercio Sokağı'ndaki ucuz bir lokantada karnını doyurdu ve Amalita Hortensia'ya bir emzik aldı. Donya Lupe'nin evinde onu başka bir kötü haber bekliyordu: Hastaneden yine gelmişlerdi, Ambrosio. En azından derdini anlatmak için gelmezse onu polis zoruyla getireceklerdi.

Hastaneye gitti ve onlardan kaçıp durduğu için yönetici hanımefendiden azar işitti. Ona faturaları uzattı ve ne için olduklarını açıkladı.

"Şaka gibiydi," diyor Ambrosio. "Yaklaşık iki bin *sol* gibi bir şeydi, düşünebiliyor musunuz, işledikleri cinayet için iki bin *sol*."

"Ama orada da bir şey demedi: Çok ciddi bir yüz ifadesiyle dinledi ve başıyla onayladı. Yani? Hanımefendi ellerini açtı. Bunun üzerine içinde bulunduğu zorlukları, kadının merhamet duygusunu uyandırmak için daha da abartarak anlattı. Hanımefendi ona sordu, sigortalı mısın? Ambrosio bilmiyordu. Daha önce nerede çalışmıştı? Kısa bir süre dolmuşçu olarak ve ondan önce de Morales Taşımacılık Şirketi'nde şoförlük yapmıştı.

"O halde sigortalısındır," dedi hanımefendi. "Don Hilario'ya sosyal güvenlik numaranı sor. Onunla bakanlığın bürosuna gidip çalışma karneni iste ve onunla buraya geri gel. O zaman sadece bir kısmını ödemen gerekecek."

Orada ne yaşanacağını biliyordu, ama Don Hilario'nun başka bir uyanıklığını ortaya çıkarmak için gitmişti: Ona birkaç gaklama çıkarmış ve sen göründüğünden daha aptalmışsın dercesine bakmıştı.

"Ne sosyal güvenliği?" dedi Don Hilario. "O sabit çalışan elemanlar içindir."

"Ben sabit şoför değil miydim, beyim?" diye sordu Ambrosio. "O halde ben neydim, beyim?"

"Mesleki lisansın olmadan sabit şoförlük yapabileceğini mi zannediyorsun?" diye bir açıklama yapmıştı Don Hilario.

"Lisansım elbette ki var," dedi Ambrosio. "Bunun ne olduğunu sanıyorsunuz?"

"Ah, öyle mi, ama bunu bana söylemedin, bu yüzden benim suçum değil," diye cevap verdi Don Hilario. "Ayrıca sana iyilik yapmak için seni bildirmedim. Bord-

rolu olarak değil, bilet başına kazanarak kesintilerden kurtulmuş oldun."

"Ama siz her ay benden bir şeyler kesiyordunuz," dedi Ambrosio. "Onlar sosyal güvenlik için değil miydi?"

"Onlar emeklilik içindi," dedi Don Hilario. "Fakat şirketten ayrıldığın için bütün haklarını kaybettin. Yasa böyle diyor, çok karmaşık şeyler."

"Öfkemi en çok tetikleyen o yalanlar değil, bana lisans mevzusu gibi son derece aptalca hikâyeler anlatması oldu," diyor Ambrosio. Ona en çok acı verecek şey neydi? Tabii ki, para. Ondan alınacak intikam bununla ilintili olmalıydı.

Günlerden salıydı, her şeyin düzgün işlemesi için pazara kadar beklemeliydim. Öğleden sonraları Donya Lupe'nin evinde geçiriyor, geceleriyse Pantaleón'la birlikte takılıyordum. Eğer ona bir şey olursa, mesela ölürse, Amalita Hortensia'ya ne olacaktı, Donya Lupe? Hiçbir şey, Ambrosio, onunla birlikte yaşamaya devam edecekti, şimdiden onun kızı gibiydi, her zaman bunun hayalini kurmuştu. Sabahları iskelenin oradaki küçük plaja gidiyor ya da boşta gezenlerle sohbet ederek meydanda tur atıyordu. Cumartesi öğleden sonra Dağın Şimşeği'nin Pucallpa'ya girdiğini gördü; tozla kaplı kamyonet kükreyerek, iplerle bağlı kutuları, bavulları iki yana sallayarak ve bir toz bulutu kaldırarak Comercio Sokağı'nı geçti ve Morales Taşımacılık'ın bürosunun önüne park etti. Şoför indi, yolcular indi, bagajlar boşaltıldı ve Ambrosio köşede küçük taşları tekmeleyerek şoförün Dağın Şimşeği'ne tekrar binip hareket etmesini bekledi: Evet, onu López otoparkına götürüyordu. Donya Lupe'nin evine gitti ve hava kararana kadar Amalita Hortensia'yla oynadı; kız ona o kadar yabancıydı ki daha kucağına alır almaz ağlamaya başlıyordu. Saat sekiz olmadan önce otoparka gittiğinde, orada sadece López'in karısı vardı: Kamyoneti

almaya gelmişti, senyora, Don Hilario'nun ihtiyacı vardı. Morales'e ne zaman döndün? diye sormak kadının aklına bile gelmedi. Otoparkın bir köşesini işaret etti: Oradaydı. Ve benzini, yağı, her şeyi tastamamdı.

"Aslında kafamda onu uçurumun birinden aşağı atmak vardı," diyor Ambrosio. "Fakat bunun bir aptallık olacağını düşündüm ve onunla Tingo'ya kadar gittim. Yolda aldığım birkaç yolcudan benzin parasını çıkardım."

Ertesi sabah Tingo María'ya girerken bir an tereddüt yaşasa da hemen akabinde Itipaya'nın tamirhanesine yöneldi: O da ne, tekrar Don Hilario'yla çalışmaya mı başladın, zenci?

"Onu çaldım," dedi Ambrosio. "Onun benden çaldıklarına karşılık olarak aldım ve sana satmak için getirdim."

Itipaya önce bir şaşkınlık yaşamıştı, ardından gülmeye başladı: Sen delirmişsin, birader.

"Evet, delirdim" dedi Ambrosio. "Söyle bana, onu satın alır mısın?"

"Çalıntı bir kamyoneti mi?" dedi Itipaya gülerek. "Onu alıp ne yapacağım? Dağın Şimşeği'ni herkes tanıyor, Don Hilario çoktan hırsızlık ihbarında bulunmuştur."

"Pekâlâ," dedi Ambrosio. "O halde onu bir uçurumdan aşağı atacağım. Hiç olmazsa intikamımı almış olurum."

Itipaya kafasını kaşıdı: Ne delilik ama! Yaklaşık yarım saat boyunca tartışmışlardı. Eğer onu uçurumdan aşağı atacaksan, daha iyi bir işe yaramasını yeğlerdi, zenci. Ama ona çok fazla para veremezdi: Onu tamamen parçalaması, küçük parçalar halinde satması, karoseri boyaması ve daha bin tane şey yapması gerekecekti. Hadi hemen söyle, Itipaya, ne kadar? Ayrıca işin riski de var, zenci. Hadi söyle, ne kadar?

"Dört yüz sol," diyor Ambrosio. "Kullanılmış bir bisiklete verdiklerinden daha az. Lima'ya gelmeye yetecek kadar, küçükbey."

VIII

"Canınızı sıkmak falan istemem," diyor Ambrosio, "ama çok geç oldu, küçükbey."

Daha başka ne var, Zavalita, daha başka ne var? Chispas'la sohbet, diye düşünüyor, başka bir şey yok. Don Fermín'in ölümünün ardından, Ana ve Santiago pazarları öğle yemeğine Senyora Zoila'ya gitmeye başladılar; orada Chispas ve Cary ile Popeye ve Teté'yi de görüyorlardı, ama daha sonra, Senyora Zoila, büyük kızını İsviçre'de yatılı bir koleje yerleştirip ardından İspanya, İtalya ve Fransa'da iki ay sürecek bir tura çıkacak olan Eliana Teyze'yle birlikte Avrupa'ya seyahat etmeye karar verince, ailece yenen öğle yemekleri kesildi ve daha sonra kaldığı yerden devam etmedi, bir daha da devam edeceği yoktu. Düşünüyor: Saatin ne önemi vardı ki, Ambrosio, şerefe Ambrosio. Senyora Zoila Avrupa'dan döndüğünde daha az kederliydi, Avrupa yazıyla bronzlaşmış, gençleşmişti, elleri hediyelerle ve ağzı anlatacak anılarla doluydu. Bir yıl dolmadan tamamen toparlamış, hareketli sosyal yaşamına, kanasta partilerine, gezmelerine, pembe dizilerine ve çay saatlerine geri dönmüştü, Zavalita. Ana ve Santiago ayda en az bir kez onu görmeye gittiklerinde onları yemek yedirmeden göndermiyordu, ilişkileri o zamandan beri mesafeli ama saygılıydı, aileviden ziyade dostaneydi,

Senyora Zoila artık Ana'ya sözcüklere dökülmemiş bir sempatiyle, kabullenilmiş ve incelikli bir sevgiyle davranıyordu. Avrupalı hatıralarının paylaştırılmasında onu unutmamıştı, Zavalita, o da payına düşeni almıştı: Bir İspanyol şalı, diye düşünüyor, ve bir İtalyan ipek bluzu. Doğum günlerinde ve yıldönümlerinde Ana ve Santiago daha ziyaretler başlamadan önce erkenden ona uğrayıp kutlamalarını çabucak yapıyorlardı ve bazı geceler Popeye ve Teté sohbet etmek için ya da onları arabayla dolaşmaya çıkarmak için cinler çiftliğine uğruyorlardı. Chispas ve Cary asla, Zavalita, ama Güney Amerika Futbol Şampiyonası sırasında sana en iyi yerden hediye bir bilet göndermişti. O sıralar parasal durumun çok kötüydü, diye düşünüyor, onu yarı fiyatına karaborsada satmıştın. Düşünüyor: Nihayet iyi geçinmenin formülünü bulduk. Arada mesafeciklerle, Zavalita, küçük tebessümlerle, küçük şakalarla: Onun için saatin önemi vardı, küçükbey, affınıza sığınıyorum. Çok geç olmuştu.

Sohbetleri Don Fermín'in ölümünden bayağı bir süre sonra, *La Crónica*'nın yerel haberler sayfasından editör sayfasına geçişinden bir hafta sonra, Zavalita, Ana'nın klinikteki işini kaybetmesinden birkaç gün önce olmuştu. Maaşına beş yüz *sol* zam yapmışlardı, çalışma saatlerini geceden gündüze almışlardı, artık Carlitos'u neredeyse hiç görmeyecektin, Zavalita, işte o günlerde Senyora Zoila'nın evinden çıkarken Chispas'la karşılaştı. Kaldırımda ayaküstü konuşmuşlardı: Yarın öğle yemeğini birlikte yiyebilirler miydi, süper bilge? Tabii ki, Chispas. O öğleden sonra, bir merak duymadan, hayırdır, acaba ne istiyor diye düşünmüştün. Ve ertesi gün Chispas öğleden hemen sonra cinler çiftliğine Santiago'yu almaya geldi. Bu oraya ilk gelişiydi ve işte orada, sizin eve giriyordu, Zavalita, ve sen onu pencereden görüyordun, üzerinde bej rengi yelekli takım elbise ve çok yüksek

yakalı kanarya sarısı gömlekle, tereddüt ederek, Alman kadının kapısını çalıyordu. Ve üzerinde C harfi bulunan kapıyı gösterirken onu yukarıdan aşağıya süzen Alman kadının arzulu bakışı işte oradaydı. Cinler çiftliği ilk ve son kez adım atan Chispas işte oradaydı, Zavalita. Kolunu sıvazladı, merhaba süper bilge ve güler yüzlü bir rahatlıkla iki küçük odaya şöyle bir göz attı.

"İdeal mağaracığını bulmuşsun, sıska," derken sehpaya, kitap rafına, Batuque'nin üzerinde uyuduğu paçavraya bakıyordu. "Daire, sen ve Ana gibi iki boheme cuk oturmuş."

Öğle yemeğine La Herradura'daki Restaurant Suizo'ya gittiler. Garsonlar ve metrdotel Chispas'ı ismen tanıyorlardı, onunla şakalaştılar, masanın etrafında coşkulu ve istekli bir şekilde dört dönüyorlardı. Chispas çilek kokteylini denemen için ısrar etmişti, mekânın spesiyalitesi sıska, çok hoş ve infilak edici. Malecón'a bakan bir masaya oturdular: Dalgalı denizi, kışın bulutlu gökyüzünü görüyorlardı ve başlangıç olarak Chispas sana Lima usulü çorbayı, ardından acılı tavuk ya da ördekli pilavı öneriyordu.

"Tatlıyı ben seçeceğim," dedi Chispas, garson siparişle uzaklaşırken. "Süt reçelli pankek. İş konuştuktan sonra harika geliyor."

"Burada iş mi konuşacağız?" diye sordu Santiago. "Umarım bana birlikte çalışmayı önermeyeceksin. Eğer öyle yaparsan yemeğin tadını kaçırırsın."

"İş sözcüğünü duyunca seni hafakanlar bastığını biliyorum, bohem herif," dedi Chispas gülerek. "Ama bu sefer, kısa bir süreliğine de olsa bundan kurtulamazsın. Seni buraya acılı yemekler ve buz gibi birayla hapı daha iyi yutup yutamayacağını görmek için getirdim."

Bir kez daha güldü, şimdiki biraz yapmacıktı, ve gülerken o huzursuzluk parıltısı, o parlak ve kıpır kıpır

noktacıklar gözlerinde belirmişti, Zavalita: Ah sıska bohem, demişti iki kez, ah sıska bohem. Düşünüyor: Artık üşütük, sınıfına ihanet eden, kompleksli ve komünist anlamında değildi. Düşünüyor: Daha sevecen, daha müphem, her tarafa çekilebilecek bir şey gibiydi. Sıska, bohem, Zavalita.

"O halde bana şu hapı hemen ver," dedi Santiago. "Çorbadan önce."

"Sen hiçbir şeye zerre kadar önem vermiyorsun, bohem," dedi Chispas gülmeyi bırakarak ama sinekkaydı tıraşlı yüzünde bir tebessüm halesini muhafaza ederek: Fakat gözlerinin derinliklerinde huzursuzluk artarak devam ediyor ve bir ikaz beliriyordu, Zavalita. "Peder öleli aylar olmasına rağmen bıraktığı işlerin ne durumda olduğunu sormak aklına bile gelmedi."

"Sana güveniyorum," dedi Santiago. "Ailenin ticari ismini çok güzel bir biçimde yaşatacağını biliyorum."

"Pekâlâ, şimdi ciddi şeylerden konuşalım," dedi Chispas dirseklerini masaya dayayıp çenesini ellerinin üzerine yerleştirdikten sonra ve kıpır kıpır parıltı, sürekli kırpışan gözler işte oradaydı, Zavalita.

"Hadi acele et," dedi Santiago. "Seni uyarıyorum, çorba geldiğinde işler hakkındaki konuşma biter."

"Tahmin edeceğin gibi, havada kalmış, neticelenmemiş birçok konu vardı," dedi Chispas sesini biraz alçaltarak. Etrafındaki boş masalara baktı, öksürdü ve dura dura, sözcükleri bir tür kuşkuyla seçerek konuştu. "Mesela vasiyet. Çok karmaşık bir süreç oldu, onu hayata geçirmek için uzun bir muameleler silsilesini takip etmemiz gerekti. Senin de notere gidip bir sürü kâğıt imzalaman gerekiyor. Senin de bildiğin gibi bu ülkede her şey bürokrasi yumağı ve evrak işi demek."

Zavallı sadece huzursuz ve aklı karışık değildi, diye düşünüyor, aynı zamanda da korkuyordu. Bu konuşmayı

çok büyük bir dikkatle hazırlamış, senden gelebilecek soruları tahmin etmiş, ondan ne isteyeceğini ve onu neye zorlayacağını düşünmüş, onu tehdit edeceğini öngörmüştü? Elinde bir cevaplar, açıklamalar ve kanıtlar cephaneliği var mıydı? Düşünüyor: O kadar mahcuptun ki, Chispas. Arada bir susuyor ve pencereden bakmaya başlıyordu. Aylardan kasımdı ve henüz ne çadırlar kurulmuştu ne de plajda yüzenler vardı; birkaç otomobil Malecón'da gidip geliyordu ve tek tük insan grupları yeşilimsi gri çalkantılı denizin kenarında yürüyorlardı. Yüksek ve gürültülü dalgalar uzaklarda kırılıyor ve bütün plajı süpürüyorlardı ve köpüklerin üzerinde sessizce süzülen beyaz sümsükler vardı.

"Evet, durum şu," dedi Chispas. "Peder her şeyi önceden güzelce ayarlamak istiyordu, zira ilk kalp krizinin tekrarlamasından korkuyordu. Tam bu işlere başlamıştık ki, o öldü. Ama sadece başlamıştık. Onun niyeti veraset vergilerinden ve lanet olası evrak işlerinden kurtulmaktı. Sahte devir sözleşmeleriyle falan şirketleri benim üzerime geçirerek meseleye yasal bir görünüm kazandırdık. Sen bütün bunları anlayacak kadar akıllısın. Pederin bütün şirketleri bana bırakmak gibi bir niyeti tabii ki yoktu. Sadece karmaşık sorunlardan kurtulmak istiyordu. Bütün devirleri yapacak ve aynı zamanda da senin ve Teté'nin haklarını güzelce düzenleyecektik. Elbette anneminkileri de."

Chispas gülümseyince Santiago da gülümsedi. Çorbayı getirmişlerdi, Zavalita, tabaklar burum buram tütüyordu ve buğu o ani, görünmez gerginlikle, masaya yerleşmiş olan o hassas ve ağır ortamla birbirine karışıyordu.

"Peder çok iyi düşünmüş," dedi Santiago. "Karmaşık sorunlardan kurtulmak için her şeyi senin üzerine geçirmek en mantıklısı."

"Her şeyi değil," dedi Chispas çabucak, gülümseyerek, ellerini biraz kaldırarak. "Sadece laboratuvar ve şir-

ket. Sadece işler. Ev ya da Ancón'daki daire yok. Ayrıca devrin daha ziyade bir kurgudan ibaret olduğunu anlıyorsundur. İmzaların onları benim üzerime geçirmesi hepsinin bana ait olacağı anlamına gelmiyor. Annemin imzası halledildi, Teté'ninki de öyle."

"O halde her şey mükemmel," dedi Santiago. "İş mevzuları bitti ve şimdi çorba olayı başlıyor. Şuna baksana, Chispas, ne kadar güzel görünüyor."

Yüzü işte oradaydı, Zavalita, gözlerini kırpması, kırpıştırması, suskun kuşkuculuğu, huzursuz ferahlığı ve sana ekmeği, tereyağı uzatan ve bira bardağını dolduran ellerinin canlılığı.

"Bütün bunlarla canını sıktığımı biliyorum," dedi Chispas, "ama artık bir an önce halledilmeleri iyi olur. Senin durumunu da çözmemiz gerekiyor."

"Benim durumuma ne olmuş?" dedi Chispas. "Bana acı sosu da uzatsana."

"Ev ve daire, doğal olarak, annemin üzerinde kalacaktı," dedi Chispas. "Fakat o, dairenin adını bile duymak istemiyor, Ancón'a bir daha adımını atmayacağını söylüyor. Ona oradan gına gelmiş. Teté'yle bir anlaşmaya vardık. Laboratuvarda ve diğer şirketlerde onun payına düşen hisseleri ondan satın aldım. Mirastan kendine düşen payı almış oldu, anlıyor musun?"

"Anlıyorum," dedi Santiago. "Ama bu mevzu beni korkunç sıkıyor, Chispas."

"Sadece sen kaldın," dedi Chispas gülerek, onun dediğine kulak asmadan ve göz kırptı. "Seni sıksa da, bu cenazede senin de mumun var. Bunun hakkında konuşmamız gerekiyor. Teté'yle yaptığımız gibi bir anlaşmaya seninle de varabileceğimizi düşündüm. Sana düşen payı hesaplayalım ve sen bu işlerden nefret ettiğine göre ben senin payını satın alayım."

"Benim payımı alıp bir tarafına sok ve rahatça çor-

bamı içmeme izin ver," dedi Santiago gülerek, ama Chispas sana çok ciddi bakıyordu, Zavalita, ve sen de ciddileşmek zorunda kaldın. "Onun işlerine asla elimi sürmeyeceğimi pedere söylemiştim, bu yüzden benim durumumu ve payımı unut gitsin. Ben evden gittiğim gün kendimi bu mirastan çıkardım zaten, Chispas. Bu yüzden ne hisseler var, ne de satın alma ve bu konu sonsuza dek kapandı, okey mi?"

İşte o hiddetli göz kırpışı, Zavalita, saldırgan, hayvani zihin karışıklığı: Kaşığı havadaydı ve kırmızımtırak çorba ip gibi incecik bir biçimde tabağa geri akıyordu ve bazı damlalar da örtüye sıçrıyordu. Korkmuşla mahzun arası bir ifadeyle sana bakıyordu, Zavalita.

"Bırak şu saçmalıkları," dedi en sonunda. "Evden gittin ama hâlâ pederin oğlusun, değil mi? Senin deli olduğunu düşünmeye başlayacağım."

"Ben deliyim," dedi Santiago. "Bana hiçbir hisse düşmüyor ve düşse bile pederin tek kuruşunu dahi almak içimden gelmiyor. Okey mi, Chispas?"

"Hisseleri istemiyor musun?" dedi Chispas. "Okey. Başka bir seçenek var. Bunu Teté ve annemle de konuştum, onlar da razı geldiler. Ancón'daki daireyi senin üzerine yapacağız."

Santiago gülmeye başladı ve avucuyla masaya vurdu. Bir garson hemen gelip ne istediklerini sordu, ah affedersiniz. Chispas ciddiydi ve belli ki kendini toparlamıştı, gözlerindeki rahatsızlık kaybolmuştu ve şimdi sana şefkat ve üstünlükle bakıyordu, Zavalita.

"Hisseleri istemediğine göre en mantıklı çözüm bu," dedi Chispas. "Onlar bu işe razılar. Annem oraya adımını atmayacağını söylüyor, Ancón'dan nefret ettiğini kafasına yerleştirmiş. Teté ve Popeye kendilerine Santa María'da küçük bir ev inşa ediyorlar. Biliyor olmalısın, Popeye'nin işleri şimdi Belaunde'nin başkanlığında çok iyi gidiyor.

Benim iş yüküm o kadar ağır ki, yazlıkta takılma lüksünü kendime tanıyamıyorum. Bu yüzden o daire..."

"O zaman yoksullara bağışla," dedi Santiago. "Ve nokta, Chispas."

"Eğer Ancón'dan hoşlanmıyorsan, gitmek zorunda değilsin," dedi Chispas. "Onu satıp kendine Lima'dan bir daire alır ve böylece daha iyi yaşarsın."

"Ben daha iyi yaşamak istemiyorum," dedi Santiago. "Bu konuyu kapatmazsan seninle kavga edeceğiz, Chispas."

"Bir çocuk gibi davranmayı bırak," diye üsteledi Chispas, diye düşünüyor, samimiyetle. "Artık büyük bir adamsın, evlendin, yükümlülüklerin var. Kendine biçtiğin o gülünç yaşam tarzını terk et artık."

Artık kendini sakin ve güvende hissediyordu, Zavalita, o kötü ânı, korkuyu artık atlatmıştı, artık sana tavsiyede bulunabilir, sana yardım edebilir ve huzur içinde uyuyabilirdi. Santiago ona gülümsedi ve kolunu sıvazladı: Ve nokta, Chispas. Metrdotel telaşlı ve tedirgin bir şekilde çorbanın nesi kötü diye sormaya geldi: Hiçbir şeyi, çok lezizdi, ve onu sözlerinin doğruluğuna ikna etmek için birkaç kaşık içmişlerdi.

"Daha fazla tartışmayalım," dedi Santiago. "Hayatımızı kavga ederek geçirdik ve ilişkimizi daha yeni yeni düzeltiyoruz, değil mi, Chispas? Bence bu şekilde devam edelim. Ama bana bir daha bu konuyu asla açma, tamam mı?"

Bezgin, şaşkın, pişman suratı acırcasına gülümsemişti, Zavalita, ardından omuz silkmiş, bir şaşkınlık ya da son bir acıma mimiği yapmış ve bir süre sessiz kalmıştı. Sadece ördekli pilavı denediler, Chispas süt reçelli pankekleri söylemeyi unuttu. Hesabı getirdiler, Chispas ödedi, arabaya binmeden önce ciğerlerini nemli ve tuzlu havayla doldururken dalgalar, ileride yürüyen kızlar ve

sokaktan kükreyerek geçen bir yarış arabası hakkında basmakalıp yorumlar yaptılar. Miraflores'e giderken yolda tek kelime konuşmadılar. Cinler çiftliğine varınca, Santiago inmek için bir bacağını dışarıya attı sırada, Chispas onu kolunu tuttu:

"Seni asla anlamayacağım, süper bilge." Sesi o gün ilk kez bu kadar içtendi, diye düşünüyor, bu kadar duyguluydu. "Söylesene, sen bu hayatta ne olmak istiyorsun? Kendi kendini becermen için ne gerekiyorsa yapıyorsun."

"Çünkü ben bir mazoşistim," dedi Santiago ona gülümseyerek. "Hoşça kal, Chispas, anneme ve Cary'ye selamlar."

"Hadi git, deliliklerine geri dön," dedi Chispas, o da gülümsüyordu. "Sadece şunu bilmeni istiyorum ki eğer günün birinde ihtiyacın olursa..."

"Biliyorum, biliyorum," dedi Santiago. "Hadi bir an önce buradan git de kendime güzel bir öğle uykusu çekeyim. Hoşça kal, Chispas."

Eğer bunu Ana'ya anlatmasaydın birçok kavgadan kurtulmuş olacaktın, Zavalita, diye düşünüyor, yüz, belki de iki yüz taneden. Düşünüyor: Seni beceren kibrin mi oldu? Düşünüyor: Bak ne kadar gururlu bir kocan var sevgilim, hepsini reddettim, sevgilim, onları hisseleri ve evleriyle birlikte cehennemin dibine yolladım, sevgilim. Sana hayranlık duyacağını mı zannediyordun, Zavalita, bunu mu istiyordun? Bunu hep yüzüne vuracaktı, diye düşünüyor, ay sonu gelmeden maaşın her bittiğinde, Çinli bakkala her veresiye yazdırdığında ya da Alman kadından her borç aldığında bunu başına kakacaktı. Zavallı Anita, diye düşünüyor, zavallı Zavalita.

"Artık çok geç oldu, küçükbey," diye bir kez daha hatırlatıyor Ambrosio.

"Biraz daha ileride, neredeyse geldik," dedi Queta ve düşündü: Ne kadar çok işçi var. Fabrikaların paydos saati miydi? Evet, en kötü saati seçmişti. Sirenler çalıyordu ve gürültücü bir insan seli caddeyi kaplıyordu. Taksi siluetlere çarpmamaya çalışarak yavaşça ilerliyordu, birçok surat camlara yapışmış ona bakıyordu; ıslık çalıyor, tatlım, yavrum falan diyor, müstehcen mimikler yapıyorlardı. Fabrikaları daracık sokaklar, daracık sokakları fabrikalar takip ediyordu ve Queta kafaların üzerinden taş cepheleri, çinko çatıları, bacalardan çıkan duman sütunlarını görüyordu. Arada sırada ve uzaklarda, caddenin, aralarından geçtiği çiftliklerin ağaçlarını görüyordu: Burası. Taksi durdu ve Queta indi. Şoför, dudaklarında ironik bir gülümsemeyle gözlerine bakıyordu.

"O gülümsemenin sebebi ne?" diye sordu Queta. "İki burnum ve dört ağzım mı var?"

"Sakın kızma," dedi şoför. "Ücret on *sol*, o da senin için."

Queta parayı verdi ve dönüp yürüdü. Rengi solmuş pembe duvarın içine gömülü küçük kapıyı ittiği sırada uzaklaşan taksinin motor sesini duydu. Bahçede kimse yoktu. Koridordaki deri koltukta, tırnaklarını törpülemekte olan Robertito'yu buldu. Beriki simsiyah gözleriyle ona baktı, "Merhaba Queta," dedi alaycı bir ses tonuyla. "Bugün geleceğini biliyordum. Hanımefendi seni bekliyor."

Ne bir şimdi nasılsın, ne artık daha mı iyisin diye sormak, diye düşündü Queta, ne de el sıkmak var. Bara geçti ve orada Senyora Ivonne'un yüzünden önce gümüş rengi sivri tırnaklı parmaklarını, parıltılar saçan yüzüğü ve bir zarfın üzerine adres yazmak için kullandığı kalemi gördü.

"İyi akşamlar," dedi Queta. "Seni yeniden görmek ne güzel."

Senyora Ivonne onu yukarıdan aşağı sessizce incelerken duygusuzca gülümsedi.

"Güzel, işte yeniden buradasın," dedi en sonunda. "Kötü günlerin artık geride kalmış olduğunu umuyorum."

"Aşağı yukarı," dedi Queta ve sustu, kollarından yediği iğnelerin acısını ve bacaklarının arasındaki sondanın soğukluğunu hissetti, komşu yataklardaki kadınların iğrenç tartışmaları kulaklarında yankılandı ve lazımlığı almak için eğilen fırça saçlı hastabakıcıyı görür gibi oldu.

"Doktor Zegarra'yı görmeye gittin mi?" diye sordu Senyora Ivonne. "Çalışma vesikası verdi mi?"

Queta başıyla onayladı. Çantasından katlı bir kâğıt çıkarıp ona uzattı. Bir ayda resmen çökmüşsün, diye düşündü, üç kat fazla makyaj yapıyorsun ve artık zor görüyorsun. Senyora Ivonne kâğıdı dikkatlice ve büyük çaba harcayarak, kısılmış küçük gözlerine neredeyse yapıştırarak okuyordu.

"Pekâlâ, artık sağlıklısın." Senyora Ivonne onu yukarıdan aşağıya bir kez daha inceledikten sonra cesaret kırıcı bir el hareketi yaptı. "Fakat bir süpürgeden daha sıskasın. Kendini toparlaman gerekiyor, yüzünün renginin geri gelmesi gerekiyor. Bu arada, üzerindeki şu kıyafetleri çıkar. Onları güzelce suya bastır. Üzerine giyecek başka bir şey getirmedin mi? Malvina sana ödünç bir şeyler versin. Hemen şimdi, burada üstün başın mikrop dolu halde dolaşma. Hastaneler tam bir mikrop yuvasıdır."

"Eski odamı alacak mıyım, senyora?" diye sordu Queta ve sinirlenmeyeceğim, sana bu zevki yaşatmayacağım diye düşündü.

"Hayır, seninki dipteki olacak," dedi Senyora Ivonne. "Ve sıcak bir banyo yap. İyice sabunlan, ne olur ne olmaz."

Queta başıyla onayladıktan sonra dişlerini sıkarak ve lekeleri de, kibrit ve sigara yanıkları da yerli yerinde duran aynı koyu kırmızı halıya görmeden bakarak ikinci

kata çıktı. Sahanlıkta ona doğru kollarını açan Malvina'yı gördü. Quetita! Kucaklaştılar, yanak yanağa öpüştüler.

"Artık iyileşmiş olman ne güzel, Quetita," dedi Malvina. "Seni ziyarete gelecektim ama moruk karı beni korkuttu. Orası tehlikelidir, bulaşıcıdır, hastalığı buraya da taşırsın, diyerek beni korkuttu. Seni defalarca aradım ama bana sadece bunun için para ödeyenlerin telefonu olduğu söylendi. Gönderdiğim paketleri aldın mı?"

"Çok teşekkürler, Malvina," dedi Queta. "Sana en çok gönderdiğin yiyecekler için müteşekkirim. Oradaki yemekler iğrençti."

"Geri dönmüş olmandan o kadar büyük bir mutluluk duydum ki," diye tekrarladı Malvina ona gülümseyerek. "Sana o pisliği bulaştırdıklarında çok öfkelenmiştim, Quetita. Dünya aşağılık insanlarla dolu. Onca zamandır görüşemedik, Quetita."

"Bir aydır," dedi Quetita iç çekerek. "Ama bana on ay gibi geldi, Malvina."

Malvina'nın odasında soyundu, banyoya gitti ve küveti doldurup içine daldı. Sabunlandığı sırada kapının açıldığını ve Robertito'nun profilinin ve siluetinin içeri uzandığını gördü: İçeri girebilir miyim, Quetita?"

"Giremezsin," dedi sertçe çıkıştı Queta. "Hadi çık git buradan."

"Seni çıplak görmemden mi rahatsız oluyorsun?" diye sordu Robertito gülerek. "Seni rahatsız eden bu mu?"

"Evet," dedi Queta. "Sana odaya girme izni vermedim. Kapat kapıyı."

Ama o gülmeye başladı, odaya girdi ve kapıyı kapattı: O halde kalıyordu, Quetita, o her zaman akıntıya karşı giderdi. Queta boğazına kadar suya girdi. Su karanlık ve köpüklüydü.

"Ne kadar kirliymişsin, su kapkara oldu," dedi Robertito. "Ne zamandır yıkanmıyordun?"

Queta güldü: Hastaneye yattığımdan beri, bir ay oldu! Robertito burnunu kapattı ve bir tiksinme mimiği yaptı: Öf, pis şey. Ardından ona sevecenlikle gülümsedi ve küvete doğru birkaç adım attı: Geri döndüğüne mutlu muydu? Queta başını olumlu anlamda salladı: Tabii ki mutluyum. Su çalkalandı ve kemikli omuzları suyun üstüne çıktı.

"Sana bir sırrımı anlatmamı ister misin?" dedi Queta kapıyı işaret ederek.

"Hadi anlat bana, anlat bana," dedi Robertito. "Dedikoduya bayılırım."

"Moruk karının beni eve sokmayacağından korkuyordum," dedi Queta. "Şu mikrop takıntısı yüzünden."

"O zaman ikinci sınıf bir eve gitmek zorunda kalırdın, kategori düşürmek zorunda kalırdın," dedi Robertito. "Seni kovsaydı ne yapacaktın?"

"Mahvolurdum herhalde," dedi Queta. "İkinci sınıf, üçüncü sınıf bir eve ya da kim bilir nerelere düşerdim."

"Hanımefendi iyi bir insan," dedi Robertito. "İşini canla başla koruyor ve bu konuda da haklı. Sana karşı iyi davrandı, biliyorsun senin gibi hastalığa bu kadar kötü yakalananları bir daha evine sokmaz."

"Çünkü ben ona çok iyi para kazandırdım," dedi Queta. "Çünkü o da bana karşı çok borçlu."

Şimdi küvete oturmuş memelerini sabunluyordu. Robertito parmağıyla onları işaret etti: Vay canına, nasıl da sarkmışlar, Quetita, ne kadar zayıflamışsın. Queta onayladı: Hastanede on beş kilo kaybetmişti, Robertito. O halde kilo alman gerekiyor, Quetita, yoksa artık iyi müşterilerin gönlünü çalamazsın.

"Moruk karı bana bir süpürgeye benzediğimi söyledi," dedi Queta. "Hastanede neredeyse hiçbir şey yemiyordum, sadece Malvina'ın gönderdiği paketler geldiğinde boğazımdan bir şey geçiyordu."

"Şimdi acısını çıkarabilirsin," dedi Robertito. "Bir domuz gibi yiyebilirsin."

"Midem küçülmüş olmalı," dedi Queta, gözlerini kapatıp küvetin içine gömülerek. "Ah, sıcak su ne güzel."

Robertito yaklaştı, küvetin kenarını havluyla kurutup oraya oturdu ve Queta'ya şeytani ve güleç bir hınzırlıkla bakmaya başladı.

"Ben de seninle bir sırrı paylaşayım mı?" diye sordu sesini alçaltarak ve kendi cüretine şaşırmış gözlerini kocaman açarak. "İster misin?"

"Evet, hadi bana evin dedikodularını anlat," dedi Queta. "En son dedikodu ne?"

"Geçen hafta hanımefendiyle birlikte senin eski dalganı ziyarete gittik." Robertito bir parmağını dudaklarına götürmüştü, kirpikleri kıpır kıpır oynuyordu. "Daha doğrusu senin eski dalganın eski dalgasını. Sana şunu söyleyebilirim ki tam olduğu şey gibi, küçük bir köpek gibi davrandı."

Queta gözlerini kocaman açıp küvette doğruldu: Robertito pantolonuna sıçrayan birkaç damlayı temizliyordu.

"Cayo Bokkafa mı?" diye sordu Queta. "Sana inanmıyorum. O Lima'da mı?"

"Peru'ya döndü," dedi Robertito. "Chaclacayo'da havuzlu ve tam teşekküllü bir evi var. Ayrıca kaplanı andıran köpekleri de."

"Yalan," dedi Queta, ama sesini hemen alçalttı çünkü Robertito ona o kadar yüksek sesle konuşmamasını işaret ediyordu. "Gerçekten döndü mü?"

"Kocaman bir bahçenin ortasında çok güzel bir evi var," dedi Robertito. "Ben gitmek istemiyordum. Hanımefendiye de bunun boşuna olduğunu, hayal kırıklığı yaşayacağını söyledim, ama beni umursamadı. O her zamanki gibi işini düşünüyordu. Onun sermayesi var, be-

nim ortaklarıma karşı ne kadar dürüst olduğumu bilir, eskiden arkadaştık falan dedi. Ama bize iki dilenci muamelesi yaptı ve başından savdı. Senin eski dalgan, Quetita, senin eski dalganın eski dalgası. Bize karşı davranışı tam bir köpeklikti."

"Peru'da mı kalacakmış?" diye sordu Queta. "Yeniden politikaya girmek için mi dönmüş?"

"Gezmeye geldiğini söyledi," dedi Robertito omuz silkerek. "Düşünsene onda nasıl bir para vardır. Sırf arada bir gelmek için öyle bir ev. Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşıyor. Aynı eskisi gibi: yaşlı, çirkin ve itici."

"Size o konuyla ilgili hiçbir şey sormadı mı?" diye sordu Queta. "Size bir şey söylemiş olması lazım, değil mi?"

"Peri hakkında mı?" dedi Robertito. "Sana herif köpeğin teki diyorum, Quetita. Hanımefendi onunla ilgili konuyu açtı, zavallının başına gelenlerin hepimizi çok üzdüğünü söyledi, o da duymuş olmalıydı. Herif hiç istifini bozmadı. Beni o kadar üzmedi, deli kızın sonunun öyle olacağını biliyordum dedi. Ardından bize seni sordu, Quetita. Evet, evet. Zavallıcık hastanede dedik. Bize ne dese beğenirsin?"

"Hortensia hakkında söylediklerini duyduktan sonra benimle ilgili ne söyleyebileceğini tahmin ediyorum," dedi Queta. "Hadi söyle, beni meraktan çatlatma."

"Ona artık zırnık koklatmayacağımı siz her halükârda kendisine söyleyin, bugüne dek ona yeterince para verdim," dedi Robertito gülerek. "Eğer ondan para tırtıklamaya kalkarsan, danualar bunun için oradaydı. Aynen bu kelimeleri kullandı, Quetita, inanmıyorsan hanımefendiye sor. Ama yok, ona o heriften hiç bahsetme. Orada gördüğü muamele yüzünden morali o kadar bozuldu ki adını dahi duymak istemiyor."

"Günün birinde hepsinin bedelini ödeyecek," dedi

Queta. "O kadar boktan bir insan olup bu kadar mutluluk içinde yaşanmaz."

"O bunu yapabilir, bunun için yeterince parası var," dedi Robertito ve yeniden gülmeye başladı ve Queta'ya doğru biraz eğildi. Sesini alçalttı: "Hanımefendi ona birlikte küçük bir iş kurmayı teklif ettiğinde ne dedi biliyor musun? Onun yüzüne karşı güldü. Fuhuş işinin benim ilgimi çekebileceğini mi zannediyorsunuz, Ivonne? Artık onu sadece saygın işler ilgilendiriyordu. Ve işte tam bunun ardından bize, çıkış kapısını biliyorsunuz, dedi, suratlarınızı bir daha asla burada görmek istemiyorum. Aynen bu sözcüklerle, sana yemin ederim. Deli misin sen, niye gülüyorsun?"

"Hiç," dedi Queta. "Bana havluyu ver, su soğudu, burada donuyorum."

"Eğer istersen seni kurulayabilirim de," dedi Robertito. "Özellikle de şimdi, eskiye nazaran daha sempatik birine dönüşmüşken. Artık eskisi gibi aksi değilsin."

Queta ayağa kalktı, küvetten çıktı ve yıpranmış karoların üzerine damlalar saçarak parmaklarının ucunda yürüdü. Bir havluyu beline sardı, bir diğeriniyse omuzlarına attı.

"Hiç göbek yok ve her zamanki gibi çok güzel bacaklar," dedi Robertito gülerek. "Eski dalganın eski dalgasını görmeye gidecek misin?"

"Hayır, ama eğer günün birinde onunla karşılaşırsam bu sözlerini ona ödeteceğim," dedi Queta. "Demek istediğim Hortensia için söylediklerini."

"Onunla asla karşılaşamayacaksın," dedi Robertito gülerek. "O artık sana göre çok yükseklerde."

"Gelip bütün bunları bana ne diye anlattın?" dedi Queta birden kurulanmayı bırakarak. "Hadi hemen çık git buradan."

"Suratının alacağı şekli görmek için anlattım," dedi

Robertito gülerek. "Hemen sinirlenme canım, senin arkadaşın olduğumu görmen için sana bir sırrımı daha açacağım. Odaya neden girdim, biliyor musun? Çünkü hanımefendi bana dedi ki, git bak bakalım gerçekten banyo yapıyor mu?

Tingo María'dan buraya kadar ne olur ne olmaz diye birçok araç değiştirerek kısa yolculuklarla gelmişti: Kamyonla ulaştığı Huánuco'da bütün gece küçük otel odasından dışarı adım atmamış, ardından otobüsle Huancayo'ya geçmiş ve oradan da trenle Lima'ya gelmişti. Sıradağları aşarken yükseklik onda bulantılara ve çarpıntılara neden olmuştu, küçükbey.

"Lima'ya döndüğümde buradan ayrılalı henüz iki küsur yıl olmuştu," diyor Ambrosio. "Ama durumlar çok farklıydı. Yardım isteyebileceğim son kişi Ludovico'ydu. O beni Pucallpa'ya göndermişti, o beni akrabası Don Hilario'ya tavsiye etmişti, anlatabiliyor muyum? Ve ondan istemeyeceksem kimden isteyecektim?"

"Babamdan," diyor Santiago. "Neden ona gitmedin? Bu nasıl aklına gelmedi?"

"Şey, aklıma gelmedi değil," diyor Ambrosio. "Bunu anlamanız gerek, küçükbey."

"Anlamıyorum," diyor Santiago. "Sürekli olarak ona büyük hayranlık duyduğunu, onun sana çok değer verdiğini söylemiyor musun? O sana yardım ederdi. Bu aklına gelmedi mi?"

"Babanızı bir sıkıntıya sokacak halim yoktu, tam da ona çok saygı duyduğum için bunu yapamazdım," diyor Ambrosio. "Düşünsenize, o kimdi ben kimdim, küçükbey. Koşarak ona gidip ben bir hırsızım, polis peşimde çünkü kendime ait olmayan bir kamyoneti sattım mı diyecektim?"

"Ona benden daha çok güveniyordun, değil mi?" diye soruyor Santiago.

"Bir adam ne kadar çuvallamış olursa olsun bir gururu vardır," diyor Ambrosio. "Don Fermín üzerinde iyi bir intibam vardı. Ama ben tamamen dibe vurmuş, tam bir çöpe dönüşmüştüm, anlatabiliyor muyum?"

"Peki, bana neden anlatıyorsun?" diye soruyor Santiago. "Mesela şu kamyonet mevzusunu bana anlatmaktan neden utanmadın?"

"Herhalde hiç gururum kalmadığı içindir," diyor Ambrosio. "Ama o zamanlar biraz vardı. Ayrıca siz babanız değilsiniz, küçükbey."

Itipaya'nın dört yüz *sol*'ü yolculuk boyunca suyunu çekmiş ve Lima'daki ilk üç günü boyunca boğazından tek lokma geçmemişti. Şehir merkezindeki sokaklara yaklaşmadan, ne zaman bir polis görse kemiklerinin buz kestiğini hissederek ve aklından isimler geçirip hepsini eleyerek (Ludovico'yu aklına bile getirme, acaba Hipólito taşrada mıydı yoksa geri dönmüş Ludovico'yla mı çalışıyordu, Hipólito'yu aklına bile getirme, onu aklına bile getirme) amaçsızca dolaşıp durmuştu. Ne Amalia'yı, ne Amalita Hortensia'yı, ne de Pucallpa'yı düşünmüştü, aklında sadece polis, bir şeyler yemek ve sigara içmek vardı.

"Düşünün ki karnımı doyurmak için sadaka istemeye asla cüret edemeyecektim," diyor Ambrosio. "Ama sigara için dilendim."

Artık dayanamayacak hale gelince yoldan geçen herhangi birini durdurup bir sigara istiyordu. Sabit bir iş olmaması ve ondan belgelerini istememeleri koşuluyla her türlü işi yapmıştı: El Porvenir'de kamyon boşaltmak, çöpleri yakmak, Cairoli Sirki'ndeki yırtıcı hayvanlar için başıboş kedi ve köpekleri yakalamak, lağım temizlemek gibi; hatta bir bileyicinin yardımcılığını dahi yapmıştı.

Bazen, Callao Rıhtımı'nda sözleşmeli bir yükleme işçisinin yerini saatlik olarak alıyordu ve komisyon yüksek olmasına rağmen iki-üç gün karnını doyuracak para kalıyordu. Bir gün ona bir tüyo vermişlerdi: Odristaların afiş yapıştıracak kişilere ihtiyacı vardı. Söylenen yere gitmiş ve bütün bir geceyi şehir merkezinin sokaklarını afişlerle kaplayarak geçirmişti, ama onlara ödemeyi sadece yemek ve içkiyle yapmışlardı. O avarelik, açlık, oradan oraya sürüklenme ve bir-iki günlük işlerle geçen aylarda Pancras'ı tanımıştı. İlk başlarda Parada'da kamyonların altında, hendeklerde, depolardaki çuvalların üstünde uyumuş ve kendisi gibi orada uyuyan onca dilenci ve serseri arasında kendini güvende hissetmişti, ama bir gece polis devriyelerinin arada sırada orayı basıp kimlik kontrolü yaptığını işitmişti. Böylece gecekondu mahalleleri dünyasına dalmaya başlamıştı. Hepsini tanımış, bir gün birinde ertesi gün diğerinde uyumuştu, ta ki günün birinde La Perla denen gecekondu mahallesinde Pancras'ı bulup orada kalana kadar. Pancras yalnız yaşayan bir adamdı ve kulübesinde ona bir yer vermişti. "Onca zaman sonra bana karşı iyi davranan ilk insan o oldu," diyor Ambrosio. "Beni tanımadan ve bunu yapmak zorunda olmamasına rağmen. İnanın bana o zencinin altın gibi bir kalbi var."

Pancras yıllardan beri köpek barınağında çalışıyordu ve arkadaş olduktan sonra onu bir gün oranın yöneticisine takdim etmişti: Hayır, boş bir yer yoktu. Ama bir süre sonra onu çağırttı. Ne var ki ondan belgelerini istemişti: Seçmen kartı, askerlik tezkeresi, doğum belgesi? Bir yalan uydurmak zorunda kaldı: Hepsi kayboldu. Ah, demek hiçbiri yok, belgeler yoksa iş de yok. Aman, aptallık yapma, demişti ona Pancras, bunca zaman sonra o kamyoneti kim hatırlayacak, belgelerini götür ver, hiçbir şey olmaz. Fakat o korkmuştu, götürmesem daha iyi Panc-

ras, ve gizli saklı küçük işlerle devam etmişti. O dönemde memleketi Chincha'yı son kez ziyaret etmişti, küçükbey. Niçin? Bir papaz bulup yeniden vaftiz olarak farklı bir isimle yeni belgeler çıkarabilir miyim diye düşünmüştü, ayrıca biraz da meraktan gitmişti, köyün o sırada ne halde olduğunu görmek için. Ama gittiğine daha ziyade pişman olmuştu. La Perla'dan Pancras'la birlikte erkenden çıkmış ama Dos de Mayo Meydanı'nda birbirlerinden ayrılmışlardı ve Ambrosio, Colmena'dan Üniversite Parkı'na kadar yürümüştü. Otobüs ücretlerini soruşturdu, saat onda kalkan birine bilet aldı ve böylece ona bir sütlü kahve içip biraz turlayacak zaman kaldı. Iquitos Caddesi'nin vitrinlerine bakıyor, Chincha'ya on beş yıl önce oradan çıktığı halinden daha prezantabl bir görünümle dönmek için bir gömlek satın alıp almamanın hesabını yapıyordu. Ama cebinde sadece yüz *sol* para kalmıştı ve bunu yapmaya cesaret edemedi. Bir paket nane şekeri aldı ve bütün yolculuk boyunca dişetlerinde, burnunda ve damağında o hoş kokulu ferahlığı hissetti. Fakat midesinde gıdıklanmalar oluyordu: Onu tanıyacak olanlar bu şekilde görünce ne diyeceklerdi? Hepsi çok değişmiş, bazıları ölmüş bazıları da oradan göçmüş olmalıydılar, belki de köy tanıyamayacağı kadar farklı bir görünüm kazanmıştı. Fakat otobüs Armas Meydanı'nda durur durmaz, gözüne eskiye nazaran küçülmüş ve basıklaşmış görünmelerine rağmen her şeyi tanıdı: havanın kokusu, bankların ve çatıların rengi, kilisenin önündeki kaldırımın üçgen parke taşları. Kendini hüzünlü, bulantılı, mahcup hissetti. Zaman geçmemişti, Chincha'dan hiç çıkmamıştı, ileride köşeyi dönünce şoförlük mesleğine adım attığı Chincha Taşımacılık Şirketi'nin küçük bürosu olacaktı. Bir banka oturup bir sigara yakmış, etrafına bakınmıştı. Evet, bir şey değişmişti: Yüzler değişmişti. Erkekleri ve kadınları hevesle gözlemlerken yor-

gun, yalınayak, başında bir hasır şapka ve elindeki bastonla yeri yoklayarak yaklaşan birini görünce kalp atışlarının hızlanmaya başladığını hissetmişti: Kör Rojas! Ama hayır, o değildi, henüz genç yaştaki albino bir kördü ve gidip bir palmiyenin altına çömeldi. Banktan kalktı, yürümeye başladı ve eski mahallesine vardığında bazı sokakların asfaltlandığını ve solmuş çimlerle kaplı küçük bahçeleri olan müstakil evler inşa edilmiş olduğunu gördü. Daha uzaklarda, eskiden Grocio Prado yolundaki küçük çiftliklerin başladığı yer şimdi bir kulübeler deniziydi. Mahallenin tozlu dar sokaklarında tanıdık tek bir yüz görmeden oradan oraya dolaştı. Sonra, zenci kadının mezarının Perpetuo'nun yakınında olacağını düşünerek mezarlığa gitmişti. Ama orada yoktu ve bekçiye onu nereye gömdüklerini sormaya cesaret edemedi. Hava kararırken hayal kırıklığına uğramış, yeniden vaftiz olma ve yeni belgeler çıkarma işini unutmuş ve karnı acıkmış bir halde şehir merkezine dönmüştü. Mi Patria kafe-restoranın ismi şimdi Victoria'ydı ve Don Rómulo yerine iki kadın hizmet veriyordu, soğanlı ızgara et yemişti, kapının yakınına oturmuş ve tanıdık bir yüz görmeye çalışarak sürekli sokağa bakmıştı: Ama bütün yüzler farklıydı. Trifulcio'nun o gece, Lima'ya gidişinin arifesinde, karanlık sokaklarda yürürlerken ona söylediği bir şeyi hatırlamıştı: Şu anda Chincha'dayım ama değilmişim gibi geliyor, her şeyi tanıyorum ama hiçbir şey benim tanıdığım gibi değil. Onun o gece ne demek istediğini şimdi anlıyordu. Diğer mahallelerde de dolaşmıştı: José Pardo Lisesi, San José Hastanesi, Belediye Tiyatrosu, pazaryerini biraz modernleştirmişlerdi. Her şey tıpatıp aynı ama daha küçüktü, her şey tıpatıp aynı ama daha basıktı, sadece insanlar farklıydı: Oraya gittiğine pişman olmuştu, küçükbey, o gece geri döndüğünde bir daha Chincha'ya asla gitmeyeceğine yemin etmişti. Burada artık kendini

fena çuvallamış hissediyordu, küçükbey, o gün oradaysa kendini çuvallamışın yanı sıra çok yaşlı hissetmişti. Kuduz salgını bittiğinde senin köpek barınağındaki işin de bitecek mi, Ambrosio? Evet, küçükbey. Peki o zaman ne yapacaktı? Yönetici, Pancras vasıtasıyla onu çağırtıp tamam, kâğıtların olmasa da birkaç günlüğüne bizim işe bir el at demeden önce yaptığı şeyi yapacaktı. Orada burada çalışacaktı, belki bir süre sonra yeni bir kuduz salgını çıkacaktı ve onu tekrar çağıracaklardı ve sonra yine orada burada küçük işlerde çalışacaktı, ondan sonra ise, ondan sonra artık ölecekti, değil mi küçükbey?

Acaba Peru tam olarak ne zaman çuvallamıştı?

"Bu koşturmaca beni susattı," diyor Santiago. "Gel hadi bir şey içelim. Buralarda bildiğin bir yer var mı?" "Yemek yediğim bir yer var," diyor Ambrosio. "İsmi Katedral, garibanların mekânı, bilmem beğenir misiniz?" "Eğer soğuk biraları varsa beğenirim," diyor Santiago. "Gidelim, Ambrosio."

1950'ler Lima'sı, General Odría diktatörlüğü dönemi. Farklı sınıflara mensup Zavalita ile Ambrosio yıllar sonra tesadüfen karşılaşıp Katedral adlı barda sohbete dalınca özgürlük ve özgürlüğün yitirilmesi etrafında gelişen bir anlatı ortaya çıkar.

Mario Vargas Llosa'nın, "Hiçbir romanım bana onun kadar emeğe mal olmadı, eğer yazdıklarım arasında yangından sadece bir romanımı kurtarmak zorunda kalsaydım onu kurtarırdım," diye tanımladığı *Katedral'de Sohbet* Peru tarihini kişisel yaşanmışlıklarla kesiştiren bir başyapıt.

#peru #latinamerika #diktatörlük #sınıf #siyaset #tarih #yolsuzluk #hesaplaşma

can

canyayinlari.com | f | canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-5787-7

9 789750 757877